jrefrma&;&m

t rSwf(26) Zefe0g&D 2024

အကြမ်းဖက်မှုပပျောက်ရေးအတွက် ပြည်သူသို့ အသိပေးနှိုးဆော်ချက်

၁။ ပြည်သူအတွက်ဟု သုံးနှုန်း၍ ရဟန်းသံဃာများ၊ ဆရာ၊ ဆရာမများအပါအဝင် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများနှင့် ပြည်သူကိုသတ်ဖြတ်၊ လုယက်ခြင်းကို CRPH၊ NUG၊ PDF အမည်ခံ အကြမ်းဖက်အုပ်စုများက ဥပဒေမဲ့ကျူးလွန်နေသည်။

၂။ ခြိမ်းခြောက်၊ လူသတ်၊ အဖျက်အမှောင့်လုပ်ရပ်များ လုပ်ဆောင်နေသည့် CRPH၊ NUG၊ PDF အကြမ်းဖက်သမားများကို အားပေးမှု၊ ထောက်ခံမှု၊ ကူညီထောက်ပံ့မှု မပြုခြင်းသည် ပြည်သူလူထု၏ အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်ကို ကာကွယ်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။

၃။ ယင်းတို့၏ လက်နက်/ခဲယမ်း ကိုင်တွယ်သယ်ဆောင်မှုနှင့် အကြမ်းဖက်သမားတို့၏ သတင်းကို လျှို့ဝှက်ပေးပို့ခြင်းသည် အပြစ်မဲ့ပြည်သူများ၏ အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်ကို ကာကွယ်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။

Public Notice for elimination of violence

1. So called "CRPH", "NUG" and "PDF" terrorist groups are unlawfully committing killings monks, teachers, civil servants and general people and lotting under the pretext of sayings "for the people".
2. Not rendering encourage support and assistance to the "CRPH", "NUG" and "PDF" terrorists that are committing intimidations, killings and destructive activities could be construed as protecting lives and property of general public.
3. Giving information secretly relating to bearing of their arms, ammunitions and terrorists to authorities could be tantamount to protecting lives and property of innocent people.

jrefma&;&m

trwSf(26) Zefe0g&D 2024

jrefma&;&mavhvma&; tzGJ

jrefma&;&m
trwSf- 22^24(yxrxyf) yefqkefvrf;
aumufwHwm;rkef, f&efukefrdkU
zkef; 01-8387568
Email: myanmaaffairs@gmail.com

jrefrma&;&ma v vma&; tzGJU xkwa0onf/	
wefzdk;	5500 usyf
tkyfa&	1000
vdkifpOf tzHk;'DZdkif;	jrefrma&;&ma v vma&; tzGJU
xkwa0ol	0g;Dwuf xef;wdk; (01869)
yHkESdyfol	0g;aZmf;rif xef; (00241)
	a tZuf yHkESdyfwdkuf
	trSwf (118)? (4) vrf;?
	ykpGefaqmifrif;pdkfa'oyxrcsKyf
	&efukefNrdKU

rmwum

jrefma&;&mavhvma&;tzGJUcsKyfrsm;

မြန်မာနှင့်အိမ်နီးချင်း မဟာဗျူဟာ | 9

txl;aqmif;ygrsm;

၁။ မြန်မာ့နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေးဆုံချက် | 21

armifaumif;&ydf

၂။ မြန်မာနှင့် အိမ်နီးချင်းဆက်ဆံရေး မဟာဗျူဟာ | 30

oefxGef;(aoe*F)

၃။ အိမ်နီးချင်းများနှင့် ဆက်ဆံရေးကောင်းတည်ဆောက်ပြီး အကျိုးကျေးဇူးရဖို့ဆိုလျှင် | 42

aumif;Edkifwifh

၄။ တရုတ်၏အိမ်နီးချင်း သံခင်းတမန်ခင်းမူဝါဒနှင့် နယ်စပ်ဒေသလုံခြုံရေး | 48

a'gufwmEdkifaqG(aoe*F)[mAdkvf [mavhvma&;tzGJU]

EdkifiHa&;

၅။ နိုင်ငံတည်မော်ကွန်း(၃)(ပထမပိုင်း) ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ (၂၀၀၈ ခုနှစ်) | 61

wuúodkvfrwfbl

၆။ နန်းစွန့်မယ့်သူကို ဘာကြောင့်တရုတ်တွေ့ရတာလဲ | 74

aeZifvwf

၇။ ကမ္ဘာဖျက်ပြီး ထွက်ပြေးမယ်ကြံ | 81

a'gufwmcifarmifvGif(vrf;rawmf)

၈။ ငြိမ်းချမ်းရေးခရီးလမ်းမှာ စိန်ခေါ်မှုများ ရှိနေသည့်တိုင် | 90

armifbkvf(t n majr)

pmaumif;fayrG 98

၉။ ဆင်ခင်းသဘင်တော်

aZmf'D 104

၁၀။ စစ်ပြတိုက်

a'wif(bD)t) 112

၁၁။ ဆိုဗီယက်ရုရှားပြည်ရောက် ဗမာယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့

jr0wpDwnf t zG

pDyGa&; 121

၁၂။ ကမ္ဘာ့သိ မြန်မာနိုင်ငံဖွားစီးပွားရေးပညာရှင်

apmEkd(f t okd)ab m*aA') 128

၁၃။ တရုတ်နိုင်ငံစီးပွားရေးမဟာဗျူဟာနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏အကျိုးစီးပွား

ykdwif

vlr&;ESifhtaxGaxG 133

၁၄။ ရည်မှန်းချက်ထား၊ အမြဲကြိုးစား

cpEkd(pdwfn) 140

၁၅။ "ရပ်" နိုင်သူ "ရေး" နိုင်မှုနှင့် မြန်မာ့ပညာရေး

a'juf vmarmif bif 152

၁၆။ မကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုများ

or; tkd 159

၁၇။ လူမှုရေးတရားမျှတမှု (Social Justice)

a'juf vmcif armif nd 165

၁၈။ မြန်မာရပ်ရှင်ဆိုးပေကြီး(၄)

lunpkd keG 170

၁၉။ တိုင်းပြည်တိုးတက်ရေးနှင့် တက္ကသိုလ်များ၏အခန်းကဏ္ဍ

a'juf vmausmf vwf 178

၂၀။ အသက်ရာကျော်သူများစုစည်းရာ အပြာရောင်ဒေသများ

ausmf ausmf vdif (SMART)

ယဉ်ကျေးမှု 186

၂၁။ မြန်မာ့သမိုင်းမှပြောသော မြန်မာ့နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်
(အာရှတိုက်၏ပထမဆုံး စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်အတွေးအခေါ်)
a'ujufwmrif;nd

နည်းပညာ 208

၂၂။ ရှားစောင်းလက်ပပ်ပင်မှ မုတ်ခါး
oydüumpfGa'ujufwmr;cbeWif

ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး 218

၂၃။ ပင်လယ်ရေပြင် မြင့်တက်ခြင်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ
aumf0;D

ဥပဒေ 224

၂၄။ ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေ (Competition Law) အကြောင်း သိကောင်းစရာများ
0D;efarmif(ppfaw;)G

အထူးကဏ္ဍ 230

၂၅။ မြန်မာရေးရာ နေ့စွဲမှတ်တမ်းများ
oufxm;oef

jrefma&;&mavhvma&; tzGJUedkifiHpum;

jrefmESifh tdeJ;Dif;r[mAsL[m

“ပထဝီနိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲကြီးများနှင့်
ဒေသ၏ အချက်အချာကျလာမှုတို့ကြောင့်
မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံအားလုံးနှင့်
မိတ်ဝတ်မပျက် ဆက်ဆံရေးတည်းဟူသော
ပင်မနိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒအပေါ်တွင်
အိမ်နီးချင်းမဟာဗျူဟာတို့ကို တည်ဆောက်ရပေမည်။”

မြန်မာနိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှတွင် ကုန်းမြေနိုင်ငံများအကြား အကြီးဆုံးနိုင်ငံဖြစ်ပြီး တရုတ်၊ ထိုင်း၊ လာအို၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့နှင့် နယ်နိမိတ်ချင်းဆက်စပ်နေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် အဆိုပါ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံ ငါးနိုင်ငံနှင့် ကုန်းမြေနယ်နိမိတ်စုစုပေါင်း ၄,၁၅၃ မိုင်ခန့် ဆက်စပ်နေသည်။ အရှေ့မြောက်အရပ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံ၊ အရှေ့အရပ်တွင် လာအိုနိုင်ငံ၊ အရှေ့တောင်အရပ်တွင် ထိုင်းနိုင်ငံ၊ အနောက်အရပ်တွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံနှင့် အနောက်နှင့် အနောက်မြောက်အရပ်တွင် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့ တည်ရှိနေပေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းရေးအပေါ် အဆိုပါအိမ်နီးချင်းနိုင်ငံ ငါးနိုင်ငံတို့နှင့် ဆက်ဆံရေးများက သိသာစွာ အကျိုးသက်ရောက်နေသည်။ ဆက်ဆံရေးအမြင့်အနိမ့်ပေါ်မူတည်၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးတို့အပေါ် ရိုက်ခတ်မှုများ သို့မဟုတ် အပေါင်းလက္ခဏာနှင့် အနုတ်လက္ခဏာများ ဖြစ်ထွန်းနေစေသည်။

ယင်းအတွက်ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် အိမ်နီးချင်းတို့နှင့် သက်ဆိုင်သည့် တစ်နိုင်ငံချင်းအလိုက် မဟာဗျူဟာများနှင့် အားလုံးကို ခြုံငုံသည့် ဘုံမဟာဗျူဟာကြီးတစ်ခု ရှိနေဖို့ လိုအပ်လာသည်။ အထူးသဖြင့် ပထဝီနိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲကြီးများနှင့် ဒေသ၏ အချက်အချာကျလာမှုတို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံအားလုံးနှင့် မိတ်ဝတ်မပျက် ဆက်ဆံရေးတည်းဟူသော ပင်မနိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒအပေါ်တွင် အိမ်နီးချင်းမဟာဗျူဟာတို့ကို တည်ဆောက်ရပေမည်။

ဘုံသဘောဆောင်သော မဟာဗျူဟာအကြောင်း မဆွေးနွေးခင် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံစီအလိုက်ကို ခွဲခြားရှုမြင်သုံးသပ်ကြည့်ချင်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အိမ်နီးချင်းများဟုဆိုသော်လည်း ထိုအိမ်နီးချင်းတို့နှင့်ဆက်စပ်နေသည့် တည်ရာအရပ်၊ ထိုအိမ်နီးချင်းတို့၏ ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးအခြေအနေ၊ ယင်းတို့၏ နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးမူဝါဒများ မတူကွဲပြားနေမှုများကြောင့် ဆက်ဆံရေးများသည် သီးခြားလက္ခဏာကိုယ်စီနှင့်တည်ရှိနေကြပေသည်။

မြန်မာ–တရုတ်အိမ်နီးချင်း

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံးအိမ်နီးချင်းနိုင်ငံသည် တရုတ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့သည် ကုန်းနယ်နိမိတ် ၁,၃၇၀ မိုင်ခန့်ထိစပ်နေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ဖျားမှသည် အရှေ့မြောက်ပိုင်းအထိ ဆက်စပ်နေခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာနှင့်တရုတ်တို့သည် ရှေးရာစုနှစ်ပေါင်းများစွာကတည်းက ယဉ်ကျေးမှုနှင့်စီးပွားရေး ကူးသန်းဖလှယ်မှုများရှိခဲ့သည်။ တရားဝင်သံတမန်ဆက်ဆံရေးကို တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံအဖြစ် တည်ထောင်ပြီးနောက် ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ် ဇွန်လ ၈ ရက်တွင် စတင်ထူထောင်ခဲ့သည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်မှစတင်ခဲ့သော သံတမန်ဆက်ဆံရေးသည် ယခု ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် နှစ်ပေါင်း ၇၃ နှစ်ရှိခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။

ထိုရှည်လျားသော ကာလတစ်လျှောက် မြန်မာနှင့် တရုတ်နှစ်နိုင်ငံသည် အချို့သော အချိုးအကွေ့များတွင် ဆက်ဆံရေးအဖုအထစ်များရှိခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် နှစ်နိုင်ငံခေါင်းဆောင်များသည် ယင်းတို့ကို စိတ်ရှည်စွာဖြင့် ဖြေရှင်းကျော်လွှားခဲ့ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည်

တောင်အာရှနှင့် အရှေ့တောင်အာရှကို ချိတ်ဆက်ပေးသည့် မဟာဗျူဟာကျသည့် တည်နေရာတွင် တည်ရှိနေခြင်းက တရုတ်နိုင်ငံအတွက် အရေးကြီးသော အိမ်နီးချင်းဖြစ်စေသလို မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့်လည်း တရုတ်နိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးအိမ်နီးချင်းနိုင်ငံနှင့် အရေးကြီးသော စီးပွားရေးမဟာမိတ်နိုင်ငံအဖြစ် တရုတ်နိုင်ငံကို သတ်မှတ်ထားသည်။ မြန်မာနှင့် တရုတ်ဆက်ဆံရေးတွင် ဆွေမျိုးပေါက်ဖော်ဆက်ဆံရေးဟူသည့် သင်္ကေတတင်စားမှုဖြင့် ပုံဖော်ထားခြင်းက ယင်းဆက်ဆံရေး၏ နက်ရှိုင်းမှုနှင့် အရေးပါမှုကို ဖော်ပြနေသည်။

မြန်မာနှင့်တရုတ် နှစ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားဆက်ဆံမှုသည် အစဉ်အလာအရပင် မြင့်မားနေဆဲဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခြေခံအဆောက်အအုံစီမံကိန်းများတွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် အဓိကရင်းနှီးမြှုပ်နှံသည့်နိုင်ငံအဖြစ် တည်ရှိနေသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ရပ်ဝန်းတစ်ခု လမ်းကြောင်းတစ်သွယ် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာအစီအစဉ်ကြီးတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် အရေးပါသော ပထဝီအနေအထား ဖြစ်နေသည်။ တရုတ်နိုင်ငံက အဆိုပါအစီအစဉ်၏ အချိတ်အဆက် စီမံကိန်းကြီးတစ်ခုဖြစ်နေသည့် မြန်မာ-တရုတ် စီးပွားရေးစင်္ကြံကြီးကို အလျင်အမြန်အကောင်အထည်ဖော်လိုနေသည်။ အဆိုပါ စီမံကိန်းသည် တရုတ်နိုင်ငံအား စီးပွားရေးအတွက်သာမက နိုင်ငံရေးအတွက်ပါ မဟာဗျူဟာမြောက်ထောက်ကူပေးသည်ဟု နိုင်ငံရေးလေ့လာသူအချို့က သုံးသပ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကုန်သွယ်မှုတွင် မြန်မာ-တရုတ် နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးသည် အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေသည်။ မြန်မာ-တရုတ်နယ်စပ် ကုန်သွယ်ရေး ချောမွေ့အဆင်ပြေမှုများ၊ အတားအဆီး အခက်အခဲများအပေါ်လိုက်၍ မြန်မာ့စီးပွားရေးအပေါ် အတန်အသင့်ရိုက်ခတ်မှုရှိနေသည်။ မြန်မာနှင့်တရုတ် နှစ်နိုင်ငံအကြား နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေး အပါအဝင် စုစုပေါင်းကုန်သွယ်မှုပမာဏသည် ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်အတွက် ဧပြီလမှ အောက်တိုဘာလအထိ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၅,၀၇၂ ဒသမ ၁၅၆ သန်း ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ တရုတ်

“မြန်မာနှင့် တရုတ် နှစ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားဆက်ဆံမှုသည် အစဉ်အလာအရပင် မြင့်မားနေဆဲ ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခြေခံ အဆောက်အအုံ စီမံကိန်းများတွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် အဓိကရင်းနှီးမြှုပ်နှံသည့် နိုင်ငံအဖြစ် တည်ရှိနေသည်။”

နိုင်ငံသို့ ပို့ကုန်ပမာဏမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁,၇၄၄ ဒသမ ၈၄၃ သန်းရှိပြီး တရုတ်မှ သွင်းကုန်မှာ ဒေါ်လာ ၃,၃၂၇ ဒသမ ၃၁၃ သန်းရှိသည်။

မြန်မာ–တရုတ် ဆက်ဆံရေးသည် မြန်မာနိုင်ငံအရှေ့မြောက်ပိုင်းနှင့် ယင်းနှင့် ဆက်နွှယ်သော ပဋိပက္ခများကြောင့် အခက်အခဲများနှင့် ကြုံတွေ့ရတတ်သည်။ မြန်မာ့ ငြိမ်းချမ်းရေး ဖြစ်စဉ်များ၏ အရွေ့နှင့်လည်း ချိတ်ဆက်နေပြန်သည်။ ထို့မျှမကသေး ဒေသ တွင်း ပထဝီနိုင်ငံရေးယှဉ်ပြိုင်မှု မြင့်တက်လာခြင်းများကလည်း မြန်မာ–တရုတ်ဆက်ဆံရေး အပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ရှိနေသည်။ မြန်မာနှင့် အာဆီယံဆက်ဆံရေးအပေါ်ပင် သိသာသော လွှမ်းမိုးမှုရှိနေသည်။ အကျဉ်းချုံးပြောရလျှင် မြန်မာ– တရုတ်ဆက်ဆံရေးသည် အရေးကြီးလှသည့် ဆတ်ဆတ်ထိမခံသည့် မဟာဗျူဟာမြောက်ဆက်ဆံရေးအဖြစ် မြင်ကြ ရသည်။

မြန်မာ–လာအိုအိမ်နီးချင်း

လာအိုနိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏အရှေ့ဘက်က အိမ်နီးချင်းဖြစ်သည်။ နှစ်နိုင်ငံ နယ်နိမိတ်ချင်း ၁၄၇ ဒသမ ၉ မိုင်ခန့် ဆက်စပ်နေကြသည်။ နယ်စပ်တစ်လျှောက် မဲခေါင်မြစ် ဖြတ်သန်းစီးဆင်းသည်။ မြန်မာနှင့်လာအိုတို့သည် ၁၉၅၅ ခုနှစ်တွင် သံတမန်ဆက်ဆံရေး ထူထောင်ကြသည်။ ၁၉၆၇ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် လာအိုနိုင်ငံဆိုင်ရာ သံအမတ်ကြီး ကို ခန့်အပ်ခဲ့သည်။ မြန်မာနှင့်လာအိုတို့သည် နီးကပ်သော ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ရိုးရာဓလေ့များ ရှိနေကြသည့် အိမ်နီးချင်းများဖြစ်ကြသည်။

နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးသည် ရာစုနှစ်ဝက်ကျော်ကြာသည့်တိုင် ဆက်ဆံရေးကောင်း ခဲ့သည်။ နှစ်နိုင်ငံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများသည် နှစ်နိုင်ငံအကြား ပြည်သူများ၏ အစဉ်အလာ အရ ချစ်ကြည်ရင်းနှီးသော သံယောဇဉ်ကြောင့် ခိုင်မြဲလျက်ရှိသည်။

မြန်မာနှင့်လာအို နှစ်နိုင်ငံအကြား နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးစခန်းတစ်ခုရှိပြီး နှစ်နိုင်ငံ အကြား ကုန်သွယ်မှုပမာဏမှာ သိပ်မများလှပါ။ ၂၀၂၃–၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်အတွက် ဧပြီလ မှ အောက်တိုဘာလအထိ နှစ်နိုင်ငံအကြားကုန်သွယ်မှုတန်ဖိုးသည် ဒေါ်လာ ၄ ဒသမ ၀၃၄ သန်းရှိပြီး ယင်းတွင် ပို့ကုန်တန်ဖိုး ၀ ဒသမ ၀၆၂ သန်းနှင့် သွင်းကုန် ၃ ဒသမ ၉၇၂ သန်း ရှိခဲ့သည်။

မြန်မာ–ထိုင်းအိမ်နီးချင်း

ထိုင်းနိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အရှေ့တောင်ဘက်တွင်တည်ရှိသည့် အိမ်နီးချင်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာနှင့် ထိုင်းတို့သည် နယ်စပ်ချင်း ၁,၃၁၉ မိုင်အထိ ရှည်လျားစွာ ထိစပ်နေကြ သည်။ မြန်မာနှင့်ထိုင်းနိုင်ငံတို့သည် ၁၉၄၈ခုနှစ် ဩဂုတ်လ ၂၄ ရက်တွင် သံတမန်ဆက်ဆံရေး ထူထောင်ခဲ့ကြသည်။ မြန်မာနှင့်ထိုင်းနိုင်ငံတို့သည်လည်း ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ရိုးရာဓလေ့များ အတော်နီးစပ်ကြသည့် အိမ်နီးချင်းများဖြစ်ကြသည်။ နှစ်နိုင်ငံပြည်သူများ ကူးလူးဆက်ဆံမှု မြင့်မားကြသည်။

နှစ်နိုင်ငံအကြား ကုန်သွယ်မှုပမာဏကလည်း မြင့်မားသည်။ အထူးသဖြင့် နှစ်နိုင်ငံ နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးက အထူးဖွံ့ဖြိုးသည်။ မြန်မာ–ထိုင်း နှစ်နိုင်ငံသည် တာချီလိတ်၊ မြဝတီ၊ ကော့သောင်း၊ မြိတ်၊ ထီးခီး၊ မေ့တောင်နယ်စပ် ကုန်သွယ်ရေးစခန်းများ ဖွင့်လှစ်ထားရှိသည်။

၂၀၂၃–၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်အတွက် ဧပြီလမှ အောက်တိုဘာလအထိ နှစ်နိုင်ငံအကြား စုစုပေါင်း ကုန်သွယ်မှုပမာဏသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၃,၄၃၀ ဒသမ ၉၉၅ သန်းခန့်ရှိသည်။ မြန်မာက ထိုင်းနိုင်ငံသို့ ပို့ကုန်တန်ဖိုးမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ၂,၂၅၀ ဒသမ ၆၄၆ သန်းရှိပြီး သွင်းကုန်တန်ဖိုးမှာ ၁,၁၈၀ ဒသမ ၃၄၉ သန်း ရှိသည်။ ပို့ကုန်တန်ဖိုးတွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ ထိုင်းနိုင်ငံသို့ သဘာဝဓာတ်ငွေ့တင်ပို့မှုက အများစုဖြစ်သည်။

မြန်မာနှင့်ထိုင်းနယ်စပ်သည် တစ်ဖက်တွင် စီးပွားရေးအရ အရေးပါသလို တစ်ဖက်တွင်လည်း အစိုးရကိုဆန့်ကျင်သော လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များရှိနေသဖြင့် တစ်ခါတစ်ရံတွင် ပဋိပက္ခများနှင့် စစ်ပွဲများ ကြုံနေရသည်။ ယင်းကလည်း နှစ်နိုင်ငံ ကူးလူးဆက်ဆံမှုများနှင့် ဆက်ဆံရေးများတွင် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ရှိသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲများကလည်း မြန်မာ့နိုင်ငံရေးအပေါ် ရိုက်ခတ်မှုများရှိသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနှင့် ထိုင်းအိမ်နီးချင်း ဆက်ဆံရေးကိုလည်း မြန်မာနိုင်ငံဘက်မှ အထူးဂရုစိုက်ဆောင်ရွက်နေရသည်။

မြန်မာ–ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်အိမ်နီးချင်း

ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အနောက်ဘက်တံခါးဝမှ အိမ်နီးချင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာနှင့်ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နယ်စပ်သည် ၁၆၈ မိုင်ခန့် ထိစပ်နေသည်။ ၁၉၇၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၁၃ ရက်နေ့တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံကို လွတ်လပ်သော အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်နိုင်ငံအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုကာ ဆက်ဆံရေးစတင်ခဲ့သည်။

မြန်မာနှင့်ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှစ်နိုင်ငံတို့သည် သံတမန်ဆက်ဆံရေး ၅၁ နှစ်အတွင်း နှစ်နိုင်ငံအကြား သံတမန်ဆက်ဆံရေး အမြင့်အနိမ့်ရှိခဲ့ကြသည်။ အထူးသဖြင့် နှစ်နိုင်ငံသည် ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်ဒေသကို အတူပိုင်ဆိုင်ထားကြသည်။ နှစ်နိုင်ငံအကြား ပင်လယ်ပြင် နယ်နိမိတ် အငြင်းပွားမှုများဖြစ်ခဲ့ပြီး ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် ငြိမ်းချမ်းစွာ ဖြေရှင်းနိုင်ခဲ့ကြသည်။ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ရခိုင်ပြည်နယ်ရှိ ဘင်္ဂါလီပြဿနာကြောင့် နှစ်နိုင်ငံအကြား ပွတ်တိုက်မှုများရှိခဲ့သော်လည်း နှစ်နိုင်ငံအစိုးရသည် သံတမန်လမ်းကြောင်းဖြင့် ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။

မြန်မာနှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် နှစ်နိုင်ငံကုန်သွယ်မှုပမာဏမှာ နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေး အပါအဝင် ၂၀၂၃–၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်အတွက် ဧပြီလမှ အောက်တိုဘာလအတွင်း စုစုပေါင်း အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄၀ ဒသမ ၅၃၀ သန်း ရှိခဲ့သည်။ မြန်မာက ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်သို့ပို့ကုန်တန်ဖိုးမှာ ဒေါ်လာ ၂၅ ဒသမ ၈၁ သန်းရှိပြီး သွင်းကုန်မှာ ၁၄ ဒသမ ၇၂၈ သန်း ရှိခဲ့သည်။

မြန်မာ–အိန္ဒိယအိမ်နီးချင်း

အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အနောက်မြောက်ဘက်တွင် တည်ရှိနေသည့် အိမ်နီးချင်းဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် နယ်နိမိတ်ချင်း ၈၃၁ ဒသမ ၈ မိုင်

ထိစပ်နေသည်။ မြန်မာနှင့် အိန္ဒိယတို့သည် ရှေးပဝေသဏီကပင် ယဉ်ကျေးမှု၊ ကူးလူး ဆက်ဆံမှုများ အားကောင်းဖွံ့ဖြိုးခဲ့သည်။ ဘီစီ၂၄၁ ခုနှစ် အသောကမင်းလက်ထက်မှ စတင်ကာ နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာအခြေပြုသည့် ယဉ်ကျေးမှု၊ ကူးလူးဆက်ဆံ မှုများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းခေတ်သစ်တွင် မြန်မာနှင့်အိန္ဒိယတို့သည် ကိုလိုနီ နယ်ချဲ့ အင်္ဂလိပ်လက်အောက်မှ လွတ်မြောက်ရေး လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှု သမိုင်းမှတ်တမ်း များကလည်း ဆင်တူသည်။ ကာလအပိုင်းအခြားတူသည်။ တူညီသော အခက်အခဲအတား အဆီးများနှင့် ရန်သူများကို တွန်းလှန်ခဲ့ကြရသည့်အတွက် နှစ်ဖက်ပြည်သူများ၏ နှလုံးသား များကလည်း ဆင်တူသည်။ ၁၉၅၁ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၇ ရက်နေ့တွင် မြန်မာနှင့်အိန္ဒိယတို့ ချစ်ကြည်ရေးစာချုပ် ချုပ်ဆိုခဲ့သည်။ ထူးခြားသည်မှာ မြန်မာနိုင်ငံသည် လွတ်လပ်ရေး ရသည့် ၁၉၄၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်တွင်ပင် အိန္ဒိယနှင့် သံတမန်ဆက်ဆံရေး ထူထောင်ခဲ့ ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ လွတ်လပ်သော မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထမနေ့တွင်ပင် နှစ်နိုင်ငံသံခင်းတမန်ခင်း စတင်လိုက်နိုင်ခြင်းက နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေး၏ နက်ရှိုင်းအရေးပါမှုကို ထင်ဟပ်စေသည်။

မြန်မာနှင့်အိန္ဒိယနှစ်နိုင်ငံအကြား နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေး အပါအဝင် စုစုပေါင်း ကုန်သွယ်မှုပမာဏမှာ ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်အတွက် ဧပြီလမှ အောက်တိုဘာလအထိ အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၇၄၇ ဒသမ ၈၁၄ သန်းရှိခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ အိန္ဒိယသို့ ပို့ကုန်တန်ဖိုး မှာ ဒေါ်လာ ၄၉၉ ဒသမ ၂၈ သန်းဖြစ်ပြီး သွင်းကုန်တန်ဖိုးမှာ ၂၄၈ ဒသမ ၅၃၄ သန်းဖြစ်သည်။ အိန္ဒိယနှင့်မြန်မာ နှစ်နိုင်ငံအကြား အကောင်အထည်ဖော်နေသည့် ထင်ရှားသော မဟာဗျူဟာ စီမံကိန်းတစ်ခုမှာ ကုလားတန်ဘက်စုံသယ်ယူပို့ဆောင်ရေးစီမံကိန်း ဖြစ်သည်။

မြန်မာနှင့်အိမ်နီးချင်းများ စီးပွားရေးဆက်ဆံမှုနှိုင်းယှဉ်ချက်

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အိမ်နီးချင်း တရုတ်၊ လာအို၊ ထိုင်း၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် အိန္ဒိယတို့ အကြား စီးပွားရေးနှင့် ကုန်သွယ်ရေးဆက်ဆံမှုများတွင် အစဉ်အလာအရ တရုတ်ပြည်သူ့ သမ္မတနိုင်ငံ၊ ထိုင်းနိုင်ငံတို့နှင့် ကုန်သွယ်ရေးနှင့် စီးပွားဆက်ဆံမှုများ မြင့်မားသည်။

၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်အတွက် ၂၀၂၃ ဧပြီလမှ ၂၀၂၃ အောက်တိုဘာလကုန်အထိ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအကြား ကုန်သွယ်မှုပမာဏ အများဆုံးမှာ တရုတ်နိုင်ငံ ဖြစ်ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၅,၀၇၂ ဒသမ ၁၅၆သန်းရှိသည်။ ဒုတိယအများဆုံးမှာ ထိုင်းနိုင်ငံ ဖြစ်ပြီး ကုန်သွယ်မှုပမာဏ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၃,၄၃၀ ဒသမ ၉၉၅ သန်းရှိသည်။ တတိယ နေရာတွင် အိန္ဒိယနှင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၇၄၇ ဒသမ ၈၁၄ သန်း၊ စတုတ္ထမြောက်နေရာတွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄၀ ဒသမ ၅၃၀ သန်း အသီးသီးရှိကြသည်။ ကုန်သွယ်မှု အနည်းဆုံးမှာ လာအိုနိုင်ငံနှင့်ဖြစ်ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄ ဒသမ ၀၁၄ သန်းသာ ရှိနေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသို့ အဆိုပါအိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများမှ လာရောက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံကြရာတွင် ၂၀၂၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၃၁ ရက်နေ့အထိ တရုတ်နိုင်ငံသည် စီမံကိန်းပေါင်း ၆၁၃ ခု အတွက် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၁,၉၃၉ ဒသမ ၇၅၅ သန်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် ခွင့်ပြုထားပြီးဖြစ် သည်။ ဒုတိယအများဆုံးမှာ ထိုင်းနိုင်ငံဖြစ်ပြီး စီမံကိန်း ၁၅၄ ခုအတွက် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၁,၆၀၉ ဒသမ ၅၇၃ သန်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် ခွင့်ပြုထားသည်။ တတိယမြောက်အဖြစ် အိန္ဒိယ

သည် စီမံကိန်း ၃၇ ခုအတွက် ဒေါ်လာ ၇၇၅ ဒသမ ၇၃၃ သန်း၊ စတုတ္ထနှင့် ပဥ္စမမြောက်အဖြစ် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသည် စီမံကိန်း ငါးခုအတွက် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၈ ဒသမ ၈၉ သန်း၊ လာအိုသည် စီမံကိန်းတစ်ခုအတွက် ဒေါ်လာ ၀ ဒသမ ၈၈၃ သန်းစီ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားကြသည်။

ထို့ကြောင့် စီးပွားရေးအရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် အိမ်နီးချင်း ငါးနိုင်ငံအနက် တရုတ်၊ ထိုင်း၊ အိန္ဒိယတို့က အများဆုံးရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ ယခုကိန်းဂဏန်းများက မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အိမ်နီးချင်းတို့၏ စီးပွားကူးလူးဆက်ဆံမှုကိုဖော်ပြနေရာ အိမ်နီးချင်း မဟာဗျူဟာများ စဉ်းစားရာတွင် အလေးထားထည့်သွင်းရမည့်အချက် ဖြစ်နေပေသည်။ ယင်းတို့အထဲတွင် တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယတို့၏စီမံကိန်းများထဲတွင် မဟာဗျူဟာမြောက်စီမံကိန်းများ ပါဝင်နေသည်ကိုလည်း ထည့်တွက်ကြရပါမည်။

မြန်မာနှင့်အိမ်နီးချင်းများ နိုင်ငံရေးအရ ချိတ်ဆက်တွဲမှီမှုများ

ဤအပိုင်းတွင် အိမ်နီးချင်းများ၏ နိုင်ငံရေးစနစ်များ၊ တပ်မတော်၏ အခန်းကဏ္ဍများ၊ နိုင်ငံအရွယ်အစားများ၊ လူဦးရေ ပထဝီအနေအထားများနှင့် သမိုင်းနောက်ခံ ဆက်ဆံရေးများ စသည့်အချက်များကို ထည့်သွင်းတွက်ချက်ရပါမည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများတွင် တရုတ်နှင့်လာအိုတို့သည် တစ်ပါတီကွန်မြူနစ်စနစ်ကျင့်သုံးကြသောနိုင်ငံများ ဖြစ်သည်။ ထိုင်း၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် အိန္ဒိယတို့က ပါတီစုံဒီမိုကရေစီစနစ်ကို ကျင့်သုံးကြသည်။

ထူးခြားချက်တစ်ခုအနေဖြင့် အိမ်နီးချင်း ငါးနိုင်ငံသည် နိုင်ငံရေးစနစ်များ ကွဲပြားစေကာမူ တပ်မတော်၏နိုင်ငံရေးတွင် အရေးပါမှုများ မြင့်မားကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုင်းနှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတို့တွင် တပ်အာဏာသိမ်းမှုများဖြင့် နိုင်ငံရေးအကွေ့အပြောင်းများ ရှိခဲ့သည်ကိုလည်း တွေ့နိုင်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် စတုရန်းမိုင် ၂၆၁,၂၂၈ ခန့် ကျယ်ဝန်းသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ဧရိယာအကျယ်အဝန်းအားဖြင့် စတုရန်းမိုင်ပေါင်း ၃ ဒသမ ၇ သန်းခန့် ရှိသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံက စတုရန်းမိုင် ၁ ဒသမ ၃ သန်းခန့်၊ ထိုင်းနိုင်ငံသည် ၁၉၈,၁၂၀ စတုရန်းမိုင်ခန့်၊ လာအိုက ၉၁,၀၀၀ စတုရန်းမိုင်၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်က ၅၇,၃၂၀ စတုရန်းမိုင်အသီးသီး ရှိကြသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများထဲတွင် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံပြီးလျှင် တတိယမြောက် အကြီးဆုံးနိုင်ငံဖြစ်ကာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အနောက်တွင် ထိုင်း၊ လာအိုနှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်တို့ အစဉ်လိုက်ရှိနေသည်။ ကမ္ဘာ့အဆင့်တွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် တတိယမြောက်အကြီးဆုံး၊ အိန္ဒိယသည် အကြီးဆုံးနိုင်ငံအဆင့်(၇)၊ မြန်မာနိုင်ငံသည် အဆင့် (၄၀)၊ ထိုင်းနိုင်ငံသည် အဆင့်(၅၁)၊ လာအိုသည် အဆင့်(၈၄)နှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်သည် အဆင့်(၉၄) အသီးသီး ရှိကြသည်။ ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး ထိပ်တန်း (၁၀) နိုင်ငံစာရင်းဝင် တရုတ်နှင့် အိန္ဒိယတို့ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်းများဖြစ်နေကြခြင်းသည် မဟာဗျူဟာရေးဆွဲရာတွင် အရေးပါသည်။

လူဦးရေအရနှိုင်းယှဉ်ရလျှင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လူဦးရေသည် ၅၄ သန်းခန့်ရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းထားသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် လူဦးရေ ၁ ဒသမ ၄ ဘီလီယံခန့်ရှိပြီး ကမ္ဘာ့လူဦးရေ အထူထပ်ဆုံးနိုင်ငံ ဖြစ်နေသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံသည် လူဦးရေ ၁ ဒသမ ၃ ဘီလီယံခန့်ရှိပြီး

ကမ္ဘာ့ဒုတိယမြောက်လူဦးရေ အထူထပ်ဆုံးအဆင့်ရှိသည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံက လူဦးရေ ၁၆၅ သန်းခန့်၊ ထိုင်းနိုင်ငံက လူဦးရေသန်း ၇၀ ခန့်နှင့် လာအိုနိုင်ငံက လူဦးရေ ခုနစ်သန်းခန့် ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့်ယှဉ်လျှင် တတိယမြောက်အကြီးဆုံး နိုင်ငံဖြစ်သော်လည်း လူဦးရေအရဆိုပါက အဆင့်(၅)တွင်သာရှိပြီး မြန်မာ၏အနောက်တွင် လာအိုသာ ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့လူဦးရေအများဆုံး နှစ်နိုင်ငံနှင့် လူဦးရေတိုးတက်မှု မြင့်မားသော အခြားနိုင်ငံနှစ်နိုင်ငံတို့နှင့် အိမ်နီးချင်းဖြစ်နေခြင်း၊ အထူးသဖြင့် အိမ်နီးချင်း နိုင်ငံများထဲတွင် အရွယ်အငယ်ဆုံး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံ၏ လူဦးရေအဆင့်သည် တရုတ်၊ အိန္ဒိယတို့ပြီးနောက် တတိယနေရာတွင်ရှိနေခြင်းတို့သည် မဟာဗျူဟာစဉ်းစားရာတွင် လေးနက်စွာ ချဉ်းကပ်သင့်သည့်အချက်များ ဖြစ်လာပါသည်။

ပထဝီအနေအထားအရ မြန်မာနိုင်ငံသည် တောင်အာရှနှင့် အရှေ့တောင်အာရှကို ချိတ်ဆက်ပေးရာ၊ ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနှစ်နိုင်ငံဖြစ်သည့် အိန္ဒိယနှင့် တရုတ်တို့ကို ချိတ်ဆက်ရာ၊ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်နှင့် သမုဒ္ဒရာထွက်ပေါက်ရှိရာ မဟာဗျူဟာမြောက် ရှည်လျားသည့် ကမ်းရိုးတန်းများတည်ရှိရာ နိုင်ငံဖြစ်သည်။ မြန်မာ့အိမ်နီးချင်းများတွင် လာအိုသည် ကုန်းတွင်း ပိတ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး မြန်မာနှင့် နယ်နိမိတ်ချင်းဆက်နေသည့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ယူနန်ပြည်နယ် သည်လည်း ကုန်းတွင်းပိတ်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ ထိုင်း၊ အိန္ဒိယနှင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်တို့သည် မြန်မာ နိုင်ငံကဲ့သို့ပင် ပင်လယ်ထွက်ပေါက်ရှိသည့် နိုင်ငံများဖြစ်နေသည်။ ယင်းတည်ရှိမှုများက ကမ္ဘာ့ပထဝီနိုင်ငံရေးကို အကျိုးသက်ရောက်မှုများရှိနေကာ မြန်မာနိုင်ငံ၏အိမ်နီးချင်း မဟာဗျူဟာအတွက်လည်း အရေးပါလှသည့် အချက်တစ်ခုဟုဆိုရပါမည်။

သုံးသပ်အကဲဖြတ်ခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံသည် ယင်း၏ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံ ငါးနိုင်ငံနှင့် ဆက်ဆံရေးအတွက် အသေးစိတ်မဟာဗျူဟာတစ်ခုကို ရေးဆွဲရာတွင် အချက်အချို့ကို စဉ်းစားထည့်တွက်ရန် လိုအပ်ပါမည်။

ရှေးဦးစွာ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် လက်ရှိဆက်ဆံရေးအခြေအနေကို ပွင့်လင်းစွာ သုံးသပ် အကဲဖြတ်ရပါမည်။ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် လုံခြုံရေးရှုထောင့်များမှ အကဲဖြတ်သင့်ပါသည်။ လုံခြုံရေးရှုထောင့်ဆိုရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အမျိုးသားအကျိုးစီးပွား နှင့် အမျိုးသားရေးလက္ခဏာများအပေါ် ကိုင်စွဲသုံးသပ်ဖို့လည်း လိုအပ်ပါသည်။

ထို့အပြင် အဓိကကျသည့် အကျိုးစီးပွားများဖြစ်သည့် ကုန်သွယ်ရေး၊ လုံခြုံရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုဖလှယ်ခြင်းများအပါအဝင် ဒေသတွင်း ပဋိပက္ခများအပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှု၊ ဖြေရှင်းနိုင်စွမ်း စသည်တို့ကိုလည်း စဉ်းစားရပါမည်။ ယင်းတို့အထဲတွင် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံ အလိုက် ဦးစားပေးချင်း တူညီနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် အိမ်နီးချင်း တစ်နိုင်ငံချင်းအလိုက် ဦးစားပေးရမည့် အကျိုးစီးပွားကိစ္စများကို သတ်မှတ်သင့်ပါသည်။

သံတမန်ရေးချဉ်းကပ်မှု

အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် သံတမန်ရေးချဉ်းကပ်ရာတွင် နှစ်နိုင်ငံအကြား ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများက အိမ်နီးချင်းများဖြစ်၍ ပိုပြီးအရေးကြီးလှသည်။ သံတမန်ရေးလမ်းကြောင်းများမှတစ်ဆင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများကို ထိန်းသိမ်းထားရန်လိုအပ်ပြီး ပုံမှန်ဆွေးနွေးပွဲများနှင့် အဆင့်အလိုက် အပြန်အလှန်လည်ပတ်ခြင်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ဖြစ်ပါသည်။

နှစ်နိုင်ငံအကြား သံတမန်ရေးဆက်ဆံမှုများသာမက နိုင်ငံစုံပါဝင်သော ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများကိုလည်း ပုံမှန်ပြုလုပ်စေသင့်ပါသည်။ ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သော အာဆီယံ၊ BIMSTEC နှင့် မဲခေါင်–လန်ချန်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးတို့မှတစ်ဆင့် ဆက်ဆံမှုများ ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ သည့်ထက်ပို၍လည်း မြန်မာနိုင်ငံက အိမ်ရှင်နိုင်ငံအဖြစ် တာဝန်ယူကာ "မြန်မာနှင့် အိမ်နီးချင်းများ" ဟူသည့် သံတမန်ရေးရာ ပလက်ဖောင်းတစ်ခုတည်ဆောက်ပြီး ထိုပလက်ဖောင်းမှတစ်ဆင့် အိမ်နီးချင်းအားလုံးနှင့် ရင်းနှီးစွာ ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများ ပုံမှန်ပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ ယင်းပလက်ဖောင်းမှပင် ပြည်သူများအကြား ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများကို မြှင့်တင်နိုင်ပါသည်။ အဆိုပါကိစ္စများသည် အိမ်နီးချင်းတစ်နိုင်ငံချင်းနှင့် ဆက်ဆံရေးမဟာဗျူဟာ တည်ဆောက်ရာတွင်လည်းကောင်း၊ အားလုံးခြုံငုံသော ဘုံဆက်ဆံရေးမဟာဗျူဟာ ရေးဆွဲရာတွင်လည်းကောင်း ပါဝင်သင့်ပါသည်။

စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု

အရှေ့ပိုင်းတွင် တင်ပြခဲ့ပြီးသော စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်များအပါအဝင် စီးပွားရေးနှင့် ကုန်သွယ်ရေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်များအပေါ် အခြေခံပြီး အိမ်နီးချင်းများနှင့် ကုန်သွယ်ရေးဆက်ဆံမှုများနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံဖွံ့ဖြိုးရေး ဆောင်ရွက်မှုများကို သုံးသပ်လေ့လာရပါမည်။

ကုန်သွယ်ဆက်ဆံမှုများတွင် ကုန်သွယ်မှုမဟာမိတ်များပြုလုပ်ခြင်း၊ သွင်းကုန်ပို့ကုန် အခြေအနေတို့တွင် ရှိနိုင်သည့်အခွင့်အလမ်းများပေါ်မူတည်၍ နိုင်ငံအလိုက် ဦးစားပေးအဆင့်များ သတ်မှတ်ရန်လိုအပ်ပါသည်။

ဤနေရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများအကြား ကြားခံကုန်သွယ်ရာ ဒေသတစ်ခုအဖြစ် မည်သို့ဖန်တီးနိုင်မည်ကိုလည်း ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်ပါသည်။ ထိုသို့ဖန်တီးနိုင်ရေးအတွက် အိမ်နီးချင်းမဟာဗျူဟာတွင် အဆိုပါကိစ္စကို အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုအဖြစ် ပါဝင်စေခြင်းဖြင့် ပိုမိုထိရောက်နိုင်ပါလိမ့်မည်။

မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း အခြေခံအဆောက်အအုံများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် စီမံကိန်းများကို သက်ဆိုင်ရာကဏ္ဍလိုက်၊ ဒေသအပိုင်းအခြားလိုက် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မည့် အလားအလာသည်လည်း မဟာဗျူဟာအဆင့် ထည့်သွင်းသင့်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း အခြေခံအဆောက်အအုံများ ကောင်းမွန်လာပါက အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံမှ အခြားတစ်နိုင်ငံသို့ မြန်မာကို ကြားခံကုန်သွယ်မှုများ မြှင့်တင်နိုင်ခြင်းဖြင့် မြန်မာ့စီးပွားရေး တစ်ဟုန်ထိုး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နိုင်သည့်အပြင် ဒေသအချို့တွင်ရှိနေသည့် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများလည်း ချုပ်ငြိမ်းသွားနိုင်ပါသည်။

လုံခြုံရေးနှင့်တည်ငြိမ်ရေး

အိမ်နီးချင်းမဟာဗျူဟာများတွင် ထည့်သွင်းသုံးသပ်ရမည့် နောက်အချက်တစ်ခုမှာ လုံခြုံမှုနှင့် တည်ငြိမ်မှုတို့ ဖြစ်ကြပါသည်။ လုံခြုံမှုနှင့် တည်ငြိမ်မှုအကြောင်းပြောလျှင် နယ်စပ်များ စီမံခန့်ခွဲမှုသည် အဓိကကျသည့် အချက်များစွာထဲတွင် ထိပ်ဆုံး၌ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ၏ နယ်စပ်များတွင် လာအိုနိုင်ငံမှလွဲ၍ လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများရှိနေခြင်း၊ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကြားခံအဖြစ် တည်ရှိနေခြင်းတို့သည် အိမ်နီးချင်း မဟာဗျူဟာချမှတ်ရာတွင် သတိကြီးကြီးထားပြီး ချဉ်းကပ်သင့်သည့် အချက်ကြီးတစ်ခုလည်း ဖြစ်နေသည်။

နယ်စပ်စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့်အတူ တွဲဖက်ထားရှိသင့်သည်မှာ ပဋိပက္ခများဖြေရှင်းရေး ယန္တရားများထားရှိဖို့ ဖြစ်သည်။ ပဋိပက္ခများနှင့် အငြင်းပွားမှုများကို ငြိမ်းချမ်းစွာဖြေရှင်း နိုင်သည့် ယန္တရားများကို တည်ဆောက်သင့်သည်။ ပြဿနာတွေဖြစ်လာမှ အရေးပေါ် လုပ်ခြင်းထက် အမြဲတမ်းယန္တရားများရှိနေခြင်းဖြင့် အချို့ပြဿနာများကို မဖြစ်အောင် ကြိုတင်ကာကွယ်နိုင်ပါလိမ့်မည်။

ယဉ်ကျေးမှုနှင့် လူမှုအပြန်အလှန်ကူးလူးဆက်ဆံမှုများ

အိမ်နီးချင်းမဟာဗျူဟာတွင် အစိုးရချင်းဆက်ဆံရေးများနှင့်အတူ ပြည်သူအချင်း ချင်း ထိတွေ့ဆက်ဆံရေးများသည်လည်း အရေးပါသည်။ ထို့အတွက် ယဉ်ကျေးမှုသံခင်း တမန်ခင်းနှင့် ပြည်သူချင်းထိတွေ့မှုများသည် ယင်း၏အခက်အလက်များဖြစ်သည်။

ယဉ်ကျေးမှုသံခင်းတမန်ခင်းဟူသည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် ယဉ်ကျေးမှုပွဲတော် များ၊ ပညာရေးဆိုင်ရာသက်ဆိုင်သူများ အပြန်အလှန်စေလွှတ်မှုများ၊ ခရီးသွားလုပ်ငန်းများ ကို မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ အဆိုပါ ယဉ်ကျေးမှုသံခင်းတမန်ခင်းများသည် အိမ်နီးချင်းများနှင့် နားလည်မှုတည်ဆောက်ရာတွင် ကောင်းစွာ အထောက်အကူပြုသည်။

နောက်တစ်နည်းမှာ ပြည်သူအချင်းချင်း ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုတိုးမြှင့်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ပြည်သူများအချင်းချင်း ယုံကြည်မှုနှင့် ကောင်းမွန်သော ဆက်ဆံရေးတည်ဆောက်ရေးတွင် အသိုက်အဝန်းအသီးသီးများအကြား၊ အလွှာအသီးအသီးများအကြား ပြည်သူများထိတွေ့ ဆက်ဆံမှုများ၊ အပြန်အလှန်လည်ပတ်မှုများ ပါဝင်သည်။ နှစ်နိုင်ငံအကြား ဖက်စပ်ရုပ်ရှင် ဇာတ်ကားများနှင့် ဇာတ်လမ်းတွဲများရိုက်ကူးထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ပူးတွဲဂီတပွဲများကျင်းပခြင်း၊ ပန်းချီအနုပညာဆိုင်ရာပြပွဲများ အတူကျင်းပခြင်း စသည်တို့သည် စိတ်ကူးရလျှင် ရသလောက်၊ စိတ်ကူးကောင်းလျှင် ကောင်းသလောက် တီထွင်ဖန်တီးလုပ်ဆောင်နိုင်ကြသည့် ပြည်သူချင်း ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဖလှယ်မှုများ ဖြစ်ကြပါသည်။ ယခု ဆိုရှယ်မီဒီယာ ခေတ်ကြီးတွင် အွန်လိုင်းပုံစံမျိုးဖြင့်လည်း လုပ်ဆောင်နိုင်ကြပါသေးသည်။

နိုင်ငံချင်းအလိုက် မဟာဗျူဟာနှင့် ဘုံမဟာဗျူဟာ

အိမ်နီးချင်းတစ်နိုင်ငံနှင့် တစ်နိုင်ငံသည် အထက်ဖော်ပြပါအချက်များတွင် ထပ်တူ ထပ်မျှ မတူညီနိုင်ကြသည့်အတွက် နိုင်ငံအလိုက် အိမ်နီးချင်းမဟာဗျူဟာများကို ရှေးဦးစွာ ရေးဆွဲအကောင်အထည်ဖော်သင့်ပါသည်။ ယင်းတို့အပေါ်မူတည်၍ အိမ်နီးချင်းမဟာဗျူဟာ

များတွင် ဦးစားပေးသတ်မှတ်မှုများလည်း ကွဲလွဲနိုင်ပါသည်။ လက်ရှိ ရှိပြီးသား နှစ်နိုင်ငံ ဆက်ဆံရေးများကို မဟာဗျူဟာအဆင့်သို့ ထားရှိတွေးမြော်ခြင်းဖြစ်သည်။

ယင်းကဲ့သို့ အိမ်နီးချင်းအလိုက် မဟာဗျူဟာမြောက်အစီအစဉ်များနှင့် ဆက်ဆံရေးများထားရှိပြီးပါက ယင်းအပေါ်ဆင့်၍ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံအားလုံး ခြုံငုံသော ဘုံမဟာဗျူဟာတစ်ခုကို အကောင်အထည်ဖော်သင့်ပါသည်။ ယင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်းဆိုင်ရာ ထားရှိသော အခြေခံသဘောတရားများဟုလည်း ဆိုနိုင်သည်။

တစ်နိုင်ငံချင်းအလိုက်ပင်ဖြစ်စေ၊ ဘုံသဘောခြုံလွှမ်းသည်ဖြစ်စေ ယင်းတို့၏အုတ်မြစ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လွတ်လပ်၍ တက်ကြွသော နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒ ဖြစ်သည်။ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် မိတ်ဝတ်မပျက် ဆက်ဆံရေးထားရှိခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရှိနှင့်ပြီးသား အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒ ဖြစ်သည်။

မဟာဗျူဟာများသည် အတိတ်ကို သင်ခန်းစာယူခြင်း၊ မျက်မှောက်၏ ပကတိတရားကို သုံးသပ်ခြင်းနှင့် အနာဂတ်ကို မျှော်မှန်းခြင်းဟူသည့် ကာလသုံးပါးနှင့်လည်း ဆက်စပ်နေသည်။ ပြီးတော့ ပထဝီနိုင်ငံရေး၏ အရွေ့နှင့် လားရာများကို မှန်းဆရသည်။ ယင်းအပြင် တိုးတက်လာသည့် နည်းပညာများနှင့် အနာဂတ်နည်းပညာများ၊ စစ်ရေးမဟာဗျူဟာအခင်းအကျင်းအသစ်များကိုလည်း ထည့်သွင်းတွက်ချက်ရမည်။

စီးပွားရေးအဖွဲ့အစည်းများတွင် အနာဂတ်တွေးမြော်မှု Vision များ ရှိကြသည်။ နားလည်လွယ်အောင်ပြောရလျှင် Vision ဆိုသည်မှာ ထိုအဖွဲ့အစည်းသည် နောင်အနှစ် (၂၀) တွင်၊ နောင်အနှစ် (၃၀) တွင် သို့မဟုတ် နောင်အနှစ် (၅၀) တွင် ဘယ်လိုပုံစံရှိမည်၊ ဘယ်လိုအဆင့်ရောက်မည် စသည့် မြော်မြင်ရည်မှန်းမှုပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံသည်လည်း ယင်းကဲ့သို့သော အနာဂတ်မြော်မြင်ရည်မှန်းမှုတစ်ခု ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ ရှိရမည်။ တစ်နည်းအားဖြင့်ဆိုရလျှင် မြန်မာနိုင်ငံအနာဂတ်၏ ကာလသတ်ပန်းတိုင်များ ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်းမဟာဗျူဟာသည် အခြားမဟာဗျူဟာများနည်းတူ နိုင်ငံ၏အနာဂတ် မြော်မြင်ရည်မှန်းမှုနှင့် ကိုက်ညီဖို့လိုသည်။ ထိုရည်မှန်းမှုကို အင်အားဖြည့်ဖို့လိုသည်။ ထိုရည်မှန်းမှုကို မ,တင်ပေးနိုင်ရမည်။ ထိုရည်မှန်းမှုပန်းဥယျာဉ်ကြီး၏ ပန်းခင်းတစ်ခင်းဖြစ်ရမည်။ ထိုရည်မှန်းမှုမျှော်စင်ကြီး၏ အုတ်တစ်ချပ်ဖြစ်ရမည်။ ထိုရည်မှန်းမှု ရုပ်ဒြပ်ကြီး၏ ကလာပ်စည်းတစ်ခုဖြစ်ရမည်။

အိမ်နီးချင်းကောင်း

ကောင်းမွန်သောအိမ်နီးချင်းဆက်ဆံရေးကိုရရှိရန် မိမိကိုယ်တိုင်က အိမ်နီးချင်းကောင်းဖြစ်ဖို့လိုသလို အခြားတစ်ဖက်တွင်လည်း အိမ်နီးချင်းကောင်းများ ဖြစ်နေကြရန် အရေးကြီးသည်။ အိမ်နီးချင်းကောင်းဆက်ဆံရေးတွင် တစ်ဖက်ကောင်းဆက်ဆံရေး လုပ်နေ၍ မရနိုင်ပါ။ ရပ်ကွက်အိမ်နီးချင်းပဲဖြစ်ဖြစ်၊ နိုင်ငံအိမ်နီးချင်းပဲဖြစ်ဖြစ် ကျယ်ခြင်း၊ ချဲ့ခြင်းသာ ကွာမည်။ နက်နဲရှုပ်ထွေးမှု အနည်းအများသာ ကွာမည်။ အခြေခံတွေကတော့ အတူတူပင် ဖြစ်သည်။

အိမ်နီးချင်းများသည် သဘာဝအရပင် အခြားသူများထက် ပိုနီးကပ်သည်။ အဆက်အဆံပိုများသည်။ တစ်ယောက်အကြောင်း တစ်ယောက်ပိုသိသည်။ နီးကပ်ဆက်ဆံမှုတွေ ပိုများသဖြင့် ထုံးစံအတိုင်း အခြားသူများထက်လည်း အဖုအထစ်တွေ ပိုဖြစ်တတ်သည်။ စိတ်

အခန့်မသင့်တာတွေ ပိုဖြစ်တတ်သည်။ ယင်းတို့သည်လည်း အိမ်နီးချင်းတို့၏ သဘာဝဖြစ်သည်။ ယင်းအခက်အခဲများကိုလည်း အိမ်နီးချင်းကောင်းဟူသည့် ဂုဏ်သိက္ခာတစ်ခုဖြင့် အောင်မြင်စွာ ကျော်လွှားကြရပါမည်။

အိမ်နီးချင်းကောင်းတို့၏ အရည်အချင်းများစွာထဲတွင် –

– ရင်းနှီးချစ်ခင်မှုရှိပြီး ချဉ်းကပ်ရလွယ်ကူခြင်း၊
– လေးစားမှုရှိခြင်း၊
– ကူညီဖေးမလိုစိတ်ရှိခြင်း၊
– ထောက်ခံအားပေးခြင်း၊
– ထောက်ထားညှာတာခြင်း၊
– ဂရုတစိုက်ရှိခြင်း၊
– ရိုးသားပွင့်လင်းခြင်း၊
– ယုံကြည်စိတ်ချရခြင်း၊
– တာဝန်သိခြင်း၊
– စိတ်ရှည်၍သည်းခံခြင်း စသည်တို့ပါဝင်နေသည်။

ယင်းတို့သည် အိမ်နီးချင်း လူသားအချင်းချင်း ပိုင်ဆိုင်ထားရှိသည့် အရည်အချင်းများဖြစ်သလို နိုင်ငံအထိ ချဲ့ကြည့်လိုက်ပါကလည်း အိမ်နီးချင်းကောင်းနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ထားရှိသင့်သည့် မူဝါဒနှင့်စံနှုန်းများဖြစ်နေသည်ကို တွေ့ရပါလိမ့်မည်။ မည်သို့ဆိုစေ အိမ်နီးချင်းတို့သည် အဝေးကထက်တော့ ပိုအရေးကြီးနေသည်။ ပိုအလေးထားရမည်မှာ အသေအချာဖြစ်သည်။

ဤမျှအရေးကြီးအလေးထားရသည့်အတွက် အိမ်နီးချင်းမဟာဗျူဟာကောင်းတစ်ခု အသေအချာတည်ဆောက်ရန် လို၊မလို ဆိုသည့်မေးခွန်းကိုပင် မေးစရာမလိုတော့ဟုထင်သည်။ ထို့ကြောင့်ပင် ယခုထုတ်ဝေသည့် မြန်မာရေးရာစာစောင်တွင် "မြန်မာနှင့်အိမ်နီးချင်း မဟာဗျူဟာ" ဟူသည့်ခေါင်းစဉ်ကို အထူးတလည်ပြုကာ သုတေသီစာရေးဆရာများ၏ သုံးသပ်ချက်အမြင်များကို စုစည်းဖော်ပြထားပါသည်။ အမြင်တူတာတွေပါသလို ကွဲပြားသော ချဉ်းကပ်မှုတွေလည်း ဖတ်ကြရမည်။ မည်သို့ဆိုစေ ထိုအမြင်များစွာထဲတွင် အိမ်နီးချင်း မဟာဗျူဟာကောင်းတစ်ခုရှိဖို့အရေးကြီးလှသည်ဟူသည့် ဘုံသဘောတိုက်တွန်းချက်ကိုတွေ့ကြရမည်။ အိမ်နီးချင်းမဟာဗျူဟာကောင်းတစ်ခုသည် သဟဇာတဖြစ်သော ဘုံအသိုက်အဝန်းတစ်ခုအတွက် အထောက်အပံ့ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံ၏ ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးတို့အတွက်လည်း ယင်းက အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ အာမခံနိုင်ပါလိမ့်မည်။

အယ်ဒီတာ

၁၂ ဒီဇင်ဘာ ၂၀၂၃

jrefmEkdifiHwum qufqHa&;qkduf

armifaumif;&yf

“မြန်မာ–ရုရှားဆက်ဆံရေးမှတစ်ဆင့်
EAEU နိုင်ငံများနှင့်ဆက်ဆံမှုတိုးမြှင့်ရေး၊
ရုရှား၊ မြန်မာ၊ အိန္ဒိယ သုံးနိုင်ငံ မဟာဗျူဟာလက်တွဲမှု
မြှင့်တင်ရေးအထိ တိုးမြှင့်သွားနိုင်ပါသည်။ ”

မြန်မာနိုင်ငံသည် လွတ်လပ်၍တက်ကြွသော နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒကျင့်သုံးခြင်း၊ ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးမူငါးချက်၏ ကနဦးဖန်တီးဖော်ဆောင်ရှင် သုံးနိုင်ငံထဲက တစ်နိုင်ငံဖြစ်ခြင်း စသည့် အခြေခံမူများကို နိုင်ငံတည်စကတည်းက ကျင့်သုံးခဲ့သည်ကို အထူးတင်ပြရန်လိုမည် မဟုတ်ပါ။

အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် ရင်းနှီးအဆင်ပြေစွာဆက်ဆံရေး သဘောထားကို ဦးနေဝင်း၏ မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်စနစ်ပါတီအုပ်ချုပ်သောကာလအတွင်း အထူးအလေးအနက်ထား လမ်းညွှန်လာခဲ့သည်မှာလည်း ထင်ရှားသည့်မှတ်တိုင်တစ်ခု ဖြစ်ခဲ့ပြန်ပါသည်။

နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့၊ နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ အစိုးရလက်ထက်တို့တွင် အစဉ်အလာ နိုင်ငံခြားရေးသဘောထား ရပ်တည်ချက်တို့ကို ဆက်လက်ကျင့်သုံးခဲ့ပါသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာလည်း မိမိကို ပစ်ပယ်ထိုးနှက်နေသည့် အနောက်အုပ်စုဝင်နိုင်ငံများကို မတုံ့ပြန်၊ ရန်မဖက်ဘဲမိမိနှင့်အကျိုးစီးပွားဖက်အဖြစ် တရုတ်၊ ရုရှား၊ အိန္ဒိယ၊ ထိုင်းစသော နိုင်ငံများနှင့်နီးကပ်စွာလက်တွဲခဲ့သည်မှာလည်း အချိုးအကွေ့တစ်ခုဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

သမ္မတကြီးဦးသိန်းစိန်လက်ထက်တွင် အနောက်နိုင်ငံများနှင့်ပုံမှန်ဆက်ဆံရေး ထူထောင်မှုကို အထူးကြိုးပမ်းခဲ့ပြီး လက်ရှိနိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအစိုးရလက်ထက်တွင်ကား ရန်ဘက်မရှိ မိတ်ဖက်သာ လိုလားသည့်သဘောထားကို ထပ်မံရှင်းလင်းစွာ ထုတ်ဖော်ကြေညာခဲ့ပါသည်။ ဤသည်တို့ကိုလွတ်လပ်ရေးရပြီး မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးမူဝါဒနှင့် သဘောထားဆိုင်ရာဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုဖြစ်စဉ်၏ အနှစ်ချုပ်ဟု ဆိုထိုက်ပါသည်။ ယနေ့ အကျပ်အတည်းမျိုးစုံ ရင်ဆိုင်နေရချိန်တွင် လက်တွေ့ကျသော အထူးကာလ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး တွန်းအားမြှင့်တင်မှုတစ်ခု ဖော်ဆောင်ရန် လိုအပ်နေပါသည်။

ယနေ့အထူးကာလ မြန်မာ့နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေး မြှင့်တင်မှုအစီအစဉ်သည် တစ်ဖက်မှ အချိန်ယူ စနစ်တကျ ချမှတ်ပုံဖော်လာသော တိုက်ကွက်များကို တန်ပြန်နိုင်ရေး အထောက်အကူပြုနိုင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလဆန်းက အာဏာထိန်းမှုဖြစ်စဉ်အရ ပေါ်ထွက်လာသည့် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအစိုးရကို အမေရိကန်ဦးဆောင်သည့် အနောက်အုပ်စုမှ ပြင်းထန်စွာရှုတ်ချထိုးနှက်ခဲ့ပါသည်။ အနောက်အုပ်စုနှင့် အဝန်းအဝိုင်းတို့အနေဖြင့် ယခင့်ယခင်အရေးယူဆောင်ရွက်မှုများ ထိရောက်အောင်မြင်မှု မရှိသည့်ဖြစ်ရပ်အပေါ် သေချာစွာ လေ့လာဆန်းစစ် သုတေသနပြုထားရှိပြီး ယခုတစ်ကြိမ်အတွက် တိကျစွာ ဗျူဟာချမှတ်ပြင်ဆင်ထားရှိပြီးလည်း ဖြစ်ပါသည်။

သူတို့အနေဖြင့် ယခင် မအောင်မြင်မှုများ၏ ပင်မရေသောက်မြစ်များဖြစ်ကြသော အဓိကမြန်မာကို ထောက်ကူ ဆက်ဆံခဲ့သည့် တရုတ်၊ ရုရှားနှင့် ထိုင်းတို့အပေါ် ကိုင်တွယ်မည့် မဟာဗျူဟာတို့ကို တိတိပပ ချရပ်ထားရှိခဲ့ပြီးဖြစ်ကြပါသည်။

- ဦးသိန်းစိန်အစိုးရလက်ထက် တရုတ်နှင့်လက်တွဲဖော်ဆောင်နေသော စီမံကိန်းများ ရပ်ဆိုင်းခဲ့မှုမှ ဖြစ်ပေါ်လာသော တရုတ်နိုင်ငံ၏မြန်မာအပေါ် အယုံအကြည်ကင်းမဲ့မှုနှင့် စိတ်ပျက်လက်ပျက်ဖြစ်ပေါ်မှု။

- တစ်ဆက်တည်းဖြစ်ပေါ်လာသော တပ်မတော်အကြီးအကဲများနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ ဦးဆောင်မှုအကြား ဆက်ဆံရေးအေးစက်လာမှုတို့ကို ထိရောက်စွာ အသုံးချရေး၊
- တရုတ်၏ အကြီးဆုံးကုန်သွယ်ဖက်ဖြစ်လာသော အာဆီယံကို လက်တံအဖြစ် အသုံးချ၍ တရုတ်နှင့်ထိုင်းတို့အပေါ် ဖိအားပေးရေး၊
- ရုရှား၏အခြေအနေ ယိမ်းယိုင်မှုအပေါ် ထိရောက်စွာအသုံးချပြီး တရုတ်၏ သဘောထားမှတစ်ဆင့် မြန်မာအပေါ် ကုလလုံခြုံရေးကောင်စီ၏ ကိုင်တွယ်မှုတွင် ဘုံသဘောထား ရယူရေး၊
- ထိုင်းနိုင်ငံအစိုးရသည်လည်း နိုင်ငံတကာမှ တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုခံရရန် ကြိုးပမ်းနေဆဲကာလဖြစ်နေ၍ ထိုကြိုးပမ်းမှုတို့အပေါ် အမေရိကန်၏ လက်ခံအတည်ပြုမှုက ထိုင်းတို့အတွက် အရေးကြီးလိုအပ်ချက်တစ်ခုဖြစ်ပြီး ထိုလိုအပ်ချက်အရ ထိုင်းနိုင်ငံဘက်မှ မြန်မာကို ထိန်းချုပ်ဖိအားပေး အသုံးချလာနိုင်ရေးနှင့်
- လက်ရှိမြန်မာအစိုးရ၏ အားနည်းချက်များအပေါ် ထိရောက်စွာ အခွင့်အရေးယူထိုးနှက်ရေး စသည်တို့ကို ပဓာန မဟာဗျူဟာများအဖြစ် အနောက်အုပ်စုက ကိုင်တွယ်ကျင့်သုံးသည်ကို တွေ့ရသည်။

တစ်ဖက်တွင်လည်း မြန်မာနှင့်အစဉ်တစိုက် ဖြောင့်မှန်စွာဆက်ဆံခဲ့သည့် မိတ်ဆွေကောင်းနိုင်ငံများတွင်ပင် လက်ရှိမြန်မာအစိုးရ၏ ပြည်သူ့ထောက်ခံမှုရယူနိုင်စွမ်း၊ နိုင်ငံကို ပြန်လည်တည်ငြိမ်မှုရအောင် ဖော်ဆောင်နိုင်စွမ်းနှင့် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးနှင့် ဆက်ဆံရေးကို ထိန်းသိမ်းနိုင်စွမ်းတို့နှင့်ပတ်သက်၍ လက်ရှိအခြေအနေကိုလည်း အဓိကထိန်းချုပ်ရေးဗျူဟာအဖြစ် အသုံးချပြန်ပါသည်။ ယင်းတို့၏ အဓိကရည်မှန်းချက်ကြီး (၄) ရပ်အနေဖြင့်–

- တပ်မတော်အစိုးရ ဖိအားများစွာအောက်မှ နိုင်ငံရေးစားပွဲဝိုင်းသို့ ပါဝင်လာစေရေး၊
- NUG ပြည်ပြေးအစိုးရအပေါ် အသိအမှတ်ပြုမှု အင်အားကောင်းမွန်လာစေရေး၊
- မြန်မာတစ်နိုင်ငံလုံး တည်ငြိမ်မှုပျက်ပြားကာ အစိတ်စိတ်အမြွှာမြွှာကွဲပြားလျက် တရုတ်အပါအဝင် မည်သည့်မိတ်ဆွေနိုင်ငံကမျှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတို့တွင် ပူးပေါင်းမှုများ မလုပ်ဆောင်နိုင်ရေး သို့မဟုတ် BRI ၊ CMEC စီမံကိန်းများအား နှောင့်ယှက်ဟန့်တားရေးနှင့်
- တပ်မတော်ကို အပြီးအပိုင်ဖြိုလှဲရေးအထိ စနစ်တကျပုံဖော် ပြင်ဆင်ကိုင်တွယ်ရန် ပြင်ဆင်နေခဲ့ကြပါသည်။

နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအစိုးရ၏ ပထမ နှစ် နှစ်တာကာလအတွင်း ၎င်းတို့၏ပုံဖော်မှုတို့မှာ PDF သည် စိတ်ခံစားမှုအခြေခံ အကြမ်းဖက်သတ်ဖြတ်မှုများတွင် နစ်မျောနေခြင်း၊ ထိရောက်သော စုစည်းထိန်းချုပ် ဦးဆောင်မှုတစ်ခုအောက်တွင်မရှိခြင်း စသည့် အားနည်းချက်အရပ်ရပ်ကြောင့် ပြည်သူ့ယုံကြည်ကိုးစားမှုလျော့ကျလာခြင်း၊ မြန်မာအပေါ်အာဆီယံ၏ သံတမန်ရေးရာ ဝိုင်းပယ်မှု မထိရောက်ခြင်းတို့ကြောင့် အကျိုးသက်ရောက်မှုနည်းပါးလာပြီး အဓိကဒေသကြီးတို့တွင် တည်ငြိမ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဘက် ပြန်လည်ဦးတည်လာခဲ့ပါသည်။

ထို့နောက် အနောက်အင်အားစုသည် ၎င်းတို့၏မဟာဗျူဟာ ဒုတိယအဆင့်ကို တက်လှမ်းဖော်ဆောင်ခဲ့ပါသည်။ လက်ရှိမဟာဗျူဟာသည်ကား NUG ၊ PDFကို ဗဟိုပြုသည့် တော်လှန်ရေးမှသည် လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းအားလုံး၏ အင်အားကိုကျယ်ပြန့်စွာ အသုံးချ၍တပ်မတော်နှင့် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအစိုးရကို အခြေမှဖြိုလှဲရေးပင်ဖြစ်တော့သည်။ အွန်လိုင်း ဒုစရိုက်မှုများနှင့် နယ်စပ်ဒေသဥပဒေစိုးမိုးမှုတို့တွင် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ၏ကိုင်တွယ်နေမှုအပေါ် တရုတ်၏ စိတ်အနှောင့်အယှက်ဖြစ်မှုအခြေအနေကို ထိရောက်စွာ အသုံးချနိုင်လိုက်ပါသည်။ နယ်စပ်မှမြောက်ပိုင်းမဟာမိတ်လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ သုံးဖွဲ့ကို KIA နှင့် “ဝ” အာဏာပိုင်တို့က ပံ့ပိုးသည့် စစ်ဆင်ရေးကြီးကို ယနေ့ ဆင်နွှဲနေကြပါသည်။

တစ်ချက်ခုတ် သုံး-လေးချက်ပြတ်သည့် တိုက်ပွဲစဉ်များ ပေါ်ထွက်လာသည်။ မြောက်ပိုင်းဒေသများ ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းအပေါ် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီထက် လက်နက်ကိုင်များကို တရုတ် နိုင်ငံက ပိုမိုယုံကြည်ကိုးစားလာရေး၊ မြန်မာနှင့်တရုတ်အကြား အစိုးရချင်း၊ ပြည်သူချင်း ဆက်ဆံရေးပျက်ပြားစေရေး၊ တရုတ်၏ BRI ၊ CMEC စီမံကိန်းများဖော်ဆောင်မှုရပ်ဆိုင်း ပျက်ပြားစေရေးနှင့် မြန်မာ့တပ်မတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအစိုးရ ယိမ်းယိုင်ပြိုလဲစေရေးတို့ကို ရည်ရွယ်ဖော်ဆောင်နေခြင်းဖြစ်သည်။

နောက်တစ်ဆင့်အနေဖြင့် လက်ရှိနိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအစိုးရအနေဖြင့် လူဦးရေထူထပ်သောဒေသများတွင် အေးချမ်းတည်ငြိမ်၍ စီးပွားရေးလည်ပတ်နိုင်ရေးကို ပဓာနထားဆောင်ရွက်နေပြီး ဝေးလံသည့်ဒေသများအပေါ် ခပ်ကျဲကျဲထိန်းချုပ်ထားသည့် အထိုင်အပေါ် အကောင်းဆုံး အခွင့်အရေးယူ တန်ပြန်မှုများ ပြုလုပ်လာခဲ့ပါသည်။ သူတို့အနေဖြင့် -

- မြန်မာ၏အဓိကရပ်တည်ချက်ဖြစ်သော အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများအကြား ကုန်သွယ်ရေးနှင့် စီးပွားရေး ဆက်သွယ်မှုများကို ဖြတ်တောက်ရေး၊
- လူဦးရေကျဲပါးသောဒေသများအပေါ် ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းကိုမြှင့်တင်လျက် ထိုသို့ထိန်းချုပ်နိုင်စွမ်းအပေါ်မှ အထိရောက်ဆုံးအမြတ်ထုတ် အခွင့်အရေးယူနိုင်ရေး၊ အထူးသဖြင့်တပ်သားသစ်စုဆောင်းမှုနှင့် သဘာဝသယံဇာတထုတ်လုပ်မှုဝင်ငွေများ မြှင့်တင်ရေး၊
- ပြင်ပထောက်ကူမှုများ၊ စီးဝင်မှုလမ်းကြောင်းများ လုံခြုံခိုင်မာစေရေးနှင့်
- လျှပ်စစ်ပို့ဆောင်ရေးကွန်ရက်များကို ဖြတ်တောက်ရေးတို့ဖြင့် တန်ပြန်လာပါသည်။

ထိုအခြေအနေအရပ်ရပ်အပေါ် တုံ့ပြန်ရာတွင် ၎င်းတို့၏ မဟာဗျူဟာနှင့်ပုံဖော်မှုအရပ်ရပ်ကို ရင်ဆိုင်ချေဖျက်နိုင်စွမ်းရှိသည့် တန်ပြန်မဟာဗျူဟာအထိုင်ချရပ်မှု အဝဝကိုခိုင်မာထိမိစွာ ချရပ်ပုံဖော်နိုင်စွမ်းရှိမည့် အိမ်နီးချင်း ဗဟိုပြုနိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး မဟာဗျူဟာတစ်ရပ် အရေးတကြီးချရပ်ရန် လိုအပ်နေပြီဖြစ်ပါသည်။ အထူးအရေးကြီး ဂရုပြုပုံဖော်ရမည့် နိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေး ထူထောင်မှုကို အောက်ပါအတိုင်းအဆိုပြုလိုပါသည်-

၅+၁ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးမြှင့်တင်မှုဗျူဟာ

အိမ်နီးချင်း ငါးနိုင်ငံ အပေါင်း(၅+၁) ရုရှားဆက်ဆံရေးကောင်းတစ်ရပ် ထူထောင် ပုံဖော်ရေး ဖြစ်ပါသည်။ ထိုဗျူဟာသည် တစ်ဖက်မှကျင့်သုံးနေသော နယ်စပ်ပတ်လည် ထိန်းချုပ်ဖြတ်တောက် ဝိုင်းပတ်ရေး ဗျူဟာကို တန်ပြန်နိုင်စွမ်းရှိရမည်ဖြစ်သလို မဟာဗျူဟာလိုအပ်မှုများဖြစ်သော ငွေကြေး၊ လက်နက်နှင့်နည်းပညာ ရယူနိုင်စွမ်းတွင် ယှဉ်ပြိုင်အသာရ နိုင်ရေးနှင့် စီးပွားရေးလည်ပတ်မှုခိုင်မာတိုးတက်နိုင်စေရေးအတွက် ပြည့်ဝစွာထောက်ကူနိုင်စွမ်း ရှိစေရပါမည်။ တင်ပြပါခြောက်နိုင်ငံနှင့်ဆက်ဆံရေးမြှင့်တင်မှုကို တစ်နိုင်ငံချင်း အပေါ် လေ့လာဆန်းစစ်တင်ပြလိုပါသည်။

မြန်မာ-ရုရှား ဆက်ဆံရေး

မြန်မာ-ရုရှားဆက်ဆံရေးမှာ တစ်ခုတည်းသော အင်အားကြီးနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံနှင့် အကန့်အသတ်မဲ့လက်တွဲပူးပေါင်းရေး မျှော်လင့်ချက်ဖြစ်ပါသည်။ ရုရှား၏ ယူကရိန်းစစ်ပွဲတွင် ပြန်လည်အသာစီးရလာခြင်း၊ စီးပွားရေးပြန်လည်တည်ငြိမ်လာခြင်း၊ တရုတ်အပေါ် မှီခိုမှု လျော့ကျလာခြင်းတို့အပေါ် ထိရောက်စွာ အခွင့်အရေးယူရမည့်ကာလ ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာ-ရုရှားဆက်ဆံရေးမှတစ်ဆင့် EAEU နိုင်ငံများနှင့်ဆက်ဆံမှုတိုးမြှင့်ရေး၊ ရုရှား၊ မြန်မာ၊ အိန္ဒိယ သုံးနိုင်ငံ မဟာဗျူဟာလက်တွဲမှုမြှင့်တင်ရေးအထိ တိုးမြှင့်သွားနိုင်ပါသည်။ ထိုပူးပေါင်းမှုမှ မြန်မာ့စွမ်းအင်ဖူလုံရေးအာမခံချက်ရရှိရေးကို ကောင်းစွာထောက်ကူနိုင်ပါလိမ့်မည်။ ထိုဆက်ဆံရေး ထူထောင်မှုအပေါ်မှ တရုတ်၏ပူပန်မှုကို ရှောင်ရှားရေးသည်လည်း ထိန်းညှိရန် ကဏ္ဍဖြစ်လာပါသည်။ ရုရှားအတွက် မြန်မာက ပေးအပ်နိုင်သော မဟာဗျူဟာ အကျိုးစီးပွားကို လေ့လာဆန်းစစ် ဖော်ထုတ်၍ လက်ရှိကာလအတွက် အထူးအလေးပေးဆောင်ရွက်ရန် ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ ရုရှားအပေါ် ဆွဲဆောင်မှုရှိသည့် အပြန်အလှန် အပေးအယူ ကဏ္ဍတစ်ခု ရှာဖွေဖော်ထုတ်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

> **“မြန်မာ-ရုရှား ဆက်ဆံရေးမှ တစ်ဆင့် EAEU နိုင်ငံများနှင့်ဆက်ဆံမှု တိုးမြှင့်ရေး၊ ရုရှား၊ မြန်မာ၊ အိန္ဒိယ သုံးနိုင်ငံ မဟာဗျူဟာ လက်တွဲမှုမြှင့်တင်ရေး အထိ တိုးမြှင့် သွားနိုင်ပါသည်။”**

မြန်မာ–တရုတ်ဆက်ဆံရေး

အရေးတကာ့အရေးကြီးဆုံး ဆက်ဆံရေးထူထောင်မှုဖြစ်သည်ကို အထူးပြောရန် လိုမည် မဟုတ်ပါ။ လက်ရှိအခြေအနေသည် နှစ်နိုင်ငံအကြား အပြန်အလှန်နားလည်မှု၊ ပိုမို ပွင့်လင်းရင်းနှီး ရှင်းလင်းလာစေမှု အထူးအရေးကြီးဆုံးကာလ ဖြစ်နေပါပြီ။ တရုတ်သည် အခြားအိမ်နီးချင်းများဖြစ်သော အိန္ဒိယ၊ ထိုင်းတို့နှင့်အလားတူ လက်ရှိရင်ဆိုင်အားပြိုင်မှု တို့တွင် ဘက်မရွေးသေးဘဲ စောင့်ကြည့်ဆန်းစစ်နေပါလိမ့်မည်။ တရုတ်၏ BRI ၊ CMEC စီမံကိန်းများဖြစ်တည်ရေးကို ပျက်ပြယ်စေမည့် အနောက်အုပ်စုမှ ကြိုးကိုင်ပုံဖော်နေသည့် တိုက်ကွက်များတွင် တရုတ်က အဘယ်ကြောင့်လိုက်ပါစီးမျောနေပါသနည်းဆိုသည့် ထူးခြား ချက်အတွက် အဖြေတိတိကျကျ ဖော်ထုတ်ရန်အထူးအရေးကြီးနေပါသည်။

နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအစိုးရ၏ ပြည်သူ့ထောက်ခံမှုရယူနိုင်စွမ်းနှင့် တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေး၊ ဥပဒေစိုးမိုးမှုပုံဖော်နိုင်စွမ်းအပေါ် သံသယရှိနေမှုက တရုတ်အပါအဝင် မိတ်ဖက်နိုင်ငံများ မရေရာ ထွေပြားမှုတို့ဖြစ်ပေါ်စေခြင်း အခြေခံအကြောင်းအချက်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုဖြစ်တည်မှု နှစ်ရပ် အပေါ် ကြိုးပမ်းတည်ဆောက်နေဆဲကာလတွင် မြန်မာအနေနှင့် အခြေအနေ (၃)ရပ်ကို အရှိတရားအနေနှင့် လက်ခံထားရှိနိုင်ရန် လိုအပ်ပါလိမ့်မည်။

- အိမ်နီးချင်းမိတ်ဖက်တို့အနေဖြင့် နှစ်ဖက်ခွဆက်ဆံရေး ထားရှိကြလိမ့်မည်။ မည်သည့်ဘက်ကိုမှ ပုံအောလောင်းကြေးထပ်ဦးမည် မဟုတ်ပါ။
- လက်တွဲပူးပေါင်းထောက်ကူမှုတို့ကို ပြည်သူဗဟိုပြုခေါင်းစီးအောက်ကသာ ပါးနပ်စွာ ရယူထူထောင်ရန် လိုလားကြပါလိမ့်မည်။
- မြန်မာနိုင်ငံ၏ရင်ဆိုင်နေမှု နှစ်ဖက်အကြား ထောက်ခံသူကွဲပြားမှု (Factions) များ ကွဲပြားတည်ရှိနေပါသည်။ မိမိဘက်ရပ်တည်သည့် (Factions) များ အားကောင်းလာစေရေး ကျယ်ပြန့်စွာပူးပေါင်းနိုင်သူ အသာရပါလိမ့်မည်။

တရုတ်၏မြန်မာအပေါ်၊ တပ်မတော်အပေါ်ထားရှိသည့် Hidden Agenda များ တည်မြဲသည့် ရပ်တည်ချက်နှင့် အခြေအနေအချိန်အခါအလိုက် ပြောင်းလဲမည့်ရပ်တည်ချက် သဘောထားများကို စောကြောကိုင်တွယ်နိုင်ရန် လိုပါသည်။

တပ်မတော်အစိုးရနှင့် အကန့်အသတ်မဲ့ လက်တွဲယုံကြည်မှုများသည် သမ္မတ ဦးသိန်းစိန်လက်ထက်တွင် ပယ်ဖျက်ခံလိုက်ရပြီး ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့်ပြန်လည်ထူ ထောင်မှုတို့သည် ၂၀၂၁ ခုနှစ် အာဏာထိန်းချိန်တွင် ပျက်ပြယ်ရပြန်သည်ဟု အဆိုရှိပါသည်။ မြန်မာ၏တည်ငြိမ်မှု၊ ကတိကဝတ်နှင့် သဘောတူညီချက်တို့အပေါ် အစိုးရအစဉ်အဆက် ဆက်ခံတာဝန်ယူမှုတို့အပေါ် သံသယကြီးစွာ ထားရှိလျက် သတိထားရှေ့ဆက်ရန်၊ အလော တကြီး ဘာမျှမလုပ်ဆောင်ရန် သဘောထားရှိနေသည်ဟု သုံးသပ်ချက်များရှိနေပါသည်။ ယနေ့ဖြစ်ပေါ်မှုများ၏ နောက်ကွယ်တွင် တရုတ်ရှိနေသည်၊ မြောက်ပိုင်းလက်နက်ကိုင်များ အပေါ် တရုတ်က ဩဇာလွှမ်းမိုးကြိုးကိုင်မှု ရှိနေသည်၊ တရုတ်၏ လိုလားချက်များ ဖြည့်ဆည်း ပေးလျှင် ထိုရင်ဆိုင်မှုများ ရပ်ဆိုင်းအေးချမ်းစေနိုင်သည် အစရှိသော အလွယ်တကူချမှတ် သည့် ကောက်ချက်များမှဖယ်ခွာ၍ လက်တွေ့ကျသည့် ပြန်လှန်ထောက်ကူ လက်တွဲမှုများ ထူထောင်နိုင်ရန် အရေးကြီးပါသည်။

နိုင်ငံအကြီးအကဲအချင်းချင်းအဆင့် ဆက်ဆံရေး နှောင့်နှေးနေဆဲဖြစ်နိုင်သည်ကို နားလည်လက်ခံပေးရန် လိုအပ်သလို ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်များအဆင့် ဆက်ဆံရေးပိုမိုနီးကပ်ပွင့်လင်း ထိရောက်လာရေး အစွမ်းကုန်မြှင့်တင်ရပါလိမ့်မည်။

Think Tank များအကြား Track 2 အမြင်ဖလှယ်ရေး ထိရောက်မြင့်မားရန်လိုပါသည်၊ အထူးသဖြင့် ပေကျင်းဗဟိုအစိုးရ၏သဘောထားကို ပိုမိုတီးခေါက်မိသော တရုတ် Think Tank များ၊ Academic Institutions များနှင့် ဆွေးနွေးအမြင်ဖလှယ်နိုင်ရေး အရေးကြီးပါသည်။

MISIS ကဲ့သို့သော Policy Think များ၊ မြန်မာ–တရုတ် ချစ်ကြည်ရေးအသင်းကဲ့သို့သော နိုင်ငံအဆင့် NGO များမှ Track 1.5 လမ်းကြောင်း ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများ မြှင့်တင်နိုင်လျှင် အထူးထိရောက်နိုင်ပါသည်။

မြန်မာ–ထိုင်းဆက်ဆံရေး

မြန်မာသည် ကျဉ်းထဲကျပ်ထဲကာလတွင် ထိုင်းနှင့်ဆက်ဆံရေးကို အကောင်းဆုံးထိန်းသိမ်းထားရှိနိုင်သည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ ဘန်ကောက်ရှိ မြန်မာသံရုံးမှ ထိရောက်စွာဆက်ဆံရေးပုံဖော်နိုင်သလို၊ ချင်းမိုင်ကောင်စစ်ဝန်ချုပ်ရုံးမှလည်း ထိရောက်သောဆက်ဆံရေးများ ဖော်ဆောင်နိုင်နေပါသည်။ ချင်းမိုင်ကောင်စစ်ဝန်ချုပ်ရုံးတွင် ဝန်ထမ်းအင်အားနည်းပါးလွန်းသည်ကို တိုးမြှင့်ရန်လိုပါသည်။ ချင်းမိုင်၊ မယ်ဆိုင်ဘက်အထိ ကွန်ရက်ထားရှိနိုင်မှ ပိုမိုထိရောက်စေနိုင်ပါလိမ့်မည်။

မဲဆောက်၊ ရနောင်းဂိတ်ပေါက်ဒေသများတွင် အနီးကပ်လေ့လာသုံးသပ်ကိုင်တွယ်နိုင်ရန်လည်း အရေးကြီးပါသည်။ ထိုင်းအောက်ပိုင်းတစ်ကြောသည် ရှည်လျားလှသဖြင့် ထိုဒေသများအတွက် ဗဟိုကျသော ဆူရတ်ဌာနီလိုမြို့တော်တွင် ကောင်စစ်ဝန်ရုံးဖွင့်နိုင်ပါက သိသာစွာ ထိရောက်နိုင်ပါလိမ့်မည်။ မြန်မာ–ထိုင်းကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများ ဖြတ်တောက်ရန် ကြိုးပမ်းနေမှုများကို နှစ်နိုင်ငံကျယ်ပြောစွာ လက်တွဲပူးပေါင်း၍ဖြေရှင်းရင်ဆိုင်နိုင်ရေးသည် ယနေ့ မြန်မာ–ထိုင်း ဆက်ဆံရေး၏ ပင်မရေစီးကြောင်းဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာ–အိန္ဒိယဆက်ဆံရေး

မြန်မာ၏ထာဝရအိမ်နီးချင်းကောင်းနှစ်နိုင်ငံကိုဖော်ထုတ်ရပါလျှင် အိန္ဒိယနှင့်လာအိုတို့ ထင်ရှားစွာပေါ်ထွက်လာပါလိမ့်မည်။ သို့စဉ်တိုင် မြန်မာ–အိန္ဒိယစီးပွားရေးဆက်ဆံမှုက တရုတ်နှင့်ထိုင်းတို့၏နောက်မှ တတိယနေရာတွင်သာ ရပ်တည်နေပါသည်။ မြန်မာနှင့်ထိစပ်နေသော မဏိပူရအာသံဒေသ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနောက်ကျမှု၊ ဆက်သွယ်ရေးလမ်းပန်းရှည်လျားခက်ခဲမှု၊ ဗဟိုအစိုးရနှင့်ပြည်နယ်အစိုးရအကြား အစေးမကပ်မှုနှင့် နယ်စပ်နှစ်ဖက်ဒေသများ မတည်ငြိမ်မှုတို့က အဓိကအဟန့်အတား ဖြစ်နေစေသည်။

အိန္ဒိယစီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုက သူတို့၏ Act East ရည်မှန်းချက်တွင် ပုံအောရင်းနီးမြှုပ်နှံနိုင်သည့်အဆင့်ရောက်ရှိလာပါက မြန်မာ့အရေးပါမှုသည် အိန္ဒိယအတွက် ထိပ်ဆုံးအဆင့်နေရာ ယူလာပါလိမ့်မည်။ ရေကြောင်းလမ်းမှ ချိတ်ဆက်မှုက ရေတိုတွင် အတိုဆုံးနှင့် အထိရောက်ဆုံးဖြစ်နေဆဲ တွေ့ရှိရပါသည်။ Bay of Bengal Costal Countries

(BBCC)များ၏ ပင်လယ်အော်ဘုံစီးပွားရေးပူးပေါင်းမှု မြှင့်တင်ရေးဖော်ဆောင်ရန် အချိန်ကောင်း ဖြစ်ပါသည်။ (မိမိမှ သီးခြားအဆိုပြုစာတမ်း အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ရေးသားတင်သွင်းထား ရှိပါသည်။) လက်ရှိ အိန္ဒိယအနေဖြင့် မြန်မာနှင့်ဆက်ဆံရေးကို ပုံမှန်ထိန်းသိမ်းထားရှိနိုင်ပြီး Bilateral Relations ရော Multilateral Relations မှာပါ ခိုင်ခိုင်မာမာတည်ရှိနေပါသည်။ အိန္ဒိယနှင့် ဆက်ဆံရေးကောင်းတစ်ခု ထိန်းသိမ်းထားနိုင်မှုသည် အိန္ဒိယကို ဗဟိုပြုသော Multilateral ပူးပေါင်းမှုတို့တွင် မြန်မာ့ကဏ္ဍမြှင့်တင်ရေးအတွက် ထိရောက်စွာ အသုံးချနိုင်စေပါလိမ့်မည်။

မြန်မာ–ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ဆက်ဆံရေး

မြန်မာ–ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နယ်စပ် အကျပ်အတည်းကို မြန်မာနှင့် မွတ်ဆလင်နိုင်ငံများအကြား ရင်ဆိုင်မှုပုံစံအထိ ဆိုးရွားစွာပုံဖော်ခံရခြင်းမျိုး ရှိခဲ့ပါသည်။ ယခုအခါ ထိုထောင်ချောက်မှ ဖောက်ထွက်နိုင်ခဲ့ပါပြီ။ ကာယကံရှင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် မြန်မာဆက်ဆံရေးသည် ဆင့်ပွားဖြစ်ပေါ်မှုဖြစ်သော အင်ဒိုနီးရှား၊ မလေးရှားတို့နှင့်ဆက်ဆံရေးထက်ပင် ပျော့ပျောင်းညင်သာမှု ရှိနေသည်မှာ ထူးခြားချက်တစ်ခုဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာ–ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် ဆက်ဆံရေးကို ဂရုပြု မြှင့်တင်ရေးသည် အီရန်၊ ဆော်ဒီအာရေဗျ၊ ကူဝိတ်၊ ယူအေအီး စသော ပင်လယ်ကွေ့နိုင်ငံများနှင့် နားလည်မှုမြှင့်တင်နိုင်ရေး ရေရှည်ဖော်ဆောင်မှုအထိ သက်ရောက်မှု ရှိစေနိုင်ပါသည်။ Indian Ocean Rim Assocation (IORA) တွင် မြန်မာတွင်ကျယ်စွာ ပါဝင်နိုင်ရေးသည်လည်း နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေး မြှင့်တင်နိုင်စွမ်းအပေါ် မှီတည်နေပါသည်။

မြန်မာ–လာအိုဆက်ဆံရေး

ထာဝရရိုးရှင်းကောင်းမွန်ခဲ့သော လာအိုနိုင်ငံငယ်ကလေး၏ အရှိန်အဟုန်ပြင်းပြင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာမှုအပေါ်မှ မြန်မာသည် အခွင့်အလမ်းသစ်များ ပေါ်ထွက်ခွင့်ရှိနေသည်ကို လက်လွတ်မခံသင့်ပေ။ မြန်မာ့ကုန်စည်စီးဆင်းမှုက တိုက်ရိုက်လမ်းကြောင်းများ ခက်ခဲနေချိန်တွင် မိုင်းလားထွက်ပေါက်နှင့် လာအိုမှတစ်ဆင့် စီးဆင်းစေရေးတို့က အရန်လမ်းကြောင်းများ ဖြစ်လာပါလိမ့်မည်။ ဆက်စပ်ဒေသများ အေးချမ်းတည်ငြိမ်မှုကို ထိန်းသိမ်းထားရှိနိုင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

အနှစ်ချုပ်သုံးသပ်ချက်

မြန်မာနိုင်ငံသည် ဘဏ္ဍာငွေကြေး၊ စွမ်းအင်လောင်စာ၊ လူသူလက်နက်၊ နည်းပညာ ဖြည့်ဆည်းမှု ယန္တရားခိုင်မာစေရေးကို တည်ဆောက်ထူထောင်မှုနှင့် တစ်ဖက်မှာ ဖြိုလှဲနင်းချေရေး အားပြိုင်မှုနှစ်ရပ် ရင်ဆိုင်နေရချိန်ဖြစ်ပါသည်။

ပြည်တွင်းအင်အားဖြင့် စုစည်းတည်ဆောက်မှုနှင့် ပြည်ပဖြင့်ချိတ်ဆက်လက်တွဲမှု အချိုးကျအစပ်အဟပ်ညီရန် အထူးအရေးကြီးပါသည်။ တစ်ပြိုင်တည်းမှာပင် ပြင်ပစွက်ဖက်မှု လမ်းကြောင်းများကို ထိန်းချုပ်နိုင်ရေးနှင့် ရန်ဘက်တို့၏ထောက်ပို့လမ်းကြောင်းများကို ဖြတ်တောက်ထိန်းချုပ်နိုင်ရေးတွင်လည်း ပြည်တွင်းပြည်ပ ချိတ်ဆက်ပုံဖော်မှုဟန်ချက်

ညီရန် လိုပြန်ပါသည်။ ထိုပုံဖော်မှု နှစ်ရပ်စလုံးကို ဖြည့်ဆည်းမည့် အဓိကနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေး၊ တစ်နိုင်ငံချင်းဗျူဟာ ခြုံငုံပေါင်းစည်းရေး နှစ်ရပ်လုံး တိပသေချာရန်လိုပါသည်။

တစ်နိုင်ငံချင်းဆီမှ မိမိလိုလားတောင်းဆိုမှုတို့အတွက် အပေးအယူလုပ်နိုင်စွမ်းရှိ မရှိကို ဆန်းစစ်တွက်ဆ၍ လိုအပ်သလိုပြောင်းလဲချိန်ဆ ဆန်းသစ်သွားနိုင်ရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။ တရုတ်နှင့် ဆက်ဆံရေးတွင် ၎င်းတို့အနေဖြင့် အနောက်အုပ်စု၏ ပုံဖော်မှုတွင် အသိမဲ့ပါဝင်မျောပါနေခြင်းလော သို့မဟုတ် ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင်ချမှတ်ထားသော ရေရှည်ဖော်ဆောင်မှု၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်လော ခွဲခြားစိတ်ဖြာနိုင်ရန် လိုပါသည်။

ရုရှားနှင့်ဆက်ဆံရေးတွင်မိမိ၏ လိုအပ်ချက်၊ လိုလားမျှော်လင့်ချက်အပေါ် အပြန်အလှန် အပေးအယူလုပ်နိုင်စွမ်းအပေါ် တိပသည့်အဖြေများ ထုတ်ဖော်နိုင်ရပါမည်။ အိန္ဒိယနှင့်ဆက်ဆံရေးတွင် အရှိန်အဟုန်ဖြင့်တိုးတက်လာသော စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှင့် နိုင်ငံတကာစင်မြင့်တွင် အရေးပါလာမှုများနှင့် အံဝင်ခွင်ကျဖြစ်စေမည့်ဆက်ဆံမှု ပုံဖော်ရန်နှင့် ရေကြောင်းဆက်သွယ်ကူးလူးမှုမြှင့်တင်ရန် အလေးပေးသင့်ပါသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံနှင့်ဆက်ဆံရေးသည် အရေးပါဆုံးနှင့် အခြေအနေအပြောင်းအလဲကို ဖန်တီးနိုင်ဆုံးဖြစ်ပါသည်။ ထိုင်း၏သဘာဝအရ သူ့ဘက်နှင့်ကိုယ့်ဘက် လူခွဲကစား အမြတ်ထုတ် နှစ်ဖက်စား ကစားလေ့ရှိပါသည်။ လက်ရှိအခြေအနေကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရေးနှင့် မိမိဘက်က ရပ်တည်သူများကို အားဖြည့်ပေးနိုင်ရန် လိုပါသည်။

ယနေ့ ကမ္ဘာ့အထိုင်တွင် မိမိ၏မိတ်ဖက်များဖြစ်သော တရုတ်၊ အိန္ဒိယနှင့် ရုရှားတို့သည် ကမ္ဘာ့ဦးဆောင်မှုနေရာသို့ တက်လှမ်းနေချိန်ဖြစ်ပါသည်။ သူတို့အနေဖြင့် မည်သည့်နိုင်ငံရေးစနစ် ကျင့်သုံးသည်ဖြစ်စေ၊ ပြည်သူလူထုအများစု၏ထောက်ခံအတည်ပြုမှု (Public Approval) ပိုမိုအလေးထားလာကြသည်ကို သတိပြုရန်လိုပါသည်။

ဒုတိယပေတံဖြစ်သည့် နိုင်ငံတော်တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးနှင့်တရားဥပဒေစိုးမိုးမှု ဖော်ဆောင်နိုင်စွမ်း ရှိ၊ မရှိ၊ Strong Government ဖြစ်၊ မဖြစ် စောင့်ကြည့်အကဲဖြတ်မှုများလည်း ပြုကြမည်မှာ ဓမ္မတာသာ။ မိမိနှင့်ဆက်ဆံရေးအပေါ် အကန့်အသတ်သည် တင်ပြပါ အခြေခံတိုင်းတာမှု နှစ်ရပ်အပေါ် တည်မှီပါသည်။ ပြည်သူထောက်ခံမှု အများအပြား မရသည့်တိုင် ခိုင်မာသောအင်အားစုတစ်ခု၏ ယုံကြည်ရပ်တည်မှုကို ရယူထားနိုင်သည်ဟူသော လက်ခံမှုတစ်ခု လိုအပ်ပါသည်။

အခြေအနေဆိုးတစ်ခု ရင်ဆိုင်နေရသည်ဖြစ်စေ၊ ထိုအခြေအနေမှ ဖောက်ထွက်ကျော်နင်းအောင်နိုင်ခြေရှိသည်ဟူသော ယုံကြည်လက်ခံမှုမျိုး ပေးအပ်နိုင်ရန်လည်း လိုအပ်ပါမည်။ မိမိကို မိတ်ဖက်များက မည်သို့အကဲဖြတ် လက်ခံဆက်ဆံနေကြသည်ဆိုသည်ကို မှန်ကန်စွာနားလည်ဖတ်ရှုလျက် ဘက်ညီလျော်ကန်သည့်ဆက်ဆံရေး ထူထောင်နိုင်ရန်သာ အရေးကြီးပါကြောင်း။

မောင်ကောင်းရိပ်

jrefmEShft deDif;fq ufqHa&;r [mAsL [m

oedfxe;f D;(aoe*)F

“မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် နယ်နိမိတ်ချင်း ထိစပ်နေသော
အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံရေးတွင်
နိုင်ငံအလိုက် အကောင်းဆုံးနှင့် တစ်သမတ်တည်းရှိသော
မဟာဗျူဟာမျိုးကို ရွေးချယ်ကျင့်သုံးနိုင်ရန်
အရေးကြီးပါသည်။”

ယနေ့မြန်မာနိုင်ငံသည် လွန်ခဲ့သော ဘီစီ ၆ ရာစုနှင့် ဘီစီ ၃ ရာစု ခေတ်များနှင့် အပြိုင်တည်ရှိခဲ့သော သရေခေတ္တရာနိုင်ငံတော်ကို ဆက်ခံခဲ့ကြောင်း သမိုင်းဆိုင်ရာ တူးဖော်တွေ့ရှိမှုများ၊ ကျောက်စာများ၊ တရုတ်မှတ်တမ်းများက သက်သေခံလျက်ရှိသည်။ မြန်မာသည် အင်ပါယာအဆင့် နိုင်ငံတော်စုစည်းမှုအဖြစ် အေဒီ ၁၀၇ ခုနှစ်တွင် စတင်တည်ထောင်ခဲ့ပြီး အေဒီ ၂၂၅ ခုနှစ်တွင် တိုးတက်ထွန်းကားနေခဲ့ပြီးဖြစ်သော ပုဂံခေတ် နိုင်ငံတော်၊ အကျယ်ပြန့်ဆုံးအင်ပါယာအဖြစ် တောင်ငူခေတ် နိုင်ငံတော် (၁၅၂၇ – ၁၆၀၀)၊ ဝါးအစည်းပြေသကဲ့သို့ ဖရိုဖရဲအခြေအနေမှ ပြည်လည်ထူထောင်ခဲ့ရသည့် ကုန်းဘောင်ခေတ်နိုင်ငံတော် (၁၇၅၂ – ၁၈၈၅) တို့ကို ထူထောင်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ ၁၈၈၆ ခုနှစ်မှ ၁၉၄၂ နှစ်လယ်ပိုင်းခန့်အထိ ဗြိတိသျှတို့၏ ကိုလိုနီအဖြစ် ကျွန်ပြုသိမ်းပိုက်ခြင်းကို တွေ့ကြုံခဲ့ရသည်။ ၁၉၄၂ နှစ်လယ်မှ ၁၉၄၅ နှစ်လယ်ခန့်အထိ ဂျပန်ခေတ်ကိုလည်းကောင်း၊ ၁၉၄၅ နှစ်လယ်မှ ၁၉၄၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၃ ရက်နေ့အထိ ဗြိတိသျှကိုလိုနီခေတ် ဒုတိယပိုင်းကိုလည်းကောင်း ကျော်ဖြတ်ခဲ့ရပြန်သည်။ ၁၉၄၈ ဇန်နဝါရီလ ၄ ရက်နေ့တွင် လွတ်လပ်သော အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်နိုင်ငံတော်အဖြစ်သို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိခဲ့သည်။

လွတ်လပ်ရေး ရရှိပြီးနောက် ခေတ်အဆက်ဆက်ကို ဖြတ်သန်းခဲ့ကြရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ဖဆပလအစိုးရကာလ (၄–၁–၁၉၄၈ မှ ၂၇–၁၀–၁၉၅၈ ထိ)၊ အိမ်စောင့်အစိုးရကာလ (၂၈–၁၀–၁၉၅၈ မှ ၃–၄–၁၉၆၀ ထိ)၊ ပြည်ထောင်စုအစိုးရကာလ (၄–၄–၁၉၆၀ မှ ၁–၃–၁၉၆၂ ထိ)၊ တော်လှန်ရေးကောင်စီအစိုးရကာလ (၂–၃–၁၉၆၂ မှ ၁–၃–၁၉၇၄ ထိ)၊ မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီအစိုးရကာလ (၂–၃–၁၉၇၄ မှ ၁၇–၉–၁၉၈၈ ထိ)၊ နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့ကာလ (၁၈–၉–၁၉၈၈ မှ ၁၄–၁၁–၁၉၉၇ ထိ)၊ နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီကာလ (၁၅–၁၁–၁၉၉၇ မှ ၃–၃–၂၀၁၁ ထိ)၊ ဒီမိုကရေစီ ပထမအစိုးရကာလ (၁–၄–၂၀၁၁ မှ ၃၁–၃–၂၀၁၆ ထိ)၊ ဒီမိုကရေစီ ဒုတိယအစိုးရကာလ (၁–၄–၂၀၁၆ မှ ၃၁–၁–၂၀၂၁ ထိ) စသည့် အချိန်ကာလများကို ကြုံတွေ့ခဲ့သည်။ ယခုအခါ နိုင်ငံတော် စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ (၁–၂–၂၀၂၁ မှ ယနေ့ထိ) တာဝန်ယူနေသည့် အချိန်ကာလတွင်းသို့ ရောက်ရှိဖြတ်သန်းလျက် ရှိသည်။

လွတ်လပ်ရေးရပြီးချိန်မှစ၍ မြန်မာ့အိမ်နီးချင်း ဆက်ဆံရေးသည်လည်း မဖြစ်မနေလုပ်ဆောင်ရသည့် အချက်တစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးနယ်ပယ်တွင် မကြာခဏ သုံးစွဲတတ်ကြသည့် "You can choose your friends, but not your neighbours" (မင်းဟာ မိတ်ဆွေတွေကို ရွေးချယ်နိုင်တယ်၊ ဒါပေမဲ့ အိမ်နီးနားချင်းတွေကိုတော့ ရွေးချယ်လို့မရဘူး) ဟူသောစကားရပ်ကို သတိပြုမိကြမည် ထင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် နယ်နိမိတ်ချင်း ထိစပ်နေသော အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံရေးတွင် နိုင်ငံအလိုက် အကောင်းဆုံးနှင့် တစ်သမတ်တည်းရှိသော မဟာဗျူဟာမျိုးကို ရွေးချယ်ကျင့်သုံးနိုင်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် မြန်မာ၏ အိမ်နီးချင်း ငါးနိုင်ငံသည် ပထဝီနိုင်ငံရေးအနေအထားများအရ မတူညီသော မူဝါဒလမ်းစဉ်များကို စွဲကိုင်ထားလျက်ရှိပြီး အာရှတိုက်နိုင်ငံများ၏ သဘောသဘာဝအတိုင်း ကိုယ်ပိုင်စံနှုန်းများ ရှိထားကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေးကို မူဝါဒတစ်ခုတည်းပေါ်

ပုံသေအထိုင်ချမှတ်ရန် ဖြစ်နိုင်ခြေနည်းပါးပြီး သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံများ၏ သဘောသဘာဝနှင့် လျော်ညီစွာ ချမှတ်ကျင့်သုံးနိုင်ရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။

အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများအကြား ယေဘုယျဆက်ဆံရေးပုံစံများ

နိုင်ငံများအကြား အိမ်နီးချင်း ဆက်ဆံရေးသည် ကွဲပြားနိုင်ပြီး သမိုင်းဆိုင်ရာ၊ ပထဝီဝင်၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအချက်များက လွှမ်းမိုးမှုရှိနိုင်သည်။ အချို့သောနိုင်ငံများနှင့် ၎င်းတို့၏အိမ်နီးချင်းများအကြား ဆက်ဆံရေးကို ယေဘုယျခြုံငုံသုံးသပ်မည်ဆိုပါက အောက်ပါအတိုင်း တွေ့မြင်နိုင်သည် –

(၁) **ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေး** – အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံအချို့သည် ခိုင်မာသော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးကို နှစ်သက်ကြသည်။ ၎င်းတို့တွင် ကုန်သွယ်ရေး၊ လုံခြုံရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဖလှယ်ရေးတို့အတွက် သဘောတူညီချက်များ၊ သဘောတူစာချုပ်များနှင့် အစပျိုးဆောင်ရွက်မှုများ ရှိနိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကနေဒါနှင့် အမေရိကန်တို့သည် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ ဆက်ဆံရေးရှိပြီး လုံခြုံရေးကိစ္စရပ်များတွင် နီးကပ်စွာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက် ရှိသည်။

(၂) **သမိုင်းဆိုင်ရာ ဆက်ဆံရေး** – သမိုင်းဆိုင်ရာ ဆက်ဆံမှုများသည် အိမ်နီးချင်း ဆက်ဆံရေးကို သိသိသာသာ သက်ရောက်မှု ရှိနိုင်သည်။ ဘုံသမိုင်း၊ ဘာသာစကား သို့မဟုတ် ယဉ်ကျေးမှု အမွေအနှစ်များကို မျှဝေခဲ့ကြသော နိုင်ငံများသည် ပိုမိုနီးစပ်ပြီး ပိုမိုချစ်ခင်ရင်းနှီးသော ဆက်ဆံရေးမျိုး ရှိကောင်း ရှိနိုင်ပါသည်။ အိန္ဒိယနှင့်နီပေါတို့သည် ၎င်းတို့ကြား အပြန်အလှန် ဆက်ဆံမှုများကို လွှမ်းမိုးသော ယဉ်ကျေးမှုနှင့် သမိုင်းဆိုင်ရာ ဘုံတူညီမှုများဖြင့် ချိတ်ဆက်နေကြသည်။

(၃) **နယ်စပ်ပြဿနာများနှင့် အငြင်းပွားမှုများ** – နယ်စပ်အငြင်းပွားမှုများသည် အိမ်နီးချင်းများကြား ဆက်ဆံရေးကို တင်းမာစေနိုင်သည်။ နယ်မြေများ သို့မဟုတ် အရင်းအမြစ်များနှင့်ပတ်သက်၍ ပဋိပက္ခများ၊ တောင်းဆိုမှုများသည် တင်းမာမှုများဆီသို့ ဦးတည်သွားလေ့ရှိသည်။ အိန္ဒိယနှင့် ပါကစ္စတန်တို့သည် ကက်ရှ်မီးယားအရေးနှင့် ပတ်သက်၍ သမိုင်းဝင် နယ်နိမိတ်အငြင်းပွားမှုများ ရှိခဲ့ပြီး ၎င်းတို့၏ ဆက်ဆံရေးကို ဆယ်စုနှစ်များစွာ ထိခိုက်စေခဲ့သည်။

(၄) **စီးပွားရေး အပြန်အလှန်မှီခိုမှုများ** – စီးပွားရေး ဆက်ဆံမှုများသည် အိမ်နီးချင်း ဆက်ဆံရေးတွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နိုင်သည်။ နိုင်ငံများသည် ကုန်သွယ်မှု၊ စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များ သို့မဟုတ် လုပ်သားလိုအပ်ချက်များအတွက် အချင်းချင်းကြား အပြန်အလှန်မှီခိုနိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဥရောပသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ၎င်းတို့၏ပထဝီဝင်အနေအထားအရ နီးစပ်မှုနှင့် ဈေးကွက် ဝေစုခွဲဝေရရှိခြင်း အကျိုးကျေးဇူးများကြောင့် ခိုင်မာသောစီးပွားရေးအရ ဆက်ဆံရေးကို တည်ဆောက်ထားနိုင်သည်။

(၅) **လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများ** – အကြမ်းဖက်မှုကဲ့သို့သော နိုင်ငံအားလုံး ထပ်တူထပ်မျှ ကြုံတွေ့ရသည့် လုံခြုံရေးစိုးရိမ်ပူပန်မှုများသည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ဦးတည်သွားစေပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံ အများအပြားသည် ဒေသတွင်းရှိ အစွန်းရောက်အုပ်စုများ၏ လုံခြုံရေးခြိမ်းခြောက်မှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြသည်။

(၆) **ယဉ်ကျေးမှုဖလှယ်ခြင်းနှင့် လူအချင်းချင်းဆက်သွယ်ခြင်းများ** – ယဉ်ကျေးမှုဖလှယ်ရေး အစီအစဉ်များ၊ ခရီးသွားလုပ်ငန်းနှင့် လူအချင်းချင်း ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုသည် အိမ်နီးချင်းများအကြား ပိုမိုကောင်းမွန်သော ဆက်ဆံရေးကို မြှင့်တင်ပေးနိုင်သည်။ ဤနည်းအားဖြင့် အပြန်အလှန်နားလည်မှုနှင့် ယုံကြည်မှုတို့ကို ဖန်တီးပေးနိုင်သည်။ ဆွီဒင်၊ နော်ဝေနှင့် ဒိန်းမတ်တို့ကဲ့သို့ စကန်ဒီနေးဗီးယားနိုင်ငံတို့အကြား နီးကပ်သော ဆက်ဆံရေးသည် ယဉ်ကျေးမှုဖလှယ်ခြင်းမှ အခြေခံထားသည်။

(၇) **ပထဝီနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ စဉ်းစားဆုံးဖြတ်ချက်များ** – အခြားနိုင်ငံများနှင့် မဟာမိတ်ဖွဲ့ခြင်း သို့မဟုတ် ဒေသတွင်း အာဏာလွန်ဆွဲပွဲများ အပါအဝင် ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေး အချက်အလက်များသည် အိမ်နီးချင်းဆက်ဆံရေးကို သိသိသာသာ လွှမ်းမိုးနိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အရှေ့အလယ်ပိုင်းရှိ နိုင်ငံများကြား ရှုပ်ထွေးသော ဆက်ဆံရေးကို ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေး ပြိုင်ဆိုင်မှုများနှင့် မဟာမိတ်များက ပုံဖော်ကြလေ့ရှိသည်။

အထက်ဖော်ပြပါအချက်များသည် ယေဘုယျဆက်ဆံရေးပုံစံများ ဖြစ်သော်လည်း အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများကြား ဆက်ဆံရေးသည် ထူးခြားထင်ရှားသည့် သီးခြားသမိုင်းဖြစ်ရပ်များ၊ ခေါင်းဆောင်မှုအပြောင်းအလဲများ၊ စီးပွားရေးပြောင်းလဲမှုများနှင့် ပထဝီဝင်နိုင်ငံရေး အခင်းအကျင်းများဆိုင်ရာ အပြောင်းအလဲများအပေါ် အခြေခံ၍ သိသိသာသာ ကွဲပြားခြားနားသည့်ပုံစံအမျိုးမျိုး ထွက်ပေါ်လာနိုင်သည်။

မြန်မာအိမ်နီးချင်းဆက်ဆံရေးများကို လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် နယ်နိမိတ်ချင်း ထိစပ်နေသောနိုင်ငံများမှာ အိန္ဒိယ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ တရုတ်၊ လာအိုနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့ဖြစ်ကြပြီး မတူညီသော ဖြတ်သန်းမှုများ၊ အယူဝါဒများနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ကွဲပြားမှုများ အသီးသီးရှိနေကြသည်။ ထို့အတွက် မြန်မာ့အိမ်နီးချင်းဆက်ဆံရေးများကို လေ့လာလိုပါက တစ်နိုင်ငံချင်းစီအလိုက် ခွဲခြားသုံးသပ်မှု ပြုလုပ်ခြင်းဖြင့် ပိုမိုလက်တွေ့ကျသော မှတ်ချက်များကို ရရှိနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

(က) မြန်မာ–အိန္ဒိယ ဆက်ဆံရေး

ကီလိုမီတာ ၁,၆၀၀ (၉၉၀ မိုင်) ကျော် ရှည်လျားသည့် မြန်မာ–အိန္ဒိယ နယ်စပ်သည် အိန္ဒိယအရှေ့မြောက်ပိုင်းရှိ မီဇိုရမ်၊ မဏိပူရ၊ နာဂလန်းနှင့် အရူနာချယ်ပရာဒက်ရှ်ပြည်နယ်များကို မြန်မာပိုင် ကချင်ပြည်နယ်၊ စစ်ကိုင်းတိုင်းဒေသကြီးနှင့် ချင်းပြည်နယ်

တို့မှ ပိုင်းခြားထားသည်။ မြန်မာနှင့်အိန္ဒိယတို့သည် ကုန်းမြေနယ်နိမိတ်အပြင် အိန္ဒိယ၏ ကပ္ပလီကျွန်းများတစ်လျှောက် ရေကြောင်းနယ်နိမိတ်ကို မျှဝေပိုင်းခြားထားသည်။ မြန်မာနှင့်အိန္ဒိယတို့သည် ၁၉၅၁ ခုနှစ်တွင် ချစ်ကြည်ရေးစာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကြသည်။ ၁၉၈၇ ခုနှစ် ဝန်ကြီးချုပ်ရာဂျစ်ဂန္ဒီ၏ ခရီးစဉ်သည် မြန်မာနှင့်အိန္ဒိယကြား ခိုင်မာသော ဆက်ဆံရေးအတွက် အုတ်မြစ်ချခဲ့သည်။ ၁၉၉၃ ခုနှစ်မှစတင်ကာ နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေး သိသိသာသာ တိုးတက်လာခဲ့သည်။ နှစ်နိုင်ငံလုံးမှ နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များသည် နှစ်နိုင်ငံကြားနှင့် အာဆီယံ အပေါင်းခြောက်အသိုက်အဝန်းအတွင်း ပုံမှန်တွေ့ဆုံကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ စတုတ္ထအကြီးဆုံးပို့ကုန်ဈေးကွက်နှင့် ငါးခုမြောက် အကြီးဆုံး သွင်းကုန်ဈေးကွက်ကို ကိုယ်စားပြုသည့်မိတ်ဖက် အိန္ဒိယနိုင်ငံနှင့် စီးပွားရေးအရ ဆက်ဆံရေးမှာ အတော်အတန်အားကောင်းနေသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် မန္တလေးရှိ အိန္ဒိယကောင်စစ်ဝန်ချုပ်ရုံးကို ပြန်လည်ဖွင့်လှစ်ခဲ့ပြီး ကာလကတ္တားတွင် မြန်မာကောင်စစ်ဝန်ချုပ်ရုံးကို တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ် မေလတွင် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဝင်ရောက်တိုက်ခတ်ခဲ့သော နာဂစ်ဆိုင်ကလုန်းမုန်တိုင်းအပြီးတွင် အိန္ဒိယသည် ကယ်ဆယ်ရေးပစ္စည်းများနှင့် အကူအညီ ကမ်းလှမ်းမှုများဖြင့် ချက်ချင်းတုံ့ပြန်ခဲ့သည်။ ၂၀၁၁ ခုနှစ် မတ်လအတွင်းက ရှမ်းပြည်နယ်အတွင်း ပြင်းထန်သောငလျင် လှုပ်ခတ်မှုဒဏ်ခံခဲ့ရသော ဒေသများတွင် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ကယ်ဆယ်ရေးနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးများအတွက် အမေရိကန်ဒေါ်လာ တစ်သန်းကို အိန္ဒိယနိုင်ငံမှ ပံ့ပိုးကူညီခဲ့သည်။

မြန်မာနှင့်အိန္ဒိယသည် မူဝါဒရေးရာအရသော်လည်းကောင်း၊ နယ်နိမိတ်ပိုင်ဆိုင်မှုအရသော်လည်းကောင်း၊ စီးပွားရေးအရသော်လည်းကောင်း အငြင်းပွားမှုကြီးကြီးမားမား မရှိခဲ့ဖူးပေ။ အိန္ဒိယ၏သံတမန်ရေးအရ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်အထိ သိသိသာသာကြီးထွားလာခဲ့ပြီး စီးပွားရေးနှင့် မဟာဗျူဟာမြောက်ဆက်ဆံရေး ခိုင်မာစေရန် ရှာဖွေနေသည့် တောင်အာရှနှင့် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းမှ နိုင်ငံများ၏ စိတ်ဝင်စားမှုကို ဆွဲဆောင်ခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ၎င်း၏ အနီးကပ်ဆုံး အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေးမှာ ပဋိပက္ခများ ကြုံနေရပြီး ပြဿနာများ ရှိနေသေးသည်။ ၎င်း၏ အနောက်အိမ်နီးချင်း ပါကစ္စတန်သည် နိုင်ငံတကာ၏ အာရုံစိုက်မှုကို မကြာခဏခံရသော်လည်း အရှေ့ဘက် အိမ်နီးချင်း မြန်မာနိုင်ငံကို မကြာခဏ လျစ်လျူရှုထားကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အိန္ဒိယ၏ ဆက်ဆံရေးသည် အလွှာပေါင်းစုံဟု ဆိုနိုင်သည်။ သမိုင်းဝင်ဆက်ဆံရေးဟောင်းများ၊ ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်မှုကို ဆန့်ကျင်သည့် နှစ်နိုင်ငံစလုံး၏ ကိုလိုနီဆန့်ကျင်ရေး တိုက်ပွဲများအတွင်း ခိုင်မာသော ဆက်ဆံရေးများ များစွာရှိခဲ့သည်။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်များတွင် နယူးဒေလီသည် ၎င်း၏ အရှေ့မျှော်မူဝါဒ (Look East) (နောက်ပိုင်းတွင် Act East သို့ ပြောင်းလဲခဲ့) ကို ဒေသတွင်း ချိတ်ဆက်မှု၊ ဖွံ့ဖြိုးရေးအကူအညီနှင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာပံ့ပိုးမှုများ ပေါင်းစပ်ပြီး

ဖော်ဆောင်ခဲ့သည်။ အပြန်အလှန်အားဖြင့် အိန္ဒိယပိုင်နက်အတွင်း လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များအတွက် မြန်မာဘက်မှ ပံ့ပိုးကူညီရန် တောင်းဆိုခဲ့သည်။

အိန္ဒိယ၏ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ဆက်ဆံရေးအတွက် ပြည်တွင်းလုံခြုံရေးကဏ္ဍသည် အမြဲတမ်း အရေးပါမှု ရှိနေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အိန္ဒိယ၏ဒေသတွင်း ဆက်သွယ်ရေး ကြိုးပမ်းမှုများအတွက် အဓိကသော့ချက် ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် မြန်မာ–ထိုင်း–အိန္ဒိယ သုံးနိုင်ငံ အဝေးပြေးလမ်းမကြီးနှင့် မဟာခေတ်အားလိုင်း ချိတ်ဆက်မှု လုပ်ငန်းစဉ်များ ဖြစ်ကြသည်။ လက်ရှိတွင် အိန္ဒိယအနေဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်ရန် ရည်မှန်းထားသော ကုလားတန်မြစ်ဝှမ်း စီမံကိန်းသည် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အာမခံချက်များနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ တိုးမြှင့်နိုင်ရန် လိုအပ်လျက်ရှိသည်။ အချုပ်အားဖြင့်ဆိုလျှင် မြန်မာ–အိန္ဒိယ ဆက်ဆံရေးသည် မူဝါဒရေးရာနှင့် နိုင်ငံခြားရေးကဏ္ဍများတွင် ထူးခြားသော အပြောင်းအလဲများ မရှိနိုင်ဘဲ စီးပွားရေးနှင့် လုံခြုံရေးကဏ္ဍပိုင်းတွင် ပိုမိုပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ကြောင်း သုံးသပ်နိုင်သည်။ ကမ္ဘာ့လူဦးရေ အများဆုံးနိုင်ငံဖြစ်လာပြီး စီးပွားရေးအရပါ တက်ရိပ်ပြနေသော မြန်မာ့အိမ်နီးချင်း အိန္ဒိယနှင့်ဆက်ဆံရေးသည် စီးပွားရေးအခြေပြုထားသော မဟာဗျူဟာမိတ်ဖက်များအဖြစ် ပေါင်းစပ်နိုင်သည်။ လုံခြုံရေးကဏ္ဍများအပြင် နည်းပညာနှင့် စစ်ရေးကဏ္ဍများပါ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်ပါက ဒေသတွင်း အပြန်အလှန်အကျိုးကျေးဇူးများ ဖြစ်ထွန်းစေနိုင်မည်ဟု သုံးသပ်ရပါသည်။

(ခ) မြန်မာ–ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် ဆက်ဆံရေး

မြန်မာ–ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် ဆက်ဆံရေးသည် ၁၉၇၂ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီ ၁၃ ရက်မှ စတင်ခဲ့ပြီး မြန်မာနိုင်ငံက ဆဋ္ဌမမြောက်နိုင်ငံအနေဖြင့် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ကို အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်နိုင်ငံအဖြစ်သို့ အသိအမှတ်ပြု လက်ခံခဲ့သည့်နေ့လည်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် နှစ်များစွာကြာမြင့်ခဲ့ပြီးနောက် ရေကြောင်းနယ်နိမိတ်ဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ဘက်မှ တရားမဝင်ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်သူများနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ပြဿနာများကြောင့် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးမှာ ကောင်းမွန်သည့်အနေအထားတွင် ရှိမနေခဲ့ပေ။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အိန္ဒိယမှလွဲ၍ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်အတွက် မဟာဗျူဟာမြောက် အားသာချက်အချို့ကို ပေးစွမ်းနိုင်သည့် တစ်ခုတည်းသော အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ပင်လယ်ပြင်မှလွဲ၍ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် အရှေ့တောင်အာရှဆီသို့ အစားထိုး ကုန်းလမ်းကြောင်းတစ်ခု ဖွင့်လှစ်ရန် အလားအလာရှိသော တံခါးပေါက်ဖြစ်သည်။ ထိုကဲ့သို့ ချိတ်ဆက်မှုသည် ထိုင်း၊ မလေးရှားနှင့် စင်ကာပူတို့ အပါအဝင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများကြား ဆက်သွယ်ရေးကွန်ရက်အတွက် အလားအလာကောင်းများ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၏ နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေးအရ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ကောင်းမွန်သော ဆက်ဆံရေးကို ထိန်းသိမ်းရန်၊ အကျိုးစီးပွားကို ပိုမိုလုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။ မြန်မာနှင့်ရင်းနှီးမှုမရှိသော ဆက်ဆံရေးသည် စစ်တကောင်း တောင်တန်းဒေသ၏ တောင်ဘက်ခြမ်းရှိ တောတောင်များတွင် နေထိုင်သော သောင်းကျန်းသူအဖွဲ့ငယ်များကို အားကောင်းလာ

စေနိုင်ပြီး ယင်းဒေသတွင် အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ မတည်မငြိမ်ဖြစ်စေနိုင်ကာ နှစ်နိုင်ငံလုံခြုံရေးအတွက် စိုးရိမ်စရာ ဖြစ်လာနိုင်ခြေရှိပါသည်။

မြန်မာနှင့်ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ကြား အဓိကပြဿနာမှာ ရခိုင်ဒေသသို့ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ရှိ စစ်တကောင်း တောင်တန်းဒေသမှ ခိုးဝင်ဘင်္ဂါလီများ အလုံးအရင်း ဝင်ရောက်နေခြင်းကို အဖြေမရှာနိုင်သေးခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ပြဿနာ၏အစမှ ၁၈၂၄ ခုနှစ် အင်္ဂလိပ်–မြန်မာ ပထမစစ်ပွဲအပြီးတွင် စတင်လာခဲ့သည်။ စစ်ပွဲကြောင့် ရခိုင်နှင့် တနင်္သာရီကို အင်္ဂလိပ်လက်အောက်သို့ ပေးလိုက်ရပြီး ၁၈၃၉ ခုနှစ်တွင် မြေရိုင်းများ တိုးချဲ့လုပ်ကိုင်ရန် ရခိုင်ပြည်နယ် ဂရန်ကြီးဥပဒေကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ရာ လုပ်သားအင်အား လိုအပ်ချက်အရ စစ်တကောင်းမှ ဘင်္ဂါလီများနှင့် မဒရပ်မှ ဆူရတီများ အများအပြား ဝင်ရောက်လာခဲ့သည်။ ထို့နောက် မွတ်ဆလင်လူဦးရေ အဆမတန် တိုးပွားလာသည့်အတွက် ၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင် စုံစမ်းရေးကော်မရှင် ဖွဲ့စည်းစုံစမ်းခဲ့ရပြီး ဗြိတိသျှတို့ကိုယ်တိုင်ကပင် ဒေသခံ ရခိုင်တို့အတွက် နောင်တစ်ချိန်တွင် အန္တရာယ်ကြီး ဖြစ်လာနိုင်ကြောင်း သတိပြုခဲ့ကြသည်။ ၁၉၃၅ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံကို အိန္ဒိယမှ ခွဲထုတ်ရန် ဆုံးဖြတ်ချက်အရ အိန္ဒိယခေါင်းဆောင် ဆာကာနှင့် မြန်မာနိုင်ငံမှ ဂဠုန်ဦးစောတို့ လူဝင်လူထွက် စာချုပ်တစ်ခုကို ကြိုတင်ချုပ်ဆိုခဲ့သည်။ ထိုစာချုပ်အရ သုံးနှစ်အတွင်း လူဝင်လူထွက် ဥပဒေများအတိုင်း ဆောင်ရွက်မှုကို ရပ်တန့်ထားရန် ပါရှိခဲ့ရာ ထိုအချိန်အတွင်း စစ်တကောင်းတောင်တန်းမှ ဘင်္ဂါလီများ အလုံးအရင်း ဝင်ရောက်လာကြပြန်သည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီး စတင်ဖြစ်ပွားခါနီး ၁၉၄၂ ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှတို့ဆုတ်ခွာခါနီး ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ကာကွယ်ရန်ဟူသော အကြောင်းပြချက်ဖြင့် ဘင်္ဂါလီများကို လက်နက်တပ်ဆင်ပေးခဲ့ခြင်းကြောင့် ကုလား–ရခိုင် အဓိကရုဏ်း စတင်ဖြစ်ပေါ်ပြီး ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် မူဂျာဟစ်ပါတီ ဖွဲ့စည်းသည်အထိ အကျိုးဆက်များ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှစတင်ပြီး ဘာသာရေးနှင့် နိုင်ငံရေး လှုပ်ရှားမှုများ ပေါင်းစပ်သွားကာ ရခိုင်ဒေသတွင်း ခိုးဝင်ဘင်္ဂါလီကိစ္စများကို နှိမ်နင်းရန် ပိုမိုခက်ခဲသွားခဲ့လေသည်။

ထိုအကျိုးဆက်များက ရခိုင်ဒေသတွင်း ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၇ ခုနှစ် အဓိကရုဏ်းများ၏ ရင်းမြစ်ဖြစ်လာခဲ့ပြီး ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်မှ ထိုကိစ္စရပ်များအတွက် မြန်မာနိုင်ငံသာ တာဝန်ရှိကြောင်း စွပ်စွဲလာသည့်အတွက် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးမှာ ပိုမိုဆိုးရွားလာခဲ့သည်။ ထိုအဓိကရုဏ်းများကြောင့် နေရပ်စွန့်ခွာပြီး နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ထွက်ပြေးသူများကို ပြန်လည်လက်ခံရေး လုပ်ငန်းစဉ်များအတွက် ၂၀၁၇ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာ၊ ၂၀၁၇ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာနှင့် ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီတို့တွင် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် မြန်မာနှစ်နိုင်ငံ ဝန်ကြီးအဆင့် အစည်းအဝေးများ ကျင်းပခဲ့ပြီး သဘောတူညီမှု စာချုပ်များ ချုပ်ဆိုခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ဘက်မှ နှစ်နိုင်ငံသဘောတူညီမှုများကို ဖြည့်ဆည်းနိုင်ခြင်း မရှိဘဲ လူ့အခွင့်အရေးကို ပိုဦးစားပေးသည်ဟု အကြောင်းပြပြီး ပြန်လည်လက်ခံရေး လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် အပြည့်အဝ ကူညီဆောင်ရွက်ခြင်း မပြုခဲ့သည့်အတွက် လုပ်ငန်းစဉ်များ အောင်မြင်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ လက်ရှိတွင်လည်း

ထိုပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရန် ကြိုးစားနေရဆဲဖြစ်ပြီး မြန်မာ–ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် ဆက်ဆံရေးမှာ ချောမွေ့နေခြင်း မရှိပေ။ ထို့အတွက် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နှင့် အနာဂတ်ကာလ ဆက်ဆံရေးမှာ လုံခြုံရေးကဏ္ဍနှင့် နှစ်နိုင်ငံကြား သဘောတူညီမှုများကို ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်ရန်သာ ဦးစားပေးရမည်ဖြစ်ပြီး အဆိုပါကိစ္စရပ်များ ပြေလည်မှသာ အခြားသော ဆက်ဆံရေးပေါင်းစည်းမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်မည်ဟု သုံးသပ်ရပါသည်။

(ဂ) မြန်မာ–လာအို ဆက်ဆံရေး

နှစ်နိုင်ငံစလုံးသည် ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာကို ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုတွင် ဘုံတူညီကြသော်လည်း ၁၆ ရာစုမှစပြီး စစ်ပွဲများ ဖြစ်ပွားခဲ့ဖူးသည်။ တောင်ငူမင်းဆက် ဘုရင့်နောင်လက်ထက်တွင် လာအိုကို သိမ်းပိုက်ခဲ့သည်။ တောင်ငူအင်ပါယာ ပြိုလဲသွားချိန်တွင် လာအိုလူမျိုးများသည် သူတို့၏နိုင်ငံကို မြန်မာတို့လက်မှ ပြန်လည်ရရှိခဲ့သည်။ မြန်မာတို့သည် ကုန်းဘောင်ခေတ်တွင် လာအိုကို ဒုတိယအကြိမ် သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့ပြီး တရုတ်နှင့် စစ်ပွဲဆင်နွှဲနေရသောကြောင့် လန်ကျန်းသည် ဒုတိယအကြိမ်မြောက် ပြန်လည်လွတ်မြောက်ခဲ့သည်။ ၁၉ ရာစုတွင် နှစ်နိုင်ငံလုံးသည် ဗြိတိသျှနှင့် ပြင်သစ်ကိုလိုနီအဖြစ် ကျရောက်ခဲ့ကြသည်။ ထိုအချိန်မှစ၍ နှစ်နိုင်ငံကြား ဆက်ဆံရေးမရှိခဲ့ဘဲ မြန်မာနှင့်လာအိုတို့သည် ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ်များတွင် စတင်၍ တရားဝင်ဆက်ဆံရေး ပြန်လည်ထူထောင်ခဲ့သည်။ မူဝါဒဆိုင်ရာ ထိပ်တိုက်တွေ့မှုများ၊ ပိုင်နက်နယ်မြေ အငြင်းပွားမှုများနှင့် အခြားသော ပဋိပက္ခများကို တရားဝင်ဆက်ဆံရေး ပြည်လည်ထူထောင်ခဲ့သည်မှ ယနေ့အချိန်ထိ မြင်တွေ့ရခြင်း မရှိချေ။ လာအိုနှင့် မြန်မာသည် GMS အဖွဲ့ဝင်များဖြစ်ကြပြီး စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ပေါင်းစည်းမှုနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ဆက်သွယ်မှုများ ရှိထားကြပြီး ဖြစ်သည်။ အတိတ်ကာလ အင်ပါယာခေတ်များတွင် စစ်ပွဲများကြုံတွေ့ခဲ့ရသည်မှအပ လက်ရှိအချိန်တွင် အိမ်နီးချင်းကောင်းများအဖြစ် ဆက်လက်ရပ်တည်လျက် ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် လာအိုနှင့် မြန်မာကြား ဆက်ဆံရေးသည် စီးပွားရေးအခြေပြုသော ဒေသတွင်းပေါင်းစည်းဆက်ဆံမှု ပုံစံနှင့်သာ ဆက်လက်ရပ်တည်နေနိုင်သည်ဟု သုံးသပ်ရပါသည်။ မူးယစ်ဆေးဝါးနှိမ်နင်းရေး၊ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် မှုခင်းများနှင့် အကြမ်းဖက်မှု တိုက်ဖျက်ရေးကဏ္ဍများတွင် ကြိုတင်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ လုပ်ဆောင်ထားခြင်းဖြင့် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးကို ပိုမိုခိုင်မာအားကောင်းလာစေမည်ဟု တွက်ဆနိုင်ပါသည်။

(ဃ) မြန်မာ–ထိုင်း ဆက်ဆံရေး

မြန်မာ–ထိုင်း ဆက်ဆံရေးမှာ မတည့်အတူနေဟု ဆိုရမလောက်အောင်ပင် ရှေးမြန်မာဘုရင်များလက်ထက်မှသည် နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့၊ နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီအစိုးရ(၁၉၈၈–၂၀၁၀) ကာလအတွင်းမှာပါ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ၊ နယ်မြေအငြင်းပွားမှုများနှင့် စစ်ရေးအရ တင်းမာမှုများပါ ရှိခဲ့သော ဆက်ဆံရေး ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အင်္ဂလိပ်ကိုလိုနီဖြစ်ခဲ့သော ကာလများမှလွဲ၍ ကျန်အချိန်များတွင် မြန်မာ–ထိုင်း

ဆက်ဆံရေးမှာ ကောင်းတစ်လှည့်၊ ဆိုးတစ်လှည့် ရှိခဲ့သည်။ ကိုလိုနီခေတ် ပြီးဆုံးသည့်နောက် ကြီးမားသော နိုင်ငံရေး၊ စစ်ရေးတင်းမာမှုများ ရှိခဲ့သော်ငြား နှစ်နိုင်ငံ တိုက်ရိုက်စစ်ပွဲဆင်နွှဲခြင်းမျိုး မရှိခဲ့ပေ။ မြန်မာနှင့်ထိုင်းသည် ထေရဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာကို ကိုးကွယ်မှုတွင် ထပ်တူညီပြီး အချို့သော ယဉ်ကျေးမှုများလည်း ရောနှောယှက်နွယ်လျက် ရှိသည်။ နှစ်နိုင်ငံ တရားဝင်ဆက်ဆံရေးကို ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် ထူထောင်ခဲ့ကြပြီး စီးပွားရေးအရ ပတ်သက်မှုက ပိုမိုကြီးမားသည်ကို တွေ့ရှိနိုင်သည်။ ထိုင်းကုန်စည်နှင့် မြန်မာကုန်စည်များကို နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးမှတစ်ဆင့် အပြန်အလှန်တင်သွင်းကြပြီး မြန်မာဘက်မှ ရွှေ့ပြောင်းအလုပ်သမား အတော်များများသည် ထိုင်းဘက်တွင် အလုပ်လုပ်ကိုင်လျက် ရှိကြသည်။ မြန်မာနှင့်ထိုင်းအကြား အမြဲလိုလို ဖြေရှင်းနေရသော ပြဿနာမှာ မြန်မာဘက်မှ လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၊ တရားမဝင်အဖွဲ့ အစည်းများကို ထိုင်းမြေပေါ်တွင် လက်ခံထားရှိခြင်းနှင့် နှစ်နိုင်ငံနယ်စပ်ကြားတွင် တရားမဝင် လက်နက်မှောင်ခို၊ လူမှောင်ခိုနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါး ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခြင်းများ ဖြစ်ကြသည်။ ထူးခြားသည်ဟု ထင်မြင်ရသောအချက်မှာ ထိုင်းအစိုးရနှင့် မြန်မာအစိုးရကြားထက် ထိုင်းတပ်မတော်နှင့် မြန်မာ့တပ်မတော်တို့ကြား ပိုမိုရင်းနှီးသော ဆက်ဆံရေး တည်ဆောက်ထားနိုင်ခြင်း ဖြစ်သည်။

မြန်မာနှင့်ထိုင်းကြား ဆက်ဆံရေးမှာ ရှင်းလင်းသယောင်ယောင်နှင့် ရှုပ်ထွေးမှုများ ရှိပါသည်။ ရှေးမြန်မာဘုရင်များလက်ထက်က ထိုင်းနိုင်ငံကို အကြိမ်ကြိမ်သိမ်းပိုက်ခဲ့ဖူးသည်များကို ယနေ့ထက်တိုင် နာကြည်းစိတ်ဖြင့် တင်းမာနေသူများ ရှိသလို စီးပွားရေးအရ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နေသည့် အကျိုးစီးပွားသီးသန့် ဦးစားပေးသူများလည်း ရှိနေကြသည်။ ထိုအချက်ကပင်လျှင် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးကြား အတက်အကျ အနိမ့်အမြင့်ကို ပုံဖော်နေသည်ဟု သုံးသပ်နိုင်ပါသည်။ နောက်တစ်ချက်မှာ အနောက်အုပ်စုထဲမှ အမေရိကန်နှင့် အလွန်နီးကပ်သော ဆက်ဆံရေးတည်ဆောက်ထားသည့် ထိုင်းနိုင်ငံသည် အမေရိကန်နှင့် အကြိတ်အခဲလေးများရှိသည့် မြန်မာနိုင်ငံအကြား ဆက်ဆံရေးကို အဆင်ပြေသလို ထိန်းထားရသည့် အနေအထားဟု ရှုမြင်နိုင်သည်။ မြန်မာနှင့်ထိုင်းသည် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်များဖြစ်သလို GMS ကဲ့သို့သော ဒေသတွင်း အဖွဲ့အစည်းများတွင်လည်း ပါဝင်ထားကြသည်။ ပထဝီဝင် အနေအထားအရ အနီးစပ်ဆုံးဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံနှင့် သမိုင်းကြောင်း နောက်ခံများ ဆက်သွယ်မှုရှိသည့် ထိုင်းနိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ဆက်ဆံရေးတွင် ပိုမိုကြီးမားသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နိုင်ပါသလားဟု မေးခွန်းထုတ်စရာ ရှိလာပါသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံသည် တစ်မူထူးခြားပြီး ရှင်းလင်းနေသော အခန်းကဏ္ဍနှစ်ခုတွင် ပါဝင်နေသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ပထမအချက်မှာ ထိုင်းနိုင်ငံသည် သိသာထင်ရှားသော ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့် လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များကို ကျော်လွန်၍ မြန်မာနိုင်ငံ ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်ရာတွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေသည်။ ဒုတိယအချက်မှာ အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများအနက် ထိုင်းနိုင်ငံသည် မြန်မာ့နိုင်ငံရေး အကျပ်အတည်းနှင့် အခြားသောအတိုက်အခံ အင်အားစုများအကြား ကြားဝင်

ဖျန်ဖြေပေးသူအဖြစ် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ရန် အကောင်းဆုံးဖြစ်နေပါသည်။ ထို့အတွက် မြန်မာနိုင်ငံနှင့်ထိုင်းနိုင်ငံ အကြား ဆက်ဆံရေးသည် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးနှင့် စီးပွားရေး ဆိုင်ရာ ကဏ္ဍများတွင် ပိုမိုရင်းနှီးမှု ရယူနိုင်ခြေရှိပြီး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကို ထိုမှတစ်ဆင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အဆင့်မြှင့်တင်သင့်ကြောင်း သုံးသပ်နိုင်ပါသည်။

(င) မြန်မာ–တရုတ် ဆက်ဆံရေး

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံသည် ဆက်ဆံရေးပိုင်းတွင် ရှည်လျားသော သမိုင်းကြောင်း ရှိခဲ့ပြီး မြန်မာ့ခေတ်ဦး သရေခေတ္တရာ နိုင်ငံတော်မှ အစပြု၍ ပုဂံခေတ်၊ ပင်းယခေတ်၊ ကုန်းဘောင်ခေတ်များအထိ ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများရှိသလို စစ်ပွဲများလည်း ဖြစ်ပွားခဲ့ကြဖူးသည်။ မြန်မာနှင့် တရုတ်နိုင်ငံအကြား တက်ကြွသော နိုင်ငံခြား ဆက်ဆံရေးကို အခြေပြု တည်ဆောက်ထားပြီး ဆွေမျိုးပေါက်ဖော် ဆက်ဆံရေးဟု ခေါ်ဝေါ် သုံးနှုန်းလေ့ရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်ပိုင်းတွင် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ဆက်ဆံရေးကို ပိုမိုမြှင့်တင်လာနိုင်ခဲ့ပြီး ကောင်းမွန်သော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများရှိခဲ့သလို နှစ်နိုင်ငံကြား တင်းမာမှုများလည်း ရှိခဲ့သည်။ ကောင်းမွန်သော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအနေဖြင့် ၁၉၆၀ ပြည့်နှစ် အောက်တိုဘာလ ၁ ရက်နေ့တွင် မြန်မာ–တရုတ် နယ်နိမိတ်သတ်မှတ်မှုသဘောတူစာချုပ်ကို (ဘဘစစ်ဆင်ရေး – Operation Burma Boundary) လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ခဲ့ကြသည်။ တင်းမာမှုများမှာ ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီ (ဗကပ) အင်အားကောင်းစဉ်က လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများကို တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီမှ အင်တိုက်အားတိုက် ကူညီပေးမှုကြောင့် ဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံတွင် ဝန်ကြီးချုပ်တိန့်ရှောင်ဖိန် တာဝန်ယူသည့် အချိန်ရောက်မှ ထိုပြဿနာမှာ ပြေလည်သွားခဲ့သည်။

“မြန်မာနှင့် နိုင်ငံအကြား တက်ကြွသော နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေး ကို အခြေပြု တည်ဆောက်ထားပြီး ဆွေမျိုးပေါက်ဖော် ဆက်ဆံရေးဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးနှုန်းလေ့ ရှိသည်။”

သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထဝီနိုင်ငံရေးအရ တရုတ်အတွက် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာသို့ ထွက်ပေါက်အဖြစ် တည်ရှိနေခဲ့ရာ ၂၁ ရာစုတွင် အင်အားကြီးထွားလာသော တရုတ်နှင့် အမေရိကန်ဦးဆောင်သော အနောက်အုပ်စုတို့၏ အားပြိုင်မှုကြားတွင် မြန်မာ–တရုတ်ဆက်ဆံရေးမှာ ကောင်းတစ်ခါ အေးတစ်လှည့် ဖြစ်နေခဲ့ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံက ဖော်ဆောင်နေသော Belt and Road Initiatives (BRI) စီမံကိန်းအရ မြန်မာ–တရုတ် နှစ်နိုင်ငံကြား ဆက်ဆံရေးမှာ ပိုမိုအားကောင်းလာသင့်သော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် ဒီမိုကရေစီအစိုးရအဖြစ် စတင်လျှောက်လှမ်းစဉ်ကပင် မကျေလည်မှုများ ပိုမိုများပြားလာခဲ့သည်ကို တွေ့မြင်ရသည်။ အတိတ်ကာလကပင် စစ်ပွဲများ၊ တင်းမာမှုများကို ကြုံတွေ့ခဲ့ရပြီး ဒီမိုကရေစီ ခေတ်ပြောင်းကာလတွင် အနောက်မီဒီယာများ၏ ဝါဒဖြန့်ချိရေးလှိုင်းများကြောင့် မြန်မာပြည်သူလူထုအများစု၏ တရုတ်ဆန့်ကျင်ရေးသဘောထားများ ပိုမိုတိုးပွားလာခဲ့ပြန်သည်။ ထိုအခြေအနေက မြန်မာနိုင်ငံ၏ အရှေ့မြောက်ဒေသ လက်နက်ကိုင်ပြဿနာများကို ပိုမိုမီးထိုးပေး သကဲ့သို့ဖြစ်စေခဲ့ပြီး မြန်မာ–တရုတ် နှစ်နိုင်ငံလုံးအတွက် နစ်နာမှုများ ဖြစ်လာစေ သည်။

စီးပွားရေး အင်အားတောင့်တင်းလာမှုနှင့်အတူ ကမ္ဘာ့ရေးရာများတွင် ဦးဆောင်မှုရယူရန် ကြိုးစားနေသော တရုတ်နိုင်ငံအတွက် အိမ်နီးချင်း မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ပတ်သက်ပြီး ပိုမိုနီးကပ်မှုရှိအောင် ကြိုးစားရဦးမည်ဖြစ်သလို မြန်မာနိုင်ငံအတွက်လည်း စီးပွားရေးနှင့် လုံခြုံရေးရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများအတွက် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အကူအညီကို မဖြစ်မနေ လိုအပ်ပါသည်။ ထို့အတွက် မြန်မာ–တရုတ် ဆက်ဆံရေးတွင် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအရဖြစ်စေ၊ အကျိုးစီးပွားအရဖြစ်စေ ယုံကြည်မှု အပြည့်အဝဖြင့် ပေါင်းစည်းတည်ဆောက်နိုင်ရန် လိုအပ်ကြောင်း သုံးသပ်ရပါသည်။ အထူးသဖြင့် ကမ္ဘာ့ရေးရာ အပြောင်းအလဲများ၏ ရိုက်ခတ်မှုက မြန်မာ–တရုတ်ဆက်ဆံရေးအပေါ် ကျန်သည့်နေရာများထက် ပိုမိုသက်ရောက်နိုင်သဖြင့် နှစ်နိုင်ငံ ခေါင်းဆောင်များက ပိုမိုနီးကပ်စွာ ဆွေးနွေးအဖြေရှာ ကျော်လွှားသင့်ပေသည်။ အထူးသဖြင့် စီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကို အရှိန်အဟုန်ဖြင့် မြှင့်တင်နိုင်အောင် ကြိုးစားဆောင်ရွက်ခြင်းက အချို့သောပြဿနာများကို ပြေလည်သွားစေနိုင်မည်ဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။ ဝါဒရေးရာအရ ပြဿနာမရှိသော်လည်း လုံခြုံရေးကဏ္ဍနှင့် စီးပွားရေးကဏ္ဍ အာမခံချက်များကို တရုတ်နိုင်ငံက လိုအပ်နေမည်ဖြစ်ပြီး ရင်းနှီးမှုနှင့် ယုံကြည်မှုပိုင်းတိုးတက်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် မြန်မာနိုင်ငံဘက်က လိုအပ်မည် ဖြစ်သည်။ ထို့အတွက် ယခုထက်ပိုမိုသော ဆက်ဆံရေးမျိုး ဖော်ဆောင်နိုင်ရန် လိုအပ်ပါသည်။

အနှစ်ချုပ် သုံးသပ်ချက်

မြန်မာနိုင်ငံသည် လွတ်လပ်ရေး ရရှိပြီးချိန်မှ ယနေ့မျက်မှောက်ကာလအထိ တည်ငြိမ်မှုကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ခဲ့သောအချိန်များ နည်းပါးခဲ့ပါသည်။ ထို့အတူ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဗဟိုအစိုးရ အားနည်းသွားသည်ဟု ထင်မြင်ရသည့်အချိန်တိုင်းတွင် ပတ်ဝန်းကျင်နိုင်ငံများ၏

လျစ်လျူရှုမှုနှင့်အတူ နယ်စပ်ဒေသ မတည်ငြိမ်မှုများ၊ စီးပွားရေးပြဿနာများကို ကြုံတွေ့ရလေ့ရှိသည်။ အဆိုပါ ပြဿနာများကို ကျော်လွှားနိုင်ရန်မှာ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ၏ ဆက်ဆံရေးများနှင့်ပတ်သက်ပြီး တစ်နိုင်ငံချင်းစီအတွက် တိကျသောဦးတည်ချက်များ ထားရှိထိန်းသိမ်းနိုင်ရန် လိုအပ်ပါမည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးအပြောင်းအလဲ မည်သို့ပင်ရှိစေကာမူ နိုင်ငံရေးမူဝါဒများ အလွန်အကျွံပြောင်းလဲခြင်းမျိုးကို ရှောင်ရှားနိုင်ရန် လိုအပ်ပါမည်။ အစိုးရတစ်ရပ်အနေဖြင့် လုပ်ဆောင်သင့်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်အားလုံးကို အချိန်ကိုက် လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် လိုအပ်ပြီး မိမိတို့၏သဘောထားဆန္ဒကိုလည်း အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများအလိုက် ရှင်းလင်းဖော်ပြနိုင်ရန် လိုအပ်ပါမည်။ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေးကို တည်ငြိမ်အောင် ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံအတွက်လည်း အပြန်အလှန်အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိလာနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံကို တာဝန်ယူအုပ်ချုပ်ရမည့် အစိုးရအဖွဲ့တိုင်းသည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေးကို တိုးတက်ခိုင်မာအောင် ကြံဆောင်ခြင်းဖြင့် မိမိတို့နိုင်ငံအတွက်ကောင်းမွန်သော အကျိုးစီးပွားရလဒ်များကို ဖော်ဆောင်နိုင်ကြလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်ရပါသည်။

သိန်းထွန်းဦး (သေနင်္ဂ)

Ref:

- Myanmar National Portal (myanmar.gov.mm)
- India – Myanmar Relations (mea.gov.in)
- India’s realpolitik Myanmar policy (Aparana Pande, GIS)
- Bangladesh – Myanmar Relations: The Security Dimension (Obayedul Hoque Patwary)
- Building the Future of Bangladesh–Myanmar Economic Prosperity (Syeda Noshin Sharmily)
- ရခိုင်ဒေသသို့ မွတ်ဆလင်များ ဝင်ရောက်လာခြင်းနှင့် နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှု အဆင့်ဆင့် (ဦးမြင့်သိန်း၊ ညွှန်ကြားရေးမှူး၊ သမိုင်းသုတေသနဦးစီးဌာန)
- Why Thailand Should Mediate the Crisis in Myanmar (Brian Wong, Tidarat Yingcharoen)
- ရွှေရတု ဘဘစစ်ဆင်ရေး (တိမ်ဦး)
- စစ်ဆင်ရေးပြီး စစ်ဆင်ရေးမှ (ဗိုလ်မှူးချုပ်သန်းတင်–ငြိမ်း)

tdEd,Dif;rsm;ESifh qufqHa&;aumif;wnfaqmufyD
tuGJaus;Zl;&zGUif

aumsmeEdkwifh

❝မြန်မာ–အိန္ဒိယဆက်ဆံရေးမှာ
ပုံမှန်အားဖြင့် ကောင်းမွန်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။
အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ Act East Policy အရ
မြန်မာနိုင်ငံသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံအတွက်
အရေးပါသည့် အခန်းကဏ္ဍတွင် ရှိသည်။ ❞

အိမ်နီးချင်းဆိုသည်မှာ ရွေးချယ်ခွင့်မရှိသည့် ပေးထားချက်တစ်ခုသာ ဖြစ်သည်။ ကောင်းသည့်အိမ်နီးချင်းလည်းရှိ၊ မကောင်းသည့်အိမ်နီးချင်းလည်းရှိရာ မဖြစ်မနေ ထိတွေ့ဆက်ဆံကြရမည်သာ ဖြစ်သည်။ အိမ်နီးချင်းတို့သဘာဝ သင့်သည့်အခါလည်းရှိ၊ မသင့်သည့်အခါလည်း ရှိတတ်ကြသည်။ အိမ်နီးချင်းဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ နယ်နိမိတ်ကိစ္စများ၊ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ကိစ္စများ၊ အကျိုးစီးပွားကိစ္စများ စသည်ဖြင့် မသင့်မမြတ်ဖြစ်တတ်ကြသည်မှာ သဘာဝပင်ဖြစ်သည်။ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများသည် မိမိထက်အင်အားကြီးသူလည်း ဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ မိမိထက်အင်အားနည်းသူ၊ မိမိနှင့်အင်အား မျှခြေရှိသူလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

တချို့နိုင်ငံများတွင် ထိစပ်နေသည့် အိမ်နီးချင်းများစွာရှိကြပြီး တချို့မှာ အိမ်နီးချင်းအနည်းငယ်သာရှိသည်။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအချို့ကိုကြည့်ပါက အိမ်နီးချင်းထိစပ်မှုအဖြစ် တရုတ်နိုင်ငံက ၁၄ နိုင်ငံ၊ ရုရှားနိုင်ငံက ၁၆ နိုင်ငံ၊ ဘရာဇီးနိုင်ငံက ၁၀ နိုင်ငံ၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံက ၇ နိုင်ငံ၊ တူကီယဲနိုင်ငံက ၈ နိုင်ငံ၊ အီရန်နိုင်ငံက ၇ နိုင်ငံ၊ ဆော်ဒီအာရေဗျနိုင်ငံက ၇ နိုင်ငံ၊ ထိုင်းနိုင်ငံက ၄ နိုင်ငံ၊ ပိုလန်နိုင်ငံက ၆ နိုင်ငံနှင့် တောင်အာဖရိကနိုင်ငံက ၆ နိုင်ငံတို့နှင့် နယ်နိမိတ်ချင်းထိစပ်လျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ အိမ်နီးချင်းများရှိသည်နှင့်အမျှ အိမ်နီးချင်းတို့နှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံရသည့် မဟာဗျူဟာများလည်း ရှိကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည်လည်း တရုတ်၊ လာအို၊ ထိုင်း၊ အိန္ဒိယ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတို့နှင့် နယ်နိမိတ်ချင်းထိစပ်နေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ၏ ဆက်ဆံရေးသမိုင်းတစ်လျှောက် ပြန်ကြည့်မည်ဆိုပါက လာအို၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့နှင့်ဆက်ဆံရေးမှာ နယ်နိမိတ်အရလည်းကောင်း၊ အကျိုးစီးပွားအရလည်းကောင်း ထူးခြားသည့်သက်ရောက်မှုများ မရှိခဲ့ဟုဆိုနိုင်သည်။ သို့သော် တရုတ်၊ ထိုင်း၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံတို့နှင့် ဆက်ဆံရေးမှာမူ ထူးခြားသည့်သက်ရောက်မှုများ ရှိခဲ့သည်။ ယခုဆောင်းပါးတွင်မူ မြန်မာ–ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်ဆက်ဆံရေး၊ မြန်မာ–ထိုင်းဆက်ဆံရေး၊ မြန်မာ–တရုတ်ဆက်ဆံရေး၊ မြန်မာ–အိန္ဒိယဆက်ဆံရေး လက်ရှိအခြေအနေများ ၊ ဗဟိုအာရှဒေသတွင် ရုရှားနှင့် တရုတ်တို့၏ အားပြိုင်မှုများကို အနည်းငယ်တို့ထိ တင်ပြသွားမည်ဖြစ်သည်။

မြန်မာ–ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် ဆက်ဆံရေး

မြန်မာ–ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ် ဆက်ဆံရေးသည် အဖုအထစ်များသည့် ဆက်ဆံရေးဖြစ်သည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ်က ရေပိုင်နက်အငြင်းပွားမှုဖြစ်ခဲ့ရာ နိုင်ငံတကာခုံရုံး (International Tribunal for the Law of the Sea – ITLOS) ၏ အဆုံးအဖြတ်ကို ခံယူခဲ့ရသည်အထိ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ယခုလည်း ဘင်္ဂါလီအရေးကိစ္စမှာလည်း နိုင်ငံတကာတရားရုံး (ICJ) တွင် ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းနေရဆဲဖြစ်သည်။ ARSA အကြမ်းဖက်အဖွဲ့၏ ခြိမ်းခြောက်မှု၊ တိုက်ခိုက်မှုများမှာလည်း မကြာခဏဆိုသကဲ့သို့ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိသည်။ ARSA အဖွဲ့၏ အကြမ်းဖက် တိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် တစ်ဖက်ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်နိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးသွားသူများအား စိစစ်ပြီး ပြန်လည်လက်ခံရေးမှာလည်း အဆိုပါအကြမ်းဖက်အဖွဲ့များ၏ ပုံစံအမျိုးမျိုးဖြင့် ခြိမ်းခြောက်အကျပ်ကိုင်မှုများကြောင့် ယနေ့အထိ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ခြင်းမရှိ ဖြစ်နေဆဲဖြစ်သည်။ ယခုအခါ ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများ တစ်ကျော့ပြန်ဖြစ်လာခဲ့ရာ မြန်မာ–ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်

နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးကိုလည်း များစွာထိခိုက်မှု ဖြစ်ခဲ့ရသည်။

မြန်မာ–ထိုင်း ဆက်ဆံရေး

မြန်မာ–ထိုင်းဆက်ဆံရေးမှာ သမိုင်းကြောင်းအရလည်း ရှည်လျားလှသည်။ ထိုင်းနှင့် မြန်မာတို့သည် ဘာသာရေးအရလည်းကောင်း၊ ယဉ်ကျေးမှုအရလည်းကောင်း များစွာနီးစပ်မှု ရှိကြသည်။ ရှေးမြန်မာမင်းများလက်ထက်ကတည်းက နှစ်နိုင်ငံအပြန်အလှန်တိုက်ခိုက်မှု များရှိခဲ့သည်။ အများအားဖြင့် မြန်မာမင်းများက ထိုင်း(ယိုဒယား)ကို ချီတက်တိုက်ခိုက်သည်က များသည်ဟု သမိုင်းမှတ်တမ်းများက ဆိုပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ မြန်မာများအင်အားကြီးလာလျှင် ထိုင်း(ယိုးဒယား)ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်လေ့ရှိသည့်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံ အင်အားကြီးမလာ စေရန်၊ စည်းလုံးညီညွတ်မှုမရှိစေရန် ထိုင်းတို့က အမြဲစဉ်းစားလေ့ရှိသည်ဟု မြန်မာ–ထိုင်း ဆက်ဆံရေး လေ့လာအကဲဖြတ်သူတချို့က ယူဆကြသည်များလည်းရှိသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံရေးအရ အလှည့်အပြောင်းတစ်ခုဖြစ်တိုင်းလည်း အတိုက်အခံနိုင်ငံရေးသမားတို့က ထိုင်းနိုင်ငံသို့ ထွက်ပြေးခိုလှုံလေ့ရှိကြသည်မှာလည်း အစဉ်အလာတစ်ခုကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်။ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် အဖွဲ့အစည်းများဖွဲ့၍လည်းကောင်း၊ ရုံးခန်းများဖွင့်၍လည်းကောင်း တည်ဆဲ မြန်မာအစိုးရကို ဆန့်ကျင်လေ့ရှိကြသည်။ ထိုင်းအစိုးရအဆက်ဆက်ကလည်း အဆိုပါ အတိုက်အခံနိုင်ငံရေးသမားကို တရားဝင်မဟုတ်သည့်တိုင် လက်ခံထားလေ့ရှိသကဲ့သို့ တည်ဆဲမြန်မာအစိုးရနှင့် ဆက်ဆံရေးကိုလည်း ထိန်းသိမ်းလေ့ရှိသည်။

၂၀၂၁ ခုနှစ် မြန်မာ့နိုင်ငံရေး အလှည့်အပြောင်းတွင်လည်း အလားတူပင်ဖြစ်သည်။ စီးပွားရေးအရ ကြည့်ပါကလည်း မြန်မာ–ထိုင်း နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးမှာ အရေးပါသည်။ မြန်မာ–ထိုင်း နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေး တစ်ရက်ရပ်တန့်သွားလျှင် ထိုင်းလုပ်ငန်းရှင်တို့အတွက် မနက်ဖြန် ဒေဝါလီခံရတော့မလောက် အနေရခက်လှသည်ဟု ဆိုကြသည်။ အလားတူ ထိုင်းဘတ်ငွေသုံးစွဲပြီး ထိုင်းကုန်စည်များအပေါ် မှီခိုနေကြသည့် မြန်မာနယ်စပ်မြို့များအတွက် လည်း အခက်အခဲ ဖြစ်ကြရသည်။ မြန်မာလုပ်သားအများအပြားမှာလည်း ထိုင်းနိုင်ငံတွင် သွားရောက်လုပ်ကိုင်နေကြသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒအရ အမေရိကန်နိုင်ငံနှင့် များစွာနီးကပ်မှုရှိသည်။ အမေရိကန်တို့၏ ဩဇာအာဏာမှာ ထိုင်းနိုင်ငံအပေါ်တွင် များစွာသက်ရောက်မှုရှိသည်။ အမေရိကန်၏ဩဇာကို မလွန်ဆန်နိုင်သည့်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံရေးအလှည့်အပြောင်း ဖြစ်တိုင်း မြန်မာအတိုက်အခံ နိုင်ငံရေးသမားတို့ ထိုင်းနိုင်ငံတွင် သွားရောက်ခိုလှုံခြင်းကို လက်ခံထားခြင်းဖြစ်သည်ဟုလည်း ယူဆနိုင်သည်။ လက်ရှိထိုင်းအစိုးရသည် မြန်မာအစိုးရအား အာဆီယံထိပ်သီးအစည်းအဝေးများသို့ ပြန်လည်တက်ရောက်နိုင်ရေးနှင့် မြန်မာ့ငြိမ်းချမ်း ရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ထိုင်းနိုင်ငံက ပါဝင်ကူညီပေးနိုင်ရေးတို့ကိုပါ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုလာသည်ကို တွေ့ရသည်။ မြန်မာအစိုးရကလည်း ယခင် ဒုဝန်ကြီးချုပ်နှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဖြစ်သူ Don Pramudwinai အား ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် တွေ့ဆုံခွင့်ပေးခဲ့သည်အထိ ယုံကြည်မှု ရှိခဲ့သည်။ Mr. Don Pramudwinai ကလည်း အာဆီယံ နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီးများအစည်းအဝေး တွင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်နှင့် တွေ့ဆုံခဲ့ကြောင်း၊ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်၏ သတင်းစကား

ကို အာဆီယံ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးများ အစည်းအဝေးသို့ သယ်ဆောင် ချပြခဲ့သည်။ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေး ကောင်စီက အကြမ်းဖက်အဖွဲ့အစည်းများအဖြစ် ကြေညာထားသည့် အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ(NUG)နှင့် ပြည်သူ့ကာကွယ်ရေးတပ်ဖွဲ့ (PDF)ကို အသိအမှတ် မပြုကြောင်း ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်က ထိုင်း ဒုဝန်ကြီးချုပ်နှင့် တွေ့ဆုံ စဉ် ပြောကြားခဲ့သည်ဟု Pan Orient News က ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဇူလိုင်လ ၁၁ ရက်နေ့က ရေးသားထားသည်။

မြန်မာ–တရုတ်ဆက်ဆံရေး

မြန်မာ–တရုတ်ဆက်ဆံရေးမှာလည်း သမိုင်းကြောင်းရှည်လျားသည်။ အနိမ့်အမြင့် အတက်အကျများစွာရှိခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ယခုအခါ ကမ္ဘာ့ဒုတိယ စီးပွားရေးအင်အား အကြီးဆုံးနှင့် ကမ္ဘာ့ဒုတိယ လူဦးရေအများဆုံး နိုင်ငံဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ထိုသို့သော ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံနှင့် အိမ်နီးချင်းအဖြစ် ထိတွေ့ဆက်ဆံနေရသည်။ သို့ဖြစ်ရာ စိန်ခေါ်မှုများ ရှိနေသကဲ့သို့ အခွင့်အလမ်းများလည်း ရှိနေသည်။ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် နယ်နိမိတ်ချင်း ထိစပ်နေသည့်ဒေသများတွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များရှိနေရာ နှစ်နိုင်ငံ ဆက်ဆံရေးအတွက် အဖုအထစ်များစွာ ဖြစ်စေသည်။ တရုတ်အစိုးရသည် အလွှာစုံနှင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံရေးမူကို ကျင့်သုံးနေသည်ဟုဆိုသည်။ နယ်စပ်ဒေသရှိ အဆိုပါလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအပေါ် တရုတ်အစိုးရက သြဇာသြောင်းသည်ဟုလည်း လေ့လာသူတချို့က ဆိုသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလအတွင်းက ရှမ်းမြောက်ဒေသတွင် လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများ တစ်ကျော့ပြန်ဖြစ်လာခဲ့ရာ မြန်မာ–တရုတ် ဆက်ဆံရေး အပေါ် ရိုက်ခတ်မှုများစွာ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ မြန်မာ–တရုတ် နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးအပေါ် ယနေ့အထိ ရိုက်ခတ်မှုများ ရှိနေဆဲ ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ ပဋိပက္ခ၏ နောက်ကွယ်တွင် အင်အားကြီးနိုင်ငံများနှင့် ၎င်းတို့၏ လက်အောက်ခံဟုဆိုနိုင်သည့် အဖွဲ့အစည်းများ ပါဝင်ပတ်သက်ပြီး ကြိုးကိုင်ခြယ်လှယ်ပတ်သက်နေကြသည်ဟုလေ့လာသူ

> **“မြန်မာနိုင်ငံသည် ထိုသို့သော ကမ္ဘာ့အင်အားကြီး နိုင်ငံနှင့် အိမ်နီးချင်း အဖြစ် ထိတွေ့ ဆက်ဆံနေရသည်။ သို့ဖြစ်ရာ စိန်ခေါ်မှုများရှိနေ သကဲ့သို့ အခွင့်အလမ်းများ လည်း ရှိနေသည်။”**

တချို့က သုံးသပ်ကြသည်။ မြန်မာ– တရုတ် နယ်စပ် ကုန်သွယ်ရေးသည်လည်း မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အလွန်အရေးကြီးသည်။ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် တန်ဖိုးမြင့်ထုတ်ကုန်များလည်း ထုတ်လုပ်နိုင်ခြင်းမရှိသေးဘဲ စိုက်ပျိုးရေးထုတ်ကုန်များကိုသာ ထုတ်လုပ်နေရခြင်းဖြစ်ရာ နယ်စပ်ကုန်သွယ်ရေးအပေါ် များစွာမှီခိုနေရခြင်း ဖြစ်သည်။

မြန်မာ–အိန္ဒိယဆက်ဆံရေး

မြန်မာ–အိန္ဒိယဆက်ဆံရေးမှာ ပုံမှန်အားဖြင့် ကောင်းမွန်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ Act East Policy အရ မြန်မာနိုင်ငံသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံအတွက် အရေးပါသည့် အခန်းကဏ္ဍတွင် ရှိသည်။ အိန္ဒိယအစိုးရသည် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ အစိုးရနှင့် သံအမတ်ကြီးအဆင့် ခန့်ထားပြီး နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေး ထိန်းသိမ်းဆောင်ရွက်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အိန္ဒိယနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီးမှာလည်း မြန်မာအစိုးရတာဝန်ရှိသူများနှင့် မကြာခဏ တွေ့ဆုံမှု ပြုလုပ်သည်ကိုတွေ့ရသည်။ မြန်မာအစိုးရအား လက်နက်ကိုင်တိုက်ခိုက်နေသည့် အကြမ်းဖက်မှုများအား ဦးဆောင်နေသူများကိုလည်း အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ခိုလှုံခွင့်ပေးထားခြင်း မျိုးမရှိသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဇွန်လအတွင်း အိန္ဒိယဝန်ကြီးချုပ် မိုဒီသည် အမေရိကန်နိုင်ငံသို့ လေးရက်ကြာ ခရီးစဉ်သွားရောက်ခဲ့သည်။ အဆိုပါ ခရီးစဉ်နှင့်ပတ်သက်၍ အိန္ဒိယ–အမေရိကန် နှစ်နိုင်ငံပူးတွဲကြေညာချက်တစ်စောင် ထုတ်ပြန်ခဲ့ရာ မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ပတ်သက်၍လည်း အနည်းငယ် ဖော်ပြခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။ အဆိုပါ ကြေညာချက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဖြစ်ပေါ်နေသည့်အခြေအနေနှင့်ပတ်သက်၍ စိုးရိမ်ကြောင်း၊ ဖမ်းဆီးထားသူများ လွှတ်ပေးရေး၊ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီစနစ်ကူးပြောင်းရေးနှင့် အပြုသဘောဆောင်သည့် ဆွေးနွေးမှုများပြုလုပ်ရန် တိုက်တွန်းထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ သို့သော် ယင်းမှာ အမေရိကန်နှင့် သံတမန်ဆက်ဆံရေးသဘောအရ ထည့်သွင်းထားခြင်းဖြစ်သည်ဟု နားလည်ရသည်။ မြန်မာ–အိန္ဒိယ နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးနှင့် ပတ်သက်၍လည်း ကိုလိုနီဘဝမှ လွတ်မြောက်ရေး ရုန်းကန်ကြိုးပမ်းခဲ့စဉ်ကတည်းက အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ မြန်မာနိုင်ငံအပေါ် ရပ်တည်ချက်သည် ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာကြာအောင် ခိုင်ခိုင်မြဲမြဲရှိကြောင်း၊ နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးအပေါ် ယနေ့ နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းတစ်ခုတည်းဖြင့် အကဲဖြတ်၍မရကြောင်း အိန္ဒိယနိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး Subrahmanyam Jaishankar က ဘန်ကောက်ရှိ ချူလာလောင်ကွန်းတက္ကသိုလ်၌ ပရိသတ်များနှင့် တွေ့ဆုံစဉ် ပြောကြားခဲ့သည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ အဆိုပါပြောကြားချက်ကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် အိန္ဒိယအစိုးရအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် မည်သည့်အစိုးရ တက်လာသည်ဖြစ်စေ အိမ်နီးချင်းအဖြစ် ထိတွေ့ဆက်ဆံမည်ဆိုသည်ကို တွေ့ရသည်။

တရုတ်နှင့် ရုရှားတို့၏ ဗဟိုအာရှဒေသတွင် အားပြိုင်မှုများ

ယခုအခါ ဗဟိုအာရှဒေသတွင် ရုရှားနှင့် တရုတ်တို့ အားပြိုင်မှုများ ရှိနေသည်ဟု သုံးသပ်မှုများ ရှိသည်။ စက်တင်ဘာ ၁၁ ရက် တိုက်ခိုက်မှုဖြစ်စဉ်အပြီးတွင် ရုရှားနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့သည် ဗဟိုအာရှဒေသ၌ အမေရိကန်တို့၏ လွှမ်းမိုးမှုကိုကန့်သတ်ရန် တူညီသည့်ဆန္ဒ

ရှိကြသည်ဟု ဆိုပါသည်။ ဗဟိုအာရှဒေသတွင် တရုတ်၏ လွှမ်းမိုးမှုမှာ အလျင်အမြန် ကြီးထွားလာနေသည်။ ရုရှားနှင့် တရုတ်တို့သည် ရှန်ဟိုင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့(SCO) တွင်လည်းကောင်း၊ BRICS အဖွဲ့တွင်လည်းကောင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နေကြသည်။ ရုရှားတို့သည် ဗဟိုအာရှဒေသတွင် ဩဇာလွှမ်းမိုးခဲ့သည်မှာ ကြာမြင့်ခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဗဟိုအာရှဒေသတွင် ရုရှားနှင့် တရုတ်တို့၏ အားပြိုင်မှု တစ်စုံတစ်ရာရှိနေပြီဟု သုံးသပ်နေကြခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ အစိုးရလက်ထက်တွင်လည်း မြန်မာနှင့် ရုရှားနိုင်ငံတို့၏ ဆက်ဆံရေးမှာ အလွှာစုံတွင် တိုးတက်များပြားလာခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်ရာ ရုရှားနှင့် တရုတ်တို့၏ ဗဟိုအာရှဒေသတွင် အားပြိုင်မှုမျိုးရှိနေပြီလားဆိုသည့် သုံးသပ်ယူဆချက်တချို့ ရှိနေသည်။ နိုင်ငံတိုင်းသည် မိမိတို့၏ အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားအပေါ်တွင် ရပ်တည်နေကြခြင်းဖြစ်ရာ မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့်လည်း အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားအထိုင်ပေါ်တွင် ရပ်တည်ရမည်သာ ဖြစ်သည်။ မြန်မာမြေသည် ကြားခံစစ်ပွဲ (Proxy War) ဖြစ်နေပြီဟု သုံးသပ်မှုများလည်း ရှိသည်။ မကြာသေးမီ နှစ်များအတွင်းကလည်း မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမေရိကန်သံရုံးနှင့် တရုတ်သံရုံး လူမှုကွန်ရက်စာမျက်နှာများတွင် ကြေညာချက်များ အပြန်အလှန်ထုတ်ပြီး ဝေဖန်တိုက်ခိုက်သည်များ ရှိခဲ့ဖူးသည်။ ယခုလည်း မမြင်ရသောလက်များ (invisible hands)ဖြင့် ရွှေ့ကွက်များရှိနေသည်ဟု ယူဆစရာများက ရှိနေသည်။ ယင်းအတွက် နိုင်ငံတော်တာဝန်ရှိသူများက သတိကြီးကြီးထား၍ ကိုင်တွယ်နေကြသည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။

အကြံပြုချက်

မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးပေါင်းစုံ စုစည်းနေထိုင်သည့် နိုင်ငံဖြစ်သကဲ့သို့ အင်အားကြီး အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် ထိစပ်နေထိုင်ရသည့် နိုင်ငံဖြစ်ရာ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေး မဟာဗျူဟာတစ်ရပ် လိုအပ်သည်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ချမှတ်ရာတွင် မြေပြင်အခြေအနေမှန်များကို ဖော်ထုတ်ပြီး ချမှတ်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်မည်ဖြစ်သည်။ သူတို့က သူတို့အကြောင်းလည်းသိသည်။ ကိုယ့်အကြောင်းလည်း သိသည်။ ကိုယ့်အကြောင်းကို ကိုယ့်ထက်ပင် သူတို့က သိနေကြသည်။ ကျွန်တော်တို့က သူတို့အကြောင်းလည်း မသိကြ၊ ကိုယ့်အကြောင်း ကိုယ်လည်း ကောင်းကောင်းမသိကြသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ကိုယ့်အကြောင်း၊ သူ့အကြောင်း ကောင်းကောင်းသိအောင်လုပ်ပြီး သင့်လျော်သည့် မူဝါဒများ ချမှတ်ဆောင်ရွက်မည်ဆိုပါက အိမ်နီးချင်းများနှင့် ဆက်ဆံရေးကောင်းများ တည်ဆောက်ပြီး အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိလိမ့်မည်ဟု နိုင်ငံသားတစ်ဦးအနေဖြင့် ယုံကြည်ပါသည်။ နိုင်ငံအချင်းချင်း ဆက်ဆံရေး၊ ပြည်သူအချင်းချင်း ဆက်ဆံရေးနှင့် သုတေသနအဖွဲ့အချင်းချင်းဆက်ဆံရေးတို့ကိုလည်း ထိထိရောက်ရောက် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

ကျော်နိုင်တင့်

w½kwf\ tdrfeD;csif;EdkifiHrsm;ESifh wrefcif;rl0g'EdkifiH e,fjcm;a'otvkduf&ef;

a'gufwmEkdifaqG0if;
(aoe*FF[mAsL [mavhvma&; tzGJU)

"တရုတ်နိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်းမူဝါဒတွင်လည်း
အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံရေးအရ
ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများလည်း ပါဝင်သည်။
မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရုတ်နိုင်ငံသည်
ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင်
အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့သည်။"

နိဒါန်း

လူသားတို့စတင်ဖြစ်တည်လာစဉ်ကတည်းက မိမိတို့ကိုယ်ပိုင်ဆန္ဒအရ ရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည့်အရာများရှိသကဲ့သို့ ရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်မရှိသော အရာများလည်း ရှိပါသည်။ ရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်မရှိသည့်အရာများအနက် တစ်ခုမှာ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများပင် ဖြစ်ပါသည်။ မိမိတို့နိုင်ငံနှင့် နယ်နိမိတ်ချင်း ထိစပ်လျက်ရှိသော နိုင်ငံသည် စိတ်ရင်းစေတနာအမှန်ဖြင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံပါက မိမိတို့၏နယ်နိမိတ်သည် တည်ငြိမ်အေးချမ်းနေမည်ဖြစ်ပြီး အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံသည် သမိုင်းကြောင်းအရအပါအဝင် အကြောင်းရင်းအမျိုးမျိုးအား အခြေခံလျက် မိမိတို့နိုင်ငံ၏ ပြည်တွင်းရေးအား ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ရန် ကြိုးပမ်းနေပါက မိမိတို့ နယ်နိမိတ်သည်လည်း တည်ငြိမ်မှုရှိနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ထိုကဲ့သို့သော သာဓကများစွာ ရှိပါသည်။ အိန္ဒိယ – ပါကစ္စတန်၊ အစ္စရေးနှင့် ၎င်း၏ပတ်ဝန်းကျင်နိုင်ငံနှင့် ဒေသများ စသည်တို့သည် ထင်ရှားသော ဥပမာများ ဖြစ်သည်။

တရုတ်၏ အိမ်နီးချင်း သံခင်းတမန်ခင်း မူဝါဒ

စာရေးသူသည် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၏ ဖိတ်ကြားချက်အရ ပေကျင်းမြို့ ကျောက်ယူထိုင် နိုင်ငံတော် ဧည့်ဂေဟာ (Diaoyutai State Guesthouse) ၌ ပြုလုပ်သော တရုတ်နိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်း သံခင်းတမန်ခင်း မူဝါဒ (၁၀) နှစ်ပြည့် အထိမ်းအမှတ် နိုင်ငံတကာ စာတမ်းဖတ်ပွဲအခမ်းအနား (International Symposium to Commemorate the 10th Anniversary of China's Principle of Amity, Sincerity, Mutual Benefit and Inclusiveness in Neighborhood Diplomacy) ဖွင့်ပွဲနှင့် စာတမ်းဖတ်ပွဲ အခမ်းအနားတို့အား ၂၀၂၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၂၄ ရက်တွင် တက်ရောက်ဆွေးနွေးခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါ အခမ်းအနားသို့ တရုတ်နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီးဝမ်ယိ တက်ရောက်ပြီး သမ္မတရှီကျင့်ဖျင်၏ အမှာစကားနှင့် အဖွင့်မိန့်ခွန်းတို့ ပြောကြားခဲ့ပါသည်။ ၎င်းသည် နိုင်ငံခြားရေးရာ ဗဟိုကော်မရှင်ရုံး (The Office of the Central Foreign Affairs Commission) ၏ ဒါရိုက်တာနှင့် ကွန်မြူနစ်ပါတီ ဗဟိုကော်မတီ ပေါလစ်ဗျူရိုအဖွဲ့ဝင်လည်း ဖြစ်သည်။

၎င်းအခမ်းအနားသို့ ပါကစ္စတန် ဆီးနိတ်လွှတ်တော်ဥက္ကဋ္ဌ၊ ကမ္ဘောဒီးယား ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်၊ ဂျပန်ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်း ယာဆူအို ဖူကူးဒါ၊ တောင်ကိုရီးယားဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်း လီဟေးချန်၊ ကီဂစ္စတန် ဝန်ကြီးချုပ်ဟောင်း ကူဘတ်ဘက်ခ် ဘိုရိုနော့နှင့် ရှန်ဟိုင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအဖွဲ့ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်ဟောင်းတို့ တက်ရောက်ကြသည်။ မွန်ဂိုလီးယားနှင့် နီပေါဝန်ကြီးချုပ်များနှင့် ရှန်ဟိုင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအဖွဲ့ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်တို့က Video Message များ ပေးပို့ဆွေးနွေးပါသည်။ အဆိုပါ စာတမ်းဖတ်ပွဲအား နိုင်ငံခြားရေးရာ ဗဟိုကော်မရှင်ရုံး၊ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် တရုတ် နိုင်ငံတကာလေ့လာရေးအဖွဲ့ (China Institute of International Studies – CIIS) တို့ ပူးပေါင်းပြုလုပ်ခြင်းဖြစ်သည်။

စာရေးသူအနေဖြင့် အဆိုပါ စာတမ်းဖတ်ပွဲ၏ Session III: Mutual Benefit တွင် China's Neighborhood Diplomacy and Shared Future for Better Myanmar – China Relations ခေါင်းစဉ်ဖြင့် ပါဝင်ဆွေးနွေးခဲ့ပါသည်။

မြန်မာနှင့် တရုတ်၏ အိမ်နီးချင်း သံခင်းတမန်ခင်း မူဝါဒ

မြန်မာနိုင်ငံသည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံ ၁၄ နိုင်ငံအနက် တစ်နိုင်ငံဖြစ်ပြီး ပထဝီဝင်အနေအထားအရ နီးကပ်စွာတည်ရှိခြင်းကြောင့် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးကို နက်ရှိုင်းစွာ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ မြန်မာနှင့်တရုတ်တို့သည် ကီလိုမီတာ ၂,၂၀၀ နီးပါး နယ်နိမိတ်ချင်း ထိစပ်နေပြီး ရှည်လျားသော ဆက်ဆံရေးရှိပါသည်။ မြန်မာနှင့်တရုတ်တို့သည် ရာစုနှစ်ပေါင်းများစွာအတွင်း ထူးထူးခြားခြား အပြန်အလှန် ဆက်ဆံမှုများ ရှိခဲ့ကြသည်။ မြန်မာ–တရုတ် ဆက်ဆံရေး၏ ပထမဆုံးဖော်ပြချက်ကို ၁၃ ရာစုတွင် ပထမဆုံးမြန်မာအင်ပါယာ ပုဂံမင်းဆက်တွင် စတင်တွေ့ရှိရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ ကျောက်စိမ်းနှင့် ဟင်းခတ်အမွှေးအကြိုင် အမျိုးမျိုးအား တရုတ်နိုင်ငံမှ ပိုးထည်များဖြင့် လဲလှယ်ခြင်းသည် လူအချင်းချင်း ကုန်သွယ်ဆက်သွယ်မှုဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေး ခိုင်မာစေရန် အမျိုးမျိုးသော အစပျိုးမှုများဖြင့် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြောင်းတွေ့ရသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်း သံခင်းတမန်ခင်းမူဝါဒနှင့် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ဆက်ဆံရေးသည် မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း အရေးကြီးသော အကြောင်းအရာများ ဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။

ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် အပြန်အလှန်အကျိုးရှိမှုအပေါ် အရေးထားသည့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်းသံတမန်ဆက်ဆံရေးသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် သိသာထင်ရှားသော သက်ရောက်မှုများရှိပြီး နှစ်နိုင်ငံ အပြန်အလှန်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် အလားအလာကောင်းများ ရှိနေပါသည်။

တရုတ်နိုင်ငံ၏ ချစ်ခင်ရင်းနှီးမှု၊ ရိုးသားမှု၊ အပြန်အလှန် အကျိုးခံစားခွင့်နှင့် အားလုံးပါဝင်ရေးတို့ပါဝင်သော အိမ်နီးချင်း သံခင်းတမန်ခင်း မူဝါဒကို တရုတ်သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်က ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် ပထမဆုံးအဆိုပြုခဲ့ရာ ယခု ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် (၁၀) နှစ်ပြည့်မြောက်ပြီ ဖြစ်ပါသည်။ အပြန်အလှန်လေးစားမှု၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် ရလဒ်များကိုအခြေခံ၍ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် ရင်းနှီးသောဆက်ဆံရေးကို မြှင့်တင်ရန် အရေးကြီးကြောင်း ထိုအဆိုပြုချက်တွင် အလေးပေးဖော်ပြထားသည်။ လွန်ခဲ့သည့်ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း ဤမူဝါဒသည် ၎င်း၏ အိမ်နီးချင်းဒေသတွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒကို ပုံဖော်ခဲ့ပြီး ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေးနှင့် မျှဝေသောယာဝပြောရေးလမ်းကြောင်းကိုလည်း ပုံဖော်ခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်းသံတမန်ဆက်ဆံရေးသည် မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေး ခိုင်မာစေရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ မြန်မာနှင့်တရုတ်ကြား စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် မဟာဗျူဟာမြောက် ဆက်ဆံရေး တိုးမြှင့်ခြင်းတို့သည် ဒေသတွင်း တည်ငြိမ်ရေးနှင့် နှစ်နိုင်ငံ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအတွက် သိသာထင်ရှားသော သက်ရောက်မှုများ ရှိနေသည်။

တရုတ်သံတမန်ဆက်ဆံရေး၏တန်ဖိုးအမြင့်ဆုံးကို ဖော်ပြသည့် Belt and Road Initiative နှင့် ပတ်သက်၍ သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်က ချစ်ခင်ရင်းနှီးမှု၊ ရိုးသားမှု၊ အပြန်အလှန် အကျိုးရှိမှုနှင့် အားလုံး ပါဝင်မှုဆိုင်ရာ သံတမန်ရေးဆိုင်ရာ သဘောတရားကို လိုက်နာရန် လိုအပ်ကြောင်း အကြိမ်ကြိမ် အလေးပေးပြောကြားခဲ့သည်။ Belt and Road Initiative သည် မတူညီသော နိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးစနစ်များ၊ ယဉ်ကျေးမှုများ၊ ဘာသာစကားများနှင့် ဓလေ့ထုံးစံများရှိသည့် နိုင်ငံများစွာကို လွှမ်းခြုံထားသည်။ Belt and Road Initiative ကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းသည် ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှု၊ ရိုးသားမှု၊ အပြန်အလှန်အကျိုးရှိမှုနှင့် အားလုံးပါဝင်မှုနှင့် အနိုင်ယူ–အနိုင်ရ (Win – Win) ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတို့၏ သဘောတရားကို ပြသသည်။ Belt and Road Initiative သည် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၏ ဆိုင်းဘုတ်အောက်တွင် ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး မူဘောင်ဖြစ်သည်ဟု လေ့လာသိရှိရသည်။ သို့သော် BRI တွင် ပါဝင်သောနိုင်ငံများ အားလုံးအနေဖြင့် ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုအတွင်း အမှန်တကယ်အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှု ရှိမရှိဆိုသည်မှာ လေ့လာသုတေသန ပြုလုပ်သင့်ပါသည်။

> **"Belt and Road Initiative ကို အကောင်အထည် ဖော်ခြင်းသည် ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှု၊ ရိုးသားမှု၊ အပြန်အလှန် အကျိုးရှိမှုနှင့် အားလုံးပါဝင်မှုနှင့် အနိုင်ယူ–အနိုင်ရ (Win – Win) ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုတို့၏ သဘောတရားကို ပြသသည်။"**

အပြန်အလှန်အကျိုးပြုခြင်း (Mutual Benefit)

အပြန်အလှန်အကျိုးခံစားခွင့်သည် Win – Win အခြေအနေနှင့် မျှဝေသာယာဝပြောရေးတို့အတွက် လိုအပ်ကြောင်း အလေးပေးထားသည့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်းသံခင်းတမန်ခင်းတွင် အခြေခံကျသော နိယာမဖြစ်သည်။ အပြန်အလှန်အကျိုးရှိစေသည့်မူသည် ၎င်း၏အိမ်နီးချင်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသည် နှစ်ဖက်စလုံးအတွက် အကျိုးရှိသင့်သည်ဟု တရုတ်၏ ယုံကြည်ချက်ကို အလေးအနက် ဖော်ပြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခြေအနေတွင် ဤအချက်သည် မျှဝေထားသော စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှင့် သာယာဝပြောရေးကို

ဦးတည်စေမည့် ပူးတွဲစီးပွားရေးစီမံကိန်းများနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် လုပ်ဆောင်ခြင်းတို့မှတစ်ဆင့် ထင်ရှားစွာပြသနေသည်။ မြန်မာ–တရုတ် ဆက်ဆံရေးကိစ္စတွင် တရုတ်၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံစီမံကိန်းများသည် နှစ်နိုင်ငံစလုံးအတွက် စီးပွားရေးအကျိုးအမြတ်များ ပေးဆောင်လျက်ရှိသည်။

အဆိုပါ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများသည် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများ ပံ့ပိုးပေးခြင်း၊ အခြေခံ အဆောက်အအုံများ မြှင့်တင်ပေးခြင်းနှင့် ချိတ်ဆက်မှုတို့ တိုးတက်စေခြင်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို အထောက်အကူပြုနိုင်သည်။ သို့သော်လည်း ပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊ စီမံကိန်းဒေသတွင် နေထိုင်သော ပြည်သူများ၏ ပူးပေါင်းပါဝင်မှုနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲမှုတို့နှင့် ပတ်သက်သော စိုးရိမ်မှုများအား ဖြေရှင်းရန်လည်း အရေးကြီးပါသည်။ မျှတပြီး သာတူညီမျှသောနည်းလမ်းဖြင့် အပြန်အလှန် အကျိုးအမြတ်ရရှိစေရေးသည် ရေရှည်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော အားနည်းချက်များကို လျော့နည်းစေရေးတို့အတွက် အရေးကြီးပါသည်။

မြန်မာ–တရုတ်ဆက်ဆံရေး

မြန်မာ–တရုတ်ဆက်ဆံရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသမိုင်းကြောင်းနှင့်အတူ နှစ်နိုင်ငံ၏ ရှုပ်ထွေးသော နိုင်ငံတကာနှင့် ပြည်တွင်းအခြေအနေများကို သုံးသပ်ကြည့်ပါက အိမ်နီးချင်းကောင်း၊ ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှုနှင့် အနိုင်ယူ–အနိုင်ရ (Win – Win) ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဟူသော နှစ်နိုင်ငံချစ်ကြည်ရေး ဆက်ဆံရေးကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းရန်မှာ မဖြစ်မနေ လိုအပ်သည်ဟု ယုံကြည်ပါသည်။ မြန်မာနှင့်တရုတ်တို့သည် နှစ်ပေါင်း ၂,၀၀၀ ကျော် သမိုင်းကြောင်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဖလှယ်မှုများ ရှိခဲ့ကြသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသစ် စတင်တည်ထောင်ချိန်မှစ၍ နှစ်နိုင်ငံချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှုနှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာအတူယှဉ်တွဲနေထိုင်ရေး မူကြီးငါးရပ်ကို အခြေခံ၍ မြန်မာ–တရုတ်ဆက်ဆံရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ခိုင်မာသော အခြေခံအုတ်မြစ်ကို ချမှတ်နိုင်ခဲ့ကြသည်။

စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု

အရေးအကြီးဆုံးအချက်မှာ စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ဖြစ်သည်။ စီးပွားရေးပေါင်းစည်းမှုနှင့် ချိတ်ဆက်မှုအပေါ် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အလေးထားမှုသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် မျှော်မှန်းချက်များနှင့် ကိုက်ညီပါသည်။ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံတစ်ခုအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် ဒေသတွင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၏ အရေးပါမှုကို အလေးထားပါသည်။ ကျောက်ဖြူရေနက်ဆိပ်ကမ်း၊ တရုတ်–မြန်မာစီးပွားရေးစင်္ကြံနှင့် မူဆယ်–မန္တလေး ရထားလမ်း စသည့် အခြေခံအဆောက်အအုံစီမံကိန်းများတွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသည် မြန်မာတို့စီးပွားရေးကို အသွင်ပြောင်းစေပြီး ဒေသတွင်းချိတ်ဆက်မှုကို မြှင့်တင်ရန် အလားအလာများစွာရှိသည်။ အဆိုပါစီမံချက်များမှတစ်ဆင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် ပိုမိုကောင်းမွန်သော ကုန်သွယ်မှု လမ်း

ကြောင်းများ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အခွင့်အလမ်းများ တိုးပွားလာစေရန်နှင့် အလုပ်အကိုင်ဖန်တီးမှုများမှ အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေကာ နောက်ဆုံးတွင် ဆင်းရဲမွဲတေမှု လျှော့ချရေးနှင့် အားလုံးပါဝင်နိုင်သော တိုးတက်မှုတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

တရုတ်နိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်း သံတမန်ရေးရာအရ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် စီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု တိုးမြှင့်ရေး၊ ကုန်သွယ်မှု၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတို့ကို အလေးထား ဆောင်ရွက်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခြေအနေတွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် ၎င်း၏ အကြီးဆုံး ကုန်သွယ်ဖက်များနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများထဲမှ တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ဤစီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသည် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် များစွာသော အကျိုးကျေးဇူးများဖြစ်သည့် အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ အလုပ်အကိုင်ဖန်တီးရေးနှင့် နည်းပညာလွှဲပြောင်းပေးခြင်း စသည့် အကျိုးကျေးဇူးများစွာကို ပေးဆောင်ပါသည်။ စဉ်ဆက်မပြတ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့်အတူ စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများကို ထိန်းကျောင်းခြင်းဖြင့် အပြန်အလှန်အကျိုးရှိစေရေးနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏အချုပ်အခြာအာဏာကို ဟန်ချက်ညီညီ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန် အရေးကြီးပါသည်။

မြန်မာနှင့်တရုတ်တို့သည် ပထဝီဝင် အားသာချက်များနှင့် ကြီးမားသော စီးပွားရေး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများဖြင့် နီးကပ်သော အိမ်နီးချင်းများဖြစ်ကြပြီး နှစ်နိုင်ငံ ကုန်သွယ်မှု ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတွင် အားသာချက်အချို့ကို ရရှိစေသည်။ လေ့လာတွေ့ရှိရသော မြန်မာနှင့် တရုတ်အကြား ကုန်သွယ်မှုသည် မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း အရှိန်အဟုန်ဖြင့် တိုးတက်လာခဲ့ပါသည်။ အချက်အလက်များအရ ၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနှင့် တရုတ် နှစ်နိုင်ငံ ကုန်သွယ်မှုပမာဏမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၃ ဒသမ ၅၃၆ ဘီလီယံ အထိရှိခဲ့ပြီး နှစ်စဉ် တိုးတက်မှု ၁၀ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်း ဖြစ်ပါသည်။ တရုတ်က မြန်မာသို့ ပို့ကုန်မှာ အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၉ ဒသမ ၀၉ ဘီလီယံရှိပြီး နှစ်စဉ် တိုးတက်မှု ၁၀ ရာခိုင်နှုန်း ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံက တရုတ်နိုင်ငံထံမှ သွင်းကုန်ပမာဏမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄ ဒသမ ၅၂၇ ဘီလီယံရှိပြီး တစ်နှစ်ထက်တစ်နှစ် တိုးမြင့်လာကာ ၁၀ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံသည် မြန်မာ၏ အကြီးဆုံးကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံများတွင် ပါဝင်နေပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ပြည်တွင်းစီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ကုန်သွယ်ရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ခိုင်မာစေရန် အရေးတကြီး လိုအပ်နေပြီး "Belt and Road Initiative" တည်ဆောက်မှုမှ အကျိုးအမြတ်ရရှိရန်လည်း မျှော်လင့်ထားပါသည်။

နိုင်ငံရေး ထိတွေ့ဆက်ဆံမှု

တရုတ်နိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်းမူဝါဒတွင်လည်း အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံရေးအရ ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများလည်း ပါဝင်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်းမူဝါဒသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ လုံခြုံရေးနှင့် တည်ငြိမ်ရေးအပေါ် အပြုသဘောဆောင်သော သက်ရောက်မှုရှိသည်ဟု သိရသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ပဋိပက္ခများကို ငြိမ်းချမ်းစွာဖြေရှင်းရေးတွင် တက်ကြွစွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်နေပြီး ဒေသတွင်းလုံခြုံရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင်

ပေးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များကို ပံ့ပိုးကူညီလျက်ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် နယ်စပ်ဒေသများ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် တည်ငြိမ်ရေးရရှိရန် မြန်မာနိုင်ငံ၏ကြိုးပမ်းမှုများတွင် ဤအချက်သည် အထူး သက်ဆိုင်ပါသည်။ မြန်မာအစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအကြား ကြားဝင်စေ့စပ်ပေးရေးကဲ့သို့သော ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ထိတွေ့ ဆက်ဆံမှုသည် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးရေးနှင့် ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ရေး အစီအမံများကို ပံ့ပိုး ကူညီ ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သည်။ ဒေသတွင်း ငြိမ်းချမ်းသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို ဦးစားပေး ခြင်းဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏အိမ်နီးချင်းမူဝါဒသည် ထာဝရငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် တည်ငြိမ်ရေးရရှိရန် မြန်မာနိုင်ငံ၏ပန်းတိုင်များကို အားဖြည့်ပေးနိုင်သည်ဟု မျှော်လင့်ရပါသည်။

အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းနှင့် အရှေ့မြောက်ပိုင်းရှိ ပဋိပက္ခ များအား တရုတ်နိုင်ငံ၏ ပံ့ပိုးကူညီမှုနှင့် အကူအညီမပါဘဲ ဖြေရှင်းရန် ခဲယဉ်းပါသည်။ နှစ်ပေါင်းများစွာအတွင်း မြန်မာနှင့်တရုတ်တို့သည် ဒေသတွင်း ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် တည်ငြိမ်ရေး ကို ထိန်းသိမ်းကာ နိုင်ငံတော်၏ အချုပ်အခြာအာဏာနှင့် နယ်မြေ ဂုဏ်သိက္ခာကို ထိန်းသိမ်း ရာတွင် အချင်းချင်း နားလည်ပံ့ပိုးပေးခဲ့ကြသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ အချုပ် အခြာအာဏာနှင့် နယ်မြေတည်တံ့ခိုင်မြဲရေးကို အစဉ်လေးစားလျက်ရှိပြီး မြန်မာ့နယ်စပ် ဒေသများ တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးနှင့် မြန်မာ-တရုတ် နယ်စပ်ဒေသ တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေး ပူးပေါင်းကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရန် ဆန္ဒနှင့်အညီ ပြည်တွင်း ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် အကူအညီများပေးအပ်ရန် ဆန္ဒရှိကြောင်း သိရသည်။ မြန်မာ့နယ်စပ်ဒေသများ တည်ငြိမ်ရေး သည် မြန်မာ-တရုတ်နယ်စပ်ဒေသ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတို့နှင့် တိုက်ရိုက် ဆက်စပ်နေသည်။

လူအချင်းချင်း ပညာရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုစသည်တို့ ဖလှယ်ခြင်း

လူအချင်းချင်း ရင်းနှီးမှုဖလှယ်ခြင်း (People to People Exchange) သည်လည်း တရုတ်၏အိမ်နီးချင်းမူဝါဒ၏ မရှိမဖြစ် အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ နားလည်မှုကို မြှင့်တင်ပေးပြီး နှစ်နိုင်ငံအကြား ဆက်ဆံရေးကို ခိုင်မာစေပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ သည် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ပညာရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဖလှယ်ရေး၏ အရေးပါသော ရင်းမြစ် တစ်ခုဖြစ်ပြီး ပညာသင်ဆုများ၊ လေ့ကျင့်ရေး အစီအစဉ်များနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာပွဲများကို လုပ်ဆောင်ပေးလျက်ရှိသည်။ အဆိုပါ ဖလှယ်မှုများသည် အပြန်အလှန်နားလည်မှု မြှင့်တင်ရန်၊ ပညာရေးအခွင့်အလမ်းများ မြှင့်တင်ရန်နှင့် မြန်မာ့လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် များစွာလိုအပ်သော လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ကူညီပေးပါသည်။

ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ရင်ဆိုင် နေရသောကြောင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်းမူဝါဒသည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်း ရေးတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်သည့် အခွင့်အလမ်းများကို ပေးအပ်ခဲ့ပါသည်။ နှစ်နိုင်ငံစလုံး သည် သစ်တောပြုန်းတီးမှု၊ လေထုညစ်ညမ်းမှုနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကဲ့သို့သော အလားတူ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပြဿနာများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည်။ ဤစိန်ခေါ်မှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ကြီးမားသော အတွေ့အကြုံနှင့် ကျွမ်းကျင်မှုသည်

မြန်မာနိုင်ငံအတွက် များစွာအကျိုးရှိနိုင်ပါသည်။ ပူးပေါင်းကြိုးပမ်းမှုများအားဖြင့် သဘာဝ အရင်းအမြစ်များကို ကာကွယ်ရန်၊ ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို မြှင့်တင်ရန်နှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဒဏ်အား ခံနိုင်ရည်ရှိရန် မြှင့်တင်နိုင်သည်။

ထို့အပြင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အကူအညီသည် မြန်မာ့လူမှုစီးပွား တိုးတက်မှုကို ပံ့ပိုးပေးရာတွင် အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအပါအဝင် ကဏ္ဍအသီးသီးကို ပံ့ပိုးကူညီရန် ထောက်ပံ့ငွေများ၊ ချေးငွေများနှင့် နည်းပညာအကူအညီများ ပေးအပ်ခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် မူဆယ်အထူးစီးပွားရေးဇုန်နှင့် မြန်မာ–တရုတ် နယ်စပ်စီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးဇုန်များသည် စီးပွားရေးတိုးတက်မှုကို လှုံ့ဆော်ရန်၊ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီးရန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လူနေမှု အဆင့်အတန်းမြှင့်တင်ရန် အလားအလာရှိသည့် တရုတ်နိုင်ငံမှ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း ရန်ပုံငွေ ထောက်ပံ့သည့် စီမံကိန်းများဖြစ်သည်။

နှစ်ပေါင်း ၇၀ ကျော် ဆက်ဆံရေး

မြန်မာနှင့်တရုတ် နှစ်နိုင်ငံ သံတမန်ဆက်ဆံရေး ထူထောင်ခြင်း နှစ် (၇၀) ပြည့် အထိမ်းအမှတ်အနေဖြင့် တရုတ်သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်သည် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် ဇန်နဝါရီလတွင် မြန်မာနိုင်ငံသို့ နိုင်ငံတော် အလည်အပတ်လာရောက်ခဲ့ပြီး ၁၉ နှစ်အတွင်း တရုတ်သမ္မတတစ်ဦး၏ ပထမဆုံးသော ခရီးစဉ် ဖြစ်ပါသည်။ ခရီးစဉ်အတွင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး မဟာဗျူဟာများ အရှိန်မြှင့်ရန်နှင့် တရုတ်–မြန်မာ စီးပွားရေးစင်္ကြံ (CMEC) တို့ကို ထိထိရောက်ရောက် တည်ဆောက်ရန် နှစ်ဖက်သဘောတူခဲ့ကြသည်။

“ခရီးစဉ်အတွင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး မဟာဗျူဟာများ အရှိန်မြှင့်ရန်နှင့် တရုတ်–မြန်မာ စီးပွားရေးစင်္ကြံ (CMEC) တို့ကို ထိထိရောက်ရောက် တည်ဆောက်ရန် နှစ်ဖက်သဘောတူခဲ့ကြသည်။”

ဤစင်္ကြံသည် Belt and Road Initiative အောက်တွင် နှစ်နိုင်ငံပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး ပရောဂျက်ဖြစ်ပြီး အဓိကအားဖြင့် ရထားလမ်းများ၊

စက်မှုနှင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားပေးရေး စီမံကိန်းများနှင့် ကုန်သွယ်မှုသဘောတူညီချက်များ ပါဝင်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီးဝမ်ယိ ၂၀၁၇ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလတွင် မြန်မာနိုင်ငံသို့ လာရောက်လည်ပတ်စဉ်အတွင်း CMEC ကို ပထမဆုံးမိတ်ဆက်ခဲ့သည်။ ဤ "Y" ပုံသဏ္ဌာန်စင်္ကြံ စီမံကိန်းသည် ယူနန်ပြည်နယ် ကူမင်းနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏အနောက်ဘက် ကမ်းရိုးတန်းကို ဆက်သွယ်ပေးသောကြောင့် တရုတ်အား အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာသို့ ဝင်ရောက်စေနိုင်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် Belt and Road Initiative အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် မဟာဗျူဟာအရ အရေးပါသည်ဟု တရုတ်နိုင်ငံက ယူဆသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏အရေးအကြီးဆုံးစီမံကိန်းမှာ မြန်မာ-တရုတ် ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်းဖြစ်သည်။

BRI အရ တရုတ်နိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် စွမ်းအင်ပိုက်လိုင်းများ သွယ်တန်းခြင်းနှင့် နယ်စပ်စီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးဇုန် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ပရောဂျက်များစွာကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်။ လက်ရှိ မြန်မာ-တရုတ် ဆက်ဆံရေးသည် စိန်ခေါ်မှုများစွာနှင့် မသေချာမရေရာမှုများ ကြုံတွေ့နေရသော်လည်း မြန်မာနှင့်တရုတ်ကြား နိုင်ငံရေးနှင့်စီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၏ကြီးမားသော ပေါင်းစပ်မှုသည် ရည်မှန်းချက်ဖြစ်သည်။

ခေတ်သစ် ဒေသတွင်း ချိတ်ဆက်မှု (Regional Connectivity) တွင် နယ်နိမိတ်များ လုံခြုံခြင်း၏ အရေးပါမှု

ခေတ်သစ်ဒေသတွင်း ချိတ်ဆက်မှုတွင် နယ်စပ်ဒေသလုံခြုံရေး လုပ်ဆောင်ရန်နှင့် ဒေသတွင်း ချိတ်ဆက်နိုင်ရန်ဟူသည့် မျှတသော ချဉ်းကပ်မှု လိုအပ်ပါသည်။ ဒေသတွင်း ချိတ်ဆက်မှုသည် စီးပွားရေးတိုးတက်မှုနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင်ပေးသော်လည်း နယ်စပ်ဒေသစီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် လုံခြုံရေး ခြိမ်းခြောက်မှုဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုအသစ်များကိုလည်း ဖြစ်ပေါ်လာစေပါသည်။ ကမ္ဘာပြုမှုဖြစ်စဉ်နှင့်အတူ နိုင်ငံရေးပထဝီဝင်ပညာရှင်များနှင့် သုတေသနအဖွဲ့အစည်းများသည် နယ်နိမိတ်နှင့် နယ်စပ်ဒေသများအား အလေးထားအာရုံစိုက်လေ့လာမှုများ ပြုလုပ်လာကြသည်။ မြန်မာ-တရုတ်နယ်စပ်သည် အရှည် ၂,၁၂၉ကီလိုမီတာ (၁,၃၂၃ မိုင်) ရှိပြီး မြောက်ဘက်တွင် အိန္ဒိယနှင့် သုံးနိုင်ငံဆုံမှတ်မှသည် တောင်ဘက်တွင် လာအိုနှင့် သုံးနိုင်ငံဆုံမှတ်အထိ ရှည်လျားပါသည်။ ပေါက်ဖော် သို့မဟုတ် ညီရင်းအစ်ကို ဟူသော အယူအဆသည် မြန်မာနှင့်တရုတ်ကြား နီးကပ်သောဆက်ဆံရေးကို ညွှန်ပြရန် ရှေးကတည်းက အသုံးပြုခဲ့သည်။ မြန်မာနှင့်တရုတ် သံတမန်ဆက်ဆံရေးသည် ယခုနှစ်တွင် ပြန်လည်အားကောင်းလာခဲ့ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး မြန်မာနိုင်ငံသို့ လာရောက်လည်ပတ်ပြီးနောက် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးမှာ ဆက်လက်တိုးတက်လျက်ရှိသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ် ဇွန်လ ၈ ရက်က နေပြည်တော်တွင် မြန်မာ-တရုတ် သံတမန်ဆက်ဆံရေး (၇၃) နှစ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်နေ့အခမ်းအနား ကျင်းပပြီး သဘောတူညီချက် လေးရပ်ဖြင့် ဆက်ဆံရေးကို ထပ်မံခိုင်မာစေခဲ့သည်။

မြန်မာ–တရုတ် နယ်စပ်လုံခြုံရေး

မြန်မာ–တရုတ်နယ်နိမိတ်တစ်လျှောက် နယ်စပ်လုံခြုံရေးသည် နှစ်နိုင်ငံလုံးအတွက် အလွန်အရေးကြီးသော ကိစ္စဖြစ်သည်။ နယ်နိမိတ်သည် ကီလိုမီတာ ၂,၁၀၀ ကျော် ရှည်လျားပြီး ၎င်း၏ ပထဝီဝင်မြေပြင်အနေအထားနှင့် သမိုင်းဝင်ရှုပ်ထွေးမှုများကြောင့် ထူးခြားသော စိန်ခေါ်မှုများ ရှိနေသည်။ BRI အောင်မြင်စွာ အကောင်အထည်ဖော်ရေးနှင့် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲရေးအတွက် ခိုင်မာသော နယ်စပ်လုံခြုံရေးကို သေချာစေရေးသည် အရေးကြီးပါသည်။ ကြုံတွေ့နေရသော စိန်ခေါ်မှုများအနက် အရေးကြီးသောအချက်များမှာ –

(က) ပထဝီဝင်ဆိုင်ရာစိန်ခေါ်မှုများ။ ။ နယ်စပ်ဒေသသည် တောင်ထူထပ်သော မြေပြင်အနေအထား၊ သစ်တောများ ထူထပ်ခြင်းနှင့် မြစ်ချောင်းများပြားခြင်း စသည့် သွင်ပြင်လက္ခဏာရှိသည့်အတွက် လုံခြုံရေးလုပ်ဆောင်ရန် ခက်ခဲစေသည်။ ဤသဘာဝလက္ခဏာများသည် လူမှောင်ခိုကူးခြင်း၊ တရားမဝင်နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ခြင်းနှင့် မူးယစ်ဆေးဝါး ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခြင်း စသည့် တရားမဝင် လှုပ်ရှားမှုများအတွက် အခွင့်အလမ်းကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ထို့ကြောင့် နယ်စပ်ဒေသအား ထိရောက်စွာ စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် ကင်းလှည့်ခြင်းတို့အတွက် အရင်းအမြစ်များ၊ အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် နည်းပညာလိုအပ်ပါသည်။

(ခ) အကြမ်းဖက်ဝါဒနှင့် သောင်းကျန်းမှု နှိမ်နင်းရေး။ ။ သမိုင်းကြောင်းအရ မြန်မာ–တရုတ်နယ်စပ်ဒေသသည် ပြည်တွင်းသောင်းကျန်းမှုများ၊ ပဋိပက္ခများနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ ရှိနေခြင်းများကြောင့် ထိခိုက်နေရပါသည်။ နယ်စပ်လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ကြိုးပမ်းမှုများသည် မြန်မာနှင့်တရုတ် နှစ်နိုင်ငံလုံး၏တည်ငြိမ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးကို ခြိမ်းခြောက်နိုင်သည့် လက်နက်ကိုင် သောင်းကျန်းသူများနှင့် အကြမ်းဖက် အဖွဲ့အစည်းများ နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် သွားလာလှုပ်ရှားမှုများကို တားဆီးရန် ရည်ရွယ်လုပ်ဆောင်ရမည် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့သော ခြိမ်းခြောက်မှုများကို တန်ပြန်ရန် ထောက်လှမ်းရေးသတင်းအချက်အလက်များ မျှဝေခြင်း၊ ပူးတွဲကင်းလှည့်ခြင်းနှင့် အကြမ်းဖက်မှုနှိမ်နင်းရေးစစ်ဆင်ရေးများကို လုပ်ဆောင်ရပါမည်။

(ဂ) နိုင်ငံဖြတ်ကျော်မှုခင်းများ တိုက်ဖျက်ခြင်း။ ။ နယ်စပ်ဒေသသည် မူးယစ်ဆေးဝါး ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှု၊ တောရိုင်းတိရစ္ဆာန်များ တရားမဝင်ရောင်းဝယ်မှု၊ လူကုန်ကူးမှု၊ ကုန်ပစ္စည်းနှင့် လက်နက်မှောင်ခိုမှု အပါအဝင် နိုင်ငံဖြတ်ကျော်ရာဇဝတ်မှုမျိုးစုံအတွက် အဓိကနေရာတစ်ခုဖြစ်သည်။ နှစ်နိုင်ငံနယ်ခြားလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များသည် ရာဇဝတ်မှုကွန်ရက်များကို တိုက်ဖျက်ရန်၊ တရားမဝင်လုပ်ဆောင်မှုများကို ကြားဖြတ်တားဆီးရန်နှင့် ယင်းကဲ့သို့ တရားမဝင် လုပ်ဆောင်မှုများတွင် ပါဝင်ကျူးလွန်သူများကို တရားစွဲဆိုရန် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သွားသင့်ပါသည်။

(ဃ) မြောက်ပိုင်းမဟာမိတ်အဖွဲ့များ၏ တိုက်ခိုက်မှု။ ။ မြန်မာ–တရုတ်နယ်စပ်တွင် အခြေပြုလှုပ်ရှားနေသည့် TNLA၊ AA နှင့် MNDAA တို့ ပါဝင်သည့် မြောက်ပိုင်းမဟာမိတ်အဖွဲ့သည် ၂၀၂၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာ ၂၇ ရက်က စတင်ကာ မြန်မာ့တပ်မတော်အား တိုက်ခိုက်နေသည့်အပြင် မြို့ရွာများကိုပါ ထိပါးနှောင့်ယှက်နေပါ

သည်။ ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားစဉ်ကတည်းက တရုတ်နိုင်ငံသည် နယ်စပ်လုံခြုံရေးအတွက် အာမခံချက်ပေးရန် အကြိမ်ကြိမ် တောင်းဆိုခဲ့သည်။ အမျိုးသားကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးကောင်စီ အစည်းအဝေးတွင် သောင်းကျန်းမှုကို ထိထိရောက်ရောက် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် လိုအပ်ပြီး တိုင်းပြည်ပြိုကွဲမည့် အန္တရာယ်ရှိနေကြောင်း ယာယီသမ္မတ ဦးမြင့်ဆွေက သတိပေးပြောကြားခဲ့ပါသည်။ ဤသည်မှာ အမျိုးသားလုံခြုံရေးအား ထိပါးစေသောကိစ္စရပ်တစ်ခုသာမက ဒေသတွင်း ချိတ်ဆက်မှုကိုပါ အကျိုးသက်ရောက်စေပါသည်။ နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များသည် သောင်းကျန်းသူများ၏ အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် နှောင့်နှေးရပါသည်။

ထင်ရှားသော ဆက်ဆံရေးတိုးတက်မှု

နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်သည် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ ဗဟိုကော်မတီ အတွင်းရေးမှူးအဖွဲ့ဝင် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ နိုင်ငံတော်ကောင်စီဝင်နှင့် ပြည်သူ့လုံခြုံရေး ဝန်ကြီး မစ္စတာ Wang Xiaohong အား အောက်တိုဘာ ၃၁ ရက်က လက်ခံတွေ့ဆုံကာ MNDAA သောင်းကျန်းသူများ၏ တိုက်ခိုက်မှုနှင့် ပတ်သက်၍ ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ နှစ်နိုင်ငံအကြား ချစ်ကြည်ရင်းနှီးသော ဆက်ဆံရေးနှင့် သံတမန်ဆက်ဆံရေး တိုးမြှင့်ရေးတို့ကိုလည်း နှစ်ဖက်စလုံးက အလေးထား ဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

အွန်လိုင်းလောင်းကစားမှုများ၊ ဆက်သွယ်ရေးဆိုင်ရာ လိမ်လည်မှုများ၊ လောက်ကိုင်ဒေသအတွင်း မူးယစ်ဆေးဝါးထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှုများ၊ မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများ၏ အရေးကို ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံများက ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုနှင့် အဆိုပါနိုင်ငံများက စနစ်တကျ ကြိုးကိုင်ခြယ်လှယ်မှုများ၊ အွန်လိုင်းလောင်းကစားများတွင် ပြစ်မှုကျူးလွန်သူများအား အရေးယူရန် အစီအစဉ်များကိုလည်း အလေးပေးဆွေးနွေးကြကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။

လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်ပိုင်း ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းတွင် တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ၏ အာဏာလွန်ဆွဲမှု၊ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အချို့၏ မူးယစ်ဆေးဝါးထုတ်လုပ်ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားမှုအပေါ် အခြေခံ၍ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ ပေါ်ပေါက်လာမှုအပေါ်တွင်လည်း အမြင်ချင်း ဖလှယ်ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ကိုးကန့်ဒေသတွင် အာဏာရယူရန် ကြိုးပမ်းမှု၊ လက်နက်ခဲယမ်းမီးကျောက်များ ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ လက်နက်ခဲယမ်းများ ဝင်ရောက်မှုကြောင့် နယ်စပ်ဒေသ တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေး ယိုယွင်းလာခြင်း အခြေအနေများ၊ နယ်စပ်ဒေသတွင် တရားမဝင် အွန်လိုင်းလောင်းကစားနှင့် အွန်လိုင်းလိမ်လည်လှည့်စားမှုများကို ထိထိရောက်ရောက် တားမြစ်ရန် စီစဉ်နေကြောင်းနှင့် ကျူးလွန်သူများကို အရေးယူရန်၊ ဒေသတွင်း ဥပဒေနှင့်အညီ မရှိသည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို စိစစ်ရန်နှင့် နှစ်နိုင်ငံကြား ပူးတွဲဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် လုံခြုံရေးအဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းရန် စီစဉ်လျက်ရှိကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။

ခေတ်သစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အိမ်နီးနားချင်း နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒအပေါ် ရှုမြင်သုံးသပ်ချက်သစ်

၂၀၂၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာ ၂၄ ရက်က ပေကျင်းတွင်ကျင်းပသည့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်း သံခင်းတမန်ခင်းမူဝါဒ (၁၀) နှစ်ပြည့် အထိမ်းအမှတ် နိုင်ငံတကာစာတမ်းဖတ်ပွဲ အတွင်း ခေတ်သစ်တရုတ်နိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒဆိုင်ရာ ရှုမြင်သုံးသပ်ချက်သစ် အား ထုတ်ဝေခဲ့ပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် ပတ်သက်သည့် ၎င်း၏ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒကို စာတမ်းတစ်စောင်မှတစ်ဆင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဖော်ပြခြင်းမှာ ယခု အကြိမ်သည် ပထမဆုံးအကြိမ် ဖြစ်သည်။ ထိုစာတမ်းမှ အဓိကအချက်တချို့အား အလေး ထားဖော်ပြချင်ပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ –

- တရုတ်နိုင်ငံသည် အန္တရာယ်များနှင့် စိန်ခေါ်မှုများအား ထိထိရောက်ရောက် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခဲ့သည်။ တရုတ်နှင့် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများသည် ဒေသတွင်းရှိ အကြမ်းဖက်ဝါဒ၊ ခွဲထွက်ရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးအကျပ်အတည်းများကဲ့သို့ စိန်ခေါ်မှု များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် အတူတကွ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။
- တရုတ်နိုင်ငံသည် ချိတ်ဆက်မှု၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၊ လုံခြုံရေးနှင့် လူအချင်းချင်း ဖလှယ်မှု၏ မဏ္ဍိုင်လေးရပ်အပေါ် အမှီပြုပြီး နိုင်ငံရေးကဏ္ဍ၊ စီးပွားရေးနှင့် ကုန်သွယ်မှု၊ သိပ္ပံနှင့် နည်းပညာ၊ လုံခြုံရေး၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး နယ်ပယ် ခြောက်ခုတွင် အလေးထားလုပ်ဆောင်ရန်နှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများ တွင် လက်တွဲဆောင်ရွက်ရန် အဆင်သင့်ရှိနေပါသည်။
- Global Development Initiative ၊ Global Security Initiative နှင့် Global Civilization Initiative တို့အား ပူးတွဲမြှင့်တင်တည်ဆောက်သွားမည် ဖြစ်သည်။

ထိုသို့ Initiative (၃) ခုအား အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် နယ်စပ်ဒေသတည်ငြိမ် အေးချမ်းရေးသည်လည်း အရေးပါသည်ဖြစ်ရာ တရုတ်နိုင်ငံ၏ စိတ်ရင်းစေတနာ မှန်ကန်စွာ ဖြင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ လိုအပ်ပါသည်။

နိဂုံး

တရုတ်နိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်း သံတမန်ဆက်ဆံရေးသည် မြန်မာ–တရုတ် ဆက်ဆံရေး ကို အပြုသဘောဆောင်သော အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိစေမည့် အလားအလာရှိသည်။ ပိုမို နီးကပ်သော စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၊ နိုင်ငံရေးအရ ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုနှင့် မျှဝေခံစား နိုင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည် အပြန်အလှန်အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေနိုင်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်းမူဝါဒသည် မြန်မာနိုင်ငံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် တည်ငြိမ်ရေးအတွက် ကြီးမားသော အခွင့်အလမ်းများကို ပေးဆောင်သည်။ စီးပွားရေး ပေါင်းစည်းမှု၊ ချိတ်ဆက်မှု တိုးမြှင့်ရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုဖလှယ်ရေး၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အထောက်အပံ့များမှတစ်ဆင့် နှစ်နိုင်ငံစလုံးအတွက် အပြန်အလှန် အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိရန် ကတိကဝတ်များအား တရုတ်နိုင်ငံက ပြသနိုင်မည်ဟု မျှော်လင့်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံသည် ၎င်း၏ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေး အသွင်ကူးပြောင်းရေး လမ်းကြောင်း ပေါ်တွင် ဆက်လက်တည်ရှိနေသဖြင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် အပြန်အလှန် အကျိုးပြုမှု

အခြေခံအုတ်မြစ်ကို တည်ဆောက်ကာ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ပိုမိုပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သွားရန်လည်း မျှော်လင့်ပါသည်။ မြန်မာ–တရုတ် နယ်စပ်လုံခြုံရေးသည် Belt and Road Initiative ကို အောင်မြင်စွာ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အရေးကြီးသောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ပါသည်။ ခေတ်သစ်ဒေသတွင်း ချိတ်ဆက်မှုတွင် နယ်နိမိတ်များလုံခြုံစေရန် ထိရောက်သော လုံခြုံရေးအစီအမံများဖြင့် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် သွားလာမှုများ အဆင်ပြေချောမွေ့စေရန် ဟန်ချက်ညီစေသည့် ဘက်စုံချဉ်းကပ်မှု လိုအပ်ပါသည်။

ခိုင်မာသော နယ်စပ်လုံခြုံရေးအစီအမံများကို အာမခံလုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် နှစ်နိုင်ငံစလုံးသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ကာကွယ်နိုင်ခြင်း၊ လုံခြုံရေးခြိမ်းခြောက်မှုများကို တားဆီးနိုင်ခြင်း၊ ကုန်သွယ်မှုနှင့် ချိတ်ဆက်မှု လွယ်ကူချောမွေ့စေခြင်း၊ ဒေသတွင်း တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေး၊ ပြည်သူအချင်းချင်းဖလှယ်မှု မြှင့်တင်ရန်နှင့် နှစ်နိုင်ငံ ဆက်ဆံရေးကို မြှင့်တင်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် BRI ၏ ရည်မှန်းချက်များ အောင်မြင်ရန်နှင့် မြန်မာ–တရုတ် နှစ်နိုင်ငံတို့အတွက် အပြန်အလှန် အကျိုးပြုမှုများ မြှင့်တင်ရန်အတွက် လုံခြုံသောနယ်စပ်အား တည်ဆောက်ထိန်းသိမ်းခြင်းသည် မရှိမဖြစ် လိုအပ်ကြောင်း ရေးသားဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ဒေါက်တာနိုင်ဆွေဦး
(သေနင်္ဂမဟာဗျူဟာလေ့လာရေးအဖွဲ့)

EdkifiHwnfarmfuGef;(3) (yxrydkif;)
jynfaxmifpkor®jrefrmEdkifiHawmf
zGJUpnf;yHkacjccHOya' (2008 ckESpf)

wuúokdvfjrwfbl

“ကိုယ်စားလှယ်များ လေ့လာဖတ်ရှုရန်
ညီလာခံရုံးတွင်
စာကြည့်တိုက်ထားပေးသည်။
နိုင်ငံပေါင်း ၁၀၀ ခန့်မှ
ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများကို
မြန်မာဘာသာပြန်ဆိုထားရှိပေးသည်။”

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေ (၁၉၄၇ ခုနှစ်)ကို တိုင်းပြည်ပြုလွှတ်တော်၊ လမ်းမတော်မြို့မမဲဆန္ဒနယ်အမတ် ဦးအောင်ဆန်း(ဗိုလ်ချုပ်)က ၁၆-၆-၁၉၄၇ ရက်နေ့ လွှတ်တော်အစည်းအဝေးတွင် အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရေး ဖဆပလ အဖွဲ့ချုပ်က ချမှတ်ပေးသော မူဝါဒ (၇) ရပ်နှင့်အညီရေးဆွဲရန် အဆိုတင်သည်။ အမတ်များက ထောက်ခံပြီး အတည်ပြုခဲ့သဖြင့် အခြေခံဥပဒေမူကြမ်းရေးဆွဲရေးကော်မရှင်ကို ရွေးချယ်တာဝန်ပေးကာ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းကိုယ်တိုင် ကမကထလုပ်ပြီး ရေးဆွဲခဲ့သည်။ စဝ်ရွှေသိုက် ဦးဆောင်သော စော်ဘွားများက လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် ပြည်နယ်များကို ပြည်ထောင်စုမှ ခွဲထွက်ခွင့်ပေးသော အခြေခံမူ (ပုဒ်မ) များပါရမည်။ ခွဲထွက်ခွင့်မပြုလျှင် အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရာ၌ မိမိတို့စော်ဘွားများ (ရှမ်းပြည်နယ်) က မပါဝင်ဟု အကျပ်ကိုင်ကာ ၁၆-၇-၁၉၄၇ ရက်နေ့ ပထမအကြိမ် ပြည်နယ်ရေးရာမူရေးဆွဲရေး အစည်းအဝေး၌ တောင်းဆိုခဲ့သည်။ နယ်ချဲ့အင်္ဂလိပ်အစိုးရကလည်း လွတ်လပ်ရေးသာ တောင်းနေသည်။ လွတ်လပ်ရေးရလျှင် နိုင်ငံတော်မှာ ကျင့်သုံးရမည့်အခြေခံဥပဒေ ဘယ်မှာလဲဟု မေးလွန်း၍ ဗိုလ်ချုပ်က ၁၆-၇-၁၉၄၇ ရက်နေ့ အစည်းအဝေးမှတ်တမ်း၌ ခွဲထွက်ခွင့်ပြုမည့်မူ ဆုံးဖြတ်ပေးခဲ့ရသည်။

၁၇-၇-၁၉၄၇ ရက်နေ့တွင် ဗိုလ်ချုပ်က ပြည်နယ်ရေးရာကော်မတီတွင် ဥပဒေအကြံပေးအဖြစ်လည်းကောင်း၊ အတွင်းရေးမှူးအဖြစ်လည်းကောင်း ဆောင်ရွက်နေသော ဝတ်လုံတော်ရ ဦးမြင့်သိန်း (နောင် တရားရေးရာဝန်ကြီး)အား တွေ့ဆုံစဉ် ၁၆-၇-၁၉၄၇ ရက်နေ့ အစည်းအဝေးမှတ်တမ်းကို ၂၀-၇-၁၉၄၇ ရက်နေ့ အစည်းအဝေးတွင် အတည်ပြုကြလိမ့်မည်။ ၂၀-၇-၁၉၄၇ ရက်နေ့ အစည်းအဝေးသို့ မိမိမလာနိုင်။ အခြားအရေးကြီး အစည်းအဝေးများနှင့် တိုက်ဆိုင်နေသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုခွဲထွက်ခွင့်ပြုသော စာပိုဒ်(ဆုံးဖြတ်ချက်)ကို အစည်းအဝေးမှတ်တမ်းမှ ပယ်ဖျက်လိုက်ရန် မိမိမှာကြောင်း တင်ပြပါဟု မှာခဲ့သည်။ ၁၉-၇-၁၉၄၇ ရက်နေ့တွင် ဗိုလ်ချုပ်တို့ လုပ်ကြံခံရသည်။ ၂၀-၇-၁၉၄၇ ရက်နေ့ အစည်းအဝေးတွင် ဦးမြင့်သိန်းက ဗိုလ်ချုပ်မှာကြားလိုက်သည့်အတိုင်း တင်ပြသည်။ စဝ်ရွှေသိုက်တို့က လက်မခံဘဲ အစည်းအဝေးမှတ်တမ်းကို အတည်ပြုကြသည်။ ဤသို့ဖြင့် ၂၄-၉-၁၉၄၇ ရက်နေ့ တိုင်းပြည်ပြုလွှတ်တော်ကအတည်ပြုလိုက်သည့် နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံအခြေခံဥပဒေကို အမတ်များ၏ထောက်ခံဆန္ဒဖြင့် အတည်ပြုလိုက်သည်။ ဤသို့ဖြင့် ခွဲထွက်ခွင့်ပုဒ်မများ ၂၀၀၊ ၂၀၁၊ ၂၀၂၊ ၂၀၃၊ ၂၀၄၊ ၂၀၅၊ ၂၀၆ တို့ ပါသွားခဲ့သည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ် မတ်လ ၂ ရက် ရှမ်းစော်ဘွားတို့၏ ခွဲထွက်ရေးဖက်ဒရယ်မူ လှုပ်ရှားမှုကြောင့် ၁၉၄၇ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေကိုပါ (ပြည်ထောင်စုမပြိုကွဲစေရန်) ဆက်လက် အသုံးမပြုတော့ဘဲ ရပ်ဆိုင်း (ဖယ်ရှား) ခဲ့ရသည်။

(၁၉၆၂ ခုနှစ် မတ်လ မှ ၁၉၇၄ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလအထိ မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ လုံးဝမရှိပေ။)

၂-၃-၁၉၆၂ ရက်နေ့တွင် စော်ဘွားများ၏ ပြည်ထောင်စုမှ ရှမ်းပြည်နယ် (ရှစ်နိုင်ငံခွဲထွက်ရေး)၊ အမေရိကန်ဦးစီးသည့် (ဥရောပမှ နေတိုးကဲ့သို့သော နယ်ချဲ့နိုင်ငံများ၏ စစ်အုပ်စုများ) အရှေ့တောင်အာရှစစ်စာချုပ်အဖွဲ့ ခေါ် ဆီးတိုး (SEATO) အဖွဲ့သို့ ခွဲထွက်မည့် (ပြည်နယ်များ၊ နိုင်ငံများ) ဝင်ရောက်ကြမည်ဆိုသောအရေးကြောင့် တပ်မတော်က နိုင်ငံတော်

မပြိုကွဲရေး၊ အမေရိကန်ဦးဆောင်သော စစ်အုပ်စု (ဝါ) နယ်ချဲ့စစ်အုပ်စု (ဆီးတိုး) မဖွဲ့ဖြစ်ရေးအတွက် နိုင်ငံတော်အာဏာကို ထိန်းခဲ့၊ သိမ်းခဲ့ရသည်။ ယင်းတပ်မတော်အစိုးရက တော်လှန်ရေးကောင်စီ (တော်လှန်ရေးအစိုးရ) ဖွဲ့ကာ ယခင် လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းစဉ်ကာလကတည်းက မြန်မာမျိုးချစ်တော်လှန်ရေးသမားနှင့် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းတို့က လွတ်လပ်ရေးရလျှင် ဆင်းရဲတွင်းနက်နေကြရသော တောင်သူလယ်သမားများ၊ အလုပ်သမားများ ဧရာမလူများစုကြီး ခေါင်းပုံဖြတ်ခံရခြင်းကင်းပြီး လူတန်းစေ့နေနိုင်စေမည့် ဆိုရှယ်လစ်နိုင်ငံ ထူထောင်ရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း လွတ်လပ်ရေးရခါနီးတွင် (၁) လွတ်လပ်ရေးသည် ပထမ၊ (၂) ဒီမိုကရေစီရေးသည် ဒုတိယ၊ (၃) ဆိုရှယ်လစ်ရေးသည် တတိယဟု ကြွေးကြော်ခဲ့ကြသည်။

လွတ်လပ်ပြီးအာဏာရလာသော သခင်နု၏ ဖဆပလအစိုးရသည် လွတ်လပ်ရေးပြန်ရသည့် ၄-၁-၁၉၄၈ ရက်နေ့မှာပင် သမ္မတစဝ်ရွှေသိုက်၏ လွှတ်တော်အဖွင့်မိန့်ခွန်း၊ ဝန်ကြီးချုပ် သခင်နု မိန့်ခွန်းတို့တွင် အရင်းရှင်စနစ် ပိတ်သိမ်းပြီး ဆိုရှယ်လစ်စနစ် တည်ဆောက်မည်ဟု ပြောကြားခဲ့သော်လည်း အမေရိကန် CIA နှင့်တကွ အာရှဖောင်ဒေးရှင်း၊ ဖို့(ဒ်)ဖောင်ဒေးရှင်း၊ ဖူးလ်ဘရိုက်စီမံကိန်း၊ P.L. 480 ဥပဒေ၊ NSA စသည့် အကူအညီများဗန်းပြပြီး မြန်မာနိုင်ငံကို ဆိုရှယ်လစ်စနစ် မကျင့်သုံးဖြစ်ရန် ခြေရှုပ်ခဲ့ကြ၊ စွက်ဖက်ခဲ့ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဖဆပလအစိုးရ ဖြစ်ဖြစ်မြောက်မြောက် မတည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သော ဆိုရှယ်လစ်နိုင်ငံကို တော်လှန်ရေးကောင်စီက မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ် ချမှတ်၊ မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ်ပါတီ တည်ထောင်ကာ ဆိုရှယ်လစ်စနစ်တည်ဆောက်မှုများကို ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပ၊ မြေပေါ်၊ မြေအောက်၊ လက်ဝဲ၊ လက်ယာ အဖျက်ပေါင်းစုံ၊ ကြီးမားကျယ်ပြန့်လာသော ပြည်တွင်းစစ်ကြားမှ ဖြစ်နိုင်သရွေ့ တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ တိုးတက်အောင်မြင်မှုများလည်း ရှိ၊ မအောင်မြင်သည်လည်း ရှိခဲ့သည်။ (ထိုလမ်းစဉ်ပါတီခေတ် ဖြစ်ရပ်မှန်များကို လေ့လာသင့်ပါသည်။) လမ်းစဉ်ပါတီက ၂၆ နှစ်အတွင်း နိုင်ငံ၏ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ ကုန်ထုတ်လုပ်ရေး၊ လမ်းတံတား၊ ဆည်တမံ၊ စက်ရုံများ တည်ဆောက်ရေးများကို ၁၉၆၂ ခုနှစ် အခြေအနေထက် သုံးဆတိုးတက်လာပုံ စာအုပ်ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က ဆိုဗီယက်ဆိုရှယ်လစ်ပြည်ထောင်စုလည်း ပါတီခေါင်းဆောင်၊ ပြည်ထောင်စုသမ္မတ ဂေါ်ဘာချော့ဗ်၏ လုပ်ရပ်များကြောင့် ပြည်ထောင်စု ပြိုကွဲနေခဲ့သည်။ တရုတ်ပြည်တွင်လည်း ယနေ့တိုးတက်အောင်မြင်နေသော ခေါင်းဆောင်ကြီး တိန့်ရှောင်ဖိန်၏ ဆိုရှယ်လစ်ဈေးကွက်စီးပွားရေး (သတိထား၍ တံခါးဖွင့်ဝါဒ) ကျင့်သုံးစပင်ရှိသေးသည်။ ဆိုရှယ်လစ်စနစ်အတွင်း၌ပင် ထက်မြက်သော ပါတီကြီးတစ်ခု၏ ဦးဆောင်မှုဖြင့် ဘိုင်ပွတ်ပွတ်နေရသည့် ကုန်းကြောင်းလျှောက် ဆိုရှယ်လစ်စနစ်ကို ထိန်းထိန်းသိမ်းသိမ်း တံခါးဖွင့်ပေးသော ဈေးကွက် (ဆိုရှယ်လစ်ဈေးကွက်) စနစ်ကျင့်သုံးလျှင် ပြည်သူများကလည်း ထက်မြက်သော တစ်ပါတီ၏ ဦးဆောင်မှုအောက်တွင် ညီညာဖြဖြကြိုးပမ်းကြလျှင် တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာနိုင်ကြောင်း (ထွက်ရပ်ပေါက်နည်း)ကို မသိကြသေး၍ ဆိုဗီယက်ပြည်ထောင်စု၊ ယူဂိုဆလပ်ပြည်ထောင်စုနှင့် အရှေ့ဥရောပဆိုရှယ်လစ်နိုင်ငံများ ပြိုကျသွားခဲ့ရသည်။

တိန့်ရှောင်ဖိန်၏ ဆိုရှယ်လစ်ထွက်ရပ်ပေါက် နည်းလမ်းကို မြန်မာနိုင်ငံမှ လမ်းစဉ်

ပါတီဥက္ကဋ္ဌ၊ နိုင်ငံတော်ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ ဦးနေဝင်း (ဗိုလ်ချုပ်ကြီးအငြိမ်းစား) က မြင်သည်။ ထို့ကြောင့် ၁၀-၈-၁၉၈၇ ရက်နေ့တွင် လမ်းစဉ်ပါတီမှ ဗဟိုကော်မတီဝင်များကိုခေါ်တွေ့ပြီး ငါတို့ ပြင်ရမည်။ ၂၅နှစ်လုပ်ပြီးပြီ။ ဘာတွေအောင်မြင်ခဲ့ပြီလဲ။ ဘာတွေကျန် သေးသလဲသုံးသပ်ပြီး ကဏ္ဍအလိုက်တင်ပြကြဟု တံခါးဖွင့်ဆိုရှယ်လစ်ဈေးကွက်စနစ်ကို လမ်းစဉ်ပါတီကပင် ဦးဆောင်နိုင်ရန် ပြောကြားခဲ့သည်။ ထိုစဉ်က ပါတီက အားတက်သရော လိုက်ပါမလာကြပေ။ ထို့ကြောင့် ဦးနေဝင်းလည်း ပါတီမှထွက်၊ ရှစ်လေးလုံး အရေးအခင်းကိုလည်း မတားနိုင်၊ မထိန်းနိုင်တော့ဘဲ မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်စနစ်ပြိုကျသွားခဲ့သည်။ ရှစ်လေးလုံး ဆူပူသူတို့၏ တောင်းဆိုချက်၊ လက်တွေ့ပါတီအနေအထားတို့ကြောင့် တပ်မတော်က ၁၈-၉-၁၉၈၈ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံ့တာဝန် ယူခဲ့ရသည်။ ၎င်းတွင် ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒကို အလေးအနက်ထားရေးဆွဲသော ၁၉၇၄ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စုဆိုရှယ်လစ် သမ္မတနိုင်ငံ အခြေခံဥပဒေသည်လည်း မပယ်မဖြစ် ပယ်ခဲ့ရတော့သည်။ ယင်းအခြေခံဥပဒေကို လမ်းစဉ်ပါတီ ပထမ အကြိမ်ညီလာခံကမူဝါဒ (၇)ရပ်ချမှတ်ပြီး ရေးဆွဲရန် ဗိုလ်ချုပ်ကြီးစန်းယု ဦးဆောင်သော ၉၇ ဦးပါ ကော်မရှင်ဖွဲ့ပေးခဲ့သည်။ ပြည်သူ့အကြံဉာဏ်များရယူ ရေးဆွဲကာ ပြည်သူတို့၏ ၉၀ ဒသမ ၁၉ ရာခိုင်နှုန်း ထောက်ခံမဲဖြင့် အတည်ပြုခဲ့သည်။

၁၉၈၈ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလမှ ၂၀၀၈ ခုနှစ် မေလအထိ နိုင်ငံတွင် အခြေခံဥပဒေမရှိပြန်ပေ။ ၁၈-၈-၁၉၈၈ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံ့တာဝန်ယူခဲ့ရသည့် တပ်မတော်အစိုးရ (နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့၊ နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ)ကလည်း ၁၉၈၈ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလမှာပင် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီတံခါး ဖွင့်ပေးကာ ပါတီများဖွဲ့စည်းမှတ်ပုံတင်စေခဲ့သည်။ ပါတီပေါင်း ၂၃၈ ပါတီ မှတ်ပုံတင်ခဲ့သည်။ မုံရွာမှ အမြဲစိမ်းပါတီ၊ မန္တလေးမှ မနတ ခေါ် မြန်မာနိုင်ငံရေး တပ်ပေါင်းစု၊ ရန်ကုန်မှ ပြည်သူ့တိုးတက်ရေးပါတီတို့သည် ဥပဒေပြင်ပမှ

“ ဆိုရှယ်လစ်ဝါဒကို အလေးအနက်ထား ရေးဆွဲသော ၁၉၇၄ ခုနှစ် ပြည်ထောင်စု ဆိုရှယ်လစ် သမ္မတနိုင်ငံ အခြေခံဥပဒေ သည်လည်း မပယ်မဖြစ် ပယ်ခဲ့ရတော့သည်။ ”

မတရားအသင်းကြေညာခံထားရသည့် ဗမာပြည်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ Undercover Party ဖုံးကွယ်လိမ်လည်ဖွဲ့စည်းခိုင်းထားသော ပါတီများဖြစ်၍ ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က ထိုသုံးပါတီကို မှတ်ပုံတင်ဖျက်သိမ်းခဲ့ရသည်။

၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် မေလ ၂၇ ရက်နေ့တွင်(နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့အစိုးရလက်ထက်) ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပပေးသည်။ ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပြည်သူ့လွှတ်တော်၊ လူမျိုးစုလွှတ်တော် (သို့မဟုတ်) အမျိုးသားလွှတ်တော် နှစ်ရပ်အတွက် မဟုတ်ဘဲ ၁၉၄၇ ခုနှစ် တိုင်းပြည်ပြုလွှတ်တော်ကဲ့သို့ လွှတ်တော်တစ်ရပ်အတွက်သာ ရွေးကောက်ရမည့် ရွေးကောက်ပွဲဖြစ်သည်။ ရွေးကောက်ပွဲမကျင်းပမီ နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့ဥက္ကဋ္ဌ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး စောမောင်နှင့် နိုင်ငံတော်သတင်းထုတ်ပြန်ရေးအဖွဲ့တို့က ထိုရွေးကောက်ပွဲတွင် ရွေးချယ်ခံရသော ကိုယ်စားလှယ်(အမတ်)များသည် နိုင်ငံတော်တွင် လုံးဝမရှိဘဲဖြစ်နေသည့် နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရာ၌ ပါဝင်ကြရမည်ဟု ကြိုပြောခဲ့သည်။

ထိုရွေးကောက်ပွဲတွင် နိုင်ငံတကာမှ ရွေးကောက်ပွဲမှန်သမျှ အမေရိကန် စီအိုင်အေထောက်လှမ်းရေး ဝင်ရောက်ခလောက်မဆန်သော ရွေးကောက်ပွဲမရှိဟု သိထားကြသည့်အတိုင်း စီအိုင်အေလက်ရာ၊ ရှစ်လေးလုံးအရှိန်မကုန်သေးသောသူကလည်း များနေသဖြင့် NLD က အမတ်အများစု အရွေးခံရသည်။ နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့မှ ၂၇-၇-၁၉၉၀ ရက်နေ့တွင် ကြေညာချက်အမှတ် ၁/၉၀ ကို ထုတ်ပြန်ကြေညာသည်။ ယင်းကြေညာချက်တွင် အချက်အလက်အကြောင်းအရာ (၂၁) ချက်ပါဝင်သည်။ ယင်းအချက်အမှတ်စဉ် (၂၀)တွင် "ယနေ့အခြေအနေတွင် ပြည်သူများက ရွေးကောက် တင်မြှောက်လိုက်သော ကိုယ်စားလှယ်များသည် အနာဂတ်ဒီမိုကရေစီနိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို ရေးဆွဲရန် တာဝန်ရှိသည့်ပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်သည်။ အမှတ်စဉ် (၂၁) တွင် "နိုင်ငံတော်အာဏာရယူရေးအတွက် ယာယီဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေရေးဆွဲ၍ အစိုးရဖွဲ့ခြင်း ကိုမည်သည့်နည်းနှင့်မျှ လက်ခံမည်မဟုတ်သည့်ပြင် ထိုသို့ဆောင်ရွက်ပါက ဥပဒေနှင့်အညီ အရေးယူမည်ဖြစ်ကြောင်း" ဖော်ပြကာ ပြည်သူ့ဆန္ဒနှင့်အညီ ခိုင်မာသော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေသစ်အရ ပေါ်ပေါက်လာမည့်အစိုးရတစ်ရပ် မဖွဲ့စည်းမီ ကြားကာလတွင် နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့ (တပ်မတော်) အနေဖြင့် နိုင်ငံတော်ကို ကာကွယ်ဆောင်ရွက်သွားမည့် အစီအစဉ်များ ဖော်ပြထားသည်။

ရွေးကောက်ပွဲတွင် အမတ်နေရာအများစု ရွေးချယ်ခံရသော NLD ပါတီကလည်း ဂန္ဒီခန်းမတွင် စုဝေးကာ ဂန္ဒီခန်းမကြေညာချက်ကို ထုတ်ပြန်ပြီး မိမိတို့ပါတီကနိုင်ပြီ၊ လွှတ်တော်ခေါ်ပြီး အာဏာလွှဲအပ်ပါ။ အခြေခံဥပဒေကို နောင်မိမိတို့ NLD က ဆွဲလိုက်ပါမည်ဟု ကြေညာသည်။ လွှတ်တော်ဖွတ်ခေါ်မည် လုပ်ကြသည်။ လွှတ်တော်ဖွတ်ခေါ်၊ အဓမ္မအာဏာရယူခြင်း မပြုနိုင်၍ NLD ၏ အရန်ပါတီခွဲတစ်ခုဖြစ်သော ဒေါ်စုကြည်၏ အစ်ကိုဝမ်းကွဲ ဒေါက်တာစိန်ဝင်း ဦးဆောင်သော အမတ်များတောခို၊ KNU နှင့်ပေါင်းပြီး NCGUB ခေါ် ပြည်ပြေးစင်ပြိုင်အစိုးရဖွဲ့ကြသည်။ အမေရိကန်အစိုးရက ပြည်ပြေးစိန်ဝင်းအစိုးရကို သမ္မတရုံးစိုက်ရာ ဝါရှင်တန်ဒီစီသို့ ခေါ်ယူနေရာပေး ငွေကြေးထောက်ပံ့ကာ မြန်မာနိုင်ငံ

ဆန့်ကျင်ရေးအတွက် ပြည်ပြေးမွေးမြူရေးလုပ်ထားခဲ့သည်။

မှတ်ပုံတင် အတည်ပြုပေးခဲ့သောပါတီ ၂၃၅ ပါတီမှ ပါတီအချို့က ၎င်းတို့သဘော နှင့် ပါတီကို ဖျက်သိမ်းခဲ့ကြသည်။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် မေလ ရွေးကောက်ပွဲတွင် ပါတီအားလုံး အနည်းဆုံးမဲဆန္ဒနယ်သုံးခုစီတွင် ပါဝင်အရွေးခံရမည်ဟု ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်က ကြေညာခဲ့ရာ ၉၃ ပါတီသာ ယှဉ်ပြိုင်ကြပြီး ကျန်ပါတီများ ကွေ့လျှောသွားခဲ့ ရပြန်၏။ ရွေးကောက်ပွဲတွင်လည်း NLD နှင့် အဓိကပြိုင်သော ပါတီများမှာ လမ်းစဉ်ပါတီတွင် လုပ်ကိုင်ခဲ့သူများက တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးပါတီ (တစည)ဟု နာမည်သစ်ဖြင့် ဖွဲ့သောပါတီ၊ ဦးအောင်ကြီး၏ ပြည်ထောင်စုတိုင်းရင်းသားများ ဒီမိုကရေစီပါတီတို့သာ ရှိ ကြသည်။ ဦးအောင်ကြီးပါတီက မဲဆန္ဒများများစားစား မရ၊ တစညကမူ NLD နှင့် တစ်ပြည်လုံး မဲဆန္ဒပေါင်းတွင် များစွာမကွာသော်လည်း တစ်မဲသာသူအနိုင်ယူ FPTP မူအရ NLD က အမတ်နေရာ အများစုရရှိကာ တစညမှ သင့်ရုံမျှသာရခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် NLD က သူတို့နိုင်ပြီ၊ အာဏာအပ်ပါ၊ လွှတ်တော်ခွတ်ခေါ်ပြီး အစိုးရဖွဲ့မည်လုပ်လာ၍ နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှု တည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့က ဥပဒေဖြင့် ဖြေရှင်း ဟန့်တားခဲ့ရသည်။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် မေလ ၂၇ ရက်နေ့ ရွေးကောက်ပွဲနောက်ပိုင်း နိုင်ငံရေးပါတီ ၁၀ ပါတီသာ ရှင်သန်ကျန်ရစ်တော့သည်။

တပ်မတော်အစိုးရ (နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့၊ နိုင်ငံတော် အေးချမ်းသာယာရေးနှင့်ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီ)သည် နိုင်ငံတည်ငြိမ်ရေး၊ ဥပဒေစိုးမိုးရေး၊ ပြည်သူတို့ စားဝတ်နေရေး အဆင်ပြေစေရေး၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်မှု လုံခြုံချောမွေ့စေရေး၊ ဈေးကွက်စီးပွားရေးစနစ်ချမှတ်ကာ နိုင်ငံ့စီးပွားတိုးတက်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် အပြင် အခြေခံစီးပွားရေးအဆောက်အအုံများဖြစ်သည့် လမ်းများ၊ တံတားများ၊ ဆည်မြောင်း တာတမံ၊ မြစ်ရေတင်စီမံကိန်းများ၊ ပညာသင်ကျောင်းအဆင့်ဆင့်၊ ကောလိပ်၊ သိပ္ပံ၊ တက္ကသိုလ် များ၊ စက်မှုဇုန်များ နေ့မီးညမီးဆက် တည်ဆောက်ပေးသည့်အပြင် တောတွင်းလက်နက် ကိုင်အဖွဲ့ကြီး ၁၇ ဖွဲ့၊ အဖွဲ့ကွဲ၊ အဖွဲ့ငယ် ၂၀ ကျော်တို့ဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးရယူပေးခဲ့သည်။ စက်မှုလယ်ယာ အဆင့်မြှင့်တင်ပေးခဲ့သည်။

၁၉၉၂ ခုနှစ် ဇွန်လ ၂၃ ရက်နေ့၊ ဇွန်လ ၃၀ ရက်နေ့၊ ဇူလိုင်လ ၁၀ ရက်နေ့တို့တွင် နဝတအဖွဲ့ဝင် ဗိုလ်ချုပ်မျိုးညွန့် ဦးဆောင်သော နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက် ရေးအဖွဲ့အစိုးရ၏ ကိုယ်စားလှယ် (၈) ဦး၊ NLD ပါတီမှ ဥက္ကဋ္ဌ ဦးအောင်ရွှေ၊ ဦးလွင်တို့ ဦးဆောင်သော NLD ပါတီမှ ကိုယ်စားလှယ်များ၊ တစညမှ ဦးအမ်ဆင်ဆားရဲ ဦးဆောင်သော ပါတီကိုယ်စားလှယ်များ၊ ပြည်ထောင်စုပအိုဝ်းအမျိုးသားအဖွဲ့ချုပ်မှ ကိုယ်စားလှယ် ဦးစံလှ၊ ရခိုင်ပြည်နယ်မှ ဦးစံသာအောင် ဦးဆောင်သော မြို (ခေါ်) ခမီး အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအဖွဲ့၊ ရှမ်းပြည်ကိုးကန့် ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီမှ ကိုယ်စားလှယ် ဦးရန်ကျင်းမော်၊ ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများ ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်မှ ဦးခွန်ထွန်းဦး ခေါင်းဆောင်သောအဖွဲ့ဝင် (၆) ဦး၊ လားဟူအမျိုးသား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပါတီမှ ကိုယ်စားလှယ် ဦးဒယ်နီအောင်၊ တစ်သီးပုဂ္ဂလအဖြစ် ရွေးကောက်ပွဲ ၌ ရွေးချယ်ခံ ဒေါက်တာ မှုထန် (ထန်တလန်) တို့ တက်ရောက်ကာ နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေသစ်ကို မည်သို့မည် ပုံဆွဲလိုကြောင်း နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက် ရေးအဖွဲ့က မေးမြန်းဆွေးနွေးခဲ့သည်။ အားလုံးက အမျိုးသားညီလာခံကြီး ကျင်းပပြီး

ယင်းညီလာခံက ညှိနှိုင်းချမှတ်ပေးသော အခြေခံမူများဖြင့် ရေးဆွဲလိုကြောင်း တင်ပြသဘောတူခဲ့ကြသည်။ အမျိုးသားညီလာခံကျင်းပရာ၌ မည်သည့်ကိုယ်စားလှယ်များ၊ အရေအတွက် မည်ရွေ့မည်မျှစီပါရန်ဟူသော ဆန္ဒများ ညှိနှိုင်းခဲ့ကြသည်။ (ယင်းညှိနှိုင်းပွဲမှတ်တမ်းစာအုပ် ထုတ်ဝေခဲ့ပြီးဖြစ်၍ အသေးစိတ်လေ့လာလိုသူများ ဖတ်ရှုကြည့်နိုင်ပါသည်။)

အမျိုးသားညီလာခံကျင်းပရေး ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲ (သုံးကြိမ်) အောင်မြင်စွာ ကျင်းပပြီးနောက် ၁၉၉၂ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၂ ရက်နေ့တွင် နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့က အမိန့် ၁၃/၉၂ ကို ထုတ်ပြန်ကာ အမျိုးသားညီလာခံ ကျင်းပရေးကော်မရှင်ကို ဤသို့ဖွဲ့စည်းလိုက်သည် –

(က)	ဗိုလ်ချုပ်မျိုးညွန့် အဖွဲ့ဝင်၊ နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့	ဥက္ကဋ္ဌ
(ခ)	ဗိုလ်ချုပ်မောင်သင်း အဖွဲ့ဝင်၊ နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့	ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ
(ဂ)	ဗိုလ်မှူးချုပ်မျိုးသန့် ဝန်ကြီး၊ ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန	ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ
(ဃ)	ဦးအောင်တိုး တရားသူကြီးချုပ်	အဖွဲ့ဝင်
(င)	ဦးသာထွန်း ရှေ့နေချုပ်	အဖွဲ့ဝင်
(စ)	ဗိုလ်မှူးချုပ်သန်းဦး စစ်ဥပဒေချုပ်	အဖွဲ့ဝင်
(ဆ)	ဗိုလ်မှူးချုပ်တင်အေး တပ်မတော်စစ်ဆေးရေးအရာရှိချုပ်	အဖွဲ့ဝင်
(ဇ)	ဗိုလ်မှူးကြီးသန်းထွန်း တွဲဖက်စစ်ရေးချုပ်	အဖွဲ့ဝင်
(ဈ)	ဗိုလ်မှူးကြီးရဲထွဋ် စစ်သမိုင်းပြတိုက်နှင့် တပ်မတော်မော်ကွန်းတိုက်မှူး	အဖွဲ့ဝင်
(ည)	ဒုတိယဗိုလ်မှူးကြီးကျော်ဝင်း ဒုတိယတပ်မတော်ထောက်လှမ်းရေးညွှန်ကြားရေးမှူး	အဖွဲ့ဝင်
(ဋ)	ဒုတိယဗိုလ်မှူးကြီးသန်းထွန်း စစ်ဦးစီးမှူး(ပထမတန်း)တပ်မတော်	အဖွဲ့ဝင်
(ဌ)	ဦးအေးမောင် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ ပါတီစုံအထွေထွေရွေးကောက်ပွဲကျင်းပရေးကော်မရှင်ရုံး	အဖွဲ့ဝင်

(ဍ) ဦးအောင်ခင်တင့် အဖွဲ့ဝင်
ဥပဒေအကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်၊
နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့

(ဎ) ဦးသိန်းစိန် အဖွဲ့ဝင်
အထူးအရာရှိ၊
နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့

(ဏ) ဦးသောင်းညွန့် အဖွဲ့ဝင်
အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ရုံး

(တ) ဗိုလ်မှူးချုပ်အောင်သိန်း အတွင်းရေးမှူး
ညွှန်ကြားရေးမှူး၊ ပြည်သူ့ဆက်ဆံရေးနှင့်
စိတ်ဓာတ်စစ်ဆင်ရေးညွှန်ကြားရေးမှူးရုံး

(ထ) ဦးမျိုးညွန့် တွဲဖက်အတွင်းရေးမှူး(၁)
ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ရုံး

(ဒ) ဦးအောင်ညွန့် တွဲဖက်အတွင်းရေးမှူး (၂)
ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ရုံး

နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့က တစ်ဆက်တည်းမှာပင် အမျိုးသားညီလာခံကျင်းပရေးလုပ်ငန်းကော်မတီနှင့် အမျိုးသားညီလာခံကျင်းပရေး စီမံခန့်ခွဲမှုကော်မတီတို့ကို အောက်ပါအတိုင်းဖွဲ့စည်းခဲ့သည် –

အမျိုးသားညီလာခံကျင်းပရေး လုပ်ငန်းကော်မတီ

(က) ဦးအောင်တိုး ဥက္ကဋ္ဌ
တရားသူကြီးချုပ်

(ခ) ဦးသာထွန်း ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ
ရှေ့နေချုပ်

(ဂ) ဦးအောင်မြင့် အဖွဲ့ဝင်
တရားသူကြီး၊ တရားရုံးချုပ်

(ဃ) ဦးမောင်မောင်ကြီး အဖွဲ့ဝင်
ဥက္ကဋ္ဌ၊ ဝန်ထမ်းရွေးချယ်လေ့ကျင့်ရေးအဖွဲ့

(င) ဦးအောင်ခင်တင့် အဖွဲ့ဝင်
ဥပဒေအကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်၊
နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့

(စ) ဦးသိန်းစိန် အဖွဲ့ဝင်
အထူးအရာရှိ၊ နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့

(ဆ) ဦးဆက်မောင် အဖွဲ့ဝင်
ဥပဒေအကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်၊
နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့

(ဇ) ဦးမောင်အောင် အဖွဲ့ဝင်
ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊
လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ပြည်သူ့အင်အားဦးစီးဌာန
(ဈ) ဦးတင်ထူး အဖွဲ့ဝင်
ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊ အနုပညာဦးစီးဌာန
(ည) ဦးအောင်ကြည် အဖွဲ့ဝင်
ဦးဆောင်ညွှန်ကြားရေးမှူး၊
ယာဉ်နှင့်စက်ကိရိယာပစ္စည်းရောင်းဝယ်ရေး
(ဋ) ဦးတင်ဖေ အဖွဲ့ဝင်
ဦးဆောင်ညွှန်ကြားရေးမှူး၊ ရုပ်ရှင်လုပ်ငန်း
(ဌ) ဦးဝင်းစိန် အဖွဲ့ဝင်
ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊
ပြန်ကြားရေးနှင့်ပြည်သူ့ဆက်ဆံရေးဦးစီးဌာန
(ဍ) ဦးအောင်သိန်း အဖွဲ့ဝင်
ဦးဆောင်ညွှန်ကြားရေးမှူး၊ ကုန်းလမ်းပို့ဆောင်ရေး
(ဎ) ဦးတင်ထွန်း အဖွဲ့ဝင်
ကျောင်းအုပ်ကြီး၊ ဗဟိုဝန်ထမ်းတက္ကသိုလ်
(ဏ) ဦးအေးသွင် အဖွဲ့ဝင်
ပါမောက္ခချုပ်၊
တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများဖွံ့ဖြိုးရေးတက္ကသိုလ်
(တ) ဦးမျိုးညွှန့် အဖွဲ့ဝင်
ပါမောက္ခချုပ်၊ အဝေးသင်တက္ကသိုလ်
(ထ) ဒေါက်တာသန်းညွန့် အဖွဲ့ဝင်
ဒုတိယပါမောက္ခချုပ်၊ စီးပွားရေးတက္ကသိုလ်
(ဒ) ဒေါက်တာသောင်းမြင့် အဖွဲ့ဝင်
ပါမောက္ခ၊ မန္တလေး-ဆေးတက္ကသိုလ်
(ဓ) ဒေါက်တာတင်အောင်အေး အဖွဲ့ဝင်
ပါမောက္ခ၊ ဥပဒေဌာန၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်
(န) ဒေါ်သန်း အဖွဲ့ဝင်
ပညာရေးဝန်ကြီးဌာန
(ပ) ဦးမျိုးသန့်(မောင်ဆုရှင်) အဖွဲ့ဝင်
ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန
(ဖ) ဒေါ်နန်းနွယ် အဖွဲ့ဝင်
ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန

(ဗ) ဦးအမ်ဘူနိန်း အဖွဲ့ဝင်
ရထားပို့ဆောင်ရေးဝန်ကြီးဌာန
(ဘ) ဦးလဗျပန်းအောင် အဖွဲ့ဝင်
ရန်ကုန်မြို့တော် စည်ပင်သာယာရေးကော်မတီ
(မ) ဦးအေးမောင် အတွင်းရေးမှူး
ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်၊
ပါတီစုံအထွေထွေရွေးကောက်ပွဲကျင်းပရေးကော်မရှင်ရုံး
(ယ) ဦးသောင်းညွန့် တွဲဖက်အတွင်းရေးမှူး (၁)
အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ရုံး
(ရ) ဦးတင်လှ တွဲဖက်အတွင်းရေးမှူး (၂)
ဥပဒေအကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်၊
နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့

အမျိုးသားညီလာခံကျင်းပရေးကော်မရှင်၏ ၁၉၉၃ ခုနှစ် ဇွန်လ ၈ ရက်နေ့စွဲပါ စာအမှတ် ၃/ညီလာခံ/၁-စမ ဖြင့် ဒေါက်တာခင်မောင်ညွန့်(စီးပွားရေးဆိုင်ရာအကြံပေး ပုဂ္ဂိုလ်၊ နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့ရုံး)ကို အမျိုးသားညီလာခံကျင်းပရေး လုပ်ငန်းကော်မတီဝင်အဖြစ် ထပ်မံဖြည့်စွက်တာဝန်ပေးခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် အမျိုးသား ညီလာခံကျင်းပရေး လုပ်ငန်းကော်မတီဝင် တစ်ဦး တိုးခဲ့သည်။

အမျိုးသားညီလာခံကျင်းပရေး စီမံခန့်ခွဲရေးကော်မတီကို တပ်မတော် စစ်ဆေးရေး အရာရှိချုပ် ဗိုလ်မှူးချုပ်တင်အေး ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်ဆောင်ရွက်ပြီး အဖွဲ့ဝင် ၃၃ ဦးဖြင့် ဖွဲ့စည်း ခဲ့သည်။

အမျိုးသားညီလာခံသို့ တက်ရောက်ရမည့် အစုအဖွဲ့ (၈) ခုမှ ကိုယ်စားလှယ် ၇၀၂ ဦး ကို ဖိတ်စာများကမ်းသည်။ ဤစာရေးသူလည်း အသိပညာရှင် အတတ်ပညာရှင် အစုအဖွဲ့ မှ ညီလာခံကိုယ်စားလှယ်အဖြစ် ၃၁-၁၂-၁၉၉၂ ရက်နေ့ညနေတွင် ဖိတ်စာရရှိခဲ့သည်။ ရန်ကုန်တိုင်း တာမွေမြို့နယ် ကျိုက္ကဆံကွင်းအတွင်း၌ ကိုယ်စားလှယ်များ တည်းခိုနေထိုင် ရန် အဆောင်များ ဆယ့်လေးငါးဆောင် ထားရှိသည်။ အပေါ်ထပ်၊ အောက်ထပ် နှစ်ထပ် အဆောင်များဖြစ်သည်။ ၁၉၉၃ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ ၃ ရက်ထက်မစော၊ ၅ ရက်နေ့ထက် နောက်မကျဘဲ ညီလာခံရုံးသို့ သတင်းပို့ပါဟု ဖိတ်စာပါအတိုင်း ၄-၁-၁၉၉၃ ရက်နေ့တွင် သတင်းပို့ အဆောင်ဝင်ခဲ့သည်။ အဆောင် (၈) အောက်ထပ်တွင် အသိပညာရှင် အတတ် ပညာရှင်ကိုယ်စားလှယ် (အမျိုးသားများ) အား နေရာချထားပေးသည်။ အမျိုးသမီး ကိုယ်စားလှယ်အားလုံး (အစုအဖွဲ့ရှစ်ခုလုံး) အဆောင် (၁) တွင် နေရာချထားပေးသည်။

အစုအဖွဲ့ (၈) ခုမှာ (၁) နိုင်ငံရေးပါတီများအစုအဖွဲ့၊ (၂) ရွေးကောက်ပွဲ (၁၉၉၀) တွင် ရွေးချယ်ခံရသော ကိုယ်စားလှယ် (အမတ်များ) အစုအဖွဲ့၊ (၃) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ အစုအဖွဲ့၊ (၄) အလုပ်သမားကိုယ်စားလှယ်များ အစုအဖွဲ့၊ (၅) အသိပညာရှင် အတတ်ပညာ ရှင် ကိုယ်စားလှယ်များ အစုအဖွဲ့၊ (၆) တောင်သူလယ်သမားကိုယ်စားလှယ်များ အစုအဖွဲ့၊ (၇) နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းကိုယ်စားလှယ်များ အစုအဖွဲ့၊ (၈) အခြားဖိတ်ကြားသင့်သော ကိုယ်စားလှယ်

များအစုအဖွဲ့ (ဆေးပညာရှင်၊ သမိုင်းပညာရှင်၊ နိုင်ငံတကာအတွေ့အကြုံရှိသော သံတမန်ဟောင်းများနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးယူခဲ့သောအဖွဲ့များမှ) ကိုယ်စားလှယ်များဖြစ်သည်။ အစုအဖွဲ့ (၈) ခုတွင် ကိုယ်စားလှယ်ပေါင်း ၇၀၂ ဦးပါဝင်သည်။ တိုင်းရင်းသားအစုအဖွဲ့တွင် ဒေသစုံမှ တိုင်းရင်းသားစုံ ၂၀၀ ကျော်၊ တောင်သူလယ်သမားကိုယ်စားလှယ် ၉၀ ကျော်၊ နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်း ၉၀ ကျော်၊ အလုပ်သမားနှင့် ကိုယ်စားလှယ်အစုအဖွဲ့များတွင် ကိုယ်စားလှယ် ၄၀ ကျော်၊ အခြား ဖိတ်ကြားသင့်သောအဖွဲ့မှ ကိုယ်စားလှယ် ၅၀ ကျော်၊ နိုင်ငံရေးပါတီများအစုအဖွဲ့တွင် တရားဝင်တည်ရှိနေသော ပါတီ ၁၀ ခုမှ တစ်ပါတီလျှင် ငါးဦးကျစီ၊ ရွေးကောက်ခံ (အမတ်) များ အစုအဖွဲ့တွင် NLD မှ ၈၈ ဦး၊ ရှမ်းတိုင်းရင်းသားများ ဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ်မှ ငါးဦး၊ တစည်မှ သုံးဦး၊ ပြည်ထောင်စု ပအိုဝ်းအမျိုးသားအဖွဲ့ချုပ်မှ တစ်ဦး၊ ရှမ်းပြည် ကိုးကန့် ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီမှ တစ်ဦး၊ မြို ခေါ် ခမီးမှ တစ်ဦး၊ တစ်သီးပုဂ္ဂလရွေးချယ်ခံ ရှစ်ဦး၊ စုစုပေါင်း ၁၀၇ ဦးအား ဖိတ်ကြားခဲ့သည်။ ကိုယ်စားလှယ်ပေါင်း ၇၀၂ ဦးဖြင့် ၇-၁-၁၉၉၃ ရက်နေ့တွင် ကော်မရှင်ဥက္ကဋ္ဌက ကြိုဆိုနှုတ်ဆက်ပွဲ၊ ၉-၁-၁၉၉၃ ရက်နေ့တွင် အလုံလမ်း သမ္မတ အိမ်တော်ဝင်းအတွင်းရှိ ခန်းမ၌ ပထမအကြိမ် အမျိုးသားညီလာခံစုံညီအစည်းအဝေး (ခေါ်) အမျိုးသားညီလာခံကြီး စတင်ဖွင့်လှစ်ကျင်းပခဲ့သည်။

စုံညီအစည်းအဝေး စတင်ဖွင့်လှစ်ပွဲ၌ ကော်မရှင်ဥက္ကဋ္ဌက သဘာပတိ (မိန့်ခွန်းပြော)၊ အတွင်းရေးမှူးက အခမ်းအနားမှူးအဖြစ် ဆောင်ရွက်ဖွင့်လှစ်သည်။ အခန်းလိုက် ခေါင်းစဉ်တစ်ခုအတွက် အားလုံးက အခြေခံမူများ ချမှတ်(ဆုံးဖြတ်)ပြီးလျှင်လည်း ကော်မရှင်ဥက္ကဋ္ဌက နှုတ်ဆက်မိန့်ခွန်းပြောသည်။ ညီလာခံစတင်ပြီး နောက်ရက်တွင် အမျိုးသားညီလာခံကျင်းပရေးလုပ်ငန်းကော်မတီ ဥက္ကဋ္ဌက အစုအဖွဲ့များ စဉ်းစား၊ ဆွေးနွေး၊ ညှိနှိုင်းရမည့်အကြောင်းအရာ (ဝါ) အခန်းလိုက် ခေါင်းစဉ်သစ်အတွက် စဉ်းစား၊ ဆွေးနွေး၊ ညှိနှိုင်းတင်ပြရမည်တို့ကို ရှင်းလင်းပြောကြားသည်။ ထိုလုပ်ငန်းကော်မတီအစည်းအဝေးများတွင် အစုအဖွဲ့ (၈) ခုမှ စေလွှတ်သော သဘာပတိ ရှစ်ဦး၊ လုပ်ငန်းကော်မတီက တာဝန်ပေးခန့်အပ်သော သဘာပတိ တစ်ဦး၊ စုစုပေါင်း ကိုးဦးက စုံညီအစည်းအဝေးများကို ကြီးကြပ်ရသည်။ အစုအဖွဲ့တိုင်းတွင် အများသဘောတူတင်မြှောက်ထားသော သဘာပတိ ငါးဦး ရှိသည်။ လုပ်ငန်းကော်မတီက အစုအဖွဲ့များ စဉ်းစားညှိနှိုင်းချမှတ်ရန် တင်ပြသော အခန်းလိုက် ခေါင်းစဉ်အတွက် အခြေခံမူများကို ကျိုက္ကဆံကွင်းအတွင်းရှိ အစည်းအဝေးခန်း (၈) ခန်းတွင် အသီးသီးဆွေးနွေးကြရသည်။

ညီလာခံလုပ်ထုံးလုပ်နည်းစာအုပ်များကို ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးချင်းစီသို့ ဝေငှပေးထားသည်။ ထိုလုပ်ထုံးလုပ်နည်းပါ စည်းကမ်းများကို လိုက်နာကြရသည်။ ညီလာခံအစုအဖွဲ့အားလုံးမှ ကိုယ်စားလှယ်တိုင်းသည် ညီလာခံတွင် ဆွေးနွေးတင်ပြရာ၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာတွင် အောက်ပါညီလာခံဦးတည်ချက် (၆) ရပ် ဘောင်အတွင်း၌ ဆွေးနွေးကြ၊ ဆုံးဖြတ်ချမှတ်ကြရသည်-

- ပြည်ထောင်စုမပြိုကွဲရေး၊
- တိုင်းရင်းသားစည်းလုံးညီညွတ်မှု မပြိုကွဲရေး၊
- အချုပ်အခြာအာဏာ တည်တံ့ခိုင်မြဲရေး၊

- စစ်မှန်၍ စည်းကမ်းပြည့်ဝသော ပါတီစုံဒီမိုကရေစီစနစ် ထွန်းကားရေး၊
- နိုင်ငံတော်၌ တရားမျှတခြင်း၊ လွတ်လပ်ခြင်းနှင့် ညီမျှခြင်းတည်းဟူသော လောကပါလတရားများ ပိုမိုထွန်းကားရေး၊
- အနာဂတ်နိုင်ငံတော်၏ အမျိုးသားနိုင်ငံရေး ဦးဆောင်မှုအခန်းကဏ္ဍတွင် တပ်မတော်က ပါဝင်ထမ်းဆောင်နိုင်ရေးတို့ ဖြစ်ကြသည်။

(အမျိုးသားနိုင်ငံရေး ဦးဆောင်မှုကဏ္ဍတွင် တပ်မတော်က ပါဝင်ထမ်းဆောင်ရေး ဟူသည် တပ်မတော်ကသာ ထမ်းဆောင်ရမည်ဟု မဆိုလိုပေ။ ပါတီအဖွဲ့အစည်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ လူထုလူတန်းစားအလွှာများက မိမိတို့နိုင်ငံ၊ မိမိတို့ပြည်သူ (တစ်မျိုးသားလုံး) ကောင်းကျိုးဖြစ်သော အမျိုးသားနိုင်ငံရေးကို ဦးဆောင်ကြိုးပမ်းသူများ (အခြားပုဂ္ဂိုလ်အဖွဲ့အစည်းများ) နှင့်အတူ တပ်မတော်ကလည်း ပါဝင်မည်ဟုသာ ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ တပ်မတော်သည် လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှု၊ ဖက်ဆစ်တော်လှန်ရေးနှင့် လွတ်လပ်သောနိုင်ငံတော်၊ အချုပ်အခြာအာဏာနှင့် ပြည်သူတို့၏ အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်ကို အစဉ်အဆက်ကာကွယ်ခဲ့သော အစဉ်အလာ၊ ပြည်ထောင်စုပြိုကွဲလုမတတ်ဖြစ်လာလျှင် တပ်မတော်ကသာ ဝင်ရောက်ကာကွယ်ထိန်းသိမ်းခဲ့သော အစဉ်အလာအရ ထိုသို့ထည့်သွင်းထားရခြင်း ဖြစ်သည်။)

ကိုယ်စားလှယ်များတွင် အမတ်များအစုအဖွဲ့၊ ပါတီများအစုအဖွဲ့၊ ဝန်ထမ်းများအစုအဖွဲ့၊ သိ/တတ်များအစုအဖွဲ့၊ အလုပ်သမား၊ တောင်သူလယ်သမား၊ အခြားဖိတ်ကြားသင့်သော ကိုယ်စားလှယ်အစုအဖွဲ့တို့တွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုံ တွေ့ရသည်။ တောင်သူလယ်သမားကြီးများတွင် ဗမာလယ်သမား၊ တောင်သူ၊ ကချင်၊ ကယား၊ ကရင်၊ ချင်း၊ မွန်၊ ရခိုင်၊ ရှမ်း၊ ပအိုဝ်း၊ နာဂ စသည့်တိုင်းရင်းသားစုံ လယ်သမားများ တွေ့ရသည်။ တိုင်းရင်းသားကိုယ်စားလှယ်များ အစုအဖွဲ့သည်ကား ပြောဖွယ်ရာမလို။ ပြည်နယ်၊ တိုင်းဒေသကြီးစုံ၊ ခရိုင်စုံ၊ မြို့နယ်စုံမှ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးစုံ ပါဝင်ကြပေသည်။ စုံညီအစည်းအဝေးများတွင်မူ တိုင်းရင်းသားဝတ်စုံများကိုယ်စီ ဝတ်ဆင်လာကြရာ စုံညီခန်းမသည် ရောင်စုံပန်းဥယျာဉ်နှင့်ပင် တူနေပေတော့သည်။

ကိုယ်စားလှယ်များ လေ့လာဖတ်ရှုရန် ညီလာခံရုံးတွင် စာကြည့်တိုက်ထားပေးသည်။ နိုင်ငံပေါင်း ၁၀၀ ခန့်မှ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများကို မြန်မာဘာသာပြန်ဆိုထားရှိပေးသည်။ ဤစာရေးသူသည်ပင်လျှင် စုမိဆောင်းမိသော အခြေခံဥပဒေ၊ နိုင်ငံရေးရာ၊ ဥပဒေမျိုးစုံစာအုပ်များ၊ နိုင်ငံတကာရေးရာစာအုပ်များ၊ မဂ္ဂဇင်းများကို ဆာလာအိတ်ကြီး သုံး၊ လေးအိတ် သယ်ထားပြီး အိပ်ရာခုတင်ပတ်လည်၌ ထားပေးထားသည်။ မည်သူမဆို လာဖတ်ပါ၊ လာငှားပါဟု ဗျို့ဟစ်ထားခဲ့သည်။ သိလို၍ မေးမြန်းလာသူရှိကလည်း မိမိသိသရွေ့ မမောနိုင် မပန်းနိုင် ရှင်းပြခဲ့သည်။

အသိပညာရှင် အတတ်ပညာရှင်အစုအဖွဲ့တွင် တက္ကသိုလ်၊ ကောလိပ်သိပ္ပံများမှ ပါမောက္ခများ၊ ဆေးတက္ကသိုလ် (၁)၊ ဆေးတက္ကသိုလ် (၂)၊ သူနာပြုတက္ကသိုလ်တို့မှ ပါမောက္ခချုပ်များ၊ ပါမောက္ခများ၊ ဆေးပညာဦးစီးဌာနညွှန်ချုပ်များ၊ ဆောက်လုပ်ရေးမှ အင်ဂျင်နီယာမှူးကြီးများ၊ စာပေစာနယ်ဇင်းမှ ကျွန်တော်၊ သဘင်မှ ရုပ်သေးပညာရှင် ဦးရဲဒွေး၊ ရွာစားစိန်ဗိုလ်တင့်၊ အကော်ဒီယံအုန်းကျော်၊ ဟသ်ာတမြင့်ငွေ၊ ရွာစားကြီးစိန်လှမြိုင်၊ အဆိုတော်ကြီး

ကိုမင်းနောင်၊ စန္ဒရားချစ်ဆွေ၊ ရုပ်ရှင်မှ မင်းသား ညွှန့်ဝင်း၊ ရုပ်ရှင်ဒါရိုက်တာ ကေသီပန် ဦးခင်ဇော်၊ ရုပ်ရှင်အစည်းအရုံးဥက္ကဋ္ဌ ဦးစိန်တင်၊ ဦးကြည်စိုးထွန်း၊ ဦးမြင့်သိန်းဖေတို့ ပါဝင်ကြသည်။ ညီလာခံအစမှအဆုံးကာလနှင့် ညီလာခံပြီးစီးသည့်နောက်ပိုင်း သိ/တတ်အစုအဖွဲ့မှ ကွယ်လွန်သူ ၃၀ ခန့်ရှိသွားခဲ့ပေပြီ။ အခြားအစုအဖွဲ့များမှလည်း ကွယ်လွန်သူများ မနည်းလှတော့ပေ။

အမျိုးသားညီလာခံလုပ်ငန်းကော်မတီက စုံညီအစည်းအဝေးတွင် ဆက်လက်ဆွေးနွေးချမှတ်ရမည့် အကြောင်းအရာ (ဝါ) အခန်းလိုက်ခေါင်းစဉ် သတ်မှတ်ပေးပြီးနောက်တွင် ကျိုက္ကဆံကွင်းအတွင်းရှိ အစုအဖွဲ့များ၏ အစည်းအဝေးခန်းများတွင် စည်းဝေးကြသည်။ ညီလာခံကိုယ်စားလှယ်များက မိမိတို့တင်ပြလိုသော အကြံဉာဏ်၊ သဘောထားအမြင်များကို စာတမ်းများရေးသား တင်သွင်းဖတ်ကြားရသည်။ သိ/တတ်အစုအဖွဲ့တွင် ကိုယ်စားလှယ် ၄၀ ကျော် ၅၀ ခန့်သာရှိသော်လည်း ခေါင်းစဉ်တိုင်းတွင် စာတမ်း ၂၀ ကျော် ၃၀ တင်သွင်းဖတ်ကြား၏။ အစုအဖွဲ့သဘာပတိအဖွဲ့က အဆိုပါအကြောင်းအရာ၊ ခေါင်းစဉ်အတွက် သိ/တတ်အစုအဖွဲ့၏ အကြံပြုစာတမ်းရေးသားရန် စာတမ်းဖတ်သူအားလုံးအပြင် စာတမ်းမဖတ်သော်လည်း ပြောနိုင်ဆိုနိုင်၊ ရေးနိုင်၊ သိနိုင်သူများပါ စာတမ်းပြုစုရေးအဖွဲ့ ဖွဲ့ပေးထား၏။ ထိုစာတမ်းပြုစုရေးအဖွဲ့က စာတမ်းရေးပြီးသောအခါ အစုအဖွဲ့အစည်းအဝေးကျင်းပပြီး ထိုစာတမ်းကို ဖတ်ကြားကြ၊ ဝေဖန်ဆွေးနွေးကြ၊ အကြံပြုကြ၊ ပြင်ဆင်သင့်သည်ကို ပြင်ဆင်ကြနှင့် အတည်ပြုကြသည်။ စုံညီအစည်းအဝေးတွင် ထိုစာတမ်းကို ဖတ်ကြားရန် (စာတမ်းအတို၊ အရှည်အပေါ် မူတည်၍) တစ်ဦး သို့မဟုတ် နှစ်ဦး၊ သုံးဦး စသည်ဖြင့် ရွေးကြသည်။ အရန်တစ်ဦးကိုပါ ရွေးပြီး သဘာပတိအဖွဲ့က လုပ်ငန်းကော်မတီသို့ တင်ပြ၏။

အချို့အစုအဖွဲ့ (ဥပမာ) နိုင်ငံရေးပါတီများအစုအဖွဲ့တွင် ပါတီချင်းမတူ၊ မူချင်း၊ အယူအဆချင်း မတူ၍ ပါတီအလိုက် စာတမ်းများတင်သွင်းကြသည်။ ရွေးချယ်ခံကိုယ်စားလှယ်(အမတ်)များစွာကလည်း မိမိတို့ကိုယ်စားပြုရာပါတီမှ တင်သွင်းသော စာတမ်းကိုပင် ထောက်ခံကြောင်း တင်ပြကြသည်။ စုံညီအစည်းအဝေးတွင် စုံညီသဘာပတိ ကိုးဦးက ကြီးကြပ်၏။ အစုအဖွဲ့များ၏စာတမ်းများ ဖတ်ကြ၏။ တစ်ရက်နှင့်မပြီးလျှင် နောက်ရက်များတွင် ဆက်ဖတ်၏။ စုံညီသဘာပတိ ကိုးဦးက စာတမ်းအားလုံးမှ အကြံဉာဏ်၊ သဘောထားများကို လေ့လာသုံးသပ်ကာ အခြေခံမူအပေါ် သဘောထားကွဲပြားမှုများရှိပါက ထိုစာတမ်းကို ထိုအစုအဖွဲ့သို့ ပြန်ချပေးကာ ထပ်မံစဉ်းစား၊ သုံးသပ်၊ ဆွေးနွေးတင်ပြစေ၏။ ဤသို့ဖြင့် အစုအဖွဲ့အားလုံး သဘောဆန္ဒဖြင့် တူညီစွာ တင်ပြချက်အပေါ် လုပ်ငန်းကော်မတီက ညီလာခံကျင်းပရေးကော်မရှင်၏ခွင့်ပြုချက်ဖြင့် ထိုအကြောင်းအရာ၊ ထိုအခန်းလိုက် ခေါင်းစဉ်နှင့်စပ်လျဉ်းသော အခြေခံမူများကို ချမှတ်သည်။ ညီလာခံကို ရပ်နားသည်။ ကိုယ်စားလှယ်များ နေရပ်ပြန်နားကြသည်။

တက္ကသိုလ်မြတ်သူ

ee;peGY, bluk bmal umif ½kfawG&vmvJ

aeZifvwf

"ကိုယ်ပျောက်အာဂျင်ဒါဆိုတာ တာဝန်ရှိသူတွေတချို့သာ
သိရတဲ့အရာဖြစ်ပါတယ်။ ဒီ Hidden Agenda ဟာ
ထရမ့်ရဲ့သမ္မတအိပ်မက်နဲ့ သက်ဆိုင်နေသလို
အမေရိကန်ပါတီကြီးနှစ်ခုနဲ့လည်း
သက်ဆိုင်နေပါလိမ့်မယ်။"

တရုတ်သမ္မတ "ရှီကျင့်ဖျင်" က အမေရိကန်ကို တကူးတကသွားပြီး ဘိုင်ဒန်ကို ၁၅-၁၁-၂၀၂၃ ရက်မှာ တွေ့တယ်။ သမ္မတသက်တမ်းကုန်ခါနီးလည်းဖြစ်၊ ပြိုင်ဘက်ထရမ့်ကို မဲအရ မနိုင်နိုင်မှန်းလည်းသိနေတဲ့ ဘိုင်ဒန်ကို ဘာကြောင့် "ရှီ" သွားတွေ့ရတာပါလဲ။

အစဉ်အလာအရဆိုရင် နောက်သက်တမ်းမှာ ဘယ်သူသမ္မတဖြစ်မလဲဆိုပြီး အပြည်ပြည်အရပ်ရပ်က ခေါင်းဆောင်တွေ စောင့်ကြည့်ကြတဲ့အချိန်ပါ။ ကိစ္စအထူးမရှိရင် မသွားတော့ပါဘူး။ အကြောင်းအရာတွေကလည်း ရှိနေပြန်တယ်။ နောက်တက်လာမယ့်သမ္မတရဲ့အဖွဲ့က ရှေ့သမ္မတနဲ့ ဘယ်သူတွေရင်းနှီးတယ်၊ မရင်းနှီးဘူးဆိုတာကို စောင့်ကြည့်တတ်တဲ့ သာဓကလည်း ရှိနေပြန်သလို "ရန်-ငါ" မဟုတ်တဲ့တိုင်အောင် "မိတ်ဆွေ-ဆန့်ကျင်" ဘက်လောက်တော့ ခွဲတတ်ကြတယ်။

ရက်ပိုင်းအတွင်း အကြိုစစ်တမ်းကောက်ခံချက်အရဆိုရင် ဘိုင်ဒန်ထောက်ခံမှုက ၃၅ ရာခိုင်နှုန်း၊ ထရမ့်ထောက်ခံမှုက ၄၁ ရာခိုင်နှုန်း၊ ကျန်တဲ့သူတွေက ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းအောက်မှာပဲ ရှိနေတာတွေ့ရတယ်။ ထရမ့်ဘက်ကို ယိမ်းမယ့်မဲက ငါးရာခိုင်နှုန်းလောက်ထပ်ရှိပြန်သေးတယ်လို့ ခန့်မှန်းကြတော့ မဲအရဆိုရင် ထရမ့်ကို ဘိုင်ဒန်အနေနဲ့အနိုင်ရစရာလုံးဝ မရှိသလောက်ဆိုတာကို တွေ့ရတယ်။ ထရမ့်အပေါ်လူထုထောက်ခံမှုက အကြိုစစ်တမ်းကောက်တိုင်း နှစ်ရာခိုင်နှုန်းလောက် တက်လာတာတွေ့ရပြန်တယ်။

ဒီလိုအခြေအနေမျိုးမှာ ဘာကြောင့် "ရှီ" အနေနဲ့ အမေရိကန်ကိုရောက်လာရတာလဲ၊ သာမန်သမ္မတနှစ်ဦးရဲ့ သဘောတူညီမှုတွေကို ဘိုင်ဒန်ဘက်က ဆောင်ရွက်နိုင်ဖို့ အချိန်မရှိတော့ပါ။

ကိုယ်ပျောက် Agenda

သူတို့နှစ်ဦးဘာတွေဆွေးနွေးကြပါသလဲ။ ဖတ်ရသလောက်၊ သတင်းထဲပါသလောက်ဆိုရင်တော့ "နှစ်ဖက် စစ်ဘက်ရေးရာဆက်ဆံရေး ကောင်းမွန်ဖို့နဲ့ ပြတ်တောက်သွားတဲ့ (တရုတ်ဘက်က ဖြတ်လိုက်တာ) နှစ်နိုင်ငံစစ်ဘက်ဆက်သွယ်ရေးကို ပြန်လည်ချိတ်ဆက်အသက်သွင်းဖို့" က အဓိကဆိုတာ တွေ့လာရတယ်။ အခြားဟိုဟိုဒီဒီတွေတော့ ပါလာပါသေးတယ်။

နောက်တစ်ခုက "အစ္စရေး-ဟားမားစ်" စစ်ပွဲမှာ အီရန်နဲ့အလွမ်းသင့်နေတဲ့ တရုတ်ကို ပရိယာယ်တွေနဲ့ အီရန်ကို အကူအညီမပေးဖို့ ပြောတာတွေ့ရတယ်။

တတိယတစ်ချက်က "ရှီ" ဘက်ကပြောတာပါ။ "ကမ္ဘာကြီးဟာ တရုတ်၊ အမေရိကန်နှစ်နိုင်ငံအတူတကွ အောင်မြင်ဖို့ လုံလောက်တဲ့ ဂြိုဟ်ကြီးပါ" ဆိုပဲ။

အဲ့ဒီသတင်းတွေက ခေါင်းကြီးပိုင်းတွေ ဖြစ်လာတယ်။ နိုင်ငံခေါင်းဆောင်တွေ တွေ့ဆုံကြတဲ့အခါမှာ သူတို့ခွင့်ပြုတဲ့ သတင်းတွေကိုသာ ထုတ်ပြန်ကြရလေ့ရှိပါတယ်။ မထုတ်ပြန်တဲ့ သတင်းကို အခြားသူတွေ သိခွင့်မရှိကြပါဘူး။ ဒီတော့ ဒီလိုအချိန်မျိုးမှာတွေ့ကြတဲ့ ခေါင်းဆောင် နှစ်ဦးအကြား Hidden Agenda ဆိုတာရှိလာရပါလိမ့်မယ်။ ကိုယ်ပျောက်ခေါင်းစဉ် Hidden Agenda က ဘာဖြစ်နိုင်ပါမလဲ။

သူတို့ နှစ်ဦးတွေ့ဆုံမှုဟာ နှစ်နိုင်ငံစစ်ဘက်ဆိုင်ရာ ဆက်သွယ်ရေးစနစ် ပြန်လည်ထူထောင်နိုင်ရေးထက် ပိုပြီး အရေးကြီးတဲ့အရာ ရှိရပါတော့မယ်။ အဲ့ဒီအရာဟာလည်း လ အနည်းငယ်အကြာမှာ ဖြစ်လာတော့မယ့် ၂၀၂၄ ခုနှစ် သမ္မတရွေးကောက်ပွဲနဲ့ သက်ဆိုင်ရပါလိမ့်မယ်။

၂၀၂၄ ခုနှစ် သမ္မတရွေးကောက်ပွဲဟာ အမေရိကန်နိုင်ငံအတွက် အရေးကြီးသလို ကမ္ဘာ့နိုင်ငံပေါင်းများစွာအတွက်လည်း အရေးကြီးပါတယ်။ အထူးသဖြင့် ရုရှားနဲ့တရုတ်တို့အတွက်လည်း "ဆေးခါးကြီး" နဲ့ "သကြားလုံး" ရွေးချယ်ရမယ့်အထိ ဆန့်ကျင်ဘက်သက်ရောက်မှုတွေ ရှိလာနိုင်လို့ အလွန်အရေးကြီးနေပါတယ်။

၂၀၂၄ ခုနှစ် သမ္မတရွေးကောက်ပွဲမှာ လောလောဆယ် သမ္မတဖြစ်နိုင်ခြေရှိမှုမှာ ဘိုင်ဒန်အတွက် ဖြစ်နိုင်ခြေ အနည်းပါးဆုံး (Least Possibility) ဖြစ်နေပြီး ထရမ့်အတွက်က ၅၀:၅၀ လို့ဆိုရပါလိမ့်မယ်။ သာမန်အခြေအနေမျိုးနဲ့ မဲအရဆိုရင် ထရမ့်ပဲ သမ္မတဖြစ်နိုင်ပေမယ့် မမြင်နိုင်တဲ့ အနှောင့်အယှက်တွေ၊ အတားအဆီးတွေကြောင့် ၅၀:၅၀ လို့ ရေးရခြင်းသာဖြစ်ပါတယ်။ အခုလို "ရှီ" နဲ့ "ဘိုင်ဒန်" တို့ရွေးကောက်ပွဲနီးကာလမှာ တွေ့ဆုံလိုက်တဲ့အတွက် ထရမ့်အတွက် အခက်အခဲတွေကို ပိုပြီးရင်ဆိုင်ရတော့မယ်ဆိုတဲ့ ရှေးဦးလက္ခဏာတစ်ရပ်ဖြစ်လာပါတယ်။ ဒီထက်ပိုတွက်ချက်ရရင် ထရမ့်သမ္မတအိပ်မက်ကိုတောင် ဖျက်ဆီးပစ်နိုင်တဲ့ နိမိတ်တစ်ခုလို့ အဓိပ္ပာယ်တောင် ဖွင့်နိုင်လိမ့်မယ်လို့ ယူဆနိုင်ပါတယ်။

Hidden Agenda မှသည်

Hidden Agenda ဆိုတာ တာဝန်ရှိသူတွေတချို့သာ သိရတဲ့အရာဖြစ်ပါတယ်။ ဒီ Hidden Agenda ဟာ ထရမ့်ရဲ့သမ္မတအိပ်မက်နဲ့ သက်ဆိုင်နေသလို အမေရိကန်ပါတီကြီးနှစ်ခုနဲ့လည်း သက်ဆိုင်နေပါလိမ့်မယ်။ ရုရှား၊ တရုတ်နဲ့ သက်ဆိုင်နေသလို ယူကရိန်းစစ်၊ အစ္စရေးစစ်တွေနဲ့လည်း ပတ်သက်နေမှာအမှန်ပါ။

ဟီလာရီကလင်တန် ဘာပြောခဲ့သလဲဆိုတာကို ပြန်သတိရဖို့လိုပါတယ်။

"လာမယ့်အမေရိကန်တွေရဲ့ ၂၀၂၄ ခုနှစ် သမ္မတရွေးကောက်ပွဲကို ရုရှားတွေ ဝင်ပြီးခြေရှုပ်လိမ့်မယ်။ သတိထားပါ"

၂၀၁၆ ခုနှစ် သမ္မတရွေးကောက်ပွဲမှာ သူမကိုယ်တိုင်ခံစားခဲ့ရပြီး ထရမ့်ကို ရှုံးနိမ့်သွားရတာ ရုရှားကြောင့်ဆိုတာ ဟီလာရီ ကောင်းကောင်း မသိစရာမရှိပါဘူး။ ရုရှားကလည်း သေချာပေါက် သူ လုပ်နိုင်တာတွေကို လုပ်သွားမှာဖြစ်ပါတယ်။ "ရှီ" ကတော့ ကိုယ်ထင်ပြပြီး ဘိုင်ဒန်နဲ့ လူသိရှင်ကြားတွေ့လာခဲ့ပါပြီ။ အတိတ်ကိုပြန်လှေ့လာတဲ့အခါမှာ –

၂၀၁၆–၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်ကာလ ထရမ့်သမ္မတဖြစ်စဉ် အမေရိကန် ဘာတွေလုပ်ခဲ့ပါသလဲ။ တရုတ်ကို ကုန်သွယ်ရေးစစ်ပွဲနဲ့ စီးပွားရေးစစ်ခင်းခဲ့တယ်။ ကိုဗစ်–၁၉ ဖြစ်လာခဲ့တယ်။ သမ္မတလောင်းပြိုင်ပွဲစည်းရုံးရေးခရီးစဉ်တွေမှာတင် ထရမ့်က တရုတ်ကို ပစ်မှတ်ထားတဲ့စကားတွေနဲ့ စည်းရုံးခဲ့တယ်။ သမ္မတဖြစ်ဖြစ်ခြင်း တရုတ်မှာရှိတဲ့ အမေရိကန်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွေကို အမေရိကန်ကို ပြန်ခေါ်ခဲ့တယ်။ ရုရှားနဲ့ ထူးထူးခြားခြားပြဿနာမရှိခဲ့ဘူး။ နောက်ပိုင်းမှာ ဖေ့စ်ဘုတ်အသုံးပြုသူ သန်း ၁၀၀ ရဲ့ ကိုယ်ရေးအချက်အလက်တွေကို

Analytica ကတစ်ဆင့် ရုရှားတွေ ငွေကြေးနဲ့ဝယ်ယူပြီး မဲဆန္ဒရှင်တွေရဲ့စိတ်ကို ပြောင်းလဲအောင် သတင်းအမှားတွေနဲ့ လှည့်စားခဲ့တယ်။ ရုရှားနဲ့ ထရမ့်ရဲ့အဆက်အစပ်သတင်းတွေ ပေါ်လာခဲ့လို့ Russiagate ဆိုပြီး ကြားနာမှုတောင် ခံခဲ့ရသေးတယ်။

၂၀၂၀–၂၀၂၄ ခုနှစ်သက်တမ်းအတွက် ဘိုင်ဒန်သမ္မတဖြစ်လာတော့ နှစ်ပေါင်း ၂၀ လောက် ထိန်းထားတဲ့ အာဖဂန်နစ္စတန်ကို လက်လွှတ်လိုက်တယ်။ တရုတ်တွေ ဝင်စီးသွားတယ်၊ မဲဆန္ဒလက်မှတ်တွေကို တရုတ်က ရိုက်ပေးခဲ့တယ်။ တရုတ်ကို ဘိုင်ဒန်က "နှုတ်နဲ့သာအော်ပြီး" လက်တွေ့ရင်ဆိုင်မှုတွေ ဘာမှမလုပ်ခဲ့ဘူး။ "ယူကရိန်းစစ်" မဖြစ်ဖြစ်အောင် ဘိုင်ဒန်လက်ထက်မှာ ဖန်တီးခဲ့တယ်။ ဘိုင်ဒန်ရော၊ သူ့သားရော၊ သူ့မိသားစုရော တရုတ်ကုမ္ပဏီကြီးတွေဆီက လာဘ်စားခဲ့တဲ့ အထောက်အထားတွေ ထွက်ခဲ့တယ်။

ဘိုင်ဒန်ရဲ့ဆရာ အိုဘားမားလက်ထက်မှာရော။ တောင်တရုတ်ပင်လယ်က ကျွန်းစုတွေမှာ တရုတ်ရဲ့ စစ်စခန်း တည်ဆောက်မှုတွေကို မတားနိုင်ခဲ့ဘူး။ Show of Force ဆိုတဲ့ အင်အားပြမှုကလွဲပြီး ထိထိရောက်ရောက် ဘာကြောင့်မတားဆီးနိုင်ခဲ့ရသလဲ။ အိုဘားမားသမ္မတဖြစ်ပြီး ဘိုင်ဒန်က ဒုတိယသမ္မတဖြစ်စဉ်မှာကတည်းက တရုတ်ရဲ့ကုမ္ပဏီတွေဆီက လာဘ်လာဘတွေယူခဲ့တာ ပေါ်လာတယ်ဆိုတော့ ရေးရမယ်ဆိုရင် –

- လူပုဂ္ဂိုလ်အရ ထရမ့်သမ္မတဖြစ်လာရင် ရုရှားက စင်ပေါ်ရောက်ပြီး တရုတ်က "ဒယ်အိုးထဲမှာ မီးအမြိုက်ခံရမယ်"။
- ဘိုင်ဒန်သမ္မတဆက်ဖြစ်ရင် တရုတ်ကစင်ပေါ်ရောက်ပြီး ရုရှားကပြောင်းပြန်အကျိုးကို ခံစားရလိမ့်မယ်။ လူပုဂ္ဂိုလ်အရဆိုရင် ထရမ့်က ဘိုင်ဒန်ထက် "ဆန္ဒမဲ" အရ အရေးသာနေတယ်။ ထရမ့်ကို တစ်နည်းနည်းနဲ့ဖြုတ်ချပစ်ဖို့ ကြိုးစားကြလိမ့်မယ်။

လူပုဂ္ဂိုလ်အရ ပြီးတော့ ပါတီအရထုတ်ဖို့လိုလာပြီ။ ဘိုင်ဒန်သမ္မတမဖြစ်တော့ရင် သမ္မတများကလပ် (President Club) မှာ အိုဘားမားရော၊ ဘိုင်ဒန်ရောက ရောက်နေကြမှာ။ President Club မှာ အိုဘားမားက ဆရာကြီး ဖြစ်နေပါပြီ။ ဘိုင်ဒန်ကို သမ္မတဖြစ်အောင် အိုဘားမားကပဲ ဖန်တီးခဲ့လိုက်တာပါ။ အခုလည်း ဘိုင်ဒန်အခြေအနေမကောင်းလို့ အိုဘားမားက ဘိုင်ဒန်ကို လူသိရှင်ကြားတွေ့ဆုံပြီး "လိုအပ်သည်များကိုမှာကြား" တာတွေ လုပ်နေရတယ်။

ဘိုင်ဒန်ရော၊ ထရမ့်ရော သမ္မတ မဖြစ်ကြရင်

ဒီမိုကရက်နဲ့ ရီပါတ်ဘလစ်ကန်က တစ်ယောက်ယောက် သမ္မတဖြစ်ကြရပါလိမ့်မယ်။ ရီပါတ်ဘလစ်ကန်ပါတီကို ထရမ့်ဩဇာကြီးထားသလို ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီကိုလည်း အိုဘားမားက ဩဇာရှိလာပါတယ်။ နန်စီပလိုစီတို့၊ ဟီလာရီကလင်တန်တို့ကို ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီက မကျော်လွှားနိုင်သေးပါ။

လောလောဆယ်မှာ ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီက ဘိုင်ဒန်က လက်ရှိအာဏာရှိဆဲဖြစ်နေတဲ့အတွက် တစ်ပန်းသာထားပါတယ်။ လူပုဂ္ဂိုလ်အရ ဘိုင်ဒန်သမ္မတ ဆက်မဖြစ်နိုင်ရင် တောင်မှ ပါတီအနေနဲ့အနိုင်ရအောင် မဖြစ်မနေ လုပ်ဆောင်ပါလိမ့်မယ်။

“အမေရိကန်ရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေကို နားလည်ဖို့ လိုပါတယ်။ သမ္မတမှာ လုပ်ပိုင်ခွင့် အများအပြား ရှိထားတယ်။ ဒါပေမဲ့ သမ္မတကို လွှတ်တော်က ပြန်ထိန်းညှိ ထားတယ်။”

အမေရိကန်ရဲ့ဖွဲ့စည်းပုံအရဆိုရင်

အမေရိကန်ရဲ့ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေကို နားလည်ဖို့လိုပါတယ်။ သမ္မတမှာ လုပ်ပိုင်ခွင့် အများအပြားရှိထားတယ်။ ဒါပေမဲ့ သမ္မတကို လွှတ်တော်က ပြန်ထိန်းညှိထားတယ်။

ရွေးကောက်ပွဲတစ်ခုမှာ ပါတီတစ်ခုထဲက သမ္မတလည်းဖြစ် အောက်လွှတ်တော်၊ အထက်လွှတ်တော်မှာလည်း အဲဒီပါတီက အများစုဖြစ်ရင်တော့ “မြင်းကို ချိုတပ်” ပေးလိုက်သလိုပါပဲ။ ကိုယ့်ပါတီက သမ္မတ မဖြစ်ရင် အဲ့ဒီသမ္မတကို ပြန်ထိန်းကျောင်းဖို့အတွက် လွှတ်တော်နဲ့ ပြည်နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးတွေမှာ ပါတီက အနိုင်များများရဖို့ လိုပါတယ်။

လွှတ်တော်ရွေးကောက်ပွဲကို သမ္မတသက်တမ်း တစ်ဝက် နှစ်နှစ်အကြာမှာ လုပ်လေ့ရှိတယ်။ လောလောဆယ် အောက်လွှတ်တော်မှာ ရီပါတ်ဘလစ်ကန်တွေက အများစု ဖြစ်သွားလို့ ဘိုင်ဒန် လုပ်ချင်တိုင်းလုပ်လို့ မရပါဘူး။ ၂၀၂၄ ခုနှစ် ရွေးကောက်ပွဲမှာ ထရမ့် သို့မဟုတ် ရီပါတ်ဘလစ်ကန်က သမ္မတတစ်ဦးဦးဖြစ်လာမယ်ဆိုရင် အောက်လွှတ်တော်မှာလည်း ရီပါတ်ဘလစ်ကန်က အများစုဖြစ်လို့ တရုတ်အတွက် အတော်မချောင်လှဘူး ဖြစ်လာပါလိမ့်မယ်။

လောလောဆယ် အောက်လွှတ်တော်မှာ ရီပါတ်ဘလစ်ကန်တွေက အများစုဖြစ်နေတာမို့ ရုရှားဘက်က ၇၅ ရာခိုင်နှုန်း အလေးသာနေတယ်လို့ ခန့်မှန်းတွက်ချက်နိုင်ပါတယ်။ ထရမ့်သမ္မတဖြစ်လာခဲ့ရင်တော့ ၁၀၀ ရာခိုင်နှုန်းက ရုရှားဘက်ရောက်လာမှာပါ။ ထရမ့် သမ္မတမဖြစ်ဘဲ ရီပါတ်ဘလစ်ကန်ဘက်က တစ်ဦးဦးသမ္မတဖြစ်လာရင် ရုရှားဘက်က ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းလို့ မှန်းဆနိုင်ပါတယ်။ တကယ်လို့ တစ်ဦးတစ်ယောက်ယောက်က ရီပါတ်ဘလစ်ကန် ပါတီကပဲဖြစ်၊ ရုရှားနဲ့အဆက်အစပ်လည်း ရှိမယ်ဆိုရင်တော့ ရုရှားဘက် ၇၅ ရာခိုင်နှုန်း ဖြစ်လာပါပြီ။ ကျန်တဲ့ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းကတော့ သမ္မတရဲ့ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေး၊ လုပ်ရဲကိုင်ရဲနဲ့ သက်ဆိုင်ပါတယ်။ ဒါက လွှတ်တော် ရွေးကောက်ပွဲမတိုင်မီ ပထမ နှစ်နှစ်အတွက်ပါ။

ဒီလိုပါပဲ ဘိုင်ဒန်သမ္မတပြန်ဖြစ်ပြီးရင် တရုတ်ဘက်က ၇၅ ရာခိုင်နှုန်း၊ ဒီမိုကရက်ဘက်က တစ်ဦးဦးသမ္မတဖြစ်ရင် ၅၀ ရာခိုင်နှုန်း (ဘိုင်ဒန် သမ္မတပြန်ဖြစ်ရင် ဘာကြောင့် ၇၅ရာခိုင်နှုန်းလဲဆိုတော့ အောက်လွှတ်တော်ကိုရီပါတ်ဘလစ်ကန်တွေ ထိန်းချုပ်ထားလို့ပါပဲ။)

ဒီအတွက် ပထမအဆင့်အနေနဲ့သမ္မတဟာ ကိုယ်နဲ့အလွမ်းသင့်သူဖြစ်ရေးက ဦးစားပေးဖြစ်ပါတယ်။ မတတ်နိုင်လို့ရှိရင် ကိုယ်နဲ့အလွမ်းသင့်တဲ့ပါတီက တစ်ဦးဦးသမ္မတဖြစ်ရေးက ဒုတိယအဆင့်ဖြစ်လာပါတယ်။ မဟုတ်ရင် ရုရှားရော၊ တရုတ်ရော အတော့်ကို "အရသာဆိုး" သွားနိုင်ပါတယ်။

အမေရိကန်ထက် ရုရှားနဲ့တရုတ်အတွက် ပိုအရေးကြီးနေ

အမေရိကန်နိုင်ငံရေး ပျက်စီးသွားခဲ့ပြီလို့ မကြာခဏရေးခဲ့ပြီးပါပြီ။ ဒါပေမဲ့ "ဆင်ပိန်ကျွဲ" ဖြစ်နေဆဲပါ။ အမေရိကန်ဟာ စီးပွားရေးရော၊ စစ်ရေးရောသိကြားမင်းရဲ့ "ဝရဇိန်" လက်နက်ကို ကိုင်ထားဆဲပါ။ ပြီးတော့ ရုရှားရော၊ တရုတ်ရောက အမေရိကန်ထက် ပြတ်ပြတ်သားသား မသာလွန်သေးပါဘူး။ ရုရှားက ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးမှာ အဆင့် (၁၁) ဆိုတော့ စီးပွားရေးမှာ ဒဏ်ရာရသွားရင် "ချည့်နဲ့" သွားနိုင်ပါတယ်။

တရုတ်က ကမ္ဘာ့အဆင့် (၂) စီးပွားရေးအင်အားကြီးဖြစ်နေလေတော့ သူလည်း သူ့စီးပွားရေးကို အထိအခိုက်မခံနိုင်ပါ။ ပုံမှန်အနေအထားနဲ့သွားကြရင် အမေရိကန်ကို အေးအေးဆေးဆေး ကျော်တက်ခွင့်ရှိနေသူဖြစ်လို့ အမေရိကန်နဲ့ ထိပ်တိုက်တွေ့တာက သူ့အတွက် အကျိုးမရှိပါဘူး။ ပြဿနာက အမေရိကန်ဆီမှာ ဖြစ်နေတာပါ။ အေးအေးဆေးဆေး သွားရင် နောက်ငါးနှစ်မှာ တရုတ်ကို နေရာဖယ်ပေးရမှာဖြစ်ပြီး ရုရှားကိုလည်း စစ်ရေးအရ ပြန်ကြောက်နေရမယ့်အဖြစ်မျိုးကို အရောက်မခံနိုင်တဲ့အတွက် အမေရိကန်ရဲ့ရှုထောင့်က ကြည့်ရင် တရုတ်ကိုရော၊ ရုရှားကိုရော တိုက်ကိုတိုက်ရတော့မယ့် အခြေအနေဖြစ်လာပါတယ်။

အမေရိကန်သမ္မတဟာ ရုရှားလူဖြစ်ရင် အမေရိကန်နဲ့ တရုတ်ထိပ်တိုက်တွေ့ကြမယ်။ ဒီလိုပဲ အမေရိကန်သမ္မတဟာ တရုတ်လူဖြစ်ပြန်ရင်လည်း အမေရိကန်–ရုရှား ထိပ်တိုက်တွေ့ကြမယ်။ အမေရိကန်ကတော့ "ဘုံထိပ်တိုက်တွေ့ရမယ့် လူမိုက်ကြီး" ဖြစ်မှန်းမသိ ဖြစ်နေတာကို တွေ့ကြရပါလိမ့်မယ်။

ဒါကြောင့် သုံးပွင့်ဆိုင်ပြိုင်ဆိုင်ကြရင်း ၂၀၂၄ ခုနှစ် သမ္မတရွေးကောက်ပွဲဟာ –

- အမေရိကန်သမိုင်း နှစ် ၂၄၀ ကျော်မှာအစွန်းအထင်းဖြစ်ရတော့မယ့် အသေသတ်ပွဲ၊
- ထရမ့်တက်လာရင် ဘိုင်ဒန်နဲ့ ဒီမိုကရက်တစ်တွေ "အကင်ခံရမယ့်ပွဲ"၊
- ကမ္ဘာကြီးလည်း ပြောင်းဆန်ရမယ့်ပွဲ၊
- ထရမ့်ရဲ့ တရုတ်ထိန်းချုပ်ရေး (Doctrine) ကို အလုပ်မဖြစ်ဘူးလို့ပြန်ပြီး Review အလုပ်ခံရရင် မြန်မာနိုင်ငံပါ အတော်လှုပ်ခါသွားနိုင်တဲ့ပွဲလို့ ပြောရပါလိမ့်မယ်။

လာမယ့်အမေရိကန်ရွေးကောက်ပွဲဟာ အမေရိကန်ပြည်သူတွေအတွက်သာ အရေးကြီးတာမဟုတ်ဘဲ တရုတ်နဲ့ ရုရှားတွေအတွက်ရော၊ ကမ္ဘာ့အခင်းအကျင်းတွေအတွက်

ရော အရေးကြီးတာတွေ့ရပါတယ်။ သမ္မတဖြစ်လာတဲ့ လူအပေါ်မူတည်ပြီး ယူကရိန်းစစ်၊ အစ္စရေးတွေရဲ့ "မီး" ဟာလည်း အရောင်ပြောင်းလဲသွားနိုင်ပါတယ်။

အထူးသဖြင့် ထရမ့်ကို ဘိုင်ဒန်က အမှုပေါင်း ၃၇ မှုနဲ့ စွဲချက်တင်ထားပြီး ဒုက္ခကောင်းကောင်းပေးထားလေတော့ ထရမ့်ဟာ "ကြားနေ" တစ်ဦးအဖြစ် အသွင်ပြောင်းနေပါပြီ။ ပင်ကိုစရိုက်လက္ခဏာအရလည်း ထရမ့်ဟာ လုပ်ရဲကိုင်ရဲ၊ သွေးဆူတတ်သူတစ်ဦးဖြစ်လေတော့ ထရမ့်သာ သမ္မတဖြစ်လာခဲ့ရင် ကမ္ဘာကြီးရော၊ တရုတ်ရော ဧရာမ "အိုးထိန်းစက်ထဲ" ထည့်ပြီး အမွှေခံရမှာ ဗေဒင်မေးစရာမလိုပါဘူး။ ဒါကြောင့်မို့လည်း ထရမ့်ကို မဖြစ်-ဖြစ်တဲ့နည်းနဲ့ လမ်းခုလတ်မှာ ဖြုတ်ချနိုင်ရေးအတွက် ဒီမိုကရက်တစ်တွေဘက်ကရော တရုတ်ဘက်ကပါ အပြင်းအထန်ကြိုးစားကြလိမ့်မယ်လို့ သုံးသပ်ယူဆရပါတယ်။

နေဇင်လတ်

urÇuf;DxGufajy;r,fuH

a'gufwmciftrmifvGifvrf;rawmif)

"ကျေးဇူးရှင်ကမ္ဘာကြီးကို
ဘယ်လိုအန္တရာယ်တွေကနေ ကယ်ထုတ်မလဲလို့
စဉ်းစားကြမယ့်အစား
ကမ္ဘာဖျက်ပြီး ထွက်ပြေးကြဖို့အထိ
စဉ်းစားလာကြတဲ့သူတွေကို
ဘယ်လိုနာမည်ပေးရမလဲဆိုတာ ခေါင်းစားစရာပါပဲ။"

ငယ်စဉ်က စာတွေ့လေ့လာခဲ့ရတဲ့ လောကဇာတ်ခုံကြီးဟာ အရွယ်ရောက်လာတာနဲ့အမျှ ကျဉ်းမြောင်းလာတာကို တွေ့နေရပါတယ်။ အချိန်ကျလို့ ကံကောင်းခဲ့ရင် ၆ ပေ ၂ ပေ တွင်းထဲမှာ သက်မဲ့ခန္ဓာလဲလျောင်းနိုင်ခွင့်ရမယ်။ ဒါမှမဟုတ်ရင်လည်း ပြာတစ်ဆုပ်လောက်ချန်ထားပြီး မီးခိုးငွေ့အဖြစ် လွင့်ပျံ့သွားနိုင်ပါတယ်။ ကံဆိုးရင်လည်း အမည်မသိခန္ဓာကိုယ်တစ်ခုအဖြစ်နဲ့ ဒီလောကကြီးကိုနှုတ်ဆက်ဖို့ အချိန်မရဘဲ ခွဲခွာသွားရနိုင်ပါတယ်။

ကမ္ဘာကြီးတောင် ရွာကလေးဖြစ်လာမှတော့ ကျွန်တော်ဆိုတဲ့လူသားတစ်ယောက်ရဲ့ဖြစ်တည်မှုဟာ သန်းပေါင်းရှစ်ထောင်ကျော်ရှိတဲ့ ပုရွက်ဆိတ်အုံနဲ့တူတဲ့ လူသားအုပ်ထဲက ပုရွက်ဆိတ်တစ်ကောင်ထက် မပိုနိုင်ပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ ကျွန်တော်ချစ်တဲ့နိုင်ငံ၊ ကျွန်တော်မြတ်နိုးတဲ့ကမ္ဘာကြီးဟာလည်း တစ်နေ့ကျရင် ပြာတစ်ဆုပ်ကို ချန်ထားပြီး အငွေ့ပျံ့သွားမလားစဉ်းစားစရာ၊ စိုးရိမ်စရာတွေ ဖြစ်ပေါ်နေပါတယ်။

စစ်ပွဲတွေဖန်တီးပြီး လက်နက်အသစ်တွေ စမ်းသပ်ရင်း မျှော်လင့်မထားတဲ့ သေခြင်းတရားကို အချိန်းအချက်မရှိဘဲ ဖျတ်ခနဲ ဖျတ်ခနဲ ကြုံတွေ့နေကြရတဲ့ ကမ္ဘာသားတွေ အများစုကြီးဟာ ရိုးရိုးသားသား အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းနေကြရတဲ့သူတွေ ဖြစ်ပါတယ်။ စားဝတ်နေရေး ခက်ခဲလှသလောက် သေရေးလွယ်ကူလှတဲ့ ဘဝမှာ "သေသော်မှတည့် ဩော်ကောင်း၏" ဆိုသလို ဖြစ်နေကြသူတွေ၊ သေမထူးနေမထူးဘဝနဲ့ ရသလောက် ရုန်းကန်နေကြရတဲ့သူတွေရဲ့ ထွက်ရပ်လမ်းဟာ ပုံပြင်တစ်ပုဒ်မဟုတ်ပါဘူး။

ပုံပြင်မဟုတ်တဲ့ တကယ့်အဖြစ်အပျက်တွေကို မြင်နေလျက်သားနဲ့ ကျွန်တော်ဆိုတဲ့သာမန်လူတစ်ယောက်ဟာ ရုပ်ခန္ဓာဝေဒနာတွေကြားထဲကနေပြီး စိတ်ထွက်ပေါက်ရှာရင်းငယ်ကျင့်မပျောက်ဘဲ စိတ်ကူးတွေယဉ်နေဆဲပါပဲ။ နေပူဒဏ်ကြောင့် အရည်ပျော်နေတဲ့ကတ္တရာလမ်းပေါ်မှာ လျှောက်နေရင်း ဝေပြီး ကြွေကျလာတဲ့ ပိတောက်နံ့သင်းသင်းတွေကိုစာဖွဲ့ပြီး "နွေခရီးသည်"ဆိုတဲ့ဆောင်းပါးကို ရေးခဲ့ဖူးတယ်။ "မြစ်ဆုံပုံပြင်"ကို ရေးခဲ့ဖူးတယ်။

အခုလည်း အမှတ်သညာမရှိဘဲ ကျွန်တော်ချစ်တဲ့ သံလွင်မြစ်ကြီးကို ကမ္ဘာကြီးကဝိုင်းပြီးစောင့်ရှောက်စေချင်တဲ့ ဆန္ဒကဲပြီး "ကမ္ဘာ့အမွေအနှစ်ဖြစ်သင့်သည့် သံလွင်မြစ်"ဆိုတဲ့စာအုပ်ကို ရေးထုတ်မိပါတယ်။ စိတ်ကူးယဉ်တဲ့ သာမန်လူသားတစ်ယောက်အနေနဲ့ကြမ်းတမ်းလှတဲ့ တကယ့်ဘဝထဲမှာ မွန်းကျပ်ညပ်နေရာက ထွက်ပေါက်တစ်ခုကို ရှာကြည့်မိတာပါ။ ကျွန်တော်တစ်ဦးတည်းရဲ့ ထွက်ပေါက်လည်း ဖြစ်ပါတယ်။ သံလွင်မြစ်ဝှမ်းနေဆွေမျိုးတွေရဲ့ ထွက်ပေါက်လည်း ဖြစ်ပါတယ်။ မြစ်ဖျားစတင်ရာ တိဗက်နဲ့ယူနန်ဒေသကြီးထဲက "နု"မြစ်ဝှမ်းနေ ဆွေမျိုးတွေရဲ့ ထွက်ပေါက်ဆိုရင်လည်း မမှားပါဘူး။

ကျွန်တော်ဟာ လွတ်လပ်တဲ့မြန်မာနိုင်ငံသားအဖြစ်နဲ့ မွေးဖွားခဲ့တာမှန်ပေမယ့်ငြိမ်းချမ်းသာယာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်တဲ့ နိုင်ငံသားဘဝကို မခံယူနိုင်ခဲ့တာကို နောင်လာနောက်သားတွေအတွက် အမွေမထားခဲ့ချင်ပါဘူး။ ခေတ်မီတိုးတက်လာတဲ့ သိပ္ပံကမ္ဘာကြီးဟာ လူသားတွေ အတွက် ငြိမ်းချမ်းဖို့၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ဖို့ဖြစ်မလာဘဲ အလွဲသုံးစားမှာ ဝါသနာပါတဲ့လူတစ်စုရဲ့လက်ထဲမှာ "အပြုပညာ"တွေဟာ "အဖျက်လက်နက်"ဖြစ်နေတာကိုပဲ စဉ်ဆက်မပြတ်တွေ့နေရပါတယ်။

မန္တလေးမြို့ကြီးရဲ့ အလှအပတွေ၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွေကို အမြင်ဆန်းဆန်းနဲ့ မြင်

စေချင်လို့ ဒရုန်းလေးတစ်စင်းကို ရဖို့၊ ရိုက်ခွင့်ပြုဖို့ မနည်းဘဲ ကြိုးစားခဲ့ရဖူးပါတယ်။ ကျွန်တော့်လိုပဲ မီဒီယာထဲမှာ သမိုင်းဝင်ဒေသတွေ၊ တန်ခိုးကြီးဘုရားတွေ၊ လှပတဲ့မြန်မာ့ ရှုမျှော်ခင်းတွေကို ဒရုန်းသုံးပြီးရိုက်ပြလာကြတဲ့သူတွေကြောင့် ကိုယ့်နိုင်ငံရဲ့အလှကို ကိုယ် ဂုဏ်ယူခဲ့ရပါတယ်။ အခုတော့ မီဒီယာက အလှဆင်ပေးနိုင်တဲ့ ဒရုန်းတွေဟာ ကိုယ့်ခေါင်းပေါ် ကို ဗုံးပစ်ချမယ့်ပစ္စည်းတွေအဖြစ်နဲ့ ပျံတက်နေကြတာ၊ ပျက်ယွင်းမှုကို ရှေးရှုလာခဲ့တာ၊ သမားရိုးကျစစ်ပွဲပုံစံတွေကနေ ခွဲထွက်နေတာကို ရုရှားနဲ့ ယူကရိန်းတို့ရဲ့ တိုက်ပွဲတွေမှာပါ တိုးချဲ့ကျယ်ပြန့်လာတာကို တွေ့နေရပါတယ်။

စက်ရုပ်တွေပဲဖြစ်ဖြစ်၊ လက်နက်တွေပဲဖြစ်ဖြစ် ကိုင်တွယ်အသုံးချလာရာကနေ အဝေးထိန်းခလုတ်တွေနဲ့ သက်သောင့်သက်သာ မောင်းနှင်နိုင်လာကြတဲ့အခါ လက်သွက် သူတွေရဲ့လက်ထဲမှာ အသုံးတည့်သွားပါတယ်။ နောက်ပိုင်းမှာတော့ လေဆာရောင်ခြည် တွေရဲ့ တိကျတဲ့ညွှန်းမှတ်ကို လိုက်နာပြီး ဆောင်ရွက်ရတဲ့ ဗျူဟာတွေပြောင်းလာပါတယ်။ ဒါထက်တစ်ဆင့်တက် ကမ္ဘာ့အပြင်ထွက်ပြီး ဂြိုဟ်တုကနေ လမ်းညွှန်မှုတွေ၊ အချက်ပေးမှု တွေ၊ ပံ့ပိုးပေးမှုတွေကို နာခံပြီး တိကျခိုင်လုံတဲ့ ညွှန်းမှတ်ကို နေ့နေ့ညည ရှာဖွေနိုင်လာတဲ့ အခါမှာ စက်ရုပ်တွေရဲ့ လက်အောက်ခံလူသားတွေအဖြစ်နဲ့ အသုံးချခံရမှန်းမသိ အသုံးချခံ လာရပါတယ်။ ပုဂ္ဂလိကဂြိုဟ်တုတွေ၊ အာကာသယာဉ်တွေခေတ်ရောက်လာတော့ လေ ပိုင်နက်ဆိုတဲ့စကားဟာ ပုဂ္ဂလိကတွေရဲ့အလိုကျ ဖြစ်လာရုံသာမက ရှိသမျှကမ္ဘာ့အစိုးရ တွေရဲ့ခေါင်းပေါ်မှာ နေရာယူလာနိုင်ပါတယ်။

အဏုမြူလက်နက်ပိုင်ဆိုင်ဖို့ အလုအယက် ကြိုးစားခဲ့ကြတဲ့ နိုင်ငံတွေဟာလည်း ကိုယ့်လက်နက်ကို ဘယ်လိုထိရောက် ထက်မြက်အောင်သုံးမလဲဆိုတဲ့ နည်းတွေကို ရှာဖွေ ရုံသာမက အဏုမြူလက်နက်ဖျက်သိမ်းရေးစာချုပ်တွေကိုပါ ရပ်ဆိုင်းပြီး အသစ်မချုပ်တော့ ဘဲ လက်နက်ပြိုင်ပွဲကြီး ဆင်နွှဲဖို့ ခြိမ်းခြောက်လာကြတာတွေ့ရပါတယ်။ သိပ္ပံလူဆိုးတွေကပဲ စက်ရုပ်လူသားတွေကို တီထွင်ပြီး လူတွေကို အစားထိုးဖို့ကြိုးစားလာကြရာမှာ ဉာဏ်ရည်တု ပြဿနာဟာ လူ့အခွင့်အရေးတွေ၊ မူပိုင်ခွင့်တွေကိုပါ ထိပါးလာပါတယ်။

ကမ္ဘာကြီးဟာ အခုကိုပဲ ရာသီဥတုပျက်စီးမှုပြဿနာဒဏ်ခံနေရတာ မနိုင်မနင်း ဖြစ်နေပါတယ်။ စစ်မက်တွေပါ ကျယ်ပြန့်လာခဲ့ရင် ကမ္ဘာပေါ်မှာ နေစရာမရှိဖြစ်တော့မှာကို ကြောက်တဲ့ ဉာဏ်ကြီးရှင်တွေဟာ တခြားကမ္ဘာကို ထွက်ပြေးဖို့နည်းလမ်းတွေ ရှာလာကြ ပါတယ်။ ရိုးရိုးထွက်မပြေးကြဘဲနဲ့ ရောက်ရာဂြိုဟ်ကမ္ဘာမှာ မျိုးဆက်ပွားနည်းတွေကို ဓာတ်ခွဲခန်းထဲကထွက်ပြီး ကာယကံမြောက်ပွားများကြဖို့ လေ့ကျင့်နေကြတာကို ကြံကြီး စည်ရာ တွေ့နေရပါတယ်။

ကျေးဇူးရှင်ကမ္ဘာကြီးကို ဘယ်လိုအန္တရာယ်တွေကနေ ကယ်ထုတ်မလဲလို့ စဉ်းစား ကြမယ့်အစား ကမ္ဘာဖျက်ပြီး ထွက်ပြေးကြဖို့အထိ စဉ်းစားလာကြတဲ့သူတွေကို ဘယ်လို နာမည်ပေးရမလဲဆိုတာ ခေါင်းစားစရာပါပဲ။ ဒါတွေဟာ တကယ်ဖြစ်နေတဲ့ ကမ္ဘာ့လောက ဇာတ်ခုံကြီးပါပဲ။ အသက်ကြီးလာလေလေ၊ ပိုပြီးသိလာလေလေဖြစ်ပေမယ့် ကျဆင်းလာတဲ့ ကိုယ်ခံစွမ်းအားတွေကို ငဲ့ကွက်ပြီး ဇီးကွက်ကြီးလိုပဲ မျက်လုံးကြီးပြူးပြီးကြည့်နေရတဲ့ဘဝ မို့ "သိပေမယ့် ငြိမှာ ကြောက်တယ်"ဆိုတဲ့ ဆောင်းပါးတစ်ပုဒ်ကိုလည်း ရေးခဲ့ဖူးပါတယ်။

ရုပ်မြင်သံကြားအင်တာဗျူးထဲမှာ ရိုက်ပြချင်တယ်ဆိုလို့ ဆိုခွင့်ရှိသလောက်တော့ ဆိုခဲ့ပြောခဲ့ရပါတယ်။ လူတိုင်းဟာ လက်လှမ်းမီရာကနေ ကမ္ဘာကြီးကို ကျေးဇူးပြုကြဖို့အချိန်ပါပဲ။

လက်လှမ်းမီရာနေရာကနေ ကမ္ဘာကြီးကို ကျေးဇူးပြုဖို့ ဘယ်ကစလို့ ဘာတွေလုပ်လို့ရလဲဆိုတာ စဉ်းစားရတာ ကြာပါသေးတယ်။ လက်လှမ်းမီရာတစ်ခုကို ဖျက်ဆီးလိုက်တာကတော့ ပိုပြီးလွယ်ပါတယ်။ တစ်ယောက်နဲ့တစ်ယောက် အကောင်းမမြင်ဘဲ တစ်ယောက်လုပ်ထားခဲ့တာကို တစ်ယောက်က ဖျက်ဆီးတတ်တာမျိုးဟာ မြန်မာနိုင်ငံမှာ ဝါသနာပါရာကနေ အစဉ်အလာဖြစ်နေတာကို အချို့နေရာတွေမှာ တွေ့နေရပါတယ်။

မေတ္တာတရားရှေ့ထားတတ်တဲ့ ဗုဒ္ဓဘာသာ မြန်မာလူမျိုးတစ်ယောက်အနေနဲ့ –

– အထင်သေးခြင်း အချင်းချင်း ကင်းရှင်းကြပါစေဆိုတဲ့ မေတ္တာပို့ကို သိကြတာများပေမယ့် ဣဿာမစ္ဆရိယတွေများပြီး မနောဒုစရိုက်တွေ ထုပြောလာပြီဆိုရင် အပြောတခြား အလုပ်တခြားဖြစ်သွားကြတာပါပဲ။
– ဆင်းရဲလိုခြင်း အချင်းချင်း ကင်းရှင်းကြပါစေလို့ နူတ်ကဘယ်လောက်ပဲ ရွတ်နေရွတ်နေ လက်တွေ့မှာ ဝိသမလောဘတွေ ဖောင်းပွနေတဲ့ ကမ္ဘာကြီးမှာ ဘေးတီးပေးနေတဲ့ မီဒီယာအမည်ခံတွေကြောင့် ဆင်းရဲခြင်းကို အခြေခံတဲ့ ရန်ပွဲကြီးတွေ ဖြစ်လာတာလည်း ကမ္ဘာကြည့်ကြည့်ရင် မြင်နိုင်ပါတယ်။
– လှည့်ဖြားလိုခြင်း အချင်းချင်း ကင်းရှင်းကြပါစေဆိုတဲ့ သတိပေးစကားကိုလည်း နားမှာမကြားချင်သူတွေ ရှိပါတယ်။ သတင်းလိမ်တွေ၊ သတင်းမှားတွေ လှည့်ဖြားထုတ်လုပ်နေရင်း ကိုယ်လိမ်နေတာကို ကိုယ်ပြန်ယုံနေကြတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေ၊ အဖွဲ့အစည်းတွေမှာလည်း ကမ္ဘာဖျက်အမှားကို ပြုနေရတာ လက်မလည်ဘဲ ရှိနေပါတယ်။

ဒုစရိုက်ဆယ်ပါးထဲမှာ မမြင်သာတဲ့ မနောဒုစရိုက်တွေ၊ တရားတဘောင်နဲ့ ဖြေရှင်းလို့မရတဲ့ ဝစီဒုစရိုက်တွေဟာ ပြုလွယ်ဖြစ်လွယ်တဲ့အတွက် စိတ်အားထက်သန်နေကြတဲ့ကမ္ဘာကြီးမှာ ညီညီညာညာ ချီတက်နေကြတဲ့နေရာကတော့ တတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးဆီကိုပါပဲ။ ဒါကြောင့်လည်း ဖြစ်နိုင်တယ်လို့ ယူဆယုံကြည်နေတဲ့သူတွေဟာ ကမ္ဘာ့အပြင်ထွက်ပြီး နှစ်ယောက်သား သံဝါသပြုကြဖို့ ကြိုးစားနေကြတာ မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ပါ။

ကောင်းကျိုးလိုရာဆန္ဒတွေထားကြမှသာ ကမ္ဘာကြီးကျန်းမာမယ်လို့ ပြောဆိုစည်းရုံးနေရသူတွေကတော့ အသံပြာနေကြပါပြီ။ ကျန်းမာရေးအကြောင်းပြောတိုင်း ကာယသုခ၊ စိတ္တသုခ၊ လူမှုရေးသုခတွေ ပြည့်ဝနေရုံနဲ့မပြီးဘဲ မေတ္တာစိတ် (Spiritual well–being) ရှိနေမှသာ ကျန်းမာရေးနဲ့ပြည့်စုံသူတွေလို့ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုလာကြတာလည်း ခရီးမရောက်လှပါဘူး။

ကမ္ဘာကြီးထဲမှာ လူသားတွေဟာ တစ်ယောက်ချင်း တစ်ယောက်ချင်းတောင် မကျန်းမာကြတဲ့အချိန်မှာ (One Health) တစ်ခုတည်းသော ကျန်းမာရေး၊ တစ်နည်းအားဖြင့် တလုံးတစည်းတည်းသော ကျန်းမာရေးဆိုပြီး လူတွေလည်း ကျန်းမာရမယ်။ တိရစ္ဆာန်တွေ၊ သစ်ပင်တွေလည်း ကျန်းမာလန်းဆန်းနေရမယ်။ ပတ်ဝန်းကျင်ကြီးတစ်ခုလုံးဟာလည်း ကျန်းမာရေးနဲ့ညီရမယ်ဆိုတဲ့ စိတ်ကူးတစ်ခုကို ကိုဗစ်–၁၉ ကပ်ရောဂါကြီးရဲ့ ထွက်ပေါက်

အဖြစ်သာမက နောက်ထပ် ကပ်ရောဂါကြီးတွေ ထပ်မလာရအောင် ကာကွယ်ဆေးအနေနဲ့ ဖော်စပ်ထားပေမယ့် လောလောဆယ်တော့ ရောဂါကပ်တွေမလာခင် သတ္တန္တရကပ်ကြီးဆိုက်လာအောင် ဖန်တီးနေကြတာက ပိုအောင်မြင်သလိုဖြစ်နေတယ်။ ပြုတာမဟုတ်ဘဲဖျက်တာဆိုတော့ ပိုလွယ်တယ်။

သေမင်းနဲ့အချိန်းအချက်လုပ်ထားတာ မရှိဘူးဆိုတဲ့စကားကို ပိုပြီးအာရုံစိုက်ရမယ့်အနေအထားရောက်နေတာ အမှန်ပါပဲ။ ကျွန်တော်တို့တစ်တွေ ထမင်းကြမ်းကို ယပ်ခတ်ပြီးစားနိုင်ခဲ့ကြတာ ကြာခဲ့ပေမယ့် အခုတော့ ကျီးလန့်စာစား သတိထားနေကြရပါတယ်။ သေမင်းက ဘယ်နားတွေမှန်းမသိပေမယ့် သေမင်းရဲ့အေးဂျင့်တွေ၊ ကိုယ်စားလှယ်တွေကစောင့်ကြည့်နေပြီး သတိလစ်တဲ့အချိန်ကို စောင့်နေကြတာမို့ အပ္ပမာဒတရားကို လက်ကိုင်ထားပြီး ရှင်နေသမျှအချိန်မလပ် ကောင်းမှုကုသိုလ်တွေ မမေ့မလျော့လုပ်နေကြဖို့ လက်တို့ပြီးတော့ ပြောရပါလိမ့်မယ်။

တကယ်တော့ ကမ္ဘာကြီးဟာ မပျက်စီးသေးပါဘူး။ ပျက်လုပျက်ခင် ဖြစ်လာကာစပဲရှိပါတယ်။ ကောင်းမှုနဲ့ မကောင်းမှုကို မသိတဲ့သူတွေ၊ မခွဲခြားတတ်တဲ့သူတွေများတဲ့လောကကြီးမှာ အကုသိုလ်စရိုက်ဆိုးကို ပျိုးထောင်ဆွဲဆောင်ပြီး စုမိလာတဲ့အင်အားနဲ့ကမ္ဘာဖျက်လုပ်ငန်းတွေ လုပ်စားနေတဲ့သူတွေရဲ့ လက်ထဲကို တဖြည်းဖြည်းချင်း ရောက်လာတဲ့အတွက် ဒါတွေကို မတန်ပြန်နိုင်သရွေ့ ကိုယ့်အသက်၊ အိုးအိမ်၊ စည်းစိမ်၊ ကိုယ့်မိသားစု၊ ကိုယ့်ရပ်ရွာ၊ နိုင်ငံကစလို့ ကမ္ဘာကြီးကိုပါ ကာကွယ်နိုင်မှာမဟုတ်ပါဘူး။ အဲဒါရဲ့အခြေခံဟာမှန်ကန်တဲ့၊ တရားနဲ့ညီတဲ့ တွေးခေါ်မြော်မြင် ယုံကြည်မှု သမ္မာဒိဋ္ဌိသာဖြစ်တယ်ဆိုတာကြာလေ ထင်ရှားလေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

သေမှာကြောက်လို့ အားကိုးရာရှိပြီး ကိုးကွယ်ကြတဲ့ ဘာသာရေးယုံကြည်မှုထက်လူသားဆန်ဆန် မှန်မှန်ကန်ကန် လိုက်နာကျင့်သုံးရမယ့် တရားဓမ္မနဲ့အညီ ပြောဆိုနေထိုင်လုပ်ကိုင်ကြဖို့က တစ်ဦးချင်းတာဝန်ဖြစ်သလို လူ့အဖွဲ့အစည်းကလည်း ထိန်းမတ်ပံ့ပိုးပေးဖို့လိုလာပါတယ်။ ဒါဟာ သက်ဆိုင်ရာလူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ ယဉ်ကျေးမှုအစဉ်အလာအရ တန်ဖိုးထားမှု (Value) ကို သိရှိထားပြီး လိုက်နာဖို့လိုတဲ့ ပတ်ဝန်းကျင် (Enabling Environment) တွေကိုလည်း စီစဉ်ဖန်တီးပေးကြဖို့ တာဝန်သိတဲ့လူတွေမှာ တာဝန်ရှိနေပါတယ်။

“တာဝန်ရှိတယ်”ဆိုတဲ့ လူတွေဟာ လက်တစ်ဆုပ်စာပဲရှိပါတယ်။ “တာဝန်သိသူ”တွေများလေလေ၊ ယဉ်ကျေးသိမ်မွေ့တဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းအဖြစ် နေပျော်စရာ ငြိမ်းချမ်းတဲ့နယ်မြေကို ဖန်တီးနိုင်လေလေပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒီစာကိုရေးရင်းနဲ့ ကျွန်တော်တို့ငယ်ငယ် ဟိုးလွန်ခဲ့တဲ့နှစ်ပေါင်းခုနစ်ဆယ်က အကြောင်းတွေကို သတိရမိတယ်။ အစဉ်အလာအရ အနန္တော အနန္တငါးပါးကို ဦးချရှိသေရုံနဲ့မပြီးဘဲ "ရပ်မိရပ်ဖ"ဆိုတဲ့ လူကြီးပုဂ္ဂိုလ်တွေရဲ့ အဆုံးအမကိုလည်းနာခံရပါတယ်။ သီတင်းကျွတ်ပြီဆိုရင် သူငယ်ချင်းတွေစုပြီး ရပ်မိရပ်ဖတွေကိုလည်းသွားကန်တော့လေ့ရှိပါတယ်။ မိဘတွေကလည်း တိုက်တွန်းပါတယ်။ မိဘမျက်ကွယ်မှာကျွန်တော်တို့ ဆိုးလို့ရှိရင် ဆုံးမပါလို့လည်း အပ်နှံထားလေ့ရှိပါတယ်။

ကျွန်တော်တို့ မြန်မာ့လူ့အဖွဲ့အစည်းဟာ (Extended Family) ဆိုတဲ့ ကျယ်ပြန့်တဲ့မိသားစုလူ့အဖွဲ့အစည်းပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ မျိုးဆက်သုံးဆက် (ဘိုးဘွား၊ မိဘ၊ သားသမီး) အတူ

တကွ ငြိမ်းချမ်းစွာ အတူယှဉ်တွဲနေကြရုံမက ရပ်ထဲရွာထဲမှာလည်း စောင့်ရှောက် ကူညီကြမယ့်လူတွေ အပြည့်ရှိနေပါတယ်။ ကျွန်တော်တို့ထက်ပိုပြီး တိကျပြတ်သားလှတဲ့ လူမှုအဖွဲ့အစည်းကိုတော့ ဘာလီကျွန်းမှာ တွေ့ခဲ့ပါတယ်။ သူတို့ရဲ့ လူမှုရေးစနစ်ကို (Banjar System) လို့ခေါ်ပါတယ်။ ထူးဆန်းတာက ရွာခေါင်းဆောင်လူကြီးက ဖြူတယ်လို့ပြောရင် မမည်းရပါဘူး။ လူကြီးကလည်း အဖြူအမည်း သဲကွဲစွာ နားလည်နိုင်စွမ်းရှိရပါတယ်။ သူက ဖြူတယ်လို့ပြောတာကို မည်းတယ်လို့ဆိုခဲ့ရင် လူကြီးရှက်အောင်လုပ်မှု (Malu) ဖြစ်လို့ အဲဒီသူဟာ ရပ်ရွာလူမှုအသိုင်းအဝိုင်းထဲကနေ နှင်ထုတ်ခံရနိုင်ပါတယ်။ ဘာသာခြားကိုယူခွင့်ရှိပေမယ့် ယူခဲ့ရင် ကိုယ့်ရပ်ကိုယ့်ရွာကို အပြီးတိုင် နှုတ်ဆက်ထွက်ခွာသွားရပါတယ်။ သေရင်တောင် ရွာသင်္ချိုင်းမှာ မြှုပ်နှံခွင့်မရပါဘူး။

အရှေ့တိုင်းမှာလည်း တစ်ရွာတစ်ပုဒ်ဆန်းဆိုပေမယ့် ခြုံကြည့်ရင် အရှေ့တိုင်း ယဉ်ကျေးမှုက ဝိသေသလက္ခဏာရှိပါတယ်။ အနောက်တိုင်းယဉ်ကျေးမှုနဲ့ မတူဘူး။ အနောက်တိုင်းလူနေမှုစရိုက်နဲ့လည်း ကွာခြားပါတယ်။ မိသားစုဆက်ဆံရေးကလည်း လုံးဝကွဲပြားပါတယ်။ မိသားစုရော၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းရောဟာ သီးခြားလက္ခဏာဆောင်ပြီး လွတ်လပ်လွန်းပါတယ်။ ဓလေ့ထုံးတမ်းအစဉ်အလာ (စံ)သတ်မှတ်ချက် (Norms) တွေရော တန်ဖိုးထားမှု (Value) တွေမှာပါ ကွာခြားသွားတယ်။ (My body, my right) ငါ့ခန္ဓာကိုယ်ဟာ ငါ့သဘော (ငါ့ရဲ့ပိုင်ခွင့်) ကိုဆိုတယ်။ ကိုယ်ကြိုက်တာကိုယ်လုပ်မယ်။ ကိုယ့်အခွင့်အရေးကို ဥပဒေနဲ့လည်း ထိလို့မရဘူးလို့ ယုံကြည်တယ်။

ဒါတောင်မှ အနောက်နိုင်ငံချင်းအတူတူ လူ့အဖွဲ့အစည်းအလိုက်၊ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှုအလိုက် ကွဲပြားသွားသေးတယ်။ အမေရိကန်လူ့အဖွဲ့အစည်းမှာပဲ ကလေးဖျက်ချခွင့်ပြု/မပြု ဆိုတာ ငြင်းကြခုံကြ။ ခွင့်ပြုလိုက်၊ ခွင့်မပြုလိုက်နဲ့ လူ့အခွင့်အရေးကို နိုင်ငံရေးအသွင် (Politicize) လုပ်နေကြတာ ရွေးကောက်ပွဲတွေနီးလာရင် ပေါ်လွင်တယ်။ သန္ဓေတားတာတောင် ခွင့်မပြုတဲ့ ဘာသာရေးသမားတွေက မျိုးဆက်ပွားကျန်းမာရေးလုပ်ငန်းတွေမှာ သားဆက်ခြားတာကို လက်မခံကြဘူး။ တချို့ကျတော့ ဘုရားကျောင်းမှာ လက်ထပ်ပြီးရင် တစ်သက်တာ ပြတ်စဲလို့မရဘူး။ အဲဒီတော့ လက်မထပ်ဘူး၊ အတူနေတယ်။ ကလေးမယူဘဲ နေလို့ရတယ်၊ ကလေးသုံးယောက်ရမှ မင်္ဂလာဆောင်ရင်လည်းရတယ်။ လောလောဆယ် ဒတ်(ချ်) နိုင်ငံရဲ့ ရွေးကောက်ပွဲမှာ အစွန်းရောက်တဲ့ အုပ်စုခေါင်းဆောင် မွတ်ဆလင်မုန်းတီးရေးသမားက အနိုင်ရသွားတယ်။ ပြင်သစ်မှာ အစ္စလာမ်ဘာသာဝင်တွေရဲ့ အထွတ်အမြတ်ထားရာကို သရော်လှောင်ပြောင်တဲ့ ကာတွန်းရေးဆရာဟာ သူရဲကောင်းဖြစ်နေတယ်။ ဒီလိုကွဲပြားခြားနားနေတဲ့ အနောက်တိုင်းအတွေးအခေါ်တွေဟာ အခုအစ္စရေးနဲ့ ဟားမားစ်၊ ပါလက်စတိုင်းတို့ရဲ့ ရန်ပွဲမှာ ပွဲဆူနေကြပါတယ်။

အနောက်တိုင်းကထွက်လာတဲ့ Philosophy ဒဿနိကအတွေးအခေါ်တွေဟာလည်း သီးခြားဆန်တယ်။ ဒေါက်တာမြင့်ဇံရဲ့ဆောင်းပါးဖြစ်တဲ့ (နိုဝင်ဘာလ ၂၁ ရက်) ထုတ် Global New Light of Myanmar ထဲက A Brief Glimpse of afterlife Concepts in Plato's Phaedo and the Buddhist text Milinda Panna ဆောင်းပါးမှာ ဆော့ခရတ္တိရဲ့ အတွေးအခေါ်နဲ့ ဗုဒ္ဓဝါဒနဲ့ တူသလိုလိုနဲ့ အနတ္တအယူအဆမှာ ကွဲပြားသွားတာကို ရှင်းပြ

ထားတာ ဖတ်လိုက်ရတယ်။ ဆရာဦးမြင့်ဇံက ဆရာဇော်ဂျီရေးခဲ့တဲ့ "ပလေတိုနိဒါန်း" နဲ့ အရှင်နာဂသိန်ရေးခဲ့တဲ့ "မိလိန္ဒပဥှာ"ကို ယှဉ်ပြီး သုံးသပ်ပြသွားတာတွေ့ရတယ်။ ဒီထက်ပိုပြီး ကွဲပြားသွားတာကတော့ ဂျာမန်အတွေးအခေါ် ပညာရှင် ကားလ်မတ်(စ်) (Karl Marx) ရဲ့ ကွန်မြူနစ်ဝါဒပါပဲ။ ရုရှားနိုင်ငံမှာ ပုံဖော်တာနဲ့ တရုတ်နိုင်ငံမှာ ပုံဖော်တာနဲ့ မတူဘူး။ ရုရှားကွန်မြူနစ်နိုင်ငံက ပြိုကွဲသွားတယ်။ တရုတ်ကွန်မြူနစ်က ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရေးတွေကို သွေးနဲ့ရင်းပြီးလုပ်ခဲ့ရာကနေ အခုတော့ အရှေ့တိုင်းအတွေးအခေါ်နဲ့ ကွန်မြူးန် (Commune) ဆိုတဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ နေထိုင်မှုပုံစံနဲ့ အံဝင်ခွင်ကျ တရုတ်လမ်းစဉ် သွားတယ်။ အနှစ်ထဲမှာ ကွန်ဖြူးရှပ်(စ်) (Confucius) အတွေးအခေါ် အဆုံးအမတွေကို အခြေခံထားတာ တွေ့ရပါတယ်။

အခု တရုတ်သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်လက်ထက်မှာ ပိုးလမ်းမကြီးကို ပြန်လည်တည်ဆောက်ရင်းနဲ့ Global Civilization Initiative ဆိုတဲ့ ကမ္ဘာမှာ လွှမ်းခြုံထားပြီးဖြစ်တဲ့ ယဉ်ကျေးမှုတွေကို လေးစားပြီး တန်းတူရည်တူဆက်ဆံရင်း ငြိမ်းချမ်းတဲ့၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်တဲ့ ကမ္ဘာကြီးဖြစ်ဖို့ အတွေးအခေါ်တွေဖော်ထုတ်လာတယ်။ လူတွေဖြစ်တဲ့အတွက် အတွေးအခေါ်ကောင်းကို အလုပ်ကောင်းဖြစ်အောင် ဘယ်လောက်လုပ်နိုင်ကြမလဲ ဆိုတာတော့ စောင့်ကြည့်ရမှာပေ့ါ။

တရုတ်ရဲ့ ပဉ္စာမခြေလှမ်းတွေထဲမှာ ကမ္ဘာ့လုံခြုံရေး၊ ကမ္ဘာကြီး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနဲ့ အတူယဉ်ကျေးတဲ့ကမ္ဘာကြီးအတွင်းမှာ နိုင်ငံချင်း၊ လူထုချင်း အပြန်အလှန် လေးစားတန်ဖိုးထားပြီး သာယာဝပြောတဲ့ အနာဂတ်တစ်ခုကို အတူတူ ထူထောင်ကြမယ်ဆိုတဲ့ အတွေးအခေါ်ဟာ တကယ်ဖြစ်လာရင် အနီးကပ်ဆုံး မြန်မာတို့အတွက် စိတ်ချမ်းသာစရာပါ။ တစ်ချိန်က တရုတ်တွေ၊ ဗီယက်နမ်တွေ၊ လာအိုတွေ၊ ကမ္ဘောဒီးယားတွေ၊ အင်ဒိုနီးရှားတွေ စွဲမက်ခဲ့တဲ့ အနောက်တိုင်း ဆန်ဆန် အစွန်းရောက်တဲ့ ကွန်မြူနစ်ဝါဒအစား အရှေ့တိုင်းလူနေမှုစရိုက်နဲ့ကိုက်ညီတဲ့ဝါဒကိုပြောင်းလဲကျင့်သုံး တိုးတက်လာခဲ့တာ မျက်မြင်ပါပဲ။

"တစ်ချိန်က တရုတ်တွေ၊ ဗီယက်နမ်တွေ၊ လာအိုတွေ၊ ကမ္ဘောဒီးယားတွေ၊ အင်ဒိုနီးရှားတွေ စွဲမက်ခဲ့တဲ့ အနောက်တိုင်း ဆန်ဆန် အစွန်းရောက်တဲ့ ကွန်မြူနစ်ဝါဒအစား အရှေ့တိုင်း လူနေမှုစရိုက်နဲ့ ကိုက်ညီတဲ့ဝါဒကို ပြောင်းလဲကျင့်သုံး တိုးတက်လာခဲ့တာ မျက်မြင်ပါပဲ။"

မြန်မာကတော့ အင်္ဂလိပ်လက်အောက်ကရုန်းထွက်ရာမှာ အစကတည်းက အနောက်တိုင်းပုံစံကွန်မြူနစ်ဝါဒကို အသေဆုပ်ကိုင်ထားခဲ့တာ နှစ်ပေါင်းလေးဆယ်ကြာပြီးနောက် အခုတိုင် သံမှိုနှက်ထားသလိုပြန်လည်ကျင့်သုံးနေကြတာကို တွေ့နေရဆဲပါ။ "ဘာသာရေးဟာ မှိုင်းတိုက်တာ"လို့ ယုံကြည်ပြောဆိုခဲ့တာ၊ မိဘတွေအပေါ်မှာလည်း ကျေးဇူးတင်စရာမလိုဘဲ သူတို့သွေးသားတောင့်တနီးနှောကြလို့ လူဖြစ်လာတာမို့ မြင်းမိုရ်တောင်ဦး ကျေးဇူးထား စရာမလိုဘူးလို့ ပြောဆိုကျင့်သုံးခဲ့ကြတာ၊ "လူကိုကျင်း၊ နွားကိုဟင်း၊ လှည်းကိုထင်း"လို့ သဘောထားပြီး အစွန်းရောက်လူငယ်ကလေးတွေကို အခြေပြုပြီး အာဏာနီတည်ဆောက် ခဲ့တာတွေကို မေ့နိုင်စရာမရှိပါ။ ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံရဲ့ ပိုလ်ပေါ့ခေတ်က လူသတ်ပွဲတွေဟာ မြန်မာတို့နောက်မှ ဖြစ်လာတာ။ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ ကွန်မြူနစ်တွေ တော်လှန်ရင်း တပ်မတော် ရဲ့ အပြတ်အသတ် နှိပ်ကွပ်ခံကြရတာ၊ တရုတ်နိုင်ငံမှာ အစွန်းရောက်ဖြစ်သွားတဲ့ လေးဦး ဂိုဏ်းနဲ့ တပ်နီလူငယ်တွေရဲ့ ယဉ်ကျေးမှုတော်လှန်ရေးတွေကနေ ပညာရှင်တွေ ဖိနှိပ်ခံခဲ့ရတာ၊ မြန်မာနိုင်ငံကို အဖျားခတ်ပြီး တရုတ်အရေးအခင်းဖြစ်အောင် ဖန်တီးလာခဲ့တာ၊ တရုတ် နယ်စပ်မှာ ထွက်ပြေးရင်း ပြောသွားတဲ့ ကွန်မြူနစ်ဗိုလ်ကျင်မောင်ရဲ့မှတ်တမ်းခွေ ထွက်ခဲ့တာ တွေကနေ အခုဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ လောက်ကိုင်အရေးအခင်းအထိ ဆက်စပ်ရင် အဓိပ္ပာယ်တစ်မျိုး ထွက်ပါလိမ့်မယ်။

အနောက်တိုင်းပုံစံ လူ့အခွင့်အရေးတွေ၊ အနောက်တိုင်းပုံစံ ကွန်မြူနစ်ဝါဒတွေ၊ အနောက်တိုင်းပုံစံ ဒီမိုကရေစီဆိုတာတွေဟာ အရှေ့တိုင်းမှာ ရိုက်သွင်းလို့မရတဲ့ စနစ်တွေ ဖြစ်ပြီး အရှေ့တိုင်းယဉ်ကျေးမှု၊ တန်ဖိုးထားမှု၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ဂုဏ်ကို လူတစ်ဦးချင်းက တန်ဖိုးထား ဦးစားပေးရမှုတွေထဲကနေ ထွက်ရှိလာတဲ့ ဒီကနေ့ခေတ် အောင်မြင်မှုတွေကို လည်း တရုတ်နိုင်ငံနဲ့အတူ ဗီယက်နမ်၊ ကမ္ဘောဒီးယား၊ လာအို စတဲ့ နိုင်ငံတွေမှာ မြင်သာလာ ပါတယ်။

အဲဒီနိုင်ငံတွေမှာ နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်မှု၊ ဗဟိုအစိုးရအင်အားကြီးမှုအပေါ် အခြေခံပြီး လူမှုစီးပွားဘဝကို ရတဲ့နည်းနဲ့ တိုးတက်အောင်ပြုကြပါတယ်။ ကွန်မြူနစ်စနစ်ရင့်မာကြီး နိုင်ငံတွေဟာ အရင်းရှင်စနစ်ကိုဆွဲခေါ်ပြီး ကိုယ့်ပုံစံနဲ့ကိုယ် ပူးတွဲချန်ပီယံဖြစ်အောင် လုပ်နေ ကြတယ်။ စစ်မက်ဖက်ပြိုင်ခဲ့တဲ့ ရန်သူနိုင်ငံတွေကို သည်းခံလက်တွဲပြီး အကျိုးတူ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့တဲ့နေရာမှာ ဗီယက်နမ်ဟာ အခု တရုတ်ကို လိုက်မီဖို့ ကြိုးစားနေပြီ။ လာအို နိုင်ငံကတော့ ပြတ်သားတယ်။ ကိုယ့်ပြည်သူတွေရဲ့ အကျိုးစီးပွားအတွက် ခပ်ပြောင်ပြောင်ပဲ ရတဲ့အခွင့်အရေးကို ယူပစ်တယ်။

ပြီးခဲ့တဲ့ ၂၀၂၃ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၂၄ ရက်တုန်းက ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ ဟိုချီမင်းမြို့မှာလုပ်တဲ့ မဲခေါင်မြစ်ဝှမ်း အစည်းအဝေးမှာ မြစ်အောက်ပိုင်းနိုင်ငံတွေက လာအိုနိုင်ငံကို မကျေနပ် ကြဘူး။ သူ့နိုင်ငံတွင်းမှာ မြစ်ကိုပိတ်ပြီး ဆည်ကြီးတွေ ဆောက်ပစ်လိုက်လို့ ထိခိုက်တယ်။ သူတို့ကို အသိမပေးဘဲ လုပ်ခဲ့တယ်လို့ အပြစ်ဆိုကြတယ်။ လာအိုနိုင်ငံရဲ့ ကိုယ်စားလှယ် ကတော့ သူ့နိုင်ငံဟာ ထွက်ပေါက်ပိတ် (Land Locked Country) နိုင်ငံဖြစ်တယ်။

"ခင်ဗျားတို့ ဘယ်တုန်းကမှ ဆင်းရဲတဲ့လာအိုနိုင်ငံအတွက် မစဉ်းစားခဲ့ကြဘူး။ ဒါကြောင့် ကိုယ့်ထွက်ပေါက် ကိုယ်ရှာရတာပဲ"လို့ ခပ်ပြတ်ပြတ်ပြောတယ်။ အခု သူတို့နိုင်ငံဟာ

စင်ကာပူနိုင်ငံအထိ လျှပ်စစ်ခတ်ရောင်းစားဖို့ လုပ်နေပြီ။ ထိုင်းနိုင်ငံဟာ လာအိုနိုင်ငံက တစ်ဆင့် ပေကျင်းအထိ အမြန်ရထားနဲ့ ကုန်စည်တွေ တင်ပို့ခွင့်ရသွားပြီ။

လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်သုံးဆယ်လောက်က လက်တွဲခဲ့တဲ့ CLMV နိုင်ငံအတွဲဟာ အခု တစ်မျိုး ဖြစ်လာပြီ။ Cambodia, Laos, Myanmar, Vietnam ဆိုတဲ့ အာဆီယံပြင်ပက လေးနိုင်ငံ ပူးပေါင်းခဲ့တုန်းက မြန်မာနိုင်ငံဟာ ပြည့်စုံမှု နည်းနည်းသာသေးတယ်။ သူတို့ သုံးနိုင်ငံကို ကူညီပံ့ပိုးပေးခဲ့ဖူးတယ်။ အခုတော့ မြန်မာနိုင်ငံကို ချန်လုပ်ပြီး CLV လို့ သုံးနိုင်ငံတွဲစကား ပြောလာကြပြီ။

အာဆီယံရဲ့ ကုန်းပေါ်ငါးနိုင်ငံထဲမှာ ထိုင်းနိုင်ငံကတော့ မြန်မာနိုင်ငံကို တွဲထားတဲ့ BIMSTEC အဖွဲ့နဲ့လည်း ချိတ်ဆက်ပြီး တောင်အာရှနဲ့ ထွက်ပေါက်လမ်း ဖွင့်ထားတာမို့ မြန်မာနိုင်ငံနဲ့ မကင်းဘူး။ ရေထဲရောက်နေတဲ့ အာဆီယံငါးနိုင်ငံကတော့ ခေတ်ပျက်သူဌေး လုပ်ပြီး ကျွန်တော်တို့ရွှေတွေအပေါ်မှာ သခင်ကြီးဂိုက် ဖမ်းလာတာကို တွေ့နေရတယ်။

ကျွန်တော်တို့ရဲ့သမိုင်းနောက်ခံကို ပြန်ကြည့်ရင် ကျွန်အဖြစ် နွံနစ်ခဲ့ရတဲ့ ဘဝကနေ ရုန်းထွက်ဖို့ အင်္ဂလိပ်ကိုတော်လှန်ရင်း ဂျပန်ကျွန်ဖြစ်။ ဂျပန်ကိုတော်လှန်ရင်း အင်္ဂလိပ်ကျွန် ဖြစ်။ လွတ်လပ်ရေးကို ရရင်ရ၊ မရရင်ချမယ်လို့ ကြွေးကြော်ခဲ့ပေမယ့် ပင်လုံစာချုပ်ကို အင်္ဂလိပ်သဘောကျချုပ်ခဲ့ကြတယ်ဆိုတာ မေ့လို့မရပါဘူး။ ဒီကနေ့အထိလည်း အင်္ဂလိပ်တို့ သဘောကျ အချင်းချင်းတိုက်ခိုက်သတ်ဖြတ်နေကြတာ အစွန့်ရှည်နေတဲ့ ဝါသနာဖြစ်နေပါပြီ။ ဒီအထဲမှာမှ အစွန်းရောက်ဝါဒီတွေရဲ့ ပစ္စည်းမဲ့အာဏာရှင်ဖြစ်ဖို့၊ အာဏာနီတည်ထောင်ဖို့ ဒုတိယကမ္ဘာခေတ်လက်ကျန် လက်နက်တွေ တစ်ပုံတစ်ပင်နဲ့ အချင်းချင်း တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီး သတ်ဖြတ်ကြပြီး မငြိမ်းချမ်းမှု ရာစုနှစ်တစ်ခု မြန်မာနိုင်ငံမှာထူထောင်ဖို့ ကြိုးစားရာကနေ မြန်မာနိုင်ငံသာမက ကမ္ဘာကြီးပါ ပျောက်သွားမယ့်လမ်းကို နိုင်ငံတကာ ခြေလှမ်းညီ နင်း နေကြတာလည်း မှန်းကြည့်လို့ရပါတယ်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်လက်ကျန် လက်နက်တွေကတော့ ကုန်သွားပါပြီ။ တတိယကမ္ဘာစစ် အတွက် ပြင်ဆင်နေတဲ့သူတွေရဲ့ ငွေထုပ်တွေ၊ လက်နက်ဆန်းတွေ လက်ကိုင်ထားပြီး သံမဏိ နှလုံးသားနဲ့ ပလတ်စတစ်လူသားတွေအဖြစ် အနာဂတ်လူငယ်တွေကို အမွေပေးခဲ့ဖို့ ကြိုးစား နေကြပါပြီ။ ဆူပွက် ဘဝပျက်နေတဲ့ မြန်မာနိုင်ငံဖြစ်အောင် ဖန်တီးနေသူကြီးတွေကတော့ တစ်နေရာရာမှာ စည်းစိမ်ခံစားရင်း ဘယ်လိုထပ်ပြီး ငရဲပွက်အောင် လုပ်ရမလဲဆိုတာကို ဗျူဟာခင်းနေကြပါပြီ။

ငါးစိမ်းမြင် ငါးကင်ပစ်တတ်တဲ့ မိတ်ဆွေ မစစ်တဲ့သူတွေရဲ့ ဟန်ဆောင်မျက်နှာဖုံး တွေကို သတိထားရင်းက လာအိုနိုင်ငံကမိတ်ဆွေတွေလို ပြတ်ပြတ်သားသား ရပ်တန့်ဖို့ ကြိုးစားကြရလိမ့်မယ်ထင်ပါတယ်။

တိုင်းဖျက်၊ ပြည်ဖျက်၊ ကမ္ဘာကြီးပါဖျက်ပြီး ထွက်ပြေးဖို့ကြံနေတဲ့ လူတစ်စုကို ကမ္ဘာသူ ကမ္ဘာသား အများစုကြီးက စုပေါင်းထိန်းချုပ်နိုင်ဖို့ အခွင့်အရေးရှိပါသလား။

ဒေါက်တာခင်မောင်လွင် (လမ်းမတော်)

Nidkcsrf;a&;c&;Dvrf;rmSpeac:rIrsm; &ateonfwkd

armifbkv (tnmajr)

"ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲများ စတင်ဖိတ်ခေါ်သည့်
အချိန်မှစ၍ NCA စာချုပ်ရရှိသည်အထိ
ရက်ပေါင်း ၁၄၅၀ ကြာမြင့်ခဲ့သည်။
အဆိုပါကာလအတွင်း အစည်းအဝေးနှင့်
တွေ့ဆုံညှိနှိုင်းမှုပေါင်း ၅,၀၀၀ ကျော်အထိ ပြုလုပ်ခဲ့ရသည်။"

တချို့သော လုပ်ငန်းစဉ်များမှာ အပြောလွယ်သလောက် အလုပ်ခက်သည်ဟု ဆိုကြသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်မှာမူ အပြောလည်းမလွယ်သလို အကောင်အထည်ဖော်ရသည်မှာလည်း ခက်ခဲသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးဟုဆိုလျှင် မလိုချင်ဟုပြောမည့်သူ ရှိလိမ့်မည်မထင်ပါ။ လူတိုင်း လိုချင်ကြသည်။ သို့သော် ငြိမ်းချမ်းရေးရအောင် လူတိုင်း ကြိုးစားအားထုတ်ခြင်းတော့ မရှိကြပါ။ ဆရာကြီး မင်းသုဝဏ်၏ ဝမ်းနည်းပါကြောင်း ကဗျာထဲကလို **"လမ်းဖောက်တော့ သူမပါ၊ လမ်းပြင်ရာ သူမရောက်၊ ဖြောင့်ဖြူးစွာ လမ်းပြေချောတော့ ကျော့ကျော့လေးလျှောက်"** ဆိုသကဲ့သို့ပင် လူတိုင်းသည် ငြိမ်းချမ်းရေးပန်းခင်းထဲတွင် ကျော့ကျော့လေး လျှောက်ချင်ကြသည်။

မလွယ်သော်လည်း လုပ်ရမည့် ငြိမ်းချမ်းရေး

ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်နှင့် ဆက်စပ်ပြီး သီတဂူဆရာတော်ဘုရားကြီး မိန့်ကြားချက်တစ်ခုကို သတိရမိသည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ၌ ကမ္ဘာ့ဗုဒ္ဓဘာသာညီလာခံအား အိမ်ရှင်အဖြစ် လက်ခံကျင်းပရန် စီစဉ်နေခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ပြင်ပသတင်းဌာနတစ်ခုက သီတဂူဆရာတော်ဘုရားကြီးအား ဆက်သွယ်မေးမြန်းခန်းတစ်ခု ထုတ်လွှင့်ခဲ့သည်။ ဆရာတော်ဘုရားကြီးက ကမ္ဘာ့ဗုဒ္ဓဘာသာ ညီလာခံကျင်းပရခြင်းနှင့်ပတ်သက်ပြီး "ခင်ဗျားတို့ အမေရိကန် မှာ ပြည်နယ်တွေစုပြီး United States of America လို့ ဖွဲ့ထားသလိုမျိုး ဒီမှာလည်း ဗုဒ္ဓဘာသာနိုင်ငံတွေ စုစည်းပြီး United Buddha ဆိုပြီး ဖွဲ့နိုင်ဖို့ ကျင်းပတာဖြစ်တယ်လို့" မိန့်ကြားခဲ့ရာမှာ သတင်းထောက်က အဲလိုလုပ်ဖို့ လွယ်ပါ့မလား အရှင်ဘုရားဆိုပြီး ပြန်လျှောက်တော့ ဆရာတော်ဘုရားက "မလွယ်လို့ မလုပ်ရင် ဘယ်တော့မှ လုပ်ရမှာ မဟုတ်တော့ဘူး" ဆိုပြီး ပြန်လည်မိန့်ကြားခဲ့သည်။ အလားတူ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရသည်မှာလည်း လွယ်လှသည်တော့ မဟုတ်ပါ။ ဆရာတော်ဘုရားမိန့်သကဲ့သို့ မလွယ်၍ မလုပ်လျှင်လည်း မည်သည့်အခါမှ လုပ်ရတော့မည် မဟုတ်သကဲ့သို့ မည်သည့်အခါမှလည်း ငြိမ်းချမ်းရေးရတော့မည် မဟုတ်ပါ။

တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်း အများဆုံးနိုင်ငံ

တည်ဆဲအစိုးရအား လက်နက်ကိုင်ပုန်ကန်မှုအဆက်ဆက်မှာ လွတ်လပ်ရေးနှင့်အတူ ပါလာခဲ့သည့် ဖွားဖက်တော်ဟုပင် ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။ ဝါဒရေးရာအရ လက်နက်ကိုင်ပုန်ကန်မှု၊ လူမျိုးရေးအရ လက်နက်ကိုင်ပုန်ကန်မှု စသည့် လက်နက်ကိုင်ပုန်ကန်ရသည့် အကြောင်းအမျိုးမျိုး ရှိခဲ့ကြသည်။ ပညာရှင်တချို့၏ ပြောဆိုချက်အရ မြန်မာနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း အများဆုံးနိုင်ငံဖြစ်သည်ဟု ဆိုပါသည်။ မြန်မာအစိုးရအဆက်ဆက်ကလည်း လက်နက်ကိုင်ပုန်ကန်မှု ချုပ်ငြိမ်းပြီး ငြိမ်းချမ်းရေးရရှိရန် သူ့နည်းသူ့ဟန်နှင့်သူ ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်။ သို့သော် လက်နက်ကိုင်ပုန်ကန်မှုမှာ ယနေ့တိုင် ချုပ်ငြိမ်းနိုင်ခြင်း မရှိသေးပါ။ တပ်မတော်အစိုးရ လက်ထက်တွင် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့ ၁၇ ဖွဲ့က လက်နက်နှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလဲလှယ်ပြီး ဒေသဖွံ့ဖြိုးရေးများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းမှာလည်း အပစ်အခတ်ရပ်စဲသည့်အဆင့်သာဖြစ်ပြီး တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့

အစည်းများ၏ လိုလားချက်များကို နိုင်ငံရေးအစိုးရတစ်ရပ် ပေါ်ပေါက်လာမှသာ ဆွေးနွေးရန် Gentlemen Agreement အရ သဘောတူခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။

NCA သည် ငြိမ်းချမ်းရေးလမ်းမပေါ်က မှတ်တိုင်တစ်ခုဖြစ်

၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် ရွေးကောက်ပွဲဖြင့် တက်လာသည့် သမ္မတဦးသိန်းစိန် ခေါင်းဆောင်သည့်အစိုးရသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပကတိလိုအပ်ချက်ဖြစ်သည့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်များကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ ထိုသို့ကြိုးပမ်းမှု၏ ရလဒ်အဖြစ် တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက် (NCA)စာချုပ်တစ်ရပ် ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးပွဲများ စတင်ဖိတ်ခေါ်သည့် အချိန်မှစ၍ NCA စာချုပ်ရရှိသည်အထိ ရက်ပေါင်း ၁,၄၅၀ ကြာမြင့်ခဲ့သည်။ အဆိုပါကာလအတွင်း အစည်းအဝေးနှင့် တွေ့ဆုံညှိနှိုင်းမှုပေါင်း ၅,၀၀၀ ကျော်အထိ ပြုလုပ်ခဲ့ရသည်။ သမိုင်းဝင်စာချုပ်တစ်ခုဖြစ်ပြီး မြန်မာ့သမိုင်းစဉ်တစ်လျှောက် မရှိခဲ့သေးသည့်၊ မပေးခဲ့သည့် လိုက်လျောမှု၊ သဘောထားကြီးမှု၊ ငြိမ်းချမ်းရေးရလိုသည့် ဆန္ဒပြင်းပြမှုကို ဖော်ညွှန်းနေသည့် မှတ်တိုင်တစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။

စစ်မှန်၍ စည်းကမ်းပြည့်ဝသည့် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီစနစ် ခိုင်မာရေးနှင့်ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို အခြေခံသည့် ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးသည် အဂ္ဂမဟာဗျူဟာ (Grand Strategy) ဖြစ်ကြောင်း၊ လတ်တလောတင်မကဘဲ နောင်အနာဂတ်ထိ ရေရှည်ရည်မှန်းချက်အဖြစ်ထားရှိကာ စဉ်ဆက်မပြတ် တိုးတက်ခိုင်မာအောင် ဆောင်ရွက်သွားမည်ဟု နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေး ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်မှု ဗဟိုကော်မတီဥက္ကဋ္ဌ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်က တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ်(NCA)(၈)နှစ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်နေ့အခမ်းအနားတွင် ပြောကြားသည့် မိန့်ခွန်း၌ ထည့်သွင်းပြောကြားသွားခဲ့သည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။

ဒီမိုကရေစီစနစ်နှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်ကို တည်ဆောက်ခြင်းသည် လွယ်ကူလှသည်တော့ မဟုတ်။ အဆင့်ဆင့်ဖြတ်သန်းရသည်။ ဖြေလျှော့မှုများပြုလုပ်ရသည်။ အသွင်ကူးပြောင်းမှုအဆင့်ကို ဖြတ်သန်းရသည်။ ခိုင်မာအောင် တည်ဆောက်ရသည်။ အခြေမခိုင်ပါက နောက်ပြန်လန်ကျတတ်သည်။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများတွင် အလားတူဖြစ်ခဲ့သည့် သာဓကများစွာ ရှိခဲ့သည်။ သို့ဖြစ်သည့်အတွက် ပါတီစုံဒီမိုကရေစီစနစ် ခိုင်မာရေးဟု ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

သူတို့ဘာပြောကြလဲ

တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ်(NCA) (၈)နှစ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်နေ့ အခမ်းအနားသို့ NCA စာချုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် ကရင်တိုင်းရင်းသား ခေါင်းဆောင် စောမူတူးစေးဖိုးနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်း (၇)ဖွဲ့၏ကိုယ်စား ရှမ်းပြည်ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကောင်စီ(RCSS)ဥက္ကဋ္ဌ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး

ယွက်စစ်တို့လည်းတက်ရောက်ပြီး ဂုဏ်ပြုစကားများ ပြောကြားခဲ့ကြသည်။ ကရင်တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင် စောမူတူးစေးဖိုး၏ ဂုဏ်ပြုစကားတွင် တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှု ရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်(NCA) သည် သာမန်အပစ်ရပ်စာချုပ် တစ်ရပ်မဟုတ်ဘဲ ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုနိုင်ငံထူထောင်ရေး လျှောက်လှမ်းရမည့် ခရီးရှည်ကြီး၏ ပထမဦးဆုံးသော အရေးကြီးသည့်ခြေလှမ်းဖြစ်ပြီး စိန်ခေါ်မှုများစွာလည်း ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ကြရမည်ဟု သတိပေးသည်။ ဒီမိုကရေစီနှင့် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု တည်ဆောက်ရေးသည် တာတိုခရီးမဟုတ်၊ တာဝေးခရီးဖြစ်သည်။ လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ အမြန်ဆုံးချုပ်ငြိမ်းပြီး အနာဂတ်မျိုးဆက်သစ်များအတွက် ငြိမ်းချမ်းရေးဆိုသည့်အမွေကို ချန်ထားရစ်လိုသည်ဟုလည်း ၎င်း၏ စေတနာကို မြင်သာအောင်ပြသည်။ လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများမှာ မြန်နိုင်သမျှ မြန်မြန်ချုပ်ငြိမ်းလေ ဒေသခံပြည်သူများ၊ တိုင်းရင်းသားများအတွက်သာမက ပြည်ထောင်စုအတွက်ပါ အကျိုးကျေးဇူး မြန်မြန်ခံစား ရလေ ဖြစ်သည်။

တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်း (၇) ဖွဲ့၏ကိုယ်စား ရှမ်းပြည် ပြန်လည် ထူထောင်ရေး ကောင်စီ(RCSS)ဥက္ကဋ္ဌ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးယွက်စစ်ကလည်း NCA ၏ အနှစ်သာရများဖြစ်သည့် နိုင်ငံရေးပြဿနာများကို နိုင်ငံရေးနည်းလမ်းဖြင့်ဖြေရှင်းရေး၊ သက်ဆိုင်သူအားလုံးပါဝင်သော အဓိပ္ပာယ်ပြည့်ဝသည့်နိုင်ငံရေး ဆွေးနွေးပွဲများဖြစ်မြောက်ရေး၊ အရပ်သားများကို အကာအကွယ်ပေးရေး စသည့်မူများကိုကိုင်စွဲကာ လက်ရှိနိုင်ငံရေးအကျပ်အတည်းကို ဖြေရှင်းနိုင်ရေး အတွက် တစိုက်မတ်မတ် အားထုတ်ကြိုးပမ်းခဲ့၊ ကြိုးပမ်းနေဆဲလည်းဖြစ်ကြောင်း သက်ဆိုင်သူအားလုံးကို အသိပေးလိုသည်ဟု ထည့်သွင်းပြောဆိုသွားသည်ကို တွေ့ရသည်။ မှန်ပါသည်။ နိုင်ငံရေးပြဿနာကို နိုင်ငံရေး နည်းဖြင့်ဖြေရှင်းမှသာ ရေရှည်ခံသည့် ဖြေရှင်းနည်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ လက်နက်ကိုင်နည်းဖြင့် ဖြေရှင်းခြင်းသည် ရေတိုဖြေရှင်းနည်း၊ ဆေးမီးတိုဖြင့် ကုသခြင်း

“လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများမှာ မြန်နိုင်သမျှ မြန်မြန် ချုပ်ငြိမ်းလေ ဒေသခံပြည်သူများ၊ တိုင်းရင်းသားများ အတွက်သာမက ပြည်ထောင်စု အတွက်ပါ အကျိုးကျေးဇူး မြန်မြန်ခံစားရလေ ဖြစ်သည်။”

နည်းသာ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ သူ့မူ ကိုယ်မူ အသေကိုင်စွဲမထားရန်နှင့် နိုင်ငံရေးပြဿနာ၏ အရေးကြီးသည့် အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်ဖြစ်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေပြင်ဆင်ရေးနှင့် အားလုံးလက်ခံနိုင်သည့် ဥပဒေဖြစ်ရန် လိုအပ်ကြောင်းလည်း ဆွေးနွေး တင်ပြသွားသည်ကို တွေ့ရသည်။ အားလုံးလက်ခံနိုင်သည့် ဥပဒေဖြစ်ပါက အကောင်းဆုံး ဖြစ်သည်။ ဦးတည် ဆောင်ရွက်ရန်လည်း သင့်သည်။ သို့သော် အားလုံးလက်ခံနိုင်သည့် ဥပဒေတစ်ရပ်မဖြစ်သေး သည့်တိုင် အများစုလက်ခံနိုင်သည့် ဥပဒေတစ်ရပ်ဆိုပါကလည်း ညှို၊ သင့်၊ ကောင်း ရွေးမည် ဆိုပါက သင့်သည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။

အိမ်နီးချင်းကောင်းတို့၏ အထောက်အပံ့

တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်(NCA) (၈)နှစ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်နေ့အခမ်းအနားသို့ (NCA) လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည့် နိုင်ငံတကာအသိသက်သေ များ၏ ကိုယ်စားလှယ်များဖြစ်ကြသည့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ဌာန အာရှရေးရာ အထူးကိုယ်စားလှယ် H.E Mr. Deng Xijun၊ အိန္ဒိယသမ္မတနိုင်ငံ ဒုတိယ အမျိုးသားလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ် မစ္စတာ H.E Mr. Vikram Misri နှင့် ထိုင်းနိုင်ငံ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ဒုတိယဝန်ကြီး Mr. Sihasak Phuangketkeow တို့လည်း တက်ရောက်ပြီး ဂုဏ်ပြုစကားများ ပြောကြားခဲ့ကြသည်။ ၎င်းတို့၏ ပြောကြားချက်များကို ချုပ်၍ကြည့်မည် ဆိုပါကလည်း NCA စာချုပ်သည် သမိုင်းဝင်စာချုပ်တစ်ခုဖြစ်ပြီး စာချုပ် ဖြစ်ပေါ်လာရန်အတွက် အကျေအလည်ဆွေးနွေးမှုများ၊ ရဲဝံ့သည့်ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ် နိုင်ခဲ့မှုကြောင့် ထွက်ပေါ်လာသည့် ရလဒ်တစ်ခုဖြစ်ကြောင်း၊ ငြိမ်းချမ်းရေးကို အကောင်အထည် ဖော်ရာတွင် အာမခံချက်ပေးနိုင်သည့် စာချုပ်ဖြစ်ကြောင်း၊ လွန်ခဲ့သည့် ရှစ်နှစ်ကတည်းက ထားရှိခဲ့သည့်သဘောထားအမြင်သည် ယခုတိုင်လည်း မပြောင်းလဲကြောင်း စသည်ဖြင့် ဆွေးနွေးပြောကြားခဲ့ကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ တရုတ်၊ ထိုင်းနှင့် အိန္ဒိယနိုင်ငံတို့သည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများဖြစ်သည်နှင့်အညီ မြန်မာနိုင်ငံ တည်ငြိမ်အေးချမ်းသည်ကို လိုလားကြ မည်သာ ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်သည့်အတွက်လည်း တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်(NCA) (၈) နှစ်မြောက်နှစ်ပတ်လည်နေ့ အခမ်းအနားသို့ ၎င်းတို့၏ အဆင့်မြင့်ပုဂ္ဂိုလ်များကို စေလွှတ်တက်ရောက်စေခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် မြန်မာ့ငြိမ်းချမ်းရေးကို အမှန်လိုလားကြောင်း ပြသခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။

ငြိမ်းချမ်းရေး ဒီရေ အတက်အကျရှိ

တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ်(NCA)(၈)နှစ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်နေ့ အခမ်းအနားကို ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး(ငြိမ်း) ဦးအောင်မင်းလည်း တက် ရောက်ပြီး ဂုဏ်ပြုစကားပြောကြားခဲ့သည်။ ၎င်းသည် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် ထဲထဲ ဝင်ဝင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သူတစ်ဦး ဖြစ်သည်။ ၎င်း၏ ဂုဏ်ပြုစကားတွင် ငြိမ်းချမ်းရေး လုပ်ငန်းစဉ်သည် ယခုအချိန်တွင် မပြီးပြတ်သေးကြောင်း၊ သဘောတူညီခဲ့ကြသည့်လုပ်ငန်းစဉ် များကို အကောင်အထည်မဖော်နိုင်ကြသေးကြောင်း၊ ငြိမ်းချမ်းရေးဖြစ်စဉ်များ၏ ဖြစ်လေ့

ဖြစ်ထရှိသည့်အတိုင်း ငြိမ်းချမ်းရေး ဒီရေတက်ချိန်၊ ဒီရေကျချိန်ဆိုသည်မှာ ရှိတတ်ကြောင်း၊ ယခုအချိန်သည် ငြိမ်းချမ်းရေးဒီရေကျချိန်ဖြစ်ကြောင်း၊ ယင်းကို ငြိမ်းချမ်းရေးပျက်သည်ဟု မြင်၍မရကြောင်း ပြောဆိုသွားခဲ့သည်။ ယင်းမှာ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို ဦးဆောင် အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့သူ၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အလွတ်သဘောရော၊ တရားဝင်တွေ့ဆုံမှုရော ကြိမ်ဖန်များစွာတွေ့ဆုံခဲ့သူ၊ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်တွင် အတွေ့အကြုံများစွာရှိသူတစ်ဦး၏ မှတ်ချက်စကားပင်ဖြစ်သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေး ဒီရေတက်ချိန်ကို စိတ်ရှည်ရှည်နှင့်စောင့်ကြရမည် ဖြစ်သည်။

တစ်နေ့တော့ ငြိမ်းချမ်းရေးလမ်းကို လျှောက်လှမ်းရမည်သာ

ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုများ ဖြစ်လာပါက ဖြစ်ပွားရာဒေသ၏ ပြည်သူများသည် လုံခြုံမည်၊ ဘေးကင်းမည်ဟု ယူဆသည့်ဒေသများသို့ ထွက်ပြေးခိုလှုံကြရသည်။ ထိခိုက်ခံရသူများမှာ နှစ်ဖက်တပ်ဖွဲ့များတင်မဟုတ်ဘဲ ဒေသခံပြည်သူများလည်း ပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ပြည်သူများအနေဖြင့် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုကို လိုလားကြမည် မဟုတ်ပါ။ သေနတ်သံတိတ်ခြင်းအားဖြင့် လူထုများ ဒုက္ခကင်းဝေးကြမည်။ သေနတ်သံထွက်နေသည့် ဒေသများမှ ပြည်သူများသည် သေနတ်သံတိတ်နေသည့် ဒေသများသို့သွားပြီး ခိုလှုံကြရသည်။ သို့ဖြစ်ရာ သေနတ်သံတိတ်အောင် ဆောင်ရွက်ခြင်းအားဖြင့် လူထုအတွက် ပိုပြီးအကျိုးရှိစေသည်ဟု KNU ကော့ကရိတ်ခရိုင်ဥက္ကဋ္ဌ ပဒိုစောရွှေမောင်က ပြည်တွင်းသတင်းဂျာနယ်တစ်စောင်၏ တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းတွင် ဖြေကြားထားသည်ကို ဖတ်ရသည်။ ပစ်ခတ်နေကြသူများအနေဖြင့်လည်း တစ်နေ့မဟုတ်တစ်နေ့ ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုများရပ်စဲပြီး ငြိမ်းငြိမ်းချမ်းချမ်းနှင့် ဆောင်ရွက်လာကြမည်ဟုမြင်ကြောင်း၊ ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်ခြင်းအားဖြင့် ကောင်းကျိုးမဖြစ်နိုင်ကြောင်း၊ နိုင်ငံရေးပြဿနာကို နိုင်ငံရေးနည်းနှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ အဖြေရှာသည့် နည်းလမ်းသည်သာ အကောင်းမွန်ဆုံးဖြစ်သည့်အတွက် တစ်နေ့ ငြိမ်းချမ်းရေးလမ်းကိုပဲ လျှောက်ရမည် ဖြစ်ကြောင်း၊ KNU အဖွဲ့ထဲတွင်လည်း နှစ်ရှည်လများ တိုက်ခိုက်လာခဲ့ကြသူများသည် စစ်မက်ဖြစ်ပွားမှုကို မလိုလားကြကြောင်း၊ လေ့လာသင်ယူရာတွင် စာတွေ့ကနေ သင်ယူသူနှင့် လက်တွေ့ကနေ သင်ယူသူဟူ၍ရှိရာ တချို့က အကြမ်းနည်းကို အသစ်အဆန်းထင်ပြီး လောလောဆယ် အရှိန်တက်နေချိန်တွင် တား၍မရကြောင်း၊ တစ်ချိန်တွင် သိသွားကြမည် ဖြစ်ကြောင်း၊ သို့သော် ကြာဦးမည် ဖြစ်သည်ဟုလည်း ၎င်းက ဆက်လက်ဖြေကြားထားသည်ကို ဖတ်ရသည်။

ယင်းမှာ လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲပေါင်းများစွာ ဆင်နွှဲလာသူတစ်ဦး၏ ငြိမ်းချမ်းရေးရလိုမှုနှင့်ပတ်သက်၍ လက်တွေ့သင်ခန်းစာများမှ သင်ယူမှုများ၊ အတွေ့အကြုံများပင်ဖြစ်သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် တန်ဖိုးကြီးလှသည့်စကားများပင်ဖြစ်သည်။ ဖြတ်သန်းခဲ့သည့်အတွေ့အကြုံများဖြင့် ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက်၊ ဒေသအတွက်၊ ပြည်သူအတွက်၊ နိုင်ငံအတွက် ဖွင့်အံချနေခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ လက်နက်ကိုင် တိုက်ခိုက်ခြင်းဖြင့် နိုင်ငံနှင့် ပြည်သူအတွက် အကျိုးမရှိနိုင်ပုံနှင့် လိုလားချက်များ၊ လိုအပ်ချက်များကို တွေ့ဆုံဆွေးနွေး အဖြေရှာကြရမည်ဟု အတွေ့အကြုံမှ ရရှိသည့်သင်ခန်းစာများအား စစ်သွေးကြွနေသူများကို

မျှဝေပေးလိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ အမြင်ရှင်းရှင်း၊ အစွဲကင်းကင်းဖြင့် ကြည့်လျှင် မြင်နိုင်၊ တွေ့နိုင်ကြမည် ဖြစ်သည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးမရှိရင် ဘာမှမရှိ

ငြိမ်းချမ်းရေးမရှိပါက ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်နိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ ဖွံ့ဖြိုးရေးလုပ်ပါက ယနေ့လုပ် မနက်ဖြန် ပျက်သွားနိုင်သည်။ "နိုင်ငံမှာ ငြိမ်းချမ်းရေးဟာ အရေးအကြီးဆုံး၊ ငြိမ်းချမ်းရေး မရှိဘဲနဲ့ တခြားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ဘာမှမလုပ်နိုင်ဘူး။ ဒါကြောင့် ငြိမ်းချမ်းရေးပြန်ပြီး အားကောင်းလာရေးအတွက်၊ အသက်ဝင်လာဖို့အတွက် ဒီလိုပွဲမျိုးကနေတစ်ဆင့် ဆွေးနွေးမှု ပလက်ဖောင်းတွေ ဖြစ်ပေါ်လာမယ်။ နိုင်ငံရေးမျှော်လင့်ချက်တွေ ပြန်ပေါ်လာလိမ့်မယ်လို့ ကျွန်တော်မျှော်လင့်ပါတယ်" ဟု တစ်နိုင်ငံလုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် (NCA) တွင် ပြည်တွင်းအသိသက်သေအဖြစ် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည့် ဦးကိုကိုကြီးက တစ်နိုင်ငံ လုံး ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် (NCA) (၈) နှစ်မြောက် နှစ်ပတ်လည် နေ့အခမ်းအနား တက်ရောက်စဉ် ပြည်တွင်းမီဒီယာတစ်ခုအား ဖြေကြားခဲ့သည်။

အမျိုးသား ပြန်လည်ရင်ကြားစေ့ရေး မှတ်တိုင်တစ်ခုလည်းဖြစ်

တချို့က NCA ကို ပျက်ပြယ်သွားပြီဟု ဘေးတီးကြသူများရှိသည်။ NCA ၏ အနှစ်သာရ နှင့် ခိုင်မာမှုကို နားလည်ခြင်းမရှိ၍ ပြောခြင်းဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ သိသော်လည်း မသိဟန်ဆောင် ပြီး နိုင်ငံရေး၊ စစ်ရေးအမြတ်ထုတ်လို၍ ပြောခြင်းမျိုးလည်း ဖြစ်နိုင်သည်။ အစိုးရ၊ တပ်မတော် နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များကြား သူ့စည်း၊ ကိုယ့်စည်း ခြားပေးထားသည့် စာချုပ်တစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။

"NCA သည် ဒီနေ့အထိတော့ တစ်ခုတည်းသော လက်ဆုပ်လက်ကိုင်ပြနိုင်တဲ့ အမျိုးသားပြန်လည်ရင်ကြားစေ့ရေး မှတ်တိုင်တစ်ခုပါပဲ။ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်က အတည်ပြုထားတယ်၊ နိုင်ငံတကာသံတမန်တွေရဲ့ရှေ့မှာ လုပ်ခဲ့တယ်၊ ခိုင်မာတယ်။ ဒီလောက် ခိုင်မာတဲ့၊ မရသေးဖူးတဲ့ ညှိနှိုင်းမှုတစ်ခု ရထားပြီးသားကို ဖောင်ဒေးရှင်းထားရမှာပေါ့။ ပြီးမှ ဘယ်လိုရှေ့ဆက်သွားကြမှာလဲ။ ကျွန်တော်တို့ အဖြေတစ်ခု ထုတ်ဖို့လိုတယ်။ ကနဦး အဖြေ ရပြီးသား။ အဲ့ဒီအဖြေရဖို့ သိသလောက် နှစ်နှစ်လောက် ကြာတယ်ဗျ။ NCA ဟာ ပြီးပြည့်စုံ သောစာချုပ် ဟုတ်ချင်မှ ဟုတ်လိမ့်မယ်။ ဒါပေမဲ့ NCA ဟာ ရလဒ်ကောင်းတစ်ခု ဖြစ်တယ်" လို့ တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် (NCA) (၈)နှစ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်နေ့ အခမ်းအနားတက်ရောက်လာသည့် ဒေါက်တာအေးမောင် (ရခိုင်ဦးဆောင် ပါတီဥက္ကဋ္ဌ)ကလည်း ပြည်တွင်းမီဒီယာတစ်ခုအား ဖြေကြားခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။

သာယာလှပတဲ့နေ့တစ်နေ့

တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် (NCA)(၈)နှစ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်နေ့ အခမ်းအနားသည် အေးစက်စက်ဖြစ်နေသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်ကို လှုပ်နှိုးပေးခဲ့သည်။ အမှန်တကယ်လည်း လှုပ်လှုပ်ရှားရှား ဖြစ်သွားခဲ့သည်။ အခမ်းအနား

ကျင်းပပြီး သီတင်းနှစ်ပတ်ခန့်အကြာမှာပင် ရှမ်းမြောက်ဒေသတွင် တိုက်ပွဲများ ဖြစ်လာခဲ့သည်။ သို့သော် တိုက်ပွဲများ ဖြစ်နေသည့်တိုင် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်မှာ ရပ်နေ၍မရဘဲ Fight Fight ၊ Talk Talk ဆိုသကဲ့သို့ ဆွေးနွေးမှုများအား ရသည့်နေရာ၊ ရသည့်အချိန်တွင် ပြုလုပ်နေရမည်သာ ဖြစ်သည်။

ရှမ်းမြောက်အပါအဝင် နိုင်ငံ၏ဒေသတချို့တွင် လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများ ဖြစ်ပွားခဲ့ခြင်းကြောင့် ဒေသရှိပြည်သူများအနေဖြင့် စစ်ဘေးရှောင်ရင်း လူမှုဒုက္ခများကို ခံစားခဲ့ကြရသည်။ အဆိုပါအခြေအနေနှင့်ပတ်သက်၍ “လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအနေဖြင့် ဆက်လက်၍ မိုက်တွင်းနက်နေကြမည်ဆိုပါက မိုက်တွင်းနက်သည့်ဒဏ်ကို ဒေသရှိပြည်သူများကသာ ခံစားကြရမည်ဖြစ်ကြောင်း၊ ထို့ကြောင့် မြေစာပင်ဖြစ်နေသည့် ပြည်သူများကို ကိုယ်ချင်းစာရန်နှင့် ဆက်လက်၍ မမိုက်မဲကြဘဲ နိုင်ငံရေးနည်းလမ်းအရ ဖြေရှင်းရန် လိုအပ်မည်” ဟု နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်က ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့ အစည်းအဝေးအမှတ်စဉ် (၇/၂၀၂၃)သို့ တက်ရောက် အမှာစကားပြောကြားစဉ် ထည့်သွင်းပြောကြားခဲ့သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ တိုင်းရင်းသား လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များအနေဖြင့် မိမိတို့၏ နိုင်ငံရေးအရ လိုလားချက်များကို စားပွဲဝိုင်းတွင်ထိုင်ပြီး နိုင်ငံရေးနည်းလမ်းအရ စကားပြောကာ ဖြေရှင်းနိုင်ကြောင်း၊ လက်နက်ကိုင်နည်းဖြင့် ဖြေရှင်းခြင်းသည် ဘေးထွက်ဆိုးကျိုးများပြီး လိုချင်သည့် အဖြေကိုလည်း မရနိုင်ဘဲ ဒေသရှိပြည်သူများသာ မြေစာပင်ဖြစ်မည်ဖြစ်ကြောင်း သတိပေးပြောဆိုခဲ့ခြင်းဟု နားလည်ရသည်။

ငြိမ်းချမ်းရေးရရှိစေနိုင်သည့် အခင်းအကျင်းမှန်သမျှကို ချဲ့ထွင်နေရမည်သာ ဖြစ်သည်။ ယနေ့တိုက်ပွဲများ ဖြစ်နေသည့်တိုင် မနက်ဖြန်စားပွဲဝိုင်းတွင် မျက်နှာချင်းဆိုင် စကားပြောချင် ပြောကြရမည် ဖြစ်သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးမှာ အလွယ်တကူ အဖြေထုတ်၍ရနိုင်သည့် ပုစ္ဆာတစ်ပုဒ်တော့ မဟုတ်ပါ။ စိန်ခေါ်မှုများ၊ အခက်အခဲများ ရှိခဲ့သည်၊ ရှိနေဆဲ၊ ရှိနေဦးမည် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ငြိမ်းချမ်းရေးခရီးလမ်းကို မလျှောက်လှမ်း၍ မရပါ။ တရုတ်နိုင်ငံက သန်းကြွယ်သူဌေး ဂျက်မား၏ စကားကို ယူသုံးရပါက ယနေ့ ခက်ခဲမည်၊ မနက်ဖြန် ပို၍ ခက်ခဲမည်၊ သန်ဘက်ခါကျရင်တော့ သာယာလှပသည့် နေ့တစ်နေ့ကို ကြုံတွေ့ရပါလိမ့်မည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်မှာလည်း ဤသို့ဤနှယ်ပင်။ ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် ခက်ခဲသည့် ယနေ့၊ မနက်ဖြန် နေ့ရက်တို့ကို ဖြတ်သန်းကြရဦးမည်။ သာယာလှပသည့် နေ့တစ်နေ့ ဖြစ်လာမည့် သန်ဘက်ခါကိုတော့ စောင့်ကြရဦးမည် ဖြစ်သည်။

မောင်သုတ (အညာမြေ)

Ref:

- ၂၀၂၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၁၆ ရက်နေ့ထုတ် ကြေးမုံသတင်းစာ
- ၂၀၂၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၅ ရက်နေ့ထုတ် Trend News Journal
- NCA (၈) နှစ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်နေ့အခမ်းအနားသို့ တက်ရောက်လာသူများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခန်းများ

qifcif,fobifawmf

aZmf*saD&;onf

“စစ်ရေး–စစ်ရာတွင် သေနတ်–အမြောက်စသည်တို့ကို
အများအပြားအသုံးမပြုနိုင်သေးမီ ရှေးကာလကသော်
ဆင်တပ်သည် ယခုအခါ တင့်ကားတပ် အရေးရောက်သကဲ့သို့
အရေးရောက်မည် ထင်ရလေသည်။”

ရှေးမြန်မာမင်းများလက်ထက် မြင်းခင်းစက်သွင်းသဘင်ကို ပြာသိုလ၌ ကျင်းပလေ့ရှိသကဲ့သို့ ဆင်ခင်းသဘင်ကိုလည်း ထိုလ၌ပင် ကျင်းပလေ့ရှိကြောင်း ဆိုလေသည်။ ဖော်ပြပါ ပန်းချီကားသည် ဆင်ခင်းသဘင်အတွက် အလေ့အကျင့်ပေးနေဟန်သော်လည်းကောင်း၊ တိုက်နည်းခိုက်နည်း အလေ့အကျင့်ပြုနေဟန်သော်လည်းကောင်း ရေးခြယ်ထားသော ပန်းချီကား ဖြစ်ဟန်တူသည်။ ထိုပန်းချီကားကိုလည်း လန်ဒန်မြို့နေ ဦးတက်ထွတ်၏ ရှေးပန်းချီ ပုရပိုက်မူမှ ပုံနှိပ်–ရိုက်ကူး–ဆေးသွင်း–တင်ပြခြင်းဖြစ်သည်။

ပုံတွင် အလယ်၌ ဆင်နှစ်စီးထိုးဌေ့နေဟန်၊ဆင်ဦးစီးနှစ်ဦး တိုက်နေဟန်၊ နောက်ပဲ့စီး နှစ်ဦးက ဆင်ကို အားပေးနေဟန်တို့ကို မြင်နိုင်လေသည်။ တဲကန္နားအနီးကုလားထိုင်၌ ထိုင်နေသူမှာ ဆင်ဝန်သော်လည်းကောင်း၊ ဆင်အတတ်၌ ကျွမ်းကျင်သော ဆရာသော်လည်း ကောင်း ဖြစ်တန်ရာသည်။ ကျန်လူများမှာ ဆင်ခြေဖုံးများဖြစ်တန်ရာသည်။ ဆင်ကျင့်ရာတွင် ထိုသူတို့လည်း ပါဝင်ရဟန်တူသည်။ ဆင်ခြေဖုံးများအနက် အချို့ဖော့လုံးနီ၊ အချို့ဖော့လုံး ဝါ၊ အချို့ဖော့လုံးဖြူ၊ အချို့ဖော့လုံးစိမ်း ပေါင်းဆင်လျက်ရှိသည်။ အလယ်ဆင်နှစ်စီး၏ ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ ဆင်များမှာ လေ့ကျင့်ရေးအတွက် အရန်သင့်စောင့်နေကြရဟန်တူလေသည်။

စစ်ရေး– စစ်ရာတွင် သေနတ်– အမြောက်စသည်တို့ကို အများအပြားအသုံးမပြုနိုင် သေးမီ ရှေးကာလကသော် ဆင်တပ်သည် ယခုအခါ တင့်ကားတပ်အရေးရောက်သကဲ့သို့ အရေးရောက်မည် ထင်ရလေသည်။ ထို့ပြင် ဆင်စီးသူများမှာ များသောအားဖြင့် မင်း၊ မင်းသား၊ မင်းမတ်တို့ဖြစ်ရာ စစ်ပွဲအရှုံးအနိုင်သည် ဆင်စီးချင်းတိုက်ပွဲ၌ အဓိကတည်မည် ဟုလည်း ထင်ရလေသည်။ ယခုအခါတွင် ဆင်ကို စစ်ပွဲ၌အသုံးပြုသည့်အခါ သယ်ယူပို့ဆောင် ရေးကိစ္စတို့၌သာ အသုံးပြုကြလေသည်။ ရှေးအခါကသော် ဆင်သည် တိုက်ရေး၊ ခိုက်ရေး တွင် သူ့ရဲကောင်းပမာ ထမ်းရွက်ရသည်ဟု ယူသင့်လေသည်။ ခြေသည်၊ မြင်း၊ ဆင်တို့ ပါဝင် ဖွဲ့စည်းထားသောတပ်များ တစ်ဖက်နှင့်တစ်ဖက် အထွေးထွေးတိုက်ကြသည့်အခါ ဆင်ချင်း လည်းတွေ့စေ၍ ဆင်ချင်းထိုးကော်ဌေ့လှဲစေခြင်းများရှိသည်ကို ထောက်သဖြင့် သိသာလေ သည်။

သာမန်အားဖြင့် စစ်ဆင်တစ်စီးတွင် ဆင်နှင့်ဆိုင်သူ လူတစ်ဆယ့်နှစ်ယောက်ရှိရသည် ဟု ဆိုလေသည်။ ထိုသူတို့အနက် ဆင်စီးသူရဲသုံးဦးရှိရာ တစ်ဦးမှာ ဦးစီး၊ တစ်ဦးမှာ ကုန်း လယ်စီး၊ ကျန်တစ်ဦးမှာ နောက်ပဲ့စီးဖြစ်လေသည်။ ထို့နောက် ဆင်ခြေဖုံးလူကိုးဦးရှိသည့် အနက် အစွယ်နှစ်ချောင်းအတွက် နှစ်ဦး၊ နားရွက်နှစ်ခုအတွက် နှစ်ဦး၊ ခြေလေးချောင်းအတွက် လေးဦး၊ အမြီးအတွက် တစ်ဦး အစောင့်အနေရှိရလေသည်။ ဆင်စီးသူရဲသုံးဦးမှာ တိုက်ရေး၊ ခိုက်ရေးအတွက်ဖြစ်၍ ဆင်ခြေဖုံးလူကိုးဦးမှာ ဆင်ကာကွယ်ရေး–ခုခံရေးအတွက် ဖြစ်ဟန် တူလေသည်။ သာမန်အားဖြင့် လူတစ်ဆယ့်နှစ်ဦးသာရှိသည် ဆိုရသော်လည်း စစ်ချီ၊ စစ်တိုက်ပြုသောအခါ မင်းသော်လည်းကောင်း၊ မင်းသားသော်လည်းကောင်း၊ မင်းမတ်သော် လည်းကောင်း ဆင်စီးသော် ထိုဆင်ကိုရံလျက် ခြေသည်တပ်– မြင်းတပ်တို့ ပါကြရသည်ဟု ယူဆဖွယ်ဖြစ်လေသည်။ ဆင်တစ်စီးကို ခြေသည်တပ်– မြင်းတပ်တို့ဖြင့် ခြံရံစီရင်တတ်သည် ကို မင်းရဲကျော်စွာ၏ စစ်ထွက်–အစီအရင်၌ သိမြင်နိုင်လေသည်။ ထိုစစ်ထွက်အစီအရင်ကို ဦးကုလားမဟာရာဇဝင်ကြီးတွင် အောက်ပါအတိုင်းဆိုထားလေသည်။

"မင်းကျော်စွာလည်း ကြုံးဝါးတော်မူပြီးမှ ဆင် (ဆင်တော်-ငချစ်ခိုင်) သို့ တက်၍ စီးတော်မူ၏။ အထိန်းတော်သားအနန္တသူရိယကိုကုန်းလယ်တင်တော်မူသည်။ ရှမ်းကလေးသား တစ်ထောင်ကို သင်တိုင်းမည်းလက်တို အနက်ချည်း ဝတ်ရ၍ ဆင်ခြေဖုံး-မိုးနဲ ရွှေလှံကိုင်ရသည်။ ရှမ်းမိုးညှင်းသား ရွှေဒိုင်းတစ်ထောင်ကို လှံတိုသုံးစင်းစီကိုင်ရသည်။ မြန်မာတစ်ထောင်ကိုလည်း ရွှေမောက်တို၊ ရွှေလွှား၊ ဒေါင်းမြီးတပ်၍ လှံတိုသုံးစင်းစီ ကိုင်ရသည်။ မောက်တို မည်းနက်ပြောက်ဝတ်သော ရွှေကာကိုင်တစ်ထောင်ကိုလည်း လှံသုံးစင်းစီ ကိုင်ရသည်။ မြင်းသည်သူရဲရုပ်ဆောင်း ရွှေမောက်တို- ရွှေချပ်ဝတ်မြင်းသည် သူရဲ သုံးထောင်နှင့် စည်တော်ကို သုံးခါတီးမှ ဆင်တော်ငချစ်ခိုင်ပေါ်လှာသည်နှင့် တပ်ကထွက်တော်မူလျှင်......ကလေးမင်း "ရဲသော်တုံ" ဟူသော ဆင်ကိုစီး၍ တပ်သား ဆင်ငါးဆယ်၊ မြင်း- ၇၀၀၊ စစ်သည် သူရဲ ငါးထောင်လောက်နှင့် ထွက်သည်။ ရခိုင်မင်းလည်း ချစ်မြတ်ကဲကိုစီး၍ တိုက်ဆင် ငါးဆယ်၊ မြင်း-၅၀၀၊ စစ်သည် သူရဲ-၇၀၀၀နှင့် ထွက်သည်....။"

တပ်တွင်ဆင်စီးသူသည် အကြီးအကဲဖြစ်ခဲ့သော် တစ်ဖက်တပ်နှင့်တွေ့၍ ခြေသည် သူရဲ - မြင်းစီးသူရဲ အထွေးထွေးတိုက်နေစဉ် ဆင်စီးအကြီးအကဲတို့သည် မိမိတို့၏တစ်ဖက် ရန်သူ ဆင်စီးအကြီးအကဲဆီသို့ တပ်အထွေးထွေးကို ဖြတ်ဖောက်အရောက်သွား၍ တိုက်တတ်လေသည်။ ထိုသို့တိုက်သောအခါ ဆင်ချင်းလည်း တွေ့၍ ထိုးကြ ဝှေ့ကြသောအခါ လဲသောဆင်လဲ၍ ပြေးသောဆင်ပြေးတတ်လေသည်။ ဆင်ချင်းဝှေ့နေသည့်အခါ၌လည်း ဆင်စီး အကြီးအကဲချင်း ဓားလှံဖြင့် ထိုးခုတ်တတ်လေသည်။ ထို့ပြင် ဆင်သို့ လှံတိုဝိုင်းအုံ ပစ်လွှတ်သဖြင့် ဆင်နာသည့်အခါနာ၍ ဆင်ကပင် "မိမိ၏ဆင်စီးကို ခါချခြင်းရှိသည့်အခါ ရှိတတ်လေသည်။

"တပ်တွင် ဆင်စီးသူသည် အကြီးအကဲဖြစ်ခဲ့သော် တစ်ဖက်တပ်နှင့် တွေ့၍ ခြေသည် သူရဲ - မြင်းစီးသူရဲ အထွေးထွေး တိုက်နေစဉ် ဆင်စီး အကြီးအကဲတို့သည် မိမိတို့၏တစ်ဖက် ရန်သူ ဆင်စီး အကြီးအကဲဆီသို့ တပ်အထွေးထွေးကို ဖြတ်ဖောက်အရောက် သွား၍ တိုက်တတ် လေသည်။"

ဘယဂါမဏိနှင့် ကျွန်းဆုံးမင်းကြီးတို့ ဆင်စီးချင်းတိုက်ပွဲတွင် ဘယဂါမဏိက ကျွန်းဆုံးမင်းကြီးဆီသို့ အရောက်သွား၍ တိုက်ပုံ၊ ဆင်ချင်းလည်းတွေ့၍- အားမတန်သဖြင့် ဆင်လဲရပုံတို့ကို ညောင်ရမ်းမင်း- အရေးတော်ပုံ၌ အောက်ပါအတိုင်းဆိုထားလေသည်။

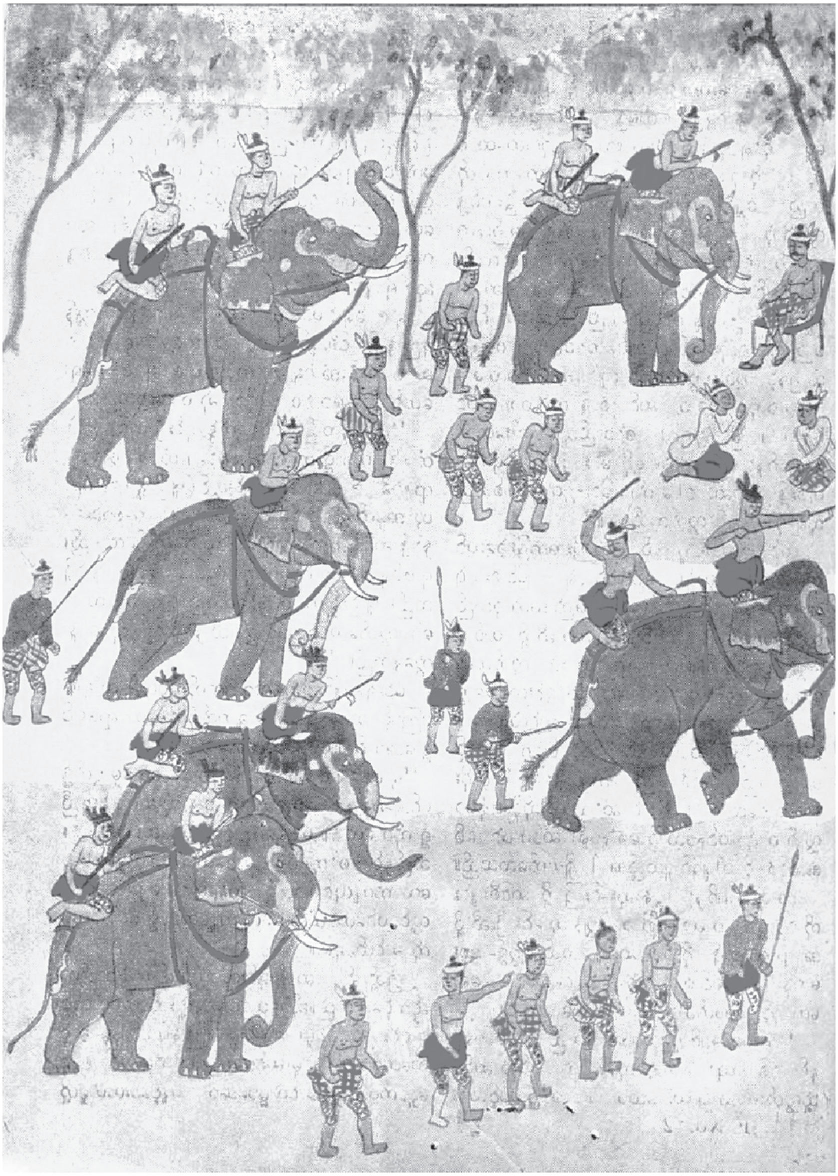

"ဘယဂါမဏိဟူသောအမတ်သည် ဆင်စောရန်နင်းကိုစီးပြီးလျှင် သားကိုကုန်းလယ်တင်ပြီး၍ ဆင်ပုံသို့ လွှတ်လာသည်။ ယင်းသောအခါ ဆင်ဖြူသခင်သားတော် ကျွန်းဆုံးမင်းကြီးနေရာသို့ ရှေးရှုလာသည်ကို မြင်လျှင် ငါသို့မလာနှင့်။ ငါနှင့်တိုက်ဘက်မတန်။ ငါ ဆင်ဖြူသခင့်သားတော်တမင့် ဟူ၍ လုလင်တို့ကို ဟစ်၍ ဆိုရသည်။ ထိုသို့ဆိုစေသော်လည်း မရပ်လာသောကြောင့် ကျွန်းဆုံးမင်းလည်း ငါ့ဆင်သည်ဆင်ငယ်သာ ဖြစ်ချေသည်။ တိုက်လည်း အခက်ပင်။ မတိုက်လည်း အခက်ပင်။ သို့ရာတွင် တိုက်ရမှသာသင့်တော့မည်အမှတ်ရှိ၍ တိုက်လေ၏။ ထိုသို့တိုက်ရာတွင် ကျွန်းဆုံးမင်း ဆင်ကို တောင်ငူ–ဘယဂါမဏိဆင် ကော်၍ ပစ်လေ၏။ ဆင်လဲ၍ ကျွန်းဆုံးမင်းဆင်ကကျလျှင် မြင်းသို့ တက်၍ ဆုတ်ရချေသည်။"

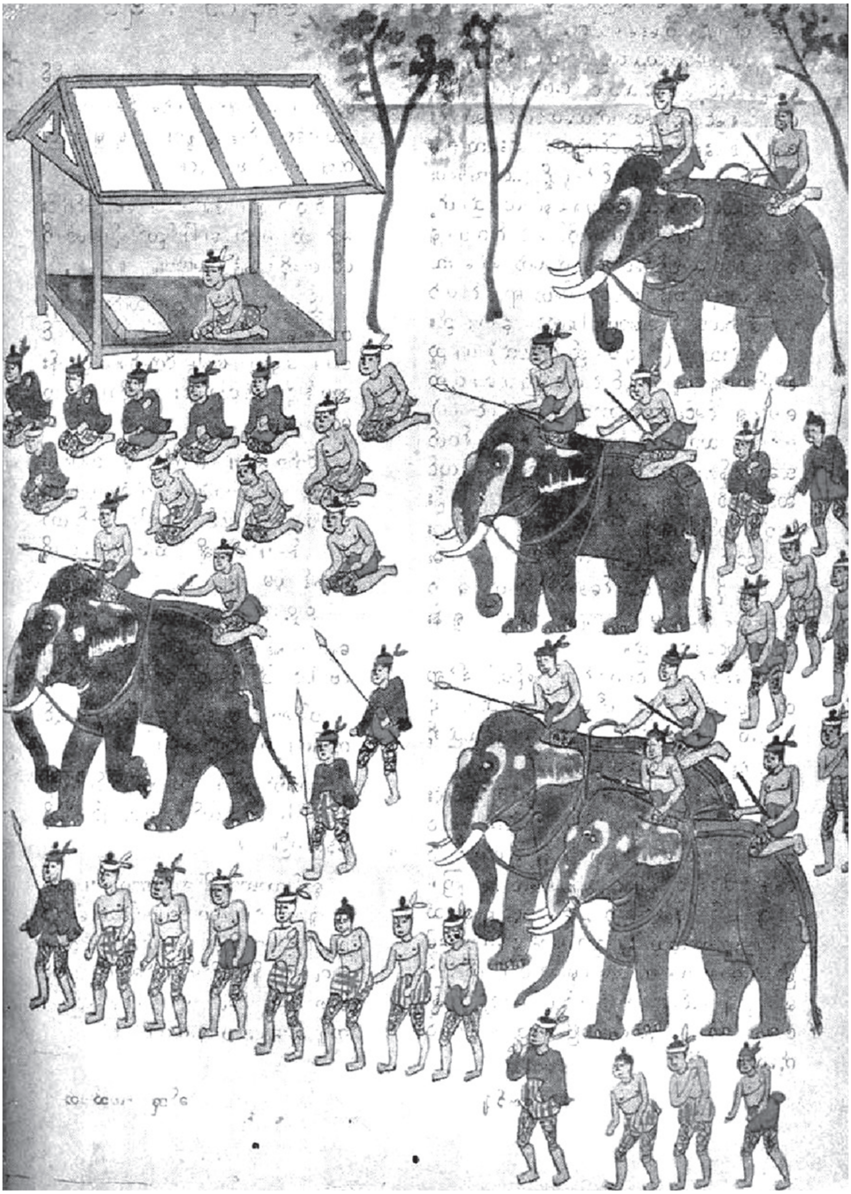

ရာဇာဓိရာဇ်မင်း (ဗညားနွဲ့) နှင့် မြောင်းမြစားကျွန် ဗျည်းနွဲ့တို့ဆင်စီးချင်းတိုက်ပွဲတွင် ဆင်ချင်းတွေ့နေခိုက် ဆင်စီးအကြီးအကဲချင်းတိုက်ပုံကို ရာဇာဓိရာဇ်–အရေးတော်ပုံ၌ အောက်ပါအတိုင်း ဆိုထားလေသည်။

“ဗျည်းနွဲ့လည်း ဆင်ရေက်နွဲ့ကိုစီးပြီးလျှင် (မြို့) တံခါး ကို ကွယ်၍ တစောင်းနေနှင့်၏။ တံခါးကို ဖွင့်စေ၍ ရာဇာဓိရာဇ်လည်း တံခါးရင်းတွင် (ဗျည်းနွဲ့) နေသည်ဟု အမှတ်မရှိ တိုက်မည် ဝင်တော်မူ၏။ တစောင်းနေနှင့်၍ ဆင်ဦးအလွန်ကို ဗျည်းနွဲ့ ထွက်၍တိုက်လေသည်။ ရာဇဓိရာဇ်ဆင်စွယ်ဖုံးကိုထိုးမိလျှင် ဆင်ချင်းပူးလျက် ရှိသည်။ ဗျည်းနွဲ့က ဓားနှင့်ခုတ်မည်ဟု ဓားချွတ်သည်။ ဓားမကျွတ်သောကြောင့် ချွန်းသီးနှင့်ရိုက်၍ သုရှင်နဖူး ကွဲချေသည်”

မင်းရဲကျော်စွာကျသော ဒလတိုက်ပွဲတွင် လှံချက်ကြောင့် ဆင်နာ၍ ဆင်ခါချတတ်ပုံကို မဟာရာဇဝင်၌ အောက်ပါအတိုင်းဆိုထားလေသည်။

"ရာဇာဓိရာဇ်သားသုံးပါးလည်း .... တောမှထွက်၍ မင်းရဲကျော်စွာစီးသောဆင်ကို အစီးသုံးဆယ်ခန့်အုံညီ၍ တိုက်လေ၏။ မင်းရဲကျော်စွာလည်း ဆင်တော်ပန်းသည်နှင့် စစ်ကူမမီ၍ ဆင်တော်ကို လှံချက်တစ်ရာလောက်ကျလျှင် နာလှ၍ ဆင်တော်ခါချေ၏။ ယင်းသို့လျှင် ဆင်တော်ထက်က လျှောကျတော်မူ၍ ပေါင်တော်ကို ဆင်ထိချေ၏။"

ဤသို့ဖြင့် ဆင်စီးချင်းတိုက်ပုံအမျိုးမျိုးရှိသည်ဟု ဆိုသင့်လေသည်။ ဆိုခဲ့သောတိုက်ပုံမျိုးကိုထောက်လျှင် ဆင်စီးကျွမ်းကျင်မှု၊ ဆင်စီး၍ တိုက်ခိုက်ခြင်းပြုမှု၊ ဆင့်သဘော နားလည်မှု၊ ဆင်အကြောင်း သိမှု၊ ဆင် စောင့်ရှောက်တတ်မှု၊ ဆင်လိမ္မာအောင် ကျင့်ပေးတတ်မှုတို့ရှိကြောင်း ထင်ရှားလေသည်။ ထိုအမှုတို့ မတိမ်ကောအောင်လည်းကောင်း၊ တိုးတက်နေအောင်လည်းကောင်း ဂရုတစိုက်ပြုနေရမည်ဟူသောအချက်သည်လည်း ထင်ရှားလေသည်။ နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း ဆင်ခင်းသဘင်ကျင်းပ၍ ဟန်ပြ–ဆင်ရေးပြိုင်စေခြင်း၊ မင်းမိဖုရားကိုယ်တော်တိုင် ဆင်ခင်းသဘင်ရှုစားချီးမြှင့်တော်မူခြင်းတို့သည် ဆိုခဲ့သောအမှုတို့ကိုလည်းကောင်း၊ အခါမလပ် ဂရုတစိုက်ပြုမှုတို့ကိုလည်းကောင်း အားပေးလိုသောသဘောဖြစ်သည်ဟု မုချဆိုနိုင်လေသည်။ ထို့ကြောင့် သီပေါမင်းလက်ထက်တိုင် ဆင်ခင်းသဘင်ရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်လေသည်။ သီပေါမင်းလက်ထက် ဆင်ခင်းသဘင်ကျင်းပပုံကို ကုန်းဘောင်ဆက်မဟာရာဇဝင်တော်ကြီးတတိယအုပ်၌ အောက်ပါအတိုင်းဆိုခဲ့လေသည်။

"ယင်းသည့် (၁၂၄၀–ပြည့်နှစ်–ပြာသို) လပြည့်ကျော်လေးရက်နေ့ ဘဝရှင်မင်းတရားကြီးဘုရား လွှတ်တော်ရှေ့ဆင်ခင်းသဘင်တော်သို့ အထက် (မြင်းခင်း) စက်သွင်း သဘင်ထွက်စံတော်မူသည့်နည်း၊ စစ်ဝတ်အဆင်တန်ဆာတော် ဆင်ယင် ထွက်စံတော်မူပြီးလျှင် ဆင်တော် စီးရေ သုံးဆယ့်နှစ်ကို တွဲဖက်တိုက်ဌေ့စေပြီးနောက် စစ်မြေအရပ်တွင် ဆင်တော်များရဲဝံ့တံ့စား အကြောက်အရွံ့မရှိရအောင် သေနတ်မီးပေါက်–ယမ်းမီးဗြောက်ဒိုင်းကာတို့ဖြင့် ပစ်ဖောက်–ရိုက်ခတ်–ခြောက်လှန့်–စမ်းသပ်သည်များကို ကြည့်ရှုတော်မူ၍ ရွှေနန်းတော်သို့ဝင်တော်မူသည်။"

ထို့နောက် ဆင်ခင်းသဘင်ကျင်းပစဉ်တွင် ဆိုင်ရာ တီးမျိုးမှုတ်မျိုးကိုလည်း တီးမှုတ်လေ့ရှိသည်ဟု ဆိုသင့်လေသည်။ အောက်ပါ ဆင်ခင်းကြိုးရှိခဲ့သည်ကို ထောက်၍ သိသာလေသည်။

"ပြောင်နာဂိန်၊ စွယ်ရောင်ရှိန်၊ ရဲဘုန်းပန်း၊ ပွဲလုံးလန်း၊ မှန်နန်းညွန့်ဘုမိန်၊ ရွှေဥတိန်စက်ရှိန်ပေးနှင်း။ ဘယ်ဘယ်ရန်တိုက်လှန်ဝေးရှင်း၊ လက်ျာနှင် ညွှတ်တင်စွယ်ရင်း၊ ဟီသံမြေယံ သောင်းလုံးချင်း။ လေကျွန်းစကြာ၊ လက်ျာလှည့်ပါလို့၊ လိုတော်ပြည့်အောင်ပွဲခံ၊ ဩဘာသံ ကြူကြူနှင့်၊ နတ်လူသံ ငြိမ့်ညောင်းအောင်၊ သောင်းမြေ မြင့်ပေါ်မှာကိုလေ။ မဟာအမရရွှေနန်းပေါ်၊ သက်တော်ရာကျော်ရှည်မည်ရေး။ ဘုန်းတော်ထွန်းပါလို့၊ ကျွန်းဇမ္ဗူမြေ၊ ခွန်ယူလေပိုင်သိမ်း၊ ငြိမ်းရေဘို့ အေးတယ်ကိုလေး"

ဇော်ဂျီ

၁၉၅၃ ခုနှစ် မတ်လထုတ် မြဝတီမဂ္ဂဇင်းတွင် ဖော်ပြပါရှိခဲ့သည့်ဆောင်းပါးကို မူရင်းအတိုင်းကူးယူဖော်ပြပါသည်။

ppjfywkdkf

a':wif;(D;bDt)

“ပွဲဦးထွက်အနေဖြင့် ၁၉၅၆ ခု ဒီဇင်ဘာလ ၂၉ ရက်နေ့က ကျင်းပခဲ့သော သိပ္ပံပညာပြပွဲကြီးတွင် စစ်ပြတိုက်မှ ‘တပ်မတော်ဖခင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းအတ္ထုပ္ပတ္တိ’ ကို တစ်ကဏ္ဍအဖြစ် ထည့်သွင်းပြသခဲ့ပါသည်။”

"စစ်ပြတိုက်" အကြောင်းမရေးမီ ပြတိုက်များအကြောင်းကို ဦးစွာဖော်ပြရပေလိမ့်မည်။ ပြတိုက်ဟူသည် ပညာရှင်များ သုတေသန ရှာမှီးရာဌာန၊ ယဉ်ကျေးမှု၏ အချက်အချာနေရာ၊ လူကြီး လူငယ် ကျောင်းသားများအား လက်တွေ့ပညာပေးရာဌာန ဖြစ်ပေသည်။ ပြတိုက်၌ တည်ခင်းပြသထားသည့် ပစ္စည်းများကို လိုက်၍ ပြတိုက်အမျိုးအစားတို့ကို ခွဲခြားထားရှိပေသည်။ ၎င်းတို့မှာ...

(၁) Art Museum အနုပညာ၏ သရုပ်ကို ဖော်ထုတ်ပြသရာ ပြတိုက်။

(၂) Historical Museum ရာဇဝင်ကို သရုပ်ဖော် ခင်းကျင်းပြသသည့် ပြတိုက်။

(၃) Natural History Museum ဓာတုဗေဒ၊ ရူပဗေဒ၊ ဘူမိဗေဒ၊ ရုက္ခဗေဒ တို့ကို ဖော်ပြရာပြတိုက်။

(၄) Technological and Industrial Museum စက်မှုလက်မှု ပညာရပ်တို့ကို ပြသရာ ပြတိုက်။

(၅) Cultural Museum ယဉ်ကျေးမှု အရပ်ရပ်ကို ပြသရာပြတိုက်။

(၆) Anthropological Museum (Ethnological Museum)မနုဿဗေဒခေါ် လူ၏သဘာဝကို ပြသရာ ပြတိုက်။

(၇) War Museum စစ်နှင့် သက်ဆိုင်ရာတို့ကို ပြသရာ ပြတိုက်တို့ ဖြစ်ပေသည်။

ဤအမျိုးမျိုးသော ပြတိုက်တို့ကို ယခုခေတ် ထိပ်တန်းအကျဆုံးသော တိုင်းပြည်ကြီးတို့တွင် လူထုအတွက် တခမ်းတနား တည်ဆောက်ထားရှိကြပေသည်။ ပုံစံပြရသော် အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုတွင် ပြတိုက်ပေါင်း ၂၅၀၀ ခန့်၊ ဗြိတိသျှနှင့် ပြင်သစ်တွင် ၁၂၀၀ ခန့်၊ ရုရှားတွင် ၆၀၀ ခန့်၊ ဂျပန်တွင် ၂၀၀ ခန့်၊ တရုတ်ပြည်တွင် ၁၀၀ ခန့်၊ အိန္ဒိယပြည်တွင် ၉၀ ခန့် အသီးသီး ရှိပေသည်။

မြန်မာပြည်တွင်မူ ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာနမှ ဖွင့်လှစ်ထားရှိသည့် အမျိုးသားပြတိုက် ၃ ခုနှင့် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနမှ တည်ဆောက်ဆဲ စစ်ပြတိုက် တစ်ခုသာ ရှိပေသေးသည်။ စစ်ပြတိုက်မှာ သီးခြားဌာနကြီးတစ်ခု မဟုတ်သေးပေ။ တပ်မတော်မော်ကွန်းတိုက်၏ ဌာနခွဲတစ်ခုမျှသာ ဖြစ်ပေသည်။ တပ်မတော်မော်ကွန်းတိုက်သည် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန၏ စစ်သမိုင်းဌာနခွဲမှ ပေါက်ဖွားလာခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

စစ်သမိုင်းဌာနခွဲ

၁၉၅၅ ခု စက်တင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့မှ စတင်၍ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနတွင် စစ်သမိုင်းဌာနခွဲကို ဖွဲ့စည်းကာ စစ်သမိုင်းနှင့် သက်ဆိုင်သည့် လုပ်ငန်းဆောင်တာတို့ကို ဆောင်ရွက်ခဲ့လေသည်။ စစ်သမိုင်းကို ပြုစုရန်အတွက် လက်တွေ့လုပ်ကိုင်ရာတွင် ကိုးကားမှီငြမ်းပြုစရာ စာပေ၊ စာအုပ်စာတမ်းများ စုဆောင်းခြင်းဟူသော စာကြည့်တိုက်လုပ်ငန်း၊ စုဆောင်းရရှိသော စစ်နှင့်သက်ဆိုင်သည့် အသုံးအဆောင်၊ အဝတ်တန်ဆာ၊ အဆောင်အယောင်၊ လက်နက်ကိရိယာအမျိုးမျိုးတို့ကို အစွန့်ရှည်စွာ တည်ရှိအောင် နောင်လာနောက်သားတို့အတွက် ထိန်းသိမ်းပြသထားမည့် ပြတိုက်လုပ်ငန်း၊ စုဆောင်းရရှိသမျှသော စာပေ၊ ပစ္စည်းတို့၏ ရာဇဝင်ဇာစ်မြစ်ကို တိကျစွာ စူးစမ်း ဆုံးဖြတ်ပေးရမည့် သုတေသန

လုပ်ငန်းများပါ ဒွန်တွဲလျက်ရှိကြောင်း တွေ့ရှိရလေသည်။

သို့ကြောင့် ...

၁။ မော်ကွန်းထိန်းဌာနစိတ်၊

၂။ သုတေသနဌာနစိတ်၊

၃။ စစ်စာကြည့်တိုက်ဌာနစိတ်၊

၄။ စစ်ပြတိုက်ဌာနစိတ် ဟူ၍ ဌာနစိတ်လေးခုကိုစုပေါင်းကာ "တပ်မတော်မော်ကွန်းတိုက်"ဟူသော အမည်သစ်ဖြင့် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန လက်အောက်တွင် ၁၉၅၅ ခု၊ နိုဝင်ဘာလ ၁၀ ရက်နေ့မှစ၍ တည်ထောင်ခဲ့ပေသည်။

တပ်မတော်မော်ကွန်းတိုက်

တပ်မတော်မော်ကွန်းတိုက်သည် ဗမာနိုင်ငံစစ်သမိုင်းဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ကျမ်းအစောင်စောင်ကို ရေးသားရန် သုတေသနလုပ်ငန်းများကို စနစ်တကျ စတင်လုပ်ဆောင်လျက် ရှိပေသည်။ ပညာရှိကြီးများနှင့် တပ်မတော်မှ တပ်မှူးကြီးအချို့ပါဝင်သော စစ်သမိုင်းကော်မတီအဖွဲ့က ကြပ်မတ်ကာ -

၁။ ရှေးခေတ် စစ်သမိုင်း၊

၂။ ကိုလိုနီခေတ်၊

၃။ အမျိုးသား စစ်တပ်ခေတ်၊

၄။ လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှု နောက်ဆုံးအဆင့်ခေတ်၊

၅။ ပြည်ထောင်စုခေတ်ဟူ၍ ခေတ်ငါးခေတ် ခွဲခြားကာ စစ်သမိုင်းကို ပြုစုမည်ဖြစ်ပေသည်။ သို့ပြုစုရာတွင် အဂတိလေးပါး မလိုက်စားဘဲ သမိုင်းကောင်း သမိုင်းမှန် ထွက်ပေါ်လာရေးအတွက် အထူးပင် ကြိုးစားနေကြပေ၏။

မော်ကွန်းထိန်းဌာနစိတ်

အထက်ဖော်ပြပါ ခေတ်ငါးခေတ်နှင့် စပ်လျဉ်းသော စာပေပုရပိုက်၊ မှတ်တမ်း၊ ခေတ်အလိုက် ထုတ်ဝေသည့် စာစောင်များတို့ကို ပိုးမစား၊ ခြမကိုက် ဟောင်းနွမ်းခြင်းဘေးမှ ကာကွယ်စေရန် ဆေးများ ပက်ဖျန်းကာ စနစ်တကျ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခြင်းလုပ်ငန်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ရပေသည်။

သုတေသနဌာနစိတ်

စုဆောင်းရရှိသမျှသော စာပေ၊ ပစ္စည်းတို့ကို စနစ်တကျ သုတေသနပြုကာ အထက်ဖော်ပြပါ ခေတ်ငါးခေတ်၏ ဖြစ်စဉ်သမိုင်းကို ပြုစုရန်အတွက် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြပေသည်။

စစ်စာကြည့်တိုက်ဌာနစိတ်

လက်ရှိ တပ်မတော်စာကြည့်တိုက်ကို မော်ကွန်းတိုက် လက်အောက်တွင် ထားရှိကာ

နှစ်စဉ် စာအုပ်ပေါင်း ၁ဂဂဂ ခန့် စုဆောင်းရန် စိုင်းပြင်းလျက် ရှိပေသည်။ စစ်သမိုင်းသုတေသနအတွက်သာ မဟုတ်ဘဲ စစ်နှင့်ပတ်သက်၍ အဘက်ဘက်မှ သုတေသနရှာမှီးနိုင်ရန် တကယ်တမ်း အသုံးဝင် အထောက်အပံ့ဖြစ်စေနိုင်မည့် စစ်စာကြည့်တိုက်တစ်ခု ဖြစ်မြောက်ရေး လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်။

စစ်ပြတိုက်ဌာနစိတ်

စစ်သမိုင်းပြုစုမည့် ခေတ်ငါးခေတ်ကို သမိုင်းဝင်၊ မှတ်တမ်းဝင်၊ အဝတ်တန်ဆာ အသုံးအဆောင်၊ လက်နက်ကိရိယာတို့ဖြင့် ခံညားစွာ စနစ်တကျ တည်ခင်းကာ စစ်သမိုင်း၏သရုပ်ကို ဖော်ထုတ်ပြသရန် ရည်ရွယ်ရင်းပင် ဖြစ်သည်။ စစ်ပြတိုက်၏ ပြခန်းဆောင်ကို တစ်ပတ် ပတ်မိရုံမျှဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ စစ်သမိုင်းကို လူတိုင်းနားလည်စေရန် ရည်မှန်းသည်။ သို့ ပြခန်းဆောင် လှည့်ပတ်ကြည့်ရှုကာမျှဖြင့် ဇာတိမာန် ဇာတိသွေး တက်ကြွကာ မျိုးချစ်စိတ်ဓာတ် ရင့်သန်လာစေရန်လည်း သပ်ရပ်တိကျမှန်ကန်စွာ ခင်းကျင်းပြသမည်ဖြစ်သည်။

ယခုလောလောဆယ်မှာမူ သမိုင်းဝင်၊ မှတ်တမ်းဝင်၊ အဝတ်တန်ဆာ၊ အသုံးအဆောင်၊ ရာထူးတံဆိပ်၊ လက်နက်ကိရိယာပစ္စည်းများကို မျက်နှာကြီးငယ်မရွေး လက်ခံစုဆောင်းကာ စနစ်တကျထိန်းသိမ်းမှုကို စတင်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိပေသည်။ စုဆောင်းရှာဖွေရသမျှသော သမိုင်းဝင်ပစ္စည်းများကို မပျောက်ပျက် မဆုံးပါးရအောင် အစောင့်အရှောက် အလုံအလောက်ထားရုံမျှမက မပျက်စီး မဆွေးမြည့်စေရန်နှင့် ပိုးမွှားတိရစ္ဆာန်တို့ဘေးမှ ကာကွယ်ရန်အတွက် လောကဓာတ်ဆေးတို့ဖြင့် ပက်ဖျန်းကာ ထိန်းသိမ်းမှု ပြုလုပ်ပါသည်။

ထိန်းသိမ်းမှုပြုလုပ်ပြီးနောက် ထိုပစ္စည်း၏အမျိုးအစား၊ တန်ဖိုး၊ လှူဒါန်းသူ၊ ငှားရမ်းသူ၊ ရောင်းချသူ၏ အမည် နေရပ် စသော လိပ်စာအပြည့်အစုံ၊ လက်ခံရရှိသောနေ့စွဲ၊ လက်ခံရရှိခဲ့သည့် နေရာအရပ်၊ မြို့ရွာ၏ တည်ရှိရာ၊ စစ်ပြတိုက်အတွင်း ထားရှိမည့်နေရာတို့ကို အတိအကျ ရေးသားမှတ်ပုံတင်ခြင်း ပြုလုပ်ပါသည်။

သံမဏိဗီရိုတွင် ဤကဲ့သို့ စနစ်တကျ သိမ်းဆည်းထားသည်

ညွှန်းကပ်များ စနစ်တကျ စီစဉ်နေပုံ

၎င်းနောက် ထိုပစ္စည်းအား စစ်ပြတိုက်၏ အမှတ်အသား နံပါတ်ပေးကာ သမိုင်းပြုစုရမည့် ခေတ်အပိုင်းအခြား အလိုက် ခွဲခြားစီစဉ်ထားသော သံမဏိဗီရိုကြီးများ အတွင်း သက်ဆိုင်ရာကဏ္ဍတွင် ထည့်သွင်းသိမ်းဆည်းခြင်းကို ပြုလုပ်ပါသည်။

ထိုသိမ်းဆည်းထားသော ပစ္စည်းများကိုအချိန်မရွေး အလွယ်တကူ အလိုရှိသည့်အချိန်တွင် ထုတ်ယူနိုင်ရန်အတွက်လည်း Accession Card ခေါ် ကတ်ပြားလေးများတွင် အမှတ်အသားများ ပြုလုပ်ကာ စနစ်တကျ ရေးသားထားရပါသေးသည်။ထိုကတ်ပြားများကိုလည်းနောက်ဆုံးတီထွင်သော အက္ခရာစဉ်ဇယားဖြင့် စနစ်တကျ ပြုလုပ်ထားသဖြင့် ရှာဖွေရာတွင် သူ့ကဏ္ဍနှင့်သူ အလွယ်တကူ တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။

ဤသို့ လက်ခံရရှိသမျှသော ပစ္စည်းတိုင်းအား စိတ်ရှည်စွာဖြင့် တယုတယ တိကျမှန်ကန်သော ပြတိုက်၏ လုပ်ငန်းစဉ်အတိုင်း အရပ်ရပ် ဆောင်ရွက်ပြီးနောက် ထိုပစ္စည်း၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိဖြစ်စဉ် သမိုင်းဝင် အချက်အလက်တို့ကို အသေးစိတ် သုတေသန ပြုရပါသည်။ ခိုင်လုံသော အကိုးအကား အထောက်အထားတို့ဖြင့် ထိုပစ္စည်း၏ သမိုင်းဝင် ဖြစ်စဉ်ကို ရရှိမှသာလျှင် စစ်သမိုင်း၏ သရုပ်ဖော်ပြခန်းဆောင် ကြီးရှိပြခင်း ဗီရိုကြီးငယ် တွင် ထည့်သွင်းကာ

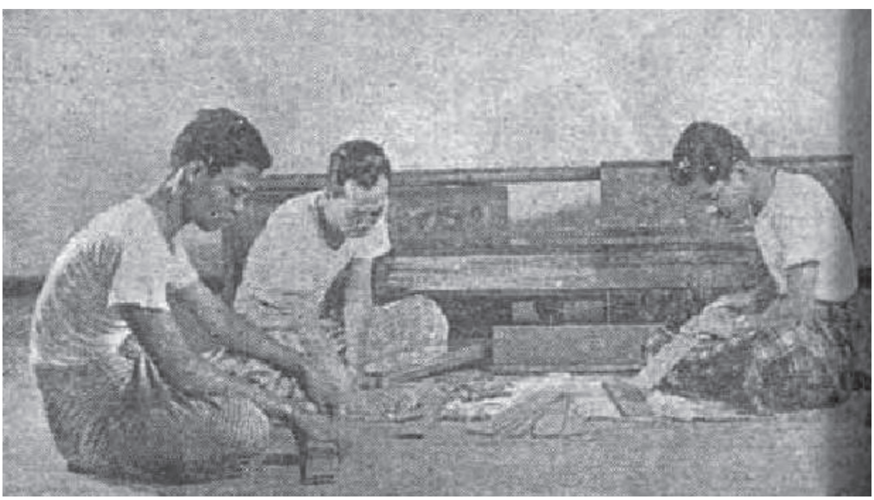

ပေစာနှင့် ပုရပိုက်တို့ကို စနစ်တကျ ထိန်းသိမ်းနေပုံ

၁၉၅၆ ဒီဇင်ဘာလ ၂၉ ရက်နေ့တွင် ကျင်းပခဲ့သော တပ်မတော် ဖခင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း အတ္ထုပ္ပတ္တိကို စိတ်ဝင်စားစွာကြည့်ရှုနေကြသော လူထုတစ်စိတ်တစ်ဒေသပုံ

ခံညား တင့်တယ်စွာ ခင်းကျင်းပြသရမည် ဖြစ်ပေသည်။

နောင်လာ နောက်သား အစဉ်အဆက်တိုင် ထိုပစ္စည်းများ အခွန့်ရှည်စွာ တည်ရှိစေရန်အတွက်လည်း တိုက်ခန်းကြီးတစ်ခုကို ခေတ်မီ လောကဓာတ်နည်းဖြင့် စီမံတည်ဆောက်ရန် စီစဉ်လျက်ရှိပါသည်။ ထိုတိုက်ခန်းကြီးအတွင်းတွင် ထည့်သွင်းထားရှိမည့် ပစ္စည်းများ မဆွေးမြည့်၊ မပျက်စီးစေရန်အတွက်လည်း လောကဓာတ်နည်းအရ လေသွေ့ လေအေးပေးထားသော (Air conditioning) စက်ကိရိယာတပ်ဆင်ကာ စိန်ရွှေရတနာများကို စောင့်ရှောက်သကဲ့သို့ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ထားမည် ဖြစ်သည်။ စစ်ပြတိုက်၏ ပတ်ဝန်းကျင်တွင်လည်း ထိုစုဆောင်းရရှိပြီးဖြစ်သော ပစ္စည်းများကို ရန်သူမျိုးငါးပါး ဘေးအန္တရာယ်မှ ကာကွယ်ရန် အစောင့်အရှောက် အလုံအလောက်ထားကာ အချိန်ပြည့် စောင့်ရှောက်ထားပြီး ဖြစ်ပါသည်။

ပွဲဦးထွက်အနေဖြင့် ၁၉၅၆ ခု ဒီဇင်ဘာလ ၂၉ ရက်နေ့က ကျင်းပခဲ့သော သိပ္ပံပညာပြပွဲကြီးတွင် စစ်ပြတိုက်မှ "တပ်မတော်ဖခင် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းအတ္ထုပ္ပတ္တိ" ကို တစ်ကဏ္ဍအဖြစ် ထည့်သွင်းပြသခဲ့ပါသည်။ ယင်းသို့ပြသနိုင်ရန် ဗိုလ်ချုပ်အတ္ထုပ္ပတ္တိစာစောင် အသီးသီးကို စုပေါင်းသုတေသနပြု၍ ဗိုလ်ချုပ်၏ ဆွေမျိုးသားချင်း၊ မိတ်သင်္ဂဟ၊ ခင်မင်ရင်းနှီးသူတို့ထံမှ မေးမြန်းမှတ်သားရသမျှ အချက်အလက်တို့ကို စိစစ်ကာ တပ်မတော်အတွက် ဗိုလ်ချုပ်ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့မှုတို့ကို အဓိကထားပြီးလျှင် ပြခင်းကို စီစဉ်ပါသည်။ မော်ကွန်းတိုက်တွင် ရှာဖွေစုဆောင်းရရှိထားသည့် ဗိုလ်ချုပ်၏ ဓာတ်ပုံများ၊ ဗိုလ်ချုပ်၏ လက်ရေးမူ စာချုပ်စာတမ်းများနှင့် ဗိုလ်ချုပ်ကတော် ဒေါ်ခင်ကြည်ထံမှ အပတ်တကုတ် တောင်းပန်တိုးလျှိုး၍ ငှားရမ်းယူခဲ့ရသော ဗိုလ်ချုပ်၏ အသုံးအဆောင်များဖြင့် အတ္ထုပ္ပတ္တိကို သရုပ်ဖော်ရပါသည်။ ဗိုလ်ချုပ်၏ ဆွေစဉ်မျိုးဆက်ဇယားမှ အစပြုကာ ကျဆုံးသည်အထိ အဖြစ်အပျက်တို့ကို ရှုကြည့်မည့်သူတိုင်း နားလည်နိုင်အောင် ပြခင်း ဗီရိုတို့တွင် စနစ်တကျ တည်ခင်းပြသခဲ့ပါသည်။

အလှူခံ၍ရရှိသောပစ္စည်းများကို စာရင်းသွင်းနေပုံ

ထိုသို့ပြသနိုင်ရန်အတွက်ပြတိုက် တစ်ဖွဲ့သားလုံးမှာ နေ့ရော, ညပါ တနင်္ဂနွေနေ့များမှာပင် ရက်အားမယူကြဘဲ အလုပ်ဆင်း၍ ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ ပြပွဲရက်များအတွင်းမှာလည်း မိုးလင်းသည့်အချိန်မှ ညသန်းခေါင်ခန့်တိုင်အောင် ပြခန်းဆောင်တွင် မနေမနား ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့ကြရပါသည်။

ဤမျှ အပတ်တကုတ် ကြိုးပမ်းရမှု၊ အဆင်းရဲခံရမှုကိုကား ပြပွဲရက်တိုင်း လူထုပရိသတ် ၆၀၀၀ ကျော်ခန့် ကြိတ်ကြိတ်တိုး လာရောက်ကြည့်ရှုသည်ကို မြင်ကာမျှနှင့်ပင် ပြတိုက် တစ်ဖွဲ့သားလုံးက ကျေနပ်ကြပါသည်။ ကြည့်ရှုသူလူထုမှာ သာမန်မျှကြည့်ရှုခြင်း မဟုတ်။ ပြခင်း ဗီရိုတိုင်းတွင် ခင်းကျင်းပြသထားသည်တို့ကို စိတ်ပါဝင်စားစွာ စူးစိုက်ကြည့်ရှုနေကြသည် သာမက ကြိုးစားမာန်တက် မှတ်စုများတွင် ရေးကူးမှတ်သားနေကြသည်ကို တွေ့ရပြန်သဖြင့် ပြတိုက်အဖွဲ့သားများမှာ နှစ်သိမ့်မှုပီတိဖြင့် အမောပြေခဲ့ကြရပြန်ပါသည်။

ဤမျှသာမကသေး ကြည့်ရှုသူလူထုမှာ စိတ်ပါဝင်စားလွန်းလှသဖြင့် မလှုပ်မယှက် မရွေ့လျားတော့ဘဲ

“ဤမျှ အပတ်တကုတ် ကြိုးပမ်းရမှု၊ အဆင်းရဲခံရမှုကိုကား ပြပွဲရက်တိုင်း လူထု ပရိသတ် ၆၀၀၀ ကျော်ခန့် ကြိတ်ကြိတ်တိုး လာရောက်ကြည့်ရှု သည်ကို မြင်ကာမျှနှင့်ပင် ပြတိုက် တစ်ဖွဲ့သားလုံးက ကျေနပ်ကြပါသည်။”

တစီတတန်းကြီး ရပ်တန့်နေတော့ရာ နောက်ထပ်ဝင်ရောက်လာသည့် လူထုနှင့် ပြခန်းမဆံ့အောင် ပြည့်ကျပ်နေပါသောကြောင့် ကြည့်ရှုပြီးလျှင် ရွေ့လျားၡပေးပါရန် အသံချဲ့စက်ဖြင့် မေတ္တာရပ်ခံနေရသည်မှာ ပြတိုက်အဖွဲ့သားတို့အဖို့ မိမိတို့၏ကြိုးပမ်းမှု လုပ်အားအောင်မြင်မှုအတွက် အောင်စည်ရွှမ်းနေဘိသို့ စိတ်ကူးယဉ်ခဲ့ရပါသည်။

ဤပြဇာတ်မပြခင်းဖြင့်ပင် ဤမျှလူထု၏စိတ်အာရုံကို ဆွဲဆောင်နိုင်ခဲ့ကာ ဇာတိမာန်ဇာတိသွေးသွတ်သွင်းပေးခဲ့နိုင်ခြင်း၊ ကျောင်းသားသူငယ်များအဖို့ သူတို့၏ ပညာရေး ပြဋ္ဌာန်းချက်ပါ ဗိုလ်ချုပ်အတ္ထုပ္ပတ္တိကို ဟဒယနှလုံးအိမ်တွင် ယူကျုံးသွတ်သွင်းဘိသို့ မှတ်သားမိခဲ့စေခြင်း၊ စာရေး စာဖတ် မကျွမ်းကျင်သူများပင် သိသင့်သိထိုက်လှသော တပ်မတော်ဖခင်ဗိုလ်ချုပ်၏အတ္ထုပ္ပတ္တိကို ၁၀ မိနစ်ခန့်သောအချိန်အတွင်းတွင် လွယ်လင့်တကူ သိရှိသွားနိုင်စေခြင်း စသော အကျိုးကျေးဇူးများကို ဆောင်ကြဉ်းနိုင်သည်မှာ တပ်မတော်မော်ကွန်းတိုက်၏ ရည်မှန်းချက်တစ်ချက်ကို ပြည့်ဝစေခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်ပါသည်။

တစ်ခဏတာမျှသော ရက်ပိုင်းကလေးမှာပင် ဤမျှ ဤရွေ့ ပြည်သူလူထု၏အကျိုးကို ပြတိုက်သည် မီးရှူးတန်ဆောင်သဖွယ် ညွှန်ပြနိုင်စွမ်းခဲ့ပါလျှင် အစဉ်အမြဲ တစ်ခုသော အဆောက်အဦတွင် သက်ဆိုင်ရာ စစ်သမိုင်းကဏ္ဍကို ခင်းကျင်းပြသထားနိုင်ပါဘိမူ ပြည်ထောင်စု ဗမာနိုင်ငံတော်သူ နိုင်ငံသားတို့အဖို့ အဘယ်မျှ အကျိုးပြုနိုင်မည်ကို ချင့်တွက်ကြရန်ပင် ဖြစ်ပါတော့သည်။ မြန်မာပြည်ကြီး၏ အဆင်တန်ဆာရတနာတစ်ပါးဖြစ်ပေသော ဤစံပြစစ်ပြတိုက်ငယ်ကို တပ်မတော်မော်ကွန်းတိုက်၏ အဆောင်တစ်ဆောင်တွင် စစ်သမိုင်း၏သရုပ်ကို ဖော်ထုတ်ခင်းကျင်းကာ မကြာမီအတွင်း ဖွင့်လှစ်နိုင်လိမ့်မည်ဟု ခန့်မှန်းရပါသည်။

ထိုသို့ ပြည်သူလူထုအတွက် စစ်သမိုင်းစဉ်သရုပ်ပြ စံပြစစ်ပြတိုက်ငယ် ပေါ်ပေါက်လာပြီးနောက် တစ်နှစ်ထက်တစ်နှစ် တိုးချဲ့ကာ အရှေ့အာရှတွင် အကောင်းဆုံးသော စစ်ပြတိုက်ကြီးတစ်ခု ငွားငွားစွင့်စွင့် ပေါ်ပေါက်လာနိုင်မည်ဟု မျှော်လင့်မိပါသတည်း။

ဒေါ်တင်ဦး (ဘီအေ)

မှတ်ချက်။ ။ ဒေါ်တင်ဦး(ဘီအေ)သည် တပ်မတော်မော်ကွန်းတိုက်၏ စစ်ပြတိုက်မှူးအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့ကြောင်း သိရှိရပါသည်။ (အယ်ဒီတာ)

၁၉၅၇ ခုနှစ် ဧပြီလထုတ် မြဝတီမဂ္ဂဇင်းတွင် ဖော်ပြပါရှိခဲ့သည့် ဆောင်းပါးကို မူရင်းအတိုင်း ကူးယူဖော်ပြပါသည်။

qkH,Duf&kS;ynfa&mufArm , Ofaus;rItzGJ

jr0wDwnf;t zGJ

"ရွှေမန်းတင်မောင်၊ စိန်အောင်မင်းနှင့်
ကက်နက်စိန်တို့ ပါဝင်အသုံးတော်ခံသော
ဝိမ္မရဘဲလေးအကကိုလည်း
တခမ်းတနား အသေးစိတ်
လေ့လာဝေဖန်ထားသည်ကို
တွေ့ရလေသည်။"

မြန်မာ့စောင်းဖြင့် လက်စွမ်းပြမည့် မန္တလေး ပန်တျာကျောင်းမှ နည်းပြဆရာ ဦးစိန်လှမောင်

ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာရပ်များသည် တစ်နိုင်ငံနှင့် တစ်နိုင်ငံကူးလူးဆက်ဆံမှုတွင် အထူးပင် အရေးပါ အရာရောက်လှသော ပေါင်းသင်းဆက်ဆံမှု မဏ္ဍိုင်တစ်ခုဖြစ်နေသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ လူမျိုးတစ်မျိုး၏ယဉ်ကျေးမှုတိုးတက်ရေးကို လေ့လာသုံးသပ် အကဲခတ်နိုင်သည့် ရာဇဝင်သက်သေ ထုံးတမ်းစဉ်လာ ဓလေ့ရိုးရာဟန်ပန်များကို မြင်တွေ့နိုင်ကြသောကြောင့်လည်းကောင်း၊ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦး၊ တစ်နိုင်ငံနှင့်တစ်နိုင်ငံ အနုပညာရပ်များကို လေ့လာနီးနှော ဖလှယ်သောအားဖြင့် သွားလာလည်ပတ် ခင်းကျင်းပြသနေကြပေသည်။

ထိုကြောင့်ပင် ယနေ့လွတ်လပ်သော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအဖြစ် ရပ်တည်နေသော ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရအနေဖြင့်လည်း ပထမအကြိမ် အိမ်နီးချင်း နိုင်ငံဖြစ်သော ထိုင်း (ယိုးဒယား) နိုင်ငံတော်သို့လည်းကောင်း၊ ဒုတိယအကြိမ် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံတော်သို့လည်းကောင်း ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာသည်အဖွဲ့များ ဖွဲ့စည်းလွှတ်ခဲ့ပေသည်။ ယခု တတိယအကြိမ်မြောက် ကမ္ဘောဇနိုင်ငံကြီး တစ်နိုင်ငံဖြစ်သော ဆိုဗီယက်နိုင်ငံတော်သို့ စေလွှတ်ပြသသော ယဉ်ကျေးမှုအနုပညာသည် အဖွဲ့အစည်းတွင် ယဉ်ကျေးမှု အနုပညာသည်များ

ရန်ကုန်-မန္တလေး ပန်တျာကျောင်းတို့မှ ကျောင်းသူကလေးများ၏ သီချင်းလွတ် အက

**အလင်္ကာကျော်စွာ ရွှေမန်းတင်မောင်နှင့်
မန္တလေး ပန်တျာကျောင်းသူကလေး
မခင်စိန်တို့၏
မြိုင်ထ နှစ်ပါးသွားကဟန်**

နှင့်တကွ ပြင်ပရှိ ဇာတ်သဘင်ပညာသည်ကြီးများ ဖြစ်ကြသော ရွှေမန်းတင်မောင်၊ ကက်နက်စိန်၊ စိန်အောင်မင်း စသည်တို့ ပါဝင်ပူးပေါင်းကာ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ဘဲလေး၊ ကဇာတ်အစီအစဉ် စသည်တို့ဖြင့် လက်ရွေးစင်အဖွဲ့ဝင်ပေါင်း ၃၀ ကျော်ကို ယဉ်ကျေးမှု ဌာနဝန်ကြီး ဦးစီးခေါင်းဆောင်ကာ သွားရောက်ခဲ့ပေသည်။

ဆိုဗီယက်ရုရှားပြည်သွား မြန်မာ ယဉ်ကျေးမှုအနုပညာ မိတ်ဆက်အဖွဲ့သည် မော်စကို မြို့ အစိုးရ အနုပညာ ဘိုး(လ်)ရှိုင်း ပြဇာတ်ရုံကြီးတွင် အောက်တိုဘာလ ၈ ရက်နေ့က ပထမအကြိမ် စတင်ကပြခဲ့၏။

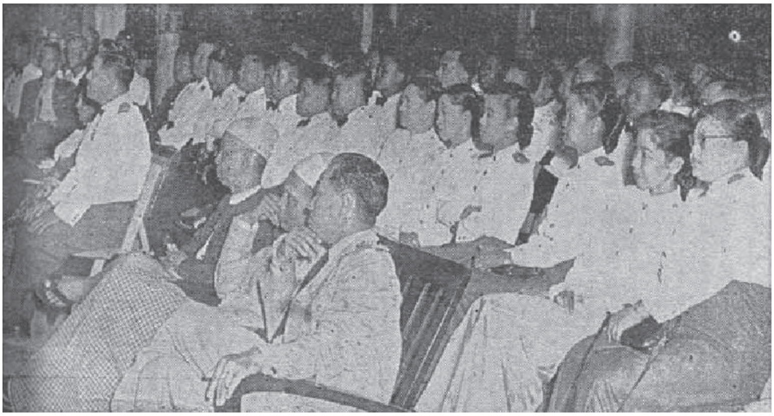

**ရုရှားသို့မသွားမီ ၂၅-၉-၅၆ နေ့ည ဝန်ကြီးချုပ်နေအိမ်ဝင်းအတွင်း ကပြစဉ်
ဝန်ကြီးများ၊ တပ်မတော် ကြည်းတပ်၊ လေတပ်၊ ရေတပ်မှ တပ်မှူးများနှင့် ဗိုလ်မများ
စိတ်ဝင်စားနှစ်ခြိုက်စွာ ကြည့်ရှုခဲ့ကြလေသည်။**

အလင်္ကာကျော်စွာ ရွှေမန်းတင်မောင်၏အလှ

ဘုရားဒကာ
အလင်္ကာကျော်စွာ
ဦးဖိုးစိန်၏သား
ကက်နက်စိန်၏အက

စိန်အောင်မင်း၏
ပသာဒ

ပြပွဲသို့ မော်စကိုပြဇာတ်လောကမှ အနုပညာသည်များနှင့် အခြားပုဂ္ဂိုလ်များ၊ မော်စကိုမြို့သူမြို့သားများ၊ အလုပ်သမားအရာရှိများနှင့် ကိုယ်စားလှယ်များ၊ နိုင်ငံခြား သံရုံးကိုယ်စားလှယ်များအပြင် သတင်းစာကိုယ်စားလှယ်များပါ တက်ရောက်ကြ၏။

ဇော်ပျံမင်းသား ကိုကျင်စိန်၏
ခဲရာခဲဆစ် ကဟန်တစ်မျိုး

ကိုလှမိုး၏ ကျက်သရေရှိရှိ
ရွှေအိုးစည်အက

နိုင်ငံခြားသားတို့ စိတ်ပါဝင်စားမည့်
အလင်္ကာကျော်စွာ ဦးဟန်ပ၏ ဆိုင်းအဖွဲ့

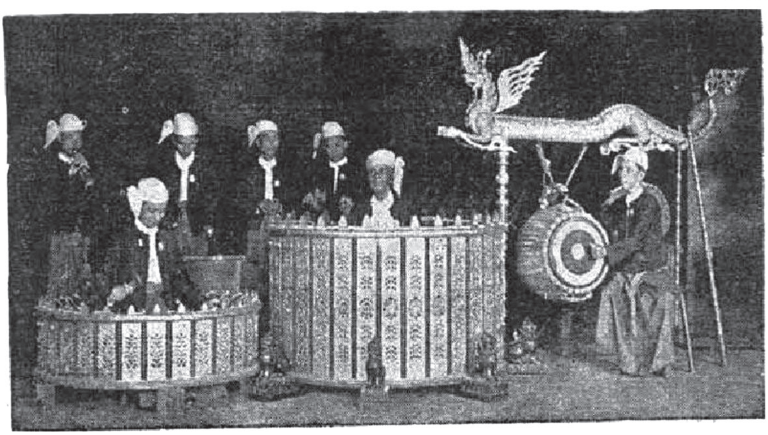

အစိုးရပိုင်းမှလည်း ဆိုဗီယက်ရုရှားပြည် ဝန်ကြီးများအဖွဲ့ ပထမတန်း–ဒုတိယ သဘာပတိများဖြစ်ကြသော အ(လ်)အမ်(မ်)ကာဂါးနိုဗစ်၊ အေအိုင်မစ် ဘိုရင်ဗီ အမ်မိုလိုတော့(ဖ်) နှင့် အမ်ဂျီပါဗတ်ကင်တို့အပြင် ဆိုဗီယက်ယူနီယံ ကွန်မြူနစ်ပါတီ ဗဟိုကော်မတီ အတွင်းရေးမှူး ဖြစ်သူအမ် (မ်) အေ ခတ်စ်လော့တို့ ပါဝင်လေသည်။

ပျိုးကြဲ ပျိုးနုတ် ကောက်စိုက် မျှော့တွယ် စပါးရိတ် စပါးသိမ်းဟန်များကို သီချင်းမပါ ဟန်အမူအရာဖြင့် ကကွက်များကို ဗုံသံပေး၍ (ဘဲလေး) သဘောမျိုးဖြင့် သဘာဝကျအောင် ကပြသရုပ်ဖော်ကြသည်။

ရုရှားယဉ်ကျေးမှု ဝန်ကြီး မစ္စတာ မိုင်ခါလေ့ဗ်က ၎င်းပြပွဲတွင် နှုတ်ဆက်မိန့်ခွန်း စကားပြောကြားရာတွင် "လုံ့လဥဿာဟနှင့် ပြည့်စုံလျက် အနုပညာဂုဏ်မြောက်သော လွတ်လပ်ရေးကို မြတ်နိုးသည့် မြန်မာလူမျိုးတို့၏ အနုပညာနှင့် ယဉ်ကျေးမှုတို့ကို ဆိုဗီယက်လူမျိုးများက စိတ်ရောကိုယ်ပါ သိရှိနားလည်ပြီး မြတ်နိုးလေးစားကြောင်း၊ ယခုကဲ့သို့ ဆိုက်ရောက်လာခြင်းဖြင့် မိမိတို့နှစ်ပြည်ထောင် ယဉ်ကျေးမှုဆက်သွယ်ရေးမှာ ပိုမိုခိုင်မြဲ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာလိမ့်မည် ဖြစ်ကြောင်း၊ မြန်မာအနုပညာများသည် မိမိတို့နိုင်ငံ အလုပ်သမားများအဖို့ အထူးစိတ်ပါဝင်စားစေလိမ့်မည်ဖြစ်ပြီး ပြသမှုမှာလည်း အထူးအောင်မြင်လိမ့်မည်ဟု မိမိယုံကြည်ကြောင်း"နှင့် မိန့်ကြားသွားကြောင်း။

ဗမာ့ယဉ်ကျေးမှုအဖွဲ့ ခေါင်းဆောင် ဦးထွန်းတင်က "မိမိတို့အား ဖိတ်ကြားခြင်းဖြင့်၊ မိမိတို့သည် မိမိတို့လေးစားသည့် ရုရှားအနုပညာများကို ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ လေ့လာခွင့်ရရှိကြောင်း။ နှစ်ပြည်ထောင် ယဉ်ကျေးမှု အပြန်အလှန် ဆက်သွယ်လဲလှယ်ခြင်းဖြင့် ရှိရင်းစွဲ ဆက်သွယ်ရေး၊ ချစ်ကြည်ရေး ဆက်သွယ်မှု ပိုမိုခိုင်မြဲ တိုးတက်လာလိမ့်မည်ဟု မိမိ လေးနက်စွာ ယုံကြည်

"နှစ်ပြည်ထောင် ယဉ်ကျေးမှု အပြန်အလှန် ဆက်သွယ် လဲလှယ်ခြင်းဖြင့် ရှိရင်းစွဲ ဆက်သွယ်ရေး၊ ချစ်ကြည်ရေး ဆက်သွယ်မှု ပိုမိုခိုင်မြဲ တိုးတက်လာလိမ့်မည် ဟု မိမိ လေးနက်စွာ ယုံကြည်ကြောင်း" နှင့် ပြန်လည် ပြောကြားသွား ကြောင်း။"

မခင်ဝင်းရွှေ
ရန်ကုန်ပန်တျာကျောင်း

မခင်စိန်
မန္တလေးပန်တျာကျောင်း

မအေးကြိုင်
ရန်ကုန်ပန်တျာကျောင်း

စိန်အောင်မင်း၊ ရွှေမန်းတင်မောင်၊
ကက်နက်စိန်၊ ကိုကျင်စိန်နှင့်
ပန်တျာကျောင်းသူများ
ပါဝင်ကပြသည့်
ဒို့လယ်သမားယိမ်း

ကြောင်း” နှင့် ပြန်လည်ပြောကြားသွားကြောင်း။ မြန်မာအနုပညာ သရုပ်ဖော်ကပြသည်ကို ကြွရောက်သည့်ပရိသတ်ကြီးက တစ်ခဲနက် အစမှအဆုံးတိုင် ချီးကျူးသြဘာပေးကြကြောင်း။

အောက်တိုဘာလ ၁၀ ရက်နေ့ထုတ် မော်စကိုသတင်းစာများကလည်း အမျိုးမျိုး ချီးကျူးသြဘာပေး၍ ဝေဖန်သမှု ပြုကြကြောင်း။

ဆိုဗီယက်နိုင်ငံ မော်စကိုမြို့တော်ကြီးတွင် ခင်းကျင်းပြသလျက်ရှိသော မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှုကပွဲကြီးနှင့်ပတ်သက်၍ မော်စကိုမြို့သူမြို့သားများသာမက ရုရှားတစ်နိုင်ငံလုံး ကပါ အထူးစိတ်ပါဝင်စားလျက်ရှိရာ ကျော်စောထင်ရှားသော ဂီတပညာရှင်ကြီးတစ်ဦး

မြန်မာ့အကပညာကို ကမ္ဘာသို့
အဆင့်အတန်းမီမီ တင်ပြနိုင်ရန်
ပထမဆုံးအကြိမ်တွဲဖက်၍
စွမ်းအားရှိသမျှ အပြိုင်အဆိုင်
အသုံးတော်ခံကြမည့်
အလင်္ကာကျော်စွာ ရွှေမန်းတင်မောင်၊
ကက်နက်စိန်၊ စိန်အောင်မင်း။

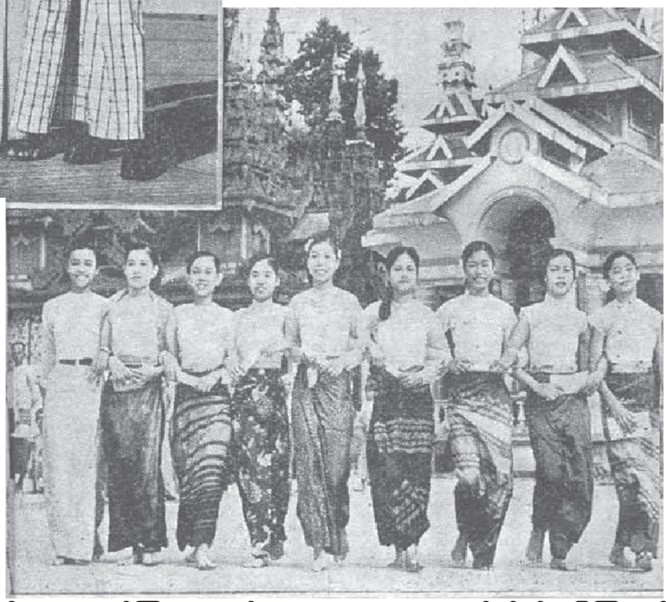

ဆိုဗီယက် ရုရှားပြည်သို့ သွားရောက်ကြသော ယဉ်ကျေးမှုအနုပညာအဖွဲ့တွင် ပါဝင်ကပြကြသည့် အမျိုးသမီး အနုပညာသည်များ၊ ရွှေတိဂုံစေတီတော်သို့ တက်ရောက်ဖူးမြော်ခဲ့စဉ်က၊ (ဝဲမှယာသို့) မခင်ဝင်းရွှေ၊ ဒေါ်မေနွဲ့၊ မအေးကြိုင်၊ မအညွန့်၊ မစန်းရီ၊ မရီရီညွန့်၊ မခင်စိန်၊ မငွေရ(မွန်အမျိုးသမီး)၊ မငွေသန်း။

ဖြစ်သူ အီဗန်မာတီနေ့ဗ်က အီဇဗီတီယာ ခေါ် စာစောင်တွင် အောက်ပါအတိုင်း သူ၏ထင်မြင်ချက်များကို တခမ်းတနား ဝေဆာစွာ ရေးသားဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရ၏။ "ပထမဦးဆုံး တည်ခင်းကပြလိုက်သော မြန်မာအနုပညာကပွဲမှာ ထူးကဲပြောင်မြောက်လှပေရာ အထူး စိတ်ပါဝင်စားဖွယ်ရာ ကောင်းလှကြောင်း။ ကနည်းကကွက်များမှာ စိတ်၏ ဆွဲဆောင်မှုကို ဖြစ်စေနိုင်ပြီး လေးနက်သာယာမှု ရှိလှကြောင်း။ ညက်ညောပြီး အေးသောကဟန်များမှာ အဆင့်အတန်း မြင့်မားသည့် တေးဂီတနှင့်ဆီလျော်ဟပ်စပ်လှသည်ဆိုကြောင်း..."

အီဗန်မာတီနေ့ဖ်က ပွဲဦးထွက် အိုးစည်အကကို ရှေးခေတ်နှင့် ယခုခေတ် သရုပ်ဖော်က,ပြသောအခန်း၌ အကျယ်တဝင့် ချီးကျူးရေးသားထားရုံမျှမက ရွှေမန်းတင်မောင်၊ စိန်အောင်မင်းနှင့် ကက်နက်စိန်တို့ ပါဝင်အသုံးတော်ခံသော ဝိဓူရဘဲလေးအကကိုလည်း တခမ်းတနား အသေးစိတ် လေ့လာဝေဖန်ထားသည်ကို တွေ့ရလေသည်။ သူ၏ဝေဖန်ချက်အဆုံးတွင် "ဗမာအနုပညာသည် ဆိုဗီယက်ပြည်သူတို့အတွက် အသစ်ဖြစ်သော လေးစားမှုကို ခံယူလျက်ရှိကြောင်း။ ဤဖြစ်ရပ်မှာ ဆိုဗီယက်ပြည်သူတို့နှင့် မြန်မာပြည်သူတို့၏ ရင်းနှီးချစ်ကြည်မှု အခြေခံဖြစ်ကြောင်း" စသည်ဖြင့်ရေးသား ဖော်ပြထားလေသည်။

[ဓာတ်ပုံကို M တင်အေး ရိုက်ကူး ကျေးဇူးပြုပါသည်။]

မြဝတီစာတည်းအဖွဲ့

၁၉၅၆ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလထုတ် မြဝတီမဂ္ဂဇင်းတွင် ဖော်ပြပါရှိခဲ့သည့် ဆောင်းပါးကို မူရင်းအတိုင်း ကူးယူဖော်ပြပါသည်။

urÇmodjrefmEdkifiHzGHUNzdK;pD;yGm;a&;ynm&Sif

apmEdkif(tok;ab m*aA')

❝မြန်မာနိုင်ငံသားတစ်ဦးက ယခုကဲ့သို့
ဂန္ထဝင်စီးပွားရေးပညာရှင်၊ ဂုရုကြီး၏ သီအိုရီအပေါ် ထပ်ဆင့်
တီထွင်ဖော်ထုတ်ရှင်းလင်းထားခြင်း၊ အနောက်နိုင်ငံများမှ
သမ္ဘာရင့်စီးပွားရေးပညာရှင်ကြီးများနှင့်ယှဉ်လျက်
တွေးခေါ်ကြံဆနိုင်ခြင်းတို့ကို တွေ့ရသဖြင့်
အမှန်ပင်အံ့သြမှုဖြစ်ခဲ့ရသည်။❞

လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ၃၀ခန့်၊ ရန်ကုန်စီးပွားရေးတက္ကသိုလ် ဘောဂဗေဒအထူးပြု ဂုဏ်ထူးတန်းကျောင်းသားဘဝက ဖွံ့ဖြိုးရေးဘောဂဗေဒအကြောင်း ရေးသားထားသည့် TODARO ၏ Economic Development စာအုပ် (ထိုစာအုပ်ကို ပြုစုသူမှာ Michael P. Todaro နှင့် Stephen C. Smith တို့ နှစ်ဦးဖြစ်သော်လည်း အလွယ်တကူပင် Todaro စာအုပ်ဟု အလွယ်တကူ ခေါ်ကြခြင်းဖြစ်သည်) ထဲရှိ International Trade Theory and Development Strategy အခန်းကို ဖတ်ရှုခဲ့စဉ်က ရုတ်တရက်စိတ်ဝင်စား၊ အံ့သြမှုဖြစ်ခဲ့ရခြင်းကို ပြန်၍သတိရမိသည်။ အဘယ့်ကြောင့်နည်း။ ထိုအခန်းတွင် ဖော်ပြထားသော "Vent–for–Surplus Theory" ကို လေ့လာရင်း မြန်မာလူမျိုးအမည်ကို တွေ့လိုက်ရသောကြောင့်ပင်။ အဆိုပါသီအိုရီကို စီးပွားရေးပညာရှင်ဂုရုကြီး Adam Smith က ဖော်ထုတ်ထားခဲ့ခြင်းဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံဖွား စီးပွားရေးပညာရှင် လှမြင့် (Burmese Economist Hla Myint) ဆိုသူက ဖွံ့ဖြိုးဆဲတိုင်းပြည်များနှင့်ပတ်သက်၍ အဆိုပါသီအိုရီကို အသေးစိတ် ဖော်ထုတ်ရှင်းပြထားသည်ဟု ရေးသားထားသည်။

လေ့လာခဲ့ရသော စီးပွားရေးသီအိုရီမှန်သမျှ အနောက်ကမ္ဘာ့ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများမှ ပညာရှင်များသာ တီထွင်ဖော်ထုတ်ထားကြသည်ကို သတိပြုမိကြလိမ့်မည်။ အင်္ဂလိပ်တို့ နှစ်ပေါင်းများစွာ ကိုလိုနီနယ်ချဲ့လျက် ကျွန်ပြုခဲ့သည့်နိုင်ငံမှ မြန်မာနိုင်ငံသားတစ်ဦးက ယခုကဲ့သို့ ဂန္ထဝင်စီးပွားရေးပညာရှင်၊ ဂုရုကြီး၏ သီအိုရီအပေါ် ထပ်ဆင့်တီထွင်ဖော်ထုတ်ရှင်းလင်းထားခြင်း၊ အနောက်နိုင်ငံများမှ သမ္မာရင့်စီးပွားရေးပညာရှင်ကြီးများနှင့် ယှဉ်လျက်တွေးခေါ်ကြံဆနိုင်ခြင်းတို့ကို တွေ့ရသဖြင့် အမှန်ပင်အံ့သြမှုဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ယခုတစ်ကမ္ဘာလုံးရှိ စီးပွားရေးဘာသာရပ်လေ့လာသူများ ဖတ်ရှုနေသည့်စာအုပ်တစ်အုပ်ထဲ၌ ဘောဂဗေဒ ပညာရှင်၏မြန်မာအမည်ကိုတွေ့လိုက်ရသည့်အတွက် "ဒီလိုအဆင့်မျိုး စီးပွားရေးပညာရှင် မြန်မာနိုင်ငံသား(မြန်မာနိုင်ငံဖွား) ရှိပါလား"ဟူသောအတွေးဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံသားစာဖတ်သူများကို စိတ်ဝင်စား အံ့သြမှုဖြစ်စေမည်မှာ သေချာသည်။ (ဆရာကြီး ဒေါက်တာလှမြင့်၏ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ပါမောက္ခချုပ်ဝန်ထမ်းကတ်ထဲတွင် Nationality နေရာတွင် British ဟု ရေးသွင်းထားသည်ကို သတိပြုမိပါသည်) ဤသို့ဆိုခဲ့ပါလျှင် မြန်မာနိုင်ငံဖွား ကမ္ဘာ့သိစီးပွားရေး ပညာရှင်တစ်ယောက်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံသား ဘောဂဗေဒ လေ့လာသူများထဲတွင် ဂုဏ်မယူ၊ ဝံ့မကြွားဘဲ မည်သူနေနိုင်ပါမည်နည်း။

နိုင်ငံတကာ စီးပွားရေးပညာရှင်အသိုင်းအဝိုင်းတွင် "H. Myint " ဟု လူသိများသော ကမ္ဘာ့သိ စီးပွားရေးပညာရှင်ဆရာကြီး ဒေါက်တာလှမြင့်ကို ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ် မတ်လ ၂၀ ရက်နေ့တွင် ပုသိမ်မြို့၌ မွေးဖွားခဲ့ပြီး အလယ်တန်းပညာကို ပုသိမ်မြို့ရှိ ABM (American Baptist Mission) ကျောင်းတွင်လည်းကောင်း၊ ဆယ်တန်းအောင်သည်အထိ ပုသိမ်အမျိုးသားအထက်တန်းကျောင်းတွင်လည်းကောင်း ပညာသင်ယူခဲ့သည်။ တက္ကသိုလ်ဝင်စာမေးပွဲကို ၁၉၃၄ ခုနှစ်တွင် အောင်မြင်ခဲ့ပြီးနောက် အသက် ၁၅ နှစ်အရွယ်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်သို့ တက်ရောက်ခွင့်ရခဲ့သည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်တွင် မြန်မာစာ၊ အင်္ဂလိပ်စာ၊ သမိုင်းဘာသာရပ်တို့နှင့်အတူ တွဲဖက်ဘာသာရပ်အဖြစ် ဘောဂဗေဒကို သင်ယူခဲ့သည်။ ထိုအချိန် ဘောဂဗေဒဘာသာရပ်ကို သင်ယူခဲ့ခြင်းမှာ ဆရာကြီး၏စိတ်ဆန္ဒအတိုင်းမဟုတ်ဘဲ အထက်တန်း

ကျောင်းသားဘဝက ရခိုင်လူမျိုးဖြစ်သူ ပုသိမ်မြို့ အမျိုးသားအထက်တန်းကျောင်းအုပ်ကြီး၏ အကြံပေးမှုကို နားထောင်၍ ယူခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟု သိရသည်။ ပထမနှစ်တက်စဉ်က ဘောဂဗေဒဘာသာရပ်ကို နှစ်သက်ခြင်းမရှိဘဲ ဒုတိယနှစ်သင်တန်းတက်ချိန်တွင် ဩစတြီးယား (Austria) နိုင်ငံမှ စစ်ပြေးလာသူ ဒေါက်တာဘာနာဒယ်လီ (Bernardelli) ၏ ကောင်းမွန်သော သင်ကြားပြသမှုများက ဆရာကြီး၏ ဘောဂဗေဒဘာသာရပ် စိတ်ဝင်စားမှုအပေါ် အထောက်အကူများစွာ ဖြစ်ခဲ့ရသည်။

၁၉၃၆ ခုနှစ် ဆရာကြီး ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်တွင် တက်ရောက်နေချိန်၌ ဒုတိယကျောင်းသားသပိတ်ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး စာမေးပွဲကို သုံးလခန့်နောက်ဆုတ်၍ ကျင်းပခဲ့ကြသည်။ စာမေးပွဲအောင်စာရင်းထွက်သောအခါ ဆရာကြီးသည် အင်္ဂလိပ်စာနှင့်သမိုင်းဘာသာရပ်တွင် ဂုဏ်ထူးရခဲ့ပြီး မြန်မာစာဘာသာရပ်အတွက် “သာဒိုးအောင်” ဆုရရှိခဲ့သည်။ ထို့နောက် တက္ကသိုလ်ပညာသင်ထောက်ပံ့ကြေးရရှိကာ ဘီအေဂုဏ်ထူးတန်းသို့ တက်ရောက်ခွင့်ရခဲ့သည်။ ၁၉၃၇–၃၈ ခုနှစ်တွင် တက္ကသိုလ်သမဂ္ဂကထုတ်ဝေသည့် အိုးဝေမဂ္ဂဇင်း၌ အင်္ဂလိပ်စာတည်းအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ဒေါက်တာဘမော်အစိုးရလက်ထက် ၁၉၃၉ ခုနှစ်တွင် ဘောဂဗေဒအထူးပြုဖြင့် B.A (Hons.) ဘွဲ့ရရှိခဲ့သည်။ တစ်ဆက်တည်းမှာပင် အစိုးရပညာသင်အဖြစ် စေလွှတ်ခြင်းခံခဲ့ရပြီး ဘောဂဗေဒဆရာဖြစ်သူ ဒေါက်တာဘာနာဒယ်လီ၏ အကြံပေးချက်အရ လန်ဒန်စီးပွားရေးတက္ကသိုလ် (London School of Economics–LSE) ကို ရွေးချယ်၍ တက်ရောက်ခဲ့သည်။ လန်ဒန်စီးပွားရေးတက္ကသိုလ်တွင် အရည်အချင်းထက်မြက်မှုကြောင့် စာတွေ့သင်တန်းတက်စရာမလိုဘဲ ကျမ်းပြုခွင့်ရခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။

စစ်ဖြစ်နေသောကြောင့် လန်ဒန်တက္ကသိုလ်ကို ကိန်းဘရစ်တက္ကသိုလ်သို့ ယာယီပြောင်းရွှေ့ထားသည့်အချိန်တွင် ဆရာကြီးဒေါက်တာလှမြင့်သည် ကိန်းဘရစ်တက္ကသိုလ်ရှိ စိတ်နေစိတ်ထားကောင်းမွန်ပြီး ဘာသာရပ်ထူးချွန်သော ပါမောက္ခ ဖရက်ဒရစ်ဟေးရက် (Fridrich Hayek) ထံတွင် ပါရဂူဘွဲ့အတွက် ကျမ်းစာကို ပြုစုခွင့်ရခဲ့သည်။ ဆရာကြီးရွေးချယ်ခဲ့သည့် လေ့လာမှုနယ်ပယ်မှာ Welfare Economics ဖြစ်ပြီး အကြောင်းအရာမှာ “သစ်ပင်များခုတ်မှုကြောင့် သစ်တောပြုန်းတီးမှုများ ဖြစ်ရပြီး မြေပြိုမှုများ၊ ရေလွှမ်းမိုးမှုများနှင့် ဈေးကွက်ကို မှန်ကန်စွာလည်ပတ်စေရေးပြုပြင်ရန်၊ ဈေးကွက်မအောင်မြင်မှုများကို လေ့လာရန်” တို့ကို ထောက်ပြထားသည့် စာတမ်းဖြစ်သည်။ စာတမ်း၏ ပြင်ပစာစစ်မှာ မန်ချက်စတာတက္ကသိုလ်မှ ဆာဂျွန်ဟစ် (Sir John Hicks) ဖြစ်သည်။ အဆိုပါကျောင်းမှာပင် ၁၉၄၃ ခုနှစ်၌ ဘောဂဗေဒပါရဂူဘွဲ့ကို ရရှိခဲ့ပြီး ဆာဂျွန်ဟစ်၏ဖိတ်ခေါ်မှုကြောင့် မန်ချက်စတာတက္ကသိုလ်တွင် Post Doctorate Fellowship ရာထူးဖြင့် နှစ်နှစ်အလုပ်လုပ်ခဲ့သည်။ ဆရာကြီးသည် အိမ်ထောင်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ လန်ဒန်စီးပွားရေးတက္ကသိုလ်တွင် ဆုံတွေ့ခဲ့သည့် Joan Morris နှင့် ၁၉၄၄ ခုနှစ်တွင် လက်ထပ်ခဲ့သည်။ ဆရာကြီး၏ဇနီး Joan Morris သည် ဆရာကြီး စာအုပ်စာတမ်းများ ရေးသားသည့်အခါ များစွာ အထောက်အကူပေးနိုင်ခဲ့သူ ဖြစ်သည်။

ဆရာကြီးသည် မန်ချက်စတာတက္ကသိုလ်တွင် နှစ်နှစ်တာအလုပ်လုပ်ခဲ့ပြီးနောက် လန်ဒန်စီးပွားရေးတက္ကသိုလ်တွင် လက်ထောက်ကထိကအဖြစ် ပြန်လည်လုပ်ကိုင်ခဲ့သည်။

ထို့နောက် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်အပြီး ၁၉၄၆ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိခဲ့ပြီး ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ပြန်လည်ထူထောင်ရေးတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ၁၉၄၇ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ဘောဂဗေဒဌာန ပါမောက္ခအဖြစ် ခန့်အပ်ခြင်းခံခဲ့ရပြီး ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ဦးဆောင်ရေးဆွဲသည့် နိုင်ငံ့စီးပွားရေး ပြန်လည်ထူထောင်ရေး ဆိုရန်တိုဗီလာ နှစ်နှစ်စီမံကိန်းရေးဆွဲမှုတွင်လည်း ပါဝင်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ လွတ်လပ်ရေးရရှိပြီးနောက် ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနုသည် မစ္စတာဗာနီဗယ်ကို စီမံကိန်းအကြံပေးတာဝန် ထမ်းဆောင်ပေးစေရေးအတွက် ဆွဲဆောင်ခေါ်ယူပေးနိုင်ရန် ဆရာကြီးအား အင်္ဂလန်သို့ စေလွှတ်ခဲ့သည်။

ဆရာကြီးဒေါက်တာလှမြင့်သည် ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဘောဂဗေဒပါမောက္ခအဖြစ်လည်းကောင်း၊ အစိုးရ၏ အချိန်ပိုင်းစီးပွားရေးအကြံပေးအဖြစ်လည်းကောင်း ဆက်လက်တာဝန်ထမ်းဆောင်ရင်း စိတ်ပျော်ရွှင်မှုမရှိဖြစ်နေစဉ် အောက်စ်ဖို့ဒ်တက္ကသိုလ်က New Development of Economic of Underdeveloped Countries ဘာသာရပ်အတွက် ကထိကရာထူးဖြင့် ကမ်းလှမ်းခံရသဖြင့် လက်ရှိရာထူးမှ နုတ်ထွက်၍ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် အင်္ဂလန်နိုင်ငံသို့ ပြန်သွားခဲ့ပြီး အောက်စဖို့ဒ်တက္ကသိုလ်တွင် ၁၉၅၈ ခုနှစ်အထိ အဆင့်မြင့်ကထိကအဖြစ်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ တစ်နှစ်အကြာတွင် ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ကြီး၏ အစီအစဉ်ဖြင့် ဆရာကြီးသည် နိုင်ငံပေါင်းစုံမှ ဘောဂဗေဒပါရဂူလေးဦးတို့နှင့်အတူ Measures for International Economic Stability စာတမ်းကို ပြုစုခဲ့သည်။ ထို့နောက် မြန်မာနိုင်ငံက ဆရာကြီးကို ဧည့်စီးပွားရေးပညာရှင် (Visiting Economist) အဖြစ် တစ်နှစ်တာ တာဝန်ယူပေးပါရန် ဖိတ်ခေါ်ကမ်းလှမ်းခဲ့ပြန်ရာ ၁၉၅၂ ခုနှစ်၌ အောက်စဖို့ဒ်တက္ကသိုလ်မှ တစ်နှစ်ခွင့်ယူကာ မြန်မာနိုင်ငံကို ပြန်လည်ရောက်ရှိခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် တာဝန်များကို အားကြိုးမာန်တက်ထမ်းဆောင်ခဲ့သော်လည်း ဆရာကြီး၏အကြံပေးမှုများကို လက်မခံသည့်အတွက် အင်္ဂလန်သို့ ပြန်သွားခဲ့သည်။

၁၉၅၈ ခုနှစ်တွင် အိမ်စောင့်အစိုးရက ဆရာကြီးကို မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်လည်ဖိတ်ခေါ်ခဲ့ပြန်သည်။ ဆရာကြီးသည် လစာမဲ့ခွင့်ယူလျက် ရန်ကုန်သို့ အပြီးပြောင်းရွှေ့လာသည့်ပုံစံမျိုးနှင့် မိသားစုနှင့်အတူပြောင်းရွှေ့လာခဲ့ပြီး ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ပါမောက္ခချုပ်အဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ အိမ်စောင့်အစိုးရက ပထစအစိုးရအဖွဲ့၏ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနုထံသို့ အာဏာပြန်လည်အပ်ခဲ့ပြီးနောက်တွင်မူ ဆရာကြီးနှင့်ဝန်ကြီးချုပ်ဦးနုတို့ဆက်ဆံရေး အဆင်မပြေဖြစ်ခဲ့ကြသဖြင့် ဆရာကြီးဒေါက်တာလှမြင့်သည် ၁၉၆၁ ခုနှစ်ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၆ ရက်နေ့တွင် အင်္ဂလန်နိုင်ငံသို့ ပြန်လည်ထွက်ခွာသွားခဲ့သည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ပါမောက္ခချုပ်တာဝန်မှ နုတ်ထွက်အပြီး အောက်စဖို့ဒ်တက္ကသိုလ်တွင် အလုပ်ပြန် မဝင်မီ နယူးယောက်ရှိ Cornell University က ဧည့်ပါမောက္ခအဖြစ် ဖိတ်ကြားခြင်းကိုလက်ခံခဲ့သည်။ Cornell University မှတစ်ဆင့် အမေရိကန်တောင်ပိုင်းရှိ Vanderbilt University တွင် မဟာဝိဇ္ဇာတန်းများကို သင်ကြားပြသပေးခဲ့သည်။ ၁၉၆၂ ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် ဆရာကြီးသည် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ပြန်လာခွင့်မရရှိတော့ပေ။

၁၉၆၁ ခုနှစ်မှ ၁၉၆၅ ခုနှစ်အထိ အောက်စဖို့ဒ်တက္ကသိုလ်မှာပင် ကထိကအဖြစ်တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည်။ ၁၉၆၅ ခုနှစ်မှ ၁၉၈၅ ခုနှစ်အထိ အချိန်ကာလများတွင် ၎င်းပညာ

ဆည်းပူးခဲ့သော လန်ဒန်စီးပွားရေးတက္ကသိုလ်မှာပင် ဘောဂဗေဒပါမောက္ခအဖြစ် တာဝန်ယူခဲ့ပြီးနောက် ဘောဂဗေဒ မဟာဌာနမှူး (Dean of Economics)ရာထူးဖြင့် အငြိမ်းစားယူခဲ့သည်။ ဆရာကြီးသည် အငြိမ်းစားယူခဲ့သည့်တိုင် ၁၉၈၆ ခုနှစ်မှစ၍ လန်ဒန်စီးပွားရေးကျောင်း၏ အငြိမ်းစားဂုဏ်ထူးဆောင်ပါမောက္ခအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ၁၉၈၆–၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်အချိန်ကာလများတွင် ကမ္ဘာ့ဘဏ်နှင့် ဒေသန္တရ ဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ်များ၌ စီးပွားရေးအတိုင်ပင်ခံအဖြစ်လည်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသေးသည်။

ဆရာကြီးသည် အမေရိကနှင့်အာဖရိကဒေသများတွင် သင်ခန်းစာ ပို့ချပေးသူအဖြစ်လည်းကောင်း၊ ဂျပန်၊ စင်ကာပူ၊ မလေးရှား၊ ဟောင်ကောင် စသည့်ဒေသများရှိ တက္ကသိုလ်များတွင် ပြင်ပစာစစ်အဖြစ်လည်းကောင်း ဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သည်။ ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် ပညာရေးလောကမှ လုံးဝအနားယူခဲ့ပြီးနောက်ပိုင်း ကယ်လီဖိုးနီးယားတက္ကသိုလ်၊ လော့အိန်ဂျလိစ်(University of California Los Angeles) မှ ပါမောက္ခ Deepak Lal နှင့် တွဲဖက်၍ The Political Economy of Poverty, Equity and Growth စာအုပ်ကို ပြုစုခဲ့သည်။ အဆိုပါစာအုပ်ကို ၁၉၉၆ ခုနှစ်တွင် အောက်စဖို့ဒ်ရှိ Clarendon Press က ထုတ်ဝေခဲ့သည်။

ဆရာကြီး ရေးသားပြုစုထုတ်ဝေခဲ့သောစာအုပ်များ၊ ဆောင်းပါးစာတမ်းများထဲတွင် Theories of Welfare Economics (ပါရဂူဘွဲ့ယူကျမ်း) (၁၉၄၈)၊ “An Interpretation of Economic Backwardness” (၁၉၅၄)၊ “Gains from International Trade and Backward Countries”(၁၉၅၄–၅၅)၊ “The Classical Theory of International Trade and the Underdeveloped Countries” (၁၉၅၈)၊ The Economies of Developing Countries (၁၉၆၄)၊ “Economic Theory and the Underdeveloped Countries”, (၁၉၆၅)၊ “Dualism and the Internal Integration of Underdeveloped Economies” (၁၉၇၀)၊ Economic Theory and the Underdeveloped Countries (၁၉၇၁)၊ South–East Asia’s Economy, Development Policies in the 1970s (၁၉၇၂)၊ “Adam Smith’s Theory of International Trade in the Perspective of Economic Development”(၁၉၇၇)နှင့် ကယ်လီဖိုးနီးယားတက္ကသိုလ်မှ ပါမောက္ခ Deepak Lal နှင့် တွဲဖက်ရေးသားသည့် The Political Economy of Poverty, Equity and Growth (၁၉၉၆) တို့ပါဝင်သည်။ အခြားသောစာတမ်းများ၊ ဆောင်းပါး၊ အစီရင်ခံစာများ ကျန်ရှိနေသေးသည်။ ဆရာကြီး ရေးသားပြုစုခဲ့သော စာအုပ်များထဲတွင် “The Economies of Developing Countries” သည် လူကြိုက်အများဆုံးစာအုပ်တစ်အုပ်ဖြစ်ခဲ့ပြီး နိုင်ငံခြားဘာသာမျိုးစုံဖြင့် ထုတ်ဝေခဲ့ကြသည်။

ဆရာကြီးဒေါက်တာလှမြင့်၏ နှစ်ပေါင်း ၅၀ ကျော်ကာလအတွင်း ဘောဂဗေဒအတွေးအခေါ် ဖော်ထုတ်အောင်မြင်မှုများနှင့်ပတ်သက်၍ နိုင်ငံတကာစီးပွားရေးပညာရှင်တို့က From Classicial Economics to Development Economics: Essays in Honor of H.Myint, Macmillan, London (1994) စာအုပ်တွင် ဂုဏ်ပြုမှတ်တမ်းတင်ဖော်ပြခဲ့ကြသည်။

ဆရာကြီးသည် ၎င်း၏ဇနီးကွယ်လွန်ပြီးနောက် နှစ်အနည်းငယ်အကြာ ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် နှမဖြစ်သူ ဒေါ်ခင်မြင့်နှင့် တူဖြစ်သူတို့ရှိသည့် ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ဘန်ကောက်မြို့သို့ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဒီမိုကရေစီပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကာလစတင်ချိန် ၂၀၁၁ ခုနှစ်တွင် ဆရာကြီးသည် အသက် ၉၀ နှစ်ပင်ရှိနေပြီ ဖြစ်သည်။ သို့သော် မြန်မာ့စီးပွားရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် စာတမ်းအချို့ ရေးသားပေးပို့ခဲ့သည်ဟု သိခဲ့ရသည်။ စာတမ်းများအနက်အချို့မှာ –

- Two Economic Policies for the Economic Development of Burma
- Comments and Farmers Protection Act and Minimum Guaranteed Rice Price
- Is Myanmar rushing through too fast with her economic reforms? တို့ဖြစ်သည်။

> “ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် အသက် ၉၂ နှစ် ရှိနေပြီဖြစ်ပြီး ဗိုးချဲဖြင့် သွားလာနေသည့် ဆရာကြီး ဒေါက်တာလှမြင့်သည် မြန်မာ့စီးပွားရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု အပေါ် စိတ်ဝင်တစား ရှိနေဆဲ ဖြစ်သည်ကို ၎င်း၏စကားသံများ၊ ပြောဆိုပြုမူမှုများတွင် အထင်းသား တွေ့မြင်နေရသည်။ ”

၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် အသက် ၉၂ နှစ်ရှိနေပြီဖြစ်ပြီး ဗိုးချဲဖြင့်သွားလာနေသည့် ဆရာကြီး ဒေါက်တာလှမြင့်သည် မြန်မာ့စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအပေါ် စိတ်ဝင်တစားရှိနေဆဲ ဖြစ်သည်ကို ၎င်း၏စကားသံများ၊ ပြောဆိုပြုမူမှုများတွင် အထင်းသား တွေ့မြင်နေရသည်။ ၂၀၁၂ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁၀ ရက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ခေတ္တလာရောက်၍ သမ္မတ ဦးသိန်းစိန်၏ စီးပွားရေးအကြံပေး ဦးမြင့်၊ ပါမောက္ခ ရော်နယ်ဖင်လေး (မြန်မာပြည်ဖွား)၊ ပါမောက္ခ စတစ်ဂလစ်(စီးပွားရေးနိုဗယ်ဆုရှင်)တို့နှင့် အတူ နေပြည်တော်တွင် ကျင်းပပြုလုပ်သည့် An Agenda for Equitable and Sustainable Development for Myanmar ဆွေးနွေးပွဲကို တက်ရောက်ပေးခဲ့သည်။ ရန်ကုန်မြို့ UMFCCI တွင် ကျင်းပပြုလုပ်သည့် အစည်းအဝေးတွင်လည်း “Comments on Rush to Reforms Creates Myanmar Burn–Out” စာတမ်းကို ကိုယ်တိုင်ဖတ်ကြားပေးခဲ့ပေသည်။

ဤသို့ဖြင့် ငယ်စဉ်ကတည်းက ဘောဂဗေဒ ဘာသာရပ်ကို ကြိုးကုတ်လေ့လာခဲ့သော မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဘောဂဗေဒသင်ကြား/သင်ယူရေး၊ နိုင်ငံ့စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတို့ အတွက် စိတ်ဝင်တစား အားထုတ်အကြံဉာဏ်များပေးခဲ့သော၊ နိုင်ငံတကာပညာရှင်များကြား တွင် ဝင်ဆံ့ခဲ့သော မြန်မာနိုင်ငံဖွား ကမ္ဘာ့သိစီးပွားရေးပညာရှင် ဆရာကြီးဒေါက်တာလှမြင့်သည် ၂၀၁၇ ခုနှစ် မတ်လ ၉ ရက်၌ အသက် ၉၇ နှစ်အရွယ်တွင် ထိုင်းနိုင်ငံ၊ ဘန်ကောက်မြို့၌ ကွယ်လွန်ခဲ့လေသည်။

ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကြီး ဖြစ်တည်ပေါ်ပေါက်လာမှုနှင့်အတူ မြန်မာ့မြေပေါ်၌ ဘောဂဗေဒသင်ယူခွင့်ရရှိခဲ့သည့်အခြေအနေသည် ယခုအချိန် ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် ရာစုနှစ်တစ်ခု ရှိခဲ့လေပြီ။ နှစ် (၁၀၀) သက်တမ်း ကြာခဲ့ပြီးဖြစ်သော ဘောဂဗေဒဌာနကြီးက စတင်ပျိုးထောင်ပေးခဲ့ပြီး ဆက်လက်ဖူးပွင့်ဝေစည်နေသော၊ စိမ်းလန်းစိုပြည်နေဆဲ ဘောဂဗေဒ ပညာရပ်ဝန်းသည် ဘောဂဗေဒ စာသင်သူ၊ စာသင်သားအပေါင်းတို့ဖြင့် တင့်တင့်တယ်တယ်ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ သို့အတွက် မိခင်ဘောဂဗေဒဌာနအတွက် ဂုဏ်ယူဝမ်းမြောက်မိပါ၏။ လူ့အဖွဲ့အစည်း၊ လူ့အသိုင်းအဝိုင်းကို ဘောဂဗေဒပညာရပ်ဖြင့် အကျိုးပြုခဲ့သော မျိုးဆက်ဟောင်းများကိုလည်းကောင်း၊ ဆက်လက်လေ့လာနေဆဲ မျိုးဆက်သစ် ဘောဂဗေဒပညာရပ်ချစ်ခင်သူအပေါင်းတို့ကိုလည်းကောင်း လေးစားဂုဏ်ယူပါ၏။

ဆရာကြီးဒေါက်တာလှမြင့် အပါအဝင် လူသားအကျိုးပြု ဘောဂဗေဒ ဆရာကြီး/ဆရာမကြီးများကို ဦးညွှတ်ဂုဏ်ပြုပါ၏။ မြန်မာ့မြေပေါ်တွင် ဘောဂဗေဒပညာရပ်စည်ပင်ဝေဖြာ တိုးတက်မှု နှစ် (၁၀၀)၊ ရာပြည့်ကာလကျရောက်တော့မည့် အချိန်အခါမျိုးတွင် အမိမြန်မာနိုင်ငံနှင့် ကမ္ဘာကို အကျိုးပြုခဲ့၊ အကျိုးပြုဆဲ၊ အကျိုးပြုလတ္တံ့သော ပြည်တွင်းပြည်ပမှ ဘောဂဗေဒပညာရှင်၊ ကျွမ်းကျင်သူ၊ သုတေသီများ အားလုံးကိုလည်း အမြဲ လေးစားအားကျ၊ ဂုဏ်ယူလျက် ရှိနေမည်သာ။

စောနိုင် (အသုံးချဘောဂဗေဒ)

Ref:

- ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် ၇၅ နှစ်ခရီး အစီရင်ခံစာ (၁၉၉၅)
- မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်းအနှစ်ချုပ် (၂၀၁၈)
- ကံ့ကော်မြေမှ ရာပြည့်ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် (ဒေါက်တာကျော်ဝင်း)
- ဆရာကြီးဦးလှမြင့်(၁၉၂၀–၂၀၁၇) နှစ်တစ်ရာပြည့်အထိမ်းအမှတ်စာအုပ်
- တက္ကသိုလ်ကျောင်းတော်ကြီးရဲ့အစဉ်အလာ (သံအမတ်ကြီးဦးသက်ထွန်း)
- မြန်မာနိုင်ငံဘောဂဗေဒအသင်း လူမှုကွန်ရက်စာမျက်နှာ

w½kwfEdkifiHpD;yGm;a&;r[mAsL[mESifh jrefmEdkifiHtay: uspD;yGm;

ykdifwif

“မြန်မာနိုင်ငံက အဲသလိုကမ္ဘာနဲ့ချီတဲ့
စီးပွားရေးရည်မှန်းချက်ကြီးလည်းရှိပြီး များမကြာမီ
ကမ္ဘာ့နံပါတ်တစ် အင်အားကြီးနိုင်ငံလည်း ဖြစ်လာတော့မယ့်
တရုတ်နိုင်ငံနဲ့ အိမ်နီးချင်းဖြစ်နေတဲ့နိုင်ငံအဖြစ်
တည်ရှိနေတဲ့ နိုင်ငံဖြစ်ပါတယ်။ ”

မြန်မာ့အိမ်နီးချင်း အင်အားကြီးနိုင်ငံကြီးဖြစ်တဲ့ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံဟာ ၂၀၁၃ ခုနှစ်မှာ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာလွှမ်းခြုံမှုကို ရည်မှန်းတဲ့ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာ တစ်ရပ်ကို ရေးဆွဲအကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ပါတယ်။

လွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်ပေါင်း နှစ်ထောင်က တရုတ်နိုင်ငံစီးပွားရေးကို တစ်ဟုန်ထိုး တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးစေခဲ့တဲ့ ပိုးလမ်းမ (The Silk Road) စီမံကိန်းကို အခြေခံပြီး ၂၁ ရာစုမှာ တရုတ်နိုင်ငံနဲ့ တစ်ကမ္ဘာလုံးက အတူတကွ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို ရည်မျှော်ပြီး B&R (Belt and Road Initiative) လို့ အမည်ပေးထားတဲ့ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ မဟာစီမံကိန်းကို စိတ်ကူးပုံဖော်ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီအစီအစဉ်က တရုတ်သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်ရဲ့ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒမှာ ဗဟိုချက်မအဖြစ် ပါဝင်နေတာဖြစ်ပြီးတော့ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံပေါင်း ၁၅၀ လောက်နဲ့ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများစွာမှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံဖို့ ရည်ရွယ်လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါတယ်။ ရှေးယခင် တရုတ်အစိုးရအဆက်ဆက်ရဲ့ စီးပွားရေး လုပ်ကိုင်ပုံတွေနဲ့ များစွာကွဲပြားခြားနားတာဖြစ်တဲ့အပြင် ကမ္ဘာ့သမိုင်းမှာလည်း အင်မတန်မှ ထူးခြားတဲ့ စီးပွားရေးမူဝါဒဖြစ်ပြီးတော့ တရုတ်နိုင်ငံနဲ့ လက်တွဲလုပ်ကိုင်တဲ့ နိုင်ငံတိုင်း၊ ဒေသတိုင်းဟာ တရုတ်နိုင်ငံနဲ့ အတူတကွ ကြီးပွားချမ်းသာစေရမယ်ဆိုတဲ့ အာမခံချက်နဲ့ စီစဉ်ဆောင်ရွက်နေခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

လက်တွေ့မှာလည်း B&R အစီအစဉ်အရ တရုတ်နိုင်ငံနဲ့ စီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် သဘောတူကြတဲ့နိုင်ငံတိုင်းမှာ အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေဖို့ လက်တွေ့ကျတဲ့လုပ်ငန်းများကို ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစွာ ဆောင်ရွက်နေတာတွေ ရှိပါတယ်။ B&R မဟာဗျူဟာရဲ့ ထူးခြားချက်ကတော့ ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ဖြစ်ပါတယ်။ စီးပွားဖက်နိုင်ငံများနဲ့ ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ရာမှာ ဘာလျှို့ဝှက်ချက်မှမပါဘဲ နှစ်ဖက်အကျိုးစီးပွားကို မျှတအောင် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ခြင်းက B&R ရဲ့ အနှစ်သာရဖြစ်ပါတယ်။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီးပွားရေးလွှမ်းခြုံမှုကို ဦးတည်ပြီး ကမ္ဘာကြီးသာယာဝပြောရေးနဲ့ တရုတ်နိုင်ငံတိုးတက်ရေးကို ချိန်ခွင်လျှာမျှတဖို့ အာရုံစိုက်တဲ့ အကြီးကျယ်ဆုံး ပရောဂျက်ဖြစ်ပါတယ်။

ဒီမဟာဗျူဟာအစီအစဉ်အကောင်အထည်ဖော်မှုရဲ့ရလဒ် အသီးအပွင့်များကို အာရှ၊ အာဖရိကနဲ့ ဥရောပဒေသတချို့မှာလည်း စတင်မြင်တွေ့နေရပြီဖြစ်ပြီး တရုတ်နိုင်ငံဟာ ယူကရိန်းစစ်ပွဲမှစတင်ပြီး ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေး၊ စစ်ရေးလှုပ်ခတ်မှုများ ပြင်းထန်လာနေတဲ့ကာလမှာပင်လျှင် သူ့ရဲ့ကြီးကျယ်တဲ့ မဟာရည်မှန်းချက်ကို လုံးဝအထိပါးမခံဘဲနဲ့ အထူးအာရုံစိုက်ထားကြောင်း ထင်ရှားစွာ မြင်တွေ့ရပါတယ်။

၂၀၂၃ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလထဲမှာ တရုတ်သမ္မတ ရှီနဲ့ အမေရိကန်သမ္မတတို့ တွေ့ဆုံကြတဲ့အခါမှာလည်း B&R မူဝါဒများရဲ့ ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးနဲ့ ကြီးပွားတိုးတက်ရေးဆိုတဲ့ ပင်မအနှစ်သာရကို ထင်ဟပ်တဲ့ တရုတ်နိုင်ငံရဲ့ လိုအင်ဆန္ဒများကိုသာ တရုတ်သမ္မတအနေနဲ့ အလေးပေးပြောဆိုခဲ့တာ တွေ့ရမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ အင်အားကြီး နှစ်နိုင်ငံအနေနဲ့ တရုတ်နဲ့ အမေရိကန်တို့ဟာ ကမ္ဘာ့မကြုံစဖူး ခေတ်အပြောင်းအလဲကြီးကို ပူးပေါင်းရင်ဆိုင်ကြပြီး ကမ္ဘာ့လုံခြုံရေးနဲ့ စည်ပင်ဝပြောမှုကို အတူတကွ ဆောင်ရွက်ကြမလား၊ ဒါမှမဟုတ် ဘယ်သူမှ အနိုင်မရမယ့် ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ပြီး အားလုံးရှုံးနိမ့်ကြမယ့် Zero – sum game ကို လုပ်ဆောင်

မလားဆိုတဲ့ ရွေးချယ်မှုနှစ်ခုရှိကြောင်း၊ မဆက်ဆံ၍မရသော နိုင်ငံကြီးများဖြစ်ကြပြီး ဘယ်သူက ဘယ်သူ့ကိုမှ ပြောင်းလဲရန် မကြိုးစားသင့်ကြောင်း၊ နှစ်နိုင်ငံစလုံး၏ အောင်မြင်မှုသည် အပြန်အလှန် အခွင့်အလမ်းများ ဖြစ်လျက် ကမ္ဘာကြီး၏ အကျိုးစီးပွားလည်းဖြစ်ကြောင်း၊ တရုတ်နိုင်ငံသည် မည်သည့်အခါမှ ဗိုလ်ကျလွှမ်းမိုးရေးကိုလုပ်ကိုင်မှာမဟုတ်သလို အခြားနိုင်ငံများ၏တွေးခေါ်မြော်မြင်မှုကိုလည်း ဆန့်ကျင်မှာမဟုတ်ကြောင်း၊ အမေရိကန်က တရုတ်ကို ကျော်တက်ရန် သို့မဟုတ် ဖိနှိပ်ထားရန် မလုပ်သင့်သလို အမေရိကန်ကို ကျော်တက်ရန် သို့မဟုတ် အမေရိကန်ရဲ့ နေရာကိုရယူရန် လည်း တရုတ်က ကြိုးစားမှာမဟုတ်ကြောင်း အထူးအလေးပေးပြောဆိုခဲ့ရုံမက တရုတ်နဲ့ အမေရိကန် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးအတွက်–

၁။ မှန်ကန်သောနားလည်မှု တည်ဆောက်ရန်၊

၂။ သဘောထားကွဲလွဲမှုများကို ထိရောက်စွာ ထိန်းချုပ်စီမံရန်၊

၃။ အကျိုးတူ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်၊

၄။ အင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ တာဝန်ကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်၊

၅။ လူမှုယဉ်ကျေးမှုဖလှယ်ခြင်းကို အတူတကွ ဆောင်ရွက်ရန်ဆိုတဲ့ မူငါးချက်ကိုလည်း တရုတ်သမ္မတက အဆိုပြုခဲ့ပါတယ်။

ဒါကိုကြည့်ရုံနဲ့ တရုတ်နိုင်ငံဟာ ကမ္ဘာ့မဟာအင်အားကြီးနိုင်ငံအဖြစ် ပုံပေါ်လာတဲ့အချိန်မှာ ကမ္ဘာ့ငြိမ်းချမ်းရေးနဲ့ သာယာဝပြောရေးကိုသာ ဦးတည်ဆောင်ရွက်လိုပြီး ပဋိပက္ခများကို အထူးရှောင်ရှားလိုကြောင်း အတိအလင်းဆန္ဒရှိနေတာ ထင်ရှားပါတယ်။ နောက်တစ်ချက်ကတော့ သူ့ရဲ့စီးပွားရေးမဟာဗျူဟာကို ချောမွေ့စေရေး အထူးအလေးထားတာကြောင့် စူပါပါဝါနိုင်ငံဖြစ်ခဲ့တဲ့ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုကိုလည်း မူဝါဒများနဲ့ လိုက်လျောညီထွေစွာ စည်းရုံးဆွဲဆောင်ပြီး ကမ္ဘာ့ပဋိပက္ခများကိုပါ ကြိုတင်ဟန့်တားရန် ရည်ရွယ်ထားတာ အထူးမြင်သာပါတယ်။

“တရုတ်နိုင်ငံဟာ ကမ္ဘာ့မဟာ အင်အားကြီး နိုင်ငံအဖြစ် ပုံပေါ်လာတဲ့ အချိန်မှာ ကမ္ဘာ့ ငြိမ်းချမ်းရေးနဲ့ သာယာဝပြော ရေးကိုသာ ဦးတည် ဆောင်ရွက်လိုပြီး ပဋိပက္ခများကို အထူးရှောင်ရှားလို ကြောင်း အတိအလင်း ဆန္ဒရှိနေတာ ထင်ရှားပါတယ်။”

မြန်မာနိုင်ငံက အဲသလိုကမ္ဘာနဲ့ချီတဲ့ စီးပွားရေးရည်မှန်းချက်ကြီးလည်းရှိပြီး များမကြာမီ ကမ္ဘာ့နံပါတ်တစ် အင်အားကြီးနိုင်ငံလည်း ဖြစ်လာတော့မယ့် တရုတ်နိုင်ငံနဲ့ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံအဖြစ် တည်ရှိနေတဲ့ နိုင်ငံဖြစ်ပါတယ်။ ဒါတင်မက မြန်မာ–တရုတ် ဆက်ဆံရေးဟာ အင်မတန် ရင်းနှီးချစ်ကြည်တဲ့ ဆွေမျိုးပေါက်ဖော်ဆက်ဆံရေးဖြစ်သလို မြန်မာ့နိုင်ငံရေး အကျပ်အတည်းကာလတိုင်းမှာ တရုတ်နိုင်ငံက အမှားအယွင်းမရှိအောင် အထူးသတိထား ဆက်ဆံဆောင်ရွက်တယ်ဆိုတာ တွေ့ရပါတယ်။ တရုတ်နိုင်ငံအတွက် လည်း မြန်မာနိုင်ငံဟာ မဟာဗျူဟာမြောက်အိမ်နီးချင်း (Strategic Neighbour) ဖြစ်ပြီး သူ့ရဲ့ B&R စီးပွားရေး စီမံကိန်းအတွက်လည်း မဟာဗျူဟာမြောက်လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် (Strategic Partner) အဖြစ် အလေးထားလက်ခံစဉ်းစားဆောင်ရွက်နိုင်မယ့်အခြေအနေနဲ့ အလားအလာတွေအသေအချာ ရှိနေပါတယ်။ B&R အစီအစဉ်အရ မြန်မာနိုင်ငံနဲ့ ဆောင်ရွက်လက်စ အစီအစဉ်အချို့လည်း ရှိပြီးဖြစ်ပါတယ်။

မြန်မာနိုင်ငံအနေနဲ့ B&R အစီအစဉ်ကို အခွင့်အလမ်းတစ်ရပ်အဖြစ်သာ ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် အသုံးချနိုင်မယ်ဆိုရင် လက်ရှိဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်တဲ့နှုန်းထက် အဆများစွာ တစ်မုဟုတ်ချင်း တိုးတက်ကြီးပွားနိုင်ပါတယ်။ ပထဝီအနေအထားအရ တရုတ်နိုင်ငံအတွက် အရေးပါတဲ့ နေရာမှာ အသေအချာတည်ရှိနေခြင်း၊ ဆက်ဆံရေးကောင်းတစ်ရပ် ထူထောင်ထားပြီးဖြစ်ခြင်း၊ နှစ်နိုင်ငံ အပြန်အလှန် အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေရေး ပူးပေါင်းအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နိုင်သော စီးပွားရေးနဲ့ ဖွံ့ဖြိုးရေးကဏ္ဍများ မြောက်မြားစွာရှိနေခြင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံရှိ လုပ်သား အင်အားအရင်းအမြစ်များက အလျှံပယ်ရှိနေခြင်း၊ အပြန်အလှန် ကုန်သွယ်မှုတန်ဖိုးများကို မြှင့်တင်နိုင်ရေးနည်းလမ်းများ တိုးတက်ရှာဖွေလုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း စတဲ့ အကြောင်းအချက်များစွာက နှစ်နိုင်ငံ အတူတကွ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရေးအတွက် ရှိနှင့်ပြီးသား အခြေခံများ ဖြစ်ပါတယ်။

ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာကြွယ်ဝချမ်းသာရေးနဲ့ လုံခြုံရေးကို နိုင်ငံကြီးတစ်နိုင်ငံရဲ့ တာဝန်အနေနဲ့ ဆောင်ရွက်ရန် ဆန္ဒရှိပြီး လက်တွေ့မှာလည်း မဟာဗျူဟာ ချမှတ်ဆောင်ရွက်နေပြီဖြစ်တဲ့ တရုတ်နိုင်ငံအနေနဲ့လည်း ပထဝီနိုင်ငံရေးအရ မဟာဗျူဟာမြောက် တည်နေရာမှာရှိရုံမက သူတို့နိုင်ငံ ရည်မှန်းချက်အတိုင်း ကြီးပွားချမ်းသာရေးကို ဆောင်ရွက်ရာမှာ သာမန်အဆင့်မဟုတ် အထူးအထောက်အပံ့ပေးနိုင်တဲ့အခြေအနေရှိတဲ့ မြန်မာနိုင်ငံနဲ့ အပြန်အလှန် အကျိုးစီးပွားကို တည်ဆောက်ရန် ဆန္ဒရှိပြီးသားဖြစ်မယ်ဆိုတာကို သံသယရှိစရာမလိုပါ။ တစ်ကမ္ဘာလုံး ငြိမ်းချမ်းသာယာဝပြောရေးကို ဆောင်ရွက်ရာမှာ မြန်မာနိုင်ငံအကျိုးစီးပွားကို ကွက်ပြီးချန်လုပ်ထားစရာ ဘာအကြောင်းမှ မရှိနိုင်ပါဘူး။ တကယ်လို့ ဒီလိုချန်လုပ်ထားလိုတာဆိုရင်၊ မြန်မာနိုင်ငံရဲ့ အထူးအရေးပါတဲ့အနေအထားကို အလေးမထားလိုရင် သူ့ရဲ့ရာစုနှစ်နဲ့ချီ ရည်မှန်းဆောင်ရွက်နေတဲ့ အစီအမံကြီးက အောင်မြင်ပြီးမြောက်နိုင်စရာ အကြောင်းမရှိပါဘူး။ တရုတ်နိုင်ငံ ခေါင်းဆောင်များအနေနဲ့လည်း ဒီအချက်ကို အလေးအနက် တွေးခေါ်ဆင်ခြင်ပြီးသားဖြစ်မှာ မုချ ဖြစ်ပါတယ်။

မြန်မာနိုင်ငံအနေနဲ့ကတော့ B&R ရဲ့ အလားအလာများအားလုံးနဲ့ အစီအမံများအားလုံးကို ကျကျနန လေ့လာသုံးသပ်ပြီးတော့ ကိုယ့်နိုင်ငံအကျိုးစီးပွားဖြစ်ထွန်းရေး

အကောင်းဆုံး ဘယ်နည်းနဲ့ ချဉ်းကပ်ဆောင်ရွက်နိုင်တယ်ဆိုတာကို အလေးအနက်ထား ဦးတည်ဆောင်ရွက်ရန်သာ လိုအပ်ပါတယ်။ တရုတ်နိုင်ငံနဲ့ သဟဇာတမျှတစွာ ဆက်ဆံဆွေးနွေးဆောင်ရွက်နိုင်ရုံနဲ့ လက်ရှိ စီးပွားရေးဖြစ်ထွန်းမှုများကို အဆပွားအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်မယ့် အခွင့်အလမ်းတစ်ရပ် အသေအချာရှိနေပါတယ်။

တစ်ဖက်ကလည်း ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်မှာ ကမ္ဘာ့ဒုတိယအင်အားကြီးနိုင်ငံအဖြစ် ရပ်တည်တော့မယ့် အိန္ဒိယနိုင်ငံနဲ့လည်း ဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်တဲ့ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံဖြစ်နေတဲ့ မြန်မာနိုင်ငံအနေနဲ့ အင်အားကြီး နိုင်ငံကြီး နှစ်နိုင်ငံကြား စီးပွားတိုးတက်ရေးနဲ့ ငြိမ်းချမ်းသာယာဝပြောရေးကို ပေါင်းကူးဆောင်ရွက်နိုင်တဲ့ နိုင်ငံအဖြစ်တည်ရှိနေတာကြောင့် ပြောင်းလဲလာနေတဲ့ ကမ္ဘာ့အင်အား ချိန်ခွင်လျှာအသစ်ကို မြန်မာနိုင်ငံတိုးတက်စည်ပင်သာယာဝပြောရေးအတွက် အထူးအခွင့်အလမ်းတစ်ရပ်အဖြစ် ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် အသုံးချဆောင်ရွက်နိုင်ပါမည့်အကြောင်း အလေးအနက်ထောက်ပြလိုခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။

ပိုက်တင်

&nfS;fcsufx m;? t NrBJuKqpm;

csp EKd (pwvfnm)

❝လူငယ်တွေကို မိမိရရှိနေတဲ့
လူငယ်ဘဝအတိုင်းအတာကာလကို အလေးထားပြီး
အချိန်လေးတွေ တန်ဖိုးရှိအောင် အာရုံစူးစိုက်ဖို့
သတိပေး ရေးသားပါတယ်။❞

"အကြင်သတ္တဝါတို့သည် နံနက်အခါ ကိုယ်ဖြင့် သုစရိုက်ကို ကျင့်ကြကုန်၏။ နှုတ်ဖြင့် သုစရိုက်ကို ကျင့်ကြကုန်၏။ စိတ်ဖြင့် သုစရိုက်ကို ကျင့်ကြကုန်၏။ ထိုသတ္တဝါတို့အား ကောင်းသောနံနက် ဖြစ်၏။

ထို့အတူ မွန်းတည့်၊ ညချမ်းအခါတို့၌ သုစရိုက်ကျင့်သူတို့အား ကောင်းမွန်သော မွန်းတည့်အခါ၊ ကောင်းသော ညချမ်းအခါဖြစ်၏။

ဂေါတမဗုဒ္ဓ (ဘီစီ ၅၆၃–၄၈၃)
(တိကအင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်–၂၉၈)

နိဒါန်း

စာပေလောကမှာ စာဖတ်သူက အသိအမှတ်ပြုခံရတဲ့ ကဗျာဆရာတစ်ယောက် ဖြစ်မြောက်ဖို့ရာ မလွယ်လှပါ။ စာနယ်ဇင်းတွေလည်း ဖော်ပြခံရမှ၊ ကိုယ်တိုင်ကဗျာစာအုပ် ထုတ်ဝေရင်လည်း အားပေးသူ ပရိသတ်ရှိမှ ကဗျာဆရာအမည်ခံနိုင်တာပါ။ အယ်ဒီတာ တစ်ယောက်ဖြစ်ဖို့ရာလည်း အတန်းပညာ ကန့်သတ်ချက်မရှိပေမယ့် စာပေအတွေ့အကြုံ လုံလောက်တဲ့ ဝမ်းစာပြည့်စုံမှ တာဝန်ယူနိုင်တဲ့ အလုပ်မျိုးပါ။ ဒ့ါအပြင် အောင်မြင်တဲ့ မဂ္ဂဇင်း၊ ဂျာနယ်ရဲ့ အယ်ဒီတာစားပွဲမှာထိုင်တဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ စာပေအတွေ့အကြုံနဲ့ လေးစားခံရလောက်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်မျိုးပါ။ မမျှော်လင့်ဘဲ စကားဝိုင်းမှာ မဂ္ဂဇင်းအယ်ဒီတာတစ်ယောက်က "စိတ်ဆိုတာက ရုပ်ထက် အရေးအတွက်များတယ်လေဗျာ။ စိတ်တစ်ခု ရုပ်ကိုးဆယ်ဆိုတာ ကြားဖူးကြတယ်မဟုတ်လား" တဲ့။

စာရေးသူက စိတ်၊ စေတသိက်၊ ရုပ်၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပညတ် ဘာသာရပ်တွေပါဝင်တဲ့ အဘိဓမ္မာ သင်တန်းကို တစ်နှစ်တိတိတက်ခဲ့ဖူးပြီး အစိုးရစစ်စာမေးပွဲလည်း အောင်ပေမယ့် သူ့ကို ပြန်ရှင်းမပြတော့ပါ။ လူရှေ့သူရှေ့ သူ့ကိုဆရာလုပ်ဖို့ မသင့်တော်။

စာရေးသူဆိုတာ နေရာတကာ ဆရာဝင်လုပ်ချင်လို့မဖြစ်ပါ။ စာဖတ်သူအပေါ်၊ အခြား ပုဂ္ဂိုလ်အမျိုးမျိုးအပေါ် ဆရာလုပ်ချင်လို့ စာရေးခြင်းမှ မဟုတ်ဘဲ။ တွေးစရာ၊ သတိထားစရာ တစ်ပိုဒ်တလေ ရနိုင်ပါစေ၊ အပျင်းပြေရတယ်။ နှစ်သက်မှုခံစားရတယ်၊ ပြုံးရတယ်ဆိုရင် မိမိဝတ္တရားကျေပါပြီ။ စာရေးဆရာကြီး တက္ကသိုလ်ဘုန်းနိုင်၊ ပါမောက္ခချုပ် ဦးခင်မောင်တင့် (၁၉၃၀–၂၀၀၂) သူ့စာအုပ်တိုင်းရဲ့ အဖွင့်စာမျက်နှာမှာ "သစ္စာ" လို့ဆိုတဲ့ ကဗျာလင်္ကာလေး တစ်ပုဒ် ရေးထားလေ့ရှိတယ်လေ။

သစ္စာ

ငါ့စာဖတ်၍၊ မမြတ်တိုင်စေ၊ မရှုံးစေသား၊
ပျင်းပြေနှစ်ခြိုက်၊ တွေးဖွယ်ထိုက်ရာ၊ တစ်ပိုဒ်တလေ၊
တွေ့ငြားပေမူ၊ စာပေကျေးကျွန်၊ ငါ့ဝတ်ပွန်ပြီ။
ငါ့မွန်အမြတ်၊ ငါ့အတတ်ဟု
စာဖတ်သူပေါ်၊ ခေါင်းကိုကျော်၍
ငါသော်ဆရာ၊ မလုပ်ပါတည်း။

တက္ကသိုလ်ဘုန်းနိုင် (၁၉၃၀–၂၀၀၂)

နားလည်လွဲ

တစ်ယောက်ပြောတာကို တစ်ယောက်က နားကြားလွဲတာမျိုးလည်း ရှိတတ်ပါတယ်။ တစ်ယောက်ရေးတာကို ဖတ်သူတစ်ယောက်ယောက်က အဓိပ္ပာယ်ကောက် လွဲချော်တာလည်း ရှိတတ်တာပါပဲ။

တစ်ခါတုန်းက ဆံပင်ညှပ်ဆိုင်အဝမှာ၊ သံပြားတစ်ချပ်ပေါ်မှာ စက္ကူနဲ့ကပ်ပြီး ထင်ထင်ရှားရှား ရေးထားပါတယ်။

ဆံသနှုန်း

လူကြီး	၁၀၀ဝိ/-
ကလေး	၅၀ဝိ/-
ကတုံး	၅၀ဝိ/-
မုတ်ဆိတ်	၅၀ဝိ/-

ဆိုင်ရှေ့ကို ဆံပင်ရှည်နေတဲ့လူတစ်ယောက် ရောက်လာတယ်။ အဲဒီစာရွက်ကြီးကို သူက သေသေချာချာကြည့်တယ်။ မတ်တတ်ရပ်ရင်း အသံကျယ်ကျယ်နဲ့ ဖတ်တယ်။ ဟုတ်ပြီတဲ့။ ဆံပင်ညှပ်ဆိုင်ထဲ ဝင်လာတယ်။ ထိုင်ခုံဆုံလည်ကုလားထိုင်ပေါ် ထိုင်လိုက်တယ်။ ဆံသဆရာက ဆံပင်ညှပ်မှာလား မေးတယ်။ သူက အေးလို့ဖြေတယ်။ ဆံပင်ညှပ်ပေးလိုက်တယ်ပေါ့။ ပြီးတော့ ကိုယ်လုံးပေါ် မှန်ကြီးရှေ့မှာ သူ့မျက်နှာ၊ သူ့ဆံပင် သေသေချာချာ မှန်ကြည့်နေသေးတယ်။ ကျေနပ်ပြီဆိုမှ အိတ်ကပ်ထဲက ပိုက်ဆံ ထုတ်ပေးတယ်။ ငါးရာကျပ်တန် တစ်ရွက်။

ဆံပင်ညှပ်ဆရာက ပေးဦးလေဆိုတဲ့သဘော အမူအရာပြတယ်။ သူက ဘာလဲပေါ့။ ဆံပင်ညှပ်ခ တစ်ထောင်ကျပါတယ်လို့ ပြောတယ်။ သူက အံ့ဩသွားပုံပဲ။ "မင်းတို့ဆိုင်ရှေ့က ဆံသနှုန်းကို မင်းပဲငါ့ကို လာဖတ်ပြပါဦးကွာ" ဆံပင်ညှပ်ဆရာက သူ့နဲ့အတူ ဆိုင်ပြင်ထွက် ဘုတ်ပြားပေါ်က စာရွက်မှာ ထင်ထင်ရှားရှား ရေးသားတဲ့စာကို တစ်ကြောင်းချင်း ဖတ်ပြတာပေါ့။

"ဆံသနှုန်း၊ လူကြီးတစ်ထောင်၊ ကလေးဆို ငါးရာ၊ ကတုံးဆို ငါးရာ၊ မုတ်ဆိတ်ဆို ငါးရာ၊ ဒါပဲလေ"

သူက "အေးလေကွာ၊ ဒါကြောင့် ၅၀ဝိ တန် ပေးတာပဲ"

"လူကြီးတစ်ထောင်ပါခင်ဗျာ"

"ဟေ့ကောင်၊ ငါ့နာမည် မုတ်ဆိတ်ကွ"

ခပ်တည်တည်နဲ့ပြောပြီး ထွက်သွားလေရော။ သူ့ကို နားလည်အောင် ဘယ်လိုရှင်းပြရပါ့မလဲ။ သူက မုတ်ဆိတ်တဲ့လေ။

စာနဲ့ပေနဲ့ ရေးထားတာတောင် သဘောမပေါက်တာပဲလား။ လူမိုက်လုပ်ပြီး ဗိုလ်ကျသွားတာလားတော့ မပြောတတ်။ စာအရေးအသားမှာသာ လွဲချော်တတ်တာမျိုး မဟုတ်ပါ။ တစ်ယောက်ပြောတာကို အခြားတစ်ယောက်က စကားလုံး မသဲကွဲလို့ဖြစ်စေ၊ ပတ်ဝန်းကျင်

ဆူညံသံများ နှောင့်ယှက်သံရှိနေလို့ဖြစ်စေ နားကြားလွဲတတ်ပါသေးတယ်။

ရထားပေါ်မှာ စကားပြောလာကြတဲ့ လူနှစ်ယောက်။ ရထားစက်ခေါင်းသံရော၊ သံလမ်းနဲ့ ရထားဘီးနဲ့ တဂျုန်းဂျုန်းမြည်သံ ဆူညံနေတာကြောင့် စကားလုံးတွေ ပီပီသသ မကြားရလို့ ဘာ, ဟင်'ဟင်နဲ့ ထပ်ကာထပ်ကာ မေးနေရတယ်။ နားပဲလေးသူပေလား မသိ။

ဆင်ဆိုတာကို သူက လင်လို့ ကြားတယ်။

မဟုတ်ဘူးလေ၊ ဆင်၊ ဆင်နဲ့ ထပ်ပြောနေရ။

ခွေးဆိုလည်း သူက လေး လို့ ကြားနေရော။

ဒုက္ခပါပဲ၊ အော်အော်ပြောနေရတော့တယ်။

ဆိတ်ဆိုတာကို သူက လိပ်လို့ ကြားတယ်။

"လိပ် ဟုတ်လား"

"မဟုတ်ပါဘူး ဆိတ်လို့ပြောတာလေ"

ထီးလို့ ပြောတာကိုလည်း သူက တလွဲကြားတာပဲ။ (စာဖတ်သူက ဘယ်လိုများ ကြားတယ်ထင်လဲ)

သူက "ဖိနပ်" လို့ ကြားတယ်။ ကဲ– အေးရော။

ရေးတာတခြား၊ ဖတ်သူနားလည်တာတခြား၊ ပြောသူဆိုလိုတာက တစ်မျိုး၊ ကြားသူ မှတ်ယူတာက တလွဲ။ ကြုံရပုံတွေရှိတတ်ကြောင်း စကားစပ်မိလို့ တင်ပြတာပါ။

ဆယ်စုနှစ်

ရတနာပုံ နေ့စဉ်သတင်းစာမှာ စာရေးသူက အပတ်စဉ် တနင်္လာနေ့တိုင်း မပျက်မကွက် လိုလို အဆက်မပြတ် စာဖတ်သူများနဲ့ ထိတွေ့ခွင့်ရအောင် အယ်ဒီတာများ ထည့်သွင်း ဖော်ပြပေးနေတာဟာ ဆယ်စုနှစ်တစ်ခု ကျော်လာပါပြီ။ သတင်းစာဖတ်တဲ့ လေးတန်း ကျောင်းသားလေးဟာ ဒီနှစ်တက္ကသိုလ်မှာ နောက်ဆုံးနှစ်တက်နေပါပြီ။ တစ်ချိန်က စာရေးသူ ရဲ့ သတင်းစာဆောင်းပါးကို စောင့်ဖတ်တယ်ဆိုတဲ့ အသက်နှစ်ဆယ် လူငယ်တစ်ယောက် ဟာ ပြည်တွင်းမှာဖြစ်စေ၊ ပြည်ပမှာဖြစ်စေ အလုပ်အကိုင်တစ်ခုခုနဲ့ ဘဝတစ်ခုကို ရှင်သန် ရပ်တည်နေနိုင်တဲ့ အသက် ၃၀ လူငယ်ဖြစ်နေလောက်ပြီပဲ။

ဆယ်နှစ်ဆိုတဲ့ အချိန်ကာလဟာ ဘာမှမကြာလိုက်ဖူးလိုလိုနဲ့ နုနယ်တဲ့ လူငယ်လေး တစ်ယောက်အတွက်တော့ ကောင်းသည်ဖြစ်စေ၊ ဆိုးသည်ဖြစ်စေ ကြီးမားထူးခြားတဲ့ ပြောင်းလဲမှုတစ်ခုကို အမှန်တကယ် ဖြတ်သန်းခဲ့ပါပြီ။

နိုင်ငံခြားမှာ ဘွဲ့လွန်သင်တန်း အထူးကု ပါရဂူတက်ခဲ့တဲ့ လူငယ်တစ်ယောက်နဲ့ သူအိမ်ရောက်လာလို့ တွေ့ဆုံရပါတယ်။

သူက သူအထက်တန်းကျောင်းသားအရွယ်တည်းက မိမိရေးတဲ့ စာတွေကို တော်တော်ဖတ်ခဲ့တယ်။ အခက်အခဲတွေကြားက အရှုံးမပေးဘဲ အားတက်ပြီး ဇွဲနဲ့ကြိုးစား ခဲ့မိတယ်ဆိုတာလည်း ပြောသွားသေးတယ်။ ကျေးဇူးပါ မောင်။

စာရေးသူတစ်ယောက်အနေနဲ့ လူငယ်အကျိုးပြုစာပေ၊ ဆောင်းပါးတစ်မျိုးကို

ဗဟိုပြုပြီး လူမှုပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး၊ စိတ်ကောင်း စိတ်မြတ် မွေးမြူရေးတွေကိုသာ နှစ်ပေါင်းလေးဆယ် ကျော် လစဉ်မပြတ် ရေးသားပြုစုနေသူတစ်ဦးအနေနဲ့ တစ်ချိန်က မိမိ ရေလောင်း ပေါင်းသင်ခဲ့ဖူးတဲ့ အပင် တစ်ပင်က ပွင့်တာ သီးတာလေးတွေ ပြန်လည်တွေ့မြင် ရတော့ ဝမ်းသာ ကြည်နူးမိတာ ဝန်ခံပါတယ်။ ဘာအကျိုးကျေးဇူးမှ ရယူဖို့ မတောင့်တတဲ့ ဖြူစင်တဲ့ စေတနာနဲ့သာ အားပေး တိုက်တွန်းတာတွေ၊ ရှာဖွေ လေ့လာပြီး ရေးသားခဲ့တယ်။

အခွင့်အလမ်း

လူငယ်တွေကို မိမိရရှိနေတဲ့ လူငယ်ဘဝအတိုင်း အတာကာလကို အလေးထားပြီး အချိန်လေးတွေ တန်ဖိုးရှိအောင် အာရုံစူးစိုက်ဖို့ သတိပေး ရေးသားပါ တယ်။

အချိန်အခါဆိုတာ အခါအခွင့်ပါပဲ။

အခါအခွင့်က မိမိအားထုတ်မှ အခွင့်အလမ်း ဖြစ်လာပါတယ်။ အာရုံစူးစိုက်တတ်ခြင်းဟာ အရေးကြီး တယ်။ တကယ်တော့ အရွယ်၏ ကောင်းခြင်းဆိုတဲ့ ပါဠိလို ယုဝ၊ အင်္ဂလိပ်၊ လက်တင်လို Youth ယုသ် ဆိုတဲ့ စကားလုံးလေးဟာ လူ့ဘဝသက်တမ်းတစ်ခုလုံးရဲ့ သော့ချက်ပါပဲ။

အဓိကအကျဆုံး အချိန်ပိုင်းလို့ပြောချင်ပါတယ်။

တန်ဖိုးအမြင့်ဆုံးကာလမှာ အကျိုးအရှိဆုံး အလုပ်က ပညာကိုကောင်းစွာ တတ်မြောက်အောင် ကြိုးစားမှု။ စာကောင်းပေကောင်း ရေးနိုင်အောင်က သာမန်လူတွေထက် ပိုပြီးစေတနာကောင်းရပါတယ်။ စေတနာကောင်းရှိနေမှ စိတ်ကောင်းမွေးနိုင်ဖို့ရာ စာကောင်း ပေကောင်းတွေကို အဆက်မပြတ် ဆည်းပူး လေ့လာဖတ်ရှုပါတယ်။ အဖျက်အနှောင့်အယှက် စိတ်ထားနဲ့ အတားအဆီး ပိတ်ဆို့မှုတွေကို ဖယ်ရှင်း ကျော်နင်းပြီး အပြုသဘောထားရရှိအောင် ရှေ့ကဆရာ့ ဆရာတွေရဲ့ စာတွေကို မှတ်သားရတယ်။ အကြိမ်ကြိမ် မိမိလေ့လာခဲ့မိတဲ့ စာရေးဆရာကြီးများထဲက နမူနာ ဖော်ပြပါရစေ။

“စာကောင်း ပေကောင်း ရေးနိုင်အောင်က သာမန်လူတွေထက် ပိုပြီး စေတနာ ကောင်းရပါတယ်။ စေတနာကောင်းရှိနေမှ စိတ်ကောင်းမွေးနိုင် ဖို့ရာ စာကောင်း ပေကောင်းတွေကို အဆက်မပြတ် ဆည်းပူးလေ့လာ ဖတ်ရှုပါတယ်။”

ရှေ့ကဆရာတွေ –

(၁) ရွှေဥဒေါင်း (ဦးဖေသိန်း)၊ (၂) ပီမိုးနင်း (ဦးကျော်)၊ (၃) ဒဂုန်ရွှေမျှား (ဦးတင်)၊ (၄) တက်တိုး (ဦးအုန်းဖေ)၊ (၅) ဓူဝံ (ဦးသန်းတင်)၊ (၆) သက်လုံ/ ကြပ်ကလေး (ဦးသောင်းတင်)၊ (၇) လူထုဦးလှ၊ (၈) လောကဓံဦးထွန်းလှ၊ (၉) လှသမိန် (ဦးတင်လှ)၊ (၁၀) ဦးအုန်းဖေ (M.A, M.S) (၁၁) တက္ကသိုလ်ဘုန်းနိုင် (ဦးခင်မောင်တင့်)၊ (၁၂) ဒေါက်တာ ကျော်စိန်၊ (၁၃) ဦးခင်မောင်သန်း (စိတ်ပညာ)၊ (၁၄) မင်းယုဝေ (ဦးဝင်းမောင်)၊ (၁၅) ဦးနု၊ (၁၆) တက္ကသိုလ်ဝင်းမွန်၊ (၁၇) နန္ဒာသိန်းဇံ (ဦးသိန်းဇံ)၊ (၁၈) လယ်တွင်းသားစောချစ် (ဦးတင်လှိုင်)၊ (၁၉) ဦးချစ်စံဝင်း (ဦးချစ်စံ)၊ (၂၀)အောင်သင်း၊ (၂၁) ဒေါက်တာမတင်ဝင်း၊ (၂၂) ဒေါက်တာမင်းတင်မွန်၊ (၂၃) ဒေါက်တာခင်မောင်ညို၊ (၂၄) ဒေါက်တာသိန်းလွင်၊ (၂၅) ဒေါက်တာမောင်သင်း၊ (၂၆) ဒုတိယဗိုလ်မှူးကြီးသောင်းထိုက်၊ (၂၇) ဒေါက်တာလှဘော၊ (၂၈) ဇော်ဂျီ (ဦးသိန်းဟန်)၊ (၂၉) မောင်ဆုရှင် (ဦးမျိုးသန့်)၊ (၃၀) နတ်မောက်ဘုန်းကျော်၊ (၃၁) ကြူရတနာ မောင်မြကြိုင်၊ (၃၂) မောင်ပေါ်ထွန်း (ဦးခင်မောင်စိုး)၊ (၃၃) ကောင်းသန့် (ဦးခင်မောင်ကြွယ်)၊ (၃၄) မြတ်ငြိမ်း၊ (၃၅) ဦးဗဂျီဝို (ဦးစိန်)၊ (၃၆) ဦးဆုမြိုင်၊ (၃၇)ဖေမြင့်၊ (၃၈) ကျော်ရင်မြင့်၊ (၃၉) သုခ (ဦးသိန်းမောင်)၊ (၄၀)ဒဂုန်ဦးထွန်းမြင့်၊ (၄၁) သိန်းသန်းထွန်း၊ (၄၂) မောင်ခင်မင်(ဓနုဖြူ) (ဒေါက်တာဦးခင်အေး) စသည့် ဆရာကြီး၊ ဆရာမကြီးများ ဖြစ်ကြပါတယ်။ အကျိုးထူးပါလိမ့်မယ်။

တက်ကျမ်း

စာဖတ်သူလည်း ဒီဆရာများရဲ့ စာအုပ်တိုင်းကို ပညာလေ့လာဆည်းပူးတဲ့အနေနဲ့ စိတ်ဝင်တစားကြိုးစားပြီး ဖတ်ကြဖို့ အားပေးတိုက်တွန်းပါရစေ။

ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုး တိုးတက်ကြီးပွားရေးကို အားပေး မြေတောင်မြှောက်ပေးခဲ့ကြတဲ့ Self –help သို့မဟုတ် တက်ကျမ်း (Self–Development) စာအုပ်များကို ရေးသားပြီး ကမ္ဘာကျော်တဲ့ သို့မဟုတ် စာအုပ်အရောင်းရဆုံး စာရင်းဝင်ကြတဲ့ စာရေးဆရာအမည်တွေလည်း လက်ကိုင်ဖုန်းမှတစ်ဆင့် ဂူးဂဲနဲ့ ယူကျူ့မှာ ရှာဖတ်လို့ရနိုင်တဲ့ စာရေးဆရာအချို့ရဲ့ အမည်ကို နမူနာအနည်းငယ် ဖော်ပြလိုက်မယ်နော်။ ရှာပြီးဖတ်ကြည့်၊ မှတ်သားစေလိုပါတယ်။

၁။	ဒေးကာနက်ဂျီ	Dale Carnegie
၂။	နပိုလီယန်ဟေး	Napoleon Hill
၃။	နော်မန်ဗင့်ဆင့်ပီး	Norman Vincent Peale
၄။	ဂျင်ရွှန်	Jin Rom
၅။	ဘရိုင်ယန်ထရေစီ	Brian Tracy
၆။	ဂျွန်စီ၊ မက်ဇဝဲ	John C. Maxwell
၇။	ဒေးဗစ်ရှဝပ်ဇ်	Dr. David Schawartz
၈။	ဂျိမ်းအာလန်	James Allen
၉။	မတ်ဗစ်တာဟင်ဆင်	Mark Victor Hanson

၁၀။	အားနိုက်တင်ဂေး	Earl Nightengale
၁၁။	တိုနီရော်ဘင်	Tony Robben
၁၂။	စတီဖင်အာရ်ကိုဗေး	Stephen R.Covey
၁၃။	ဇစ်ဇစ်ဂလာ	Zig Ziglar
၁၄။	ဒိန်ကလပ်	Dean Clerk
၁၅။	ရောဘတ်ကီယိုဆာကီ	Robert Kiyosaki
၁၆။	ရောဘတ်ဂရင်း	Robert Green

နိဂုံး

ရောင်းအားအကောင်းဆုံးတက်ကျမ်းရေးသူနောက်ဆုံးနာမည်ကျော်တွေ၊ဟောပြောသူတွေလည်း အများကြီးပဲရှိနေကြပါသေးတယ်။ ဖတ်သင့်တယ်၊ နားထောင်သင့်ပါတယ်။ မိမိဘဝနဲ့ ချိန်ဆပြီး အသုံးချနိုင်တာကို တန်ဖိုးရှိအောင် ရယူရမှာပေါ့။ "နှစ်ဆယ့်တစ်ရာစုကာလဟာ အာရှတိုက်အတွက် အကြီးအကျယ် ပြောင်းလဲတိုးတက်ကြမယ့် စန်းတက်တဲ့ခေတ်ပဲ" လို့ နိုင်ငံတကာကျွမ်းကျင်သူများ အများစုက သုံးသပ်ခန့်မှန်းနေကြတယ်။ ပြောင်းလဲဖွံ့ဖြိုးမှုတွေကလည်း ဘောပတ်ဝန်းကျင်မှာတင် အရှိန်အဟုန် လျင်လျင်မြန်မြန် ပြောင်းလဲနေကြတာ မြင်ရမှာပါ။

စာရေးသူက ဘယ်မှာနေနေ၊ ဘာပဲလုပ်ရလုပ်ရ လူငယ်တွေကို အဓိက ပန်ကြားလိုတာက "ရည်မှန်းချက်ထား အမြဲကြိုးစား"။ မောင်တို့မယ်တို့ ခေတ်ကောင်းလာပြီ။

ချစ်နိုင် (စိတ်ပညာ)

]]&yf}}Ekdkol]]a&;}}EkdkfESifhjrefmynmma&;

a'gufwmarmifbdkif;

“ယနေ့မြန်မာ့ပညာရေးတွင် သတ္တိရှိရှိ (သတ္တိ သိတတ်၊
သိ=ပညာရေးအသိပညာကြွယ်ဝသူ၊ တတ်=ပညာရေးကို
လက်တွေ့အသုံးချနိုင်စွမ်းပြည့်စုံပြီး
အတွေ့အကြုံရင့်ကျက်သူ) ဖြင့်
ယနေ့ မြန်မာ့ပညာရေး အပြောင်းအလဲကို
ဦးဆောင်နိုင်သူဖြစ်ရန် လိုပါလိမ့်မည်။”

"အရေးကြီးဆုံးမှာ ပညာရေးတွင် တကယ်စိတ်ပါ၍၊ တကယ်လေ့လာ၍ တကယ် အားကိုးလောက်သော "ပညာရေးဝန်ကြီး" တစ်ယောက်ရှိဖို့ လိုပေသည်။"

(ဦးသန့်၊ ကုလသမဂ္ဂအတွင်းရေးမှူးချုပ် – ငြိမ်း)

ပညာရေးကို ဦးဆောင်မောင်းနှင်မည့်သူ၏ အရည်အသွေးကို ဦးသန့် မည်သည့် အတွက်ကြောင့် လမ်းညွှန်ခဲ့တာလဲ။ ဆန်းစစ်ကြည့်ကြရအောင်ပါ။ ယနေ့ပညာရေးတွင် အောင်မြင်နေသော နိုင်ငံများကိုလေ့လာကြည့်သောအခါ အောက်ပါကောင်းမွန်သည့် အချက် များကြောင့်ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရပေသည်–

(၁) ခေါင်းဆောင်၏ပညာရေး ဉာဏ်အမြော်အမြင်ကြီးမှု၊

(၂) မြင့်မားသည့်ပညာရေး ရည်မှန်းချက်ရှိခြင်း၊

(၃) တန်းတူအခွင့်အရေးရှိမှုကို အာမခံသည့် ပညာရေးဖြစ်ခြင်း၊

(၄) အရည်အသွေးပြည့် ဆရာ ဆရာမများနှင့် ပညာရေးစီမံခန့်ခွဲသူ ခေါင်းဆောင် များဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၊

(၅) အထက်အောက် အပြန်အလှန်ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်း အကောင်အထည်ဖော်နိုင်စွမ်း ရှိသည့် ကောင်းမွန်သော ပညာရေးမူဝါဒများရှိခြင်း၊

(၆) စီမံခန့်ခွဲမှု ကောင်းမွန်ခြင်းနှင့် တာဝန်ခံနိုင်စွမ်းရှိခြင်း၊

(၇) ကျောင်းသားများအား တက်ကြွစွာ သင်ယူမှုရှိစေရန် လှုံ့ဆော်ပေးနိုင်စွမ်းရှိ သည့် သင်ကြားသင်ယူမှုဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်နေခြင်း၊

(၈) နိုင်ငံတကာနှင့် ဆက်စပ်၍ နိုင်ငံနှင့်လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အနာဂတ်ကို လမ်းညွှန် ပြနိုင်ခြင်း တို့ဖြစ်ပါသည်။

အထက်ဖော်ပြပါ အောင်မြင်နေသည့် ပညာရေး၏ လက္ခဏာများတွင် "ခေါင်းဆောင် ၏ ပညာရေးအမြော်အမြင်ကြီးမှု" ဆိုသည့်အချက်သည် ထိပ်ဆုံးက ပါဝင်နေပါသည်။ ဤသည်ကို ဦးသန့်က လွန်ခဲ့သည် နှစ် ၈၀ နီးပါးကတည်းက ကြိုတင်မီးမောင်းထိုးပြခဲ့ ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုအချိန်က သူသည် အမျိုးသားကျောင်းအုပ်ကြီး တာဝန်ယူခဲ့ပြီးသူပါ။ သူ့ရဲ့ ၁၉၄၅ ခုနှစ် "ဗမာသစ်နှင့် ပညာသစ်" စာအုပ်မှာ ဆောင်းပါးအစတွင် ညွှန်းခဲ့သည့် မြန်မာ့ပညာရေးကို ဦးဆောင်မည့်သူ၏ အရည်အချင်းကို ဖော်ပြခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ဦးသန့်ရဲ့ "ပညာရေးခေါင်းဆောင်များ အရည်အသွေးမြင့်မားမှု" ကို ဖော်ညွှန်းသည့် အဆိုသည် အလွန်မှန်ကန်ကြောင်းကို သိသာထင်ရှားသည်မှာ ယနေ့တရုတ်နိုင်ငံနှင့် စင်ကာပူ နိုင်ငံများပင် ဖြစ်ပါသည်။ အဆိုပါ နှစ်နိုင်ငံခေါင်းဆောင်များသည် နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၏ အဓိကမောင်းနှင်အားသည် ပညာရေးမှတစ်ပါး အခြားမရှိဟုခံယူခြင်း၊ အမြော်အမြင်ရှိခြင်း၊ သတ္တိရှိစွာဖြင့် အပြောင်းအလဲ၏ ရလဒ်ကိုယုံကြည်မှုရှိစွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော်တို့ကရော နှစ်ပေါင်း ၈၀ ခန့်မှာ ကမ္ဘာ့ရေးရာအဖြာဖြာကို ၁၀ နှစ်ကျော် စီမံခန့်ခွဲခဲ့သူ ကုလသမဂ္ဂ အတွင်းရေးမှူးချုပ်ဟောင်းဦးသန့်ရဲ့ အမြော်အမြင် ကြီးမားမှုဖြင့် ပညာရေးလမ်းကြောင်းကို ညွှန်ပြခဲ့သည်ကို လိုက်နာတန်ဖိုးထားခဲ့ပါရဲ့လား ဆိုတာကို လေ့လာသုံးသပ်သင့်ပါသည်။ ဦးသန့်ရဲ့ "စံ" နှင့်ညီတဲ့ ပညာရေးအကြီးအကဲ

(သို့မဟုတ်) ပညာရေးဝန်ကြီးမျိုး ကျွန်တော်တို့ရဲ့ မြန်မာ့ပညာရေးကို ဦးဆောင်ခဲ့ပါသလား၊ ဆောင်းပါးအစမှာ ဖော်ပြခဲ့သော ဦးသန့်၏အမြော်အမြင်ကြီးမှု လမ်းညွှန်မိန့်မှာချက်ကို လေ့လာကြည့်လျှင် –

(က) ပညာရေးတွင် တကယ်စိတ်ပါသူ၊

(ခ) ပညာရေးတွင် တကယ်လေ့လာသူ၊

(ဂ) ပညာရေးတွင် တကယ်အားကိုးလောက်သူ ဟူ၍ (၃)ပိုင်း ပါဝင်ပေသည်။ အရည်အချင်းကိုဘွဲ့ဖြင့် မတိုင်းတာပါ။ သူပြောသည့်အထဲတွင် ဘွဲ့ဒီဂရီ မပါချေ။ Ph.D ဘွဲ့ မလိုပါ။ စိတ်ပါသူ၊ လေ့လာလိုက်စားသူ (ပညာရှင်၊ ပညာတတ် တစ်ယောက်ရဲ့ အရည်အသွေး) ဆိုတာ သူများနှင့်မတူ စိတ်စေတနာကောင်းစွာဖြင့်ထူးချွန်စွာ ဆောင်ရွက်တတ်သူပါ။ စားလည်းပညာရေး၊ အိပ်လည်းပညာရေး ဟူသည့် ပညာရေး ကောင်းမွန်မှု၊ မြှင့်တင်မှု၊ ဖွံ့ဖြိုးမှုစိတ် တစ်စိတ်တည်းဖြင့်သာ နေ့စဉ်ဘဝကို ဖြတ်သန်း နေသူမျိုးသာ ဖြစ်ရပါမည်။ မြန်မာနိုင်ငံလွတ်လပ်ရေးရခဲ့သော ၇၅ နှစ်ကျော်မှ ပညာရေး အကြီးအကဲ(ဝန်ကြီး)များနှင့် "ယနေ့ ပညာရေးအပြောင်းအလဲကို ဦးဆောင်မည့်သူ" သည် အထက်ပါ ဦးသန့်၏ "စံ" နှင့် ညီမညီ ချိန်ညှိရန် လိုပေလိမ့်မည်။

မြန်မာ့သမိုင်းတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သည့် ပညာရေးဝန်ကြီးများ

လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် ပညာရေးဝန်ကြီးတာဝန် ထမ်းဆောင်ခဲ့သူများကို လေ့လာသောအခါ အောက်ပါအတိုင်းတွေ့ရလေသည် –

(က) လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် ဖဆပလ အစိုးရခေတ်

(၁) ဗိုလ်ဖိုးကွန်း (၁၉၄၈)

(၂) ဦးသန်းအောင် (အထက်တန်းပြဆရာ – ၁၉၅၀)

(၃) ဦးဝင်း (၁၉၅၂ – ၁၉၅၃)

(၄) ဦးထွန်းတင် (၁၉၅၆ – ၁၉၅၈)

(၅) ဦးမောင်ကျော်ဇံ

(ခ) အိမ်စောင့်အစိုးရခေတ် (၁၉၅၈)

– သင်္ချာကထိက ဦးကာ

(ဂ) ပထစ အစိုးရခေတ် (၁၉၆၀ – ၁၉၆၁)

– ဒေါက်တာဦးအေးမောင်

(ဃ) တော်လှန်ရေးကောင်စီခေတ်

(၁) ဗိုလ်မှူးချုပ် သန်းဖေ (၁၉၆၂)

(၂) ဗိုလ်မှူးကြီး လှဟန် (၁၉၆၂)

(င) မြန်မာ့ဆိုရှယ်လစ်လမ်းစဉ် ပါတီခေတ်

(၁) ဒေါက်တာခင်မောင်ဝင်း (ဒဿနိကဗေဒပါမောက္ခ– ၁၉၇၄)

(၂) ဦးရဲခေါင်

(၃) ဦးကျော်ငြိမ်း (ကျောင်းအုပ်ကြီး၊ စစ်တက္ကသိုလ်– ၁၉၈၁)

(၄) ဒေါက်တာကျော်စိန်(စိတ်ပညာပါမောက္ခနှင့်ပါမောက္ခချုပ်၊မန္တလေး တက္ကသိုလ်– ၁၉၈၇)

(စ) နိုင်ငံတော်ငြိမ်ဝပ်ပိပြားမှုတည်ဆောက်ရေးအဖွဲ့ခေတ်

(၁) ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး အောင်ရဲကျော်

(၂) ဗိုလ်မှူးကြီး ဒေါက်တာဖေသိန်း (ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်–ငြိမ်း)

(၃) ဦးပန်းအောင်

(ဆ) နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကောင်စီခေတ်

(၁) ဦးသန်းအောင် (အထက်တန်းပြဆရာ–ငြိမ်း)

(၂) ဒေါက်တာချမ်းငြိမ်း (ပါမောက္ခ၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်(ငြိမ်း) စက်မှု အင်ဂျင်နီယာ– ၂၀၀၅)

(ဇ) ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရခေတ်

(၁) ဒေါက်တာမြအေး (ပါမောက္ခချုပ်– ၂၀၁၁)

(၂) ဒေါက်တာခင်စန်းရီ (ပါမောက္ခချုပ်– ၂၀၀၄)

(၃) ဒေါက်တာမျိုးသိမ်းကြီး (ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်–ငြိမ်း) (၂၀၁၆ – ၂၀၂၀)

တို့ဖြစ်ကြောင်းလေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။

ဦးသန့်ပြောသည့် "ပညာရေးဝန်ကြီး၏ အရည်အသွေးစံ" ထဲက "ပညာရေးတွင် တကယ်စိတ်ပါသူ" နှင့် "ပညာရေးတွင် တကယ်လေ့လာသူ" ဆိုတာကို ဘယ်လိုရှာရမလဲ။ Ph.D ဆိုတဲ့ ဘွဲ့ကြီးရထားသူလား၊ (Ph.D ဘွဲ့ရတိုင်း ပညာရေးကို နားမလည်ပါ။) ပညာရေး ဝန်ထမ်းလုပ်ခဲ့သူလား၊ ပါမောက္ခလား၊ ကောလိပ်ကျောင်းအုပ်ကြီးလား၊ ပါမောက္ခချုပ်လား၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်လား၊ တကယ်တော့ သူတို့တစ်တွေသည် ပညာရေးဌာနတွင် တာဝန် ထမ်းခဲ့သော ဝန်ထမ်းဖြစ်တာတော့ မှန်ပါသည်။ သူတာဝန်ယူတဲ့ရာထူးအဆင့် အသီးသီးမှာ ဘယ်လောက်ပညာရေး ပိုမိုကောင်းအောင် ကျောင်းများကို မြို့နယ်၊ ခရိုင်၊ တိုင်းနှင့်နိုင်ငံ အဆင့် လုပ်ခဲ့ပါသလား၊ ပညာရေးကို တကယ်ပဲ စိတ်ဝင်စားသူလား။ ပါမောက္ခဆိုရင် "ပညာရပ်" သာ လိုက်စားသူ၊ ပညာရပ်ကို ထပ်ဆင့်သင်ပေးသူပါ။ ပညာရပ်ဖွံ့ဖြိုးအောင် သုတေသနပြုသူပါ။ ပညာရေးကို တတ်သိကျွမ်းကျင်သူ မဟုတ်သည်မှာ သေချာပါ၏။

ကျွန်တော်သည် လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက် ဖဆပလခေတ် ပညာရေးဝန်ကြီးများ၏ ဝန်ကြီးတာဝန်မထမ်းဆောင်မီကာလတွင် ပညာရေးစွမ်းဆောင်မှုမှတ်တမ်းများ၊ အထူး သဖြင့် မြန်မာ့ပညာရေးမြှင့်တင်မှု၊ ဖွံ့ဖြိုးမှု၊ ပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာစာတမ်း၊ သုတေသန၊ အစီရင်ခံစာများကို ရှာဖွေရာ မတွေ့ခဲ့ပါ။ အထက်တန်းပြဆရာလောက်သာ လုပ်ခဲ့ဖူးသူ၊ ပြီးလျှင် ဆေးပညာညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ် လုပ်ခဲ့ဖူးသူနှင့် နောက်ဆုံးတွင် ဒေါက်တာဘွဲ့ရလျှင် ပညာရေးကို နားလည်မည်အထင်ဖြင့် အင်ဂျင်နီယာဘွဲ့ရပြီး ပညာရေးနှင့်သက်ဆိုင်သော ကဏ္ဍတွင် "ဝန်ထမ်း" လုပ်ခဲ့ဖူးသူများကို ပညာရေးဝန်ကြီး ခန့်အပ်ခဲ့ဖူးသည့် အခြေအနေ များ ရှိခဲ့ပါသည်။ ပညာရေးဝန်ကြီးအဖြစ် တာဝန်မယူမီကာလတွင် သူတို့၏ မြန်မာ့ပညာရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု ဆိုင်ရာရေးသားမှု၊ ပညာရေးစစ်တမ်းများဖြင့် မှတ်တမ်းတင်ထားမှုများ မတွေ့ရပေ။ တကယ်တော့ တပ်မတော်အစိုးရလက်ထက်တွင် နှစ် ၃၀ စီမံကိန်း ချမှတ်၍

နှစ်စဉ်မြန်မာ့ပညာရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအတွက် စာတမ်းများ တင်သွင်းဖတ်ကြားခဲ့ကြပါသည်။ ထိုစာတမ်းဖတ်ပွဲများတွင် ပါဝင်သင့်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့သော ပညာရေးစိတ်ပါကြောင်း မှတ်တမ်းမရှိသူများကို ပညာရေးအကြီးအကဲခန့်အပ်ခဲ့မှုကြောင့် မြန်မာ့ပညာရေး နိမ့်ကျရခြင်း အကြောင်းရင်းများထဲတွင် အချက်တစ်ချက်ဖြစ်သည်ဟု မြင်မိပါသည်။ သို့အတွက်ကြောင့် ကျွန်တော်တို့ လက်လှမ်းမီခဲ့သည့် မြန်မာ့ပညာရေးသမိုင်းကို လေ့လာသုံးသပ်ရန်နှင့် သင်ခန်းစာယူရန် လိုပေလိမ့်မည်။ ပညာရေးဝန်ထမ်းတို့သည် ပညာရေးရုံးလုပ်ငန်းတော့ နားလည်နိုင်သော်လည်း ပညာရေးကို တကယ်စိတ်ဝင်စားသူ၊ တကယ်လေ့လာသူနှင့် ပညာရေးမှာ တကယ်အားကိုးလောက်သူဖြစ်ရန် မသေချာပေ။ တကယ်တော့ ပညာရေးအကြီးအကဲသည် ရုံးလုပ်ငန်းထက် "ပညာရေးမြင့်မားရန် တီထွင်ကြံဆမှု"၊ "ပညာရေးရဲ့ သဘောသဘာဝ"၊ "ပညာရေးရဲ့ အနှစ်သာရ" နှင့် "နိုင်ငံတကာမှာ အောင်မြင်နေတဲ့ ကောင်းမွန်တဲ့ ပညာရေးရဲ့ကြွန်အင်လက္ခဏာ" များကို မြန်မာ့လူမှုစီးပွားဘဝနှင့် ချိန်ညှိ အကောင်အထည်ဖော်ရန် စိတ်ဝင်စားစွာဖြင့် "လေ့လာသုံးသပ်နေသူ" ဟုတ်ပါရဲ့လား၊ ဟုတ်မဟုတ် ဆန်းစစ်လိုလျှင် "မြန်မာ့ပညာရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲ" မြှင့်တင်ရန်အတွက် အဆိုပါပုဂ္ဂိုလ်များ ဝန်ကြီးအဖြစ် တာဝန်မပေးအပ်ခင်က ဆွေးနွေးပွဲတွေမှာ အစီရင်ခံစာတွေ၊ စာတမ်းတွေ၊ ဆောင်းပါးတွေ ဘယ်လောက်ရေးခဲ့၊ တင်သွင်းခဲ့မှုရှိမရှိကို လေ့လာပြီး သုံးသပ်ရန်လိုပါလိမ့်မည်။ အကယ်၍ရေးသားခဲ့ရင်လည်း ရေးခဲ့သည့်စာတမ်းများသည်လည်း "ယခင်တာဝန်ယူခဲ့သူအဆက်ဆက်ကို အပြစ်တင်သည့်စာတမ်းလား"၊ "ဖြစ်ပျက်ခဲ့တာကို သင်ခန်းစာယူပြီး ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် ကြိုးပမ်းမည့် အပြုမြင် စာတမ်းလား" ဆိုတာလည်း အရေးကြီးပါသည်။ အပြစ်မြင်တတ်သူ၊ အဆိုးမြင်စိတ်ရှိသူနှင့် အာဃာတတရား ရှေ့တန်းတင်သူများ ပညာရေးကိုဦးဆောင်လျှင်တော့ မြန်မာ့ပညာရေးသည် အဆိုးမြင်ဝါဒီ မျိုးဆက်သစ်များသာ ပွားများလာပါလိမ့်မည်။

ယခင်က ဝန်ကြီးအဆင့် ရောက်ခဲ့ခြင်းမရှိသော်လည်း ပညာရေးဝန်ထမ်းများ ဖြစ်ကြသည့် ပညာမင်းကြီး ဦးချို၊ ဦးဘိုးသုန်၊ ဦးဘ၊ ဦးကောင်း၊ ဦးသန်းဦးတို့သည် ပညာရေးကို ကောင်းသည်ထက်ကောင်းအောင် ကြိုးပမ်းနိုင်စွမ်း အရည်အသွေးနှင့် ပြည့်စုံသူများ ဖြစ်ကြပါသည်။ အဆိုပါ ဆရာကြီးများ ရေးခဲ့သည့် ဆောင်းပါးများ၊ ပြုစုခဲ့သည့် အစီရင်ခံစာများ၊ စာတမ်းမှတ်တမ်းများက သက်သေခံနေပါသည်။ ဦးသန့်ရဲ့ စံ မီမမီနှင့် ဟုတ် မဟုတ် တိုင်းပြည်ဖွံ့ဖြိုးရေးပေတံဖြင့် စိစစ်တိုင်းတာရန်လိုအပ်ပါလိမ့်မည်။ ပညာရေးတွင် စိတ်ဝင်စားသူ၊ လေ့လာသူမဟုတ်ဘဲ ပညာရပ်ဘွဲ့မြင့်ရုံဖြင့်သာ ရွေးချယ်ခန့်အပ်ခဲ့မည်ဆိုလျှင် ဦးသန့်ပြောတဲ့ ပညာရေးမှာ အားကိုးလောက်သည့် ဝန်ကြီးတစ်ယောက် ဘယ်လိုမှမဖြစ်နိုင်ပါဟုမြင်မိပါသည်။ အားကိုးလောက်သည့်ဝန်ကြီး မဟုတ်ခဲ့လျှင် မြန်မာ့ပညာရေးသည် ဦးမော့မည့်အခြေအနေက ကင်းဝေးနေဦးမည် ဖြစ်ပါသည်။

"ရပ်" နိုင်သူ "ရေး" နိုင်ပါ့မလား

ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအကြောင်း ပြောကြတိုင်း "ရပ်" နိုင်သူ "ရေး" နိုင်ရဲ့လားဆိုသည့် မေးခွန်းသည် ပညာရေးလောကမှာ မပါမဖြစ်သည့်မေးခွန်းဖြစ်နေပါသည်။ ကျွန်တော်

တို့နှင့် အကျွမ်းဝင်ပြီးသား ဝေါဟာရနှစ်လုံးဖြစ်သည့် "ပညာရပ်" နှင့် "ပညာရေး" တို့မှ နောက်ဆုံးစာလုံးများ ဖြစ်ကြသည့် "ရပ်" နှင့် "ရေး" ကိုယူ၍ သုံးစွဲထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုဝေါဟာရနှစ်လုံးသည် နောက်ဆုံး စာလုံးနှစ်လုံးမတူသလို အနှစ်သာရလည်း လွန်စွာကွာခြားလွန်းပါသည်။ အကြမ်းအားဖြင့် "ပညာရပ်" ဆိုသည်မှာ လူက လေ့လာလိုက်စားသည့် ပညာအမျိုးအစားဖြစ်ပြီး၊ "ပညာရေး" သည် လူကို လေ့ကျင့်ပေးသည့် လုပ်ငန်းဖြစ်ပါသည်။ ပညာရပ်သည် လူတစ်ဦးချင်း ဆန္ဒ၊ ဝါသနာ၊ အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းပေါ်မူတည်၍ လေ့လာသင်ယူမှုနှင့် ပညာအသစ်အဆန်း ရှာဖွေမှုပင် ဖြစ်ပါသည်။ ပညာရေးကတော့ ဤကမ္ဘာပေါ်တွင် မွေးဖွားလာသူမှန်သမျှကို ပြည့်ဝနိုင်ငံသား (Good Citizen) နှင့် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံသားကောင်းများ (Global Citizenship) ဖြစ်ထွန်းရေးကို လေ့ကျင့်ပေးရတာမို့ မွေးလာသည့်လူသားအားလုံးနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။ လုပ်ငန်းထုထည်ပမာဏ အလွန်ကြီးမားပါသည်။ ကျောင်းမနေဖူးသော်လည်း ပညာရေးနှင့်ကင်းသူမရှိပါ။

"ပညာရပ်ကျွမ်းကျင်သူ"၏ သဘောသဘာဝ

ပညာရပ်သည် လူက လေ့လာလိုက်စားသော အထူးပြုပညာရပ်နယ်ပယ် ဖြစ်ပါသည်။ ပညာရပ်ကျွမ်းကျင်သူသည် ပညာရပ်နောက်ကို တကောက်ကောက်လိုက်လိုစိတ် ပြင်းပြသူပါ။ မိမိအထူးပြုပညာရပ်(ဥပမာ– ဓာတု၊ ရူပ၊ သင်္ချာ၊ ဆေးပညာ၊ အင်ဂျင်နီယာ၊ စီးပွားရေး၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ ကွန်ပျူတာ၊ နိုင်ငံရေးသိပ္ပံ စသည်) ကို ကျွမ်းကျင်အောင်လည်း ကြိုးပမ်းသည်။ မိမိရဲ့ကျွမ်းကျင်မှုကို ဆက်လက်ဖြည့်ဆည်းသည့်အနေဖြင့် သုတေသနပြုကြသည်။ ဘဝကို သုတေသနပြုခြင်းဖြင့် ပျော်ပိုက်သည်။ ရလာသမျှပညာရပ်ကို ဆက်လက်ဖြန့်ဖြူးသည့်အနေဖြင့် သင်ကြားပို့ချသည်။ ထို့အပြင် လူ့ဘောင်လူ့လောက ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် အသုံးချသည်။ လူတစ်ယောက်သည် ပညာရပ်ကျွမ်းကျင်သူ ဟုတ် မဟုတ်ကို သူထုတ်ဝေခဲ့သော သုတေသနစာတမ်းများ၊ ပညာရပ်ဆိုင်ရာစာအုပ်များဖြင့် ဆုံးဖြတ်ရပေသည်။ ပညာရပ်ဆိုင်ရာဆွေးနွေးပွဲတွေမှာ တက်ကြွစွာ ပါဝင်ဆွေးနွေးသည်။ နောက်ဆုံးတွင် ထိုအထူးပြုပညာရပ်တွင် ဩဇာတိက္ကမကြီးမားသူ ဖြစ်လာပေသည်။ သူ့ပညာရပ်ကို နောက်မျိုးဆက်သို့ လက်ဆင့်ကမ်းရန်လက်ခံသူ၊ လက်ဆင့်ကမ်းယူသူအရေအတွက်မှာ ဒေသတွင်းရှိ လူဦးရေနှင့် စာလျှင်အလွန် နည်းပါးပါသည်။ ဆေးပညာ၊ အင်ဂျင်နီယာ၊ စီးပွားရေးပညာရှင်၊ ဂီတ၊ သုခုမ အနုပညာရှင်၊ ဘာသာစကား၊ သင်္ချာ၊ ဓာတု၊ ရူပ၊ ဇီဝဗေဒ၊ ဒဿန၊ သမိုင်း စသည့် ပညာရှင်အရေအတွက်မှာ ကမ္ဘာ့လူဦးရေနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် အလွန်နည်းပါးပါသည်။ (ကမ္ဘာ့လူသားအားလုံးသည် ပညာရေးနှင့်ကင်း၍မရကြောင်း သတိပြုစေချင်ပါသည်။) ထို့အတူ သူတို့ထံမှ ပညာသင်ယူလိုသူ အရေအတွက်လည်း ဒေသတွင်း (သို့မဟုတ်) တစ်ကျောင်းလုံး၊ တက္ကသိုလ်တစ်ခုလုံးနှင့်ယှဉ်လျှင် နည်းပါးကြသည်။ ဝါသနာနှင့် သင်ယူလိုစိတ် အရင်းခံ၍သာ ပညာရပ်ကို လူ (တပည့်များ) အနည်းစုကိုသာ ပညာရပ်ကျွမ်းကျင်သူက လက်ဆင့်ကမ်းသင်ပေးနိုင်သည်။ လူအားလုံးကို သူ့ပညာရပ် မသင်ပေးနိုင်၊ မလေ့ကျင့်ပေးနိုင်၊ လက်ဆင့်မကမ်းနိုင်ပေ။

“ပညာရေး” တတ်သိကျွမ်းကျင်သူ၏ သဘောသဘာဝ

“ပညာရေး”ဆိုတာ လူကိုလေ့ကျင့်တဲ့လုပ်ငန်း (သို့မဟုတ်) လူကို ပြင်ဆင်ပေးသည့် လုပ်ငန်းလို့ အကြမ်းဖျင်းပြောခဲ့တာမို့ လူရဲ့သဘောသဘာဝ၊ အထူးသဖြင့် မိမိလေ့ကျင့်ပေး ရမည့် လူ့သဘောသဘာဝကို နားလည်နေသူပါ။ အရေးကြီးဆုံးမှာ “ပညာရေး၏သဘော” သည် “ပညာရပ်၏သဘော” နှင့်မတူကြောင်း ကွဲကွဲပြားပြား နားလည်ရေးပင်ဖြစ်သည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ပညာရပ်သည်လူက “လေ့လာလိုက်စားသည့်သဘော” နှင့် ပညာရေးသည် “လူသားအားလုံးကို လေ့ကျင့်ပေးသည့်သဘာဝ” ကို ကွဲကွဲပြားပြားမြင်နိုင်သူဖြစ်ပေသည်။ ထို့အပြင် ပညာရပ်သည် လူတစ်စု၊ လူတစ်ဖွဲ့သာလိုက်စား၍ ပညာရေးသည် ကမ္ဘာသူကမ္ဘာသား အားလုံး လည်းနေလေ့အောင်း မြင်းဇောင်းမကျန် လေ့ကျင့်ပေးရသည့် လုပ်ငန်းဖြစ်ကြောင်း နားလည်ထားသူဖြစ်ရပေမည်။ ပညာရေးအကောင်အထည်ဖော်မှုသည် “အမိဝမ်းမှအစပြု၍ သင်္ချိုင်းဆီအထိ လူသားတိုင်း လေ့ကျင့်ပေးရမည့်လုပ်ငန်း” ဖြစ်ကြောင်း လက်ခံကျင့်သုံးနေသူ လည်းဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့လေ့ကျင့်ပေးနိုင်ရန်အတွက် နိုင်ငံတကာတွင် အသုံးပြုသော ပညာရေးနည်းလမ်း (၃) သွယ် သဘောသဘာဝ သီအိုရီနှင့် လက်တွေ့ကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင် ထားသူ ဖြစ်ရပါမည်။ ယင်းနည်းလမ်း (၃) သွယ်မှာ–

(က) ကျောင်းသင်ပညာရေး (Formal Education)

(ခ) ကျောင်းပြင်ပပညာရေး (Non–Formal Education)

(ဂ) တစ်သက်တာ ကိုယ်တိုင်သင်ယူပညာရေး (Informal Education)

တို့ဖြစ်ပါသည်။

ယင်းပညာရေးအကောင်အထည်ဖော်မှု (၃) နည်း၏ လက်တွေ့ အကောင်အထည် ဖော်မှုတွင်လည်း အတွေ့အကြုံရှိနေသူဖြစ်ရပါမည်။ ထိုနည်း (၃) နည်းကို အကောင်အထည် ဖော်ရာတွင်လည်း–

(က) ပညာရေးသဘောတရား၊ အနှစ်သာရ၊

(ခ) ပညာရေးစိတ်ပညာ၊

(ဂ) သင်ပြနည်းအတတ်ပညာ၊

(ဃ) ပညာရေးစီမံခန့်ခွဲမှု၊

(င) အတန်းအုပ်ချုပ်ရေးကျွမ်းကျင်မှု၊

(စ) ကမ္ဘာ့ပညာရေးသမိုင်းနှင့်ဆင့်ကဲပြောင်းလဲမှု၊

(ဆ) ဒေသတွင်း ပညာရေးဆိုင်ရာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု စသည်တို့ကို နားလည် ထားသူ ဖြစ်ပါသည်။

ပညာရေးကျွမ်းကျင်သူသည် နိုင်ငံတကာတွင် အကောင်အထည်ဖော်သော ပညာရေး စနစ်များကိုနှိုင်းစပ်ပြီး မိမိနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု သဘော သဘာဝတို့ဖြင့် ချိန်ညှိအကောင်အထည်ဖော်ပေးနိုင်သူ ဖြစ်ရမည်။ အတုခိုး၊ ပုံတူကူးချ၍ လုံးဝမရကြောင်း သတိကြီးစွာဆင်ခြင်နိုင်သူ ဖြစ်ရမည်။ ပညာရေးကျွမ်းကျင်သူ၏ အဓိက အရည်အသွေးမှာ ပညာရေးကို သီအိုရီနှင့် လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်မှု ကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင် သလို နိုင်ငံ၏ လက်ရှိနှင့်ရေရှည် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးမှုကို မပြတ်စောင့်ကြည့်ကာ နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးရေး

အတွက် လိုအပ်သော လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်များကို အချိန်နှင့် တစ်ပြေးညီ ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်သူ၊ ဖြည့်ဆည်းပေးရန် ကြိုတင်စီမံထားနိုင်သူနှင့် ယင်းအတွက် စိတ်အားထက်သန်သူ ဖြစ်နေခြင်းပါ။ ဆိုလိုသည်မှာ ပညာရေးကို တတ်သိကျွမ်းကျင်သူဆိုတာ နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးရေးသည် ပညာရေးကဏ္ဍတွင် တည်မှီနေသောကြောင့် မိမိ၏ ပညာရေးကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင်မှုညံ့လျှင် နိုင်ငံနှင့်လူ့အဖွဲ့အစည်း လူမျိုးပါနိမ့်ကျနိုင်မည်ဟု ခံယူထားသူပါ။ ထိုခံယူမှုများဖြင့် –

(က) ပညာရေးဆိုတာ စာသင်သည့်လုပ်ငန်းအဆင့်လောက်သာ မဟုတ်ဘဲ လူကိုကြိုတင်ပြင်ဆင်သည့်လုပ်ငန်း (အနာဂတ်ဘဝအတွက် အဆင်သင့်ဖြစ်နေအောင် အသင့်ပြင်ဆင်ပေးခြင်း) ဟု နားလည်ခံယူခြင်း၊

(ခ) နိုင်ငံသားကောင်းစွမ်းရည် (**Good Citizen**) (ကာယ၊ ဉာဏ၊ စာရိတ္တ၊ မိတ္တဗလနှင့် အခြေခံဘောဂဗလများ) လေ့ကျင့်ပေးခြင်း၊

(ဂ) နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် လိုအပ်သော သက်မွေးနှင့်နည်းပညာ ဖွံ့ဖြိုးရေးကိုအလေးပေး အကောင်အထည်ဖော်လိုစိတ် ရှိကြသူများ ဖြစ်ရပါမည်။

တကယ်တော့ “ပညာရေး” သည်ပင် “ပညာရပ်” တစ်ခုပင်ဖြစ်ပါသည်။ လူသား၏အရည်အသွေးကို ပိုမိုတောက်ပြောင်လာစေရန် လေ့ကျင့်ပေးသည့် ပညာရပ်ဖြစ်ပါသည်။ ပညာရေး ပညာရှင်တွေ သုံးလေ့ရှိတဲ့စကားကတော့ “သင် ကလေးတစ်ယောက်ကို ပညာသင်ပေးမယ်ဆိုရင် ကလေးကိုလည်း နားလည်ပါ။ သင်ပြပေးမည့် ပညာရပ်ကိုလည်းကျွမ်းကျင်ပါ” ဆိုတာပါပဲ။ ပညာရပ်ပညာရှင်ထက် ကွာတာက ပညာရေးကျွမ်းကျင်သူသည်ပညာရပ်အပြင် ကိုယ်ကလေ့ကျင့်ပေးရမည့် လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ ပင်ကိုသဘာဝနှင့် စရိုက်များကို နားလည်ခြင်းဟူသည့် အရည်အချင်းကိုပါ ပိုင်ဆိုင်သူဖြစ်ရပါမည်။ ဆိုလိုသည်မှာပညာရေးသည် လူကိုလေ့ကျင့်ပေးသည့် ပညာရပ်ဖြစ်သည့်အတွက် မိမိလေ့ကျင့်ပေးရမည့်လူသား၏အရွယ်၊ စရိုက်၊ ကြီးပြင်းလာသည့်ဘဝနောက်ခံ လူမှုရေးအခြေခံတို့ကို နားလည်သူဖြစ်ရပါမည်။

“ပညာရေးတတ်သိကျွမ်းကျင်သူ”သာ ပညာရေးပြောင်းလဲမှုကို ဦးဆောင်သင့်သူပါ

အမျိုးသားကျောင်းရဲ့ကျောင်းအုပ်မှသည် ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးချုပ်တာဝန်ယူခဲ့ဖူးသူ ဗမာ့ဦးသန့်ရဲ့ ဆောင်းပါးအစမှာမီးမောင်းထိုးပြထားသည့်လမ်းပြမှုကိုပြန်ကောက်ရလျှင် “အရေးကြီးဆုံးမှာ ပညာရေးတွင် တကယ်စိတ်ပါ၍၊ တကယ်လေ့လာ၍တကယ်အားကိုးလောက်သော ပညာရေးဝန်ကြီးတစ်ယောက် ရှိဖို့လိုပေသည်” ဟု ဆိုထားသဖြင့် ပညာရေးတွင် “တကယ် လေ့လာသူဆိုတာ မိမိကိုယ်ကို ပညာရေးဝမ်းစာ သို့မဟုတ်ပညာရေးတတ်သိကျွမ်းကျင်မှု” ရှိပြီး ကျေညက်နေအောင် အမြဲမပြတ် ဖြည့်ဆည်းနေသူပါ။ ပြီးတော့ အဲဒီပညာရေးအသိကို တကယ်အသုံးချရပါလိမ့်မည်။ ပညာရေးကို ဦးဆောင်မည့်သူသည် “အနာဂတ်လူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ ကောင်းကျိုးကို အာမခံနိုင်တဲ့ ရလဒ်မျိုးကို ပေးစွမ်းနိုင်ရပါမည်။” နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးရေးရဲ့ အဓိကမောင်းနှင်အားသည် ပညာရေးဟု ပြတ်သားစွာမြင်နိုင်သူလည်းဖြစ်ပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ “နိုင်ငံကို အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်လိုလျှင် ပညာရေး

ကိုမြှင့်တင်ခြင်းမှတစ်ပါး အခြားနည်းလမ်းမရှိ” ဟု ခိုင်ခိုင်မာမာ ယုံကြည်ပြီး အကောင်အထည် ဖော်နေသူ ဖြစ်ရပါမည်။ သူ့ရဲ့ယုံကြည်ချက်၊ ခံယူချက်နှင့် အမြင်များကို “မြန်မာ့ပညာရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးဆွေးနွေးပွဲတွေမှာ စာတမ်းတွေတင်ခဲ့သလား”၊ “ပြည်တွင်းရှိ တရားဝင် သတင်းဂျာနယ်၊ စာအုပ်စာတမ်းများတွင် နိုင်ငံအကြီးအကဲများ၊ ပညာရေးဝန်ထမ်းများ၊ ဆရာ၊ ဆရာမများနှင့် ပြည်သူလူထုကို အသိပညာပေးရန် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေထားမှု” ရှိရပါလိမ့် မည်။ “ပါရဂူဘွဲ့” ဆိုတဲ့ “ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ ပညာရပ်ကျွမ်းကျင်မှု” ကို ညွှန်းတဲ့ “ပညာရပ် နိုင်နင်းသူ” သို့မဟုတ် “ရပ်နိုင်သူ” ဟာ ပညာရေးကိုကျွမ်းကျင်သူ သို့မဟုတ် စိတ်ဝင်စား မှုရှိသူ မဟုတ်ခဲ့လျှင် “ရပ်” နိုင်သူဟာ “ရေး” နိုင်သူဟု ဆိုအပ်သည့် ပညာရေးစာတွေ့ လက်တွေ့ကျွမ်းကျင်သူ လုံးဝမဖြစ်နိုင်ပါ။ “ဘွဲ့” တစ်ခုတည်း အထူးသဖြင့် ပညာရပ် Ph.D ဘွဲ့ကိုအခြေပြုပြီး ပညာရေးမှာ တာဝန်အရှိဆုံး ပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်တာဝန်မပေးသင့်၊ မခန့်သင့် ဟု မြင်မိပါသည်။ ကျွန်တော်တို့မြန်မာ့သမိုင်းမှာ “ဒေါက်တာဘွဲ့” ဒီဂရီတစ်ခုတည်းကိုသာ ကြည့်ပြီး ပညာရေး၏ အမြင့်ဆုံးတာဝန်ပေးခဲ့ပါသည်။ မဟာအမှားပါ။ ထပ်မမှားသင့်တော့ ပါဟု အကြံပြုလိုပါသည်။ အဆိုပါအားနည်းမှုက ပညာရေးနိမ့်ကျမှုဆီ ဦးတည်သွားခြင်း၏ အကြောင်းရင်း တစ်ရပ်ဟု မြင်မိပါသည်။ ယနေ့ဟာ မြန်မာ့ပညာရေး ပြန်ဦးမော့ရမည့်အချိန် ပါ။ ထိုပါရဂူဘွဲ့ရရှိသူဟာ ပညာရေးအကြောင်း (အခြေခံပညာရေး၊ အဆင့်မြင့်ပညာရေး၊ သက်မွေးပညာရေး၊ ကျောင်းသင်ပညာရေး၊ ကျောင်းပြင်ပပညာရေးနှင့် တစ်သက်တာ ကိုယ်တိုင်သင်ယူပညာရေး) တင်ပြထားတဲ့ စာတမ်း၊ ဆောင်းပါးတွေ၊ ပညာရေး ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးစာအုပ်တွေ ဘယ်လောက်ဖော်ပြပြီးပြီလဲ။ ဒါတွေက သူများနိုင်ငံများ၏ ပညာရေးဘာသာပြန်တွေလည်း မဖြစ်သင့်၊ မဖြစ်အပ်ပါ။ သူများနိုင်ငံပုံတူကူးချ၍ မဖြစ်နိုင် ပါ။ နောက်တစ်ခုက ယခင်နှင့် ယနေ့ပညာရေးကို ဝိုင်းကူမှုကင်းပြီး အပြစ်ပြောခြင်း၊ အပုပ် ချတာမျိုးချည်းကိုသာ လုပ်ဆောင်နေသူဆိုရင်တော့ ပိုမိုရှောင်သင့်ပါသည်။ အားနည်းချက်၊ အားသာချက်ကို နည်းစနစ်ကျစွာ ဝေဖန်ထောက်ပြနိုင်ပြီး နိုင်ငံ၏ပကတိအခြေအနေနှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိမည့် အကောင်းဆုံးပညာရေး မြှင့်တင်မှုအခြေအနေများကိုလည်း ညွှန်ပြတဲ့ အမြင်မျိုး ပါဝင်သင့်ပါသည်။

ဟင်နရီကစ်ဆင်ဂျာကို ရွေးခဲ့သလို “ဝန်ကြီး” ရွေးနိုင်ခဲ့ပါသလား

၁၉၇၀ ပြည့်နှစ် ပတ်ဝန်းကျင်တွင် အမေရိကန်သမ္မတ ရစ်ချတ်နစ်ဆင်သည် ကမ္ဘာကို အဆက်အသွယ်ဖြတ်ထားသည့် တရုတ်နိုင်ငံကြီး၏ တံခါးကိုဖွင့်လိုသည်။ သို့ပါ၍ တရုတ် တံခါးကို ခေါက်၍ တံခါးပွင့်အောင်စွမ်းဆောင်နိုင်သူကိုရှာရာ “ဟင်နရီကစ်ဆင်ဂျာ” ကိုတွေ့ သည်။ ကစ်ဆင်ဂျာသည် ပါမောက္ခပါ။ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ဆက်ဆံရေး၊ သံတမန်ရေးရာ များတွင် အတွေးသစ်အမြင်သစ်ကို အထူးပြုလေ့လာနေသူပါ။ သူကျွမ်းကျင်သူဖြစ်ကြောင်း သူ၏ ပညာရပ်လေ့လာမှု၊ ဘဝတစ်လျှောက်ထုတ်ဝေခဲ့သည့် သုတေသနစာတမ်းများ၊ ဟောပြော ပို့ချချက်များဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချကာ ရွေးချယ်ခဲ့ပါသည်။ ပါမောက္ခဟူသည့် ရာထူးကို မကြည့်ပါ။ Ph.D. ဘွဲ့ချည်းသက်သက်လည်း မဟုတ်ပါ။ တကယ် “စိတ်ဝင်စားသူ”၊ “တကယ် တတ်ကျွမ်းသူ” ဟုတ်၊ မဟုတ် ဆိုတာကို သူ့ရဲ့လုပ်ဆောင်ချက်ကို ကြည့်ပြီး ရွေးချယ်ခဲ့တာပါ။

သို့ပါ၍ ပထမတွင် "အကြံပေး" ခန့်ခဲ့သည်။ ထိုနောက် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ဖြစ်လာသည်။ ထိုကာလတွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အားကစားဖြစ်သည့် "3A" ပင်ပေါင် ပြိုင်ပွဲ (အာရှ၊ အာဖရိက၊ အမေရိက) ကျင်းပခဲ့ပါသည်။ အမေရိကန်အားကစားအဖွဲ့ ရှေ့ကထွက်၍ ကစားပြနေစဉ် နောက်ကွယ်တွင် နှစ်နိုင်ငံသံတမန် အဖွဲ့များကြိတ်၍ ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ သမိုင်းတွင် "ပင်ပေါင် ဒီပလိုမေစီ" ဟူသည့် စကားလုံးအသစ်ပင် ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံကြီး တံခါး ပွင့်သည်၊ ပြင်ပလောကကို ကြည့်နိုင်ခဲ့သည်။ ကစ်ဆင်ဂျာသည် ဦးသန့်ပြောသည် "တကယ် စိတ်ဝင်စားသူ" "တကယ်လေ့လာသူ" ဆိုတာကို "ပါမောက္ခ လုပ်ဖူးသူ" ဆိုတာဖြင့် သမ္မတ နစ်ဆင်က ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါတယ်။ သူ့စိတ်ဝင်စားမှု၊ သူလေ့လာမှု ၏ရလဒ်ဖြစ်သည့် သုတေသန စာတမ်းရေးသားမှုများအပေါ် "လုပ်ဆောင်ချက်ရလဒ်" ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခဲ့၍ ဦးသန့်ပြောသည့် "တကယ်အားကိုးလောက်သူ" ဘဝတက်လှမ်းခဲ့ပေသည်။ ကျွန်တော်တို့၏ ပညာရေးဝန်ကြီး ကိုလည်း အမေရိကန်သမ္မတနစ်ဆင်က ဟင်နရီကစ်ဆင်ဂျာကို ရွေးခဲ့သလို "သူဝန်ကြီး မဖြစ်ခင်က ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ စာတမ်းအခြေပြုရလဒ် အခြေပြုရွေးနိုင်ပါမှ မြန်မာ့ပညာရေးဦးဆောင်သူသည် တကယ်ပညာရေးကို စိတ်ပါသူ၊ လေ့လာသူနှင့် အားကိုး လောက်သူ" ကိုရှာတွေ့နိုင်ပေမည်။

မိမိအမြင်ကိုခြုံငုံ၍ တိုင်းပြည်ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် အကြံပြုရလျှင် မြန်မာ့ပညာရေးကို ပြောင်းလဲရန်၊ ပညာရေးကိုမြှင့်တင်လိုလျှင် "ပညာရပ် ဒေါက်တာဘွဲ့တစ်ခုတည်းကိုသာ ကြည့်၍ ပညာရေးဝန်ကြီး မခန့်စေလိုပါ။" ဘွဲ့နှင့်အတူ "ပညာရေးကျွမ်းကျင်တတ်သိမှု မှတ်တမ်းများ" (ပညာရပ် မဟုတ်ပါ) ဘယ်လောက်ရှိသလဲ။ မြန်မာ့ပညာရေးမြှင့်တင်မှု စာတမ်းများ၊ ပညာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအတွက် ရေးသားထားသော အကြံပြုဆောင်းပါး နှင့် စာအုပ်များ၊ လက်တွေ့ပါဝင်ခဲ့သော ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာအတွေ့အကြုံများကို အဓိကထား စဉ်းစားပြီး တာဝန်ပေးသင့်ပါသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ "ပညာရေးဝမ်းစာနှင့် အတွေ့အကြုံရှိသူ" ကို ဦးစားပေးရွေးချယ်ရပါလိမ့်မည်။ ဤနေရာမှာ ပညာရေးဌာနတွင် "ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်" "ပါမောက္ခချုပ်" စသည့် "ပညာရေးဝန်ထမ်း လုပ်သက်" ဘယ်လောက် ရှိခဲ့တာမို့ "ပညာရေးကို နားလည်သူ" ဟုလည်း မမှတ်ယူသင့်ပါ။ အထက်တွင် ဖော်ပြထား သည့် မြန်မာ့ပညာရေးသမိုင်းတွင် ပညာရေးဝန်ကြီး တာဝန်ထမ်းဆောင်ခဲ့သူများတွင် အထက်တန်းပြဆရာများ၊ ကထိက၊ စိတ်ပညာနှင့် ဒဿနိကပါမောက္ခများ၊ ပါမောက္ခချုပ် များ၊ ကျောင်းအုပ်ကြီးများ၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များ ပါဝင်နေကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိ ရပါသည်။ **Ph.D.** ဘွဲ့ရသူများသည်လည်း "ပညာရပ်ဆိုင်ရာဘွဲ့" များသာ ဖြစ်ပြီး ပညာရေး ပါရဂူများတစ်ဦးမှ မပါဝင်ကြောင်းလေ့လာတွေ့ရှိမိပါသည်။

အားလုံးကိုခြုံရလျှင် ယနေ့မြန်မာ့ပညာရေးအပြောင်းအလဲကို ဦးဆောင်မည့် ထိပ်ဆုံး ခေါင်းဆောင်၊ တစ်နည်းအားဖြင့် မူဝါဒချမှတ်ပဲ့ကိုင်မည့်ပညာရေးဝန်ကြီးနှင့် အကောင် အထည်ဖော်ကြမည့် ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်မှ မူလတန်းကျောင်းအုပ်ကြီးအထိ ဦးသန့် မီးမောင်းထိုးပြခဲ့သည့် စံများနှင့် ညီညွတ်ကိုက်ညီသူကို ရှာဖွေခန့်အပ်ရန် မလွဲမသွေလိုပါ သည်။ ယနေ့နှင့်အနာဂတ်ကို ကြိုမြင်ပြီး ထိုအချိန်မှာ ပေါ်ပေါက်လာမည့် လူ့အဖွဲ့အစည်း ၏ အခင်းအကျင်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် ကြိုမြင်နိုင်စွမ်းရှိသူဖြစ်ရပါမည်။ မြန်မာ့လူဘောင်၏

"'ပညာရေးတွင်
တကယ်
အားကိုးလောက်သူ'
ဖြစ်ရန်အတွက်
ပညာရေး ဝမ်းစာ
ပြည့်ဝကာ နိုင်ငံနှင့်
လူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့
အနာဂတ်အတွက်
ခိုင်မာပြတ်သားပြီး
ပြင်းပြတဲ့ခံယူချက်
ရှိရန် အထူးလိုအပ်
ပါသည်။"

အနာဂတ်ကို ကြိုမြင်ပြီး ထိုအတွက် ပြင်ဆင်ပေးနိုင်စွမ်းလည်း ရှိရပါမည်။ နိုင်ငံသားပြည်သူတို့အတွက် သာမန်ထက်မတူသော ဖွံ့ဖြိုးမှုရလဒ်ကို ပေးစွမ်းနိုင်မည့် ပညာရေးလမ်းကြောင်းကို ဖန်တီးပေးနိုင်သည့် အရည်အချင်းကို ပိုင်ကို ပိုင်ဆိုင်ရပါသည်။ ပြီးလျှင် မိမိကိုယ်ကို အမြဲမပြတ် အရည်အသွေးဖြည့်နေသူ ဖြစ်ရပါမည်။ မိမိရဲ့ အဖွဲ့အစည်းနှင့် နောက်လိုက်များ၏ အရည်အသွေးကိုလည်း မြှင့်တင်နိုင်စွမ်း ရှိရပါမည်။ လူကြီးခိုင်းမှ သို့မဟုတ် ကွန်ပျူတာလို ခလုတ်နှိပ်မှ အလုပ်လုပ်တတ်သူများနှင့် ပညာရေးအကြောင်း မသိနားမလည်ဘဲ စာသင်တာ၊ စာမေးပွဲရမှတ်ပြိုင်တာ လောက်ဟုသာသိပြီး၊ ဘွဲ့မြင့်ရုံဖြင့် ပညာရေးနှင့် မဆိုင်သည့်ဌာနမှရာထူးတူဖြင့် ပြောင်းလာသူများသည်လည်း ဖော်ပြပါ ပညာရေးခေါင်းဆောင် ရာထူးနှင့် မသင့်တော်ပါ။

ယနေ့မြန်မာ့ပညာရေးတွင် သတ္တိရှိရှိ (သတ္တိ သိတတ်၊ သိ=ပညာရေး အသိပညာကြွယ်ဝသူ၊ တတ် =ပညာရေးကို လက်တွေ့အသုံးချနိုင်စွမ်း ပြည့်စုံပြီး အတွေ့အကြုံရင့်ကျက်သူ) ဖြင့် ယနေ့ မြန်မာ့ပညာရေး အပြောင်းအလဲကို ဦးဆောင်နိုင်သူဖြစ်ရန် လိုပါလိမ့်မည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ယနေ့အချိန်အခါသည် ပညာရေးကို ပြုပြင်မွမ်းမံရမည့် အချိန် မဟုတ်ပါ။ ကောင်းမွန်သည့် "နိုင်ငံတကာစံမီပညာရေး" ဆီသို့ အားသွန်ခွန်စိုက် ပြောင်းလဲ ချီတက်ပေးရမည့် အချိန်ပါ။ ဒီအချိန်မှာရှိရမည့် ပညာရေးကို ဦးဆောင်မည့်သူ အထူးသဖြင့် နိုင်ငံရေးအရတာဝန်ယူလာသည့် ပညာရေး ခေါင်းဆောင်(ဝန်ကြီး)ဆိုသူများအနေဖြင့် ဦးသန့် ပြောသည့် "ပညာရေးတွင် တကယ်စိတ်ပါသူ" နှင့် "ပညာရေးကို တကယ်လေ့လာသူ" ဖြစ်နေရုံနှင့် မလုံလောက်သေးပါ။ "ပညာရေးတွင် တကယ်အားကိုးလောက်သူ" ဖြစ်ရန်အတွက် ပညာရေးဝမ်းစာပြည့်ဝကာ နိုင်ငံနှင့်လူ့အဖွဲ့အစည်းရဲ့ အနာဂတ်အတွက် ခိုင်မာပြတ်သားပြီး ပြင်းပြတဲ့ခံယူချက်ရှိရန် အထူးလိုအပ်ပါသည်။ အဆိုပါခံယူချက်မှာ "ငါညံ့လျှင် မြန်မာ့မျိုးဆက် အကုန်ညံ့သွားမည်၊ ငါ့အရည်အသွေးထက်မြက်နေမှ

မြင့်မားနေမှ မြန်မာ့နောက်မျိုးဆက်မြင့်မည်၊ ပညာရေးဟာ သတိကြီးကြီးဖြင့် ကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင်စွာ ဆောင်ရွက်တတ်ပါမှ ငါသည်တိုင်းပြည်တည်ဆောက်သူ ဘဝရောက်မည်၊ ပညာရေးကို မကျွမ်းကျင်လျှင်၊ လုပ်နိုင်စွမ်းမရှိလျှင် နိုင်ငံနှင့်လူ့အဖွဲ့အစည်း ဖွံ့ဖြိုးရေးဆီဦးတည်မှုကင်းသည့် စီမံခန့်ခွဲမှုမျိုး လောက်သာလုပ်နေလျှင် သို့မဟုတ် ယခင်ကဲ့သို့ စာမေးပွဲရမှတ်ကောင်းပြီး ဉာဏ်ရည်ဟောင်းလောင်း မျိုးဆက်များမွေးထုတ်သည့် ပညာရေးမျိုးသာဆက်ပြီး အကောင်အထည်ဖော်နေလျှင် မျိုးဆက်တစ်ဆက်ပြီး တစ်ဆက်ဖျက်ဆီးပစ်သူဘဝ "ငါရောက်သွားမည်" ဟူသည့် သမ္မာဒိဋ္ဌိ ပြည့်ဝသည့် ခံယူချက်" ပင် ဖြစ်ပါသည်။

အဆိုပါ ခံယူချက်မျိုး ရှိသူဖြစ်ပါမှ ဦးသန့်ရဲ့ "ပညာရေးတွင် တကယ်အားကိုးလောက်သူ" ဝန်ကြီး မြန်မာ့ပညာရေးတွင် ပေါ်ထွန်းလာပါလိမ့်မည်။ ပညာရေးမှာတကယ်အားကိုး လောက်သူ တစ်နည်းအားဖြင့် "ပညာရေးတတ်သိကျွမ်းကျင်သူ" နှင့် "ပညာရပ်သာတတ် မြောက်သူ" ကို ကွဲကွဲပြားပြား သိပြီး "ရပ်" နိုင်သူကိုချန်ထားခဲ့ပြီး "ရေး" နိုင်သူကိုသာဦးဆောင်နေပါမှလည်း စာရွက်ပေါ်၌ အဆုံးသတ်ခြင်းကင်းသော မြန်မာ့ပညာရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှု အမှန်တကယ် ဖြစ်ထွန်းလာပါလိမ့်မည်။ သို့မှသာ ကျွန်တော်တို့၏ မြန်မာ့မျိုးဆက်များသည် နိုင်ငံတကာအဆင့် ပညာရေး၏ ချိုမြိန်သည့် အသီးအပွင့်ကိုခံစားနိုင်ကာ တိုင်းပြည်လည်း ကမ္ဘာ့အလယ်မှာ "ပညာတတ်နိုင်ငံတော်ဘဝ" (Educated Nation) ဖြင့် မျက်နှာပွင့်သည့်ဘဝကို ရောက်ရှိပါလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်မိပါကြောင်း မိမိ၏ပညာရေးအမြင်ကို ရေးသားလိုက်ရပါသည်။

ဒေါက်တာမောင်သင်း

rusef;jrma&; 0efaqmifrSm;

orm; tbd

“လက်တွေ့ပြဿနာကတော့
ကိုယ်ဝန်ဆောင်သည်တွေမှာ
ရေထဲကတစ်ဆင့် အာဆင်းနစ်(စိန်ဖြူ) အဆိပ်သင့်ရာကနေ
မွေးဖွားလာတဲ့ကလေးတွေမှာ
ဦးနှောက်နဲ့အာရုံကြောပြဿနာတွေ
ရှာဖွေတွေ့ရှိနေတဲ့ကိစ္စပါ။”

ရေသန့်ဘူးတစ်ဘူးပေးပါလို့ မှာလိုက်တဲ့အခါ စားပွဲထိုးကလေးဟာ ရေအေးများ သီးနေသော ရေသန့်ဘူးကို တရိုတသေယူလာပြီး အဖုံးပါဖွင့်ကာ ဝန်ဆောင်မှုပေးလိုက်ပါ တယ်။ ကျွန်တော့်ရေခွက်ထဲကို ဘူးထဲမှ ရေသန့်တွေနဲ့အတူ အပြင်မှာသီးနေသော ရေအေး များပါ ကျလာပါတယ်။ ဒါ့အပြင် သူ့လက်ပေါ်က ဂျီးတွေ(ကြေးတွေ)လည်း အဆစ်ပေး သွားပါတယ်။

ကျွန်တော် ဒီရေခွက်ကို ဆက်သောက်ရမလား။

ရေသန့်မသောက်တော့ဘဲ ရေနွေးကြမ်းပဲသောက်တော့မယ် စဉ်းစားပြီး မှာလိုက် တယ်။ စားပွဲထိုးအမျိုးသမီးတစ်ယောက် ရေနွေးကြမ်းခွက် လေးခွက်ကို လက်တစ်ဖက်တည်း နဲ့ နှိုက်ကိုင်လာပါပြီ။ နောက်တော့ ရေနွေးကြမ်းအိုး။

"ရေနွေးကြမ်းခွက် နှုတ်ခမ်းတွေကို လက်နဲ့ကိုင်နေတဲ့ ယဉ်ကျေးမှုကို ပပျောက်အောင် ဘယ်လိုလုပ်ရင် ကောင်းမလဲ"

ဒီမေးခွန်းကို ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးက မေးလာခဲ့ဖူးပါတယ်။

ဆိုင်အချို့မှာတော့ ဝန်ဆောင်မှုအဆင့်မြှင့်ပေးပါတယ်။ ရေနွေးကြမ်းပန်းကန်တွေ ကို စင်အောင်ဆေးတယ်။ ဗန်းထဲမှာ မှောက်ထားပြီး ရေစိမ်ထားပေးလိုက်သေးတယ်။ တချို့ကတော့ ရေနွေးပွက်ပွက်ဆူနဲ့ ပြုတ်၊ ခွက်တွေကို ညှပ်နဲ့ကိုင်ပြီးမှ ယူလာပေးတာ လည်း ရှိပါတယ်။

စားသုံးသူက ဘာလုပ်သလဲ။

ရေနွေးကြမ်းခွက်ကို ယူသောက်ပြီး ဗန်းထဲမှာလှန်ထားခဲ့တယ်။ တချို့ကတော့ လက်ကျန်ရေနွေးကြမ်းကို ယူပြီး လက်ဆေးလိုက်တယ်။ ပြီးတော့ ဗန်းထဲမှာ လောင်းချ လိုက်ပါတယ်။ နောက်လူ၊ နောက်လူ၊ နောက်လူ။ ဒီလိုပဲလုပ်ကြတယ်။ ရေနွေးကြမ်းပန်းကန် တွေထားတဲ့ ဗန်းထဲက ရေတွေဟာ အညိုရောင်သန်းလာတာလည်း တွေ့နိုင်တယ်။

ဒါတွေက စားနိုင်သောက်နိုင်တဲ့လူတွေ ဝင်ထွက်နေတဲ့ဆိုင်မျိုးတွေမှာပါ။

မုန့်ဟင်းခါးဆိုင်တွေမှာ၊ အသုပ်ဆိုင်တွေမှာ စားပြီးသားပန်းကန်တွေကိုရော ဘယ်ကရေနဲ့ဆေးသလဲ။ ဘယ်လိုဆေးသလဲ။

ရေကုသိုလ်ယူထားကြတဲ့ သောက်ရေအိုးကို ဘယ်လိုသောက်သုံးနေကြသလဲ။ အလွန်မှ တန်ဖိုးရှိလှတဲ့ မြန်မာ့ရေကုသိုလ်လေးတွေ ဘယ်လိုဖြစ်သွားကြသလဲ။

"ရေကုသိုလ်ယူထားတဲ့ ရေအိုးပေါ်က သောက်ရေခွက်တွေမှာ သံကြိုးခတ်မထားတဲ့ နေ့ဟာ မြန်မာတွေ ချမ်းသာတဲ့နေ့ပဲ"

ဒီလိုအဟောမျိုးနဲ့ ဆရာကြီးဦးအောင်သင်းကို လက်ခုပ်သြဘာပေးခဲ့ပါတယ်။

သူမသိခဲ့တဲ့အချက်ကတော့ ဒီသောက်ရေခွက်တွေ သံကြိုးခတ်ရတဲ့အထိ ဖြစ်လာ တာ ကျွန်တော့်လက်ချက်ပဲဆိုတာပါပဲ။

လွန်ခဲ့တဲ့အနှစ်လေးဆယ်ကို နောက်ပြန်သွားကြည့်ကြရအောင်ပါ။

မြန်မာနိုင်ငံမှာ "ရေကုသိုလ်" "ရေကုသိုလ်" လို့ သံချိုကလေးတွေနဲ့ ရေလှူနေတဲ့ မိန်းမပျိုလေးတွေကို ခရီးသွားတိုင်း ကြုံခဲ့ဖူးကြပါတယ်။ မီးရထားဘူတာ၊ ကားဂိတ်၊ ဆိုက် လာတဲ့ခရီးသည်တွေဆီ အပြေးကလေးလာပြီး သူဦးငါဦး ရေလှူခဲ့ကြပါတယ်။

သောက်ရေရောင်းစားတဲ့ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းဆိုတာ မရှိ၊ မရှိ။

ရေလိုနေတဲ့ မိအို ဖအို၊ လူကြီးအိုတွေ အိမ်ဆိုရင် အခမဲ့။ တခြားလူတွေဆိုရင်တော့ ကိုယ့်ရဲ့လုပ်အားတန်ဖိုးရယ်၊ ရေစည်လှည်းအတွက် ကုန်ကျရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုရယ်၊ ပို့ရမယ့် နေရာအကွာအဝေး၊ အနိမ့်အမြင့်ရယ်တွက်ပြီး ဝန်ဆောင်ခကလေး မဖြစ်စလောက် ယူကြတာပဲ ရှိပါတယ်။

ဒါပေမဲ့ အဲဒီအချိန်က မြန်မာ့သောက်ရေအိုးတွေမှာ ခပ်သောက်ရတဲ့ခွက်တွေဟာ ကိုင်းမပါ ပါ။ လက်ကိုင်ကိုင်းပါတာဆိုလို့ အုန်းမှုတ်ခွက်တွေပဲ ရှိပါတယ်။

ကိုင်းမပါတဲ့ရေခွက်တွေကို နှုတ်ခမ်းကကိုင်၊ သောက်ရေထဲကို နှစ်ခပ်ယူပြီး သောက်ကြပါတယ်။ အလျင်လိုတဲ့ကလေးတွေကတော့ ရေအိုးထဲအထိ လက်နှစ်ပြီး ခပ်မိသွားကြသူချည်းပါပဲ။

ကျွန်တော်တို့ကျန်းမာရေးဆရာတွေကတော့ ပြင်မှဖြစ်မယ်လို့ ဆုံးဖြတ်ကြတယ်။ နိုင်ငံခြားသားတွေကလည်း “ဒီမှာ ဒီကိစ္စတွေ ရှိပါလား” လို့ အံ့သြကြတယ်။

“သောက်ရေအိုးမှခပ်ဖို့ လက်ကိုင်ကိုင်းပါတဲ့ခွက်တွေ တပ်ကြပါခင်ဗျား” လို့ ကျွန်တော် တစ်ရွာဝင် တစ်ရွာထွက် ဟောပါ ပြောပါတော့တယ်။

လွန်ခဲ့တဲ့နှစ်လေးဆယ်က သမားအိုက အခုလို တကယ်မအိုသေးဘူးလေ။

“အဲဒီကောင် ခရုကို ခါးတောင်းကျိုက်ဖမ်းနေပြန်ပြီ” လို့ အဲဒီအချိန်က ဆရာကြီးတွေက ချီးမြှောက်ကြပါတယ်။ တောသူတောင်သားတွေကတော့ လေးလေးစားစား နားထောင်ပြီး ပြုပြင်ကြတယ်။ တစ်ဆင့်ပြီးတစ်ဆင့်၊ တစ်အိမ်ပြီးတစ်အိမ်၊ တစ်ရွာပြီးတစ်ရွာ။ ပြီးတော့ တစ်နိုင်ငံလုံးပါပဲ။ ဘာကြွေးကြော်သံမှ မကြွေးကြော်လိုက်ရဘဲ တစ်နိုင်ငံလုံး ပြောင်းလဲသွားခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီမှာ ဆရာဦးအောင်သင်း မြင်လိုက်ရတဲ့ပြဿနာတွေရဲ့ အစပါပဲ။

ရေလှူကြတယ်။ အများသောက်ဖို့ လှူကြတယ်။ ရွာဦးထိပ်မှာ၊ သစ်ပင်အောက်မှာ လေးတိုင်စင်ကလေးနဲ့ ထားပေးကြတယ်။ စိမ့်ကျနေတဲ့ရေ၊ လျှံကျနေတဲ့ရေ၊ ပိုလို့ချန်ပစ်ခဲ့တဲ့ရေတွေကို အကြောင်းပြုပြီး စပါးပင်ကလေးတွေ စိုက်ထားပေးကြတယ်။ ရေအိုးစင်ပေါ်မှာ စပါးပင်ကလေးတွေ စိမ်းစိမ်းစိုစိုနဲ့ မြေအိုးရဲ့သဘာဝအေးမြမှု(Refrigeration)၊ အေးမြတဲ့ သစ်ရိပ်၊ မြင်ကွင်းကျယ် လယ်ကွင်းပြင်။ ဒီပန်းချီကားဟာ ခရီးပန်းလာတဲ့ ခရီးသွားအတွက် အခမဲ့ရတဲ့ ဝန်ဆောင်မှုပါပဲ။

သောက်ရေအိုးကို မပြီး ခိုးပြေးမယ့်သူ မရှိပါဘူး။

ရေအိုးစင်ကြီးကိုလည်း ထမ်းပြေးမယ့်သူ မရှိပါဘူး။

ဒါပေမဲ့၊ ဒါပေမဲ့ သောက်ရေခွက်ကိုတော့ ခိုးယူတတ်ကြတာမို့ အလှူရှင်အနေနဲ့ ကြံရဖန်ရပါတော့တယ်။ လက်ကိုင်ကိုင်းမပါတဲ့ သောက်ရေခွက်တွေကိုတော့ ဘယ်လိုမှ မကာကွယ်နိုင်ပါဘူး။ လက်ကိုင်ကိုင်းပါတဲ့ခွက်တွေ သူခိုးလက်ထဲ ပါမသွားအောင်တော့ လုပ်ရတယ်။ လက်ကိုင်ကိုင်းမှာ သံကြိုးချည်၊ ကြိုးရှည်ရှည်တပ်၊ သံမှိုနဲ့ပိတ်ရိုက်ထားလိုက်ရင် ရေခွက်ကို ယူသွားလို့ မရတော့ဘူး။

အခုတော့ သောက်ရေသန့်ဘူးကြီးခေတ်။ နှစ်ဆယ်လီတာဘူးတွေကို ဘုံပိုင်ခေါင်း တပ်ပြီး လှူထားကြတယ်။ သံကြိုးကို ခွက်ရော၊ ဘူးရော ခိုင်ခိုင်ခတ်နိုင်မှ တော်ရုံကျတယ်။

ခိုးသူလည်း မလျှော့၊ လှူသူလည်း မလျှော့၊ အားပြိုင်ကြဆဲ။

နောက်တစ်ခါ လာပြန်ချည်သေးရဲ့။

"သောက်ရေနဲ့ ပလုတ်မကျင်းပါနဲ့"

"သောက်ရေနဲ့ မျက်နှာမသစ်ပါနဲ့"

ဒီလိုစာတိုစာရှည်လေးတွေလည်း ရေကုသိုလ်စင်မှာ ချိတ်ကြရပြန်တယ်။ ကွမ်းစားထားတဲ့လူ ရေသောက်ရင် ပလုတ်မကျင်းဘဲ ရေသောက်လို့မှမရတာကို။ သောက်ရေအတွက် ခပ်ထားရတဲ့လူကလည်း သူ့ရေကို မဖြုန်းတီးစေချင်ဘူး။ "အိုင်တွေ့တိုင်း ခြေဆေးတတ်ကြတယ်" ဆိုတာထက်ဆိုးနေပါပေါ့လား။ လူတွေဟာ ရေကို ဘယ်လိုသဘောထားနေကြသလဲ။

ရေလှူသူနဲ့ ရေယူသူတို့ကြားမှာတောင် ဘယ်လောက်သဘောထားကွဲလွဲနေကြပါသလဲ။

ကွယ်လွန်သူဖိလစ်ပိုင် သမ္မတ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ရားမို့(စ်)ကတော့ ရန်ကုန်ရောက်ခိုက်မှာ ကျွန်တော်တို့ကို ပညာကြီးကြီးပေးသွားခဲ့တယ်။ သူ မိန့်ခွန်းပြောချိန်မှာ တင်ထားတဲ့ ရေသန့်ဘူးလေးကို ဖောက်သောက်ပါတယ်။ မိန့်ခွန်းပြောပြီးတဲ့အခါကျတော့ ကျန်နေတဲ့ ရေသန့်ဘူးလေးကို အိတ်ထဲထည့်ယူသွားပြီး "ဒီရေကို ကုန်အောင်သောက်ရမယ်။ ဖြုန်းလို့မဖြစ်အောင် တန်ဖိုးရှိတဲ့ ရေသန့်ပါ" လို့ ပြောသွားခဲ့တယ်။

ကမ္ဘာပေါ်မှာရှိသမျှ ရေတွေအားလုံးရဲ့ တစ်ရာခိုင်နှုန်း (၁%) ပဲ သောက်လို့ရတဲ့ ရေချိုဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီထဲကမှ လူတွေရဲ့ပါးစပ်ထဲရောက်တဲ့အထိ သန့်ရှင်းတဲ့ရေဖြစ်အောင် ကြိုးစားအားထုတ်ရတာ မနည်းမနောပါလား။

အဲဒီရေသန့်ဘူးဆိုတာတွေရဲ့ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းလောက်က ပိုးမကင်းဘူး။ တချို့ဆိုရင် လူ့မစင်ထဲက ပိုးတွေပါ ရေသန့်ဘူးထဲမှာ ပါလာနေတယ်။ ရေက သန့်ရင်တောင် ပလတ်စတစ်အမှုန်အမွှားတွေ၊ မိုက်ခရိုပလတ်စတစ် (Microplastic) တွေနဲ့ မကင်းပြန်ဘူး။

ရေထဲမှာလည်း ပလတ်စတစ်၊ သွေးထဲမှာလည်း ပလတ်စတစ်၊ ပင်လယ်ထဲမှာလည်း ပလတ်စတစ်၊ သမုဒ္ဒရာထဲမှာလည်း ပလတ်စတစ်။

ပလတ်စတစ်တွေ စုဆောင်းထားတဲ့ အမေ့ဗိုက်ထဲမှာ သန္ဓေတည်ရင်း မွေးဖွားလာတဲ့ ကလေးတွေ ဘာတွေဖြစ်ကုန်မလဲ။

"ပလတ်စတစ်ရုပ်ကလေးလို xxx အသည်းနှလုံးမပါဘူးတဲ့ဆို xxx" သီချင်းလိုပဲ ရင်ဆိုင်ရမယ့် ဇာတ်လမ်းသစ်တွေ အများကြီးရှိလာပါလိမ့်မယ်။

ဒါက အတွေးပါ။ လက်တွေ့ပြဿနာကတော့ ကိုယ်ဝန်ဆောင်သည်တွေမှာ ရေထဲကတစ်ဆင့် အာဆင်းနစ်(စိန်ဖြူ) အဆိပ်သင့်ရာကနေ မွေးဖွားလာတဲ့ကလေးတွေမှာ ဦးနှောက်နဲ့အာရုံကြော ပြဿနာတွေ ရှာဖွေတွေ့ရှိနေတဲ့ကိစ္စပါ။

အဝီစိတွင်းတိမ်ရေတချို့မှာ အာဆင်းနစ်အဆိပ်ဓာတ် မြင့်မားစွာပါနေတဲ့ကိစ္စကို ကျွန်တော်တို့ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်ကတည်းက ဖော်ထုတ်အသိပေးခဲ့ကြပါတယ်။ အထူးသဖြင့် ဧရာဝတီတိုင်းဒေသကြီးမြောက်ပိုင်း၊ ပဲခူးတိုင်းဒေသကြီး၊ ရခိုင်ပြည်နယ်နဲ့ မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီး ဒေသတချို့မှာ ရေထဲ အာဆင်းနစ်ဓာတ်ပါဝင်နှုန်းဟာ (၅၀ ppb) ထက် မြင့်မား

နေတဲ့နေရာတွေ ရှိပါတယ်။ WHO ကတော့ (၁၀ ppm) ထက် မပိုသင့်ဘူးဆိုပေမယ့် အမေရိကန်တွေရဲ့ စံနှုန်းအတိုင်း (၅၀ ppb) ကို သတ်မှတ်ခဲ့ကြပါတယ်။

အာဆင်းနစ်အဆိပ်သင့် (Arsenicosis) လက္ခဏာတွေကို ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်ကတည်းက ဒေသခံအချို့မှာ တွေ့ရှိခဲ့ပြီး အများသိရှိသတိပြုမိအောင် ကြိုးစားခဲ့ပေမယ့် မအောင်မြင်ခဲ့ပါဘူး။ နောက်ပိုင်းမှာ ဂျပန်နိုင်ငံ မီယာဇကီတက္ကသိုလ်ရဲ့ အကူအညီနဲ့ တိုးချဲ့လေ့လာခဲ့ပြီး လူတွေ (အထူးသဖြင့် တိုင်းသူပြည်သား) တွေအပေါ်မှာ စစ်ဆေးကြည့်တဲ့အခါ အရင်က မတွေ့ခဲ့ရတဲ့ အာရုံကြောပြဿနာတွေကို ထပ်တွေ့ရှိလာခဲ့ကြပါတယ်။

> **“အာဆင်းနစ်အဆိပ်သင့် (Arsenicosis) လက္ခဏာတွေကို ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်ကတည်းက ဒေသခံအချို့မှာ တွေ့ရှိခဲ့ပြီး အများသိရှိ သတိပြုမိအောင် ကြိုးစားခဲ့ပေမယ့် မအောင်မြင်ခဲ့ပါဘူး။”**

အာဆင်းနစ်အဆိပ်သင့်ရောဂါကလည်း ကုရာနတ္ထိဆေးမရှိပါပဲ။ စောစောသိ၊ စောစောလုပ်ရမယ့် အလုပ်က ရေပြောင်းသောက်သင့်တဲ့အလုပ်ပဲ ရှိပါတယ်။ အဝီစိတွင်းတိမ်ကရတဲ့ ရေကို မသောက်ဘဲ မိုးရေကို ပြောင်းသောက်ရင် ဝင်နေတဲ့အဆိပ်တွေ တဖြည်းဖြည်း စွန့်ထုတ်ပြီး ပြန်ကောင်းလာနိုင်ပါတယ်။ စောစောသိဖို့ ကိစ္စအတွက် အသိပညာပေးထားတာလည်း ကျေးရွာအရောက်ပါပဲ။ မိသားစုကိုယ်တိုင် သိရှိ၊ ကိုယ်တိုင် ရေပြောင်းသောက်ဖို့က အဓိကဖြစ်ပြီး ကျန်းမာရေးဆေးဆရာတွေရဲ့လုပ်ကွက်က မရှိသလောက်ပါပဲ။ ဒါပေမဲ့ နောက်ပိုင်းမှာ စိန်ဖြူအဆိပ်သင့်မှုတွေ တိုင်းရင်းဆေးအချို့မှာ တွေ့ရှိလာတဲ့ကိစ္စကျတော့ ခေတ်ရော ရှေးပါ ဆေးဆရာတွေရဲ့တာဝန်ဖြစ်လာခဲ့ပါတယ်။ အထူးသဖြင့် ခရုသင်းရောဂါ ပျောက်အောင် ကုရင်း အရေပြားကင်ဆာဖြစ်လာတာကို ဆရာဝန်ကြီးတွေက ထောက်ပြလာခဲ့ကြပါတယ်။

ပြဿနာတွေက ရှုပ်ပြီဆိုရင် သမားအိုက အမြဲပတ်သက်နေပါတယ်။ အဝီစိတွင်းရေဟာ ရောဂါပိုးကင်းစင်တယ်၊ သောက်ကြပါလို့ တိုက်တွန်းတုန်းကလည်း ကျွန်တော်ပါပဲ။ နောက်ပိုင်းကျတော့ အာဆင်းနစ် စိန်အဆိပ်တွေပါနေတဲ့ အဝီစိတွင်းရေတွေကို မသောက်ကြနဲ့လို့ ပညာပေးတာလည်း ကျွန်တော်ပါပဲ။ သောက်ပါသောက်ပါလို့ ပညာပေးတုန်း

ကတော့ ကျယ်ကျယ်လောင်လောင် လူသိများများပဲ။ မသောက်နဲ့လို့ ပြန်ပြောင်းပြောဖို့ကျတော့ မီဒီယာထဲမှာ အသံကျယ်ကျယ် ထွက်မလာခဲ့ရပါဘူး။ ကျွန်တော့်ကို ပညာပေးဖို့ တွန်းပို့ပေးခဲ့တဲ့ ရေဆရာတွေကလည်း အခုထက်ထိ ရေငုံနှုတ်ပိတ်နေဆဲပါ။ သူတို့ငုံထားတဲ့ ရေထဲမှာ အာဆင်းနစ်တွေ များများပါပါစေလို့ ဆုမတောင်းကောင်းလို့ တိတ်တိတ်နေဆဲပါ။

လွန်ခဲ့တဲ့ ဆယ်နှစ်ကျော်ကတည်းက ဆွစ်ဇာလန်နိုင်ငံရဲ့ ဂျီနီဗာရေကန်ကြီးထဲမှာ မိုက်ခရိုပလတ်စတစ်တွေ တွေ့ခဲ့တဲ့ သုတေသနဟာ အတော်ဂယက်ရိုက်ခတ်ခဲ့ပေမယ့် အခုကျမှ အသံကျယ်ကျယ် ဖြစ်လာပါတယ်။ အဲဒီအချိန်က ရေထဲဝင်လာတဲ့ ပလတ်စတစ်အမှုန်အမွှားလေးတွေဟာ အဝတ်လျှော်စက်တွေထဲက စွန့်ထုတ်ခဲ့တဲ့ရေတွေရယ်၊ လမ်းပေါ်မှာ မောင်းနှင်သွားလာနေတဲ့ကားတွေရဲ့ တာယာတွေကထွက်တဲ့ အမှုန်အမွှားတွေရယ်ကို ထောက်ပြခဲ့ကြပါတယ်။ အဲဒီအချိန်မှာ ကမ္ဘာကြီးက ကြွပ်ကြွပ်အိတ်တွေလောက်သာ စိတ်ဝင်စားနေတဲ့ အချိန်ပါ။ အခုတော့ ဘာမှမတတ်နိုင်တော့ပါဘူး။

ပိုဆိုးတာက Forever Chemical ဆိုတဲ့ PFAS ဓာတ်တွေဟာ ရေထဲမှာပါနေပြီး သောက်ရေထဲမှာလည်း ပါလာတယ်။ ဖယ်ထုတ်လို့လည်း မရတော့ဘူးဆိုတာပါပဲ။ ဒယ်အိုး၊ ဒန်အိုး၊ မီးဖိုဆောင်သုံးပစ္စည်းတွေကအစ အစားအသောက်တွေထဲအထိ သုံးထားတဲ့အတွက် ပြုပြင်ရခက်နေတယ်ဆိုတာပါပဲ။ မျက်တောင်မွေးတစ်ဆုံးလောက်သာ အမြော်အမြင်ရှိတဲ့ ပညာတတ်တချို့ဟာ သိပ္ပံပညာကို ခုတုံးလုပ်ပြီး စီးပွားချမ်းသာနေရာရလာကြပေမယ့် အခုလိုအချိန်မျိုးမှာ ကျွန်တော်တို့ မှားပါတယ်လို့ ထွက်တောင်းပန်ရဲတဲ့လူ မရှိပါဘူး။ Intellectual Property Rights ဆိုတဲ့ ပညာပိုင်ခွင့်တွေကို ရယူခံစားပြီး ပြန်လည်ပေးဆပ်မှု မရှိတာလည်း တွေ့ရပါတယ်။

ဘာပဲဖြစ်ဖြစ် ပလတ်စတစ်တွေ လူ့ကိုယ်ထဲရောက်လာလို့ ချက်ချင်းမသေနိုင်ပါဘူး။ မျိုးနဲ့ရိုးနဲ့ ချီပြီး မမျှော်မှန်းနိုင်တဲ့ပြဿနာတွေ ရလာဖို့ပဲရှိပါတယ်။ ရေထဲက ပါလာတဲ့ အာဆင်းနစ် စိန်အဆိပ်ကတော့ ရောဂါဖြစ်နိုင်တယ်။ သေနိုင်တယ်။ ချက်ချင်းမသေရင်တောင် ဖြည်းဖြည်းချင်းသေနိုင်တယ်။ (ဆေးထဲမှာ အာဆင်းနစ် စိန်ဖြူတွေ ထည့်ထားတဲ့သူတွေကို မိတ္တူပေးနေတာပါ။ ဒို့နဲ့မဆိုင်ဘူးလို့ မပြောပါနဲ့။)

ချက်ချင်းရောဂါဖြစ် သေနိုင်တဲ့ပြဿနာတွေကလည်း ရေထဲက လာပါတယ်။ အထူးသဖြင့် ရေထဲမှာ လူ့မစင်တွေရောက်နေတဲ့ကိစ္စဟာ ပြဿနာအကြီးဆုံးပါပဲ။ မိခင်ရောဝတီရဲ့ရင်ခွင်ထဲမှာလည်း ချစ်သားသမီးတွေရဲ့မစင်တွေ ပြည့်ပြည့်စုံစုံရှိနေပါတယ်။ ကမ္ဘာကျော် ပြင်သစ်နိုင်ငံ ပဲရစ်မြို့လယ်ကောင်က ဆိန်းမြစ်၊ အင်္ဂလန်နိုင်ငံ လန်ဒန်မြို့ထဲက သိမ်းမြစ်ကစလို့ ပင်လယ်ကမ်းခြေအပန်းဖြေနေရာတွေအထိ လူ့မစင်တွေကို မသန့်စင်ဘဲ စွန့်ထုတ်နေကြလို့ ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီတွေကို တရားစွဲသူစွဲ ဖြစ်၊ ရေကို သန့်ရှင်းအောင်လုပ်ပြီး အိုလံပစ် ရေကူးပြိုင်ပွဲ လုပ်ချင်တဲ့သူက လုပ်ဖို့ ကြိုးစားနဲ့ တစ်ကမ္ဘာလုံးမှာ ဆူညံ ဆူညံ ဖြစ်လာပါတယ်။

အဆိုးဆုံးကတော့ ဘယ်သူမှ သေချာဖေဒင်မဟောနိုင်တဲ့ ဖူကူရှီးမားအဏုမြူစက်ရုံ စွန့်ပစ်ရေတွေ ပင်လယ်သမုဒ္ဒရာထဲ စွန့်ပစ်လိုက်တဲ့ကိစ္စပါပဲ။ ပထမအကြိမ်စွန့်ပြီးသွားပါပြီ။ တာဝန်ရှိတဲ့သူတွေက အဆင်ပြေတယ်လို့ဆိုပါတယ်။ ရေကို ဘယ်လိုသန့်စင်၊ သန့်စင်

ထရစ်တီယမ် (Tritium) ဆိုတဲ့ ရေဒီယိုသတ္တိကြွပစ္စည်းကတော့ ကျန်နေဆဲပါပဲ။ သိပ္ပံပညာရှင်တွေ သတ်မှတ်ထားတဲ့နှုန်းထက် အများကြီးနည်းပါတယ်လို့ ဆိုသူက ဆိုပါတယ်။

ဟိုက်ဒြိုဂျင်နှစ်ဆနဲ့ အောက်ဆီဂျင်တစ်ဆ ပေါင်းရင် ရေဖြစ်ပါတယ်။ ဟိုက်ဒြိုဂျင် အပိုတစ်လုံးပါလာရင် ရေဒီယိုသတ္တိကြွတဲ့ ဒျူတာရီယမ် (Dutarium) ဖြစ်လာပါတယ်။ ဟိုက်ဒြိုဂျင် နောက်ထပ်တစ်လုံးအပိုပါရင် အပိုအဏုမြူသတ္တိရှိတဲ့ ထရစ်တီယမ် ဖြစ်ပါတယ်။

ကမ္ဘာ့ကျန်းမာရေးကြီးကို တာဝန်ယူထားတဲ့ WHO က ပညာရှင်အချို့ကတော့ တိတ်ဆိတ်နေပါတယ်။ ရေငုံနှုတ်ပိတ်နေပါတယ်။ သူတို့ငုံထားတဲ့ရေထဲမှာ ထရစ်တီယမ်တွေ အများကြီးပါနေပါစေလို့ ဆုမတောင်းကောင်းလို့ မတောင်းတော့ပါဘူး။

သမားအို

vlrIa&;w&m;r|wrI (Social Justice)

a'gufwmcifarmifnd

"ကိုလိုနီနယ်ချဲ့အာဏာရှင်များသည်
၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင်စီးပွားရေးအမြတ်အတွက်
ကိုလိုနီပြုထားသောဒေသများ၏
အရင်းအမြစ်များနှင့်လုပ်အားများကို
မကြာခဏ အသုံးချခဲ့သည်။"

"ဆရာညီုရေ ကျွန်တော်တို့ နိုင်ငံတော်သီချင်းကို ကျွန်တော်အကြိုက်ဆုံးပဲ၊ ကမ္ဘာမှာ အကောင်းဆုံးသီချင်းလို့တောင် ထင်တယ်"

"ဒါကတော့ ကိုယ့်ငါးချဉ် ကိုယ်ချဉ်တာမျိုးပေါ့။ ဘာကိုသဘောကျတာလဲ"

ကျွန်တော်နှင့် ကိုဘာသစ်တို့သည် တစ်ပတ်နှစ်ရက်တော့ နေ့လယ်စာစားရင်း ဆုံဖြစ်ကြသည်။

သူက စာ အင်မတန်ဖတ်သည်။ အရာရာကို အကြောင်းအကျိုးဆက်စပ်ကာ ပြောတတ်သည်။ သူ့တွင် ဆွေးနွေးစရာတစ်ခုတော့ အမြဲတစေ ပါလာလေ့ရှိသည်။ သူက နိုင်ငံတော်သီချင်းကို စပြောလေပြီ။

"တရားမျှတ လွတ်လပ်ခြင်းနဲ့မသွေက စပြီး ကြိုက်တာ။ ဒါကို လူမှုရေးတရားမျှတမှု (Social Justice) လို့ ယနေ့ခေတ်စားနေတဲ့ အတွေးအခေါ်တွေကို အများကြီးအထောက်အကူပြုတယ်"

"ဒါဆိုရင် တရားမျှတမှုမရှိဘူး၊ လွတ်လပ်ခြင်းမရှိဘူးဆိုရင် လူမှုရေးတရားမျှတမှု (Social Justice) မရှိဘူးလို့ ပြောနိုင်တာပေါ့"

"ဟုတ်တယ်။ တစ်ချိန်က နိုင်ငံကြီးတွေဟာ နိုင်ငံငယ်တွေကို ကျွန်ပြု(ကိုလိုနီပြု) ခဲ့ကြတယ်။ ဒီနေရာမှာ ဆိုးတာက သူတို့လုပ်တာ မှန်တယ်ဆိုပြီး သက်သေပြသေးတယ်"

"ကျွန်ပြုတာ မှန်တယ် ဟုတ်လား"

"ဟုတ်တယ်။ နိုင်ငံအငယ်လေးတွေ၊ အားနည်းတဲ့နိုင်ငံတွေဟာ ကျွန်ပြုခံသင့်လို့ ကျွန်ဖြစ်တယ်ဆိုပြီး လူမှုရေးတရားမျှတယ်လို့ ယူဆကြတယ်"

"သွားပါလေရော။ ဒီလူတွေမှာ သက်သေတွေရှိလား"

"ရှိတယ်။ သူတို့က သိပ္ပံနည်းကျကျ ဆောင်ရွက်တာပါဆိုပြီး တင်ပြထားတာရှိတယ်"

"တကယ်ကြီးလား"

"ဟုတ်တယ်။ သူတို့က ဒါဝင်သီအိုရီကို ကိုးကားတယ်"

"တိတိကျကျ ပြောပြပါဦး"

ကိုဘာသစ်က "အစပိုင်းက တင်ပြသလို နိုင်ငံအများဟာ သူတို့ရဲ့သိက္ခာကို ထိန်းကြတာပဲ။ သူတို့ကိုယ်သူတို့ လူကြီးလူကောင်း(Gentlemen) ဖြစ်ကြောင်း သက်သေပြကြတယ်။ သူတို့လုပ်ရပ်တွေကို မှန်ကန်တယ်လို့ သက်သေပြကြတယ်"

"ဘယ်လိုမျိုးလဲ"

"အားနည်းသူက ဖယ်ရှားခံရတယ်။ အားကြီးသူသာ အသက်ရှင်ရပ်တည်နိုင်မယ် ဆိုတဲ့ Survival of the fittest ဆိုတဲ့ သဘာဝကို လက်စွဲထားကာ ဆောင်ရွက်လာကြတယ်"

"အတော်ဆုံးသာ အသက်ရှင်ရပ်တည်နိုင်တာကို ပြောတာကြားဖူးပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ခုခေတ်မှာတော့ လူတိုင်းမှာ အသက်ရှင်ရပ်တည်နိုင်တဲ့ အခွင့်အလမ်းရှိတယ်လို့ ဆိုထားပါတယ်"

"ဟုတ်ပါတယ်။ survival of the fittest" ဆိုတဲ့ စကားစုဟာ ကိုလိုနီနယ်ချဲ့စနစ် အပါအဝင် အမြတ်ထုတ်မှုပုံစံအမျိုးမျိုးကို အကြောင်းပြဖို့ အသုံးပြုခဲ့ကြတယ်။ ဒါဟာ လူမှုရေးဒါဝင် ဝါဒ(Social Darwinism) ဆိုတဲ့ သီအိုရီတစ်ခုနဲ့ မကြာခဏဆိုသလို ဆက်စပ်

အသုံးပြုနေတာကိုတွေ့ရတယ်”

“ဒါဝင်က ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ်သီအိုရီ (Theory of Evolution)ကို တင်ပြတာမဟုတ်လား။ လူဟာ မျောက်က ဆင်းသက်တာမျိုး မဟုတ်လား”

“ဟုတ်ပါတယ်။ အဲဒီနေရာမှာ သဘာဝက ရွေးချယ်မှု (Natural Selection)နဲ့ လူမှုရေး ရွေးချယ်မှု (Social Selection) ဆိုပြီးပါလာတယ်။ ဥပမာ ဟစ်တလာဟာ ဂျူးတွေကို သတ်တာဟာ ဒီလို လူမှုရေးရွေးချယ်မှုဆိုပြီး Justify လုပ်တာပဲ”

“ဒါပေမဲ့ ဒီလိုလုပ်တာ အမှားကြီးပဲ မဟုတ်လား”

“ဟုတ်ပါတယ်။ ကျွန်တော်က အတိတ်ဖြစ်ရပ်တွေကို ဆက်စပ်ပြနေတာပါ။ ဒါဝင်ရဲ့ လူမှုရေးဝါဒ (Social Darwinism) ဆိုတာကို လက်ကိုင်ထားပြီး ချားလ်စ်ဒါဝင်ရဲ့ သဘာဝ ရွေးချယ်မှုသီအိုရီဆိုတဲ့ လွဲမှားတဲ့ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်တစ်ခုကို လက်ကိုင်ထားကြတာ ဖြစ်တယ်။ တစ်နည်းအားဖြင့် မိမိလိုသလို ဆွဲယူအသုံးပြုခြင်းသာဖြစ်တယ်”

“ဒါဟာ ဉာဏ်များတယ်လို့ ဆိုရမလားပဲ”

“ဉာဏ်နီဉာဏ်နက်တွေပေါ့။ အချို့အုပ်စုတွေ သို့မဟုတ် လူမျိုးစုတွေအတွက် ဒီသီအိုရီဟာ သူတို့အတွက်ပိုမို “အံဝင်ခွင်ကျ”ဖြစ်နေတာကိုတွေ့ရတယ်။ ဒီအတွက် သူတို့ဟာ အခြားသူများထက် သာလွန်နေတယ်ဆိုတဲ့ အယူအဆကို လူ့အသိုက်အဝန်းများမှာ အသုံးချကြတယ်။ ဒါကို တရားမျှတတဲ့ နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်တယ် ဆိုပြီး အသုံးပြုနေကြတာ ဖြစ်တယ်”

“အတော်ဆိုးတာပဲ”

“ဟုတ်ကဲ့။ Social Darwinism ဟာ ကိုလိုနီစနစ်နဲ့ အံဝင်ခွင်ကျရှိတယ်ဆိုတဲ့ အယူအဆတွေနဲ့ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်အောင် အောက်ပါနည်းလမ်းများဖြင့် ဤအယူအဆကို အသုံးပြုနေခဲ့ကြတယ်”

ကိုဘသစ်က သူ၏အိတ်ထဲတွင် အသင့်ပါလာသည့် စာတစ်ရွက်ကို ထုတ်ကာ ကျွန်တော့်အား ပေးပါသည်။

အသင့်လျော်ဆုံးသူသာ ရှင်သန်ခြင်းဆိုသည့်အဆိုကို ထောက်ခံရခြင်းသည် အောက်ပါ အတိုင်း ဖြစ်သည်။

နယ်ချဲ့ဝါဒအတွက် မျှတခြင်း

ကိုလိုနီစနစ်၏ ထောက်ခံသူများသည် အင်အားကြီးသောနိုင်ငံများတွင် အားနည်းသူများကို အနိုင်ယူပြီး စိုးမိုးပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟု စောဒကတက်ရန် “အသင့်လျော်ဆုံးရှင်သန်ခြင်း” ဟူသော အယူအဆကို အသုံးပြုကြသည်။ အောင်နိုင်သူများသည် ဇီဝဗေဒအရ သို့မဟုတ် ယဉ်ကျေးမှုအရ သာလွန်သည်ဟု ဆိုကာ အရင်းအမြစ်များနှင့် ကိုလိုနီနယ်မြေများရှိ လူများကို ထိန်းချုပ်ရန် ထိုက်တန်သည်ဟု ဆိုကြသည်။

လူမှုရေးခွဲခြားမှုနှင့် လူမျိုးရေးခွဲခြားမှု

လူမှုရေးဒါဝင်ဝါဒနှင့် ကိုလိုနီဝါဒတို့သည် လူမျိုးရေးခွဲခြားသောယုံကြည်ချက်များကို အားဖြည့်ပေးပြီး အချို့သောမျိုးနွယ်စုများ သို့မဟုတ် လူမျိုးစုများသည် အခြားသူများထက် ပို၍အဆင့်မြင့်သော သို့မဟုတ် ယဉ်ကျေးသည်ဟူသော အယူအဆကို အားဖြည့်သည်။ ဤအယူဝါဒကို ဌာနေတိုင်းရင်းသားများ၊ လက်အောက်ခံများနှင့် ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်းကို တရားဝင်စေရန်အတွက် ထိရောက်စွာအသုံးပြုခဲ့သည်။

စီးပွားရေးအမြတ်ထုတ်ခြင်း

ကိုလိုနီနယ်ချဲ့အာဏာရှင်များသည် ၎င်းတို့၏ကိုယ်ပိုင်စီးပွားရေးအမြတ်အတွက် ကိုလိုနီပြုထားသောဒေသများ၏ အရင်းအမြစ်များနှင့်လုပ်အားများကို မကြာခဏ အသုံးချခဲ့သည်။ "အသင့်တော်ဆုံး ရှင်သန်ခြင်း" ဟူသော အယူအဆကို ကိုလိုနီပြုသူများသည် ၎င်းတို့၏ လုပ်ရပ်များကို သဘာဝပြိုင်ဆိုင်မှုပုံစံအဖြစ် ရှုမြင်ခြင်းဖြင့် ဤအမြတ်ထုတ်သော စီးပွားရေးအလေ့အထများကို မျှတစေရန်အတွက် အသုံးချခဲ့သည်။

ကိုလိုနီစနစ်အတွက် "အသင့်လျော်ဆုံးသူသာလျှင် ရှင်သန်ခြင်း" သဘောတရားအသုံးချမှုကို ယနေ့တွင် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ဝေဖန်ခံနေရတာကို သတိပြုရန် အရေးကြီးလှပါသည်။

ဒီအယူအဆဟာ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း၊ ဖိနှိပ်ခြင်းနဲ့ ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်းများကို အသိအမှတ်ပြုပြီး ကိုလိုနီစနစ်သို့ ဦးတည်သွားစေသည့် ရှုပ်ထွေးသော သမိုင်းဝင် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် လူမှုစီးပွားကို များစွာထိခိုက်စေခဲ့ကြောင်း သက်သေထူခဲ့သည်။

"ကိုဘသစ် ထုတ်နုတ်ထားတာတွေဟာ အတော်လေးကို ပြည့်စုံပါတယ်"

"အေးဗျာ။ သီအိုရီတွေ အဆိုအမိန့်တွေ စကားပုံတွေကိုသုံးပြီး တရားမျှတမှုအတွက် Justify လုပ်တာတွေကို ကျွန်တော်တို့ သတိထားရမယ်"

"အမှန်တော့ မြန်မာနိုင်ငံဟာလည်း ဒီလိုကျွန်တစ်ခေတ်မှာ နစ်မွန်းခဲ့ရတယ်။ စိတ်ဓာတ်တွေ ပျက်သွားကြရတာပေါ့"

"အဲဒီသက်ရောက်မှုဟာ ဒီနေ့ထက်တိုင် ဂယက်ရိုက်ခတ်ဆဲပဲ"

"မှန်တာပေါ့။ လူတွေရဲ့သိက္ခာတွေကို ရိုက်ချိုးတယ်။ သူတို့ဟာ ကျွန်တော်တို့ကို ခွဲခြားအုပ်ချုပ်တဲ့စနစ်ကို သုံးခဲ့တယ်။ ခွဲခြားအုပ်ချုပ်တယ်ဆိုတာကို သိတယ်မဟုတ်လား"

"သိပါတယ်။ Divide and Rule ကိုလိုနီခေတ်မှာ အုပ်ချုပ်တဲ့သူတွေဟာ လူတွေကို အမျိုးမျိုး သွေးခွဲပြီးအုပ်ချုပ်တယ်"

"မှန်ပါတယ်။ ကိုလိုနီစနစ်ဟာ တစ်ကမ္ဘာလုံးကို ကပြောင်းကပြန် ပြုခဲ့ပါတယ်။ ဥပမာ တရုတ်နိုင်ငံဆိုပါတော့။ ကိုလိုနီစနစ်က အင်အားချည့်နဲ့အောင် ပြုလုပ်ခဲ့တာပဲ"

"တရုတ်နိုင်ငံကို အပိုင်းပိုင်းခွဲကာ နှိပ်စက်ခဲ့တဲ့သမိုင်းကိုတော့ သင်ခဲ့ရဖူးတယ်။ ဒါဟာ တရုတ်နိုင်ငံကို ဖရဲသီးလို ခွဲစိတ်ကြခြင်းဆိုတဲ့ စကားဖြစ်စေတာပဲ"

"တရုတ်နိုင်ငံကို အင်္ဂလိပ်၊ ပြင်သစ်၊ စပိန်၊ ပေါ်တူဂီ၊ ဂျပန်တို့က အင်အားချည့်နဲ့အောင်လုပ်ပြီး အစိတ်စိတ်အမွှာမွှာ ခွဲစိတ်ရယူကြတယ်"

"တရုတ်နိုင်ငံကို ဘယ်လိုအင်အားချည့်နဲ့အောင် လုပ်လဲ"

"တရုတ်နိုင်ငံက ကုန်သွယ်ရေးမှာ အင်မတန် အားကောင်းခဲ့တယ်။ သူတို့ကုန်စည်တွေကို ရွှေတွေ ငွေတွေနဲ့ပဲ ရောင်းတယ်။ ဒါပေမဲ့ အနောက်တိုင်းသား တွေက တရုတ်နိုင်ငံသားတွေကို ဘိန်းတွေကျွေးပြီး တရုတ်နိုင်ငံသားအများစုကို ဘိန်းစားဖြစ်အောင် လုပ် တယ်။ ဒီတော့ တရုတ်ပစ္စည်းတွေကို ဘိန်းနဲ့ဝယ်တယ်"

"သိပြီ။ ဘိန်းကိုမြန်မာနယ်စပ်နဲ့ အာဖဂန်တို့ မှာစိုက်တာ ကြားဖူးတယ်။ ကိုလိုနီခေတ်က မြန်မာ နိုင်ငံမှာတောင် ဘိန်းခင်းတွေရှိခဲ့တယ်"

"တရုတ်နိုင်ငံသားတွေဟာ ဆင်းရဲသွားတယ်။ စားစရာမရှိလောက်အောင် ငတ်ပြတ်ကုန်တယ်"

"လူဦးရေ အင်မတန် များတာကိုး"

"ဒါပေမဲ့ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီက သူတို့လူမျိုး တွေရဲ့အမှားကို အမှန်ဖြစ်လာအောင် ပဲ့ကိုင်ပေးတယ်"

"ဒီနေ့တရုတ်နိုင်ငံဟာကမ္ဘာမှာဒုတိယအချမ်းသာ ဆုံး နိုင်ငံတောင်ဖြစ်နေပြီပဲ"

"မှန်တယ်၊ တရုတ်ခေါင်းဆောင် တိန့်ရှောင်ဖိန် (Deng Xiaoping) ဦးဆောင်ပြီး လုပ်ခဲ့တဲ့ရလဒ်ပဲ"

"သူ အင်မတန် တော်တာပဲ။ သူ့လုပ်ရပ်တွေက မှန်သွားတာပေါ့"

"မှန်တာတွေလည်း ရှိတယ်။ မှားတာတွေလည်း ရှိပါတယ်။ သူတို့က ရလဒ်ကို ကြည့်ပြီး ပန်းတိုင်ကို သွားတာပါ။ ဒါကို အချို့က မကြိုက်ကြဘူး"

"ခင်ဗျားပြောတာ နားမလည်ဘူး"

"ဒီလိုလေဗျာ။ ရလဒ်အတွက်ကို အလုပ်လုပ် တယ်ဆိုတော့ လုပ်နည်းလုပ်ဟန်တွေ တရားမျှတမှု မရှိရင် အဆင်မပြေနိုင်ဘူးပေါ့"

"ဥပမာလေးနဲ့ ရှင်းပြပါလား ကိုဘသစ်"

"အဲဒီအကြောင်း ကျွန်တော် ခင်ဗျားကိုအီးမေးလ် ပို့လိုက်မယ်"

ထိုနေ့က စားသောက်ပြီး ကိုဘသစ် ပြန်သွားပါ သည်။

"တရုတ် ကွန်မြူနစ်ပါတီက သူတို့လူမျိုးတွေရဲ့ အမှားကို အမှန်ဖြစ်လာအောင် ပဲ့ကိုင်ပေးတယ်။ ဒီနေ့တရုတ်နိုင်ငံဟာ ကမ္ဘာမှာ ဒုတိယအချမ်းသာဆုံး နိုင်ငံတောင် ဖြစ်နေပြီပဲ။"

သူပေးပို့သော အီးမေးလ်မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်–

“ကြောင်ဖြူလား၊ ကြောင်နက်လား ကိစ္စမရှိပါဘူး။ ကြွက်တွေကို ဖမ်းနိုင်သရွေ့တော့ ကြောင်ကောင်းပါပဲ” ဆိုသည့် တိန့်ရှောင်ဖိန်၏ ကိုးကားချက်တွင် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ရှုထောင့်မှ အကြောင်းပြချက်အနည်းငယ်ဖြင့် ဝေဖန်လေ့ရှိသည်။

၁။ ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှု မရှိခြင်း

ဤသို့ လုပ်ဆောင်ချက် သို့မဟုတ် နည်းလမ်းတစ်ခု၏ “ကောင်းမြတ်ခြင်း” ကို အဆုံးအဖြတ်ပေးသည့် တစ်ခုတည်းသော စံနှုန်းမှာ ပန်းတိုင်တစ်ခုကို သွားရန်ဖြစ်သည်။ သို့သော် အသုံးပြုသည့်နည်းလမ်းများတွင် တရားမျှတမှုနှင့် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုများကို လျစ်လျူရှုထားသည်။

၂။ သိက္ခာမဲ့လုပ်ရပ်များအတွက် အလားအလာ

ဤနေရာတွင် လိုချင်သောရလဒ်တစ်ခုဆီသို့ ဦးတည်သွားပါက ၎င်းတို့သည် ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ မေးခွန်းထုတ်စရာလုပ်ရပ်များကို မျှတစေရန်အတွက် အသုံးပြုသင့်သည်။ ၎င်းသည် တရားမျှတမှု၊ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ သုခချမ်းသာဆိုင်ရာ အခြေခံမူများကို လျစ်လျူရှုကာ အန္တရာယ်ဖြစ်စေသော သို့မဟုတ် တရားမျှတမှု မရှိသော လုပ်ရပ်များဆီသို့ ဦးတည်သွားစေနိုင်သည်။

၃။ လူသားဆန်မှုကို အလေးမထားခြင်း

လုပ်ရပ်များ၏တန်ဖိုးကို ၎င်းတို့၏ရလဒ်များအတွက်သာ ဦးစားပေးခြင်းဖြင့် လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ တန်ဖိုးကို နိမ့်ကျစေပြီး ကိုယ်ကျင့်တရားနှင့် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ အခြေခံမူများ၏ အရေးပါမှုကို လျော့ပါးစေသည်။ လူ့ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် ရပိုင်ခွင့်များကို လျစ်လျူရှုခြင်းဆီသို့ ဦးတည်သွားစေနိုင်သည့် နည်းလမ်းများကို အဆုံးသတ်များက အမြဲတမ်း မျှတစေသည်ဟု ၎င်းကဆိုသည်။

ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုများတွင် ရလဒ်များသာမက လုပ်ငန်းစဉ်၊ တရားမျှတမှုနှင့် ပါဝင်ပတ်သက်သူအားလုံး၏ သုခချမ်းသာများလည်း ပါဝင်သည်။

နောက်တစ်ရက် ကိုဘသစ် ဖုန်းဆက်ပါသည်။

“ဘယ်လိုလဲ ... ပြည့်စုံသွားပြီလား”

“ပြည့်စုံပါပြီ။ လူမှုရေးဆိုတာ အတော် ခက်ခဲနက်နဲတာပဲ။ တစ်ဖက်ကလည်း ချမ်းသာချင်ကြတယ်၊ အခြားတစ်ဖက်ကလည်း ကိုယ်ကျင့်တရားက အရေးပါ ပြန်ရော”

“ကိုယ်ကျင့်တရားအရ လက်မခံနိုင်တဲ့ လုပ်ရပ်များကို ကျိုးကြောင်းဆီလျော်အောင် ပြုလုပ်ရန် အရေးပါတယ်”

“နောက်တစ်ပတ်မှာ ပြန်ဆုံကြတာပေါ့ ကိုဘသစ်”

ဒေါက်တာခင်မောင်ညို

jrefm½kyf&Sifqkay;uD(4)

unfpkeG

"ဒါရိုက်တာဦးတုတ်ကြီးသည်
မြန်မာ့ရုပ်ရှင်သမိုင်းတွင်
အသံတိတ်ရုပ်ရှင်၏ ပထမဆုံးဒါရိုက်တာဖြစ်သည့်နည်းတူ
အသံထွက်ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကား၏
ပထမဆုံးရုပ်ရှင်ဒါရိုက်တာအဖြစ်
မှတ်တမ်းတင်ရမည့်သူဖြစ်လေတော့သည်။"

အစီအစဉ်အတိုင်းသာဆိုလျှင် ယခုတစ်ပတ်တင်ပြရေးသားမည့် လေးယောက်မြောက် မြန်မာ့ရုပ်ရှင်ဆိုးပေကြီး၏ ခေါင်းစဉ်ကို "စတုတ္ထမြန်မာ့ရုပ်ရှင်ဆိုးပေကြီး" ဟု ရေးသားရပါလိမ့်မည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် မြန်မာ့ရုပ်ရှင်ဆိုးပေကြီးများအကြောင်း ရေးသည့်အခါ (၁) မြန်မာ့ရုပ်ရှင်ဆိုးပေကြီးများ (၂) ဒုတိယရုပ်ရှင်ဆိုးပေကြီး (၃) ဒုတိယရုပ်ရှင်ဆိုးပေကြီး(ဒုတိယပိုင်း) (၄) တတိယမြန်မာ့ရုပ်ရှင်ဆိုးပေကြီး စသည်ဖြင့် ခေါင်းစဉ်တပ်ပြီးရေးခဲ့မိလေသည်။ ယခုတစ်ဖန် "စတုတ္ထမြန်မာ့ရုပ်ရှင်ဆိုးပေကြီး" ဟု ခေါင်းစဉ်တပ်ရေးသားရန် ကြံရွယ်ခဲ့ပြန်သည်။ သို့သော် နောက်ထပ် ရုပ်ရှင်ဆိုးပေကြီးများရေးရန် ကျန်ရှိနေပါက ပဉ္စမ၊ ဆဋ္ဌမ စသည်ဖြင့် ခေါင်းစဉ်တပ်ရေးသားရတော့မည် ဖြစ်၏။ ထိုအခါ ခေါင်းစဉ်တွေက ရှုပ်ထွေးလာသယောင်ခံစားလာရသည်။ သို့ဖြစ်သည့်အတွက် ယခုတစ်ပတ်ရေးသားမည့် စတုတ္ထမြောက်ရုပ်ရှင်ဆိုးပေကြီး၏ခေါင်းစဉ်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဖြစ်သွားအောင် "မြန်မာ့ရုပ်ရှင်ဆိုးပေကြီး(၄)" ဟု ခေါင်းစဉ်ပေးလိုက်ရလေတော့သည်။

စင်စစ် ယခုရေးသားမည့် ဆိုးပေကြီးအမှတ်စဉ်(၄)သည် အမှတ်စဉ်(၁)အဖြစ် ဖော်ပြပေးသင့်သူဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဤဆိုးပေကြီးသည် မြန်မာ့ရုပ်ရှင်စတင်ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည့် "မေတ္တာနှင့်သူရာ" ရုပ်ရှင်ကားကို ဖန်တီးခဲ့သူဖြစ်သောကြောင့်ပါတည်း။ သူကအခြား မဟုတ်၊ ပညာအလင်းသတင်းစာ၊မဂ္ဂဇင်းမန်နေဂျာ ဦးပု (ခေါ်) ဒါရိုက်တာ လူကြမ်းသရုပ်ဆောင် ဦးတုတ်ကြီးပင် ဖြစ်ပါတော့သည်။

မြန်မာ့ပထမဆုံးရုပ်ရှင်ဖြစ်သော "မေတ္တာနှင့်သူရာ"သည် မြန်မာဓာတ်ပုံပညာရှင်များ၊ စာပေပညာရှင်များ၊ သုခုမပညာရှင်များ၊ ပန်းချီပညာရှင်များပေါင်းစုဖန်တီးထားသော ရုပ်ရှင်ကားတစ်ကားဖြစ်လေသည်။ ဓာတ်ပုံပညာရှင်၊ ဝါသနာရှင်များဖြစ်ကြသော ဦးအုန်းမောင်၊ ဦးမောင်မောင်၊ ဦးတင်နွယ်၊ ဦးညီပု အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ စာပေပညာရှင်၊ သုခုမပညာရှင်များဖြစ်ကြသော ဦးပု(ဦးတုတ်ကြီး)၊ ဦးပါကြီး၊ ဆရာပီမိုးနင်း၊ ကာတွန်းရွှေတလေး(ခေါ်)ဦးဘကလေး၊ ဘောလုံးသမားမောင်မောင်ချစ်၊ မောင်မောင်လေး၊ ကိုတင်ဖေ (မောင်မောင်စိုး) အစရှိသောသူများ၏ ဝိုင်းဝန်းပံ့ပိုးလုပ်ဆောင်မှုများကြောင့် "ရုပ်ရှင်" ဇာတ်ကားတစ်ကား ပေါ်ထွန်းလာခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ မင်းသမီးအဖြစ်ပါဝင်ခဲ့သော ကြည့်မြင်တိုင်သူ မရီ(ခေါ်)မအေးကြည်သည်လည်း ၎င်းရုပ်ရှင်ကားတစ်ကားတည်းသာ ရိုက်ခဲ့သည်။ "ရုပ်ရှင်" ဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် ဝါသနာကြီးပြီး မဆုတ်မနစ်လုပ်ခဲ့သူမှာ ဦးအုန်းမောင်နှင့် ဦးမောင်မောင်တို့သာလျှင် ဖြစ်ပေလိမ့်မည်။ ကျန်သူများက ကြုံလျှင်ကြုံသလို ကူညီပါဝင်ခဲ့ကြခြင်းဖြစ်လေသည်။

ဓာတ်ပုံပညာပိုင်းတွင် အားနည်းကောင်းအားနည်းနိုင်သော်လည်း စာပေနှင့် သုခုမပညာပိုင်းတွင် ထူးချွန်သူမှာ ပညာအလင်းမဂ္ဂဇင်းနှင့် သတင်းစာမန်နေဂျာ ဦးပုသာဖြစ်သည်။ မြန်မာအဆွေသူဌေးကြီး ဦးဘညွန့်နှင့် ပညာအလင်းမန်နေဂျာ ဦးပုကြီးတို့သည် မြန်မာအဆွေကုန်တိုက် ဈေးရောင်းပွဲ ဖွင့်ပွဲ၊ အရောင်းမြှင့်တင်ရေးကဏ္ဍများတွင် ဦးပုကြီးက စာပေနှင့် သုခုမပေါင်းစပ်ပြီး ဇာတ်နိပါတ်ကဇာတ်များ၊ ယိမ်းအကများကို စီစဉ်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။ ကိုယ်တိုင်လည်း သရုပ်ဆောင်နိုင်သူဖြစ်သည့်အလျောက် ဦးပုကြီး၏တင်ဆက်ကပြမှုများကြောင့် မြန်မာအဆွေသည် အောင်မြင်ခဲ့ရသည်။ ထိုအချိန်တွင် ဦးဘညွန့်၏သားများဖြစ်

သော ကိုတင်နွယ်နှင့်ကိုညီပုတို့က လန်ဒန်အတ် ဦးအုန်းမောင်တို့နှင့်ပူးပေါင်းကာ ရုပ်ရှင်ကား တစ်ကားဖန်တီးရန် ကြိုးစားနေချိန်နှင့် တိုက်ဆိုင်သွားခဲ့လေသည်။

ပညာအလင်းမဂ္ဂဇင်းနှင့်သတင်းစာများကို မန်နေဂျာအဖြစ် တာဝန်ယူခဲ့သူ ဦးပုကြီး (ဦးတုတ်ကြီး)၏ စာပေအခြေခံရှိမှုကို အသိအမှတ်ပြုနိုင်သည့်နည်းတူ ဇာတ်နိပါတ် ယိမ်း အကများကို ဦးစီးနိုင်သည့် အရည်အသွေးရှိမှုကိုလည်း အသိအမှတ်ပြုရမည်ဖြစ်ပါသည်။ ထိုအရည်အသွေးများသည် သူ့ကို ရုပ်ရှင်ဒါရိုက်တာတစ်ယောက်အဖြစ် ပို့ဆောင်ပေးခဲ့သည်ဟု ဆိုရပေလိမ့်မည်။ စင်စစ်သူသည် ငယ်စဉ်ကတည်းက သုခုမပညာရပ်များ၊ ဇာတ်နိပါတ် စာပေများနှင့် ကင်းကွာခဲ့သူမဟုတ်ချေ။ သူ့ဇာတိမြေ ဟင်္သာတမြို့၊ တာငါးဆယ်ရပ်ကွက် အရပ်ဇာတ်များတွင် ဇာတ်တိုက်ခြင်း၊ ကပြခြင်းတို့ကို ကလေးဘဝကတည်းက ရင်းနှီးခဲ့ရသူဖြစ်သည်။ ရပ်ကွက်ဘုရားပွဲများ ဝါဆို၊ သီတင်းကျွတ်၊ တန်ဆောင်တိုင်၊ သင်္ကြန်ပွဲများနှင့် အလှူပွဲများတွင် အခွင့်သင့်သလို စီစဉ်ကပြနိုင်ခဲ့သည့် အခွင့်အလမ်းများကိုလည်း ရခဲ့သည်။ သူသည် ဇာတ်ကို ဦးစီးသူအဖြစ်သာမဟုတ် ကြေးမောင်းတူရိယာ တီးခြင်း၊ သရုပ်ဆောင်ခြင်း အတတ်ပညာများကိုပါ တတ်မြောက်သူဖြစ်လေသည်။

သူ၏ဖခင်ဦးရွှေအေးနှင့် သူ့ဦးလေး ဦးဘကြည်တို့ထံမှ အနုသုခုမပညာများကို ရယူနိုင်သည့်အပြင် အသက်အရွယ်ရလာသောအခါ အချင်းချင်း တစ်ရပ်ကွက်နှင့်တစ်ရပ်ကွက် အပြိုင်အဆိုင် တင်ဆက်ကပြခဲ့ကြ၊ ကတောက်ကဆတ်ဖြစ်ခဲ့ကြသည်များလည်း ရှိခဲ့လေသည်။ ထိုသို့ ပြိုင်ဆိုင်ကြခြင်းကြောင့်လည်း သူတို့၏ ဖန်တီးမှုအနုပညာများက ပို၍အရောင်ထွက်လာခဲ့ကြလေသည်။

ပတိရူပဒေသဝါသောစ မှီခိုရာ ရပ်ရွာကောင်းမှုကြောင့် အနုပညာဓာတ်ခံကောင်းလာခဲ့သော ဦးပုကြီး(ဦးတုတ်ကြီး)သည် ရန်ကုန်မြို့သို့ရောက်လာသောအခါ မြန်မာအဆွေ ဦးဘညွန့်နှင့်ပူးပေါင်းပြီး သုခုမပညာစွမ်းများကို ပိုမိုပြသလာနိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့ အစွမ်းပြနိုင်မှုကြောင့်လည်း "မေတ္တာနှင့်သူရာ" ရုပ်ရှင်ကို ဖန်တီးကြသောအခါ ဦးပုကြီးသည် ဒါရိုက်တာ (ညွှန်ကြားသူ) နေရာသာမက လူကြမ်းသရုပ်ဆောင်နေရာပါ တာဝန်ယူနိုင်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။

"မေတ္တာနှင့်သူရာ"ဇာတ်ကားတွင် သူနှင့်အတူ "ဦးပါကြီး"သည် ညွှန်ကြားသူနေရာနှင့် သရုပ်ဆောင်နေရာများတွင် ပါဝင်ခဲ့သော်လည်း နောက်ပိုင်းတွင် ဦးပုကြီး(ဦးတုတ်ကြီး) လောက် ထင်ရှားခြင်းမရှိတော့ပါချေ။ ဦးပုကြီး(ဦးတုတ်ကြီး)သည် "မေတ္တာနှင့်သူရာ" ဇာတ်ကားအပြီး "ကျေးတောသူမနု"၊ "ရွှေပေးလို့မရ"၊ "တိမ်တလုံး"၊ "စိတ်အာရုံ"၊ "ခင်ခင့်အမှားတော်ပုံ"၊ "တသက်လုံးဖုံးသမျှ ကုန်းတော့မှပေါ်" အစရှိသော လန်ဒန်အတ်ဦးအုန်းမောင်ပိုင် "ဘားမား ဖလင်း"မှ ဆက်တိုက် ဒါရိုက်တာအဖြစ် ရိုက်ကူးပေးခဲ့သည်။ ထိုရုပ်ရှင်ကားများကိုကြည့်လျှင် ဦးတုတ်ကြီးသည် ကိုယ်တိုင်လူကြမ်းသရုပ်ဆောင်နေရာတွင် ပါဝင်ခဲ့ရုံမက ကိုမောင်မောင်၊ ကိုဘတင်(ဒဂုန်ပ)နှင့် မောင်ဘတင့် အစရှိသော သရုပ်ဆောင်မင်းသားများကို တင်ပေးခဲ့သည်။ မောင်ဘတင့်သည် နောင်အခါ ထင်ထင်ရှားရှား ဇာတ်ကားများစွာ ရိုက်နိုင်သည်။ ရုပ်ရှင်ဓာတ်ပုံပညာနှင့်ပတ်သက်၍ နှစ်ကိုယ်ခွဲအခန်းများကို လန်ဒန်အတ် ဦးမောင်မောင်နှင့်တွဲကာ "ခင်ခင့် အမှားတော်ပုံ" ဇာတ်ကားတွင် ပထမဆုံး မိတ်ဆက်

အစွမ်းပြနိုင်ခဲ့လေသည်။

မြန်မာ့ရုပ်ရှင်ဖခင်ကြီး ဦးအုန်းမောင် ဒုတိယအကြိမ်တည်ထောင်သော "လန်ဒန်အတ်" ရုပ်ရှင်ကုမ္ပဏီမှ ဇာတ်ကားတိုင်းလိုလို ဦးတုတ်ကြီးက တာဝန်ခံရိုက်ကူးပေးခဲ့သည်ကို ထောက်ရှုခြင်းဖြင့် လန်ဒန်အတ်ဦးအုန်းမောင်သည် ဒါရိုက်တာဦးတုတ်ကြီးအား ယုံကြည်စိတ်ချအားကိုးအားထားပြုခဲ့ကြောင်း ထင်ရှားစေခဲ့သည်။

ဦးတုတ်ကြီးသည် လန်ဒန်အတ်ရုပ်ရှင်ကုမ္ပဏီသာမက "မြန်မာအဆွေ"၊ "ဘားမားစီနီမာ"၊ "ပဲရော့"၊ "ဘားမားအင်ပီးရီးယယ်"၊ "ရွှေပြည်စိုး" အစရှိသော ရုပ်ရှင်ကုမ္ပဏီကြီးများတွင်လည်း ရုပ်ရှင်ကားစုစုပေါင်း ငါးဆယ်ဝန်းကျင် ရိုက်ကူးခဲ့လေသည်။

"မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဖက်ဆစ်ဂျပန်တို့ မဝင်မီကာလ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် ဦးတုတ်ကြီး အသက် ငါးဆယ် အရွယ်တွင် အရက်မှုရသော ရောဂါဖြင့် ကွယ်လွန်ခဲ့ရသည်။"

ထူးခြားသော ရုပ်ရှင်ကားမှာ ၁၉၃၂ ခုနှစ်တွင် "ဘားမားအင်ပီးရီးယယ်" ရုပ်ရှင်ကုမ္ပဏီမှ ရိုက်ကူးသော "ငွေပေးလို့မရ" ဟူသော အသံထွက်ရုပ်ရှင်ကားဖြစ်သည်။ ထိုရုပ်ရှင်ကားသည် မြန်မာ့ရုပ်ရှင်သမိုင်းတွင် ပထမဆုံး အသံထွက်ဇာတ်လမ်း ရုပ်ရှင်ကားရှည်ကြီးဖြစ်သောကြောင့်ပင်တည်း။ ဒါရိုက်တာဦးတုတ်ကြီးသည် မြန်မာ့ရုပ်ရှင်သမိုင်းတွင် အသံတိတ်ရုပ်ရှင်၏ ပထမဆုံး ဒါရိုက်တာဖြစ်သည့်နည်းတူ အသံထွက်ရုပ်ရှင်ဇာတ်ကား၏ ပထမဆုံးရုပ်ရှင်ဒါရိုက်တာအဖြစ် မှတ်တမ်းတင်ရမည့်သူဖြစ်လေတော့သည်။

ဤကဲ့သို့ စာပေအရာ၊ သုခုမပညာအရာ၊ ရုပ်ရှင်ဘက်ဆိုင်ရာထူးခြားသော ဒါရိုက်တာ ဦးတုတ်ကြီးအား အဘယ့်ကြောင့် "ရုပ်ရှင်ဆိုးပေကြီး" စာရင်းသို့ သွတ်သွင်းရပါသည်ဟု မေးငြားအံ့။

ကျွန်ုပ်တို့မြန်မာလူမျိုးတို့သည် လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်းများစွာကတည်းက ကွမ်းယာ ကိုလည်းကောင်း၊ ဆေးလိပ်ကိုလည်းကောင်း၊ အရက်သေစာကိုလည်းကောင်း အဖော်ကောင်းသဖွယ် ခုံမင်လာခဲ့ကြလေရာ မြန်မာရုပ်ရှင်ကားများတွင်လည်း အရက်သေစာသောက်စားခြင်း၊ ဆေးလိပ်သောက်ပြခြင်း၊ ကွမ်းစားပြခြင်းတို့ကို လှိုင်လှိုင်ကြီး ပြသခဲ့ဖူးကြလေသည်။ အပြတွင်သာမဟုတ် တကယ့်ပြင်ပလောကတွင်လည်း

မိတ်ဆွေကောင်းသဖွယ် အရက်၊ ဆေးလိပ်၊ ကွမ်းတို့ကို ပူးကပ်ပေါင်းသင်း နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ အရက်သေစာသောက်စားခြင်းသည်လည်း ယောကျ်ားကောင်းတို့အလုပ်တစ်ခုသဖွယ် သတ်မှတ်ထားကြသလားမသိ၊ ဝိုင်းဖွဲ့သောက်စားတတ်ကြလေသည်။

အသိခေါက်ခက် အဝင်နက်သည့် ထိုလူစားမျိုးထဲတွင် ကျွန်ုပ်တို့၏ ရုပ်ရှင်သူရဲကောင်း ဦးတုတ်ကြီးတစ်ယောက်သည်လည်း အပါအဝင်ဖြစ်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသို့ ဖက်ဆစ်ဂျပန်တို့ မဝင်မီကာလ ၁၉၄၀ ပြည့်နှစ် ဦးတုတ်ကြီးအသက်ငါးဆယ်အရွယ်တွင် အရက်မှုရသော ရောဂါဖြင့် ကွယ်လွန်ခဲ့ရသည်။ သူသာ ဆယ်နှစ်၊ အနှစ်နှစ်ဆယ် ရှင်သန်နေမည်ဆိုပါက မြန်မာ့ရုပ်ရှင်လောကအတွက် အားထားစရာ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ယောက် ဆက်လက်ရှင်သန်နေဦးမည်ဖြစ်လေသည်။ ယခုတော့ မြန်မာ့ရုပ်ရှင်ဆိုးပေကြီး သရုပ်ဆောင်ဒါရိုက်တာ ဦးတုတ်ကြီး အရွယ်ကောင်းချိန်တွင် ကွယ်လွန်ခဲ့ပြီဖြစ်လေသည်။

မြန်မာ့ရုပ်ရှင်ဆိုးပေကြီးများအကြောင်း စဉ်းစားလိုက်တိုင်း နှမြောတသစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာလေ့ရှိပါ၏။ မြန်မာ့ရုပ်ရှင် ပထမဦးဆုံး အသံတိတ်၊ အသံထွက် ရုပ်ရှင်ဒါရိုက်တာကြီး ဦးတုတ်ကြီး ကွယ်လွန်ခဲ့သည်မှာ ကြာခဲ့လေပြီ။ သို့သော် . . . သူ့အကြောင်းက ရှင်သန်နေဆဲ . . .။

ကြည်စိုးထွန်း

wdkif;jynfwdk;wufa&;ESifhwuúodkvfrsm;\ tcef;u@

a'gufwmaumufvwf

" များစွာသောနိုင်ငံများတွင် အဆင့်မြင့်သော
တက္ကသိုလ်များ၏လုပ်ငန်းရပ်သည် 'သင်ကြားပို့ချခြင်း'
သက်သက်မဟုတ်ပါဘဲ
'သင်ကြားပို့ချခြင်းနှင့် သုတေသနနှင့်တီထွင်မှု'
(Teaching plus Research and Development) တို့
ပေါင်းစပ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။"

၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်များအတွင်း စာရေးသူငယ်စဉ်က မိမိတို့ အိမ်နီးနားချင်း ထိုင်းနိုင်ငံသို့ ရောက်ခဲ့ဖူးပါသည်။ ထိုစဉ်က ကော့သောင်းတစ်ဖက်ကမ်းရှိ ရနောင်းမြို့တွင် ဆီးသီးစားသည်ကို မှတ်မိပြီး မိမိတို့မြန်မာပြည်ဘက်တွင် ဆီးသီးကို ဆားနှင့်နွယ်ချိုရောထားသော အမှုန့်နှင့် စားလေ့ရှိရာ ထိုမှာဘက်ကမ်းတွင်မူ ဆား၊ သကြားနှင့် ငရုတ်သီးမှုန့်တို့ရော၍ထားသော အမှုန့်နှင့်စားကြသည်ကိုလည်း သတိထားမိပါသည်။ ထိုစဉ်က မိမိတို့၏ ဆီးသီးမှာ အချင်း လက်မဝက်ခန့်နှင့် ထိုင်းမိတ်ဆွေတို့၏ ဆီးသီးသည်လည်း ထိုအရွယ်ပင်ဖြစ်ပါသည်။ ထို့နောက် ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်ဝန်းကျင်နှစ်များမှစ၍ ကြက်ဥလုံးခန့်ရှိသော ဆီးသီးများ ရောက်ရှိလာ၍ မိမိတို့က ယိုးဒယားဆီးသီး (ထိုင်းဆီးသီး) ဟု ခေါ်ကြပါသည်။ ကံကောင်းစွာ ထိုဆီးသီးမျိုးတို့သည် ယခုအခါ မန္တလေးဝန်းကျင်တွင် စိုက်ကြ၍ တရုတ်နိုင်ငံသို့လည်းတင်ပို့လျက်ရှိသည်ဟု သိရပါသည်။ အချို့တို့က အစေ့လွတ်လုပသပ်ရပ်စွာထုပ်ပိုး၍ တန်ဖိုးမြင့်ပစ္စည်းအနေနှင့် ရောင်းချနေသည်ကိုလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။

ထိုင်းလူမျိုးများနှင့် မိမိတို့မြန်မာလူမျိုးတို့သည် ဘာသာရေး၊ယဉ်ကျေးမှု အစရှိသည်တို့တွင် လွန်စွာနီးစပ်ကြ၍ အစားအသောက်၊ အရသာခံပုံတို့သည်လည်း နီးစပ်ကြပါသည်။ မိမိတို့သည် သဘော်သီးအစိမ်းကို အမျှင်များဖြစ်အောင်ခြစ်၍ ငါးပိ၊ ကြက်သွန်အစရှိသည်တို့နှင့် သုပ်စားတတ်ကြသည်။ ထိုင်းမိတ်ဆွေများကမူ သဘော်သီးကိုဓားဖြင့် အချောင်းငယ်များဖြစ်အောင်ပေါက်၍ မိမိတို့ကဲ့သို့ပင် ငါးပိ အစရှိသည်တို့နှင့် သုပ်လေ့ရှိပြီး ထိုအထဲတွင် သကြားရောစားလေ့ရှိသည်သာ ကွာခြားပါသည်။ သဘော်သီးနှင့်ပတ်သက်၍လည်း စာရေးသူငယ်စဉ် ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်များအတွင်းက မိမိတို့ မြန်မာဘက်မှသဘော်သီးမှာ အရှည်တစ်ထွာခန့်ရှိပြီး အတွင်းအသားမှာ အဝါရောင်ဖြစ်ပါသည်။ ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်များတွင် အရှည်တစ်ပေခန့်ပင်ရှိပြီး အတွင်းအနီရောင်အသားနှင့်သဘော်သီးများ စတင်တွေ့ရှိရပါသည်။ ထိုသဘော်သီးများသည်လည်း မိမိတို့အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံမှ ရောက်ရှိခဲ့သည်ဟု ယူဆပါသည်။ မည်သို့ပင်ဖြစ်စေ ထိုအစေ့များကိုယူ၍ စာရေးသူအိမ်တွင် ကိုယ်တိုင်စိုက်ခဲ့၍ လွန်စွာဖြစ်ထွန်းခဲ့ပါသည်။ ထိုင်းဆီးသီးသည်တို့ မိမိတို့မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အကျိုးပြုသကဲ့သို့ သဘော်သီးသည်လည်း အကျိုးပြုခဲ့ပါသည်။

ထိုကဲ့သို့သော အခြားဥပမာများရှိပေဦးမည်။ ထိုသည်တို့နှင့်ပတ်သက်၍ စာရေးသူလည်း အသေးစိတ်မသိသောကြောင့် ဆက်လက်မဖော်ပြတော့ပါ။ သို့သော် ယခုခေတ်လူငယ်များသိစေရန် စိတ်ဝင်စားစရာတစ်ခု ဖော်ပြအပ်ပါသည်။ လွန်ခဲ့သောနှစ်ပေါင်း ၂၀ ခန့်မှစ၍ သရက်သီးနှင့်ပတ်သက်လျှင် “စိန်တစ်လုံး” သည် မြန်မာပြည်အနှံ့ စားကြစိုက်ကြသည်ကိုသတိပြုမိပါသည်။ အချို့သောသူတို့ကလည်း “စိန်တစ်လုံး”သည် အကောင်းဆုံးသရက်ဟု သတ်မှတ်ကြသည်လည်း တွေ့ရှိရသည်။ အမှန်စင်စစ် မိမိတို့ မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်းကောင်း၊ သရက်သီး၏ဇာစ်မြစ်ဖြစ်သော အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများတွင်လည်းကောင်း ရှေးယခင်က သက်ဆိုင်ရာဒေသများတွင် သီးခြားအကောင်းဆုံးသရက်သီးဟု သတ်မှတ်ခဲ့ကြသော အစဉ်အလာရှိခဲ့ပါသည်။ ဥပမာ ပြည်မြို့ဝန်းကျင်တွင် နေထိုင်သူများက မြကျောက်သည် အကောင်းဆုံး၊ မန္တလေးဝန်းကျင်တွင် “အောင်ဒင်”၊“နက်တဲ့”၊ “ခေါင်ကြိုး”တို့သည် အကောင်းဆုံး၊ ပုဂံ၊ ညောင်ဦးဒေသတွင် “ဂေါက်သီး” စသည်ဖြင့် ရှေးအခါက သတ်မှတ်ကြ

ပါသည်။ မိမိတို့၏ “သီပေါမင်း” အိန္ဒိယနိုင်ငံ ရတနာဂီရိတွင် အကျဉ်းကျခံရစဉ်က မန္တလေး သရက်သီးများကို မှာယူသည်ဟုလည်း ဖတ်ဖူးပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ပင် အိန္ဒိယနိုင်ငံ၊ ထိုင်းနိုင်ငံ စသည်တို့တွင်လည်း ထိုအမူအကျင့်များရှိခဲ့ကြသည်ဟု ၁၉၇၄ ခုနှစ်ခန့်က ရီဒါးဒိုင်ဂျက်စ် မဂ္ဂဇင်းတွင် ဖတ်ဖူးပါသည်။ ထိုအမူအကျင့်များသည် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးစနစ်များ တိုးတက် ကောင်းမွန်လာသောကြောင့် ယခုအခါ ပျောက်ကွယ်သွားကြဟန်တူပေသည်။ ယခုအခါ မန္တလေးမြို့ဝန်းကျင်မှ လူငယ်အများစုတို့သည် ရှေးယခင်က မန္တလေးသရက်သီးများဖြစ်ကြ သော “အောင်ဒင်”၊ “နက်တဲ့”၊ “ခေါင်ကြိုး”တို့ကို မသိကြတော့ပေ။ ထိုအကောင်းစား သရက်သီး များလည်း ပျောက်ကွယ်သွားကြဟန်တူပေသည်။ စာရေးသူမှာ အသက်ကြီး၍ ကြုံခဲ့ရသူ အနေနှင့် သုံးသပ်ရသော် “စိန်တစ်လုံး”၏ အားသာချက်သည် အလုံးကြီး၍ အသားများ သည်သာ ဖြစ်ပါသည်။ မူလမန္တလေးသရက်သီးများသည် အလုံးသေးသော်လည်း အမျှင်မပါ။ အရသာလေးပါသည်။ မိမိတို့တွင် Genetic science ခေါ် မျိုးရိုးဗီဇနည်းပညာတွင် ကျွမ်းကျင်လျှင် ရှေးမန္တလေးသရက်သီးများကို ပြုပြင်နိုင်မည်ဟုယူဆပါသည်။ မည်သို့ပင် ဖြစ်စေ ယခုအခါ မြန်ပြည်တစ်ဝန်း နာမည်ကြီးနေသော “စိန်တစ်လုံး”သည် ရှေးအခါကမရှိခဲ့ဘဲ “ထိုင်းဆီးသီး” ကဲ့သို့ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံမှရောက်လာ၍ မိမိတို့ကိုအကျိုးပြုသော သီးနှံတစ်မျိုးပင် ဖြစ်မည်ဟုယူဆပါသည်။

မိမိတို့မြန်မာနိုင်ငံနှင့် မိမိတို့၏အိမ်နီးချင်းထိုင်းနိုင်ငံတို့တွင် တူညီသော အသီးအနှံ မျိုးစိတ်များ များစွာရှိကြပါသည်။ စာရေးသူသတိပြုမိသည်မှာ အချို့သောအသီးအနှံတို့သည် မိမိတို့ မြန်မာနိုင်ငံဘက်တွင် များစွာတန်ဖိုးမထားကြသော်လည်း ထိုင်းနိုင်ငံဘက်တွင် ပိုမိုတန်ဖိုးထားသည်များလည်း တွေ့ရှိရပါသည်။ ဥပမာ “စောင်းလျားသီး” “ရေငန်းသီး” စသည်တို့သည် မိမိတို့မြန်မာနိုင်ငံဘက်တွင် အချဉ်မျိုးသာများသောကြောင့် များစွာ မစားသုံးကြသော်လည်း ထိုင်းနိုင်ငံ၏ အချို့ဟိုတယ်များတွင် ဧည့်သည်များကို စတင်ရောက် လာသည့်နေ့၊ အထူးလက်ဆောင် သစ်သီးခြင်း (Welcoming fruit baskets) များတွင် ထည့်သွင်းကြသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။ သို့သော် ထိုအသီးတို့သည် မိမိတို့၏သီးနှံများကဲ့သို့ မချဉ်ဘဲ အရသာကောင်းမွန်သောကြောင့် ထိုင်းနိုင်ငံသည် “စောင်းလျားသီး” ကို Star fruit အမည်ဖြင့် နိုင်ငံခြားသို့ တင်ပို့လျက်ရှိသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံ၏ နှစ်စဉ်အသီးပေါင်းစုံ နိုင်ငံခြားသို့တင်ပို့ခြင်းသည် ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ဒေါ်လာ ၇၂၉ သန်းတန်ဖိုးရှိ၍ နှစ်စဉ် ၁၀ ဒသမ ၃ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် တိုးတက်လျက်ရှိသည်ဟု ဖတ်ရပါသည်။[1] ထိုဒေါ်လာ သန်းခုနှစ်ရာကျော်ဆိုသည်မှာ Tropical fresh fruit အမည်နှင့် အစိမ်းသစ်သီးများသာဖြစ်ပြီး အအေးခံသစ်သီးများ၊ ဘူးသွတ် Fresh/ refrigerated/ processed fruit စသည်တို့ ပါဝင်ပေါင်းစပ်လျှင် ၂၀၂၃ နှစ်ဝက်တွင်ပင် ဒေါ်လာ ၅ ဒသမ ၅ ဘီလီယံရှိပြီး ၂၀၂၃ တစ်နှစ်လုံးအတွက် ၇ ဒသမ ၈ ဒေါ်လာဘီလီယံရှိမည်ဟု တွက်ချက် ကြသည်။[2]

အသီးအနှံများအပြင် ဆန်စပါးပြင်ပအခြားသော စိုက်ပျိုးရေးထွက်ကုန်များမှလည်း ထိုင်းနိုင်ငံသည် နိုင်ငံခြားဝင်ငွေများ ရှိကြသေးသည်။ ထိုထုတ်ကုန်များတွင် Tapioca products (ပီလောပီနံထွက်ပစ္စည်းများ)၊ ကော်ဖီ၊ Rubber products (ကြက်ပေါင်စေးထွက်

ပစ္စည်းများ)၊ စသည်တို့ပါဝင်ပြီး ပီလောပီနံထွက်ပစ္စည်းများတွင် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အများဆုံး တင်ပို့သော နိုင်ငံဖြစ်သည်ဟု သိရပါသည်။ စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းသည်မှာ ကော်ဖီ စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်မှု ဖြစ်ပါသည်။ မိမိတို့မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်များမှစတင်၍ ကော်ဖီကို စိုက်ပျိုး ထုတ်လုပ်ခဲ့ကြသော်လည်း ထိုင်းနိုင်ငံတွင် ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်မှသာစတင်၍ ၁၉၇၆ ခုနှစ်တွင်ပင် နိုင်ငံခြားသို့ စတင်ရောင်းချနိုင်ပြီး၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် ၁၂၀,၀၀၀ ဧက (ဟက်တာ ၅၁,၀၀၀) စိုက်လျက်ရှိသည်ဟု ဖော်ပြထားပါသည်။[3] နှိုင်းယှဉ်ရန်မှာ မိမိတို့မြန်မာ နိုင်ငံတွင် ကော်ဖီကို ယခု ၄၉,၀၀၀ ဧကစိုက်လျက် ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်ကာလတွင် ဧက ၂၀၀,၀၀၀ ထပ်တိုးရန်ရှိသည်ဟု ဖတ်ရပါသည်။[4] ထိုကဲ့သို့ မူလသီးနှံများအခြေအနေမှ ပိုမိုကြီးထွား လာခြင်း၊ ပိုမိုကောင်းမွန်လာခြင်း၊ အထွက်နှုန်းတိုးလာခြင်း စသည်တို့တွင် အောင်မြင်ရန် အဓိကသည် သုတေသနနှင့်တီထွင်မှု Research and Development (R&D) တွင် ပိုမိုအားစိုက် ကြရမည်ဆိုလျှင် သဘောတူကြမည်ဟုယူဆပါသည်။ သစ်သီးများနှင့်ပတ်သက်လျှင် သီးနှံများ ပိုမိုကြီးထွားလာခြင်း၊ ပိုမိုကောင်းမွန်လာစေခြင်းအတွက် မျိုးရိုးဗီဇပညာ Genetic science နှင့် Pomology ခေါ် သီးနှံများကို ထုပ်ပိုးသယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်းများကိုပါ တွဲဖက် လေ့လာသောပညာတို့တွင် သုတေသနနှင့်တီထွင်မှု (R&D) များ ပိုမိုအားစိုက်ကြရမည်ကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ထိုခံယူချက်ပေါ်မူတည်၍ မိမိတို့မြန်မာနိုင်ငံ၏စိုက်ပျိုးရေးကဏ္ဍမှ သုတေသနနှင့် တီထွင်မှုစနစ် (R&D) ကို လေ့လာကြည့်ပါသည်။ စိုက်ပျိုးရေး၊ မွေးမြူရေးနှင့် ဆည်မြောင်း ဝန်ကြီးဌာန (Ministry of Agriculture, Livestock and Irrigation –MOALI) တွင် စိုက်ပျိုးရေး သုတေသနဦးစီးဌာန (Department of Agricultural Research –DAR) ရှိပါသည်။ ထို DAR သည် ၁၉၅၄ ခုနှစ်ခန့်မှစ၍ ARDC– Agricultural Research and Development Corporation အနေနှင့် တိုးချဲ့တည်ထောင်ခဲ့သော ဌာနဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာပြည်တွင် စပါးမျိုးကောင်း မျိုးသစ်များ ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်ကို မှတ်မိပါသည်။ ယခုတိုင် သီပေါမြို့ဝန်းကျင်တွင် အကောင်း စား "ရှမ်းဆန်" ကို "မော်ဘီ" ဟုခေါ်ဆိုကြပါသေးသည်။

ဤဆောင်းပါး၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ တက္ကသိုလ်များ၏ဖြစ်သင့်သော အဓိက တာဝန်နှင့်ကဏ္ဍကို ဖော်ပြလိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ များစွာသောနိုင်ငံများတွင် အဆင့်မြင့်သော တက္ကသိုလ်များ၏ လုပ်ငန်းရပ်သည် "သင်ကြားပို့ချခြင်း" သက်သက်မဟုတ်ပါဘဲ "သင်ကြား ပို့ချခြင်းနှင့် သုတေသနနှင့်တီထွင်မှု" (Teaching plus Research and Development) တို့ ပေါင်းစပ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤဆောင်းပါး၏အစပိုင်းတွင် ဆီးသီး၊ သရက်သီးအစရှိသည်တို့ နှင့်ပတ်သက်၍ တင်ပြခဲ့ခြင်းသည် မိမိတို့နိုင်ငံသည် စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေးကို အခြေခံသော နိုင်ငံဖြစ်သောကြောင့် ထိုကဏ္ဍတို့တွင် သုတေသနနှင့်တီထွင်မှု R & D အင်အားများ တိုးချဲ့ လုပ်ဆောင်ရန် ပိုမိုအရေးကြီးသောကြောင့် တင်ပြခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် သင့်လျော်သော တက္ကသိုလ်တို့သည် "သင်ကြားပို့ချခြင်း"နှင့်သုတေသနနှင့်တီထွင်မှု R & D လုပ်ငန်းများကို တွဲဖက်ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် တိုင်းပြည်၏ သုတေသနနှင့်တီထွင်မှု စွမ်းအင် R & D capacity ကို ပါဝင်မြှင့်တင်သင့်ကြောင်း တင်ပြအပ်ပါသည်။ ထိုသို့ တက္ကသိုလ်များက သုတေသန လုပ်ငန်းများတွဲဖက်လုပ်ဆောင်ခြင်း၏ အခြားသော အကျိုးကျေးဇူးသည် သင်ကြားပို့ချကြသူ

ပါမောက္ခများနှင့် ဆရာများသည် စာအုပ်များမှ ပညာများနှင့် တွဲဖက်၍ သုတေသန လုပ်ကိုင်၍ ရရှိထားသော ရလဒ်များလည်း ပါဝင်ထည့်သွင်း သင်ကြားခြင်းအားဖြင့် ပိုမိုအောင်မြင်နိုင်ပြီး ဘွဲ့ရရှိပြီးသူများသည် လက်တွေ့လုပ်ငန်းခွင်တွင် တွေ့ကြုံရမည့် စိန်ခေါ်မှုများကို ပိုမိုထိရောက်စွာ ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းနိုင်ပေမည်။ မိမိတို့တက္ကသိုလ်များမှ ပါမောက္ခများနှင့် ဆရာအများစုတို့တွင် အဆင့်မြင့်ဘွဲ့ဒီဂရီများရရှိထားကြပါသည်။ ထိုစာတွေ့ ပညာရပ်များကို မိမိတို့နိုင်ငံအကျိုးရှိမည့် လက်တွေ့သုတေသနလုပ်ငန်းရပ်များတွင် အသုံးချကြရန်ဖြစ်ပါသည်။

ထိုခံယူချက်ဖြစ်သော တက္ကသိုလ်များသည် "သင်ကြားပို့ချခြင်း" အပြင် "သုတေသနနှင့်တီထွင်မှု" ကိုလည်းတွဲဖက်ကြမည်ကို လက်ခံကြပါလျှင် ပေါ်ပေါက်လာမည့် ကွင်းဆက်လုပ်ငန်းများ ရှိပေမည်။ ယင်းတို့တွင် လူအင်အား၊ ငွေကြေးလိုအပ်ချက်၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ဖွဲ့စည်းမှုပုံစံ (Institutional Setup) အစရှိသည်တို့ကိုလည်း တိုးချဲ့စီမံကြရပေမည်။ ထိုသည်များကို စာရေးသူ အတွေ့အကြုံအရ အကြမ်းဖော်ပြအပ်ပါသည်။

တက္ကသိုလ်များရွေးချယ်ခြင်း

အထက်တွင် "သုတေသနနှင့်တီထွင်မှု" ပြုလုပ်ရန် သင့်လျော်သော တက္ကသိုလ်များဟု ရေးသားခဲ့ပါသည်။ တက္ကသိုလ်ဆရာများသည် သုတေသနလုပ်သင့်ကြသော်လည်း တက္ကသိုလ်များမှ ဌာနအားလုံးတွင် သုတေသနဌာနများ ပူးတွဲထားရန် လိုအပ်မည်မဟုတ်ပေ။ အချို့သောဘာသာရပ်တို့သည် စာတွေ့သုတေသန ပြုလုပ်ရန်သာရှိခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း၊ အချို့ဘာသာရပ်တို့သည် မိမိတို့တိုင်းပြည်တွင် ထုတ်လုပ်မှုမရှိသဖြင့် မလိုအပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ သုတေသနလုပ်ဆောင်ရန် မလိုအပ်သောကြောင့် သုတေသနဌာနသီးသန့်ထားရှိရန်မလိုအပ်သော တက္ကသိုလ်ဌာနပေါင်းများစွာရှိပေမည်။

လူအင်အား

လူအင်အားနှင့်ပတ်သက်၍ သင်ကြားပို့ချရသောအချိန်ထက် အချိန်ပို များစွာရှိသောဌာနများရှိသကဲ့သို့ ကျောင်းသား၊ ဆရာ အချိုးမကိုက်ညီဘဲ ပို့ချရသူဆရာများ လွန်စွာပင်ပန်းနေသော တက္ကသိုလ်ဌာနများလည်းရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ လူအင်အားနှင့်ပတ်သက်၍ ထိုကွဲပြားလျက်ရှိသောအခြေအနေပေါ်မူတည်၍ အချို့သောဌာနများတွင် သုတေသနပညာရှင်များ Research scholars သို့မဟုတ် စာသင်ရင်းသုတေသနပြုလုပ်သူများ ပိုမိုလိုအပ်သည့်ဌာနများလည်း ရှိနိုင်ပေမည်။ စာရေးသူအတွေ့အကြုံအရ များစွာသော တက္ကသိုလ်ဌာနများတွင် အပိုလူအင်အားလိုအပ်မည်မဟုတ်ဟု ယူဆပါသည်။ လွန်ခဲ့သော ၁၉၉၈ ခုနှစ်ခန့်မှစ၍ မိမိတို့တက္ကသိုလ်များတွင် တွဲဖက်ပါမောက္ခရာထူး (Associate Professors) များ တိုးပွားပေါ်ပေါက်လာပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ရာထူးတိုးမြှင့်ခြင်းသည် တက္ကသိုလ်ဌာနများတွင် သုတေသနလုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်ရန် ပိုမိုကောင်းမွန်သော အခွင့်အလမ်းဖြစ်ပေသည်။

ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဖွဲ့စည်းပုံစံ (Institutional Setup)

မိမိတို့တိုင်းပြည်တွင် ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနများ ရှိကြပါသည်။ ထိုဝန်ကြီးဌာနတို့သည် ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်တို့ကို အသိဆုံးဖြစ်သည့်အပြင် ဝန်ကြီးဌာနတို့တွင်လည်းသုတေသနဦးစီးဌာနတို့ရှိကြပေသည်။ထို့ကြောင့်မည်သည့်တက္ကသိုလ်များသည် မည်သည့်အစိတ်အပိုင်းကို သုတေသနပြုလုပ်ရန် ညှိနှိုင်းခြင်းကို ဦးဆောင်ကြရပေမည်။ အဓိကပန်းတိုင်သည် မိမိတို့ တိုင်းပြည်၏ "သုတေသနနှင့်တီထွင်မှုအင်အားများ" R & D capacity တိုးပွားလာရန် ဖြစ်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနတို့နှင့် တက္ကသိုလ်များ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းအပြင် ပုဂ္ဂလိကကဏ္ဍမှ လုပ်ငန်းရှင်တို့သည်လည်း ကုန်ပစ္စည်းများကို စမ်းသပ်ရန်လိုအပ်ခြင်း၊ ထုတ်လုပ်သော ပစ္စည်းများ၏ အရည်အသွေးကို တိုးမြှင့်စေလိုခြင်း စသော သုတေသနလိုအပ်ချက်များရှိပေမည်။ ဥပမာ အထက်တွင် တင်ပြခဲ့သကဲ့သို့ သစ်သီးထုတ်လုပ်သော လုပ်ငန်းရှင်များ စသောအဖွဲ့အစည်းများနှင့်လည်း တက္ကသိုလ်သုတေသနဌာနတို့ တိုက်ရိုက်စာချုပ်ချုပ်ဆို၍ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်ပေမည်။

ငွေကြေးနှင့်နေရာလိုအပ်ချက်

ကွဲပြားခြားနားမည်ဖြစ်သောလုပ်ငန်းများပေါ် မူတည်၍ သုတေသနပြုလုပ်ရန်နေရာ၊ အဆောက်အအုံ၊ ငွေကြေး စသည်တို့ လိုအပ်ပေမည်။ သို့သော် ထိုလိုအပ်ချက်များတွင် ကြိုတင်အသုံးပြုရန်မလိုအပ်သေးဘဲ လုပ်ငန်းနှင့်ဝင်ငွေရရှိမှုအပေါ် မူတည်၍ တစ်ဆင့်ပြီး တစ်ဆင့် တိုးချဲ့နိုင်သော အခြေအနေများလည်း ရှိပေမည်။

အထွေထွေအဆိုပြုချက်များ

ဤဆောင်းပါးအတွင်း အဓိကအဆိုပြုအပ်သည်မှာ အဆင့်မြင့်သောတက္ကသိုလ်များ၏ လုပ်ငန်းရပ်သည် "သင်ကြားပို့ချခြင်း"နှင့် "သုတေသနနှင့် တီထွင်မှု" တို့ ပေါင်းစပ်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မိမိတို့တက္ကသိုလ်တို့သည် ၁၉၂၀ ပြည့်နှစ် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် စတင်ပေါ်ပေါက်စဉ်မှစ၍ သင်ကြားပို့ချခြင်းကိုသာ ဦးစားပေးခဲ့ကြပါသည်။ သုတေသနလုပ်ငန်းရပ်များကို Master Degree, Ph.D ဘွဲ့ စသည်တို့နှင့်တွဲဖက်၍သာ ပြုလုပ်ခဲ့ကြပါသည်။ ထိုအခြေအနေမှ တစ်ဆင့်တက်၍ တိုင်းပြည်အကျိုးပြုသော လက်တွေ့အသုံးချလုပ်ငန်းများ Applied research works၊ Beneficial to the Country များကို တွဲဖက်လုပ်ဆောင်ကြလျှင် အစပထမတွင် စိန်ခေါ်မှုများရှိကြမည်ဖြစ်သော်လည်း တိုင်းပြည်တိုးတက်ရေးအတွက် တစ်ဆစ်ချိုး စတင်ပြောင်းလဲကြရပါမည်။

မိမိတို့တိုင်းပြည်သည် စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေးကို အခြေခံသောနိုင်ငံဖြစ်ပါသည်။ ထိုစိုက်ပျိုးမွေးမြူရေးကဏ္ဍမှပင် ဝင်ငွေများစွာတိုးပွားလာရန် အခွင့်အလမ်းများ များစွာရှိပါသည်။ မိမိတို့၏အိမ်နီးနားချင်း ထိုင်းနိုင်ငံသည် ဆန်စပါးအပြင် သစ်သီးပေါင်းစုံ (Fresh၊ Refrigerated၊ Processed Fruits) စသည်တို့မှ နိုင်ငံခြားသို့တင်ပို့ငွေ ဒေါ်လာ ၇ ဒသမ ၈ ဘီလီယံရရှိနိုင်လျှင် မိမိတို့လည်း မိမိတို့နိုင်ငံ၏ သုတေသနအင်အားများကို တိုးချဲ့၍

ဝိုင်းဝန်းကြိုးစားကြရပါမည်။ မိမိတို့နိုင်ငံသည် ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ဧရိယာထက် ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့် ပိုမိုကျယ်ဝန်းသည့်အပြင် ရာသီဥတုဇုန် Climatic zones များလည်း ပိုမိုပါသည်။ မိမိတို့နိုင်ငံ၏ အလယ်ပိုင်း မန္တလေးတိုင်းဒေသကြီးဝန်းကျင်တွင် မိုးနည်းသောရာသီဥတုရှိပြီး ချင်းပြည်နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်တို့တွင် သမသော ရာသီဥတုဇုန်၊ သမသော ကုန်းမြင့်ဒေသ ရာသီဥတုတို့ရှိကြပါသည်။ ထိုဒေသများတွင် မြေ အသုံးချမှုမရှိသေးသော တောင်ပေါ်ဒေသများ များစွာ ရှိပါသည်။ ထိုဒေသများတွင် တန်ဖိုးမြင့်သောသီးနှံများစွာ တိုးချဲ့စိုက်ပျိုးရန် အခွင့်အလမ်းကောင်းများ များစွာ ရှိမည်ဟု ယူဆပါသည်။ စာရေးသူသည်တက္ကသိုလ်ပညာရေးနှင့်သာ ထိတွေ့မှုရှိခဲ့၍ စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေးပညာရပ်တွင် အထူးသိနားလည်သူမဟုတ်ပါ။ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်ခန့်က တာဝန်အရ ရှမ်းပြည်နယ်အရှေ့မြောက်ဘက်ခြမ်းကို ရောက်ခဲ့စဉ်က မိမိတို့ဘက်ခြမ်းတွင် အပင်များမရှိသော တောင်များသာရှိပြီး တရုတ်နိုင်ငံဘက်တွင် တောင်စိမ်းစိမ်းများ တွေ့ရှိခဲ့ရ၍ စုံစမ်းကြည့်ရာ ထိုဘက်ခြမ်းတွင် ရော်ဘာပင်များကို တောင်ပေါ်တွင် စိုက်သည်ဟု အံ့သြစွာသိရှိရပါသည်။ ထိုအချိန်မတိုင်မီက ရော်ဘာပင်များကို တနင်္သာရီတိုင်းဒေသကြီး၊ မွန်ပြည်နယ် စသော တောင်ပိုင်းဒေသများတွင်သာ စိုက်နိုင်သည်ဟု စာရေးသူသိခဲ့ပါသည်။ လေ့လာကြည့်ရာ တရုတ်နိုင်ငံတွင် မိမိတို့နိုင်ငံနှင့်ကပ်လျက်ရှိသော ယူနန်ဒေသတွင် ရော်ဘာပင်များစိုက်ကြ၍ ၂၀၁၃ ခုနှစ်၌ ၈၆၅,၀၀၀ မက်ထရစ်တန် ထုတ်လုပ်ပြီး ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်၌ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ပဉ္စမမြောက် ရော်ဘာ အများဆုံးထုတ်လုပ်သောနိုင်ငံ ဖြစ်သည်ဟု သိရပါသည်။[5]

အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော သမသောကုန်းမြင့်ဒေသ ရာသီဥတုတို့ရှိကြသော မြန်မာနိုင်ငံ မြောက်ပိုင်းဒေသများတွင် ကော်ဖီ၊ ပန်းသီး၊ ချယ်ရီသီး အစရှိသော သီးနှံများစိုက်နိုင်ရန် သုတေသနပြုလုပ်ကြရပါမည်။ ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်များဝန်းကျင်က ပန်းသီး၊ စပျစ်သီး အစရှိသည်တို့သည် နိုင်ငံခြားမှသာ ရောက်ရှိခဲ့ပါသည်။ ၁၉၇၀ ပြည့်နှစ်ခန့်မှစ၍ စပျစ်သီးသည် မိတ္ထီလာ

“အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော သမသောကုန်းမြင့် ဒေသ ရာသီဥတုတို့ ရှိကြသော မြန်မာနိုင်ငံ မြောက်ပိုင်းဒေသများ တွင် ကော်ဖီ၊ ပန်းသီး၊ ချယ်ရီသီး အစရှိသော သီးနှံများစိုက်နိုင်ရန် သုတေသန ပြုလုပ်ကြရပါမည်။”

မြို့ဝန်းကျင်၊ ပန်းသီးသည် ချင်းပြည်နယ်နှင့် ကချင်ပြည်နယ်တို့တွင် စိုက်ပျိုးအောင်မြင်လာပါသည်။ သို့သော် အရည်အသွေးပိုမိုကောင်းမွန်ရန် ပညာရှင်များနှင့် စိုက်ပျိုးသူတို့ပူးပေါင်းသုတေသနပြုလုပ်ကြရမည်ဟု ယူဆပါသည်။ ပန်းသီးနှင့်စပျစ်သီးတို့ကဲ့သို့ပင်မြန်မာနိုင်ငံသို့ များမကြာမီကမှရောက်ရှိလာသော ချယ်ရီသီးသည်လည်း မြန်မာပြည်မြောက်ပိုင်းကုန်းမြင့်ဒေသများတွင် စိုက်ပျိုးနိုင်မည်ဟု ယူဆရပါသည်။ စာရေးသူမှာဗိသုကာတစ်ဦးဖြစ်သောကြောင့် သစ်သားများအကြောင်း အထိုက်အလျောက်သိရှိပါသည်။ ဥရောပတိုက်တွင် လွန်စွာတန်ဖိုးကြီး၍ အလှဆင်သောပရိဘောဂများတွင်သာ အသုံးပြုသောချယ်ရီသား (Cherry wood) သည် မိမိတို့နိုင်ငံရှိ ချင်းပြည်နယ်၊ ကချင်ပြည်နယ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်တို့တွင်ပေါက်သော ချယ်ရီပင်မှ သစ်သားနှင့်ထပ်တူ ဖြစ်ပါသည်။ အရွက်နှင့်အပင်ပုံစံလည်းထပ်တူဖြစ်သဖြင့် ယခုအခါ နိုင်ငံခြားမှ တန်ဖိုးကြီးစွာ တင်သွင်းနေကြသော ချယ်ရီသီးသည်လည်း မြန်မာပြည်ကုန်းမြင့်ဒေသများတွင် ဖြစ်ထွန်းမည်ဟု ယူဆပါသည်။ စမ်းသပ်စိုက်ပျိုးသုတေသနပြုလုပ်ရန် လိုအပ်ပါမည်။

နိဂုံးချုပ်အနေနှင့်တင်ပြလိုသည်မှာ အချို့သောတက္ကသိုလ်တို့ကို “သုတေသနတက္ကသိုလ်များ” (Researcher Universities) အဖြစ် တိုးချဲ့ပြောင်းလဲကြလျှင် လူအင်အားမူဝါဒနှင့် ဝန်ထမ်းများ မူဝါဒကို ပြင်ဆင်သင့်သည်ဟု ယူဆပါသည်။ သုတေသနပညာရှင်များတွင် ပိုမိုတော်သူများ၊ ပိုမိုကြိုးစားသောသူများကို ငွေကြေး ပိုမိုရစေခြင်း၊ ရာထူးတိုးမြှင့်ခြင်း စသောစနစ်များလည်း ထည့်သွင်းသင့်ပေသည်။ မိမိဝန်ထမ်းဘဝအတွေ့အကြုံအရ “ဝန်ထမ်းသက်ကြီးသူသည် ရာထူးတက်” (Service seniority) သော စနစ်ကို ပြင်ဆင်သင့်သည်ဟု ယူဆပါသည်။

ဒေါက်တာကျော်လတ်

Ref:

(1) Tropical Fruits in Thailand (https://oec.world/en/profile/bilateral–product/tropical– fruits/reporter/tha)

(2) Thailand's fruit exports in 2023 have grown https://www.kasikornresearch.com/en/analysis/k–econ/business/Pages/Fruit–Export–CIS3418–B–30–06–2023.aspx

(3) Thailand Coffee Overview https://library.sweetmarias.com/coffee–producing–countries/indonesia–se–asia/thailand–coffee–

(4) The Global New Light of Myanmar, Promising Future Ahead for Myanmar's Coffee Industry, August 09, 2023

(5) Natural rubber production in China 1961–2021

touf&mausmfbdrsm; pkxnf;&m tjyma&mifa'orsm;

aus mfausmfvdkbf (SMART)

“ရိုးရှင်းပြီး သဘာဝဟင်းသီးဟင်းရွက်များပါဝင်သော
မြေထဲပင်လယ် အစားအသောက်များသည်
အသက်ရှည်မှုကို များစွာ အထောက်အပံ့ဖြစ်စေသည်ကို
သုတေသီအားလုံးက သဘောတူကြပါသည်။”

နိဒါန်း

လူတိုင်းလိုလို ကျန်းမာစွာဖြင့် အသက်ရှည်လိုကြပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသားများ၏ မျှော်မှန်းသက်တမ်းသည် ၆၇နှစ် ဖြစ်ပြီး အမျိုးသမီးများ၏ မျှော်မှန်းသက်တမ်းသည် ၇၀ နှစ် ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် အာဆီယံတွင် မျှော်မှန်းသက်တမ်း အနည်းဆုံးနိုင်ငံဖြစ်နေပါသည်။ အာဆီယံတွင် မျှော်မှန်းသက်တမ်း အမြင့်ဆုံးနိုင်ငံဖြစ်သည့် စင်ကာပူမှ အမျိုးသားများ၏ မျှော်မှန်းသက်တမ်း မှာ ၈၁ နှစ်ဖြစ်ပြီး အမျိုးသမီးများမှာ ၈၅ နှစ်ဖြစ်ပါသည်။ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံထက် ပျှမ်းမျှ ၁၅ နှစ် အသက်ပိုရှည်သည်ကို သတိပြုမိပါသည်။ ကျွန်တော်တို့နိုင်ငံ၏ မျှော်မှန်းသက်တမ်းတိုးလာရန် ကျွန်တော်တို့ ကြိုးစားရပါမည်။ နိုင်ငံတော် စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီကလည်း အဆိုပါအချက်ကို အလေးထားသည့်အတွက် နိုင်ငံတော်၏ ဦးတည်ချက် (၉) ရပ်တွင် ပါဝင်သည့် လူမှုရေးဦးတည်ချက် ၃ (ခ) တွင် –

"တစ်မျိုးသားလုံး သက်ရှည်ကျန်းမာကြံ့ခိုင်ရေးအတွက် ပြည်သူအားလုံး အကျိုးဝင်မည့် ကျန်းမာရေးကဏ္ဍနှင့် အားကစားကဏ္ဍမြှင့်တင်ဆောင်ရွက်ရေး" ဟု ရည်မှန်းချက်ခိုင်ခိုင်မာမာ ချမှတ်ထားပါသည်။

ကမ္ဘာပေါ်တွင် ကျန်းမာပျော်ရွှင်စွာဖြင့် အသက် ၁၀၀ ကျော်နေရသောသူများ ရှိသည့် အပြာရောင်ဒေသများမှ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးများ၏ လူနေမှုပုံစံများကို ရှာဖွေရေးသားလိုက်ပါသည်။

အပြာရောင်ဒေသ

လေ့လာမှုတစ်ခုကို အခြေခံ၍ အသက်ရှည်သည့်ဒေသများရှိသည်ဟူသော အယူအဆကို ၂၀၁၄ ခုနှစ် Experimental Gerontology ဂျာနယ်တွင် ပထမဦးဆုံး ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ သုတေသီများက အီတလီနိုင်ငံ ဆာဒီးနီးယားကျွန်းကို အသက် ၁၀၀ ကျော် အမျိုးသားများသို့မဟုတ် အသက် ၁၀၀ နှင့်အထက် လူများ စုစည်းနေထိုင်သောနေရာအဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့ကြပါသည်။ အဆိုပါအချက်ကို အခြေခံပြီး ကမ္ဘာကျော် National Geographic မဂ္ဂဇင်း၏ အယ်ဒီတာ ဒန်ဗျူစ်နာ (Dan Buettner) က နောက်ထပ် အသက် ၁၀၀ ကျော်နေထိုင်သူများ စုဝေးနေထိုင်သည့်နေရာကို ဖော်ထုတ်ခဲ့ပြီး အပြာရောင်ဒေသများဟု အမည်ပေးခဲ့ပါသည်။ အပြာရောင်ဒေသများသည် ပထဝီနှင့် ယဉ်ကျေးမှုအရ ဝေးကွာသော်လည်း အပြာရောင်ဒေသမှ အသက်ရှည်သူများ၏ လူနေမှုလက္ခဏာများသည် ခြားနားမှုများစွာ မရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဒန်ဗျူစ်နာ ဖော်ထုတ်ခဲ့သော အပြာရောင်ဒေသ ငါးခုမှာ –

၁။ အီကာရီယာ (Ikaria)
အီဂျစ်ပင်လယ်ရှိ ဂရိနိုင်ငံပိုင် ကျွန်းငယ်

၂။ အိုကီနာဝါကျွန်း (Okinawa)
ဂျပန် ကမ်းရိုးတန်းအနီးရှိ ဂျပန်ပိုင် ကျွန်းတစ်ကျွန်း

၃။ ဆာဒီးနီးယားကျွန်း (Sardinia)
မြေထဲပင်လယ်ထဲရှိ အီတလီပိုင် ကျွန်းတစ်ကျွန်း

၄။ နီကိုယာကျွန်းဆွယ်(Nicoya Peninsula)
ကိုစတာရီကာနိုင်ငံ အရှေ့ပိုင်းရှိ ကျွန်းဆွယ်

၅။ လိုမာ လင်ဒ (Loma Linda)
ကာလီဖိုးနီးယား၏တောင်ထူထပ်ပြီး ချိုင့်ဝှမ်းပေါ်များသောဒေသ တို့ဖြစ်ပါသည်။

အီကာရီယာကျွန်းနှင့် အိုကီနာဝါကျွန်းမှ အသက်ရှည်သူများ၏ လူနေမှုစရိုက်လက္ခဏာများကို ရေးသားတင်ပြပါမည် –

အီကာရီယာ (Ikaria)

အီကာရီယာသည် အီဂျစ်ပင်လယ်အရှေ့ပိုင်းတွင်တည်ရှိသည့် လှပသောကျွန်းတစ်ကျွန်းဖြစ်ပြီး အခြားဂရိကျွန်းများနှင့်ဆင်တူသော်လည်း အရေးပါသောကွာခြားချက်တစ်ခုရှိသည်။ အီကာရီယာမှာနေထိုင်သူများသည် ဥရောပနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတွင် နေထိုင်သူများထက် ပျမ်းမျှ ဆယ်နှစ် ပိုအသက်ရှည်ကြပါသည်။ အီကာရီယန်းသုံးယောက်မှာ တစ်ယောက်က အသက်ကိုးဆယ်ကျော်ပါသည်။ အသက်ရှည်သလို ကျန်းမာရေးလည်းကောင်းကြပါသည်။ သိပ္ပံဆိုင်ရာလေ့လာမှုများအရ ကျွန်းနေပြည်သူများသည် ကင်ဆာနှင့် နှလုံးရောဂါဖြစ်ပွားမှုနှုန်း များစွာလျော့နည်းပြီး စိတ်ကျရောဂါနှင့် စိတ်ဖောက်ပြန်မှုလည်း သိသိသာသာလျော့နည်းကာ အသက်ကြီးရင့်လာသည်အထိ လိင်ဘဝကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ကြပါသည်။ အသက် ၉၀ ကျော် အထိ ကာယလှုပ်ရှားမှုများကို ပြုလုပ်ကြပါသည်။

ကျွန်းသားများ၏အသက်ရှည်ခြင်း လျှို့ဝှက်ချက်များကို သိပ္ပံပညာရှင်များက လွန်ခဲ့သည့်နှစ်များအတွင်း ဖော်ထုတ်ရန် ကြိုးပမ်းခဲ့ပါသည်။ ရိုးရှင်းပြီး သဘာဝဟင်းသီးဟင်းရွက်များပါဝင်သော မြေထဲပင်လယ် အစားအသောက်များသည် အသက်ရှည်မှုကို များစွာ အထောက်အပံ့ဖြစ်စေသည်ကို သုတေသီအားလုံးက သဘောတူကြပါသည်။ မြေထဲပင်လယ်အစားအစာတွင် သံလွင်ဆီပါဝင်ပြီး သံလွင်ဆီတွင် ဆန့်ကျင်ဓာတ်တိုးပစ္စည်း (Antioxidant) များစွာပါဝင်ပါသည်။ နှလုံးကျန်းမာရေးအတွက် လိုအပ်သော HDL ခေါ်

ကောင်းမွန်သည့် ကိုလက်စထရောကိုလည်း တိုးပွားစေပါသည်။

မြေထဲပင်လယ်စားသောက်မှုတွင် ပါဝင်သော ဟင်းသီးဟင်းရွက်များသည် ရေပေါ်ကြွယ်ဝပြီး ခန္ဓာကိုယ်ကို ရေဓာတ်ဖြည့်ပေးသည့်အပြင် ကိုယ်ခံအားစနစ်ကို အားကောင်းစေသော ဗီတာမင်နှင့် သတ္တုဓာတ်တို့၏ အရင်းအမြစ်များလည်း ဖြစ်ပါသည်။

နှလုံးနှင့် ဆဲလ်နစ်ခုလုံးကိုကာကွယ်ပေးသည့် ကြက်သွန်ဖြူကို အီကာရီယန်းတို့၏ အစားအစာတိုင်းမှာ တွေ့ရပါသည်။ နုပျိုဆေးဟု သိရှိထားကြသည့် ကြက်သွန်ဖြူသည် အဆိပ်အတောက်များကို ဖယ်ရှားနိုင်ပြီး ကိုယ်ခံအားစနစ်ကိုလည်း ကောင်းစေပါသည်။ ပုံမှန်စားသုံးပါက သွေးတိုးရောဂါကို ကာကွယ်နိုင်ပြီး ကိုလက်စထရောကိုလည်း လျော့ကျစေကာ သွေးခဲခြင်းကိုလည်း ကာကွယ်နိုင်ပါသည်။

အိုမီဂါ–၃ ဖက်တီးအက်ဆစ် (Omega–3 Fatty Acids) ပါဝင်သော ငါးများဖြစ်သည့် ဆာဒင်း၊ ဆယ်လ်မွန်၊ Herring ခေါ် မြောက်အတ္တလန္တိတ်ငါးသလောက်နှင့် Trout ခေါ် ရေချိုငါးတို့သည် မြေထဲပင်လယ်၏ ထိပ်တန်းအစားအသောက် ဖြစ်နေပါသည်။ အိုမီဂါ–၃ ဖက်တီးအက်ဆစ်သည် နှလုံးအတွက် အလွန်ကောင်းမွန်ပါသည်။ သွေးထဲရှိ ထရိုင်းဂလိဆီရိုင်း (Triglycerides) ပမာဏကိုလျော့ကျစေပြီး အာရုံကြောစနစ်၏ လုပ်ဆောင်မှုနှင့် တိုးတက်မှုအတွက် မရှိမဖြစ်ပါ။ Dementia ခေါ် မှတ်ဉာဏ်မေ့ပျောက်သည့် ရောဂါဖြစ်ပွားမှုကိုလည်း အကာကွယ်ပေးပါသည်။

ဗာဒံစေ့နှင့် သစ်ကြားသီးတို့သည် မြေထဲပင်လယ် အစားအသောက်တွင် ပါဝင်နေပါသည်။ အစေ့အဆံများသည် ကိုလက်စထရောကို ထိန်းညှိပေးပြီး သွေးခဲခြင်းကို ဖြစ်စေသည့် LDL ကိုလက်စထရောကို လျော့ကျစေသည့် Gamma–Tocopherol နှင့် ဗိုက်တာမင် –E တို့ ပါဝင်ပါသည်။ ဂျုံကြမ်းဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော ပေါင်မုန့်၊ ပါစတာနှင့် ဆန်တို့ကို အထိုက်အလျောက်သာ စားသုံးကြသဖြင့် ကင်ဆာ၊ ဆီးချိုနှင့် နှလုံးရောဂါတို့ အဖြစ်နည်းပါသည်။

အစားအသောက်သည် အီကာရီယန်းတို့၏ အသက်ရှည်မှုကို အထောက်အကူပြုသော်လည်း အစားအသောက်အပြင် အခြားအရာများကလည်း အသက်ရှည်မှုမှာ အရေးပါသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ကိုယ်လက်လှုပ်ရှားမှုများ နေ့စဉ်ပါဝင်သော အလုပ်များကို လုပ်ကိုင်ခြင်းနှင့် ကျေးလက်တွင် နေထိုင်ခြင်းတို့ကလည်း ကျန်းမာသန်စွမ်းစေပါသည်။ အီကာရီယာဒေသသည် တောင်ကုန်း၊ တောင်စောင်းများ ပေါများခြင်းကြောင့် တောင်ကုန်းတောင်စောင်းများပေါ်တွင် နေ့စဉ် လမ်းလျှောက်သည့် အမူအကျင့်က အီကာရီယန်းများကို ကျန်းမာသန်စွမ်းစေပြီး အသက်ရှည်စေပါသည်။

နေ့လယ် နေ့ခင်း ထမင်းစားပြီးချိန်တွင် အီကာရီယန်းတို့သည် တစ်ရေးတစ်မော အိပ်လေ့ရှိပါသည်။ မိသားစုနှင့်မိတ်ဆွေများအကြား ခိုင်မာသော လူမှုဆက်ဆံရေးများ ရှိကြပါသည်။ ဤအချက်များကလည်း ကျန်းမာအသက်ရှည်စေသည့် အကြောင်းအရာများ ဖြစ်ပါသည်။

နောက်ဆုံးအချက်မှာ စိတ်ဖိစီးမှုမခံဘဲ နေ့စဉ်ဘဝကို သက်သောင့်သက်သာ ဖြတ်သန်းခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အီကာရီယန်းများသည် အချိန်အတိအကျ ချိန်းဆိုမှုများကို မပြုလုပ်

ကြပါ။ အချိန်အတိအကျချိန်းဆိုခြင်းသည် စိတ်ဖိစီးမှုကို မြင့်တက်စေသည်ဟု ကျွန်းသားများက ယူဆကြပါသည်။ အချိန်သည် ကျွန်းသားများအတွက် အရေးကြီးသော်လည်း အများ ပြုမူဆောင်ရွက်သည်နှင့်တော့ ကွာခြားပါသည်။ နေ့စဉ် လူမှုဘဝတွင် စိတ်ဖိစီးမှု မရှိအောင် နေထိုင်ခြင်းနှင့် အပြုသဘော စိတ်ဓာတ်ရှိခြင်းတို့က အီကာရီယာဒေသရှိ ကျွန်းသားများ အသက်ရှည်ကျန်းမာရခြင်းအကြောင်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

> "နေ့စဉ်လူမှုဘဝတွင် စိတ်ဖိစီးမှု မရှိအောင် နေထိုင်ခြင်းနှင့် အပြုသဘော စိတ်ဓာတ် ရှိခြင်းတို့က အီကာရီယာဒေသရှိ ကျွန်းသားများ အသက်ရှည် ကျန်းမာရခြင်း အကြောင်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။"

အိုကီနာဝါကျွန်း

ဂျပန်ပြည်မကြီးမှ မိုင် ၄၀၀ ခန့်အကွာ ပစိဖိတ်သမုဒ္ဒရာအတွင်း တည်ရှိပြီး အိုကီနာဝါသည် နိုင်ငံအတွင်း ပဉ္စမမြောက် အကြီးဆုံးကျွန်းဖြစ်သည်။ ပူနွေးသော အပူပိုင်းဒေသ ရာသီဥတု၊ ဆိတ်ငြိမ်သော နေထိုင်မှုပုံစံနှင့် လှပသော သဘာဝရှုခင်းများဖြင့် ကျော်ကြားသောအိုကီနာဝါကို "အပြာရောင်ဇုန်" အဖြစ် သတ်မှတ်ပါသည်။

၂၀၁၅ ခုနှစ် စစ်တမ်းအရ အိုကီနာဝါလူမျိုး ၁၀၀,၀၀၀ ဦးလျှင် ၈၁ ဦးခန့်သည် အသက်ရာကျော် အသက်ရှည်သူများဖြစ်ကြပါသည်။ အမေရိကားတွင်မူ လူ တစ်သိန်းလျှင် ၂၀ ဦးသာ ရှိပါသည်။ အိုကီနာဝါ အစားအစာသည် ဒေသအတွင်း စိုက်ပျိုးထုတ်လုပ်ထားသော အသီးအနှံနှင့် ဟင်းသီးဟင်းရွက်များကို အခြေခံထားခြင်း၊ အိုကီနာဝါ ကျွန်းသားများ၏ ကျန်းမာရေးနှင့် ပတ်သက်သော အတွေးအမြင် အယူအဆများ မှန်ကန်ခြင်းနှင့် နေ့စဉ် ကိုယ်လက်လှုပ်ရှားမှုကို အားပေးသော လူနေမှုစရိုက်ရှိခြင်းတို့သည် အိုကီနာဝါဒေသမှ လူများကို အသက်ရာကျော်စေသည့် အချက်များ ဖြစ်ပါသည်။

မိုအိုင် (Moai) သည် အိုကီနာဝါ ကျွန်းသားများ အသက်ရှည်ရခြင်း၏ ဓလေ့ထုံးတမ်းတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ လူမှုကူညီရေးအဖွဲ့ အစည်းများနှင့် ထိတွေ့မှုသည် ကလေးဘဝမှ စတင် ခဲ့ပြီး အသက် ၁၀၀ ထိ ဖြစ်ပါသည်။ မိုအိုင် ဟူသော ဝေါဟာရသည် လွန်ခဲ့သော နှစ်ပေါင်း ရာချီကတည်းက ရွာတစ်ရွာ၏ ဘဏ္ဍာရေးပံ့ပိုးမှုစနစ်အဖြစ် စတင်ခဲ့ပါသည်။ မူလက ကျေးရွာ၏လုပ်ငန်းများ

ကို လုပ်ဆောင်ရန် ကျေးရွာတစ်ခုလုံး၏ ဘဏ္ဍာရေးအရင်းအမြစ်များကို စုစည်းပြီး မိုအိုင်ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ရွာသားတစ်ဦးသည် မြေဝယ်ရန် သို့မဟုတ် အရေးပေါ်အခြေအနေ အတွက် ငွေလိုလာပါက ရွာမှ စုပြီးကူညီရမည်သာဖြစ်ပါသည်။ ဤအတွေးအခေါ် အမူ အကျင့်သည် ယနေ့ခေတ်ရောက်သောအခါ လူမှုပံ့ပိုးကူညီရေး ကွန်ရက်အဖြစ် အသွင်ပြောင်း လာပါသည်။ အိုကီနာဝါဒေသရှိ ရပ်ကွက်တိုင်းတွင် ငယ်စဉ်ကတည်းက ခင်မင်ခဲ့သော သူငယ်ချင်းများသည် နေ့စဉ် သို့မဟုတ် တစ်ပတ်လျှင် နှစ်ရက်၊ သုံးရက် တွေ့ဆုံကြပါသည်။ တွေ့ဆုံသည့်အခါ စိတ်ပြေလက်ပျောက် ရောက်တတ်ရာရာများ ပြောခြင်း၊ ဘဝအတွေ့အကြုံ များ ဝေမျှခြင်း၊ လိုအပ်သည့် အကြံဉာဏ်များပေးခြင်း၊ ငွေကြေး လိုအပ်ချက်များ ကူညီပေးခြင်း တို့ ပြုလုပ်ကြပါသည်။ ဤအဖွဲ့များကို မိုအိုင် ဟု ခေါ်ပါသည်။

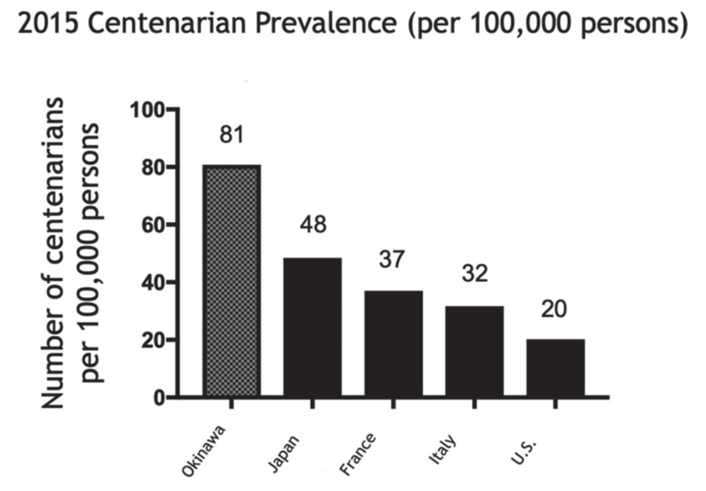

How the prevalence of Okinawan centenarians compares. Image: Okinawa Centenarian Study

အိုကီနာဝါတွင် နေထိုင်သူများ၏ အစားအသောက်နှင့် စားသောက်ပုံစနစ်ကလည်း အနာရောဂါကင်းပြီး ကျန်းမာအသက်ရှည်သည့်ဘဝကို ရရှိစေပါသည်။ အိုကီနာဝါ အစား အသောက်များသည် ခန္ဓာကိုယ်အတွက် လိုအပ်သော အာဟာရများစွာ ပါဝင်ပြီး ဆန့်ကျင် ဓာတ်တိုးပစ္စည်း ကြွယ်ဝစွာ ပါဝင်ပါသည်။ ဆန့်ကျင်ဓာတ်တိုးပစ္စည်းသည် ဆဲလ်များ ပျက်စီးခြင်းကို ကာကွယ်ပါသည်။ ဆန်ကို အနည်းငယ်သာစားပြီး ဂျုံကြမ်း၊ ဆန်ကြမ်း၊ အုတ် (Oats) တို့ကို အစားများပါသည်။ ကန်စွန်းဥကို အများဆုံးစားပြီး ပဲအမျိုးမျိုးနှင့် အမျှင်ဓာတ်ကြွယ်ဝသော ဟင်းသီးဟင်းရွက်များကိုလည်း စားပါသည်။ အစားအသောက် များကို အမျိုးအစားခွဲကြည့်လျှင် –

- ဟင်းသီးဟင်းရွက် (၅၈–၆၀%) ကန်စွန်းဥ၊ မျှစ်၊ ကြက်ဟင်းခါးသီး၊ ဂေါ်ဖီထုပ်၊ ဂေါ်ဖီပန်းပွင့်၊ ရွှေဖရုံသီး၊ မုန်လာဥဖြူ၊ မုန်လာဥနီ၊ ရေညှိ၊ သင်္ဘောသီး
- အစေ့အဆံ (၃၃%) ဆန်ကြမ်း၊ ဂျုံကြမ်း
- ပဲ (၅%) တို့ဖူး၊ မီဆို

– အသား၊ ငါး (၁–၂%) ပင်လယ်စာနှင့် ငါး၊ ဝက်သား အနည်းငယ်။
– အခြား (၁%) ရေနွေးကြမ်း၊ အရက်၊ နနွင်းတို့ဖြစ်ပါသည်။

အိုကီနာဝါကျွန်းတွင် နေထိုင်သူများ အသက် ၁၀၀ ကျော် ကျန်းမာစွာနေရသည်မှာ အာဟာရပြည့်ဝပြီး ကျန်းမာရေးအတွက် အထောက်အကူပြုသော အစားအသောက်များကို စားသောက်သည့်အပြင် အောက်ပါလူနေမှုပုံစံများလည်း ပါဝင်ကြောင်းကို ဒေါက်တာမကာတို ဆူဇူကီး (Dr. Makoto Suzuki) နှင့် အဖွဲ့၏ လေ့လာတွေ့ရှိမှုကို ဖော်ပြလိုက်ပါသည်–

၁။ ဟာရာဟာချီဘူ (Hara hachi bu)

ဟာရာဟာချီဘူဆိုသည်မှာ ဗိုက်ပြည့်အောင်မစားဘဲ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းသာပြည့်အောင်စားသည့်အလေ့အကျင့် ဖြစ်ပါသည်။ အိုကီနာဝါကျွန်းသားများသည် အရက်ကို အသင့်အတင့်သောက်သော်လည်း ဆေးလိပ်သောက်ခြင်း နည်းပါသည်။ ခန္ဓာကိုယ်လှုပ်ရှားမှုများသည့်အတွက် ကယ်လိုရီစားသုံးမှုသည် အမြဲအနုတ်ပြပါသည်။ တစ်နေ့လျှင် ပဲပိစပ်ကဲ့သို့ ဟင်းသီးဟင်းရွက်၊ သစ်သီးများနှင့် ပဲပင် တစ်ကီလိုကျော်ကို စားကြပါသည်။ Glycemic load နည်းပါးပြီး အပင်ဒြပ်ပေါင်း များစွာပါရှိသော ကန်စွန်းဥကို ကာဗိုဟိုက်ဒရိတ်အတွက် အများဆုံးစားကြပါသည်။ ကန်စွန်းဥတွင် ပါဝင်သော ရောင်စုံဖလေဗိုနွိုက်ဒြပ်ပေါင်း (Colourful flavonoid compounds) များသည် ကျန်းမာရေးအတွက် အမှန်တကယ် အထောက်အကူပြုနိုင်ပြီး အိုမင်းရင့်ရော်မှုဖြစ်စဉ်ကို နှေးကွေးစေပါသည်။

၂။ ဘဝရှင်သန်ရသည့် အဓိပ္ပာယ်ကို ရှာဖွေပါ

နေ့စဉ် ဘဝအသက်ရှင်သန်ရသည့် ရည်ရွယ်ချက်ကို အီကီဂိုင် (Ikigai) ဟုဂျပန်လိုခေါ်ဆိုပါသည်။ အိုကီနာဝါကျွန်းသားတွေမှာ လူတိုင်းလိုလို မိမိ အီကီဂိုင်ရှိပါသည်။ အသက် ၁၀၂ နှစ်ရှိ အိုကီနာဝါတွင် နေထိုင်သူတစ်ဦး၏ အီကီဂိုင်မှာ သူပိုင်ဆိုင်သော နွားကြီး နှစ်ကောင်ဖြစ်ပါသည်။ နေ့စဉ် နွားတွေကို အစာကျွေးဖို့၊ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်ဖို့ မနက် အိပ်ရာထသည်နှင့် နွားများရှိရာကို သွားပါသည်။ အခြားအသက်ကြီးသူတစ်ယောက်၏ အီကီဂိုင်မှာ သူ၏ မိသားစု ဖြစ်ပါသည်။ အိုကီနာဝါရှိ အသက်ကြီးသူတွေအားလုံး အပြုသဘောစိတ်ဓာတ်ရှိကြပြီး ဘဝမှာကြုံတွေ့ရသည့် အခက်အခဲများကို ပေ့ါပေ့ါပါးပါး၊ ပျော်ပျော်ရွှင်ရွှင် ဖြတ်သန်းကြပါသည်။ အခက်အခဲနှင့် ကြုံတွေ့တိုင်း “နန်ကူရု နိုင်စ” (Nankurunaisa) ဟု ပြောလေ့ရှိပါသည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ “ တစ်နည်းမဟုတ် တစ်နည်းနှင့် အားလုံး အဆင်ပြေသွားမှာပါ” ဖြစ်ပါသည်။ အသက်ရလာသည်နှင့်အမျှ ပျော်ရွှင်မှုကို ဦးစားပေးသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။

၃။ စိတ်ပါလက်ပါ ဘဝကို ရှင်သန်ပါ

အိုကီနာဝါကျွန်းသားများတွင် “အငြိမ်းစားယူသည်” (Retirement) ဆိုသည့်ဝေါဟာရ မရှိပါ။ ကိုယ်လုပ်နေကျ အလုပ်ကို အမြဲလုပ်နေသူများ ဖြစ်ပါသည်။ လယ်သမားသည် လယ်အလုပ်ကို အသက်ကြီးသည်ဟု မရပ်ဘဲ ဆက်လုပ်နေပါသည်။ မိမိအတွက် အဓိပ္ပာယ်ရှိသော၊ ပျော်ရွှင်သော၊ လုပ်နေကျ အလုပ်များကို ဆက်

မလုပ်တော့ဘဲ ရပ်လိုက်ပါက ကိုယ်ရော စိတ်ရော တလိမ့်ခေါက်ကွေး ကျသွားနိုင်ပါသည်။ မိမိကို ပျော်ရွှင်မှုပေးသော လုပ်နေကျအလုပ်များကို စိတ်ပါလက်ပါလုပ်နေခြင်းသည် ကျန်းမာရေးကို ကောင်းစေသည်။ ကျန်းမာရေးကောင်းလျှင် ကျန်းမာရေးစရိတ်များ သက်သာလာမည့်အပြင် အသက်လည်း ရှည်ပါမည်။

၄။ စိတ်ဖိစီးမှု လျှော့ပါ

စိတ်ဖိစီးမှုသည် ကျန်းမာရေးကို ထိခိုက်စေသည်ကို ကျန်းမာရေးပညာရှင်များက ပြောထားပါသည်။ အိုကီနာဝါကျွန်းသားများသည် အချိန်နှင့်ပတ်သက်လာလျှင် အချိန်တိကျမှု၊ ချိန်းဆိုခြင်းတို့အတွက် စိတ်ဖိစီးမှု အဖြစ်မခံပါ။ သို့သော် အချိန်တန်လျှင်တော့ လုပ်စရာရှိသည့်အလုပ်ကို ပြီးစီးအောင်လုပ်နိုင်ကြပါသည်။ စိတ်ဖိစီးမှုကို ခံနိုင်ရည်ရှိသည့် အရည်အသွေးများလည်း ရှိကြပါသည်။ သမိုင်းနှင့်ချီပြီး ဝမ်းနည်းစရာနှင့် နာကျင်မှုများကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ရပြီး ကျင့်သားရခဲ့ခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

၅။ နာမ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ယုံကြည်မှု

အိုကီနာဝါလူမျိုးများသည် နာမ်ပိုင်းဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် ဘာသာရေးနှင့်ပတ်သက်လာလျှင် အလွန်လက်တွေ့ကျသူများဖြစ်သည်။ နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း သူတို့ဘိုးဘေးများ၏အုတ်ဂူကို အလည်သွားရင်း၊ ပျော်ပွဲစားထွက်ရင်း ဘိုးဘွားများအသက်ရှင်နေသကဲ့သို့ စကားပြောဆိုခြင်းများ ပြုလုပ်လေ့ရှိပါသည်။ ဤအမူအကျင့်ကို မျိုးဆက်များတစ်လျှောက် ထိန်းသိမ်းထားသောကြောင့် နာမ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဘိုးဘွားစဉ်ဆက် ဆက်နွှယ်မှုများ ရှိနေပါသည်။ နတ်ကိုးကွယ်သူများ ဖြစ်သောကြောင့် အရာအားလုံးတွင် နာမ်စွမ်းအင်၊ ဝိညာဉ်စွမ်းအင် ရှိသည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။

ရှေးရိုးအစဉ်အလာအရ သာသနာကို အမျိုးသမီးများက ဦးစီးကြပါသည်။ ဘုန်းကြီးများက အမျိုးသမီးများ ဖြစ်ကြသည်။ အိုကီနာဝါတစ်ဝိုက်၌ မြင့်မြတ်သည့် တောအုပ်များရှိပြီး ယနေ့တိုင် အမျိုးသမီးများက တောအုပ်ထဲသွား၍ တရားထိုင်ကာ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ကျန်းမာရေးအတွက် ဆုတောင်းကြပါသည်။ ယဉ်ကျေးမှုထဲကို ဗုဒ္ဓဘာသာ စိမ့်ဝင်လာပေမည့် ရိုးရာဌာနေ ဘာသာတရားကတော့ လွှမ်းမိုးဆဲ ဖြစ်ပါသည်။

နိဂုံးချုပ်

ကမ္ဘာပေါ်တွင် အသက် ၁၀၀ ကျော်နေရသူများ နေထိုင်သည့် အပြာရောင်ဒေသများဖြစ်သော အီကာရီယာကျွန်းနှင့် အိုကီနာဝါကျွန်းပေါ်တွင် နေထိုင်သူများ၏ စားသောက်သည့် အစားအစာများ၊ နေ့စဉ်ဘဝကို ကျန်းမာစွာ သွားလာပြုမူနေထိုင်ပုံနှင့် စိတ်ဖိစီးမှုကို လျှော့ချကာ ပျော်ရွှင်မှုကို အလေးထားပုံများကို ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ လိုက်နာကျင့်ကြံအားထုတ်ရန် ခက်ခဲသော အမူအကျင့်များ မဟုတ်ပါ။ လိုက်နာကျင့်ကြံအားထုတ်လျှင် ကျန်းမာစွာအသက် ရှစ်နှစ်မှ ၁၀ နှစ်အထိ အသက်ပိုရှည်နိုင်မည်ဖြစ်သဖြင့် လိုက်နာကျင့်ကြံကြစေလိုပါသည်။

ကျော်ကျော်လှိုင် (SMART)

jrefmbkd;ifrSyfmaom jrefmEdkifiHa&;tawG;tac:
(tm&SwdkifWyxrqkH;ukefrSOfcbkH;kifpepftawG;tac:)

a'gufwmrif;ndK

“ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်ဖြစ်သည့်
မဟာသမ္မတမင်းအတွေးအခေါ်သည်လည်း
အလွန်ရှေးကျသည့် အတွေးအခေါ်ဖြစ်သကဲ့သို့
စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်သည်လည်း ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏
တရားတော်နှင့်ညီကြောင်းကို ယောမင်းကြီး ဦးဘိုးလှိုင်က
ရာဇဓမ္မသင်္ဂဟကျမ်း၌ ရှင်းလင်းတင်ပြထားသည်။”

နိဒါန်း

အနာဂတ်မြန်မာနိုင်ငံဖြစ်ပေါ်လာမည့်ဒေသတွင် တကောင်းမြို့နိုင်ငံ စတင်ပေါ်ပေါက်လာခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ ရာဇဝင်၊ သမိုင်းမှတ်တမ်းများအရ လူမှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည် အလွန်စောသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ မှန်နန်းရာဇဝင်တွင် တကောင်းမြို့သည် ကကုသန်ဘုရားလက်ထက်ကတည်းက တည်ထောင်သည်ဟုအဆိုရှိခြင်းကို အထောက်အထားမခိုင်လုံ၍ ဒဏ္ဍာရီဆန်သည်ဟု ဆိုနိုင်မည်ဖြစ်သော်လည်း ဂရိနိုင်ငံ၏ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်ဟု ဆိုခဲ့ကြသော ဟဲလင် (Helen)၏ ထရိုင် (Troy) မြို့တော်အား တူရကီနိုင်ငံ (ယခင်ရောမပိုင်နယ်) တွင် တူးဖော်ရရှိခဲ့သောကြောင့် ဒဏ္ဍာရီတိုင်းသည် ပုံပြင်မဖြစ်နိုင်ပါ။ ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်တို့၏ အဖြစ်အမှန် အထောက်အထားများအား ရှာဖွေမတွေ့ရှိသေးသောကြောင့်သာ ဖြစ်နိုင်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ဆရာကြီး ဒေါက်တာသန်းထွန်း၏ ရှင်းလင်းဖော်ပြချက်အရဆိုလျှင် "အကြိုသမိုင်း (Prehistory)[1] ဟုပြောဆိုနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အိန္ဒိယနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့၏ ရှေးဟောင်းမြို့တော်များနှင့်နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပါက ထိုနိုင်ငံကြီး နှစ်နိုင်ငံရှိရှေးကျသော မြို့တော်များထက် တကောင်းမြို့တော်သည်လည်း များစွာနောက်ကျနိုင်သည်ဟု မဆိုနိုင်ပေ။ တကောင်းသည် ရှေးကျသည်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် "မြန်မာအစ တကောင်းက" ဟုပင် ပြောဆိုရေးသားကြခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

မြို့တော်ကြီးများပေါ်ထွန်းလာခြင်းနှင့်အတူ နယ်မြေ၊ ပြည်သူများ၊ အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်များနှင့် နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်များလည်း ပူးတွဲပါဝင်လာလေ့ရှိပါသည်။ နိုင်ငံတော်ဖြစ်လာသည်နှင့်အမျှ နိုင်ငံတော်ကိုအုပ်ချုပ်ရန် ခေါင်းဆောင်လိုလာသည်။ ခေါင်းဆောင်အား မြန်မာနိုင်ငံတွင် "မင်း" ဟုခေါ်ဆိုကြသည်။ အနောက်နိုင်ငံများက "ကင်း (King)"၊ ဂျပန်နိုင်ငံတွင် "အော(王–King)" ဟု နိုင်ငံအလိုက် အမည်အမျိုးမျိုးခေါ်ကြသည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံရှိ ဘုရင် သို့မဟုတ် မင်းသည် အင်အားကြီးမားလာ၍ နယ်ပယ်ပို့နှံ့လာရန် ပြည်တွင်းရှိ အခြားနယ်မြေများနှင့် အခြားနိုင်ငံများအား အနုနည်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ အကြမ်းနည်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း တိုက်ခိုက်သိမ်းယူလေ့ရှိကြသည်။ နယ်မြေကျယ်ပြန့်ပြီး နိုင်ငံတည်ငြိမ်အေးချမ်းလာလျှင် အုပ်ချုပ်သူ၏အမည် ဝေါဟာရများလည်း ပြောင်းလဲလာသည်။ အနောက်နိုင်ငံများတွင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားဖြင့် ကင်း(King)မှ အင်ပါယာ (Emperor)၊ ဂျပန်နိုင်ငံတွင် တရုတ်စကားလုံးဖြစ်သည့် ခန်းဂျီးဝေါဟာရဖြစ်သော အော(王–King)မှ တင်းနော (Tenno 天皇–Emperor) အဖြစ် ပြောင်းလဲခေါ်ဝေါ်ကြသည်ကို တွေ့မြင်ရပေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်း "မင်း"မှ "ဧကရာဇ် သို့မဟုတ် စကြာဝတေးမင်း" စသည့် အမည်ဝေါဟာရကို ပြောင်းလဲ သုံးစွဲကြသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်း၊ ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းနှင့် ချင်းတောင်တန်းများတွင် ကျောက်ခေတ်လူများ နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ မြန်မာလူမျိုးဖြစ်လာမည့် "ပျူလူမျိုးများသည်လည်း ခရစ်မပေါ်မီ နှစ်ပေါင်းနှစ်ထောင်ကျော်ကတည်းက မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းသို့ ရောက်ရှိနေပြီ"[2]

---

[1]/ဒေါက်တာသန်းထွန်း၊ သမိုင်းနှင့်စကားပြောခြင်း၊ (၂၀၀၄၊ စာ ၁၉၊ ဒုတိယအကြိမ်)

[2]/ဒေါက်တာမင်းညို၊ မြန်မာ့သမိုင်းမှပြောသော မြန်မာ့နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်၊ ပျူလည်းမြန်မာ၊ မြန်မာလည်းပျူ၊ မြန်မာရေးရာ၊ (အမှတ် ၂၁၊ အောက်တိုဘာ၊ ၂၀၂၂၊ စာ ၁၉၁)

ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ တကောင်းသည် မြတ်စွာဘုရားပွင့်တော်မမူချိန်ကတည်းက နိုင်ငံတော် (State)၏ အခြေခံလက္ခဏာရပ်များဖြစ်ကြသော နယ်မြေ၊ ပြည်သူလူထု၊ အချုပ်အခြာ၊ အာဏာနှင့် အုပ်ချုပ်သူအစိုးရမင်း စသည့် လက္ခဏာများ တည်ရှိနေပြီးဖြစ်ပါက ဘုရင်စနစ်သည် မည်သည့်အချိန်ကစ၍ တကောင်း၌ မည်သို့သောနိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်ခဲ့သနည်းဟု မေးခွန်းထုတ်နိုင်ပေသည်။ ဤအကြောင်းအရာနှင့်ပတ်သက်၍ မြန်မာရေးရာစာစောင်တွင် ရေးသားထားသကဲ့သို့ "အိန္ဒိယနိုင်ငံမှလာသောအတွေးအခေါ်ဖြစ်သော မဟာသမ္မတမင်းအုပ်ချုပ်ပုံစနစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။"[3] သမိုင်းအထောက်အထားအရဆိုလျှင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဘုရင်စနစ် (Monarchy)အား ပထမဦးဆုံး တည်ထောင်သူဟု ပြုစုရေးသားထားကြသည်မှာ အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် မြတ်စွာဘုရားမပွင့်မီ စစ်ရှုံးသွားသော ကာပိလဝတ်ပြည်မှ အဘိရာဇာမင်းကြီးက တကောင်းသို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်လာ၍ မင်းပြုသည်ဟုဆိုသဖြင့် သရေခေတ္တရာခေတ်မတိုင်ခင်၊ တကောင်းခေတ်ကတည်းက အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဘုရင်စနစ်အုပ်ချုပ်ရေး အတွေးအခေါ်ဖြစ်သည့် မဟာသမ္မတမင်းအုပ်ချုပ်ရေး အတွေးအခေါ်အား ကျင့်သုံးခဲ့သည်ဟုဆိုပါသည်။

မြန်မာရာဇဝင်နှင့်ပတ်သက်၍ အမြင်မှားနေကြသော "နိုင်ငံရေးသိပ္ပံသုတေသနပညာရှင်အချို့"[4] က မြန်မာမင်းများ၏ အုပ်ချုပ်ရေးသည် သက်ဦးဆံပိုင်စနစ်ဖြစ်သဖြင့် အကြွင်းမဲ့အာဏာရှင်စနစ် (Totalitarianism) မျိုးဖြစ်သည်။ ဥရောပမှ ပေါက်ဖွားလာသော ဒီမိုကရေစီစနစ်သည် အာရှတိုက်တွင် ထွန်းကားနိုင်စရာမရှိဟု ဆိုသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်။ သို့သော်လည်း နောက်ဆုံး ကုန်းဘောင်မင်းဆက်ဖြစ်သော သီပေါမင်း (၁၈၇၈–၁၈၈၅) နန်းတက်စ ၁၈၇၈ ခုနှစ်တွင် ကင်းဝန်မင်းကြီး အင်္ဂလန်သို့ ချစ်ကြည်ရေးခရီးသွားရောက်လေ့လာစဉ် သိမြင်လာခဲ့သောအတွေးအခေါ်ဖြစ်သည့် စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်၏ အုပ်ချုပ်ပုံအတွေးအခေါ်သစ်ဖြင့် မြန်မာဘုရင်စနစ်အား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် ကြိုးစားခဲ့ကြသည်။ အကောင်အထည်ဖော်ရန် အခြားဝန်ကြီးဖြစ်သူ ဦးဘိုးလှိုင်တို့အဖွဲ့နှင့် တိုင်ပင်ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ဦးဘိုးလှိုင်တို့ကလည်း သဘောတူညီကြသဖြင့် ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာများအပေါ် အခြေခံ၍ ရာဇဓမ္မသင်္ဂဟကျမ်းအား ပြုစုခဲ့သည်။ ထို့နောက် ဦးဘိုးလှိုင်တို့အဖွဲ့က သီပေါမင်းအား ဆက်သခဲ့သည်။ အုပ်ချုပ်ရေးသစ်ဖြစ်သော်ငြားလည်း ဗုဒ္ဓ၏အဘိဓမ္မာအပေါ်အခြေခံလျှင် သီပေါဘုရင်က လက်ခံနိုင်မည်ဟု ထင်မှတ်မှားခဲ့ကြသည်။ သီပေါဘုရင်၏ တုံ့ပြန်မှုက တင်သွင်းသည့်စာရင်းတွင်ပါဝင်ခဲ့သော ဦးဘိုးလှိုင်နှင့် အပေါင်းအပါ အခြားဝန်ကြီးတစ်ဦးနှင့် ဝန်ထောက်တစ်ဦးတို့ကို ဖမ်းဆီး၍ ရာထူးမှထုတ်ပစ်သည်။ အမှန်မှာ ထို ၁၉ ရာစုနှစ်ဖြစ်သော ၁၈၇၈ ခုနှစ်တွင် အာရှနိုင်ငံများတွင် မည်သည့်နိုင်ငံမျှ စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ကြိုးစားခြင်းမရှိကြသေးသော အချိန်ကာလလည်း ဖြစ်သည်။

ဝန်ကြီးလေးဦးသာရှိသော မြန်မာ့လွှတ်တော်တွင် ဝန်ကြီးသုံးဦးတို့က မြန်မာမင်းအုပ်ချုပ်သည့်စနစ်အား စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်အဖြစ် ၁၈၇၈ ခုနှစ်၌ ပြုပြင်ပြောင်းလဲလာရန်

---

[3]/ဒေါက်တာမင်းညို၊ မြန်မာ့သမိုင်းမှပြောသော မြန်မာ့နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်။ မြန်မာရေးရာ၊ (အမှတ် ၁၉၊ ဧပြီ၊ ၂၀၂၂၊ စာ ၉၈–၁၀၀)

[4]/Maung Maung Gyi, Burmese Political Value: The Socio–political Roots of Authoritarian (1983)

ကြိုးစားခဲ့ကြသည်။ အောင်မြင်သင့်သော်လည်း သီပေါမင်း၊ မိဖုရားစုဖုရားလတ်နှင့် ၎င်းတို့၏ အုပ်စုတို့သည် နိုင်ငံတော်အကျိုးထက် မိမိတို့၏အာဏာကိုသာ အဓိကအခြေခံထားခဲ့ကြသည်ကို သမိုင်းအထောက်အထားများအရ သိရသည်။ ၎င်းတို့သည် ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်းအား မလိုလားခဲ့ကြပေ။ အနာဂတ်အတွက်လည်း ကြိုတင်ပြင်ဆင်နိုင်ခြင်းမရှိကြသည့်အပြင် ရန်သူကို အလျှင်လိုစွာ တုံ့ပြန်လိုသည့်အတွေးအခေါ်များကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အနာဂတ်ရှိမည့် စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်သည် လေနှင့်အတူ လွင့်စဉ်သွားရရှာသည်။ ဘုရင်စနစ်သည်လည်း မြန်မာနိုင်ငံမှ ထာဝရပျောက်ကွယ်သွားခဲ့ရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတော်သည်ပင် နှစ် ၅၀ တိုင်အောင် ကမ္ဘာ့မြေပုံပေါ်မှ ကွယ်ပျောက်သွားခဲ့ရသည်။ အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ပြည်နယ်အဖြစ်၊ အိန္ဒိယနိုင်ငံသားအဖြစ် ရာစုနှစ်တစ်ဝက်ခန့် (၁၈၈၆–၁၉၃၆) နေထိုင်ခဲ့ရသည်။

ကုန်းဘောင်မင်း၏နောက်ဆုံးမင်းဆက်ဖြစ်သော သီပေါမင်းခေတ်ကို သုတေသနပြုလုပ်ရာတွင် မင်းဖြစ်ရန်မသင့်တော်သော မင်းသားငယ် သီပေါမင်းသားအား အဘယ်ကြောင့် ကင်းဝန်မင်းကြီးဦးကောင်းက မင်းအဖြစ် တင်မြှောက်ခဲ့ရသနည်းဟုဆိုသော မေးခွန်းအား သမိုင်းအထောက်အထားများမှ အဖြေရှာရန်လည်း လိုအပ်ပါသည်။ ထို့အပြင် အချို့နိုင်ငံရေးသိပ္ပံသုတေသနပညာရှင်များက ရေးသားသကဲ့သို့ "သက်ဦးဆံပိုင်စရိုက် ထွန်းကားသော မြန်မာနိုင်ငံ" ဟုဆိုကြသဖြင့် ဥရောပ၌ ပေါက်ဖွားခဲ့သော ဒီမိုကရေစီစနစ်နှင့်စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၌မထွန်းကားနိုင်ဟုဆိုသကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်။ ၎င်းတို့၏အဆိုသည် မှန်၊ မမှန် သုံးသပ်နိုင်ရန် အနောက်နိုင်ငံများ၌ ထွန်းကားခဲ့သော ဒီမိုကရေစီစနစ်နှင့်အတူ ပြောင်းလဲတိုးတက်လာသော စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်အား နားလည်ရန်လိုအပ်ပါသည်။ ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံရှိသမိုင်းအထောက်အထား၊ မှတ်တမ်းများအား ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ၍ အဖြေရှာရန်လည်း လိုအပ်ပါသေးသည်။

ဥရောပတွင်ဒီမိုကရေစီစနစ် ဆင့်ကဲဖြစ်ပေါ် ပေါ်ပေါက်လာပုံ

ဂရိနိုင်ငံ၏ပညာရှင်ကြီးအရစ်တိုတယ်(Aristotle, c. BC384~BC322)၏ ခေတ်ကတည်းက သုတေသနပြုလုပ်ထားသော နိုင်ငံရေးသိပ္ပံတွင် ဘုရင်စနစ် (Monarchism) ဆိုသည်မှာ မျိုးရိုးကိုအခြေခံ၍ ဘုရင် သို့မဟုတ် ဘုရင်မက မိမိတို့၏စိတ်ဆန္ဒရှိသည့်အတိုင်း အုပ်ချုပ်သည့်အစိုးရပုံစံဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အချို့နိုင်ငံရှိ ဘုရင် သို့မဟုတ် ဘုရင်မတို့သည် ရှိသမျှအာဏာအား ချုပ်ကိုင်၍ တစ်ဦးချင်းစီ၏ လူ့အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်မှုများကို ငြင်းပယ်၍ မိမိတို့၏ကိုယ်ကျိုးအတွက်သာ အုပ်ချုပ်သည့်ပုံစံမျိုးအား အကြွင်းမဲ့အာဏာရှင်စနစ် (Totalitarianism) မျိုးဟု သတ်မှတ်ထားသည်။ အခြားအုပ်ချုပ်ပုံနည်းမှာ ဘုရင်စနစ်မဟုတ်သော်လည်း လူနည်းစုဝါဒ (Oligarchy) ဖြစ်သော အစိုးရ၌ ပါဝင်ခွင့်ရှိသည်မှာ ဥစ္စာဓနပိုင်ဆိုင်မှုများ၊ လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်း မြင့်မြတ်သည့်လူတန်းစား၊ စစ်တပ်အတွင်း ရာထူး၊ ရာခံများ သို့မဟုတ် အောင်မြင်မှုများပေါ်အခြေခံပြီး အောင်မြင်သူများသာ ပါဝင်ခွင့်ရှိသည့်ပုံစံမျိုးဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့မှာ မြို့စား၊ နယ်စားကြီးများ(Aristocrats)မှ အာဏာကို ချုပ်ကိုင်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။

နောက်တစ်နည်းမှာ ပြည်သူများအား အာဏာပေးအပ်ထားပြီး ပြည်သူများမှ တိုက်ရိုက်ပါဝင်နည်း (Direct Democracy)ဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ ပြည်သူများမှ သွယ်ဝိုက်၍ရွေးချယ်ထားသော ကိုယ်စားလှယ်မှတစ်ဆင့် ပါဝင်သည့်နည်းဖြစ်သော ဒီမိုကရေစီစနစ် (Representative Democracy) ပုံစံမျိုးတို့ဖြစ်သည်။ တိုက်ရိုက်ပါဝင်သည့်နည်း (Direct Democracy) ဖြစ်သည့် ဒီမိုကရေစီစနစ်အား ခန့်မှန်းခြေ ဘီစီ ၇ ရာစု၊ ၆ ရာစု၌ ဂရိနိုင်ငံ အေသင်မြို့မှ စတင်ကျင့်သုံးခဲ့သည်ဟု ဆိုကြပါသည်။ မြို့ပြနိုင်ငံဖြစ်သဖြင့် မြို့သားများသည် မြို့တော်အား အုပ်ချုပ်နေသည့် ကောင်စီ(Boule)နှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးကြသည့် ညီလာခံ (Ekklesia)ရှေ့တွင် မိမိတို့ကိုယ်တိုင်တက်ရောက်၍ ဥပဒေများ ရေးဆွဲခြင်းနှင့် နေ့စဉ်အုပ်ချုပ်ရေးတွင် ပါဝင်စစ်ဆေးခွင့်ရှိခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း အမျိုးသားများသာ ပါဝင်ခွင့်ရှိသည်။ အမျိုးသမီးများနှင့်ကျွန်များအား တားမြစ်ထားသည်။

ဤစနစ်သည် လူဦးရေနည်းပါးသောမြို့များတွင်သာ ထွန်းကားနိုင်ခဲ့သည်။ အားနည်းချက်အနေဖြင့် အများစုဖြင့် ဆုံးဖြတ်ကြသဖြင့် လူနည်းစု၏ အခွင့်အရေးပပျောက်၍ လူများစု၏အနိုင်ကျင့်မှု (Tyranny of Majority) ထွက်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ ၎င်းကြောင့် ဒီမိုကရေစီစနစ်အပေါ် သံသယရှိသော အတွေးအခေါ်ပညာရှင်ကြီး ဆိုကရေးတီး (Socrate, c.BC470 ~BC399)သည် လူများစု၏ဆန့်ကျင်မှုကြောင့် ရေတိမ်နစ်ခဲ့ရသည်။ လူနည်းစု၏ အဆိုက မည်သို့ပင်မှန်ကန်စေကာမူ လူများစုက လက်မခံလျှင် ကျဆုံးမည်သာဖြစ်ပေမည်။ ဆိုကရေးတီးက ဒီမိုကရေစီစနစ်၏အားနည်းချက်များကို ရှေးဦးစွာ တွေ့မြင်ဝေဖန်ခဲ့သူလည်း ဖြစ်ပေသည်။ ဂရိတွင်အရစ်တိုတယ် (Aristotle, c.BC384~BC322) ၏တပည့်ဖြစ်သော အလက်ဇန္ဒရား (Alexander, 356~323) နန်းတက်လာသည့်အခါ တိုက်ရိုက်ဒီမိုကရေစီသည်ပင် မေးမှိန်ပျောက်ကွယ်သွားခဲ့သည်။ အသက် ၃၃ နှစ်မပြည့်ခင် နိုင်ငံများစွာကို တိုက်ခိုက်အနိုင်ရခဲ့သဖြင့် သရဲသဘက်ကဲ့သို့သော အာဏာရှင်ကြီးအဖြစ် ရောက်သွားရသော အလက်ဇန္ဒရားအား ဆရာဖြစ်သူ အရစ်တိုတယ်တွင် တာဝန်ရှိသဖြင့် ဆရာဖြစ်သူ "အရစ်တိုတယ် ကိုယ်တိုင် ဝိုင်အရက်တွင် အဆိပ်ထည့်သတ်ခဲ့သည်" ဆိုသော ပြောဆိုကြသည့် ပညာရှင်များလည်းရှိပေသည်။ ဂရိနိုင်ငံ၏အထွတ်အထိပ်သည်လည်း အလက်ဇန္ဒရား ကွယ်လွန်ခြင်းနှင့်အတူ ကျဆင်းသွားလေသည်။ အလက်ဇန္ဒရားဘုရင် ကွယ်လွန်ခါနီး မည်သူက အာဏာကိုဆက်ခံသင့်သနည်းဟုဆိုသောမေးခွန်းနှင့်ပတ်သက်၍ မေးမြန်းရာတွင် အင်အားအကြီးဆုံးသူကဆက်ခံရမည်ဟု မိန့်ဆိုခဲ့သောကြောင့် ဂရိအချင်းချင်း အာဏာလုကုန်ကြသည်။ အာဏာလုပွဲကြောင့် ဂရိတို့၏စည်းလုံးမှု အားနည်းသွားသည်နှင့်အမျှ ဂရိတို့၏ အခြားနိုင်ငံများအပေါ် လွှမ်းမိုးအုပ်စိုးမှုလည်း လျော့နည်းသွားသည်။ မကြာမီ အင်အားကြီးမားလာသော နောက်တက်ရောမနိုင်ငံသားများ၏လွှမ်းမိုးအုပ်စိုးခြင်းကို ခံသွားရသည်။ သို့သော်လည်း ဂရိတို့၏ယဉ်ကျေးမှုကို ဆက်လက်ခံယူကြသဖြင့် ဒီမိုကရေစီစနစ်သည် ရောမတွင် ဆက်လက်ရှင်သန်ခဲ့သည်ဟု ဆိုကြသည်။

ရောမခေတ်ရောက်သည့်အခါ၌လည်း ဂရိမြို့ပြနိုင်ငံကဲ့သို့ လွှတ်တော်တစ်ရပ်နှင့် ရောမမြို့သားများမှ တိုက်ရိုက်ရွေးချယ်တင်မြှောက်သည့် ဒီမိုကရေစီစနစ် ထွန်းကားလာပြန်သော်လည်း ဂျူးလီယက်ဆီဇာ (Julius Caesar–၁၀၀ BC~၄၄ BC) ၏တူသား

အော်ဂတ်စတတ်(Augustus–၂၇ BC~AD ၁၄) လက်ထက်မှစ၍ ဒီမိုကရေစီစနစ်သည် ဥရောပတိုက်တွင် ပျောက်ကွယ်ကုန်သည်။ ထို့နောက်ပိုင်းတွင် ဥရောပတိုက်၌ ဧကရာဇ်စနစ်၊ ဘုရင်စနစ် (Monarchism) သာ ထွန်းကားလာခဲ့သည်။ အေဒီ ၃၁၂ ခုနှစ်တွင် ရောမဧကရာဇ် ဘုရင်၊ ပထမ ကွန်စတင်တိုင်း (Constantine 1 အေဒီ ၂၇၂–အေဒီ ၃၃၇)က ခရစ်ယာန်ဘာသာ (Christian Religion)ကို ရောမနိုင်ငံ၏တရားဝင်ဘာသာရေးအဖြစ် သတ်မှတ်ခဲ့သောကြောင့် ခရစ်ယာန်ဘာသာနှင့်အတူ ဘုန်းကြီး (Priests)များသည်လည်း ဥရောပတိုက်တွင် တန်ခိုး သြဇာကြီးမားလာသည်။ ဘုရင်သော်လည်းကောင်း၊ ဧကရာဇ်သော်လည်းကောင်း ပြည်သူ များမှ ရွေးချယ်တင်မြှောက်ထားခြင်း မဟုတ်သောကြောင့် တရားဝင်မှု(Legitimacy) မရှိ ဖြစ်နေသည်။ ဘုန်းကြီး (Priests) များက ဖန်ဆင်းရှင် ဘုရားသခင်အလိုတော်အရ ပေးအပ် ခြင်းခံရသောအခွင့်အရေး (Divine Right) ကြောင့် ဘုရင်သော်လည်းကောင်း၊ ဧကရာဇ်သော် လည်းကောင်း ဖြစ်ရခြင်းကို ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ ဘုန်းကြီး (Priests) များက ကိုယ်တိုင် ကောင်းချီးပေးမှ တရားဝင်မှု (Legitimacy) ရသည်။ ထို့ကြောင့် ခရစ်ယာန်ဘုန်းကြီးများ သည် တန်ခိုးကြီးလာသည်။ ချမ်းသာကြွယ်ဝလာသည်။ ပုပ်ရဟန်းမင်း (Pope) ၏ သြဇာနှင့် ဓနသည် ဧကရာဇ်ကဲ့သို့ပင် ကြီးမားလာခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ဥရောပဘုရင်စနစ်သည် ဘာသာရေးနှင့် နိုင်ငံရေး ရောထွေးခဲ့သည်။ ထွန်းကားခဲ့သော အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်များသည် လည်း အကြွင်းမဲ့အာဏာရှင်စနစ် (Totalitarianism) မျိုးထက် မပိုခဲ့ပေ။

ဥရောပတွင် ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီစနစ်နှင့် စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်ပေါ်ပေါက်လာခြင်း

အင်္ဂလန်နိုင်ငံ၏ဂျွန်ဘုရင်(King John၊ ၁၁၉၉–၁၂၁၆)သည် မြို့စား၊ နယ်စားကြီးများ နှင့်ဆက်ဆံရာတွင် ရိုင်းစိုင်းခြင်း၊ မလေးစားခြင်း၊ ဥပဒေကျော်လွန်၍ဆောင်ရွက်ချက်များ ကြောင့် မှူးမတ်ကြီးများနှင့် စစ်ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ စစ်ရှုံးသဖြင့် ၁၂၁၅ ခုနှစ်တွင် အာမခံစာချုပ် ဖြစ်သော မက်ဂနာ ကာတာ (Magna Carta) ၌ လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သဖြင့် ပါလီမန်ဒီမိုကရေစီ (Parliamentary Democracy)၏ အခြေခံအုတ်မြစ်အား တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ ထို့အပြင် ၁၆၈၉ ခုနှစ်၌ပါလီမန်လွှတ်တော်တွင် ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သော အခွင့်အရေးများဆိုင်ရာ ဥပဒေများ (The Bill of Rights, 1689) ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သောအခါ အင်္ဂလန်နိုင်ငံတွင် သက်ဦး ဆံပိုင်ဘုရင်စနစ် ပျောက်ကွယ်၍ ကမ္ဘာ့ပထမဦးဆုံးသောစည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ် ဖြစ်လာ သည်။ ထို့နောက် ထိုအတွေးအခေါ်သည် ပျံ့နှံ့သွား၍ ဥရောပတိုက်တွင် စည်းမျဉ်းခံဘုရင် စနစ်အား ပထမဆုံးကျင့်သုံးသောနိုင်ငံမှာ ပိုလန်နိုင်ငံ (Poland)ဖြစ်ပြီး ၁၇၉၁ ခုနှစ်၌ စတင် ခဲ့သည်။ ၎င်းနောက် ပြောင်းလဲသွားသောနိုင်ငံများမှာ ဆွီဒင် (Sweden)က ၁၈၀၉ ခုနှစ်၊ နော်ဝေ (Norway) က ၁၈၁၄ ခုနှစ်၊ နယ်သာလန် (Netherlands) က ၁၈၁၅ ခုနှစ်နှင့် ဘယ်(လ်)ဂျီယမ် (Belgium) က ၁၈၃၀ ပြည့်နှစ်တို့တွင် ပြောင်းလဲသွားကြသည်။ အီတလီ နိုင်ငံလည်း ၁၈၇၀ ပြည့်နှစ်ရောက်သောအခါ စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်သို့ ပြောင်းလဲသွားသည်။

ထို ၁၉ ရာစုတွင် အာရှနိုင်ငံများထဲမှ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံမှလွဲ၍ မည်သည့်နိုင်ငံမျှ စည်းမျဉ်းခံ ဘုရင်စနစ်နှင့်ပတ်သက်၍ ရောင်ပြန်ဟပ်မှုကို တွေ့ရှိရခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ ထိုတစ်နိုင်ငံတည်း သောနိုင်ငံမှာ မြန်မာနိုင်ငံပင်ဖြစ်ပေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ သမိုင်းအကျဉ်း

၁၇၅၂ ခုနှစ်တွင် စတုတ္ထမြန်မာနိုင်ငံတော်နှင့် ကုန်းဘောင်မင်းဆက်ကို တည်ထောင်သော ဦးအောင်ဇေယျ ခေါ် အလောင်းဘုရား (၁၇၅၂-၁၇၆၀)နန်းတက်ပြီး အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် အုပ်ချုပ်နေသည့် ဗြိတိသျှတို့သည် ၁၇၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပုသိမ်မြစ်ဝရှိ ဟိုင်းကြီးကျွန်းတွင် အခြေစိုက်လျက်ရှိသည်။ အင်္ဂလိပ်စစ်ဗိုလ်လေး လက်စတာနှင့် မြန်မာမင်းဦးအောင်ဇေယျတို့ ချုပ်ဆိုထားသော တရားဝင်စာချုပ်အရ ဟိုင်းကြီးကျွန်းတွင် နေထိုင်ခွင့်ရှိကြသည်။ သို့သော်လည်း မွန်တို့၏ပုန်ကန်မှုတွင်မွန်တို့အား လက်နက်ရောင်းချခဲ့သောကြောင့် ဟိုင်းကြီးကျွန်းတွင် အခြေစိုက်လျက်ရှိသည့်ဗြိတိသျှတပ်အား ဦးအောင်ဇေယျတပ်၏ ချေမှုန်းခြင်း ခံခဲ့ရသည်။ သို့သော်လည်း ဗြိတိသျှ-မြန်မာစစ်ပွဲအဖြစ် နောက်ဆက်တွဲပေါ်လာခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဦးအောင်ဇေယျ၏တပ်တော်သည် စည်းလုံးညီညွတ်၍ အင်အားကြီးမားသည့်အချိန်ဖြစ်သည့်အပြင် အင်္ဂလိပ်နိုင်ငံ၏စစ်အင်အားများသည် အမေရိကတိုက်တွင် ပြင်သစ်နှင့်စစ်ပွဲများဖြစ်နေသည်။ ကိုးနှစ်မျှကြာသည့်အတွက် စစ်ပန်းနေသည်။ ဘဏ္ဍာရေးချို့တဲ့နေသည်။ ထို့အပြင် ဦးအောင်ဇေယျကလည်း စစ်မဖြစ်လိုသည်ကို ပြသမှုအနေနှင့် ဗြိတိသျှဘုရင်ထံ ချစ်ကြည်ရေးသဝဏ်လွှာပေးခဲ့သေးသည်။

၁၇၆၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဦးအောင်ဇေယျကွယ်လွန်သည့်အခါ သားတော်အကြီးဆုံးဖြစ်သူ နောင်တော်ကြီး (၁၇၆၁-၁၇၆၃) စစ်ကိုင်းမင်းအဖြစ် နန်းတက်လာပြီးသည့်နောက် ဗြိတိသျှတို့က ဟိုင်းကြီးကျွန်းအရေးနှင့်ပတ်သက်၍ လျော်ကြေးတောင်းဆိုခဲ့ရာ စစ်ကိုင်းမင်းက အင်္ဂလိပ်စစ်ဗိုလ်လေးလက်စတာနှင့် ချုပ်ဆိုခဲ့သောစာချုပ်ကို အသိအမှတ်မပြုသော်လည်း ဖမ်းဆီးထားသော ဗြိတိသျှများအား လွှတ်ပေးခြင်းနှင့် ပုသိမ်တွင် ရောင်းဝယ်ဖောက်ကားခွင့်အားပေးခဲ့သည်။ ဤနှစ်တွင် ဇင်းမယ်မြို့၏ပုန်ကန်မှုအား ပြန်လည်ထိန်းသိမ်းနိုင်ခဲ့သည်။

၁၇၆၃ ခုနှစ်တွင် နောင်တော်ကြီးဖြစ်သူစစ်ကိုင်းမင်း ကွယ်လွန်သွားသဖြင့် ဒုတိယသားတော် ဆင်ဖြူရှင် (၁၇၆၃-၁၇၇၆) နန်းတက်လာခဲ့ရာ ဤမင်းလက်ထက်တွင် ဇင်းမယ်၊ မဏိပူရ၊ ယိုးဒယားတို့ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းယူနိုင်ခဲ့သည်။ အိမ်နီးနားချင်းနိုင်ငံကြီးဖြစ်သော တရုတ်နိုင်ငံနှင့် လေးနှစ်ဆက်တိုက် လေးကြိမ်ဖြစ်သော "ပထမတရုတ်-မြန်မာစစ်ပွဲ(၁၇၆၅)၊ ဒုတိယတရုတ်-မြန်မာစစ်ပွဲ (၁၇၆၆)၊ တတိယတရုတ်-မြန်မာစစ်ပွဲ (၁၇၆၇)နှင့် စတုတ္ထတရုတ်-မြန်မာစစ်ပွဲ (၁၇၆၈) များဖြစ်ပေါ်ခဲ့"[5] သော်လည်း စစ်ရည်ဝနေသော မြန်မာတပ်များက အနိုင်ယူနိုင်ခဲ့သည်။ စတုတ္ထစစ်ပွဲတွင် တရုတ်တပ်များကိုဝိုင်းထားနိုင်ပြီး ၎င်းတို့က ရိက္ခာလည်း ပြတ်နေသောကြောင့် စစ်ပြေငြိမ်းရန်ပြောလာသည်။ မြန်မာစစ်ဗိုလ်များက စစ်ပြေမငြိမ်းလိုကြသော်လည်း "ဗိုလ်မှူးဝန်ကြီးမဟာသီဟသူရက ယခု တရုတ်ကိုနိုင်သော်လည်း တရုတ်တို့ ထပ်ခါထပ်ခါလာလိမ့်မည်။ စစ်ပြေငြိမ်းလျှင် တစ်ပြည်နှင့်တစ်ပြည် မဟာမိတ်ဖြစ်၍ အရောင်းအဝယ်တိုးပွားလိမ့်မည်"ဟု ပြောဆိုပြီးလျှင် မိမိတစ်ဦးတည်း တာဝန်ယူ၍ စစ်ပြေငြိမ်းသဖြင့် တရုတ်တို့ ပြန်သွားကြသည်။[6] ထို့နောက်ပိုင်း တရုတ်နှင့်စစ်ပွဲများမရှိတော့

---

[5]ဦးဘသန်း၊ မြန်မာရာဇဝင်၊ (၁၉၉၀၊ စာ ၁၃၇-၁၃၉)

[6]ဦးဘသန်း၊ မြန်မာရာဇဝင်၊ (၁၉၉၀၊ စာ ၁၃၉)

သည့်အပြင် မြန်မာနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံလုံးအား အင်္ဂလိပ်ကသိမ်းပြီးသည့်နောက် "၁၈၈၆ ခုနှစ်တွင် တရုတ်အစိုးရမှ မြန်မာနိုင်ငံမြောက်ပိုင်းတွင် ဗန်းမော်မြို့အထိနယ်မြေသည် တရုတ်တို့၏လက်အောက်ခံနယ်ဖြစ်သဖြင့် ပြန်ပေးရန် အင်္ဂလန်ရှိအစိုးရထံ တောင်းဆိုဖူးခဲ့သည်။"[7] ဗိုလ်မှူးဝန်ကြီးမဟာသီဟသူရနှင့် တရုတ်စစ်တပ်တို့ ထိုးထားသော စာချုပ်မရှိခဲ့လျှင် တရုတ်နိုင်ငံထဲ ပါသွားမည်မှာ သေချာသည်။ အင်္ဂလိပ်တို့ကလည်း တောင်းဆိုနိုင်စရာအထောက်အထားမရှိသည်ကို သိရှိပြီး ငြင်းဆိုနိုင်ခဲ့သဖြင့် တရုတ်အစိုးရ နောက်ဆုတ်သွားခဲ့ရသည်။

ဆင်ဖြူရှင်မင်းကွယ်လွန်သည့်အခါ သားတော်ဖြစ်သူ စဉ့်ကူးမင်း (၁၇၇၆–၁၇၈၂) က စတုတ္ထကုန်းဘောင်မင်းဆက်အဖြစ် ဆက်ခံသည်။ အမှန်မှာ ဦးအောင်ဇေယျ၏တတိယမြောက်သားတော်က ဆက်ခံရမည်ဖြစ်သော်လည်း မြေးတော်က မင်းဖြစ်သွားသဖြင့် နန်းတွင်း၏ အာဏာလုပွဲစတင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ အင်အားကျဆင်းသွားရခြင်း၏ အစဆိုပါက မှားနိုင်မည် မထင်မိပေ။ မင်းသက်ငါးနှစ်ကျော်တွင် ဒုတိယကုန်းဘောင်မင်းဆက် စစ်ကိုင်းမင်း (နောင်တော်ကြီး)၏သားတော် ဖောင်ကားစားမောင်မောင် (၁၇၈၂ ခုနှစ်တွင် ၇ ရက် နန်းစံခဲ့) က အာဏာသိမ်းခဲ့သော်လည်း ဦးလေးတော်သူ ဦးအောင်ဇေယျ၏စတုတ္ထသား ဦးဝိုင်းက အာဏာသိမ်းယူ၍ ဆင်ဖြူရှင်မင်း၏သားတော်ဖြစ်သူ စဉ့်ကူးမင်း (၁၇၇၆–၁၇၈၂) နှင့် စစ်ကိုင်းမင်း (နောင်တော်ကြီး)သားတော် ဖောင်ကားစားမောင်မောင် နှစ်ယောက်တို့အား ရှင်းလင်းပြီးသည့်အခါ ကုန်းဘောင်မင်းဆက်၏ လေးဆက်မြောက် ပဒုံမင်း (ဘိုးတော်ဘုရား၊ ၁၇၈၂–၁၈၁၉) အဖြစ် နန်းတက်သည်။ ၁၈ ရာစုနောက်ဆုံးပိုင်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပဒုံမင်း (ဘိုးတော်မင်း၊ ၁၇၈၂–၁၈၁၉) နန်းတက်နေစဉ်ကာလ ဖြစ်သည်။ ၁၇၉၇ ခုနှစ်တွင် ယိုးဒယားမှ ဇင်းမယ်အား လာရောက်သိမ်းယူလိုက်ခြင်းကြောင့် သွားရောက်တိုက်ခိုက်သိမ်းယူရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သော်လည်း မအောင်မြင်ခဲ့ပေ။ ဤသမိုင်းတစ်လျှောက်လုံး ရှေးအုပ်ချုပ်သူမင်းများက တည်ဆောက်ကာကွယ်ထားသည့် မြန်မာ့မြေအား ပထမဆုံး လက်လွှတ်လိုက်ရခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤအချိန်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏အခြေအနေသည် စတင်၍ ယိုယွင်းပျက်စီးလာသည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။

ပဒုံမင်း (ဘိုးတော်ဘုရား) (၁၇၈၂–၁၈၁၉)ပြီးလျှင် သတ္တမမြောက်ကုန်းဘောင်မင်းဆက်ဖြစ်သည့် မြေးတော် စစ်ကိုင်းမင်း (ဘကြီးတော်မင်း၊ ၁၈၁၉–၁၈၃၇) နန်းတက်လာသည့်အခါ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ကံကြမ္မာဆိုးဝင်လာခြင်းဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။ အဘိုးဖြစ်သူ ပဒုံမင်း (၁၇၈၂–၁၈၁၉) လက်ထက် ဇင်းမယ်မြို့ ယိုးဒယားလက်ဝယ်ပါသွားသော်လည်း နိုင်ငံတွင်းတည်ငြိမ်အေးချမ်းသာယာအောင် နည်းမျိုးစုံဖြင့် ဆောင်ရွက်နိုင်သေးသည်။ မြေးတော်ဖြစ်သည့် ဤမင်းသည် နိုင်ငံတော်အား သမ္မတမင်းတို့၏နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်နှင့်အညီ အုပ်ချုပ်နိုင်စွမ်းမရှိမှုကြောင့် မိဖုရား နန်းမတော်မယ်နုနှင့် မောင်ဖြစ်သူ မောင်အို၏လက်ထဲသို့ အာဏာရောက်ရှိသွားသဖြင့် နန်းတွင်းရေး မတည်မငြိမ် ဖြစ်ရသည်။ နိုင်ငံခြားရေးဆိုလျှင် ဘာမျှမဆောင်ရွက်နိုင်သကဲ့သို့ဖြစ်နေသည်။ အိမ်နီးချင်း အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် အင်အားကြီးမား

---

[7] Stewart, A.T.Q., The Pagoda War: Lord Dufferin and the Fall of the Kingdom of Ava, (1971, p.151)

သော ဗြိတိန်နိုင်ငံမှ အုပ်ချုပ်နေသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံဘက်မှ သံတမန်ဆက်ဆံရေး တိုးတက်ကောင်းမွန်အောင် မဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပေ။ ဗြိတိန်နိုင်ငံသည် ကမ္ဘာတွင် အင်အား အကြီးဆုံးနိုင်ငံ ဖြစ်နေသည်ကို မြန်မာအုပ်ချုပ်သူမင်းများဘက်မှ နားလည်သဘောပေါက်မှု နည်းနေခဲ့သည်ကို တွေ့ရသည်။ ခေတ်မီလက်နက်များကို တပ်ဆင်နိုင်ခြင်းမရှိ။ နိုင်ငံခြားသို့ ပညာတော်သင်များ ပို့ရန်လည်းမစဉ်းစား။ နိုင်ငံတော်အား ခေတ်မီနိုင်ငံတော် တည်ဆောက်ရန် ကြိုးပမ်းမှုလည်း အားနည်း။ အနာဂတ်အတွက် ပြင်ဆင်မှုကလည်း ဗလာ။ ဖြစ်လာမှဖြစ်သလို ရင်ဆိုင်လိုက်မည်။ "လာမည့်ဘေး ပြေးတွေ့"ဆိုသော အလျင်လိုသောအတွေးအခေါ်များ သာ အုပ်စိုးသူ မြန်မာမင်းတို့၏ခေါင်းထဲ၌ ကိန်းဝပ်နေပုံရသည်။ မြန်မာတို့၌ ရှေးကတည်းက ရှိနှင့်ပြီးသား နိုင်ငံတော်စည်းလုံးညီညွတ်ရေး၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နိုင်ရေး အတွေးအခေါ်များမှ ထုတ်နုတ်ပြီး နိုင်ငံတော်အား ကာကွယ်တိုးတက်နိုင်ရန် ပေါ်လစီများအား ရေးဆွဲနိုင်ခြင်း မတွေ့ခဲ့ရပေ။

ထိုအချိန်၌ မြန်မာနိုင်ငံ၏နယ်မြေများဖြစ်ကြသည့် "ရခိုင် ဓညဝတီမြို့နယ် ရှင်မဖြူ ကျွန်းတွင် စစ်တကောင်းမြို့ရှိ ကုလား (နိုင်ငံခြားသား)တို့မှ ၁၈၂၃ ခုနှစ် ဩဂုတ်လအတွင်း အလံထူ၍ တပ်လုပ်ပြီးလျှင် နှစ်လကျော် သုံးလ လူသူစောင့်နေကြောင်း"[8] ကြားသိရသည့် အခါ သံတမန်ရေးရာလမ်းကြောင်းဖြင့် ရှေးဦးစွာ ဖြေရှင်းနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းမှု လုံးဝမရှိ။ ရန်သူ အခြေအနေကို မလေ့လာ။ ဗြိတိန်နိုင်ငံ၏ရေတပ်အင်အားကို တွက်ချက်နိုင်စွမ်းလည်း မရှိ။ ဗြိတိန်၏ရေတပ်အင်အားကို မြန်မာတို့ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းမရှိသေးသည်ကို မသိသောကြောင့် ခိုင်မာတောင့်တင်းသော ရေတပ်ကိုလည်း မတည်ဆောက်နိုင်ခဲ့ပေ။ ဘက်ပေါင်းစုံ အားနည်း မှုများကြောင့် ၁၈၂၄ ခုနှစ်မှ ၁၈၂၆ ခုနှစ်အထိ ဖြစ်ပွားခဲ့သော အင်္ဂလိပ်နှင့်မြန်မာပထမ စစ်ပွဲတွင် မြန်မာတို့အရှုံးနှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ရခြင်းဖြစ်သည်။

အင်္ဂလိပ်များမှ စစ်ပြေငြိမ်း "ရန္တပိုစာချုပ် (၁၈၂၆ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ)"[9] အား မြန်မာ တို့က အားမတန်၍ မာန်လျှော့၍ အင်းဝမှ မိုင် ၄၀ ဝေးကွာသော ရန္တပိုအရပ်တွင် လက်မှတ် ရေးထိုးလက်ခံလိုက်ရသည်။ မြန်မာတို့က အင်္ဂလိပ်အား စစ်လျော်ကြေး တစ်ကုဋေကျပ် အား ပေးလိုက်ရသည့်အပြင် အနော်ရထာ၊ ဘုရင့်နောင်နှင့် ဦးအောင်ဇေယျတို့ တည်ဆောက် ထားသော မြန်မာနိုင်ငံ၏မြေပုံမှ အာသံ၊ မဏိပူရ၊ ရခိုင်နှင့် တနင်္သာရီနယ်များ ပေးလိုက် ရသည်။ ဤအချိန်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဘိုးဘွားများတည်ဆောက်ထားခဲ့သော မြန်မာ နိုင်ငံသည် တစ်စစီ စတင်ပြိုကွဲပျက်စီးသေးငယ်သွားသည့်နှစ်ဟု ပြောဆိုပါက မှားနိုင်မည် မဟုတ်ပေ။ စာချုပ်တွင် မဏိပူရနယ်၊ ကချာနယ်တို့အား မြန်မာတို့က အနှောင့်အယှက်မပြုရ ဟု ဆိုသောအချက် ပါဝင်သည်။ ဤသို့ဆိုခြင်းသည် ထိုနယ်မြေများအား မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပိုင်နက်မှ ခွဲထုတ်လိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ပို၍ဆိုးသည့်အဖြစ်က ယိုးဒယားနှင့်အင်္ဂလိပ်တို့ မဟာမိတ်ဖြစ်ကြောင်းကို မြန်မာတို့က အသိအမှတ်ပြုရပေမည်ဟု ဆိုထားခြင်းဖြစ်သည်။ ဤအချက်သည်လည်း မြန်မာနိုင်ငံပိုင် ဇင်းမယ်အား ယိုးဒယားက သိမ်းပိုက်ထားခြင်းကို တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုလိုက်သကဲ့သို့ ဖြစ်ရသည်။ အင်္ဂလိပ်မှ မြန်မာနိုင်ငံတစ်ဝက်နီးပါး

8/ ဦးမောင်မောင်တင်၊ ကုန်းဘောင်ဆက် မဟာရာဇဝင်တော်ကြီး၊ (၁၉၆၇၊ စာ ၃၆၅)

9/ ဦးဘသန်း၊ မြန်မာရာဇဝင်၊ (၁၉၉၀၊ စာ ၁၅၅)

သိမ်းထားနေပြီဖြစ်သောကြောင့် နယ်ချဲ့စနစ်ကိုတွန်းလှန်ရန် အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးအား တည်ဆောက်ရေးက အဓိကကျနေသည်ကို မြန်မာမင်းများသည် သဘောပေါက်ပုံမရှိခဲ့သည်မှာ သေချာပေသည်။ ၎င်းတို့အတွက် နိုင်ငံတော်အရေးထက် နန်းတွင်းရေး (အာဏာအရေး)က ပိုမိုအရေးကြီးနေပုံရနေသည်။ စစ်ကိုင်းမင်း (ဘကြီးတော်မင်း)၏ ညီတော်က အာဏာသိမ်းပြန်သဖြင့် အဋ္ဌမမြောက် ကုန်းဘောင်မင်းဆက် ရွှေဘိုမင်း (သာယာဝတီမင်း၊ ၁၈၃၇–၁၈၄၆)က နန်းတက်လာသည်။ ဤမင်းသည်လည်း ရန္တပိုစာချုပ်အား အသိအမှတ်မပြုလိုသော်လည်း နိုင်ငံတော်အား ခိုင်မာတောင့်တင်းအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းမရှိခဲ့ပေ။ အင်္ဂလိပ်နှင့်လည်း အဆင်ပြေအောင် အကောင်အထည်မဖော်နိုင်ခဲ့ပေ။ သံတမန်ရေးရာတွင် လွန်စွာညံ့ဖျင်း အားနည်းသည်ဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။ နောက်ဆုံးတွင် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာဖောက်ပြန်လာသဖြင့် မြန်မာ့နန်းတွင်းရေးလည်း ခေးမိုးအုပ်စိုးမှုအောက် ရောက်ခဲ့ရသည်။

နဝမမြောက် ကုန်းဘောင်မင်းဆက်ဖြစ်သည့် ပုဂံမင်း (၁၈၄၆–၁၈၅၂) တက်လာသည့်အခါတွင်လည်း ရန်ကုန်မြို့နှင့်ပတ်သက်၍ တာဝန်ရှိကြသည့် အမှုထမ်းများသည်လည်း အင်္ဂလိပ်နှင့်ပတ်သက်၍ ပြဿနာပေါ်လာသည့်အခါတွင် အေးချမ်းစွာဖြင့် ဖြေရှင်းနိုင်စွမ်းမရှိခဲ့သောကြောင့် ၁၈၅၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၂၀ ရက်နေ့တွင် ဒုတိယအင်္ဂလိပ်–မြန်မာစစ်ပွဲ ဖြစ်ရပြန်သည်။

ယခုကဲ့သို့ တိုင်းတစ်ပါးမှကျူးကျော်ဝင်ရောက်လာသဖြင့် အရေးကြီးသောအချိန်သွေးနီးရမည့်အစား အစ်ကိုဘုရင်ဖြစ်သူ ပုဂံမင်းနှင့် ညီများဖြစ်ကြသော မင်းတုန်းမင်းသား၊ ကနောင်မင်းသားတို့ကတစ်ဖက် အာဏာလုကြပြန်သည်။ ညီတော်များဘက်မှ နိုင်သဖြင့် မင်းတုန်းမင်း (၁၈၅၃–၁၈၇၈) နန်းတက်လာ၍ အင်္ဂလိပ်နှင့်ဆက်၍လည်း စစ်မတိုက်၊ စစ်ပြေငြိမ်းစာချုပ်လည်း လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းမရှိဘဲနှင့် စစ်ပြီးသွားသည်။ သို့သော်လည်း ပုသိမ်၊ မုတ္တမ၊ ပြည်၊ ရန်ကုန်နှင့် ပဲခူးနယ်များ မြို့များအပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တစ်ဝက်နီးပါးဖြစ်သော အောက်မြန်မာနိုင်ငံသည် ၁၈၅၂ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်လက်သို့ ပါသွားရပြန်သည်။

မင်းတုန်းမင်း (၁၈၅၃–၁၈၇၈)သည် ၁၈၅၇ ခုနှစ်တွင် ရတနာပုံ (မန္တလေး)သို့ နန်းသစ်ပြောင်းစိုက်ခဲ့သည်။ သားများစွာ မွေးထားသော်လည်း ညီတော်ကနောင်မင်းသားအား အိမ်ရှေ့မင်းအရာပေးထားသဖြင့် သားများအား ကျေလည်အောင် စီမံခြင်းမရှိမှုကြောင့် အာဏာလုပွဲဖြစ်ခဲ့သည်။ ၁၈၆၆ ခုနှစ်၌ အိမ်ရှေ့မင်း ကနောင်မင်းသားအား သားတော်များဖြစ်ကြသည် နောင်တော် မြင်းကွန်းမင်းသားနှင့် ညီတော်မြင်းခုံတိုင်မင်းသားတို့၏ လုပ်ကြံသတ်ဖြတ်ခြင်းခံရသည်။ မင်းတုန်းမင်းလည်း အသက်ဘေးမှ သီသီလေးလွတ်ခဲ့သည်။ ဤကဲ့သို့ဖြစ်ခဲ့သော်လည်း မင်းတုန်းမင်းသည် အရိုက်အရာဆက်ခံမည့်နည်းစနစ်အား အသစ်ပြုပြင်ပြောင်းလဲခြင်း မဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပေ။ အောက်မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံတစ်ဝက်နီးပါး အသိမ်းခံထားရသည့်ကာလတွင် မင်းတုန်းမင်းမှ မည်သူကိုမျှ အိမ်ရှေ့အရာကို ပေးအပ်ခြင်းမရှိခြင်းကလည်း နောင်တွင်ပြဿနာဖြစ်ပွားခဲ့သဖြင့် နိုင်ငံတော်အနေနှင့် နစ်နာခဲ့ရသည်။

"ကုန်းဘောင်မင်းဆက် ၁၁ဆက်"[10] ၌ တတိယမင်းဆက်ဖြစ်သော ဆင်ဖြူရှင်မင်း (၁၇၆၃–၁၇၇၆) နောက်ပိုင်း နန်းတက်လာကြသောမင်းဆက်များတွင် ဒသမမြောက်ဖြစ်ပြီး ဒုတိယနောက်ဆုံးမင်းဆက်ဖြစ်သည့် မင်းတုန်းမင်းကသာ အင်္ဂလိပ်အပါအဝင် ပြင်သစ်၊ အီတလီတို့နှင့် နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေး ကောင်းမွန်တိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ သက်ဦးဆံပိုင်အုပ်ချုပ်ရေးအား ကျင့်သုံးခြင်းမရှိ၊ မင်းဆိုးမင်းညစ်မဟုတ်သည်မှာ သေချာပေသည်။ ကျန်မင်းဆက်များ၏အုပ်ချုပ်ရေးများအား သက်ဦးဆံပိုင်စနစ်ဟု ဝေဖန်ပါက အချက်အလက်အနေဖြင့် ပြန်လည်တုံ့ပြန်ရန် ခဲယဉ်းသော်လည်း အမှန်မှာ ထိုမင်းများသည် ရှေးဟောင်းမဟာသမ္မတမင်း နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်အား မကျင့်သုံးခဲ့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ အဓိကအချက်မှာ ထိုမင်းများ၏ အာဏာအားတပ်မက်သည့် လောဘများခြင်းကြောင့် ဖြစ်ရသည်။ မင်းအုပ်ချုပ်ရေးစနစ်ကြောင့် မဟုတ်ပေ။ ဆဋ္ဌမမြောက်မင်းဖြစ်သည့် ပဒုံမင်း (ဘိုးတော်ဘုရား)သည် ၃၇ နှစ်ကြာအောင် အုပ်ချုပ်ခဲ့ရာ နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ရေးအတွက် လိုအပ်သည့် အုပ်ချုပ်ရေး၊ စီးပွားရေး၊ သာသနာရေးတို့အား ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများအား ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သော်လည်း နန်းတက်ခါစတွင် ၎င်း၏အာဏာတည်မြဲမှုရှိအောင် သံသယရှိသူမှန်သမျှ ရှင်းလင်းပစ်ခဲ့သည်။ ထိုအထဲတွင် ဆင်ဖြူရှင်မင်းလက်ထက်တွင် တရုတ်စစ်တပ်အား အနိုင်တိုက်ခဲ့သော သူရဲကောင်းဝန်ကြီး မဟာသီဟသူရကိုလည်း ရှင်းပစ်ခဲ့သည်ကိုတွေ့ရသည်။ သူရဲကောင်းများအား ဖျောက်ပစ်ခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏စစ်ရေးကဏ္ဍတွင် အားနည်းသွားရသည့် အကြောင်းရင်းတစ်ရပ်ဟုဆိုနိုင်ပေသည်။

မင်းတုန်းမင်းကသာ သာသနာသန့်စင်ရေးအပြင် နိုင်ငံတော်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ စက်မှုလက်မှုတိုးတက်ရေး၊ စည်းလုံးညီညွတ်ရေးနှင့်နိုင်ငံတကာချစ်ကြည်ရေး အထူးသဖြင့် အင်္ဂလိပ်နှင့် ချစ်ကြည်ရေးတိုးတက်အောင် လွှန်စွာကြိုးစားအားထုတ်ခဲ့သည့်မင်းဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။ မင်းတုန်းမင်းက အင်္ဂလိပ်သံတမန်များကို လက်ခံ၍ နှစ်နိုင်ငံချစ်ကြည်ရေးတိုးတက်လာသည်။ အင်္ဂလိပ်တရားဟောဆရာ ဒေါက်တာမတ်(စ) (Dr. Marks)အား စာသင်ကျောင်းဆောက်ပေးပြီး သားတော်များကိုလည်း အင်္ဂလိပ်စာသင်ကြားစေခဲ့သည်။ အမှုထမ်းများအားလည်း ပညာသင်လွှတ်ခဲ့သည်။ ထို့နောက် ၁၈၇၂ ခုနှစ်တွင် ကင်းဝန်မင်းကြီးအား မြန်မာနိုင်ငံ၏သံအဖြစ် အင်္ဂလန်ပြည်သို့ လွှတ်ခဲ့သည်။ ၁၈၇၃ ခုနှစ်တွင်လည်း ကင်းဝန်မင်းကြီးအား ချစ်ကြည်ရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး စာချုပ်များချုပ်ဆိုရန် ပြင်သစ်နိုင်ငံသို့ ထပ်မံစေလွှတ်ခဲ့သည်။

ကင်းဝန်မင်းကြီး ဦးကောင်းနှင့် စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ် (Constitutional Monarchy)

ကင်းဝန်မင်းကြီးနှင့်ပတ်သက်၍ အဆိုးမြင်ဖြင့် ရေးကြသည့်ရှုထောင့်လည်း ရှိကြသည်။ အထူးသဖြင့် သီပေါမင်းအား အင်္ဂလိပ်မှနန်းချ၍ အိန္ဒိယသို့ ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်သွားရခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ "ဦးကောင်းလိမ်ထုတ် မင်းဆက်ပြုတ်"ဟု ဆိုကြသည်။ အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့

[10]/ဦးဘသန်း၊ မြန်မာရာဇဝင်၊ (၁၉၉၈၊ စာ ၁၆၆) တွင် ကုန်ဘောင်ဆက် (နဝမ) သီပေါမင်းဟု ရေးသားထားသည်။

စနစ်အား လိုလားသူဟု ရေးသားထားသည်များလည်း ရှိသည်။ သို့သော်လည်း "မင်းတုန်းမင်းနှင့် သီပေါမင်းတို့၏သမိုင်း၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့်နိုင်ငံရေးတို့အားသုတေသနပြုလုပ်ကြည့်ခဲ့ရာတွင်"[11] ဦးကောင်းသည် အင်္ဂလိပ်နယ်ချဲ့စနစ်အား ဆန့်ကျင်လိုသော်လည်း အင်္ဂလိပ်တို့နှင့် ချစ်ကြည်ရေး ရနိုင်ရန် အချိန်ယူ၍ နန်းတွင်းအုပ်ချုပ်ရေး၏ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးအား ရှေးဦးစွာဆောင်ရွက်လိုသူဖြစ်သည်။ အလျင်လိုစွာ တုံ့ပြန်လိုခြင်းမရှိခဲ့ပေ။ အကြောင်းမှာ မြန်မာနိုင်ငံ၏ သံတမန်အဖြစ် "အင်္ဂလန်နိုင်ငံ (၁၈၇၂ ခုနှစ်)၊"[12] "ပြင်သစ်နိုင်ငံ (၁၈၇၃ ခုနှစ်)"[13] နှင့် အီတလီနိုင်ငံများသို့ ရောက်ရှိခဲ့ပြီး အနောက်နိုင်ငံများ၏ အရာရာတိုင်းတွင် ခေတ်မီတိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးနေပြီး အထူးသဖြင့် စက်မှုလက်မှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နေသည်ကို ကိုယ်တွေ့လေ့လာဖူးသူ ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလန်၌ ခေတ်မီစစ်လက်နက်များထုတ်လုပ်နေ၍ စစ်အင်အားလည်း ကြီးမားပုံကို မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ကြုံခဲ့ရသူ ဖြစ်သည်။ သီပေါမင်း (၁၈၇၈–၁၈၈၅ ခုနှစ်) လက်ထက်တွင် သေနတ်ဝန်ကြီး (ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး) ဆောင်ရွက်ဖူးသူ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအနေနှင့် အင်္ဂလိပ်နှင့် စစ်ဖြစ်သင့်၊ မသင့်ကို ခန့်မှန်းနိုင်မည်ဟု ထင်မှတ်မိသည်။

ထို့အပြင် ခေတ်သစ်အုပ်ချုပ်ရေးဖြစ်သော အင်္ဂလန်စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်အား လန်ဒန်ရှိ ပါလီမန်တွင် တက်ရောက်လေ့လာခဲ့သည့်အပြင် ပြင်သစ်နိုင်ငံ၏ သမ္မတစနစ်တို့အား ကိုယ်တွေ့မျက်မြင်ကြုံခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ မြန်မာမင်း၏အုပ်ချုပ်ရေးပိုင်းရှိ အမှုထမ်းများအနက် ကင်းဝန်မင်းကြီးသည် ဥရောပတိုက်၏ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၊ အင်္ဂလိပ်၏စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်အုပ်ချုပ် ရေး၊ ဒီမိုကရေစီစနစ်နှင့် လွှတ်တော်နှစ်ရပ်တို့အပြင် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားပေးစနစ်၊ မီးရထား ဆက်သွယ်ရေး၊ စက်မှုလက်မှု၊ သိပ္ပံပညာ၊ ပညာရေး၊ စစ်ရေးနှင့် စီးပွားရေး စသည်တို့သည် ဘက်ပေါင်းစုံ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်နေသည်ကို မျက်ဝါးထင်ထင် သိမြင်ခဲ့ရသူ တစ်ဦးဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အင်္ဂလိပ်နှင့်စစ်ဖြစ်ပါက ရှုံးမည်။ နိုင်ငံပျောက်မည်ကိုလည်း နားလည်သဘောပေါက်ပုံရသည်။ အင်္ဂလန်သို့သွားရောက်စဉ် အမြောက် ၁၉ ချက်ဖောက်၍ ကြိုဆိုခံခဲ့ရသည့်အပြင် ဘုရင်မမှစ၍ အိမ်ရှေ့မင်းသား၊ ဝန်ကြီးချုပ်နှင့် အမှုထမ်းများအပြင် ပြည်သူများက လှိုက်လှဲစွာ ကြိုဆိုခြင်းခံခဲ့ရသဖြင့် ကင်းဝန်မင်းကြီးအနေဖြင့် အင်္ဂလန်နိုင်ငံအား ရန်သူနိုင်ငံထက် မဟာမိတ်နိုင်ငံအဖြစ်သို့ ရောက်လိုသည်မှာ အမှန်ပင် ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရှေးရိုးနိုင်ငံတည်ဆောက်ရေးမဟာဗျူဟာ၌ အားကိုးအားထားပြုရမည့် မဟာမိတ်နိုင်ငံလိုသည်ဟု ဆိုထားသည်။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ဘုရင်စနစ်အား စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်အဖြစ်သို့ လက်ဦးပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးလုပ်လျှင် အင်္ဂလိပ်နှင့် ချစ်ကြည်ရေး တည်ဆောက်နိုင်မည်။ မဟာမိတ်သာ ဖြစ်မည်။ အင်္ဂလိပ်နှင့်စစ်ဖြစ်ရန်အကြောင်းမရှိလျှင် ကုန်းဘောင်မင်းဆက်လည်း ဆက်လက်တည်မြဲ၍ နိုင်ငံတော်အဓွန့်ရှည်နိုင်မည်ဟု ယုံကြည်သူဖြစ်သည်။ ကင်းဝန်မင်းကြီးနှင့် အယူအဆတူညီသူများမှာ မကွေး ဝန်ကြီး(ယောမင်းကြီး) ဦးဘိုးလှိုင်၊ ရေနံချောင်းဝန်ကြီး ဦးစိုးနှင့် မြို့သစ်မြို့စား ဝန်ထောက် ဦးအောင်ကိုးတို့ ဖြစ်ကြသည်။

---

[11]/Dr. Min Nyo MA (Law) Thesis, School of Law, Nagoya University, (1992)

[12]/ကင်းဝန်မင်းကြီးလန်ဒန်မြို့သွား နေ့စဉ်မှတ်တမ်း၊ ဦးဘေမောင်တင် တည်းဖြတ်၊ (၁၉၅၃၊ ပထမတွဲ၊ ၁၉၅၄၊ ဒုတိယတွဲ)

[13]/ကင်းဝန်မင်းကြီးပြင်သစ်နိုင်ငံသွား နေ့စဉ်မှတ်တမ်း၊ ဦးဘေမောင်တင် တည်းဖြတ်၊ ၁၉၂၈၊

သို့သော်လည်း ကင်းဝန်မင်းကြီး၏အုပ်စုနှင့် မတူ၊ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ဒုတိယအုပ်စုတွင် ဘုရင်နှင့်မိဖုရားမှဦးဆောင်၍ကြည်းတပ်အားကိုင်တွယ်နေသော တိုင်တားမင်းကြီး ဦးဖိုးနှင့် ရေတပ်တာဝန်ယူထားသော လှေသင်းအတွင်းဝန် ဦးရွှေမောင်တို့က အင်္ဂလိပ်အား ချက်ချင်းပြန်တိုက်ချင်နေကြသည်။ သို့သော်လည်း ၎င်းတို့အုပ်စုသည် ပြင်ဆင်မှု မရှိ။ အလျင်လို၍ စစ်တိုက်ချင်ခြင်းသာရှိသည်ကို တွေ့ခဲ့ရသည်။ နိုင်ငံတော်အား ရန်သူများဝိုင်းနေချိန်တွင် မိဖုရားစုဖုရားလတ်၏အဆိုးရွားဆုံး အပြုအမူက အလျင်လို၍ စစ်လိုလားသော ဒုတိယအုပ်စုအားထောက်ခံရုံသာမက ကုန်းဘောင်မင်းဆက်နှင့် နိုင်ငံတော်အကျိုးအတွက်သာကြည့်သော ကင်းဝန်မင်းကြီးထံ ထဘီနှင့်ကျောက်ပြင်ပို့ပေးရန်ဆိုသောစကားအား မိန့်ဆိုခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ဘုရင်နှင့်မိဖုရားတို့၏အုပ်စုသည် အစွန်းရောက်ဝါဒအားလိုလားသူများ ဖြစ်ကြသည်။ ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျပြီး အလယ်အလတ်လမ်းစဉ်ဖြစ်သော ကင်းဝန်မင်းကြီးအုပ်စု၏ နိုင်ငံတော် အစွန့်ရှည်ရေးအား ကာကွယ်လိုခြင်း အစီအစဉ်များကို ၎င်းတို့အုပ်စုက ဖျက်ဆီးပစ်လိုက်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ရလဒ်က မြန်မာနိုင်ငံ၏ကံကြမ္မာဆိုးလမ်းကြောင်းဆီသို့ ဦးတည်သွားစေတော့သည်။

“ဓမ္မဓိဋ္ဌာန်ကျပြီး အလယ်အလတ် လမ်းစဉ်ဖြစ်သော ကင်းဝန်မင်းကြီး အုပ်စု၏ နိုင်ငံတော် အစွန့်ရှည်ရေးအား ကာကွယ်လိုခြင်း အစီအစဉ်များကို ၎င်းတို့အုပ်စုက ဖျက်ဆီးပစ်လိုက် ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။”

ပို၍ဆိုးသည့်အချက်က “အင်္ဂလိပ်ကုန်သည်များနှင့်ဖြစ်ပွားသော သစ်မှုတွင် ရုံးတင်၍ အင်္ဂလိပ်တရားသူကြီးမှ ဆုံးဖြတ်ချက်အား နာခံသင့်ကြောင်း ရန်ကုန်ရှိအင်္ဂလိပ်မဟာမင်းကြီးကပေးသော အကြောင်းကြားစာကို ကင်းဝန်မင်းကြီးက လိုက်နာလိုသည်။ တိုင်တားမင်းကြီးဦးဖိုး စသောအခြားအရာရှိကြီးများက သီးခြားအုပ်စိုးသောနိုင်ငံဖြစ်သည့်အတွက် အိန္ဒိယက စေလွှတ်သော အရာရှိကြီးများ၏ဆုံးဖြတ်သည်ကို ခံရန်မလိုဟု ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည် သဘောတူသူလူညံ့များခြင်းကြောင့် ကင်းဝန်မင်းကြီး၏အကြံပျက်ရကြောင်း”[14] ကို ပုဂံဝန်ထောက်ဦးတင်က ဝေဖန်ရေးသားခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် ပုဂံဝန်ထောက်ဦးတင်၏ မှတ်တမ်းတွင်

[14]/ဦးတင်၊ မြန်မာမင်းအုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်း၊ (၁၉၃၂၊ စာ ၃၀၂ ဒုတိယတွဲ)

"အင်္ဂလိပ်မင်းကို ခုခံတိုက်ခိုက်ရန်စီမံကြသည့်အခါ၌လည်း ရှင်ဘုရင်နှင့် မိဖုရားက အားကြီးတိုက်ချင်သည်။ ကင်းဝန်မင်းကြီးနှင့် ကင်းဝန်မင်းကြီးအသင်းပါဖြစ်ကြသော တောင်ခွင်မင်းကြီး၊ ပေါက်မြိုင်အတွင်းဝန်နှင့် ကျောက်မြောင်းအတွင်းဝန်တို့က မတိုက်ရန် ခုခံပြောဆိုကြသည်။ ထိုအခါ တိုင်တားမင်းကြီးက လူများလွှတ်ထားပြီး အပြီးအစီးရှိကြောင်း စစ်စ၍တိုက်လျှင် အောက်နိုင်ငံက ထကြွလိမ့်မည်ဖြစ်ကြောင်းများနှင့် တိုင်တားဝန်ကြီးက အတင်းအမာပြောသည့်အတွက် တိုက်ရန် တိုင်တားဝန်ကြီးဘက်မှ သဘောတူသူအရေအတွက် များသည်။ ထိုအခါ ကျောက်မြောင်းအတွင်းဝန်သည် သူ၏ယောက္ခမတိုင်တား ဝန်ကြီးမျက်နှာကို စေ့စေ့ကြည့်ပြီးလျှင် သည်တစ်ခါ နိုင်ငံပါဆုံးတော့မည်ဆို၍ ငိုရှာသေးသည်။ သည်ကဲ့သို့ အင်္ဂလိပ်မင်း၏ လက်စဉ်းသိသူ လူကြီးများက တားမြစ်လျက်နှင့် အားမတန်ဘဲ ခုခံတိုက်ခိုက်သည့်အတွက် နိုင်ငံပျက်သည်"[15] ဟု ပုဂံဝန်ထောက် ဦးတင်က မှတ်ချက်ပြုခဲ့ပါသည်။

အမှန်မှာ မင်းတုန်းမင်း၏သားများထဲတွင် သီပေါမင်းအနေနှင့် ရှင်ဘုရင်ဖြစ်စရာအကြောင်းလုံးဝမရှိခဲ့ပေ။ အဘယ်ကြောင့် သီပေါမင်းသားအား နန်းတင်ခဲ့ရသည့် အကြောင်းအရင်းမှာ ကင်းဝန်မင်းကြီးသည် စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်သို့ ပြုပြင်ပြောင်းလဲချင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ပုဂံဝန်ထောက်ဦးတင် ရေးသားထားသော မြန်မာမင်းအုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်းအရဆိုလျှင် "ကင်းဝန်မင်းကြီး၏ ကြံစည်ရည်ရွယ်ချက်မှာ မင်းသားကြီးများ ရှင်ဘုရင်ဖြစ်လျှင် အင်အားရှိသည်။ အစွယ်အပွားများသည်။ မှူးမတ်များစကားကို နားထောင်မည်မဟုတ်။ အင်အားအစွယ်အပွားနည်းပါးသော သီပေါမင်းသားမှာ မှူးမတ်များ ပြုပြင်ရာ လိုက်နာလိမ့်မည်ဟူ၍ အယူရှိသည်။ ရှင်ဘုရင်ဖြစ်လာသည့်အခါ သီပေါမင်းသည် ကင်းဝန်မင်းကြီး၏ စကားကို နားမထောင်၊ ကင်းဝန်မင်းကြီး၏ စည်းစိမ်အလုပ်များကို ရှုတ်ချထား"[16] သည်များရှိသည်ဟု ရေးသားထားသည်။ ကင်းဝန်မင်းကြီးသည် သီပေါမင်းနန်းတက်စဖြစ်သော ၁၈၇၈ ခုနှစ်တွင် အနောက်နိုင်ငံ၏ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်အကြောင်း ပိုမိုနားလည်နိုင်ရန် အင်္ဂလန်နိုင်ငံသို့ သွားရောက်လေ့လာရန် တိုက်တွန်းစည်းရုံးခဲ့သည်။ အစဦးတွင် သီပေါမင်းသည် သွားလိုသည့်စိတ်မရှိသည့်အတွက် အင်္ဂလန်သို့ရောက်ဖူးသော မှူးမတ်များအား ညစဉ် သွားရောက်ရှင်းပြစေခဲ့သောကြောင့် သွားချင်စိတ်ပေါ်လာသည်။ သို့သော်လည်း "မိဖုရားကြီး၊ တိုင်တားမင်းကြီး ဖြစ်မည့်သူဦးဖိုး၊ ရနောင်မင်းသား ဖြစ်မည့်သူ မောင်တုတ်" တို့က "သောင်ပြင်မှာ လွှတ်သောခွေးကဲ့သို့ ဘိလပ် (အင်္ဂလန်)မှာ ဝေ့၍ သေရလိမ့်မည်ဟု"[17] သီပေါမင်းနောက်လိုက်များ၏ ကန့်ကွက်မှုကြောင့် "သီပေါမင်းသည် နားဝင်ပြီးလျှင် လန်ဒန်သွားရန် စီမံချက်ပျက်ရုံမက ချုပ်ထားသောမင်းသားမင်းသမီးများအားလုံးကို တိတ်တဆိတ် သတ်ပစ်သည်။"[18] ဤလူသတ်မှုကြီးကြောင့် အင်္ဂလိပ်သံတမန်သည်လည်း မြန်မာနိုင်ငံမှထွက်သွားသည်ဟု ဦးတင်က ရေးသားထားခဲ့သည်။ အင်္ဂလိပ်များဘက်မှ

15/ဦးတင်၊ မြန်မာမင်းအုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်း၊ (၁၉၃၂၊ စာ ၃၀၂-၃၀၃ ဒုတိယတွဲ)

16/ဦးတင်၊ မြန်မာမင်းအုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်း၊ (၁၉၃၂၊ စာ ၂၉၉-၃၀၀ ဒုတိယတွဲ)

17/ဦးတင်၊ မြန်မာမင်းအုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်း၊ (၁၉၃၂၊ စာ ၃၀၀ ဒုတိယတွဲ)

18/ဦးတင်၊ မြန်မာမင်းအုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်း၊ (၁၉၃၂၊ စာ ၃၀၀ ဒုတိယတွဲ)

မြန်မာမင်းနှင့်မဟာမိတ်ဖြစ်နိုင်ရန် လမ်းကြောင်းပျောက်သွားပြီ ဖြစ်သောကြောင့်ဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။

ထို့အပြင် မင်းသား ၄၀ ကျော်အား ဖမ်းဆီးခြင်းပြုလုပ်ရာတွင် ကင်းဝန်မင်းကြီး ပါဝင်ခဲ့သည်မှာ မှန်သော်လည်း မင်းသားများအား သတ်ဖြတ်ရန် မရည်ရွယ်ခဲ့ပေ။ ပါဝင်ခြင်းမရှိခဲ့သည်ကို တွေ့ရပေသည်။ "ကင်းဝန်မင်းကြီးရည်ရွယ်ချက်မှာ ဟံသာဝတီဆင်ဖြူရှင် (ဘုရင့်နောင်)သည် လက်ရဖမ်းမိထားသော ရှင်ဘုရင်များကို ကျွေးမွေးပြုစုသည့်အလား မင်းသားများကို ကောင်းစွာကျွေးမွေး၍ တစ်စုတည်း လုံခြုံစွာထားရန် အကြံရှိသည်။ ထိုကဲ့သို့ထားရန် နန်းတော်အနောက်မှာ ပြပေါက်မှတ်ဝင်းကြီးနှင့် အုတ်ဝင်းအတွင်း အိမ်တော်များလည်း ဆောက်လုပ်ဆဲရှိသည်"[19] ဟု ပုဂံဝန်ထောက်ဦးတင်က ရေးသားထားခဲ့ပါသည်။

ကင်းဝန်မင်းကြီးက စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်သို့ ပြောင်းလဲရန်ဆုံးဖြတ်လာရခြင်းအကြောင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပြောဆိုကြသည်မှာ "ဗြိတိသျှကိုယ်စားလှယ်အဖြစ်နှင့် ရောက်ရှိလာသော ဒေါက်တာကလီမင့်ထ် ဝီလျံစ် (Dr Clement Williams)က စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်သို့ ပြောင်းလဲရန် ကင်းဝန်မင်းကြီးအား အခြေခံဥပဒေဆွဲပေးခဲ့သည်"[20] ဟု ဆိုသည်။ ဤကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ မေဂျာ မက္ကမေဟန်က ဖြစ်နိုင်ကောင်းရှိသော်လည်း "ကင်းဝန်မင်းကြီးသည် လန်ဒန်မြို့ ပါလီမန်အမတ်တို့က ဗြိတိသျှတို့၏ နိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံစနစ်ကို ပြောပြသည်တွင် ထိုစနစ်ကို လွန်စွာသဘောကျနှစ်ခြိုက်ခဲ့သည်။"[21] ထို့အပြင် "မေဂျာ မက္ကမေဟန်က ကင်းဝန်မင်းကြီးသည် ထိုမှတ်ချက်တို့ကို အခြေပြု၍ မြန်မာဘုရင်မင်းမြတ်၏ နိုင်ငံတော်အတွက် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေတစ်ရပ်ကို ရေးဆွဲ၍ ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့သည်"[22] ဟု ဆိုသည်။ ဤဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေနှင့်ပတ်သက်၍ ဆရာကြီးမောင်ထင်က ပုဂံဝန်ထောက်ဦးတင်ရေးသော မြန်မာမင်းအုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်း၌ ကင်းဝန်မင်းကြီး၏ ဥပဒေ္ဒသနတွင် မူလဘူတဥပဒေကို တီထွင်ပြဋ္ဌာန်းပုံနှိပ်ခဲ့သဖြင့် ထိုဥပဒေသည် ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေလားဟုထင်မှတ်သော်လည်း ၎င်းဥပဒေအား ရှာ၍မတွေ့သေးဟု ဆိုပါသည်။ မည်သို့ပင်ဆိုကာမူ ကင်းဝန်မင်းကြီးနှင့်အယူအဆတူညီ၍ ဘုရင်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်အား ပြုပြင်ပြောင်းလဲ၍ စည်းမျဉ်းခံ ဘုရင်စနစ်ကို တည်ဆောက်လိုကြသည့်အုပ်စုမှာ မကွေးဝန်ကြီး (ယောမင်းကြီး) ဦးဘိုးလှိုင်က ဦးဆောင်ပြီး ရေနံချောင်းဝန်ကြီး ဦးစိုနှင့်မြို့သစ်မြို့စားဝန်ထောက် ဦးအောင်ကိုးတို့ ဖြစ်သည်။ ထိုအဖွဲ့ကိုယ်စား ဦးဘိုးလှိုင်က ဦးဆောင်ရေးသားခဲ့သော ရာဇဓမ္မသင်္ဂဟကျမ်းအား သီပေါမင်းနန်းတက်ပြီး နှစ်လခန့်အကြာ ခရစ်နှစ် ၁၈၇၈ ခုနှစ်တွင် တင်သွင်းဆက်သခဲ့သည်။

စာတမ်း၏အဓိက ရည်ရွယ်ချက်မှာ ရွေးကောက်ပွဲစနစ်ဖြင့် ပြည်သူ့လွှတ်တော်နှင့် ဆင်တူသည့် မြို့နယ်ကျေးရွာတို့၏ကိုယ်စားလှယ်များပါသောအသင်းနှင့် အမျိုးသားလွှတ်တော်နှင့် အလားတူဖြစ်သည့် မျိုးရိုးစဉ်ဆက်အတိုင်းဖြစ်လာသော မှူးမတ်များအသင်း

19/ဦးတင်၊ မြန်မာမင်းအုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်း၊ (၁၉၃၁၊ စာ ၃၀၀ ဒုတိယတွဲ)

20/မောင်ထင်၊ ယောမင်းကြီးဦးဘိုးလှိုင် အတ္ထုပ္ပတ္တိနှင့် ရာဇဓမ္မသင်္ဂဟကျမ်း၊ (၁၉၇၉၊ စာ ၁၅၆ ဒုတိယတွဲ)

21/မောင်ထင်၊ ယောမင်းကြီးဦးဘိုးလှိုင် အတ္ထုပ္ပတ္တိနှင့် ရာဇဓမ္မသင်္ဂဟကျမ်း၊ (၁၉၇၉၊ စာ ၁၅၇ ဒုတိယတွဲ)

22/မောင်ထင်၊ ယောမင်းကြီးဦးဘိုးလှိုင် အတ္ထုပ္ပတ္တိနှင့် ရာဇဓမ္မသင်္ဂဟကျမ်း၊ (၁၉၇၉၊ စာ ၁၅၇ ဒုတိယတွဲ)

ဆိုပြီး လွှတ်တော် နှစ်ရပ်ထားသည်။ သတင်းစာကိုလည်း မင်းပိုင်နှင့် နိုင်ငံတော်ပိုင်ဟု နှစ်မျိုးခွဲခြားထားသည်။ ဥပဒေများကို လွှတ်တော်နှစ်ရပ်တွင် ပြုစုကြသည့်အခါတွင်လည်း လွတ်လပ်စွာ သတင်းယူခွင့်ပေးထားသည်။ ထိုသတင်းစာများမှတစ်ဆင့် ပြည်သူများ၏အသံကို နားထောင်ရမည်ဟု ရေးသားထားပါသည်။ ဥပဒေကြမ်းကို မင်းကလက်မှတ်ထိုးလျှင် ဥပဒေဖြစ်သည်။ မင်းသည်လည်း သတ်မှတ်ထားသောလစာရ၍ လွတ်လပ်စွာ စည်းစိမ်ခံစားခွင့်ရှိသည်။ သို့သော်လည်း ဥပဒေအတိုင်းအုပ်ချုပ်ရမည်ဟု ဖော်ပြထားသည်။ ဤကဲ့သို့နည်းဖြင့် နိုင်ငံတော်ကိုအုပ်ချုပ်ပါက မြတ်စွာဘုရား ဟောကြားထားသော သန္တိပါတာ (စည်းဝေးတိုင်ပင်ခြင်း)ရှိ၍ “အပရိဟာနိယတရားခုနစ်ပါး”[23] ကို ကျင့်သုံးပါက နိုင်ငံတော်ထာဝရဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ပြီး အေးချမ်းသာယာသောနိုင်ငံတော် ဖြစ်မည်ဟု ရေးသားထားပါသည်။

ဤရာဇဓမ္မသင်္ဂဟကျမ်းအား ကင်းဝန်မင်းကြီး၏သဘောတူညီချက်ဖြင့် ဝန်ကြီးဖြစ်သော မကွေးဝန်ကြီး (ယောမင်းကြီး) ဦးဘိုးလှိုင်ကဦးဆောင်ပြီး ရေနံချောင်း ဝန်ကြီးဦးစိုနှင့် မြို့သစ်မြို့စားဝန်ထောက် ဦးအောင်ကိုးတို့ အမည်ဖြင့် တင်သွင်းခဲ့ကြသည်။ မကြာမီ သီပေါမင်း၏ အာဏာရှင်သရုပ်မှန် ပေါ်လာသည်။ ဦးဘိုးလှိုင်နှင့်အတူ ရေနံချောင်းဝန်ကြီး ဦးစိုနှင့်မြို့သစ်မြို့စားဝန်ထောက် ဦးအောင်ကိုးတို့အား ရာထူးမှနုတ်ပယ်၍ ထောင်သွင်းအကျဉ်းချလိုက်သည်။ ၎င်းနောက် “ကင်းဝန်မင်းကြီးကိုလည်း သေနတ်ဝန်အရာမှချ၍ မြောက်ဒဝယ်ဗိုလ်ကို သေနတ်ဝန်ခန့်၍ ရေနံချောင်းမြို့စားခန့်ထားသည်။ ကင်းဝန်မင်းကြီးကို ဥပဒေပြဋ္ဌာနမှာ ဌာနချုပ်အရာခန့်ထား၍ ဥပဒေပြုအရာရှိ”[24] အဖြစ်နေရတော့သည်။

ဤပုဂ္ဂိုလ်လေးဦးနှင့်အပေါင်းအပါတို့သည် ရာထူးနှင့်ငွေမမက်။ နိုင်ငံတော်အကျိုးအတွက်သာကြည့်ကြသော ပုဂ္ဂိုလ်များပင်တည်း။ ရှေးမြန်မာနိုင်ငံတော်၏စံပြပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ကြပေသည်။

ဆွေးနွေးသုံးသပ်ချက်

မြန်မာနိုင်ငံ၏ အုပ်ချုပ်ရေးအတွေးအခေါ်သည် အချို့သောပညာရှင်များစွပ်စွဲသကဲ့သို့ သက်ဦးဆံပိုင်စနစ်ဟု မဆိုနိုင်ပေ။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များက မင်းဆိုးမင်းညစ်များကို မလိုချင်ဆုံးဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် နေ့စဉ်ဘုရားရှိခိုးသော သြကာသ ဘုရားရှိခိုးနည်းတွင် ရန်သူမျိုးငါးပါးတွင်ပါသော မင်းဆိုးမင်းညစ်များအား မကြုံစေချင်ကြောင်းကို ထုတ်ဖော်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ အုပ်ချုပ်သူမင်းများကလည်း သူတို့သည် မင်းဆိုးမင်းညစ်မဟုတ်ကြသောကြောင့် တားမြစ်ခြင်းမရှိ၊ ခွင့်ပြုထားခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ထို့အပြင် မြန်မာရာဇဝင်များတွင် မင်းတို့၏လုပ်ဆောင်ချက်များကိုမှတည်၍ မင်းတို့ကွယ်လွန်လျှင် မင်းတို့၏ထူးခြားချက်များအပေါ် မူတည်၍ မင်း၏ဘွဲ့အမည်များလည်း ပေးလေ့ရှိသည်။ ဥပမာပေးရမည်ဆိုလျှင် ညောင်ရမ်းမင်းဆက်တွင် သာလွန်မင်းဟု အမည်တွင်ခြင်းမှာလည်း နိုင်ငံတော်အား သာလွန်ကောင်းမွန်အောင်ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။ မည်သည့်နိုင်ငံ

23/မောင်ထင်၊ ယောမင်းကြီးဦးဘိုးလှိုင် အတ္ထုပ္ပတ္တိနှင့် ရာဇဓမ္မသင်္ဂဟကျမ်း၊ (၁၉၇၉၊ စာ ၂၀၅-၂၁၉ ဒုတိယတွဲ)

24/ဦးတင်၊ မြန်မာမင်းအုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်း၊ (၁၉၃၂၊ စာ ၃၀၂ ဒုတိယတွဲ)

မဆို မင်းဆိုးမင်းညစ်များ ရှိကြပေသည်။ မြန်မာရာဇဝင်များတွင်လည်း ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သော မင်းများအား မင်းဆိုးမင်းညစ်ဟု သတ်မှတ်ရေးသားပြုစုထားခြင်းအား သရေခေတ္တရာခေတ်ကတည်းက ပြုစုထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။ ထိုမင်းဆိုးမင်းညစ်များကိုသာ သက်သေအထောက်အထားပြ၍ မြန်မာသမိုင်းအားဆုံးဖြတ်မည်ဆိုလျှင် မှန်နိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ ကုန်းဘောင်မင်းဆက်အား လေ့လာရာတွင် တတိယမြောက်ကုန်းဘောင်မင်းဆက် ဆင်ဖြူရှင်မင်းနောက်ပိုင်း တက်လာသောမင်းများတွင် မင်းတုန်းမင်းတစ်ဦးတည်းသာ မင်းကောင်းဟုဆိုနိုင်သည်။ ကျန်မင်းများတွင် မင်းဆိုးမင်းညစ်စာရင်းတွင် မဝင်ပါက မင်းညံ့များဖြစ်ကြမည်ဟု ထင်မိပါသည်။

သီပေါမင်းအားဆက်သခဲ့သော ရာဇဓမ္မသင်္ဂဟကျမ်းအား ၁၉၇၉ ခုနှစ်တွင် ဆရာကြီးမောင်ထင်က ယောမင်းကြီး ဦးဘိုးလှိုင် အတ္ထုပ္ပတ္တိနှင့် ရာဇဓမ္မသင်္ဂဟကျမ်းအား သုတေသနပြုစုပြီးရေးသားခဲ့သဖြင့် နိုင်ငံတော်တည်ဆောက်ရေးနှင့် ပတ်သက်သည့် မြန်မာ့နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်အား ယခုကဲ့သို့ သုတေသနပြုလုပ်နိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော်လည်း ဤစာတမ်းတွင် အသေးစိတ်ရေးသား ဆွေးနွေးတင်ပြထားခြင်း မရှိသေးပေ။ ရာဇဓမ္မသင်္ဂဟကျမ်းနှင့်ပတ်သက်၍ သုတေသနပြုလုပ်၍ အသေးစိတ်ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာထားသည့် စာတမ်းအား နောက်စာတမ်း၌တင်ပြဆွေးနွေးရန် ရည်ရွယ်ထားပါသည်။

ဤစာတမ်း၌ အဘယ်ကြောင့် ဒီမိုကရေစီနှင့် စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ် မည်ကဲ့သို့ဖြစ်ပေါ်လာရခြင်းအပြင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အကောင်အထည်ဖော်သော်လည်း မအောင်မြင်သည့် အကြောင်းအရင်းအား ရှာဖွေခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ထို့အပြင် ဦးကောင်းလိမ်ထုတ်၍ မင်းဆက်ပြုတ်ခြင်း မဟုတ်။ အလျှင်လိုသည့် နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်အား စွဲကိုင်ခြင်း၊ မင်း၊ မိဖုရားနှင့် အပေါင်းအပါများ ညံ့ဖျင်းခြင်းကြောင့် ကုန်းဘောင်မင်းဆက် ပြုတ်ရခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာအရေးကို နားလည်၍ အလျှင်မလို၊ နိုင်ငံတော်အကျိုးကိုသာ ကြည့်ကြသော အမှုထမ်းများဖြစ်သည့် ကင်းဝန်မင်းကြီး ဦးကောင်း၊ မကွေးမြို့စား ရွှေပြည်ဝန်ကြီး (ယောမင်းကြီး ဦးဘိုးလှိုင်)၊ ရေနံချောင်းဝန်ကြီးဦးစိုနှင့် မြို့သစ်မြို့စားဝန်ထောက် ဦးအောင်ကိုးတို့အား ထုတ်ပယ်ပစ်ခြင်းသည်လည်း မြန်မာနိုင်ငံတော်အတွက် နစ်နာခဲ့ရသည်။ ဘုရင်နှင့် မိဖုရားတို့က စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်ကို ဆန့်ကျင်ရခြင်းမှာ နိုင်ငံတော်အကျိုးကို မကြည့်၊ ကိုယ်ကျိုးကိုသာ ကြည့်ကြသည့် အုပ်ချုပ်သူများဖြစ်ကြောင်းကို ပုဂံဝန်ထောက်ဦးတင်က "အိမ်တော်ပါ လူညံ့များနှင့် အပါးတော်တွင်ခစားသော မှူးသားမတ်သားလူငယ်များကို သီပေါမင်းက ရာကြီးထူးကြီးပေးချင်လျက်နှင့် ကန့်ကွက်သော မှူးကြီးမတ်ကြီးရှိခြင်းနှင့် သီပေါမင်းနှင့် မိဖုရားကြီးသည် တိုင်းပြည်ကရသော အခွန်အတုတ်ငွေများအား အဟောသိကံ သုံးပစ်ချင်သည်များကို သုံးချင်တိုင်းမသုံးရအောင် မှူးမတ်များက ကန့်ကွက်ခြင်း"[25] တို့ကြောင့်ဟု ထောက်ပြထားပါသည်။

၁၈၇၈ ခုနှစ်ဖြစ်သော ၁၉ ရာစုနှောင်းပိုင်း၌လည်း စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်နှင့် ပတ်သက်၍ အာရှတိုက်တွင်မည်သည့်နိုင်ငံမှ စိတ်ဝင်စားခြင်း မရှိကြသေးပေ။ မြန်မာနိုင်ငံ

---

[25]/ဦးတင်၊ မြန်မာမင်းအုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်း၊ (၁၉၃၂၊ စာ ၃၀၁-၃၀၂ ဒုတိယတွဲ)

၏ နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်ဖြစ်သည့် မဟာသမ္မတမင်းအတွေးအခေါ်သည်လည်း အလွန်ရှေးကျသည့် အတွေးအခေါ်ဖြစ်သကဲ့သို့ စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်သည်လည်း ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ တရားတော်နှင့်ညီကြောင်းကို ယောမင်းကြီး ဦးဘိုးလှိုင်က ရာဇဓမ္မသင်္ဂဟကျမ်း၌ ရှင်းလင်းတင်ပြထားသည်။ ကင်းဝန်မင်းကြီးက သီပေါမင်းအား နန်းတင်ရသည့်အကြောင်းအရင်းမှာ ငယ်ရွယ်သူဖြစ်သည့်အပြင် တရားဘောင်၌ ကြာရှည်စွာနေထိုင်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ဗုဒ္ဓတရားတော်များနှင့်ညီညွတ်သည့် စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်အား နားလည်နိုင်သူဖြစ်မည်ဟု ယူဆပုံရသည်။ သီပေါမင်းသား မင်းဖြစ်လာသည့်အခါ ကင်းဝန်မင်းကြီး မျှော်လင့်ထားသကဲ့သို့ဖြစ်လာခြင်း မရှိခဲ့ပေ။

ကင်းဝန်မင်းကြီးက သီပေါမင်းသားအား မင်းအဖြစ်တင်မြှောက်မှုသည် မှားကြောင်းကို ကင်းဝန်မင်းကြီး၏တပည့်ရင်းဖြစ်သူ ပုဂံဝန်ထောက်ဦးတင်က အောက်ပါအတိုင်းသုံးသပ်ဝေဖန်ထားခဲ့ပါသည်။ "သီပေါမင်း ဘိလပ်သွားစေရန်အကြံပျက်သည့်ပြင် မင်းသား၊ မင်းသမီး၊ ဆွေတော်မျိုးတော်များကို တိတ်တဆိတ်သတ်ပစ်သည့်အခါ ငါ၏အကြံမှားလေစွဟု ပထမလက်ဦးနောင်တ။ ၎င်းနောက် သေနတ်ဝန်အရာကို နုတ်ထားသည့်အခါ ငါ့အကြံမှားလေစွဟု ဒုတိယနှစ်ကြိမ်မြောက်နောင်တ။ ၎င်းနောက် အင်္ဂလိပ်မင်းကို မတိုက်ရန် တားမြစ်ကန့်ကွက်ရာ မရသည့်အခါ ငါ့အကြံမှားလေစွဟု တတိယ သုံးကြိမ်မြောက်နောင်တရခြင်းအားဖြင့် ကင်းဝန်မင်းကြီး၏ အထင်အမြင်တခြား၊ အမှုသွားတခြားဖြစ်ပုံများသည် ပုဂံရာဇသင်္ကြံ အမတ်ကြီးအကြောင်းမှာ ဖော်ပြခဲ့သောအပြစ်များနှင့် တစ်သားတည်းထပ်တူကျဘိသကဲ့သို့ရှိသည်။ ကင်းဝန်မင်းကြီးသည် ကျွန်ုပ်ကျေးဇူးရှင်စင်စစ်ဖြစ်ပေသည်။ မပြစ်မှားထိုက် မပြစ်မှားအပ်ပေ။ ကဲ့ရဲ့ရှုတ်ချရာရောက်သောအကြောင်းများကို ရေးသားရန် မထိုက်ပေ။ သို့ရာတွင် ကျွန်ုပ်၏ စိတ်သဘောမှာ မုသားစကားဖြင့် အမျိုးသားတို့ဂုဏ်ရှိအောင်၊ ဟန်ဆောင်လိုခြင်း မရှိရုံမျှမက ယထာဘူတကျအောင် ဟုတ်တိုင်း မှန်ရာကိုသာ လိုက်နာဆောင်ရွက် လုပ်ကိုင်ရေးသားလေ့ရှိသည်ကို အစွဲပြု၍ ယခုစာတမ်းမှာလည်း ဟုတ်တိုင်းမှန်ရာကိုသာ၊ မကြွားမဝါ စေ့ငသေချာ၊ ကတိမပါ နောင်လာနောက်သားတို့ သတိထား၍ လိုက်နာရှောင်ကြဉ်ရန် ရေးသားကောင်းသည့်အတိုင်း အကြောင်းအားလျော်စွာ ရေးသားလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ သည်အရာတွင် အပြစ်တင်လိုသူတို့က အမိထမီကို သားလှစ်သည် ဆိုသောစကား၊ ကိုယ့်ပေါင်ကို ကိုယ်လှန်ထောင်းသည် ဆိုသောစကားများနှင့် အလားတူသည်ဟူ၍ ပြစ်တင်ပြောဆိုရန် ရှိသည်ကိုသိလျက်နှင့် အပြစ်တင်လျှင် ခံတော့မည်ဟု မှန်ကန်ရာကို လိုက်နာရေးသားခြင်းဖြစ်သတည်း။"[26]

ဦးတင်ဝေဖန်သကဲ့သို့ သီပေါမင်းအားနန်းတင်မိသည့်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံက အာရှတိုက်တွင် ပထမဆုံးစည်းမျဉ်းခံ ဘုရင်စနစ်ကို မတည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သည့်အမှားက ပစ္စုပ္ပန်သာမက အနာဂတ်မျိုးဆက်နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များအထိ အစွန်းရောက် နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်များကို လွှမ်းမိုးစေခဲ့သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်အား ကျင့်သုံးမိပါက မြန်မာ့နိုင်ငံရေး အတွေးအခေါ်အပေါ် အခြေခံထားသော ဒီမိုကရေစီစနစ်၏

[26]ဦးတင်၊ မြန်မာမင်းအုပ်ချုပ်ပုံစာတမ်း၊ (၁၉၃၂၊ စာ ၃၀၃၊ ဒုတိယတွဲ)

အခြေခံအုတ်မြစ်ကို ချနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ အရေးအကြီးဆုံးအချက်က အင်္ဂလိပ်နှင့် မဟာမိတ်ဆက်တိုက်ဖြစ်နေခဲ့လျှင် အင်္ဂလိပ်တို့က ၁၉၂၆ ခုနှစ်ကတည်းက စတင်အသုံးချခဲ့သောရွေးကောက်ပွဲစနစ်နှင့် ခေတ်မီအုပ်ချုပ်ရေးကိုမြန်မာနိုင်ငံက ရေးဦးစွာနားလည်သဘောပေါက်ကြမည် ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံနှင့်မကိုက်ညီသော အစွန်းရောက်နိုင်ငံရေးက မြန်မာ့နိုင်ငံရေးကိုလွှမ်းမိုးခဲ့မည်မဟုတ်ပေ။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ဖြစ်လာသောအခါ အနာဂတ်နိုင်ငံရေးအတွက်ကြိုတင်သုံးသပ်နိုင်ကြမည် ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးကို ဝေဖန်ပိုင်းခြားနိုင်လျှင် အာဏာရှင်စနစ်အပေါ် အခြေခံထားပြီး စစ်ရူးမည့် ဂျပန်နိုင်ငံနှင့် မဟာမိတ်ဖွဲ့ခဲ့မည်မဟုတ်ပေ။ အင်္ဂလိပ်နှင့် မဟာမိတ်ဖြစ်နေခဲ့လျှင် လွတ်လပ်ရေးရလာသောအခါ အင်္ဂလိပ်တို့ သိမ်းထားသောအာသံ၊ မဏိပူရနယ်မြေများအပြင် ကပ္ပလီကျွန်း(Andaman Island)လည်း မြန်မာနိုင်ငံထဲ၌ဆက်လက်ရှိနေမည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ဗြိတိန်အပါအဝင် အခြားအနောက်နိုင်ငံများဆီသို့လူသားရင်းမြစ်များဖန်တီးနိုင်ရန် ပညာတော်သင်များ မြောက်မြားစွာ စေလွှတ်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ အနောက်နိုင်ငံများကဲ့သို့ ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရက်တစ်နိုင်ငံအဖြစ် ငြိမ်းချမ်းသာယာပြီးတိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

ဂျပန်နိုင်ငံသည် အနောက်နိုင်ငံများနှင့် တစ်သားတည်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာရခြင်းမှာလည်း နန်းရင်းဝန်အီဝကူရ ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ (Iwakura Mission, 1871–1873) အမေရိကန်နိုင်ငံသို့ ၁၈၇၁ နှစ်မှ ၁၈၇၃ ခုနှစ်အထိသွားရောက်ခဲ့ပြီး ဂျပန်နိုင်ငံအား အနောက်နိုင်ငံများနှင့်တန်းတူ ရင်ပေါင်တန်းနိုင်ရန် ပညာသင်များအား အမေရိကန်၊ အင်္ဂလန်နှင့်အနောက်နိုင်ငံများဆီသို့ စစ်ရေးဆိုင်ရာသာမက စက်မှု၊ သိပ္ပံနှင့်ဆေးပညာဆိုင်ရာ ပညာတော်သင်များအား ဆည်းပူးရန်စေလွှတ်ခဲ့သည်။ ကင်းဝန်မင်းကြီး ၁၈၇၂ ခုနှစ် လန်ဒန်သို့ရောက်စဉ် အိမ်ရှေ့မင်း၏ညှော့ခံပွဲတွင် ဂျပန်နိုင်ငံမှ အနောက်တိုင်းဝတ်စုံများ ဝတ်ဆင်ထားသော ပညာတော်သင်များနှင့် တွေ့ဆုံသဖြင့် မေးမြန်းစုံစမ်းရာ ဂျပန်မှပညာတော်သင် “ကျားမစုစုပေါင်း ၆ဝဝ ကျော်”[27] ရှိသည့်အကြောင်းအား ၎င်း၏နေ့စဉ်မှတ်တမ်းတွင်ရေးသားထားပါသည်။ ၁၈၆၈ ခုနှစ်၌ ဂျပန်ရာဇဝင်တွင် နှစ်ပေါင်း ၄၅၆ ခုနှစ်မျှ ဂျပန်နိုင်ငံအား စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ရှိုးဂွန် (Shogun)ကအုပ်ချုပ်သောစနစ်မှ ဧကရာဇ် (Emperor, Tenno 天皇)က အုပ်ချုပ်သောစနစ်သို့ ပြန်လည်ပြောင်းခဲ့ရာ မေဂျီ ဧကရာဇ် (Meiji Tenno၊ ၁၈၆၈–၁၉၁၂) က နန်းတက်လာခဲ့သည်။ ထို့နောက် ခေတ်မီနိုင်ငံတော်ကို တည်ဆောက်ရန်ကြိုးစားခဲ့ကြသည်။ အနောက်နိုင်ငံသားများနှင့်အတူ ရင်ပေါင်တန်းနိုင်ရန် ဂျပန်အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးယဉ်ကျေးမှု ဝတ်စားဆင်မှုများနှင့် ကေသာ(ဆံပင်ပုံစံ)များအား အနောက်နိုင်ငံများ၏ပုံစံများအတိုင်း ကူးပြောင်းဝတ်ဆင်စေသည်။ ပြည်သူများမှ ဆန့်ကျင်မှု အနည်းငယ်ရှိခဲ့သော်လည်း မေဂျီဧကရာဇ် (Meiji Tenno) ကိုယ်တိုင်မှစ၍ လက်ခံခဲ့သဖြင့် အမျိုးသားရေးလှုပ်ရှားမှုအထိ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ မိမိတို့၏ယဉ်ကျေးမှုအား ထိန်းသိမ်းသည့်အနေဖြင့် အခါကြီးရက်ကြီးများတွင် ဝတ်ဆင်လေ့ရှိကြသဖြင့် ယခုထက်တိုင် ဂျပန်လူမျိုးတို့၏

[27]/ကင်းဝန်မင်းကြီးလန်ဒန်မြို့သွား နေ့စဉ်မှတ်တမ်း၊ ဦးဘေမောင်တင် တည်းဖြတ်၊ (၁၉၅၃၊ စာ ၁၇၈၊ ပထမတွဲ၊ ၁၉၅၄)

ယဉ်ကျေးမှုများကို တွေ့မြင်နေရဆဲဖြစ်သည်။ ဂျပန်နိုင်ငံသည် အပေါ်ယံအဝတ်အစားများ ပြောင်းလဲသွားသော်လည်း အတွင်းစိတ်က မျိုးချစ်စိတ်ရှိ၍ ပြောင်းလဲခြင်းမရှိခဲ့ပေ။ မြန်မာနိုင်ငံကမူ ကိုလိုနီနယ်ချဲ့စနစ်အပေါ် မုန်းတီးမှုအပေါ်အခြေခံကြသဖြင့် ဘောင်းဘီနှင့်စကတ်တို့အား ဝတ်ဆင်ခြင်းသည်ပင် ဖောက်ပြန်ရေးလက္ခဏာဟု အမျိုးသားရေးပြင်းထန်သူများက ယခုထက်တိုင် ဝေဖန်ပြောဆိုနေကြသည်ကို တွေ့မြင်နေရသေးသည်။

နိုင်ငံတော်အုပ်ချုပ်ရေးတွင်မူ ဂျပန်နိုင်ငံ၏ဘုရင်စနစ်သည် မေဂျီကေရာဇ် (Meiji Tenno)အား မိမိတို့၏ နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်ဖြစ်သည့်ကေရာဇ် (Tenno)အား နတ်ဘုရားကဲ့သို့ ဆက်လက်ကိုးကွယ်ခဲ့သည်။ ထိုမှသာ ပြည်သူပြည်သားများ၏ ပါဝင်ထောက်ခံမှုနှင့် စည်းလုံးညီညွတ်ရေးအား ဖန်တီးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မေဂျီကေရာဇ် (Meiji Tenno) အား အာဏာအများကြီးပေးထားသဖြင့် အင်္ဂလန်နိုင်ငံမှကျင့်သုံးသော စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်အဆင့်အထိ မရောက်ရှိခဲ့ပေ။ ထိုကဲ့သို့သော နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်ဖြင့် ခေတ်မီနိုင်ငံတော်တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ၁၉၀၅ ခုနှစ်တွင်ဖြစ်ပွားခဲ့သော ရုရှားနှင့်ဂျပန်စစ်ပွဲတွင် ဥရောပနိုင်ငံ၏ ရေတပ်အင်အားကြီးတစ်နိုင်ငံဖြစ်သည့် ရုရှားအား စစ်နိုင်ခဲ့သဖြင့် အာရှနိုင်ငံမှ ဂျပန်နိုင်ငံသည် ဥရောပနိုင်ငံများနှင့် တစ်တန်းတည်းအဆင့်သို့ ရောက်ရှိသွားတော့သည်။ ပထမကမ္ဘာစစ်ပွဲမှာ အမေရိကန်၊ အင်္ဂလိပ်တို့နှင့်ပူးပေါင်းပြီး ဆင်နွှဲခဲ့ရာ စစ်အောင်နိုင်သူ နိုင်ငံကြီးများထဲ ရောက်ရှိသွားခဲ့သော်လည်း ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ပွဲမှာကား ဂျာမနီ၊ အီတလီတို့နှင့်အပေါင်းမှားသွားခဲ့သဖြင့် အဏုမြူဒဏ်လည်းခံရ၊ တိုင်းပြည်လည်းနာ၊ ပြည်သူများလည်း နာခဲ့ရသည်။ ပြာပုံကျသွားခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း ၁၉၄၅ ခုနှစ် စစ်ကြီးအပြီး အမေရိကန်များ ရေးဆွဲပေးသည့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေအားရွေးချယ်၍ ဒီမိုကရေစီစနစ်အပေါ်အခြေခံသော စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်အား ကျင့်သုံးနိုင်ခဲ့သဖြင့် ဆယ်စုနှစ်အနည်းငယ်အတွင်း ကမ္ဘာ့အချမ်းသာဆုံးနိုင်ငံများထဲတွင် ပါဝင်လာအောင် ကြိုးစားနိုင်ခဲ့သည်။ အရှုံးထဲမှ အမြတ်ရအောင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံမှာကား ဦးဘိုးလှိုင်သည် သီပေါမင်း ပိုမိုနားလည်သဘောပေါက်ရန် အနောက်နိုင်ငံများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ကြသည်မှာ မြတ်စွာဘုရားဟောကြားခဲ့သော အပရိဟာနိယတရားရှိသောကြောင့်ဟု ရှင်းလင်းတင်ပြထားသည်။ တစ်နည်းဆိုရလျှင် စည်းမျဉ်းခံဘုရင်စနစ်ကိုကျင့်သုံးပါက အနောက်နိုင်ငံများကဲ့သို့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မည်ဟုဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ဤအရေးကြီးဆုံးအချက်၏အဓိပ္ပာယ်မှာ ဦးကောင်းနှင့်ဦးဘိုးလှိုင်အုပ်စု၏အတွေးအခေါ်မှာ အနောက်နိုင်ငံများ၏ဒီမိုကရေစီ နိုင်ငံရေးအား ကျဉ်းမြောင်းသောအမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်ဖြင့် ငြင်းပယ်ခြင်းမရှိပေ။ ပြစ်တင်ရှုတ်ချခြင်းလည်းမရှိပေ။ နိုင်ငံတော်ကို အေးချမ်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်အကောင်အထည်ဖော်နိုင်သော စစ်မှန်သောအုပ်ချုပ်ရေးအတွေးအခေါ်ဖြစ်သည့် "အပရိဟာနိယတရား ခုနစ်ပါး"[28] ပပျောက်နေလျှင် နိုင်ငံတော်လည်း မတိုးတက်၊ ပြည်သူများလည်း ဆင်းရဲဒုက္ခအတိနှင့်ရှိမည်ဟု ဆိုပါသည်။ အနောက်နိုင်ငံသားများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ချမ်းသာနေကြသည်မှာ အပရိဟာနိယတရားများရှိသောကြောင့်ဟု

[28]/မောင်ထင်၊ ယောမင်းကြီးဦးဘိုးလှိုင် အတ္ထုပ္ပတ္တိနှင့် ရာဇဓမ္မသင်္ဂဟကျမ်း၊ (၁၉၇၉၊ စာ ၂၀၅-၂၁၉ ဒုတိယတွဲ)

" အဘယ်ကြောင့် ဆိုသော် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း မရှိ၊ အလျှင်လိုသော စိတ်ဓာတ်ဖြင့် ဖြေရှင်းလိုခြင်း အတွေးအခေါ်သည် မြန်မာ့နိုင်ငံရေး လှုပ်ရှားမှုတိုင်း၌ အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍ တိုင်းတွင် ပါဝင် လှုပ်ရှားနေခြင်း ကြောင့် ဖြစ်သည်။ "

သီပေါမင်းအား ရှင်းပြခဲ့ပါသည်။ သို့သော်လည်း သီပေါမင်းက နားမလည် လက်မခံခဲ့သောကြောင့် နိုင်ငံတော်သာမက သီပေါမင်းကိုယ်တိုင်လည်း ဒုက္ခရောက်ရရှာသည်။ သီပေါမင်း၏ အုပ်ချုပ်ရေးအားနည်းသည့်အချက်တစ်ချက်မှာ ဥပဒေအတိုင်း မအုပ်ချုပ်နိုင်ခြင်းသည်လည်း နိုင်ငံတော် အားနည်းပျက်စီးရသည့် အကြောင်းအရာတစ်ရပ် ဖြစ်ပေသည်။ သီပေါမင်း အုပ်စိုးစဉ် ရေပန်းစားသောစကားမှာ "တိုင်ကွယ်ရင် ပျောက်" ဆိုသောစကား ဖြစ်သည်။ ဥပဒေများအား အကြင်သူတစ်ဦးသည် မည်မျှပင် ချိုးဖောက်စေကာမူ သီပေါမင်း၏ညာလက်ရုံးတိုင်တားမင်းကြီးက ကာကွယ်ပေးလျှင် ကျူးလွန်ခဲ့သမျှ အမှုများအားလုံး ပျောက်ခြင်းကို ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်သည်။

ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးကို နားလည်မည်ဆိုလျှင် နယ်ချဲ့စနစ်ဆိုသည်မှာ ပုံပြင်ထဲက ဝံပုလွေကဲ့သို့ဖြစ်၍ သိုးငယ်ကိုဖြစ်နိုင်သည့်နည်းဖြင့် စားတတ်သည့် ပုံပြင် ပမာကဲ့သို့ဖြစ်မည်ကို ၁၈၂၄ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် အုပ်ချုပ်သူများဖြစ်လာကြသည့်မင်းများက နားလည်ခြင်း ရှိပုံမရခဲ့ကြပေ။ အထူးသဖြင့် သီပေါမင်းက နားလည်မှုလုံးဝမရှိခဲ့ပေ။ ထို့အပြင် အင်္ဂလိပ်ကိုလိုနီ နယ်ချဲ့အား မည်ကဲ့သို့ကာကွယ်တွန်းလှန်လျှင် ရနိုင်မည့်နည်းကိုလည်း လေ့လာဆွေးနွေးရေးဆွဲခြင်းလည်း မရှိခဲ့သည်မှာ သေချာပေသည်။ မြန်မာ့အုပ်ချုပ်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ နိုင်ငံခြားရေးနှင့်ပတ်သက်၍လည်း ရှေးရိုးအုပ်ချုပ်ရေးအတွေးအခေါ်များ၌ မိမိထက် အင်အားကြီးသောနိုင်ငံနှင့် မဟာမိတ်ဖွဲ့ရန်လိုသည်ဟု ရှင်းလင်းစွာရေးသားထားပါသည်။ သို့သော်လည်း သီပေါမင်းနှင့် အပေါင်းအပါတို့သည် မည်သည့်နိုင်ငံနှင့်မဟာမိတ်ဖွဲ့သင့်သည်ကို ထောင့်ပေါင်းစုံမှဆွေးနွေးစဉ်းစား၍ မဟာဗျူဟာ၊ နည်းဗျူဟာများကို ပြုစုထားခြင်းမရှိခဲ့သည်ကို တွေ့ရပေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတော် ခိုင်မာတောင့်တင်းစေပြီး ပြည်သူအားလုံး စည်းလုံးညီညာစေနိုင်သော အတွေးအခေါ်ဖြင့် စည်းရုံးနိုင်ရေး ပေါ်လစီလည်း မရှိခဲ့ပေ။ မြန်မာနိုင်ငံ အင်အားချည့်နဲ့လျော့ပါးလာခြင်း၏ အခြားအကြောင်းရင်းတစ်ခုမှာ

မိမိတို့အုပ်စု အာဏာရရှိရေးသာ အဓိကထားကြသည့်မင်းက နောက်ပိုင်းတွင် ပိုများနေခဲ့သည်။ အမှုထမ်းများရွေးချယ်သည့်စနစ်ကိုလည်း ခေတ်မီအောင်ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးအား ဆောင်ရွက်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ အရည်အချင်းထက် မိမိတို့နှင့်နီးစပ်ရာ၊ သစ္စာရှိမည့်သူများကိုသာ ရွေးချယ်ခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံသည် သေးသထက် သေးသွားရခြင်း ဖြစ်ပေသည်။

သီပေါမင်းအုပ်ချုပ်သော ၁၈၇၈ ခုနှစ်နှင့် ၁၈၈၅ ခုနှစ်အကြား အတွေးအခေါ်နှစ်ရပ် ထိပ်တိုက်တွေ့နေခဲ့သည်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်သည်။ သီပေါမင်း၊ မိဖုရားစုဖုရားလတ်နှင့် တိုင်တားမင်းကြီးဦးဖိုးတို့၏အုပ်စုက တစ်ဖက်၊ ကင်းဝန်မင်းကြီးနှင့် ယောမင်းကြီး ဦးဘိုးလှိုင် အုပ်စုတို့က တစ်ဖက်ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့၏နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်တိုက်ပွဲ အရှုံးအနိုင်သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏အနာဂတ်အား လွှမ်းမိုးသွားမည်ကို မည်သူကမှ ရိပ်စားမိကြမည်မဟုတ်ပေ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်းမရှိ၊ အလျင်လိုသောစိတ်ဓာတ်ဖြင့် ဖြေရှင်းလိုခြင်း အတွေးအခေါ်သည် မြန်မာ့နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုတိုင်း၌ အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍတိုင်းတွင် ပါဝင်လှုပ်ရှားနေခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။ သီပေါမင်း နှင့် အပေါင်းအပါတို့ မှားခဲ့သော အလျင်လိုသောအတွေးအခေါ်များ လွှမ်းမိုးနေသမျှ နိုင်ငံတော်အေးချမ်းသာယာပြီး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေနိုင်မည့် အမျိုးသားသွေးစည်းညီညွတ်ရေးအတွေးအခေါ်ကို ပြုစုရေးသားနိုင်ကြမည် မဟုတ်ပေ။ ဖြေဆေးမတွေ့သေးသမျှ မြန်မာ့နိုင်ငံရေးပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရန် ခက်ခဲနေဦးမည် ဖြစ်ပေသည်။

ဒေါက်တာမင်းညို

Ref:

- McGraw Hill Education, Social Studies Workbook, Third Edition.
- McGraw Hill Education, Social Studies, Preparation for the GED Test, Fourth Edition.
- Kaplan, Social Studies, GED Test Prep 2022–2023.

&Sifapmif;vufyyfifSkwfcg;

oyduüu smpfnGa'gufvmrskçbefwif

“မုတ်ခါးကို ရှာလကာရည်၊ ရာပန်းဆီတို့နှင့်ရော၍
နဖူး၊ နားထင်တို့တွင် ပွတ်ပေးပါက
ခေါင်းကိုက်ပျောက်၏။
မုတ်ခါးလိမ်းဆေးသည်
မျက်စိနာခြင်း၊ ကိုက်ခဲခြင်း၊ ပူစပ်ခြင်း ပျောက်ကင်းစေ၏။”

မုတ်ခါးသည် အလွန်ကောင်းသော ဝမ်းနုတ်ဆေးဖြစ်၏။ နှစ်ပေါင်းများစွာကပင် စ၍ ယနေ့ထက်တိုင် ဆေးဝါးကုန်ကြမ်းအဖြစ် သုံးစွဲလျက်ရှိကြ၏။ တိုင်းရင်းမြန်မာ သမားတော်ကြီးများနှင့် အနောက်နိုင်ငံသမားတော်ကြီးများသည် မုတ်ခါးကို ကျွမ်းကျင်စွာ သုံးစွဲတတ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် မုတ်ခါးသည် ကမ္ဘာ့ဈေးကွက်၌ပင် မျက်နှာပွင့်လျက်ရှိပါသည်။

မုတ်ခါး၏ဂုဏ်နှင့်စွမ်းရည်ကို အရှင်နာဂသိန် ပုံပြဆေးအဘိဓာန်တွင် ဖော်ပြထားပုံမှာ "မုတ်ခါးသည် ဆီးကို သက်စေ၏၊ လေကို သက်စေ၏၊ ဓာတ်ချုပ်မှုကို ကာကွယ်၏၊ စမြင်းကို ကြေစေ၏၊ စမြင်းထိုးသော လေပူလေအောင့်နှင့် ဆီးပူထိုးသော လေပူလေအောင့်တို့ကို လွန်စွာအကျိုးပြု၏၊ အူအမြှေးများ ပါးခြင်း၊ ခြောက်ခြင်း၌လည်း အကျိုးပြု၏၊ ဝမ်းတွင်းရှိ အလုံးအခဲများ၊ရင်ဝရင်ခေါင်းတွင်ရှိသောအလုံးအခဲများကိုကြေလျောပျောက်ကင်းစေ၏"ဟူ၍ ဖော်ပြထားပါသည်။

မုတ်ခါးသည် နှင်းပန်းမျိုးရင်းဝင် ရှားစောင်းလက်ပပ်ပင်ငယ်မျိုးများ၏ အရွက်များကို လှီးဖြတ်ရာမှ ကျဆင်းလာသောအရည်များကို အပူပေးအငွေ့ပျံစေ၍ ထုတ်ယူရရှိသော ဆေးဝါးတစ်မျိုးဖြစ်ပါသည်။ ရှားစောင်းလက်ပပ်သည် အပူပိုင်းဒေသများတွင် ပေါများစွာ ပေါက်ရောက်ပြီး မြန်မာဆေးကျမ်းများအလိုအရ အေး . . ခါးသော အရသာရှိပြီး လေကို နိုင်၏။ အားကိုဖြစ်စေသော အစွမ်းသတ္တိရှိသည်ဟု မှတ်သားရပါသည်။

ရှားစောင်းလက်ပပ်နှင့် မုတ်ခါးတို့၏ အာနိသင်နှင့်အစွမ်းသတ္တိတို့မှာ ဤမျှမကသေး။ အနောက်တိုင်းဆေးကျမ်းကြီးများ၊ အလှကုန်ဆိုင်ရာသုတေသနစာတမ်းများတွင်လည်း အလွန်တန်ဖိုးရှိပြီး အစွမ်းထက်ကြောင်း ဖော်ပြထားကြပေရာ ရှားစောင်းလက်ပပ်မှ မုတ်ခါး ထုတ်လုပ်နည်းနှင့်ပတ်သက်သည့် အချက်အလက်များကို စီးပွားဖြစ်ထုတ်လုပ်နိုင်ရန်အလို့ငှာ ရေးသားတင်ပြလိုက်ပါသည်။

ရှားစောင်းလက်ပပ်

ရှားစောင်းလက်ပပ်ပင်များသည် အပူပိုင်းမိုးနည်းဒေသများတွင် ရှင်သန်လွယ်ကြကာ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပုဂံ၊ ညောင်ဦး၊ မြစ်ခြေ၊ လယ်ဝေး၊ မိတ္ထီလာ၊ ဝမ်းတွင်း၊ တက်သိမ်၊ ဆေးပေါက်(မြင်းခြံ)၊ ကျောက်ပန်းတောင်း၊ ပွင့်ဖြူ စသည့်ဒေသများတွင် သဘာဝအလျောက် အလေ့ကျပေါက်ရောက်လျက် ရှိကြ၏။ ရှားစောင်းလက်ပပ်ပင်၏ ရုက္ခဗေဒအမည်မှာ အေလိုဗီရာ (Aloe Vera Lian) သို့မဟုတ် အေလို ဘာဘဒင်းဆစ် (Aloe barbadensis Mill) ဖြစ်ပြီး မျိုးရင်းမှာ နှင်းပန်း (Liliaceae) ဖြစ်ပါသည်။

ရှားစောင်းလက်ပပ်သည် နှစ်ကြာခံ အရည်ရွှမ်းသော ပင်ပျော့ပင်ငယ်မျိုး ဖြစ်၏။ ပင်စည်လုံးသက်သက်မရှိဘဲ အပင်ရင်းမှ အရွက်များဖြာထွက်လျက်ရှိ၏။ အရွယ်ရောက်သော အပင်ဆိုပါက အရွက် ၁၀ ရွက်မှ ၁၂ ရွက်ခန့်အထိ ပါရှိနိုင်၏။ အသက်ရင့်လာလျှင် ၁၇ ရွက်အထိ ရှိတတ်၏။ ပုံ(၁)တွင် ရှုပါ။ အရွက်များသည် "ရွက်ထီး"များဖြစ်ကြပြီး ပုံသဏ္ဍာန်မှာ လုံ့စွပ်ပုံဖြစ်၏။ ထိပ်ချွန်၍ အနားတစ်လျှောက်တွင် ဆူးတိုများပါဝင်၏။ အရွက်မျက်နှာပြင်တွင် အမွေးများ မရှိပါ။ ရွက်ရင်း ထူ၏။ ရွက်သား ထူ၏။ အပေါ်အခွံ အစိမ်းနုရောင်ရှိပြီး

အတွင်း၌ ကျောက်ကျောက်ကဲ့သို့ ပျစ်ခဲ့သောအရည်အသားများ ပြည့်လျက်ရှိ၏။ အရွက်၏ အလျားမှာ နှစ်တောင်ခန့်ရှည်၍ အနံ လေးလက်မ၊ အထူ တစ်လက်မ၊ နှစ်လက်မခန့်အထိ ထူ၏။

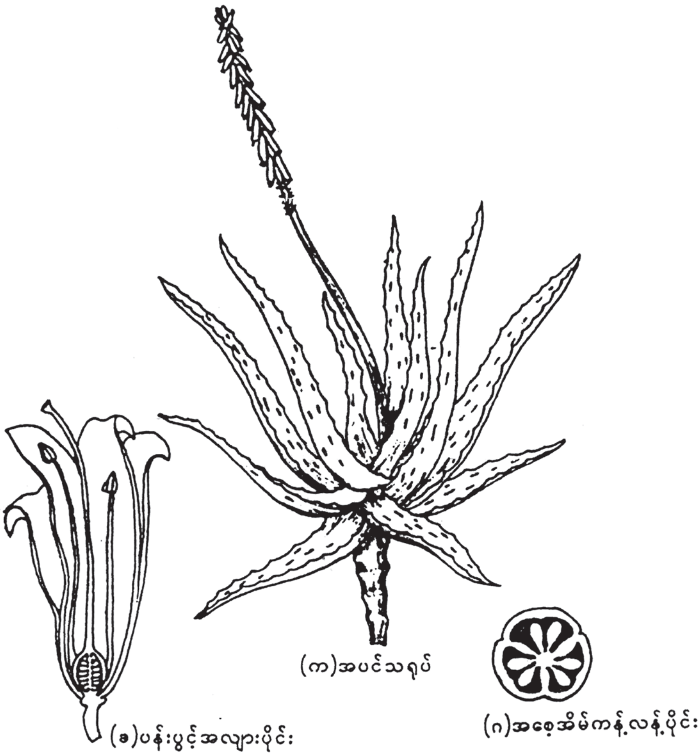

ပုံ(၁) ရှားစောင်းလက်ပပ်

အရွက်ကို ကန့်လန့်ဖြတ်ကြည့်ပါက ပုံ(၂)အတိုင်း တွေ့ရပါမည်။ ၎င်းပုံ(က)တွင် အပြင်အခြေခံ ပယ်ရီခိုင်မာတစ်ရှူး၊ အစာရေကြောစည်းနှင့် ကျိုခဲ့အရည်ဆောင်ယူထားသော အတွင်းအခြေခံ ပယ်ရီ ခိုင်မာတစ်ရှူးတို့ကို ဖော်ပြထားပါသည် ။ ပုံ(၂) တွင်မူ အရွက်ကန့်လန့် ဖြတ်ပုံ၏ အသေးစိတ်ကို ဖော်ပြထားပါသည်။

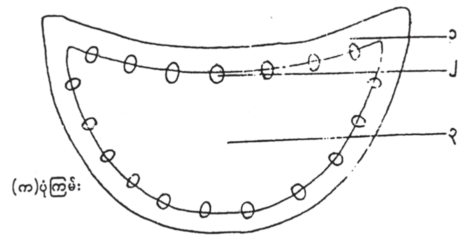

၁။ အခြေခံပယ်ရီခိုင်မာတစ်ရှူး၊ ၂။အစာရေကြောစည်း
၃။ ကျိချွဲရည်ဆောင်ယူထားသောအတွင်းအခြေခံပယ်ရီခိုင်မာတစ်ရှူး

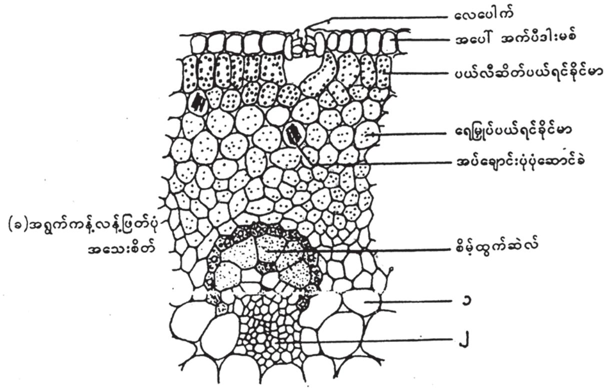

ပုံ(၂)အရွက်ကန့်လန့်ဖြတ်ပုံ

ရှားစောင်းလက်ပပ်ပင် စိုက်ပျိုးနည်း

ယခုအခါ ရှားစောင်းလက်ပပ်အရွက်များကို အလေ့ကျပေါက်သည့်အပင်တို့မှ စုဆောင်းရယူလေ့ရှိပါသည်။ ကုန်ထုတ်လုပ်မှုပြုလုပ်မည်ဆိုပါက လိုအပ်သည့်ပမာဏကို ပုံမှန်ရရှိနေစေရန် စိုက်ပျိုးပေးရမည် ဖြစ်သည်။ ခြောက်သွေ့ပြီး မြေဖြူ၊ သဲမြေ၊ ဆားငန်ထုထပ်သောနေရာ၊ ရေမဝပ်သည့်နေရာများတွင် ပေါက်ရောက်လေ့ရှိသည်။ အပူချိန် ၇၀ ဒီဂရီ F – ၈၀ ဒီဂရီ F ခန့်ကြိုက်၏။ အပင်ကြီးများမှ ကိုင်း(အရွက်) ဖြတ်စများကိုလည်းကောင်း၊ အစို့အညှောင့်များကိုလည်းကောင်း၊ အစေ့များကိုလည်းကောင်း မျိုးအဖြစ်သုံးနိုင်၏။ အစေ့ကို စိုက်ပါက ရေကို အနည်းငယ်သာသုံးရန် အထူးဂရုပြုရမည်။ ရေများလျှင် မကြိုက်ပါ။ ရွက်ဖြတ်များကို စိုက်ခြင်းက ပို၍ ထိရောက်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ တစ်နှစ်သားအရွယ် ပျိုးပင်ကို ပြောင်းရွှေ့ပြီး စိုက်ပျိုးနိုင်ပါသည်။ တစ်ပင်နှင့်တစ်ပင် တစ်လက်မခန့်ခွာ၍ အတန်းလိုက်စိုက်ပြီး တစ်တန်းနှင့် တစ်တန်း နှစ်ပေ ငါးလက်မခန့် ချဲ၍စိုက်သင့်ပါသည်။ ရေကို အနည်းငယ်စီလောင်းပေးနိုင်ပါသည်။ မြေဩဇာကျွေးရန် မလိုအပ်သော်လည်း မြေဩဇာကျွေးပါက ရှင်သန်မှုသိသာထွန်းကားလာကြောင်း တွေ့ရပါသည်။ သုံးနှစ်၊ လေးနှစ် အရွယ်ရောက်သောအခါ အရွက်ကို ရိတ်သိမ်းလေ့ရှိပါသည်။ အချို့ကလည်း နှစ်နှစ်၊ သုံးနှစ်အရွယ်၌ ရိတ်ကြ၏။

ရှားစောင်းလက်ပပ်မှ မုတ်ခါးထွက်ရှိမှုပမာဏ

ရှားစောင်းလက်ပပ်ပင်မှ လှီးဖြတ်ရရှိသော အရွက်ပေါင်း ၇၆၂ ရွက်ကို အရည်ထုတ်ယူရာ အရည်ပမာဏ ၅၂၀ မီလီမီတာရရှိပြီး ၎င်းမှမုတ်ခါး ၁၅၄ ဂရမ် ထုတ်လုပ်နိုင်ကြောင်း လက်တွေ့စမ်းသပ်ချက်တစ်ခုအရ သိရှိရပါသည်။ ရှားစောင်းလက်ပပ်အရွက်မှ စီးထွက်လာသော အရည်သည် သိပ်သည်းဆ ၁ ဒသမ ၀၃၅ ဂရမ်/စီစီ ရှိ၏။ အရွက်တစ်ရွက်မှ ပျမ်းမျှ အရည် ၀ ဒသမ ၇၅ မှ ၀ ဒသမ ၈၁ စီစီ သို့မဟုတ် ၀ ဒသမ ၇၈ မှ ၀ ဒသမ ၈၄ ဂရမ်ခန့်ထွက်၏။ ထိုအရည်မှ မုတ်ခါး ၂၆ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၂၇ ရာခိုင်နှုန်းခန့် ထွက်ရှိနိုင်ပါသည်။ ရှားစောင်းလက်ပပ် တစ်ဧကမှ တစ်ခါချက်လျှင် မုတ်ခါး ၁၀ ပိဿာခန့် ရရှိကြောင်းကိုလည်း မှတ်တမ်းများအရ သိရှိရပါသည်။

မုတ်ခါးတွင် အဓိကပါဝင်သောဓာတ်မှာ အေလိုအင် (Aloin) သို့မဟုတ် ဘာဘလိုအင် (barbaloin) ဓာတ်ဖြစ်၏။ ရှားစောင်းလက်ပပ်ပေါက်ရောက်ရာ ဒေသအပေါ်လိုက်၍လည်းကောင်း၊ ခူးယူသောရာသီဥတုအပေါ်လိုက်၍လည်းကောင်း သက်ဆိုင်ရာရှားစောင်းလက်ပပ်မှရသော မုတ်ခါးအတွင်း အေလိုအင်ပါဝင်မှု ကွာခြားကြောင်းတွေ့ရ၏။

ဒေသကိုလိုက်၍ အေလိုအင်ပါဝင်နှုန်းကွာခြားမှုများကို ဖော်ပြရမည်ဆိုပါက မိတ္ထီလာတွင် ၂၇ ရာခိုင်နှုန်း၊ ပုဂံတွင် ၂၇ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်း၊ မြင်းခြံတွင် ၂၅ ရာခိုင်နှုန်း၊ ရန်ကုန်တွင် ၂၁ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်း၊ ဓနုဖြူတွင် ၂၃ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်း၊ ပွင့်ဖြူတွင် ၃၂ ရာခိုင်နှုန်း ဟူ၍ တွေ့ရပါမည်။

ရှားစောင်းလက်ပပ်အရွက်ခူးသော ရာသီအရဆိုပါက ပွင့်ဖြူမြို့မှထွက်သော မုတ်ခါးတွင် မိုးရာသီ၌ အေလိုအင် ပါဝင်နှုန်းမှာ ၃၂ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ဖြစ်ပြီး ဆောင်းရာသီတွင် ၃၅ ရာခိုင်နှုန်း နှင့် နွေရာသီတွင် ၃၉ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရ၏။

သက်တမ်းနှင့်လိုက်၍မူ ပွင့်ဖြူမှရသော တစ်နှစ်သား ရှားစောင်းလက်ပပ်မှ ထုတ်ယူသော မုတ်ခါးတွင် အေလိုအင် ၃၂ ရာခိုင်နှုန်း၊ နှစ်နှစ်သား၌ ၃၄ ရာခိုင်နှုန်း၊ သုံးနှစ်သား ၃၆ ရာခိုင်နှုန်း၊ လေးနှစ်သား ၃၇ ရာခိုင်နှုန်း၊ ငါးနှစ်သား ၃၇ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်း၊ ခြောက်နှစ်သား ၃၈ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ခုနစ်နှစ်သားတွင် ၃၉ ရာခိုင်နှုန်းခန့်စီဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရပါသည်။

ထို့ကြောင့် နွေရာသီတွင် ခူးယူရရှိသောသက်တမ်းအရင့်ဆုံး ရှားစောင်းလက်ပပ်မှ မုတ်ခါးသည် အကောင်းဆုံးဖြစ်ပါသည်။ ပွင့်ဖြူမှရသော ရှားစောင်းလက်ပပ်မုတ်ခါး ထွက်ရှိမှုပမာဏကို ဇယား(၁)တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

ဇယား(၁) ပွင့်ဖြူမြို့နယ်မှရရှိသောရှားစောင်းလက်ပပ်မှမုတ်ခါးထွက်ရှိမှုပမာဏ

အရွက် အရေ အတွက်	ရှားစောင်း လက်ပပ် အစေးထုထည် (cm^3)	ရှားစောင်း လက်ပပ်အစေး အလေးချိန် (g)	အပူချိန် (k)	မုတ်ခါး အလေးချိန် (g)	ထွက်ရှိမှု ပမာဏ ရာခိုင်နှုန်း
၁၀	၈	၈.၂၈၀	၃၅၃–၃၆၃	၂.၁၆၂၁	၂၆.၁၁၂%
၁၀	၇.၅	၇.၇၆၂၅	၃၅၃–၃၆၃	၂.၀၉၂၁	၂၆.၉၅%
၁၀	၈.၁	၈.၃၈၃၅	၃၅၃–၃၆၃	၂.၁၉၈၂	၂၆.၂၂၁%

ဆေးကျမ်းဝင်မုတ်ခါး ALOES(B.P)

ဗြိတိသျှဆေးကျမ်းကြီး (B.P)တွင် မုတ်ခါးလေးမျိုးလေးစား ဖော်ပြပါရှိပါသည်။ ၎င်းတို့မှာ–

- Curacao or Barbados aloes
- Scotrine aloes
- Zanzibar aloes
- Cape aloes တို့ဖြစ်ကြပါသည်။

Curacao or Barbados aloes ဟာ ချောကလက်ညိုရောင်ရှိပြီး အလင်းပိတ်အခဲများဖြစ်ပါသည်။ အပိုင်းအစလေးတွေဟာ အလွန်သေးသွယ်၊ သေးငယ်များပြားလှတဲ့ ပရစ်ဇင်များ သို့မဟုတ် အပ်ချောင်းများအဖြစ် တွေ့ရပါသည်။

Scotrine aloes သည် ဝါညိုရောင် သို့မဟုတ် မည်းညိုရောင်ရှိပြီး အလင်းပိတ်အခဲများ ဖြစ်ပါသည်။ အပိုင်းအစငယ်များနှင့် အတော်အသင့်ကြီးမားလှသည့် ပရစ်ဇင်များသည် မညီမညာသော ထုထည်အဖြစ် ပေါင်းစပ်ထားပါသည်။

Zanzibar aloes သည် အသည်းညိုရောင်ရှိပြီး ချောမွေ့လုနီးပါး အနည်းငယ်ပွယောင်းသော အသွင်ရှိပါသည်။

Cape aloes မှာမူ ညိုမည်းမည်း၊ ညိုစိမ်းစိမ်းရောင်ရှိပြီး ထွင်းဖောက်မြင်နိုင်သော သဘောရှိပါသည်။

၎င်းမုတ်ခါးတို့သည် ကူရာကာအိုကျွန်း၊ ဘာဘဒိုစ်ကျွန်းနှင့်တောင်အာဖရိကရှိ ကိတ်ပြည်နယ်တို့မှ ထွက်ကြသောကြောင့် သက်ဆိုင်ရာအမည်များဖြင့် ခွဲခြားထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရှားစောင်းလက်ပပ်မှ ထုတ်ယူရရှိသော မုတ်ခါးသည် Curacao aloes နှင့် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ဓာတ်ဖွဲ့စည်းမှုဆိုင်ရာဆင်တူမှုရှိကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။

မြန်မာမုတ်ခါးမှုန့်တွင် ရေဓာတ် လေးရာခိုင်နှုန်းခန့်၊ ပြာဓာတ် ၂ ဒသမ ၇ ရာခိုင်နှုန်းခန့်၊ ဖိုင်ဘာ ၁ ဒသမ ၀၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့်၊ နိုက်ထရိုဂျင်ဓာတ် ၀ ဒသမ ၁၂၆ ရာခိုင်နှုန်းခန့် ပါဝင်ပါသည်။ ရေတွင် ပျော်ဝင်နိုင်သော ဓာတ်ပစ္စည်း ၇၂ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ပါဝင်၏။ အရက်တွင် ပျော်ဝင်သောပစ္စည်း ၅၇ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ပါဝင်ပါသည်။

မုတ်ခါးအသုံးဝင်ပုံ

မုတ်ခါးသည် ဝမ်းတွင်းရည်ကို သန့်စင်စေ၏။ အူအတွင်း အဆိပ်အတောက်ကို ဖယ်ရှားနိုင်၏။ အသားဝါရောဂါကို နိုင်၏။ အသည်းအတွင်းမှ အဆိပ်အတောက်ကိုလည်း ဖယ်ရှားနိုင်၏။ မုတ်ခါးမှုန့်ကို ဒဏ်ရာပေါ်သို့ဖြူးပေးပါက ရောဂါပိုးမှကာကွယ်ပြီး အနာကျက်စေသည်။ ရောင်ရမ်းခြင်းအတွက် သင့်တော်သည်။ နှုတ်ခမ်းတွင် အနာရှိပါက မုတ်ခါးကို ရေတွင် ဖျော်၍ လိမ်းနိုင်၏။

မုတ်ခါးကို ရှာလကာရည်၊ ရာပန်းဆီတို့နှင့် ရော၍ နဖူး၊ နားထင်တို့တွင် ပွတ်ပေးပါက ခေါင်းကိုက်ပျောက်၏။ မုတ်ခါးလိမ်းဆေးသည် မျက်စိနာခြင်း၊ ကိုက်ခဲခြင်း၊ ပူစပ်ခြင်း ပျောက်ကင်းစေ၏။ မုတ်ခါးမှုန့်ကို ဝိုင်အရက်နှင့်နယ်၍ ဦးခေါင်းတွင် လိမ်းပါက ဆံပင်ကျွတ်

ခြင်းမှ ကာကွယ်၏။ ထို့ပြင် မုတ်ခါး၊ ဝိုင်၊ ပျားရည်တို့ကို တော၍ သွားတို့ကိုပွတ်တိုက်ပေးပါက သွားဖုံး၊ လျှာနှင့် ပါးစပ်နာတို့ပျောက်ကင်း၏။ မုတ်ခါးကို အဓိကအားဖြင့် ဝမ်းနုတ်ဆေးအဖြစ် အသုံးပြုကြ၏။ မုတ်ခါးဆေး နှစ်ဂရမ်မှ သုံးဂရမ်သောက်သုံးပြီးပါက ၈ နာရီနှင့် ၁၂ နာရီအတွင်း ဆေးအစွမ်းပြမည် ဖြစ်၏။ အူမကြီးအတွင်း မုတ်ခါး၏ သိသာသည့် အကျိုးသက်ရောက်မှုမှာ သွေး စုခဲခြင်းကို လျော့ကျစေခြင်းဖြစ်ပြီး အူ၌ အနာရှိသူများ၊ ကိုယ်ဝန်ဆောင်များ၊ နို့တိုက်မိခင်များ အသုံးပြုရန် မသင့်ချေ။

“မုတ်ခါးသည် မီးယပ်နှင့် ပတ်သက်သည့် ဆေးများ ဖော်စပ်ရာတွင် အသုံးဝင်သည် သာမက ဆိုးဆေးအဖြစ် လည်းကောင်း၊ ပိုးသတ်ဆေးအဖြစ် လည်းကောင်း သုံးစွဲလျက် ရှိကြပါသည်။”

မုတ်ခါးသည် မီးယပ်နှင့်ပတ်သက်သည့်ဆေး များ ဖော်စပ်ရာတွင် အသုံးဝင်သည်သာမက ဆိုးဆေး အဖြစ်လည်းကောင်း၊ ပိုးသတ်ဆေးအဖြစ်လည်းကောင်း သုံးစွဲလျက် ရှိကြပါသည်။

ဝမ်းနုတ်ဆေးကောင်းတစ်လက်ဖြစ်သော မုတ်ခါးကို ယခုအခါ ဆေးပြားရိုက်၍ သုံးစွဲကြပါသည်။ မုတ်ခါး ၅၈ ရာခိုင်နှုန်းကို အလှုဆီ၊ အချိုရည်နှင့် ကရဝေးဆီအနည်းငယ် ရောနှော၍ ဆေးပြားပြုလုပ် နိုင်ပါသည်။ အချို့က လေဆေးနှင့်လည်းကောင်း၊ အားဆေးနှင့်လည်းကောင်း ရောနှောသုံးစွဲကြပါသည်။ အမှန်စင်စစ် မုတ်ခါးသည် အားအထားရဆုံး အိမ်သုံး ဆေးဝါးများတွင် တစ်ခုအပါအဝင်ဖြစ်ပြီး များစွာသော ဆေးကုမ္ပဏီများမှ ထုတ်လုပ်သော ဆေးဝါးတချို့၏ အခြေခံဆေးကုန်ကြမ်းလည်း ဖြစ်ပါသည်။

မုတ်ခါးထုတ်လုပ်နည်းစဉ်

၁။ ရှားစောင်းလက်ပပ် အရွက်အရင့်များကို အရင်း မှ(ပင်စည်မထိခိုက်စေဘဲ) ဓားဖြင့် ခပ်စောင်းစောင်း ဖြတ်ပေးပါ။ ယင်းဖြတ်ထားသောအရွက်များကို ဗွီ(V) ပုံသဏ္ဌာန်ရှိ သစ်သားရေတံလျှောက် သို့မဟုတ် ပလတ်စတစ်ဇလားအတွင်း၌ တစ်ဖက်တည်းကပ်၍ လည်းကောင်း၊ တစ်ဖက်တစ်ချက်စောင်း၍လည်း ကောင်း ထောင်ထားပေးပါ။ ဇလားသည် အနည်းငယ် စောင်းထားရန် လိုအပ်ပါသည်။ ထိုအခါ အရွက်၏ လှီး ထားရာအဝမှ အဝါရောင်အစေးများသည် ဇလား

တစ်လျှောက်စီးဆင်းလာပြီး နှုတ်ခမ်းဝမှတစ်ဆင့် အောက်ခံထားသော ဇလုံ သို့မဟုတ် ပုံးအတွင်းသို့ ကျဆင်းလာပါမည်။

၂။ ဤကဲ့သို့ ခံယူရရှိလာသော ရှားစောင်းလက်ပပ်အစေးများကို စုပေါင်းပြီး ပိတ်ပါးစဖြင့် စစ်ယူရပါသည်။ ယင်း စစ်ယူသန့်စင်ပြီးသော အစေးများကို ကြွေအိုး၊ ဒန်အိုး စသည့် သတ္တုအိုးတစ်ခုခုထဲတွင်ထည့်၍ မီးဖြင့်ကျိုချက်ပေးပါ။ အပူရှိန်ကို နည်းနိုင်သမျှနည်းအောင် ပြုလုပ်ရပါမည်။ မုတ်ခါးရရှိသည်အထိ အနည်းဆုံး လေးနာရီခန့် ကြာမည်ဖြစ်ပါသည်။ ကျိုချက်သည့်အခါ အပူရှိန်ကို အထူးသတိထားရန်လိုအပ်ပါသည်။ မီးအပူချိန်များသွားပါက မုတ်ခါး၏အာနိသင်သည် ပျက်စီးသွားနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ချက်လုပ်ချိန်တစ်လျှောက်လုံး၌ အပူချိန်ကို တတ်နိုင်သမျှ (၈၀° စင်တီဂရိတ်)ထက်မပိုအောင် ထားရှိပေးသင့်၏။ (၁၀၀° စင်တီဂရိတ်ထက် မည်သည့်အခါမှ မကျော်ရ)။

၃။ ကျိုချက်နေသောအချိန်၌ သစ်သားယောက်မဖြင့် အမြဲမပြတ်မွှေပေးနေရပါမည်။ မွှေပေးနေခိုက်တွင် ညောင်စေးကျလာသောအခါ အလိုရှိရာအိုးခွက် စသည်များတွင် လောင်းချ၍ ထားရမည်။ အရောင်မှာ ပထမတွင် ဝါရောင်သန်း၍ညို၏။ နောက်ကြာသောအခါ ညိုရောင်သန်း၍ မည်း၏။ အရောင်ကြည်လင် တောက်ပြောင်၍ တစ်ဖက်မှတစ်ဖက်သို့ မြင်သယောင်ရှိ၏။ အနံ့ဆိုးရွား၍ စူးရှသောအနံ့ထွက်၏။ ၎င်းသည် အကောင်းစားမုတ်ခါးများ ဖြစ်ပါသည်။

အချို့က ရှားစောင်းလက်ပပ်အရည်ကို မီးဖြင့်မချက်ဘဲ နေလှန်း၍လည်း ချက်လုပ်ကြပါသည်။ အရောင်မှာ နီညိုရောင်ရှိ၏။ ထိုကဲ့သို့ နေလှန်းချက်ခြင်းကဲ့သို့ အပူချိန်နိမ့်နိမ့်သုံးလျှင် အလင်းပိတ်၍ မီးဖြင့်ချက်ပါက ဖန်သားကဲ့သို့ မုတ်ခါးကိုရပါသည်။

ရရှိလာသောမုတ်ခါးခဲများကို အမှုန့်ပြုလုပ်၍လည်းကောင်း၊ ဆေးပြားရိုက်၍လည်းကောင်း ဆေးဝါးအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်ပါသည်။

ရှားစောင်းလက်ပပ်အစေးထုတ်ယူပုံ

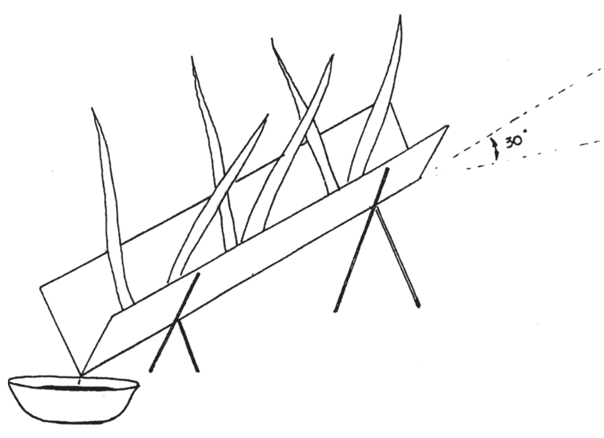

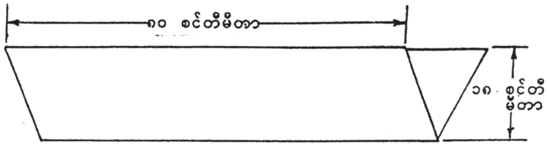

မုတ်ခါးချက်လေဟာပြုအိုး

မုတ်ခါးချက်လုပ်ရာတွင် သမားရိုးကျဒန်အိုး၊ ကြေးအိုးဖြင့် မီးထိုးကျိုချက်ရာ၌ အားနည်းချက်တစ်ခုမှာ ရှားစောင်းလက်ပပ်တွင်ပါရှိလာသော ရေများ ကုန်ခန်းသည်အထိ မီးအပူရှိန်ကြာမြင့်စွာပေးရသောကြောင့် ဆေးဝါးအာနိသင်များ လျော့ပါးသွားနိုင်လေသည်။ ထို့ကြောင့် လေဟာနယ်ပြုလုပ်ပြီး မွေတံပါပေါင်းအိုးဖြင့် အသုံးပြုကျိုချက်မှသာ အရည်အသွေးကောင်းမွန်သော မုတ်ခါးများ ရရှိနိုင်မည်ဖြစ်ပေသည်။ ထိုလေဟာပြုမွေတံပါပေါင်းအိုး၏ဒီဇိုင်းပုံကို ပုံ(၃)တွင် ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။ ဘွိုင်လာအိုး အခက်အခဲရှိပါက ရေနွေးငွေ့မသုံးဘဲ ဖွဲမီး၊ လွှစာမီး၊ ထင်းမီး စသည်တို့ဖြင့် တိုက်ရိုက်အပူပေးနိုင်သော လေဟာပြုပေါင်းအိုးပုံစံလည်း ရှိပါသည်။

စက်ပစ္စည်းတည်ဆောက်ပုံအသေးစိတ်

မုတ်ခါးသည် အပူကိုကြောက်၏။ အပူချိန် ၈၀°စင်တီဂရိတ်ထက်ကျော်လွန်၍ မရချေ။ အရည်အသွေးနှင့်အာနိသင်များ ကျဆင်းနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် မုတ်ခါးကို ညောင်စေးကျအောင်ကျိုရာ၌ ယင်းအပူချိန်ထက်မပိုအောင် လေဟာနယ်သုံး၍ဆောင်ရွက်နိုင်၏။ ခေတ်မီမုတ်ခါးချက်နည်းမှာ လေဟာနယ်ပြုနိုင်သောပေါင်းအိုးဖြင့် ချက်သောနည်းပင်ဖြစ်၏။ မုတ်ခါးချက်လုပ်ရန်အတွက် မုတ်ခါးနှင့်ထိတွေ့နိုင်သောနေရာတိုင်းကို အစွန်းခံသံမဏိ (Stainless Steel)ဖြင့် ပြုလုပ်သင့်၏။ အခြားအပိုင်းများကိုမူ ကြေးနီ၊ ကြေးဝါ၊ သံ စသည်တို့ဖြင့် အဆင်ပြေသလိုပြုလုပ်နိုင်ပါသည်။ အချင်း သုံးပေနှင့် အမြင့် လေးပေရှိသော ဆလင်ဒါပုံပေါင်းအိုးကို သုံးနိုင်သည်။ ဂျက်ကက်ပါနှစ်ထပ်ပေါင်းအိုးကို အတွင်း၌ရေနွေးငွေ့ ပိုက်ခွေများတပ်၍ အသုံးပြုလေ့ရှိကြ၏။ လေဟာနယ်ရအောင် လေဖိစက်ကို ပြောင်းပြန်တပ်၍လည်းကောင်း၊ ရေနော်ဆယ်အားသုံး ဗာရီမက်ထရစ်ခြေထောက် ကိရိယာကိုလည်းကောင်း သုံးကြသည်။ လေဟာနယ်သုံး ခေတ်မီမုတ်ခါးချက်ပေါင်းအိုးကို ပုံတွင်ဖော်ပြထားပါသည်။ ၎င်းတွင် မွေတံကို မော်တာဖြင့်လည်ပတ်စေ၍ ရေနွေးငွေ့ကိုမူ ဘွိုင်လာအိုးမှ ရယူရမည်ဖြစ်ပါသည်။

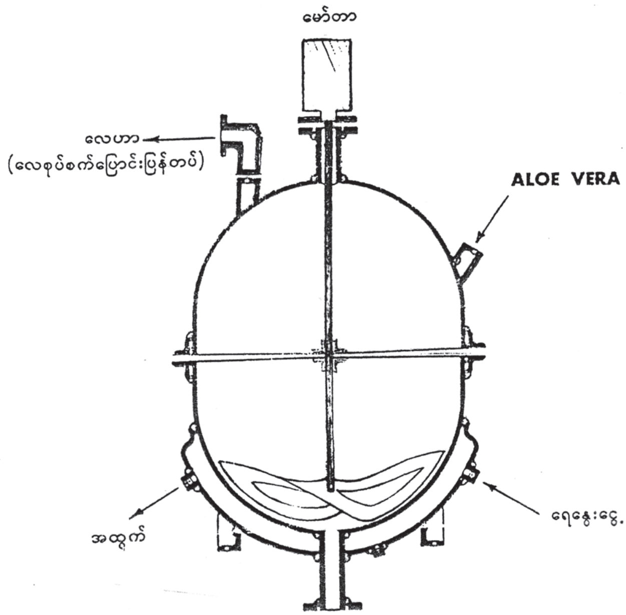

ပုံ(၃) လေဟာနယ်သုံး ခေတ်မီမုတ်ခါးချက်ပေါင်းအိုး

မုတ်ခါး၏ဖွဲ့စည်းပုံ

မုတ်ခါးသည် အဓိကအားဖြင့် အဝါနုရောင်ပုံဆောင်ခဲရှိ သကြားပျက်အေလိုအင် သို့မဟုတ် ဘာဘလိုအင်ဒြပ်ပေါင်းဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပါသည်။ အေလိုအင်သည် တက်ထရာ ဟိုက်ဒရောဆီမီသိုင်းအင်သရာကွီနုန်းမှ ဆင်းသက်လာ၍ အီမိုဒင်နှင့် ဆက်စပ်မှုရှိပါသည်။

အေလိုအင်၏ အရည်ပျော်မှတ်မှာ ၁၄၈°စင်တီဂရိတ်ဖြစ်ပြီး မော်လီကျူးအလေးဆ ၄၁၈ ဆ ဖြစ်ပါသည်။ ဓာတုဗေဒဖော်မြူလာမှာ $C_{21}H_{22}O_9$ ဖြစ်ပါသည်။

နိဂုံး

ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အဖိုးတန်ဆေးကောင်းတစ်လက် မုတ်ခါးသည် ယခုအခါ အစစ်အမှန် ရှားပါးလာကြောင်း တွေ့ရှိရပါသည်။ မုတ်ခါးရည်ကျိုနေစဉ် ဆားခါးအနှစ်များကို အမှုန့်ထောင်းပြီး ထည့်သွင်း အတုပြုလုပ်ကြပါသည်။ အစစ်နှင့်အတုကွာခြားမှုရှိပါ၏။ မုတ်ခါးအတုသည် အန္တရာယ်ဖြစ်စေပြီး ဝိသမစီးပွားရေးသမားများ အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေသည်။ ဆေးပစ္စည်းထုတ်လုပ် ရောင်းချသူများသည် မုတ်ခါးစစ်စစ်ကိုအသုံးပြုရန် လိုအပ်ပါကြောင်း တင်ပြလိုက်ရပါသည်။

သိပ္ပံကျော်စွာ ဒေါက်တာမျိုးသန့်တင်

Ref:

- သနပ်ခါးနှင့်အခြားအလှကုန်ထုတ်လုပ်နည်းပေါင်းချုပ်၊
- ခတ္တိယအသုံးချသိပ္ပံနှင့်နည်းပညာဂျာနယ်ပေါင်းချုပ်။

yifv,f a&jyifrif;wufjcif;ESifh jrefmEdkifiH

ausmf0;D

“၁၉၉၃ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်ကြား
နှစ်ပေါင်း ၃၀ အတွင်း
ကမ္ဘာ့ပျမ်းမျှပင်လယ်ရေပြင်သည်
၉၈ ဒသမ ၅ မီလီမီတာတက်ခဲ့သည်ဟု
အမေရိကန် အာကာသအဖွဲ့အစည်း (နာဆာ)၏
ထုတ်ပြန်ချက်တွင် ပါရှိသည်။”

ကမ္ဘာ့ပျမ်းမျှ ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်သည် နှစ်ပေါင်းသောင်းနှင့်ချီ၍ သိသာသော အတိုးအလျော့မရှိဘဲ တန့်နေခဲ့ရာမှ ယခုအခါ ကမ္ဘာအနှံ့၌ တအိအိမြင့်တက်လာလျက် ရှိသည်သာမက မြင့်တက်မှုသည် အရှိန်ရလာနေသည်။

ပင်လယ်ရေပြင် မြင့်တက်လာခြင်း၏ အဓိကအကြောင်းမှာ ကမ္ဘာ့မြောက်ဘက် ဂရင်းလန်းကျွန်းနှင့် တောင်ဘက်စွန်း အန္တာတိကတိုက်တို့ရှိ ရေခဲများ အရည်ပျော်လာနေသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဟိမဝန္တာ၊ အဲလ်ပ်စသည့် တောင်ထိပ်ရေခဲပြင် အရည်ပျော်မှုများ ရှိသော်လည်း ဂရင်းလန်းကျွန်းနှင့် တောင်ဝင်ရိုးစွန်း ရေခဲအရည်ပျော်မှုကဲ့သို့ ပင်လယ်ရေပြင် မြင့်တက်ရာတွင် အရေးမပါပေ။ ရေသည် ပူသောအခါ ပွရောင်းလာသည့်အတိုင်း တက်လာနေသော ကမ္ဘာ့လေထုအပူချိန်ကြောင့်လည်း ပင်လယ်ရေပြင် မြင့်လာနေသည်။ ပင်လယ်ရေပြင်မြင့်တက်မှုပမာဏ၏ သုံးပုံနှစ်ပုံသည် ရေခဲအရည်ပျော်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပြီး သုံးပုံတစ်ပုံသည် ရေထုပွရောင်းလာခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

အမေရိကန်နိုင်ငံ အမျိုးသားအဏ္ဏဝါနှင့် လေထုလေ့လာရေးအဖွဲ့၏ လေ့လာချက်အရ ကမ္ဘာ့ပျမ်းမျှ ပင်လယ်ရေမျက်နှာပြင်သည် ၁၈၈၀ ပြည့်နှစ်ကထက် ၂၁ စင်တီမီတာမှ ၂၄ စင်တီမီတာ (ရှစ်လက်မမှ ကိုးလက်မ)မျှ တက်ခဲ့သည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်တွင် ၁၉၉၃ ခုနှစ်ကထက် ၉၇ မီလီမီတာ (၃ ဒသမ ၈ လက်မ)ခန့် တက်ခဲ့သည်။ ကမ္ဘာ့ပျမ်းမျှပင်လယ်ရေပြင် မြင့်တက်နှုန်းသည် ၂၀ ရာစုနှစ်အတွင်းက တစ်နှစ်လျှင် ၁ ဒသမ ၄ မီလီမီတာ (၀ ဒသမ ၆ လက်မ) နှုန်းတက်ခဲ့သော်လည်း ၂၀၀၆ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၅ ခုနှစ်အတွင်း တစ်နှစ်လျှင် ၃ ဒသမ ၆ မီလီမီတာ (၀ ဒသမ ၁၄ လက်မ)နှုန်း တက်ခဲ့သဖြင့် နှစ်ဆခွဲခန့် ပိုမြန်လာသည်ဟု သိရသည်။

ပျမ်းမျှပင်လယ်ရေပြင်၏အမြင့်ဆိုသည်မှာ လှိုင်းလှုပ်ရှားမှု မရှိဘဲ ငြိမ်သက်နေသော ပင်လယ်ရေပြင်နှင့် ကုန်းမြေပေါ်ရှိ ရည်ညွှန်းအမှတ်အသားတစ်ခု၏ ထောင်လိုက် အကွာအဝေးကို ခေါ်သည်။

ပျမ်းမျှပင်လယ်ရေပြင်၏အမြင့်ကို တိုင်းတာသည့်နေရာသည် ပင်လယ်ပြင်နှင့် အတားအဆီး အကာအကွယ် မရှိ၊ ဟင်းလင်းပွင့်နေရာ ဖြစ်ရသည်။ ဒေသတစ်ခုရှိ ပင်လယ်ရေပြင်သည် ရေမျက်နှာပြင်အောက်ရှိ ပင်လယ်ကြမ်းပြင်၏ သွင်ပြင်၊ ရေစီးကြောင်း၊ လေတိုက်နှုန်း၊ မြေပြင်ကျုံ့ဆင်းမှု၊ ကြွတက်မှု စသည်တို့ပေါ်မူတည်ပြီး ပြောင်းလဲသည်။ ယင်းနေရာ၌ ပင်လယ်ရေပြင်ကို တစ်လအတွင်း သို့မဟုတ် တစ်နှစ်အတွင်း အကြိမ်များစွာ တိုင်းတာပြီး ပျမ်းမျှကိန်းတွက်ချက်ကာ ယင်းဒေသရှိ ပျမ်းမျှ ပင်လယ်ရေပြင်၏အမြင့်ဟု သတ်မှတ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပျမ်းမျှပင်လယ်ရေပြင်ကို တိုင်းတာခြင်းအပါအဝင် မြေတိုင်းလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ရာ၌ မွန်ပြည်နယ် ကျိုက္ခမီ စက်စဲကမ်းခြေရှိ အမှတ်တစ်ခုကို ရည်ညွှန်းအမှတ်အဖြစ် အသုံးပြုသည်။ ကမ္ဘာ့ပျမ်းမျှပင်လယ်ရေပြင်၏ အမြင့်ကို လွန်ခဲ့သော နှစ်တစ်ရာကျော်ကစ၍ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံးရှိ ဒီရေတိုင်းတာရေးကိရိယာများဖြင့် တိုင်းတာခဲ့ကြသည်။

ယခုအထိ အလုပ်လုပ်ဆဲ ဒီရေတိုင်းကိရိယာများအနက် အမေရိကန်နိုင်ငံ ဆန်ဖရန်စစ္စကို အနီး ခရစ်စီဖီးအရပ်ရှိ ကိရိယာသည် သက်တမ်းအရင့်ဆုံးဖြစ်သည်။ ယင်းကိရိယာကို ၁၈၅၄ ခုနှစ်ကတည်းက စတင်အသုံးပြုခဲ့သည်။ ကနဦး ပင်လယ်ဒီရေတိုင်းတာရေးကိရိယာများသည် ဗေဟယာ သို့မဟုတ် ပုံသေတိုင်တစ်ခုတွင် ချည်ထားသည့် ရောမပေတံကြီး တစ်ချောင်းသာ ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဒီရေအတက်အကျကို ပေတံပေါ်၌ လူကိုယ်တိုင် လာဖတ်ရသည်။ ၁၉ ရာစု နှောင်းပိုင်းတွင် ပင်လယ်ရေနှင့်အတူလိုက်၍ အတက်အကျလုပ်သည့် ဘောလုံးတွင် တွဲချည်ထားသော မင်ချောင်းဖြင့် စာရွက်ပေါ်တွင် အမှတ်အသား လုပ်ထားသည့် ကိရိယာများ ပေါ်လာသည်။

၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် နောက်ပိုင်းမှစ၍ ရေဒါသုံး အမြင့်တိုင်းကိရိယာများဖြင့် ဂြိုဟ်တုပေါ်မှ လှမ်း၍ တိုင်းသည်။

ဒေသတစ်ခုစီရှိ ပျမ်းမျှပင်လယ်ရေပြင်၏ အမြင့်များ၊ ဂြိုဟ်တုများဖြင့် တိုင်းတာသည့် ကမ္ဘာ့သမုဒ္ဒရာ ရေပြင်များ၏ အမြင့်များကို စုပေါင်းပုံဖော်လိုက်သောအခါ တစ်ကမ္ဘာလုံးရှိ ပင်လယ်ရေပြင် အနိမ့်အမြင့် ပြောင်းလဲနေပုံကို သိနိုင်သည်။ ကမ္ဘာ့ပျမ်းမျှပင်လယ်ရေပြင်သည် ၁၉၀၁ ခုနှစ်နှင့် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်ကြားကာလ၌ တစ်နှစ်လျှင် ၁ ဒသမ ၄ မီလီမီတာနှုန်း၊ ၂၀၀၆ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်ကြားကာလ၌ တစ်နှစ်လျှင် ၃ ဒသမ ၆ မီလီမီတာနှုန်းဖြင့် တက်လာခဲ့သည်ဟု ရာသီဥတုပြောင်းလဲခြင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာအစိုးရပညာရှင်များအဖွဲ့ (အိုင်ပီစီစီ)၏ အစီရင်ခံစာတွင် ဖော်ပြထားသည်။

၁၉၉၃ ခုနှစ်မှ ၂၀၂၃ ခုနှစ်ကြား နှစ်ပေါင်း ၃၀ အတွင်း ကမ္ဘာ့ပျမ်းမျှပင်လယ်ရေပြင်သည် ၉၈ ဒသမ ၅ မီလီမီတာမြင့်တက်ခဲ့သည်ဟု အမေရိကန်အာကာသအဖွဲ့အစည်း (နာဆာ)၏ ထုတ်ပြန်ချက်တွင် ပါရှိသည်။

လူတို့က ယခုထုတ်လွှတ်နေသော ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့များကို လုံးဝရပ်တန့်လိုက်လျှင်သော်မှ လေထုနှင့်ရေထုတွင်း ရောက်နေပြီးသော ဓာတ်ငွေ့များ၏ အပူကြောင့် ပင်လယ်ရေပြင်သည် ဆက်လက်မြင့်တက်ရန် သေချာနေသည်။ ၁၉၈၆ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၀၅ ခုနှစ်ကြားရှိ ပင်လယ်ရေပြင်ထက် ၂၁၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် ၀ ဒသမ ၄၃ မီတာနှင့် ၀ ဒသမ ၈၄ မီတာကြား ပိုမြင့်တက်ရန် ရှိသည်။ ၂၁၀၀ ပြည့်နှစ်နောက်ပိုင်းတွင် တက်နှုန်းပို၍ မြန်လာမည်။

ပင်လယ်ရေပြင်မြင့်တက်ခြင်း၏ သက်ရောက်မှုကို ကမ်းရိုးတန်းဒေသများက ပို၍ ခံစားကြရမည်။ ပင်လယ်ရေပြင် ၂ ဒသမ ၅ စင်တီမီတာ (၁ လက်မ) မြင့်တက်လာတိုင်း ရေပြင်သည် ကုန်းတွင်းပိုင်းသို့ ပျမ်းမျှ ၂ ဒသမ ၅ မီတာ (၈ ဒသမ ၅ ပေ)ခန့် တိုးဝင်ရောက်ရှိသည်။ ပင်လယ်ရေသည် ဤနည်းဖြင့် ကုန်းတွင်းပိုင်းသို့ ဝင်ရောက်၍ ဒေသအများအပြားကို လွှမ်းမိုးနိုင်သည့် အန္တရာယ်ရှိသည်။ မုန်တိုင်းတိုက်သောအခါ လေသည် ရေထုအား ပင်လယ်ဘက်မှ ကုန်းတွင်းဘက်သို့ ဖိ၍တွန်းသဖြင့် ကမ်းခြေတစ်လျှောက် ရေပြင်မြင့်တက်လာသော သဘောရှိသည်။ မြင့်တက်လာသော ပင်လယ်ရေပြင်ကြောင့် မုန်တိုင်းတိုက်သောအခါ ရေလွှမ်းမိုးမှု ပို၍ဆိုးလာမည်။ မြင့်တက်လာသော ပင်လယ်ရေပြင်က မြေအောက်

ရေကြောများထဲသို့ ဆားငန်ရေများ ဝင်ရောက်ရောနှော ကြသည်။ မြေပေါ်မြေအောက် ရေချိုအရင်းအမြစ်များ ထဲသို့ရေငန်များဝင်ရောက်ရောနှောကာသောက်သုံးရေ၊ စိုက်ပျိုးရေများအတွက် အခက်တွေ့ကြရမည်။

အဆိုပါဖြစ်စဉ်၏ သာဓကတစ်ခုအနေဖြင့် အမေရိကန်နိုင်ငံ တောင်ကာရိုလိုင်းနား ပြည်နယ် ဟီလ်တန်ဟက်ဒ်အိုင်းလင်းကို ကြည့်နိုင်သည်။ ဟီလ်တန်ဟက်ဒ်အိုင်းလင်းသည် ဂေါက်ကွင်းများ၊ လှပသောကမ်းခြေများကြောင့် နွေရာသီတွင် အပန်းဖြေ အနားယူသူ အများအပြားလာရောက်ကြသော ဒေသ ဖြစ်သည်။ ယင်းဒေသအတွက် သောက်သုံးရေကို စက်ရေတွင်း ၁၂ တွင်းဖြင့် ရယူသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် မြေအောက်ရေ ထုတ်ယူမှု များလွန်းသဖြင့် ရေငန်များ ဝင်လာခြင်းကြောင့် စက်ရေတွင်း ၁၂ တွင်းအနက် ခြောက်တွင်းသည် သောက်၍မရတော့သည်အထိ ငန်သွားသဖြင့် ပိတ်ပစ်လိုက်ရသည်။ အသုံးများသည့် အပြင် ပင်လယ်ရေပြင် မြင့်တက်လာခြင်းကြောင့် ရေငန် သည် ပင်လယ်ဘက်မှ ကုန်းတွင်း မြေအောက်ရေကြော များထဲသို့ ဆက်လက်၍ တစ်နှစ်လျှင်ပေ ၄၀၀ နှုန်းဖြင့် တိုးချဲ့ဝင်ရောက်နေရာ ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် နောက်ထပ် စက်ရေတွင်း ငါးတွင်းထဲသို့ ရေငန်ဝင်တော့မည် ဖြစ် သည်။

ကမ္ဘာ့မြို့ကြီး ၁၀ မြို့အနက် ရှစ်မြို့သည် ကမ်းရိုးတန်းပေါ် သို့မဟုတ် ကမ်းရိုးတန်းနှင့် မလှမ်း မကမ်း၌ တည်ရှိကြသည့်အပြင် တိုးတက်လာသော လူဦးရေအတွက် မြို့ပြများကို ချဲ့ထွင်ကြ၊ အသစ် တည် ဆောက်ကြရာတွင် ကမ်းရိုးတန်း အောက်ခံမြေပျော့ များပေါ်၌ မြင့်မားလေးလံသည့် အဆောက်အဦများပါ ရှိလျှင် မြေပြင်နိမ့်ကျပြီး ပင်လယ်ရေပြင် မြင့်တက်မှု ကို ပို၍ဆိုးရွားစေသည်။

ပင်လယ်ရေအန္တရာယ်ကို မော်လ်ဒိုက်၊ တူဗားလူ စသည့် ကျွန်းနိုင်ငံများက အဆိုးရွား ဆုံးခံစားကြရမည်။

“ဒေသ အလိုက်ဆိုလျှင် ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ် အရောက်တွင် အရှေ့နှင့်အရှေ့တောင် အာရှ လူဦးရေ၏ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် ပင်လယ်ရေပြင် မြင့်တက်လာမှု၏ အကျိုးဆက်ကို ခံကြရမည်။”

အချို့ကျွန်းများတွင် တစ်ကျွန်းလုံးမမြုပ်သည့်တိုင်အောင်မှ လူနေ၍မဖြစ်တော့လောက်အောင် ရေတက်လာမည်။ ကျွန်းနေလူ သန်းနှင့်ချီ၍ နေရင်းဒေသကို စွန့်ခွာပြောင်းရွှေ့ရနိုင်သည်။

ဒေသအလိုက်ဆိုလျှင် ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်အရောက်တွင် အရှေ့နှင့်အရှေ့တောင်အာရှ လူဦးရေ၏ ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် ပင်လယ်ရေပြင်မြင့်တက်လာမှု၏ အကျိုးဆက်ကို ခံကြရမည်။ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်၏ အချို့နေရာများတွင် ရေပြင်သည် တစ်နှစ်လျှင် ၃ ဒသမ ၁၄ မီလီမီတာမြင့်တက်နေရာ ကမ္ဘာ့ပျမ်းမျှ ရေပြင်တက်နှုန်းထက် မြင့်မားနေသည်။ စစ်တကောင်း မြို့အနီးရှိ ၂၃ စတုရန်းမိုင်ကျယ်သော ဆင်းဒ်ဝစ်ပ်ကျွန်း၏ မြေဧက ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် နှစ်ပေါင်း ၂၀ အတွင်း ရေအောက်သို့ မြုပ်သွားခဲ့သည်။

မြန်မာ့ကမ်းရိုးတန်း၌ ပင်လယ်ရေပြင်သည် ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် ၂၀ စင်တီမီတာမှ ၄၀ စင်တီမီတာအထိ တက်လာနိုင်ပြီး ၂၀၈၀ ပြည့်နှစ်တွင် ၃၇ စင်တီမီတာမှ ၈၃ စင်တီမီတာ အထိ တက်လာနိုင်ပါသည်။ ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်၏ မြေပြင်အနေအထားကို မူတည် တွက်ချက်မှုအရ အကယ်၍ ပင်လယ်ရေပြင်သည် ယခုထက် ၀ ဒသမ ၅ မီတာမျှ ပိုမြင့်လာလျှင် ဧရာဝတီမြစ်ဝကျွန်းပေါ်၏ ရေစပ်သည် ယခုထက် ၁၀ ကီလိုမီတာမျှ ကုန်းတွင်းပိုင်းသို့ တိုးဝင်လာမည်ဟု သိရသည်။

ယခုကပင် မြန်မာ့ကမ်းရိုးတန်းအချို့နေရာများတွင် ပင်လယ်ရေပြင်မြင့်တက်လာ ခြင်းကြောင့်ဟု ယူဆနိုင်သောဖြစ်စဉ်အချို့ ပေါ်ပေါက်လျက်ရှိသည်။ မွန်ပြည်နယ် သံဖြူ ဇရပ်မြို့နယ် ဝဲကလောင်းကျေးရွာနှင့် အံခဲကျေးရွာကြားရှိ ကျိုက်နဲရေလယ်ဘုရားသည် ကမ်းခြေမှ တစ်မိုင် ခြောက်ဖာလုံခန့်အကွာ ပင်လယ်တွင်း၌ တည်ရှိပြီး ကမ်းခြေနှင့် ဘုရား ကြားတွင် ဘုရားဘက်သို့ ဦးတည်သည့် လမ်းတစ်လမ်း ရှိသည်။ ပထဝီဝင် ဝေါဟာရဖြင့် သဲခုံဆွယ်ဟုခေါ်သော ယင်းလမ်းသည် ဒီရေအတက်အကျပေါ် မူတည်ပြီး ပေါ်လိုက် ပျောက်လိုက်ဖြစ်နေသည်။ ကျိုက်နဲဘုရားသို့ ၂၀၂၁ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာ ၂၁ ရက်က သဲခုံဆွယ်ပေါ် မှ ဘုရားဖူးသွားသူအချို့ ပင်လယ်လှိုင်းပုတ်၍ အသက်ဆုံးခဲ့ရသည့်ဖြစ်စဉ်မျိုး ကြုံခဲ့ရဖူး ပါသည်။ နှစ်စဉ်ကျင်းပသည့် ကျိုက်နဲဘုရားပွဲတော်သို့ သဲခုံဆွယ်ပေါ်လာခိုက် ဖြတ်လျှောက် ဖူးမြော်ခဲ့ကြသည်မှာ ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာခဲ့ပြီဖြစ်သော်လည်း ယင်းအဖြစ်မျိုးမကြုံ ခဲ့ရဟု ဒေသခံအချို့က ဆိုသည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ်အတွင်းပေါ်သော သဲခုံစွယ်သည် ခါတိုင်းထက် ကျဉ်းသည်ဟု သိရှိခဲ့ရရာ ယင်းဖြစ်ရပ်သည် ကမ္ဘာ့ပင်လယ်ရေပြင် မြင့်တက်လာနေခြင်းနှင့် ဆက်စပ်နေဖွယ်ရာရှိသည်။

မွန်ပြည်နယ် ပေါင်မြို့နယ် အလှပ်ကျေးရွာက လူနေအိမ် ၄၀ ခန့်သည် ၂၀၁၈ ခုနှစ် ဩဂုတ်လက ပင်လယ်လှိုင်းတိုက်စားခံရ၍ ပျက်စီးခဲ့သည်။ ယင်းကျေးရွာသည် သံလွင် မြစ်ဝ တွင် ပင်လယ်ဘက်ကို မျက်နှာမူတည်ရှိနေပြီး တဖြည်းဖြည်း ပင်လယ်၏ ဝါးမျိုမှုဒဏ် ကို ခံနေရသည်။ ရွာသားများ၏အဆိုအရ ရွာရှိ ရေတွင်းတစ်တွင်းသည် ပင်လယ်အောက် ရောက်သွားပြီး ယခင်က ဒီရေတက်၊ ရေကြီးသည်မျိုး ကြုံဖူးသော်လည်း ယခုအကြိမ်လောက် လျှင်လျှင်မြန်မြန် ပင်လယ်ဒီရေတက်သည့် ဖြစ်စဉ်မျိုး မကြုံဖူးကြောင်း ဒေသခံများက ဆိုသည်။

ပဲခူးမြို့၏အရှေ့တောင်ဘက် ကီလိုမီတာ ၅၀ ခန့်အကွာ စစ်တောင်းမြစ်ဝရှိ တံတားဦး ကျေးရွာ၏ ရွာသား ၁၀၀၀ ခန့်သည် တစ်ချိန်ထက်တစ်ချိန် တဖြည်းဖြည်း မြင့်၍မြင့်၍ လာနေသော ဒီရေများကြောင့် ၂၀၁၈ ခုနှစ်ကမှစ၍ သယ်၍ရသည့် ပစ္စည်းမှန်သမျှ အကုန် သယ်၍ ရွာကို စွန့်ခွာခဲ့ကြသည်။

အထက်ပါဖြစ်စဉ်များသည် မြင့်တက်လာနေသော ပင်လယ်ရေပြင်ကြောင့်လော၊ သို့မဟုတ် အချိန်ပိုင်းခန့်သာ ဖြစ်တတ်သည့် ဒီရေကြွတက်မှု၊ လေပြင်းတိုက်မှု စသည်တို့ ကြောင့်လော၊ သို့မဟုတ် ကမ်းရိုးတန်းမြေပြင် နိမ့်ကျသွား၍လော၊ သို့တည်းမဟုတ် အထက်ပါ အကြောင်းများ ပေါင်းစုဆုံစည်းမိ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသလောဆိုသည်ကို အတိအကျ မပြော နိုင်သော်လည်း တက်လာသည့် ပင်လယ်ရေပြင်ကြောင့်ဖြစ်ရန် အလားအလာ မြင့်မားသည်။ ကီလိုမီတာ ၂,၃၀၀ ရှည်သော မြန်မာ့ကမ်းရိုးတန်းတွင် ဖော်ပြပါဖြစ်ရပ်မျိုး အများအပြား ပေါ်ပေါက်နေမည်မှာ သေချာသည်။ မြင့်တက်လာနေသော ပင်လယ်ရေပြင်ကြောင့် ပင်လယ် ရေအောက်ရောက်သည့်ဒေသ များသည့်ထက် များလာလိမ့်မည်။

ကျော်ဦး

, Sfydrf0ya' (Competition Law) talumif; oduif;p&mrsm;

O;Def;armifppfawG

❝ ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ အေဂျင်စီများစွာအနက် ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေသကို အစဉ်အလေးထား အာရုံစိုက်ပေးနေသော အဖွဲ့အစည်းများမှာ UNCTAD ၊ OECD၊ WTO ၊ WIPO စသည်တို့ ဖြစ်ကြပေသည်။❞

ယှဉ်ပြိုင်မှုကြောင့် တိုးတက်သည်

လူသားသည် လွန်ခဲ့သော နှစ်သန်းပေါင်းများစွာကပင် ကမ္ဘာမြေပေါ်မှီတင်းနေထိုင်ကြသော သတ္တဝါအပေါင်းနှင့် အတူယှဉ်တွဲနေထိုင်လာရင်း ဉာဏ်ရည်သာလွန်မြင့်မားမှုကြောင့် အခြား မိမိထက်အင်အား တစ်မျိုးမဟုတ်တစ်မျိုးသာလွန်သော အခြားသတ္တဝါများအပေါ် ယှဉ်ပြိုင်အနိုင်ယူကာ လူသားလွှမ်းမိုးသော ကမ္ဘာကြီးဖြစ်အောင် လုပ်ဆောင်လာနိုင်ခဲ့ကြပေသည်။

ထိုလူသားအချင်းချင်းပင်လျှင် ယနေ့ထက်တိုင် လူမျိုးအချင်းချင်း၊ နိုင်ငံအချင်းချင်း လူအင်အား၊ ဓနအင်အား၊ စစ်အင်အားချင်း ယှဉ်ပြိုင်ကြရင်းဖြင့် အစဉ်ရှင်သန်လှုပ်ရှားနေသော သမိုင်းဝင်ခေတ်ပေါင်းမြောက်မြားစွာကို တည်ဆောက်ပုံဖော်လာခဲ့ကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် လူသားတို့သည် တစ်နည်းမဟုတ်တစ်နည်း အသက်ရှင်သန်နေထိုင်နိုင်ရေးအတွက် ရင်ဆိုင်ယှဉ်ပြိုင်ကြရင်းဖြင့် ကမ္ဘာကြီးကို တိုးတက်ပြောင်းလဲလာစေခဲ့ကြသည်ဟု ဆိုရပေမည်။

ထိုသို့ ယှဉ်ပြိုင်အနိုင်ယူကြခြင်းအားဖြင့် အကောင်းနှင့်အဆိုး ဒွိဟအကျိုးဆက်များ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ကြသဖြင့် ခေတ်သစ်လူ့ဘောင်တွင် အဆိုးထက် အကောင်းဘက်အတွက် ပိုမိုသာလွန်နိုင်စေရန် ထိုထိုသော ယှဉ်ပြိုင်မှုအမျိုးမျိုးအတွက် သမာသမတ်ကျမည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းဘောင်များကို အတတ်နိုင်ဆုံး သတ်မှတ်လာခဲ့ရပေသည်။ သူသေကိုယ်သေ အနိုင်ယှဉ်ပြိုင်ရသော စစ်ပွဲကြီးများအတွက်ပင် လူသားချင်းစာနာထောက်ထားရေး၊ စစ်သုံ့ပန်းများကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေး၊ လူသားမျိုးပြုန်းစေမည့်လက်နက်များကို ပိတ်ပင်ရေး စသည့် နိုင်ငံတကာသဘောတူစာချုပ်များကို ချုပ်ဆိုလိုက်နာခဲ့ကြသည်။

အလားတူ စီးပွားရေး၊ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး၊ ကုန်သွယ်ရေး စသည့် ဓနငွေကြေးအကျိုးအမြတ်ရှာဖွေကြရာတွင်လည်း ကုမ္ပဏီအချင်းချင်း၊ နိုင်ငံအချင်းချင်း အပြိုင်အဆိုင် လုပ်ကိုင်ခြင်း၊ တီထွင်ခြင်းကြောင့် လူသားများအကျိုးအတွက် အဘက်ဘက်က လွယ်ကူမှု၊ စိတ်ကျေနပ်မှု၊ အဆင်ပြေမှု၊ ရွေးချယ်ဝယ်ယူနိုင်မှု စသည့် အားသာချက်တို့ ပေါ်ပေါက်လာကာ ကမ္ဘာကြီးသည် လျင်မြန်စွာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာနေသည်မှာ မျက်မြင်ကိုယ်တွေ့ပင် ဖြစ်ပါတော့သည်။

ယှဉ်ပြိုင်မှုရှိရမည် မှန်သော်လည်း . . .

အလားတူ စီးပွားရေး၊ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး၊ ကုန်သွယ်ရေး စသည့် ဓနငွေကြေးအကျိုးအမြတ်ရှာဖွေမှုကို ကုမ္ပဏီအချင်းချင်း၊ နိုင်ငံအချင်းချင်း အပြိုင်အဆိုင်လုပ်ကိုင်နေကြသည့် အခြေအနေများတွင် မည်သို့သော စီးပွားရေး၊ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး၊ ယှဉ်ပြိုင်မှုဆောင်ရွက်ပုံ နည်းလမ်းများသည် တရားမျှတသည်၊ သမာသမတ်ကျသည်၊ တရားမဲ့ဖြစ်သည်၊ မည်သည့်ပြုမူလုပ်ဆောင်မှုမျိုးသည် တရားသဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်ခြင်းကို ကန့်သတ်ခြင်း၊ လက်ဝါးကြီးအုပ်ခြင်း၊ အစုအဖွဲ့ အနိုင်ကျင့်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ဗိုလ်ကျစိုးမိုးသော အဖွဲ့အစည်းကုမ္ပဏီ Cartel များ၊ Trust များကို မည်သို့ပိတ်ပင်တားဆီးရမည်၊ အရေးယူရမည်တို့ကို Free Trade ၏ ဖခင်ကြီးဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သော Adam Smith ကဲ့သို့ ကမ္ဘာ့ဘောဂဗေဒ

ပညာရှင်များကအစ သုံးသပ်ဆွေးနွေးလာခဲ့ကြသည်။

သို့ဖြင့် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီးသည် တရားမျှတစွာ စီးပွားရေးယှဉ်ပြိုင်လုပ်ဆောင်ခြင်းနှင့်ပတ်သက်သော ဥပဒေများ ကိုယ်စီ ပြဋ္ဌာန်းသတ်မှတ်လာကြရပေသည်။ ထိုဥပဒေများကို ယခင်အခေါ်အဝေါ်အရ Anti-trust Law ၊ Anti-monopoly Law ဟူ၍ သုံးနှုန်းခဲ့ရာမှ နောက်ပိုင်းတွင် Competition Law ဟု ပိုမိုခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲလာကြပေသည်။

ထိုသို့ တရားသဖြင့် ယှဉ်ပြိုင်မှုကို တားဆီးခြင်းမပြုရခြင်းနှင့် မတရားယှဉ်ပြိုင်မှုများကို မပြုလုပ်ရခြင်းဟူသော စီးပွားရေးသဘောတရားသည် နိုင်ငံတကာမူဝါဒ၊ ကုန်သွယ်ရေးမူဝါဒအဖြစ်လည်းကောင်း၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ရပ်အဖြစ်လည်းကောင်း တစ်စထက်တစ်စ တိုးတက်ပြောင်းလဲလာပေသည်။

နိုင်ငံရေးအခြေခံစနစ်အမျိုးမျိုး ကွဲပြားစေကာမူ နိုင်ငံတိုင်းသည် စီးပွားရေး၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရေး၊ ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း စသည်တို့တွင် ဈေးကွက်လက်ဝါးကြီးအုပ်မှုမပြုရ၊ ဈေးနှုန်းညှိနှိုင်းမြှင့်တင်ခြင်း၊ ဈေးကစားခြင်း၊ ကုန်စည်သိုလှောင်ခြင်း၊ ရှားပါးအောင် ဈေးတက်အောင် ကုန်များကို ဖျက်ဆီးခြင်း၊ မတရားအခွင့်အရေးရယူခြင်း၊ တန်းတူရည်တူဆက်ဆံမှုမရှိခြင်း၊ သူတစ်ပါးအကျိုးစီးပွားကို ဖျက်လိုဖျက်ဆီးပြုလုပ်ခြင်း၊ ကုန်စည်အတုရောင်းချခြင်းနှင့် ကုန်အမှတ်တံဆိပ်များကိုတုပသုံးစွဲခြင်း၊ မမှန်မကန် လိမ်လည်လှည့်ဖြား ကြော်ငြာ၍ရောင်းချခြင်း၊ သူတစ်ပါး၏လုပ်ငန်းလျှို့ဝှက်ချက်များကို ခိုးယူခြင်း၊ အင်အားနည်းပါးသောလုပ်ငန်းငယ်များကို ပျက်စီးလောက်အောင် ဟန့်တားပိတ်ပင်ခြင်း အစရှိသည့် ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေသအရ မတရားစီးပွားရေးလုပ်ဆောင်မှုများကို တားမြစ်ပိတ်ပင်လာကြသည်ကို တွေ့မြင်လာရပေသည်။

ထိုစီးပွားရေးရာ ကျင့်ဝတ်များ၊ မူဝါဒများသည် နိုင်ငံသား၊ နိုင်ငံခြားသား၊ နိုင်ငံသားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူ၊ ပြည်ပရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူ၊ အစိုးရပိုင်လုပ်ငန်း၊ အစိုးရကျောထောက်နောက်ခံလုပ်ငန်း၊ ပုဂ္ဂလိကပိုင်လုပ်ငန်းဟူ၍ မခွဲခြား၊ မျက်နှာသာမပေးဘဲ လိုက်နာကြရမည်သာဖြစ်ပေသည်။

ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေရေးရာ စံနမူနာယူစရာ အမှုတစ်ခုအနေဖြင့် ကွန်မြူနစ်စနစ်ဖြင့် အုပ်ချုပ်သော ဗီယက်နမ်နိုင်ငံတွင် ၂၀၀၈ ခုနှစ်က အစိုးရပိုင်လေကြောင်းလိုင်း၏ လုပ်ငန်းခွဲတစ်ခုဖြစ်သော ဗီယက်နမ်လေယာဉ်ဆီကုမ္ပဏီ Vinapco သည် Jetstar Pacific (JPA) ပြည်ပလေကြောင်းလိုင်းအပေါ် လေယာဉ်ဆီရောင်းချမှုကို ရပ်ဆိုင်းလိုက်သဖြင့် JPA လေကြောင်းလိုင်းသည် ခရီးစဉ်များ ဖျက်သိမ်းခဲ့ရသည်အထိ အခြေအနေ ထိခိုက်ဆိုးရွားသွားခဲ့ရသည်။ ယင်းအမှုကို JPA က တိုင်ကြားခြင်းအပေါ် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ ယှဉ်ပြိုင်မှုကော်မရှင် (Vietnam Competition Commission – VCA) က စုံစမ်းစစ်ဆေးပြီး Vinapco သည် လက်ဝါးကြီးအုပ်စိုးမှုအင်အားကို အလွဲသုံးစားလုပ်ခဲ့ကြောင်း ထင်ရှားသည်ဟု ဆုံးဖြတ်ကာ အစိုးရပိုင် Vinapco အပေါ် ဗီယက်နမ်ဒေါင်ငွေ ၃ ဒသမ ၄ ဘီလီယံ ဒဏ်ငွေချမှတ်ခဲ့လေသည်။

နိုင်ငံအသီးသီး၏ ယှဉ်ပြိုင်မှု အာဏာပိုင်များ

ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအချို့၏ ယှဉ်ပြိုင်မှုအာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်း (Competition Agencies) များကို အောက်ပါအတိုင်း တည်ထောင်ဖွဲ့စည်းထားကြသည်ကို လေ့လာတွေ့ရှိရပေသည်–

- Australia: ACCC
- Belgium: BCA
- Brazil: CADE
- Britain: CMA
- China: SAMR
- EU: COMP
- France: FCA
- Germany: BKartA
- Hong Kong: CC
- India: CCI
- Japan: JFTC
- Korea: KFTC
- Mexico: COFECE
- New Zealand: NZCC
- Portugal: AdC
- Russia: FAS
- Spain: CNMC
- Switzerland: ComCo
- Taiwan: TFTC
- USA: TBC

ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂနှင့် အာဆီယံ

ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၏ အေဂျင်စီများစွာအနက် ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေသကို အစဉ်အလေးထား အာရုံစိုက်ပေးနေသော အဖွဲ့အစည်းများမှာ UNCTAD, OECD, WTO, WIPO စသည်တို့ ဖြစ်ကြပေသည်။ အာရှတိုက်ဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့်လည်း ADB, ASEAN Secretariat တို့က ကမကထပြုလျက် ယှဉ်ပြိုင်မှုရေးရာဆွေးနွေးပွဲများ၊ ပညာပေးအစီအစဉ်များ၊ သင်တန်းပို့ချခြင်းများ၊ အတွေ့အကြုံဖလှယ်ခြင်းများ၊ နိုင်ငံအများနှင့်ပတ်သက်နေသော ယှဉ်ပြိုင်မှုအမှုအခင်းများတွင် ပူးပေါင်းစုံစမ်းစစ်ဆေးရေးလုပ်ငန်းများကို အစဉ်တစိုက် ဆောင်ရွက်ပေးလျက်ရှိကြပေသည်။ သို့ရာတွင် ယှဉ်ပြိုင်မှုအတွက် သီးသန့်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကွန်ဗင်းရှင်းဟူ၍ မရှိသေးသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

ထို့ကြောင့် အာဆီယံအဖွဲ့အနေဖြင့် အာဆီယံစီးပွားရေးယှဉ်ပြိုင်မှုကျွမ်းကျင်သူများအဖွဲ့ AEGC ကို ဖွဲ့စည်းလျက် ASEAN Framework Agreement on Competition

ဟူ၍ မူကြမ်းတစ်ရပ်ကို ရေးဆွဲလျက် ရှိနေပေသည်။ အာဆီယံ၏ အာဆီယံအသိုက်အမြုံ (AEC) တွင်လည်း ယှဉ်ပြိုင်မှုအတွက် သီးသန့်ကဏ္ဍတစ်ရပ် ထည့်သွင်းထားပေသည်။

ယခုအခါ အာဆီယံနိုင်ငံ ၁၀ နိုင်ငံစလုံးတွင် ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေအသီးသီး ပြဋ္ဌာန်းထားရှိကြပြီး ဖြစ်သလို ယှဉ်ပြိုင်မှုကော်မရှင်အသီးသီးကိုလည်း ဖွဲ့စည်းထားရှိပြီး ဖြစ်ပေသည်။ ယင်းတို့အသီးသီး၏ ဖွဲ့စည်းပေါ်ပေါက်ခဲ့သော ခုနှစ်နှင့် အာဏာပိုင်အမည်တို့ကို အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရှိနိုင်ပါသည် –

၁။ ထိုင်း (၁၉၉၇) TCC
၂။ အင်ဒိုနီးရှား (၁၉၉၉) ICC(KPPU)
၃။ စင်ကာပူ (၂၀၀၄) CCS
၄။ ဗီယက်နမ် (၂၀၀၄) VCC/VCA
၅။ မလေးရှား (၂၀၁၀) MyCC
၆။ ဘရူနိုင်း (၂၀၁၅) CCBD
၇။ မြန်မာ (၂၀၁၅) MMCC
၈။ ဖိလစ်ပိုင် (၂၀၁၅) PCC
၉။ လာအို (၂၀၁၆) LCC
၁၀။ ကမ္ဘောဒီးယား (၂၀၂၁) CCF

အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအသီးသီး၏ ယှဉ်ပြိုင်မှုကော်မရှင်တို့သည် ASEAN Secretariat ရုံး၏ ဦးဆောင်မှုဖြင့် နိုင်ငံအချင်းချင်းလည်းကောင်း၊ စုပေါင်း၍လည်းကောင်း ယှဉ်ပြိုင်မှုရေးရာ ကိစ္စရပ်များတွင် အနီးကပ်ပူးပေါင်း ဆက်သွယ်လျက်ရှိကြပြီး ယှဉ်ပြိုင်မှုဆိုင်ရာ အာဆီယံမူဘောင် သဘောတူညီချက်များကို ရေးဆွဲကြခြင်း၊ နိုင်ငံအချင်းချင်း အပြန်အလှန်ကိုယ်စားလှယ်များစေလွှတ်ခြင်း၊ သင်တန်းများပို့ချပေးခြင်း၊ အပြန်အလှန်အကူအညီပေးခြင်း၊ သတင်းဖလှယ်ခြင်း၊ အတွေ့အကြုံဖလှယ်ခြင်း စသည်တို့ကို ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်စွာ ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်လျက် ရှိကြပေသည်။

ဥပမာတစ်ရပ်အနေဖြင့် ၂၀၁၈ ခုနှစ်ဝန်းကျင်က အမေရိကန်အခြေစိုက် Uber နှင့် Grab တက္ကစီ

“အာဆီယံနိုင်ငံ ၁၀ နိုင်ငံစလုံးတွင် ယှဉ်ပြိုင်မှု ဥပဒေအသီးသီး ပြဋ္ဌာန်းထားရှိကြပြီး ဖြစ်သလို ယှဉ်ပြိုင်မှုကော်မရှင် အသီးသီးကိုလည်း ဖွဲ့စည်းထားရှိပြီး ဖြစ်ပေသည်။”

ကုမ္ပဏီနှစ်ခုသည် အာဆီယံနိုင်ငံများဖြစ်သော စင်ကာပူ၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ ဗီယက်နမ်နှင့် အင်ဒိုနီးရှား နိုင်ငံ၏ တက္ကစီခရီးသည်ပို့ဆောင်ရေးဈေးကွက်ကို လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်ကြရန် နှစ်ဖက်သဘောတူစာချုပ်ချုပ်ဆိုကာ ကုမ္ပဏီချင်းပူးပေါင်းလိုက်ရာတွင် ခရီးသည်ပြေးဆွဲရေးဈေးကွက်ကို လက်ဝါးကြီးအုပ်ကာ သတ်မှတ် အမြင့်ဆုံးရာခိုင်နှုန်းကို ကျော်လွန်နေခြင်း၊ အခြားတက္ကစီလုပ်ငန်းများကို ပျက်သုဉ်းသွားစေနိုင်မည့် စည်းကမ်းများ၊ နည်းပညာများ သတ်မှတ်ခြင်း၊ ဈေးနှုန်းချုပ်ကိုင်ခြင်း စသည့် မမျှတသည့် ပြုမူမှုများ ကျူးလွန်ကြောင်း ယင်းနိုင်ငံမှ ယှဉ်ပြိုင်မှုအာဏာပိုင်များက ပူးပေါင်းစစ်ဆေးဆုံးဖြတ်ကာ စင်ကာပူနှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံတို့က Uber နှင့် Grab ကုမ္ပဏီတို့အပေါ် မြင့်မားလှစွာသော ဒဏ်ငွေများ ချမှတ်အရေးယူခဲ့လေသည်။

ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေသည် သီးသန့်ဘာသာရပ်တစ်ခု

ယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေ (Competition Law) နှင့်ပတ်သက်၍ နိုင်ငံတကာတွင် ဥပဒေပညာရပ်နယ်ပယ်နှင့်စီးပွားရေးရာပညာရပ်နယ်ပယ်တို့တွင် သီးသန့်ကျွမ်းကျင်မှုဘာသာ တစ်ရပ်အဖြစ် ဖြစ်ထွန်းလာနေကာ ယခုအခါ Competition Law Experts ပညာရှင်များ ပေါ်ထွန်းလာနေကြပြီဖြစ်သည်။ ယင်းဥပဒေသည် ပဋိညာဉ်ဥပဒေ၊ စားသုံးသူကာကွယ်ရေးဥပဒေ၊ အလုပ်ရှင်အလုပ်သမားဥပဒေ၊ ကုန်အမှတ်တံဆိပ် မူပိုင်ခွင့်ဥပဒေ၊ တီထွင်မှုမူပိုင်ခွင့်ဥပဒေ၊ ကုန်ထုတ်လုပ်မှုဥပဒေ၊ အသေးစားအလတ်စားလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဥပဒေ၊ အကောက်ခွန်ဥပဒေ အစရှိသဖြင့် များပြားလှစွာသော သီးသန့်ဥပဒေတို့နှင့်လည်း ချိတ်ဆက်နေကာ နက်နဲခက်ခဲလှပေသည်။ ထို့ကြောင့် ယခုအခါ နိုင်ငံတကာမှ အဆင့်မြင့်တက္ကသိုလ်များတွင် သင်ရိုးညွှန်းတမ်းများ၌ ထည့်သွင်းလျက် ဘွဲ့လွန်အဆင့်၊ ပါရဂူအဆင့် ဘွဲ့များပင် ချီးမြှင့်ပေးနေကြပေပြီ။

Competition နှင့် ပတ်သက်သမျှ Company Establishment ၊ Cartel ၊ Merger and Acquisition ၊ Joint Venture ၊ Monopoly ၊ Dominance Threshold ၊ Vertical Contracts ၊ Horizontal Contracts စသော လုပ်ငန်းဆိုင်ရာအရေးကိစ္စများအတွက် ဘာသာရပ်ဆိုင်ရာ သီးသန့်အခေါ်အဝေါ် အသုံးအနှုန်းများလည်း လေ့လာ၍မဆုံးအောင် များပြားလှပေသည်။

ထိုယှဉ်ပြိုင်မှုဥပဒေပညာရှင်များသည် Law Firm ၊ Accountant Firm များတွင် ဦးဆောင် အသိပညာရှင်၊ အတတ်ပညာရှင်များအဖြစ် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများ ရရှိနေကြသကဲ့သို့ သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံအသီးသီး၏ ယှဉ်ပြိုင်မှုအာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများတွင်လည်း အချိန်ပြည့် သို့မဟုတ် အချိန်ပိုင်း ခန့်အပ်တာဝန်ပေးခြင်း ခံကြရပေသည်။

ဦးသန်းမောင် (စစ်တွေ)

မြန်မာရေးရာ နေ့စဉ်မှတ်တမ်းများ

သက်ထားသူရန်

“၂၀၂၃ ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၁၆ ရက်နေ့မှ
၂၀၂၃ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၁၅ ရက်နေ့အတွင်း
မြန်မာနိုင်ငံတွင် အထင်ကရရှိခဲ့သော
အဖြစ်အပျက်နှင့် အကြောင်းအရာများကို
နေ့အလိုက် ရက်စွဲမှတ်တမ်းအဖြစ် ဖော်ပြထားသည်များ...”

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ

စက်တင်ဘာ ၁၆

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် မြန်မာအမျိုးသားလေကြောင်း (MNA) (၇၅) နှစ်မြောက် စိန်ရတုနှစ်ပတ်လည်နေ့အခမ်းအနားသို့ တက်ရောက်ချီးမြှင့်။
- ဥပဒေရေးရာဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးနှင့် ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ် ဒေါက်တာသီတာဦး ဥပဒေရေးရာဝန်ကြီးဌာနနှင့် ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံ ရှေ့နေချုပ်ရုံးတို့အကြား လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သော ဥပဒေရေးရာကိစ္စရပ်များကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မည့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးဆိုင်ရာ စာချွန်လွှာ အကောင်အထည်ဖော်မည့်လုပ်ငန်းရပ်များအား ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် (၈) ကြိမ်မြောက် အရှေ့ဖျားစီးပွားရေးဖိုရမ်သို့ တက်ရောက်။

စက်တင်ဘာ ၁၇

- ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဦးသန်းဆွေ ဘယ်လာရုစ် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး မစ္စတာဆာဂေး အယ်လယဲနိခ်နှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေး။
- စီးပွားရေးနှင့်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးအောင်နိုင်ဦးနှင့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ အကြိမ်(၂၀)မြောက် တရုတ်–အာဆီယံ ကုန်စည်ပြပွဲနှင့် အကြိမ်(၂၀)မြောက် စီးပွားရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုထိပ်သီးအစည်းအဝေးများ တက်ရောက်။

စက်တင်ဘာ ၁၈

- ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးသန်းဆွေ၊ ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့ရုံးဝန်ကြီးဌာန(၂) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးကိုကိုလှိုင်တို့က တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန အာရှရေးရာအထူးကိုယ်စားလှယ် မစ္စတာတိန့်ရှီးကျွင်းအား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

စက်တင်ဘာ ၁၉

- စက်မှုဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာချာလီသန်း၊ သိပ္ပံနှင့် နည်းပညာဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာမျိုးသိန်းကျော်တို့က မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အိန္ဒိယနိုင်ငံသံအမတ်ကြီး H.E.Mr. Vinay Kumar အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

စက်တင်ဘာ ၂၁

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်နှင့် ဘရူနိုင်းဒါရူဆလမ်နိုင်ငံတို့အကြား နှစ်နိုင်ငံသံတမန် အဆက်အသွယ်ထူထောင်မှု နှစ်(၃၀)ပြည့်အထိမ်းအမှတ် ဝမ်းမြောက်ကြောင်းသဝဏ်လွှာများ အပြန်အလှန်ပေးပို့။

- အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်မှုညှိနှိုင်းရေး ကော်မတီနှင့် ရှမ်းပြည်ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကောင်စီ(RCSS) ကိုယ်စားလှယ် အဖွဲ့တို့ ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေး။
- ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးသန်းဆွေ ကုလသမဂ္ဂစီမံကိန်း ဝန်ဆောင်မှုများရုံး၏ အာရှဒေသဆိုင်ရာ ညွှန်ကြားရေးမှူး မစ္စတာဆန်ဂျေးမာသာအား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

စက်တင်ဘာ ၂၂

- ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးမောင်မောင်အုန်း (၁၆)ကြိမ် မြောက် အာဆီယံပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးများ အစည်းအဝေးနှင့် ဆက်စပ် အစည်းအဝေးများသို့ တက်ရောက်။

စက်တင်ဘာ ၂၃

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် စာဆိုတော်ရှင်မဟာရဋ္ဌသာရ (၅၅၅) နှစ်မြောက် မွေးနေ့ အထိမ်းအမှတ် စာတမ်းဖတ်ပွဲ ဖွင့်ပွဲအခမ်းအနားသို့ တက်ရောက်။
- ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန ဒုတိယဝန်ကြီး မြန်မာနိုင်ငံရဲတပ်ဖွဲ့ ရဲချုပ်ဒုတိယ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး နီလင်းအောင် ဦးဆောင်သည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ ဒုတိယအကြိမ် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာလုံခြုံရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုညီလာခံ (၂၀၂၃) (Lianyungang ဖိုရမ်) သို့ တက်ရောက်။

စက်တင်ဘာ ၂၅

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ပြင်ဆင်ဖွဲ့စည်းသည့် အမိန့်ထုတ်ပြန်။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့ရုံးဝန်ကြီးဌာန(၁) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒုတိယ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး စိုးထွဋ်အား စစ်ဘက်မူလတာဝန်များ ပြန်လည်ထမ်းဆောင်ရန် အမိန့်ထုတ်ပြန်။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က ဦးအောင်နိုင်ဦးအား ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့ရုံးဝန်ကြီးဌာန(၁) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးအဖြစ် အမိန့်ထုတ်ပြန်ခန့်အပ်။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က ပြည်ထောင်စု ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင် အဖွဲ့ဝင် ဦးဘရန်ရှောင်နှင့် စီးပွား ရေးနှင့်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန ဒုတိယဝန်ကြီး ဦးညွှန့်အောင် တို့အား တာဝန်မှ အနားယူခွင့်ပြု။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ က ဦးထွန်းအုံအား စီးပွားရေးနှင့်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးအဖြစ် အမိန့်ထုတ်ပြန်ခန့်အပ်။

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက ဦးခင်ဇော်အား ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် အမိန့်ထုတ်ပြန်ခန့်အပ်။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ဒုတိယဝန်ကြီးအဖြစ် ဦးလွင်ဦးနှင့် စီးပွားရေးနှင့်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန ဒုတိယဝန်ကြီးအဖြစ် ဦးမင်းမင်းတို့အား အမိန့်ထုတ်ပြန်ခန့်အပ်။
- ၂၀၂၃ ခုနှစ် တရုတ်-မြန်မာ Twin City Media Forum ကျင်းပရေးပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးမောင်မောင်အုန်းအား တရုတ်နိုင်ငံ၊ ယူနန်ပြည်နယ် နိုင်ငံတကာပြန်ကြားရေးစင်တာမှ အမှုဆောင်အယ်ဒီတာချုပ်နှင့်အဖွဲ့ လာရောက်တွေ့ဆုံဆွေးနွေး။
- အိန္ဒိယနိုင်ငံတွင် ကျင်းပခဲ့သော အာရှပစိဖိတ်အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးအဖွဲ့အစည်းများ ဖိုရမ်နှင့် (၂)နှစ် တစ်ကြိမ် ကျင်းပသည့်ညီလာခံတို့သို့ မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင် ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ ဒေါက်တာနန္ဒာမှူန်း တက်ရောက်။

စက်တင်ဘာ ၂၆

- လျှပ်စစ်စွမ်းအားဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးညာဏ်ထွန်း ရုရှား-မြန်မာ ချစ်ကြည်ရေးနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအသင်းဥက္ကဋ္ဌ မစ္စတာအန်နာသိုလီ ဘူးလော့ချ်နိကော့ ဦးဆောင်သော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ကို လက်ခံတွေ့ဆုံ။

စက်တင်ဘာ ၃၀

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်အား တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေး သဘောတူစာချုပ် (NCA) လက်မှတ် ရေးထိုးခဲ့သည့် ကရင်တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင် စောမူတူးစေးဖိုး ဦးဆောင်သည့်အဖွဲ့ လာရောက် တွေ့ဆုံနှုတ်ဆက်။
- နိုင်ငံတော်အတွင်း နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ကို ထမ်းဆောင်လျက်ရှိကြသည့် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများ၊ တပ်မတော်(ကြည်း၊ရေ၊လေ) ဝန်ထမ်းများအား လက်ရှိလစာအပြင် အပိုထောက်ပံ့ကြေးအဖြစ် တစ်ဦးလျှင် တစ်လငွေကျပ် ၃၀၀၀၀/-(သုံးသောင်း)နှုန်းဖြင့် ခံစားခွင့်ပြု။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ

အောက်တိုဘာ ၁

- ညှိနှိုင်းကွပ်ကဲရေးမှူး(ကြည်း၊ရေ၊လေ) ဗိုလ်ချုပ်ကြီး မောင်မောင်အေး ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံ Vladivostok မြို့၌ကျင်းပပြုလုပ်သည့် အာဆီယံအပေါင်း အကြမ်းဖက်မှု တန်ပြန်တိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်လုပ်ငန်းအဖွဲ့၏ မြေပြင်လက်တွေ့လေ့ကျင့်ခန်း (Field Training Exercise) သို့ တက်ရောက်။

အောက်တိုဘာ ၅

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သတိုးမဟာသရေစည်သူ၊ သတိုးသီရိသုဓမ္မ မင်းအောင်လှိုင်ထံမှ ကမ္ဘာ့ဆရာများနေ့ အထိမ်းအမှတ် အခမ်းအနားသို့ သဝဏ်လွှာပေးပို့။

အောက်တိုဘာ ၆

- ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံမှ National Research Nuclear University (Moscow Engineering Physics Institute–MEPhI)နှင့် မြန်မာနိုင်ငံသိပ္ပံနှင့်နည်းပညာ ဝန်ကြီးဌာနလက်အောက်ရှိ တက္ကသိုလ်သုံးခုနှင့် နျူကလီးယား နည်းပညာဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် နားလည်မှုစာချွန်လွှာများရေးထိုး။

အောက်တိုဘာ ၇

- စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးကိုကိုလွင် ဦးဆောင်သော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ မော်စကိုမြို့သို့ရောက်ရှိခဲ့ပြီး ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းသမ္မတ၏ လက်ထောက်အကြံပေးနှင့် ရုရှားနည်းပညာစောင့်ကြည့်လေ့လာရေးအဖွဲ့ ပြည်သူ့ဆက်ဆံရေးဆိုင်ရာ ဒုတိယအဖွဲ့ခေါင်းဆောင် Mr. Segey Vladimirovisn ဦးဆောင်သော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ Roscongress Investment (RCI) နှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေး။

အောက်တိုဘာ ၉

- လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့်ပြည်သူ့အင်အားဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးမြင့်ကြိုင် ကုလသမဂ္ဂဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံး (UNHCR)၏ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ဌာနေကိုယ်စားလှယ် Ms.Noriko Takagi နှင့်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

အောက်တိုဘာ ၁၀

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက ဒေါ်မိမိမော်အား မကွေးတိုင်းဒေသကြီး တရားလွှတ်တော် တရားသူကြီးချုပ်အဖြစ် အမိန့်ထုတ်ပြန်ခန့်အပ်။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက ဒေါ်ခင်နှင်းထွေးအား မကွေးတိုင်းဒေသကြီး တရားလွှတ်တော် တရားသူကြီးအဖြစ် အမိန့်ထုတ်ပြန်ခန့်အပ်။

– အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသတွင် လတ်တလောဖြစ်ပေါ်နေသည့် အခြေအနေနှင့် စပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန၏ သဘောထားအမြင်ထုတ်ပြန်။

အောက်တိုဘာ ၁၂

– ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် နိုင်ငံခြားစီးပွားဆက်သွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာကံဇော် ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံ မော်စကိုမြို့အခြေစိုက် Universa Global ကုမ္ပဏီ တည်ထောင်သူနှင့် စီမံခန့်ခွဲရေး မိတ်ဖက်ဖြစ်သူ Mr.Alexander Borodich ဦးဆောင်သည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

– လျှပ်စစ်စွမ်းအားဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးညဏ်ထွန်း၊ စွမ်းအင်ဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးကိုကိုလွင်နှင့် သိပ္ပံနှင့်နည်းပညာဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒေါက်တာမျိုးသိန်းကျော်တို့ ဦးဆောင်သည့် မြန်မာကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ ဆဋ္ဌမအကြိမ်မြောက် ရုရှားစွမ်းအင်ရက်သတ္တပတ် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဖိုရမ် (၂၀၂၃) (REW–2023) သို့ တက်ရောက်။

အောက်တိုဘာ ၁၄

– နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်ထံ အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဒုတိယအမျိုးသားလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်ဦးဆောင်သော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ လာရောက်ဂါရဝပြုတွေ့ဆုံ။

အောက်တိုဘာ ၁၅

– တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ် (NCA) (၈) နှစ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်နေ့ အခမ်းအနားကျင်းပ။

– ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော် ဝန်ကြီးချုပ် အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်မှုဗဟိုကော်မတီဥက္ကဋ္ဌ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ် (NCA) ချုပ်ဆိုခြင်း (၈) နှစ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်နေ့တွင် မိန့်ခွန်းပြောကြား။

– တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ် (NCA) ၈ နှစ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်နေ့ အခမ်းအနားတွင် NCA စာချုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် ကရင်တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင် စောမူတူးစေးဖိုး၊ NCA စာချုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် အဖွဲ့အစည်း (၇) ဖွဲ့၏ကိုယ်စား ရှမ်းပြည်ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကောင်စီ(RCSS) ဥက္ကဋ္ဌ ဗိုလ်ချုပ်ကြီး ယွက်စစ်၊ NCA လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည့် နိုင်ငံတကာအသိသက်သေများ၏ ကိုယ်စားလှယ် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၊ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန၊ အာရှရေးရာအထူးကိုယ်စားလှယ် မစ္စတာတိန့်ရှီးကျွင်းနှင့် အိန္ဒိယသမ္မတနိုင်ငံ၊ ဒုတိယအမျိုးသားလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်

မစ္စတာ ဗစ်ခရမ် မစ်ဆရီ၊ ထိုင်းနိုင်ငံ၊ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန၊ ဒုတိယဝန်ကြီး Mr. Sihasak Phuangketkeow နှင့် NCA လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည့် ပြည်တွင်းအသိသက်သေများ၏ကိုယ်စားလှယ် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး (အငြိမ်းစား) ဦးအောင်မင်းတို့က ဂုဏ်ပြုစကားပြောကြား။

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်အား တရုတ်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန အာရှရေးရာအထူးကိုယ်စားလှယ် မစ္စတာတိန့်ရှီးကျွင်းဦးဆောင်သည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ လာရောက်ဂါဝရပြုတွေ့ဆုံ။
- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအဖွဲ့ဝင် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်မှု ညှိနှိုင်းရေးကော်မတီဥက္ကဋ္ဌ ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး ရာပြည့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနမှ အာရှရေးရာ အထူးကိုယ်စားလှယ် မစ္စတာတိန့်ရှီးကျွင်း ဦးဆောင်သည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- စီးပွားရေးနှင့်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးထွန်းအုံ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ထိုင်းနိုင်ငံသံအမတ်ကြီး H.E.Mr.Mongkol Visitstump ဦးဆောင်သောကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

အောက်တိုဘာ ၁၆

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်အား တစ်နိုင်ငံလုံးပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ် (NCA) (၈) နှစ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်နေ့အခမ်းအနားသို့ တက်ရောက်ခဲ့သော ကရင်တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင် စောမူတူးစေးဖိုး ဦးဆောင်သည့်အဖွဲ့၊ ရှမ်းပြည်ပြန်လည်ထူထောင်ရေးကောင်စီ(RCSS)ဥက္ကဋ္ဌ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးယွက်စစ် ဦးဆောင်သည့်အဖွဲ့နှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့များ လာရောက်တွေ့ဆုံနှုတ်ဆက်။
- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအဖွဲ့ဝင် ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဗိုလ်ချုပ်ကြီး မြထွန်းဦး တတိယအကြိမ် ရပ်ဝန်းနှင့် ပိုးလမ်းမအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးဖိုရမ်သို့ တက်ရောက်ရန် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံသို့ ထွက်ခွာ။

အောက်တိုဘာ ၁၈

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက စက်မှုဒီဇိုင်းမူပိုင်ခွင့်ဥပဒေနှင့် စာပေနှင့်အနုပညာမူပိုင်ခွင့်ဥပဒေတို့သည် ၂၀၂၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ ၃၁ ရက်နေ့တွင် စတင်အာဏာတည်ကြောင်း အမိန့်ထုတ်ပြန်။

အောက်တိုဘာ ၂၂

- ပြည်ထောင်စုတရားသူကြီးချုပ် ဦးသာဌေး ဦးဆောင်သည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ အာဆီယံတရားသူကြီးချုပ်များကောင်စီ၏ ဆယ်နှစ်တာလုပ်ငန်းစဉ်များ ပြန်လည်သုံးသပ်ရန်နှင့် ရှေ့လုပ်ငန်းစဉ်များချမှတ်ရန်အတွက် ပြန်လည်သုံးသပ်သည့် အစည်းအဝေးတက်ရောက်။

အောက်တိုဘာ ၂၃

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ်က နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန အမြဲတမ်းအတွင်းဝန် ဦးချမ်းအေးအား ကူဝိတ်နိုင်ငံဆိုင်ရာ အထူးအာဏာကုန်လွှဲအပ်ခြင်းခံရသော ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် သံအမတ်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်။
- ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးသန်းဆွေ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး မစ္စတာချန်းဟိုင်အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

အောက်တိုဘာ ၂၄

- (၂၄) ကြိမ်မြောက် မြန်မာ့ရိုးရာယဉ်ကျေးမှု အဆို၊အက၊အရေး၊အတီးပြိုင်ပွဲ ဖွင့်ပွဲအခမ်းအနားကျင်းပ။

အောက်တိုဘာ ၂၅

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်ထံ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး H.E.Mr. Iskander Azizov က ၎င်း၏ သံအမတ်ခန့်အပ်လွှာပေးအပ်။
- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ တက္ကသိုလ်ကျောင်းအုပ်ကြီး ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး အီဂေါမီ ရှုသ်ကင် ဦးဆောင်သည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

အောက်တိုဘာ ၂၆

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ ဒုတိယဥက္ကဋ္ဌ ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ် ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးစိုးဝင်း၊ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအဖွဲ့ဝင် ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဗိုလ်ချုပ်ကြီး တင်အောင်စန်း၊ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး ရာပြည့်တို့က မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး H.E.Mr. Iskander Azizov ကို လက်ခံတွေ့ဆုံ။

အောက်တိုဘာ ၂၇

- ၂၇-၁၀-၂၀၂၃ ရက် သောကြာနေ့နံနက်ပိုင်းတွင် ပြည်တွင်းမငြိမ်မသက်ဖြစ်စေရန်နှင့် ပြည်သူလူထုအား ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်မှုများဖြစ်စေရန် ရည်ရွယ်၍ လက်နက်ကိုင်သောင်းကျန်းသူအချို့သည် ရှမ်းပြည်နယ်မြောက်ပိုင်းမြို့နယ်

များရှိ နေရာအချို့ကို တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီးမှုများပြုလုပ်ခဲ့ပြီး အပြစ်မဲ့ ပြည်သူအချို့အား အကြမ်းဖက်ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်။

- ၂၇-၁၀-၂၀၂၃ ရက် သောကြာနေ့နံနက်ပိုင်းတွင် လက်နက်ကိုင်သောင်းကျန်းသူအချို့၏ ရှမ်းပြည်နယ် မြောက်ပိုင်းမြို့နယ်များရှိ နေရာအချို့ကို တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီးမှုများပြုလုပ်ခဲ့ပြီး အပြစ်မဲ့ပြည်သူအချို့အား အကြမ်းဖက်ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်မှုအပေါ် မြန်မာနိုင်ငံသတင်းမီဒီယာကောင်စီ၊ မြန်မာနိုင်ငံ စစ်မှုထမ်းဟောင်းအဖွဲ့၊ မြန်မာနိုင်ငံဂီတအစည်းအရုံး(ဗဟို)၊ မြန်မာနိုင်ငံရုပ်ရှင်အစည်းအရုံး၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကလျာဏယုဝအသင်း (YMBA) နှင့် မြန်မာနိုင်ငံစာရေးဆရာအသင်းတို့က ပြင်းထန်စွာ ကန့်ကွက်ရှုတ်ချကြောင်း သဘောထားထုတ်ပြန်။

အောက်တိုဘာ ၂၉

- ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့ရုံးဝန်ကြီးဌာန(၂) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးကိုကိုလှိုင်ဦးဆောင်သည့် မြန်မာကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ ယူရေးရှားဒေသလုံခြုံရေးဆိုင်ရာနိုင်ငံတကာအဆင့်မြင့်ညီလာခံသို့ တက်ရောက်။
- ရှမ်းပြည်နယ်(မြောက်ပိုင်း)အတွင်းရှိမြို့နယ်များ၏နေရာအချို့ကိုလက်နက်ကိုင်သောင်းကျန်းသူများက ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီးခဲ့သဖြင့် အပြစ်မဲ့ပြည်သူတချို့ သေဆုံး၊ ဒဏ်ရာရပြီး အပြစ်မဲ့ပြည်သူတချို့အား ဓားစာခံအဖြစ်ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်သွားမှုအပေါ် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ဘာသာပေါင်းစုံချစ်ကြည်ညီညွတ်ရေးအဖွဲ့(ဗဟို)၊ မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ အစ္စလာမ်ဘာသာရေးအဖွဲ့ကြီး၊ မြန်မာနိုင်ငံ ဇော်ဂေလီခရစ်ယာန်မဟာမိတ်အဖွဲ့ချုပ်၊ မြန်မာနိုင်ငံသဘင်အစည်းအရုံး(ဗဟို)၊ မြန်မာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ ဟိန္ဒူဘာသာရေး ဗဟိုအဖွဲ့ချုပ်၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ မက်သဒစ်အသင်းတော် (အောက်မြန်မာပြည်)၊ မြန်မာနိုင်ငံ ပန်းချီပန်းပုအစည်းအရုံး(ဗဟို)နှင့် မြန်မာနိုင်ငံဟာသပညာရှင်များ အစည်းအရုံးတို့က ပြင်းထန်စွာကန့်ကွက်ရှုတ်ချကြောင်း သဘောထားထုတ်ပြန်။

အောက်တိုဘာ ၃၀

- ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံပြည်သူ့လုံခြုံရေးဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနတို့အကြား (၇) ကြိမ်မြောက် တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် လုံခြုံရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးအဆင့် အစည်းအဝေးကျင်းပ။

အောက်တိုဘာ ၃၁

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ ကွန်မြူနစ်ပါတီဗဟိုကော်မတီ၏ အတွင်းရေးမှူးချုပ်အဖွဲ့ဝင်၊ နိုင်ငံတော်ကောင်စီဝင်နှင့် ပြည်သူ့လုံခြုံရေးဝန်ကြီး H.E.Mr.Wang Xiaohong ဦးဆောင်သော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ

နိုဝင်ဘာ ၂

- (၁၀)ကြိမ်မြောက် ပေကျင်းရှန်ကျန်းဖိုရမ်သို့ နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေး ကောင်စီအဖွဲ့ဝင် ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဗိုလ်ချုပ်ကြီး တင်အောင်စန်း ဦးဆောင်သည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့ တက်ရောက်။

နိုဝင်ဘာ ၄

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံ ရေတပ်ဦးစီးချုပ် Admiral Nikolai A.EVMENOV ဦးဆောင်သည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

နိုဝင်ဘာ ၇

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲ ကော်မရှင်က ညီညွတ်သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများဒီမိုကရေစီပါတီ (United Nationalities Democracy Party)၊ ပြည်ထောင်စု ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်ညီညွတ် ရေးပါတီတို့ကို နိုင်ငံရေးပါတီများအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြု။
- စာပေနှင့်အနုပညာမူပိုင်ခွင့်ဥပဒေအရ စစ်ဆေးစီရင်ရန် မူပိုင်ခွင့်တရားရုံး၏ စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ အပ်နှင်းခြင်းနှင့် စာပေနှင့်အနုပညာမူပိုင်ခွင့်ဥပဒေ အရ စွဲဆိုမှုများ စစ်ဆေးစီရင်ခြင်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်မှ အမိန့်ကြော်ငြာစာများ ထုတ်ပြန်။
- စက်မှုဒီဇိုင်းမူပိုင်ခွင့်ဥပဒေအရ မူပိုင်ခွင့်တရားရုံး၏ စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ အပ်နှင်းခြင်းနှင့် စက်မှုဒီဇိုင်း မူပိုင်ခွင့်ဥပဒေအရ စွဲဆိုမှုများစစ်ဆေးစီရင်ခြင်း ဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော် ချုပ်မှ အမိန့်ကြော်ငြာစာများ ထုတ်ပြန်။

နိုဝင်ဘာ ၈

- ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးမောင်မောင်အုန်း တရုတ် ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ ဝူကျန်းမြို့တွင် ကျင်းပလျက်ရှိသည့် ကမ္ဘာ့အင်တာနက် ညီလာခံ(ဝူကျန်းထိပ်သီးအစည်းအဝေး)တွင် အမှာစကားပြောကြား။

နိုဝင်ဘာ ၉

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်ထံ ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံ ရေ့စ်ကွန်ဂရက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ရန်ပုံငွေအဖွဲ့မှ အမှုဆောင်အရာရှိချုပ် Mr. Alexander Sergeevich SHATIROV ဦးဆောင်သည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့က လာရောက်ဂါရဝပြုတွေ့ဆုံ။
- ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးသန်းဆွေ ကုလသမဂ္ဂ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ ညှိနှိုင်းရေးရုံး

(UNOCHA) ၏ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာအကြီးအကဲ Mr. Sajjad Mohammad Sajid ကို လက်ခံတွေ့ဆုံ။

- ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့ရုံးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးကိုကိုလှိုင် ကုလသမဂ္ဂဒုက္ခသည်များဆိုင်ရာ မဟာမင်းကြီးရုံး၏ လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ လက်ထောက်မဟာမင်းကြီး Mr.Raouf Mazou အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးမောင်မောင်အုန်း တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ ဝူကျန်းမြို့တွင် ကျင်းပလျက်ရှိသည့် ဒုတိယအကြိမ်မြောက် တရုတ်–အာဆီယံသတင်းအချက်အလက် ဗဟိုချက်ဆိုင်ရာဆွေးနွေးပွဲသို့ တက်ရောက်မိန့်ခွန်းပြောကြား။

နိုဝင်ဘာ ၁၀

- ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး(ဟောင်း) စိုးထွဋ်အား စစ်တရားရုံးဖြင့် စစ်ဆေးစီရင်ပြီး ထောင်ဒဏ် (၅) နှစ် ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်။

နိုဝင်ဘာ ၁၂

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက ရှမ်းပြည်နယ်အတွင်းရှိ ကွတ်ခိုင်မြို့နယ်၊ ကွမ်းလုံမြို့နယ်၊ နမ့်ခမ်းမြို့နယ်၊ မူဆယ်မြို့နယ်၊ လားရှိုးမြို့နယ်၊သိန်းနီမြို့နယ်၊ ကုန်းကြမ်းမြို့နယ်နှင့် လောက်ကိုင်မြို့နယ်တို့အား စစ်အုပ်ချုပ်ရေး (Martial Law) အမိန့်ထုတ်ပြန်။

နိုဝင်ဘာ ၁၃

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က မြန်မာနိုင်ငံတောင်သူလယ်သမား အလုပ်သမားပြည်သူ့ပါတီကို နိုင်ငံရေးပါတီအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြု။

နိုဝင်ဘာ ၁၅

- မစ္စစ် အေယာ ဆာအန်ဒ် မိုဟာမက် အာဘ်ဒယ်ကာရင်အား အီဂျစ်အာရပ်သမ္မတနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်ရန် ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် အစိုးရက သဘောတူ။
- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအဖွဲ့ဝင် ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်မှုညှိနှိုင်းရေးကော်မတီဥက္ကဋ္ဌ ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး ရာပြည့် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံသံအမတ်ကြီး H.E.Mr. Chen Hai အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက ကိုးကန့်ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ ဦးစီးအဖွဲ့ဥက္ကဋ္ဌ ဦးမြင့်ဆွေအား တာဝန်မှရပ်စဲ။

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက ဗိုလ်မှူးချုပ် ထွန်းထွန်းမြင့်အား ကိုးကန့်ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ ဦးစီးအဖွဲ့ဥက္ကဋ္ဌအဖြစ် အမိန့်ထုတ်ပြန်ခန့်အပ်။
- KNPP အဖွဲ့နှင့် PDF အမည်ခံ အကြမ်းဖက်သောင်းကျန်းသူများက နိုဝင်ဘာ ၁၃ ရက်တွင် လွိုင်ကော်တက္ကသိုလ်အား လက်နက်ကြီး၊ လက်နက်ငယ်များဖြင့် ပစ်ခတ်၍ လွိုင်ကော်တက္ကသိုလ်တွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်လျက်ရှိသည့် ပညာရေးဆိုင်ရာဝန်ထမ်းများနှင့် ပညာသင်ကြားလျက်ရှိသည့် ကျောင်းသား၊ ကျောင်းသူများအား အတင်းအဓမ္မဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်ခဲ့မှုနှင့် ပတ်သက်၍ အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးမှ ပြင်းထန်စွာ ကန့်ကွက်ရှုတ်ချပါကြောင်း သဘောထားထုတ်ပြန်ချက်များ ထုတ်ပြန်။

နိုဝင်ဘာ ၁၆

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက ရုပ်မြင်သံကြားနှင့် အသံထုတ်လွှင့်ခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေကို ပြင်ဆင်သည့် ဥပဒေ (၂၀၂၃ ခုနှစ်) ပြဋ္ဌာန်း။

နိုဝင်ဘာ ၁၇

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနက နယူးယောက်မြို့၌ ကျင်းပနေသည့် (၇၈) ကြိမ်မြောက် ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံ တတိယကော်မတီ၌ ကုလသမဂ္ဂ၏ ဘက်လိုက်သော ဆုံးဖြတ်ချက်အဆိုအား ပယ်ချ။

နိုဝင်ဘာ ၂၀

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က ခေတ်သစ်ပြည်သူ့ပါတီ (Modern People Party) ကို နိုင်ငံရေးပါတီအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြု။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က လေဘာပါတီ (Labour Party) ကို နိုင်ငံရေးပါတီအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြု။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က ရှမ်းပြည် ကိုးကန့်ဒီမိုကရက်တစ်ပါတီကို နိုင်ငံရေးပါတီအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြုထားခြင်းကို ပယ်ဖျက်၍ ပါတီအား ဖျက်သိမ်း။

နိုဝင်ဘာ ၂၁

- ညီနောင်ကြည်းကွပ်ကဲရေးမှူး (ကြည်း၊ ရေ၊ လေ) ဗိုလ်ချုပ်ကြီး မောင်မောင်အေး လာအိုပြည်သူ့တပ်မတော်မှ ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးဌာနအကြီးအကဲ Major General Khamphet Sisanon ဦးဆောင်သော ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

နိုဝင်ဘာ ၂၂

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက နယ်စပ်ရေးရာဝန်ကြီးဌာန ဒုတိယဝန်ကြီး ဗိုလ်ချုပ် ခွန်သန့်ဇော်ထူးအား ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့ရုံးဝန်ကြီးဌာန (၁) ဒုတိယဝန်ကြီးအဖြစ် ပြောင်းရွှေ့ခန့်အပ်။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က မြို့တိုင်းရင်းသားပါတီကို နိုင်ငံရေးပါတီအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြုထားခြင်းကို ပယ်ဖျက်၍ ပါတီအား ဖျက်သိမ်း။

နိုဝင်ဘာ ၂၃

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် ထိုင်းဘုရင့်လေတပ်ဦးစီးချုပ် Air Chief Marshal Punpakdee Pattanakul ဦးဆောင်သည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးသန်းဆွေ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး မစ္စတာချန်းဟိုင်အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။
- ဥပဒေရေးရာဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးနှင့် ပြည်ထောင်စုရှေ့နေချုပ် ဒေါက်တာသီတာဦး ဘရူနိုင်းနိုင်ငံ၌ကျင်းပသည့် ပြစ်မှုဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များတွင် နိုင်ငံအချင်းချင်း အကူအညီပေးရေးဆိုင်ရာ ဗဟိုအာဏာပိုင်အဖွဲ့များ၏ ပထမအကြိမ် အာဆီယံဝန်ကြီးများ၊ ရှေ့နေချုပ်များ အစည်းအဝေးတက်ရောက်။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအင်အားစုပါတီ (National Democratic Force Party – NDF) ကို နိုင်ငံရေးပါတီအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြု။
- MNDAA၊ TNLA အဖွဲ့နှင့် PDF အမည်ခံ ပူးပေါင်းအကြမ်းဖက်သမားများက မြန်မာ–တရုတ် နှစ်နိုင်ငံကုန်သွယ်ဂိတ် ကျင်စန်းကျော့အတွင်းရှိ ဆဲဗင်းဟွာကျင့်ကုမ္ပဏီ သွင်းကုန်ကားဝင်းအတွင်းသို့ Drop Bomb များဖြင့်ပစ်ချတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် မော်တော်ယာဉ်များ မီးလောင်ပျက်စီး၊ လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များက လိုအပ်သည့် ကူညီကယ်ဆယ်ရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်။

နိုဝင်ဘာ ၂၅

- TNLA အဖွဲ့နှင့် PDF အမည်ခံ ပူးပေါင်းအကြမ်းဖက်သမားများက တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံသို့ သဘာဝဓာတ်ငွေ့နှင့် ရေနံစိမ်းများ ပို့လွှတ်သည့် ပိုက်လိုင်းစီမံကိန်းအား နှောင့်ယှက်ဖျက်ဆီး။

နိုဝင်ဘာ ၂၆

– ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးမောင်မောင်အုန်း တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ All–China Youth Federation မှ Mr. Zhau Xiaoping နှင့်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

နိုဝင်ဘာ ၂၇

– တရုတ်ပြည်သူ့လွတ်မြောက်ရေးတပ်မတော် (ရေ)မှ စစ်ရေယာဉ်များ ရေကြောင်းလုံခြုံရေးဆိုင်ရာ လေ့ကျင့်ခန်း ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် ချစ်ကြည်ရေး ခရီးလည်ပတ်ရန် ရန်ကုန်မြို့သို့ရောက်ရှိ။

နိုဝင်ဘာ ၂၉

– နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအဖွဲ့ဝင် ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဗိုလ်ချုပ်ကြီး တင်အောင်စန်းနှင့် ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးသန်းဆွေတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ အိန္ဒိယနိုင်ငံသံအမတ်ကြီး H.E. Mr. Vinay Kumar ကို လက်ခံတွေ့ဆုံ။

– ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က ၈၈ မျိုးဆက်ကျောင်းသားလူငယ်များ (ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ) ပါတီ [THE 88 GENERATION STUDENT YOUTHS (UNION OF MYANMAR) PARTY] ကို နိုင်ငံရေးပါတီအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြု။

– ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် ပြည်ထောင်စုရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်က ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားနိုင်ငံရေးအဖွဲ့ချုပ်ပါတီ (THE UNION OF MYANMAR FEDERATION OF NATIONAL POLITICS PARTY) ကို နိုင်ငံရေးပါတီအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ခွင့်ပြု။

နိုဝင်ဘာ ၃၀

– နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီအဖွဲ့ဝင် ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် ပို့ဆောင်ရေးနှင့်ဆက်သွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဗိုလ်ချုပ်ကြီး မြထွန်းဦး မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ နီပေါနိုင်ငံ သံအမတ်ကြီး H.E. Mr. Harishchandra Ghimire အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာ

ဒီဇင်ဘာ ၄

– ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်နှင့် ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံတို့အကြား ချစ်ကြည်ရင်းနှီးစွာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခဲ့သော ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံ လုံခြုံရေးကောင်စီ အတွင်းရေးမှူး

Mr. Nikolai Platomvich Patrushev အား ပြည်ထောင်စုစည်သူသင်္ဂဟာဘွဲ့၊ သရေစည်သူဘွဲ့ ချီးမြှင့်အပ်နှင်း။

ဒီဇင်ဘာ ၅

- ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံ သမ္မတ မစ္စတာဗလာဒီမာပူတင်က ချီးမြှင့်အပ်နှင်းသည့် Order of Alexander Nevsky ဘွဲ့တံဆိပ်အား နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်ထံ ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံ လုံခြုံရေးကောင်စီအတွင်းရေးမှူး Mr. Nikolai Patrushev က လာရောက်အပ်နှင်း။

ဒီဇင်ဘာ ၆

- ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့ရုံး ဝန်ကြီးဌာန (၂) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးကိုကိုလှိုင် China Foundation For Rural Development (CFRD) ၏ အမှုဆောင်ညွှန်ကြားရေးမှူး Mr. Chen Hongtao ဦးဆောင်သည့် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အား လက်ခံတွေ့ဆုံ။

ဒီဇင်ဘာ ၇

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးတာဝန်များကို စွမ်းစွမ်းတမံထမ်းဆောင်ခဲ့သည့် ပုဂ္ဂိုလ်များအား ဂုဏ်ထူးဆောင်ဘွဲ့များ၊ ဂုဏ်ထူးဆောင်တံဆိပ်များ ချီးမြှင့်အပ်နှင်း။

ဒီဇင်ဘာ ၁၀

- ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်နှင့် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ဦးသန်းဆွေနှင့် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ ယူနန်ပြည်နယ်ပါတီကော်မတီ ဒုတိယအတွင်းရေးမှူး မစ္စတာ ရှီယွီကန်း တွေ့ဆုံဆွေးနွေး။

ဒီဇင်ဘာ ၁၁

- မြန်မာနိုင်ငံ အမျိုးသားစည်းလုံးညီညွတ်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်မှုညှိနှိုင်းရေးကော်မတီမှ တာဝန်ရှိသူများနှင့် MNDAA၊ TNLA၊ AA အဖွဲ့တို့မှ တာဝန်ရှိသူများ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၏ အကူအညီဖြင့် နိုင်ငံရေးအရ ဖြေရှင်းနိုင်ရန် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးမှုများပြုလုပ်။

ဒီဇင်ဘာ ၁၃

- KNLA နှင့် PDF အမည်ခံ အကြမ်းဖက်သောင်းကျန်းသူများက မြဝတီမြို့နယ် သင်္ကန်းညီနောင်ရှိ 230 KV ဓာတ်အားခွဲရုံအား Drop Bomb များဖြင့် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်။
- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနက မူးယစ်ဆေးဝါးနှင့် စိတ်ကိုပြောင်းလဲစေသော ဆေးဝါးများဆိုင်ရာ နည်းဥပဒေများကို ပြင်ဆင်သည့်နည်းဥပဒေများထုတ်ပြန်။

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ ပြည်ထဲရေးဝန်ကြီးဌာနက လောင်းကစားဥပဒေဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ထုတ်ပြန်။

ဒီဇင်ဘာ ၁၅

- ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ နိုင်ငံတော်ဝန်ကြီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး သတိုးမဟာသရေစည်သူ သတိုးသီရိသုဓမ္မ မင်းအောင်လှိုင်ထံမှ (၄၉) နှစ်မြောက် ရခိုင်ပြည်နယ်နေ့ အခမ်းအနားသို့ သဝဏ်လွှာပေးပို့။
- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီဥက္ကဋ္ဌ တပ်မတော်ကာကွယ်ရေးဦးစီးချုပ် ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင် တပ်မတော် (လေ) ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်မှု (၇၆) နှစ်မြောက် နှစ်ပတ်လည်နေ့ အထိမ်းအမှတ်လေယာဉ်များ တပ်တော်ဝင်အခမ်းအနားသို့ တက်ရောက်ချီးမြှင့်။

သက်ထားသူရိန် စုစည်းတင်ပြသည်။